

בקיאות כהלכה

לשון הנמרא וביאורה

ועד ההלכה

על מסכת

ביצה

תפילה בכניסתו לבית המדרש

יהי רצון מלפניך ה' אלוהי ואלוהי אבותי, שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה, וישמחו בי חברי. ולא אומר על טמא טהור, ולא על טהור טמא, ולא על מותר אסור, ולא על אסור מותר, ולא יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. פי ה' יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

תפילה ליציאתו מבית המדרש

מודה אני לפניך ה' אלהי ואלוהי אבותי, ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות, שאנו משכימים והם משכימים, אנו משכימים לדברי תורה, והם משכימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת, שנאמר: ואתה אלהים תורדם לבאר שחת, אנשי דמי ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

בקיאות כהלכה על מסכתות הש"ס

המעלות שבהיבור זה

- ❖ לשון הגמרא (השמטות קלות).
- ❖ רש"י ותוספות מתומצתים בסוגרים סמוך לגמרא, מועיל מאוד לשינון מהיר.
- ❖ קטעי קישור קצרים למען ירוץ הקורא.
- ❖ ביאורי ראשונים ואחרונים להבנת העניין.
- ❖ פסקי הרמב"ם והש"ע, ונימוקי הפסיקה בסוף כל סוגיא.
- ❖ ביאורי אחרונים על הש"ע בקצרה.
- ❖ ביאורים נפלאים על חלק מאגדות חז"ל.
- ❖ הרחבה בנושאים שכיחים.

השתדלתי בעזה"י שהדברים שנכתבו יהיו מתוקנים, אך כבר ידוע מאמר החכם
"כשם שאי אפשר לבר בלי תבן, כך אי אפשר לספר בלי שגיאות"
לכן אבקש מהלומדים שאם ימצאו טעויות, יועילו בטובם להודיעני
שאוכל לתקנם במהדורה הבאה.

ניתן להשיג ספר זה, ואי"ה ספרים על מסכתות אחרות, בכריכה רכה צבעונית,
בטלפון 053-3139254 , 054-8439280/1

כל המעוניין להשתתף בזיכוי הרבים, ולסייע בהפצה של סדרת הספרים
'בקיאות כהלכה', תע"ב. ניתן להקדיש לברכה, להצלחה, ולעילוי נשמת.

הקדמה

ישתבחה הבורא ויתפאר היוצר, שזיכני להוציא לאור עולם חיבור זה, שהלומד בו בעזה"י ימצא בו תועלת בכמה עניינים. לאחר שהלומד למד את דפי הגמרא במקורם, יוכל ע"י חיבור זה לשנן את המסכת **ביתר קלות**, מטעם שעיקר דברי רש"י והתוספות הובאו בצמוד לגמרא, דבר שמקל מאוד שהחזרה תהיה קולחת וזורמת, כיון שהקורא קורא הכל ברצף אחד, כך שהמחשבה אינה מתנתקת, וכן הוספתי מילות קישור למען ירוץ הקורא. **וביתר הבנה**, שכן השתדלתי לבאר דברי התוספות, וכן קטעים קשים, בלשון שתהיה יותר קלה לקורא. וכן הבאתי מקצת מדברי קודשם של רבותינו הראשונים והאחרונים להשלמת ההבנה, הן בדברי הגמ', והן בדברי רש"י והתוס'.

אמנם עיקר העניין שבעבורו נכתב חיבור זה, הוא כדי להביא בסוף כל סוגיא את פסקי הש"ע או את פסקי הרמב"ם (באופן שש"ע לא כתב בזה) היוצאים מסוגיית הגמ', וכן השתדלתי לבאר כיצד פסקם נובע מתוך הסוגיא (אא"כ הדבר ברור מאליו), וכן הבאתי גם כן הערות נצרכות באחרונים, כך שהוין מהביאור הנרחב על הגמרא, יקבל הלומד מטען של הלכות, שבודאי יומטעו אצלו, כיון שלימוד הסוגיא קדם להם. ואף שאין די בזה לקבל דברים מוגמרים, לא בגמ', ולא בהלכה, מ"מ הלומד יקבל בקיאות טובה במסכת הנלמדת ובהלכות היוצאים ממנה, וגם המעוניין להשלים הדברים יוכל להיעזר בחיבור זה.

השתדלתי, שהדברים שנכתבו יהיו מתוקנים, אמנם כיון שהמלאכה הייתה רבה, הן בכיבור הגמ', והן בפסקי ההלכה, חושש אני פן ח"ו נפלה תקלה תחת ידי. לכן, **מגלה אני דעתי** שאין לסמוך על שום דבר שנכתב, וק"ו שאין לסמוך על הלכות שנכתבו, אלא המעיין יראה הדברים במקורם, ואדרבה, אשמה להיעזר בלומדים שיעמידוני על שגיאותיי.

רואה אני צורך בכותבי הקדמה זו, לחזק, שאין לזנוח את לימוד הבקיאות, וראיתי בשו"ת משנה הלכות (ח"י סי' קנו) שכתב דברים נפלאים בעניין זה, וזה חלק מדבריו 'ומה שהביא בשם הגאון מוהרי"ז סאלאווייציק אבדק"ק בריסק שלמד כל הש"ס כולו קודם שמיילא שש עשרה שנה, ושאלו מאביו וצוק"ל מרן הגר"ח שזה נגד שיטתו ודרכו שצריך להתעמק בתורה, ולא ללמוד בשטחיות לבקיאות, והשיב שקודם שיודעים כל הש"ס כולו, אין הפלפול שמפלפלין אלא פלפול של חבל, הנה הדברים ידועים והוא באמת גמרא מפורשת במס' ע"ג, ועיין רש"י שם, וכ"כ הגר"א ז"ל, וכבר הארכתני בזה בכמה מקומות, וודאי מרן הגר"ח לא יחלוק על גמ' מפורשת ח"ו, ועל כל הראשונים ואחרונים, וגם אני שמעתי שלעת שהשתדך הגרי"ז וצוק"ל התפאר עליו אביו הגר"ח וצוק"ל שיודע ש"ס עם פרש"י עכ"פ, אין צריך ראיה שכל התורה נתנה לנו מסיני, ולא רק כמה דפין מאיזה מסכתות ח"ו ודי בזה' עכ"ל.

במעמד זה, ברצוני להודות ולברך למורי ורבותי שהדריכוני עד הלום, וכן לכל התומכים והמסייעים, ובפרט לרבנים, הרב אורן נזרית שליט"א מקים עולה של תורה בעיר האבות, שמשחר נעורי נטע בי אהבת תורה ויר"ש. לראש ישיבת 'קריית מלאכי' הרב יהודה עמית שליט"א ולרכני הישיבה היקרים. לראש כולל 'אורך ואמתך' הרב מאיר הוד שליט"א, שאני לומד תחת הסותו כבר

חמש עשרה שנה, שדאג ודואג לכל מחסורנו. לרב ישראל דויטש שליט"א מקים עולה של תורה בשכונת רמות בירושלים בביהמ"ד 'מניין אברכים' שם אני מסתופף בשאר הזמנים. יה"ר שהקב"ה ימלא משאלות ליבם לטובה לעבודתו יתברך, ויזכו להמשיך להגדיל תורה ולהאדירה לתפארת ישראל מתוך נחת ושלוחה, וירונו נחת מכל יוצאי חלציהם.

וכן להודות להורי היקרים מר אבי עזרא, ומרת אמי אסתר, ולהמותי מרת נעימה, הי"ו, אשר עמדו ועומדים לצידנו בכל עניין, יה"ר שהקב"ה יתמיד בריאותם, ויזכר ה' לנחת רוח מכל יוצאי חלציהם. וכן להנציח את זכרו של מר חמי ז"ל ר' מרדכי שרגא שכל ימיו תמך ועזר שנזכה להיות שקועים בעמלה של תורה, תנצב"ה.

ועל כולם לברך לאשתי מרת רחל שתחיה, אשר לרוב מסירותה והשגחתה בטיפול הילדים אשר הנן ה' אותנו, והשגחתה על צרכי הבית, זיכני ה' והביאני עד הלום. יה"ר שנזכה לראות את כל ילדנו גדולים בתורה ויר"ש, ומקדשי שמו ברבים, ולא תמוש התורה מפנינו, ומפי זרענו עד עולם.

אסיים בהודאה להקב"ה, שזיכני להסתופף באוהלה של תורה, וגומל עמי חסדים טובים בכל רגע. מודה אני לו בכל ליבי על העבר, ומתחנן על העתיד, אנא ה', תזכני בתוך כלל עמך בית ישראל, לעבוד אותך באמתיות, באמונה, ללמוד תורתך, ולשמור מצוותיך, ויה"ר שנזכה בקרוב לביאת משיח צדקנו, ובניין בית מקדשנו ותפארתנו אכי"ר.

חותם לכבוד התורה ולומדיה
פעיה"ק ירושלים ג' דר"ה טבת תש"פ
שמואל כהן – זדה

מקרא

כדי שהקורא יפיק את מירב התועלת מהיבור זה, אציג לפני הקורא את דרך עבודתנו בחיבור זה. דברי רש"י לפעמים בשלמותם, לפעמים בקוצר, הובאו בסוגרים עגולות או מרובעות בגודל אותיות זהה לדברי הגמ', וכן לפעמים באותיות קטנות יותר (לפעמים מילות קישור, וביאורים שנכתבו על ידי הובאו ג"כ באותיות קטנות, הקורא יזהה לפי הלשון והסגנון, אם אלו דברי רש"י או דברי). דברי התוספות, ביאורים של הראשונים והאחרונים, הובאו בכתב מוקטן, וציינו בתחילת דבריהם את שם המפרש.

בסוף כל פוגיא אם יש פסקים של הש"ע הבאנו אותם, ואם ש"ע לא דיבר בזה הבאנו את פסקי הרמב"ם, והשתדלנו להסביר את טעם הפסק (אם הדבר איננו מובן מאליו). קורא שלעת עתה איננו מעוניין ללמוד את פסקי הרמב"ם והש"ע יכול לדלג לתחילת הפסקה הבאה, וכן אם אינו מעוניין לראות את דברי התוס', או שאר ראשונים ואחרונים, ידלג לסוף הסוגריים.

מעברי עמודים מסומן בצללית כך [דף ב ע"א], וכן בראש כל עמוד בצד שמאל הבאנו את הדף בו אוהזים. שיש מספר תירוצים מרוחקים זה מזה, או שלא ברור כל כך שזה תרוץ נוסף, גם אותם סימנתי בצללית אמנם יותר בהירה [כך]. יה"ר מלפניו יתברך שתהיה תועלת גדולה ללומדים בחיבור זה, והיה זה שכרי.

ספר זה נתרם לעילוי נשמת

יהודה בן עזרא ורבקה
נלב"ע כב' טבת

בימוני בת רחל
נלב"ע יח' סיון תשמ"ז

עזרא בן פנחס ואלמם
נלב"ע כו' שבט

אברהם בן משה ורבקה
נלב"ע ד' חשון תש"ם

שרה בת יחזקאל ושמחה
נלב"ע טו' תמוז תשע"ב

ת.נ.צ.ב.ה

לזכרון עולם

בהיכל ה'

לע"נ מר חמי איש החסד בהצנע

ר' מרדכי

בן חיים ושרה שרגא

נלב"ע ז"ך מר חשון תשע"ו

ת.נ.צ.ב.ה

ב.

דיוני שובך למקלה לעתים מנייהו משום חורבן שובך חמיר טפי משאר מוקצה, מיהו הכא בתרנגולת אע"ג דהוי צעלי חיים אפי' בעומדת לגדל ציגים לא מקלי לעתים מנייהו לפי שהם גללים צדיקו של אדם) וכמו שראינו שאף שאומרים שלר"ש אין מוקצה, ס"ל שבגורגרות וצימוקים יש לו מוקצה). קא סלקא דעתין (קושיא זו נובעת מנקודה...) אפילו מאן דשרי במוקצה בגולד אסר פירש רש"י דאילו במוקצה סבירא ליה לא מקצי איניש מדעתיה מידי דחוי ליה, אבל גולד לא הוה ידע דנהוי דעתיה עלויה (ותמה האור זכוע, לפי טעמו של רש"י יולא, שגם ציגת תרנגולת העומדת לאכילה תאסר, כי אינו יודע עליה ולכן ציגת ציגלת תרנגולת שעומדת לגדל ציגים, נחשבת צמעה כאינה ראויה לאכילה, וצלידתה משתנית ממה שהיתה, ונעשית ראויה לאכילה, ואילו ציגת תרנגולת העומדת לאכילה, לא התחדש בה דבר, שלכך עמדה מתחילתה. ולדבריו אפילו שנחשב שיודע מהציגה וענתו עילוה, דינה כגולד מפני החידוש שבה) הקשו התוס' ותימה דהא רבי שמעון דשרי במוקצה שרי בגולד כדאמרינן (שבת כטו.) רבי יהודה אומר אין מסיקין בשברי כלים ור"ש מתיר אע"ג דהוי גולד ותיירצו דלא דמי, דהאי גולד דהכא הוי גולד טפי שמתחילה לא היה בעולם, אבל התם הכלי היה בעולם רק שנשבר. וכן משמע בעירובין (מה:)) מאי טעמייהו דבית שמאי (שמתירים גם גולד)?

אמר רב נחמן לעולם בתרנגולת העומדת לגדל ביצים, ודאית ליה מוקצה אית ליה גולד, ודלית ליה מוקצה לית ליה גולד, בית שמאי כרבי שמעון ובית הלל כרבי יהודה.

ומי אמר רב נחמן הכי (דבית הלל כרבי יהודה) והתנן בית שמאי אומרים מגביהין (בשבת) מעל השלחן עצמות פירש רש"י (שבת קמג.) שאינו ראוי לאכילה לא למאכל אדם ולא למאכל בהמה והקשו התוס' שהרי בהמשך המשנה מובא 'ושער של אפונין ושער של עדשים מפני שהן ראויין למאכל בהמה' (הפני"י כתב ליישב שיטת רש"י, שאלכבה, מזה שרק צסיפא מונח הטעם כן, מוכח שהיסקא ליצרה אף צלא לאוי למאכל בהמה, וצ"ה וצ"ה שחלקים רק צלישא) ולכן תירצו שהם ראויים למאכל בהמה כגון עצמות רכים וקליפי תפוחים, ובית הלל סברי כיון דלא חזי למאכל אדם (לא) וקליפין (של) אגוזין) ובית הלל אומרים (אין מטלטלין אותן בידים, שמוקצה הן, אלא) מסלק את הטבלא כולה (שיש תורת כלי עליה) ומנערה (מקשים תוס' והלא היא בסים לדבר האסור הואיל והניחם שם מדעתו ותיירצו ג' תירוצים א. ר"ת ס"ל דלא הוי בסים לדבר האסור אלא כשדעתו להניחם שם כל היום ב. כיון דהוה שם אוכלין הוה ליה בסים לדבר האסור ולדבר

פרק ביצה

[דף ב ע"א] משנה ביצה שנולדה ביו"ט בית שמאי אומרים תאכל ובית הלל אומרים לא תאכל (כו ביום הקשו התוס' אמאי לא תנא אוסרין ומתירין ותיירצו דאי הוה תני אוסרין ומתירין הייתי אומר שמה שמותרין הביצה היינו לטלטל אבל באכילה אסורה, והכי אמרינן (כד.) גבי נכרי אחד שהביא דגים לפני רבן גמליאל ואמר מותרים הם אלא שאין רצוני לקבל הימנו ומסיק מאי מותרים לטלטל אבל באכילה אסורים. אמנם תרוץ זה קשה לבית הלל דאמרי לא תאכל' ובדף (ד.) נתבאר לשיטתם דאף לטלטל אסור. לכן פירש ר"י דנקט כי האי לישנא דסתם ביצה לאכילה קיימא, אבל באמת ה"ה לטלטול. עוד יש לומר דנקט לבית שמאי תאכל משום דמשמע אכילה וטלטול דאין אכילה בלא טלטול, ובית הלל אסרי אף בטלטול, אנב דנקטי ב"ש תאכל נקטי אינהו לא תאכל] **בית שמאי אומרים שאור בכזית, והמין בככותבת** (תמרה) **ובית הלל אומרים זה וזה בכזית (ביארו התוס' שב' דינים אלו, זה ולקמן, לא קשורים למשנה, אלא שהמשנה נקטה ג' דינים גבי יו"ט שבית שמאי מקילים ובית הלל מחמירים).** השוחט היה ועוף ביו"ט **בית שמאי אומרים** יחפור בדקר ויכסה (רש"י לקמן מסביר שתועלת הדקר כדי שלא יהיה בכיסוי איסור הפירה, ואין עשה של כיסוי דוחה איסור מלאכה שיש בו עשה ולא תעשה. אמנם תוס' (ה.) מסבירים שאין בחפירה איסור תורה דהיא מלאכה שאינל"ג וא"כ משום שמחת יו"ט מותר אף לכתחילה, והדקר הנעוץ לשוות לחול דין מוכן מערב יו"ט) **ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום.** ומודים, שאם שחט (בגמ' מבואר כשיש לו דקר נעוץ מבעוד יום) שיחפור בדקר ויכסה, שאפר כירה מוכן הוא.

במאי עסקינן, אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה (שאינה מוקצת) מאי טעמייהו דבית הלל, אוכלא דאפרת (שנפרד) הוא (אוכל שנפרד מאוכל, ואין לו דין עצמי של 'גולד'). אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים מאי טעמייהו דבית שמאי, מוקצה היא. ומאי קושיא, דלמא בית שמאי לית להו מוקצה וכתב רש"י דלמא כרבי שמעון סבירא להו (שבת מד.) שמתיר מותר השמן שבנר ושבערה. מקשים התוס' הרי בדף (ו) רואים שגבי בע"ה יש לב"ש מוקצה, דקתני לא יטול אלא אם כן נענע מבעוד יום. ומתירצים שמוקצה דבעלי היום חמור (מסביר המהרש"א פ' צעלי חיים היכא למקלה מלעתיה כגון ההיא

התוס' וא"ת והא ר' שמעון אינו מתיר אלא כיושב ומצפה כמו מותר שמן שבנר שמצפה מתי יכבה ותיירצו צ"ל שאם נשברה היום מסתמה היתה רעועה מאתמול והוי כיושב ומצפה מתי תישבר קורתו ותהיה ראויה להסקה) מוקים לה לבית הלל כרבי יהודה (ובעומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה).

מכדי, מאן סתמיה למתניתין רבי (הוא סדר המשנה, וכשראה דברי חכם וישרו בעיניו שנאן סתם, ולא הזכיר שם אומריו עליהן, כדי שלא יהו שנויה מפי יחיד, ונראין כאילו נשנו מפי המרובים, ויעשו כמותן) מאי שנא בשבת דסתם לן כרבי שמעון, ומאי שנא ביו"ט דסתם לן כרבי יהודה? אמרי שבת דחמירא ולא אתי לולזולי בה (אי מקילין בה הדא קולא, לא אתי לאקולי בה טפי) סתם לן כרבי שמעון דמיקל. יו"ט דקיל **והפכירו התוס'** בסוטה (י) דקיל כיון שהוא רק איסור עשה ולא **ור"ח כתב** שיו"ט הוא קל בעיני בני אדם, שרואים שאופים ומבשלים בו לצורך אוכל נפשן ואתי לולזולי ביה סתם לן כרבי יהודה דמחמיר.

במאי אוקימתא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים ומשום מוקצה, אי הכי אדמפלגי בביצה לפלגו בתרנגולת? להודיעך כהן דבית שמאי דכנולד שרי. ולפלוגי בתרנגולת להודיעך כהן דבית הלל דבמוקצה אסרי, וכי תימא כה דהתירא עדיף **ופירש רש"י** טוב לו להשמיענו כה דברי המתיר, שהוא סומך על שמועתו ואינו ירא להתיר, אבל כה האוסרין אינה ראויה, שהכל יכולין להחמיר, ואפילו בדבר המותר (הקסה הגרעק"ל והרי צונגיין מזונכ צמוקסה שקוא איסור דצנן, ואם כן צספיקו הולכים להקל דספק דצנן לקולא, ולדכנא על האוסר להביא ראייה לצנן ותירץ כיון שלמסקנא (ד) מוקסה נחשז דכר שיט לו מתימין, הולכין צספיקו לחומרא) ונפלוג בתרווייהו תרנגולת העומדת לגדל ביצים, היא וביצתה, בית שמאי אומרים תאכל, ובית הלל אומרים לא תאכל (**הקשו התוס'** תימה ובכל מקום דקאמר כה דהתירא עדיף לפרוך הכי וי"ל דהכי פריך ונפלוג בתרווייהו שלא יאריך הלשון משום כך ויאמר 'היא וביצתה' אבל בעלמא לא שייך, שצריך להאריך הרבה בלשון).

אלא אמר רבה לעולם בתרנגולת העומדת לאכילה, וביו"ט שהל להיות אחר השבת עסקינן, ומשום הכנה (דאסרי לה בית הלל) וקסבר רבה כל ביצה דמתילדא האינדא

המותר. ג. אין זה מניה ככוונה דהא אינו הושש היכן יפלו). ואמר רב נחמן אנו אין לנו אלא (בשיטת משנה זו, לפי שמוחלפת שיטתה אלא כך שמעתי מרבותינו) בית שמאי כרבי יהודה (ומחמירי) ובית הלל כרבי שמעון?

אמר לך רב נחמן גבי שבת, דסתם לן תנא כרבי שמעון **והקשו התוס'** ותימה והא הוי סתם ואח"כ מחלוקת, דהא פליג ר' יהודה במתניתין ואמר 'אם לא נתגבלה בערב שבת אסור' ואין הלכה כסתם, דכי האי גונא חשיב כב"ב (קכב): סתם ואח"כ מחלוקת וי"ל שעיקר הטעם בב"ב (שם) שאין הלכה כסתם הוא מטעם אחר המובא שם, אבל לעולם מהני הסתם להיות רבים, והוי רבים רבי שמעון, ויחיד רבי יהודה והלכה כרבים. וא"ת גבי שבת נמי סתם לן כרבי יהודה (שבת מד.) ומה כוהו של סתמא זו מסתמא זו וי"ל דהאי סתמא עדיפא הואיל ונשנית מאוחר יותר (שבת קנא:)) דתנן **מחתיבין את הדלועין לפני הבחמה (פירש רש"י** תלושין לפני הבחמה, ולא אמרינן מרחא דלאו צורך הוא. **תוס' מסבירים** לא מדובר שהיו מחוברים בכיהשמי"ש שא"כ היה אסור גזרה שמא יעלה ויתלוש, אלא מדובר בתלוש, וסלק"ד אסור שמא ע"י ההיתוך משוה להם אוכל דקשין הם, וההיתוך מרככך) ואת הנבלה (ואף על גב שנתגבלה בשבת, דבין השמשות לא היתה עומדת לאכילת כלבים) לפני הכלבים (אפילו הכי שרי, דלית לן מוקצה בשבת, ולכן) מוקים לה לבית הלל כרבי שמעון (כי היכי דלא תקשי הלכתא אהלכתא, דקיימא לן הלכה כסתם משנה, וקיימא לן הלכה כבית הלל **הקשו התוס'** לכאורה סתמא זו לא יותר טובה מסתימת המשנה של 'מגביהין מעל השולחן...' שסתם כר' יהודה, מדוע רב נחמן הפך שם, ואמר שבית הלל הם המתירים ותיירצו דבעדיות לא תני לה למשנה של 'מגביהין מקולי ב"ש והומרי ב"ה).

אבל **דף ב ע"ב** גבי יו"ט דסתם לן תנא כרבי יהודה, דתנן אין מבקעין עצים (ביו"ט) מן הקורות (הסדורות זו על גב זו בקרקע ועומדות לבנין **תוס' מסבירים** שבזה גם ר"ש מודה שהוא מוקצה מחמת חסרון כים, אלא הראיה מהסיפא...) ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט (ואף על פי שעומדת מעכשיו להיסק, הואיל ובין השמשות לאו להכי קיימא, כיון דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא, אלמא אית לן מוקצה ביו"ט הקשו

ואם איתא, ליגזר משום הנך דמתילדן ביומיהן (ואם תאמר הויא לה גזרה לגזרה, דהנך דמתילדין ביומיהם נמי אינן אסורות אלא משום גזרה דיו"ט אחר השבת, תריין הא מצי לאוקומי ביו"ט אחר השבת, דהשתא איכא למיגזר אטו דמתילדין ביומיהם, ואשמועינן הך מתניתין דאפילו ביו"ט אחר השבת מותרות, הואיל ואינם נולדות)? אמר ליה ביצים גמורות כמעט אמון מילתא דלא שכיחא היא, ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן (הא דאמרינן ככולי תלמודא שאין גוזרין גזרה לגזרה מהאי קרא נפקא 'ושמרתם את משמרת' עשו משמרת, כלומר גזרה, למשמרת לתורת, ולא משמרת למשמרת, שלא יעשו גזרה לגזרה הקשו התוס' דלמא אם לא שהמה היתה נולדת היום, ואם כן מאתמול גמרה לה ותאסר בלא גזרה מספק ותייצו דמאחר דלא נולדה ע"י כך לא חשיב גמר ואין כאן איסור הכנה, וכירושלמי מובא טעם אחר).

רב יוסף אמר (טעמא דביצה בתרנגולת

העומדת לאכילה, וכדאוקימנא, ובית הלל דאסרי...) גזרה משום פירות הנושרין (מן האילן בשבת, שאף זו פרי הנושר). אמר ליה

אביי פירות הנושרין טעמא מאי [דף ג ע"א]

גזרה שמא יעלה ויתלוש ונקשו התוס' ותימה ל"ל האי טעמא של 'שמא יעלה ויתלוש' הרי לקמן (בד:): גבי נכרי שהביא דורון אם יש במינו במחובר אסור פי' רש"י הטעם דכיון דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא ואסור משום מוקצה, וכן משתמע שם בגמ', וא"כ למה נצרכים לב' טעמים (ע"ע לעק"א) ותייצו י"ל דמייורי הכא כגון בחצר דהוי מוכן לעורבים ומוכן לעורבים הוי מוכן לאדם, ואין בעייה של מוקצה, לכך צריך לטעם של 'שמא יעלה' וא"ת הא אמרינן (שבת קכב.) מעמיד אדם בשבת בהמתו על המחובר אבל לא על המוקצה פירוש עשבים שנתלשו היום ואמאי הא הוי מוכן לבהמה, דאי בעי אכלה מנפשה וי"ל דמייורי שבביהשמי"ש הוי העשבים בצד השני של הנהר ולא יכלה הבהמה להגיע אליהם עוד יש לומר דלא שייך מוכן לעורבים רק בפירות האילן שרגילין להשיר מעצמן והוא מצפה לכך. אבל תימה למה צריך לטעם של מוקצה, הרי לכאורה די בטעם של 'שמא יעלה' ויש לומר (לקמן מייורי בדבר דבעי מרא וחצינא כגון לפת וצנן דלא שייך שמא יעלה ויתלוש דאדכורי מדבר הואיל ואין יכול בקל לתלושו. וראיה לדבר הא דתנן (שבת קכב.) נכרי שהדליק הנר בשביל ישראל אסור להשתמש לאורו אבל בשביל הנכרי מותר, ואמאי לא חיישינן שמא ידליקנו ישראל עצמו אלא אדכורי מדבר. ומטעם זה אכל רבינו אליעזר ממ"ץ מליה שצלאו נכרי מעצמו בשבת דלמאי ניהוש הרי לא צלאו בשבילו וכי תימא שמא יצלה הוא עצמו, הואיל ואיכא

מאתמול גמרה לה (ואף על גב דכידי שמים הוא, אסור, דבעינן כל סעודות שבת וסעודות יו"ט שיהו מזומנות ומוכנות מבעוד יום של חול). ורבה לטעמיה [דאסר בהכנה שאינה בידיים ממש בפסחים (מו:)] ויליף מהכא דמוקצה דאורייתא [דאמר רבה מאי דכתיב וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וְהַכִּינּוֹ (והזמינו) אֶת אֲשֶׁר־יִבְיָאוּ (כגון מכאן אני אוכל למחר, דאי משום הכנה בידיים, ולומר שיאפו ויבשלו מבעוד יום בהדיא כתיב את אשר תאפו אפו, אלא הזמנה בפה קאמר, וכתיב 'ביום הששי' וסתם ששי חול הוא, ואחשבה רחמנא לסעודת שבת שיזמיננה מבעוד יום הקשו התוס' לרבה הואיל והכנה דאורייתא היאך אופין ומבשלין מיו"ט לשבת, וכ"ת ע"י ערובי תבשילין, וכי אתי תקנתא דרבנן וליעקר הכנה דאורייתא ותייצו ב' תירוצים א'. דרבה גופיה אויל לטעמיה דאית ליה שמונת לבשל מיו"ט לחול מטעם של 'הואיל ואי מקלעי אורחין הוי ליה, השתא נמי הוי ליה' ב'. דכל דבר אפוי ומבושל לא שייך ביה הכנה שאינו מחוסר רק תקון בעלמא דמעיקרא הוה הוי ליה (וכ"ל סל"ה). עוד הקשו התוס' תימה דכאן משמע שהמן לא היה יורד ביי"ט כדפירש רש"י הששי הראוי להכנה וזהו בחול, והא אמר 'ויברך ויקדש' שהקב"ה קידש וברך את השבת בכך שלא ירד מן בשבת אלא בערש"ק, ומשמע שביו"ט היה יורד ותייצו ב' תירוצים א'. י"ל דמדרשים הלוקין ב'. דאפי' היה יורד ביי"ט, מ"מ ביי"ט שחל להיות בע"ש לא היה יורד מדכתיב קרא בו ביום הששי ולא כתיב ששי משמע הששי המיוחד שהוא ראוי להכנה ולא בששי שהוא יו"ט) חול מכין לשבת, וחול מכין ליו"ט, ואין יו"ט מכין לשבת (ויו"ט נמי קרוי שבת, ובעיני סעודתו הזמנה, והזמנתה בחול, אבל סעודת חול לא חשיבא, ולא שייכא בה הזמנה. הלכך, באחד בשבת בעלמא לית לן למיסר ביצה שנולדה ביה משום דאתכן בידי שמים, דסעודת חול לא אצרכה רחמנא זמון מבעוד יום, דלא שייך בה מוקצה) ואין שבת מכינה ליו"ט. אמר ליה אביי אלא מעתה, יו"ט בעלמא (שאינו אחר שבת) תשתרי? גזרה משום יו"ט אחר השבת. שבת דעלמא (שאינו אחר יו"ט) תשתרי (לגמוע ביצה חיה, שנולדה בו)? גזרה משום שבת אחר יו"ט.

ומי גזרינן, והא תניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביו"ט.

קושיין (ליפלגו בתרווייהו). כרבה נמי לא אמרי הכנה לית להו. אלא, רב יוסף (שם"ל גזרה משום פירות הנושרין) מאי מעמא לא אמר כרבי יצחק (גזרה משום משקים שזבו)? אמר לך ביצה אוכלא, ופירות אוכלא, לאפוקי משקין דלאו אוכלא. ורבי יצחק מאי מעמא לא אמר כרב יוסף (גזרה משום פירות הנושרין)? אמר לך ביצה בלועה ומשקין בלועין, לאפוקי פירות דמגלו וקיימו.

ואף רבי יוחנן סבר גזרה משום משקין שזבו. דרבי יוחנן רמי דרבי יהודה אדרבי יהודה, ומשני (וכך הם הדברים...) **תנן אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין, ואם יצאו מעצמן אסורין** (בו ביום, גזרה שמא יסחוט). רבי יהודה אומר אם (מכונסין הפירות הללו) לאוכלין היוצא מהן מותר (בו ביום, דכיון דלא ניהא ליה בהני משקין ליכא למגזר שמא יסחוט) ואם למשקין היוצא מהן אסור. אלא (מדקאמר אם לאוכלין היוצא מהן מותר) כל אוכלין לרבי יהודה אוכלא דאפרת הוא (ואינו בכלל גזרת משקין שזבו). **ורמינהו ועוד אמר רבי יהודה** (הקלמה מדוכרר בשני ימים טובים של ראש השנה, וקסדר צ' קדושות הם אחת חול ואחת יו"ט, ולכן אם היתה לו כלכלה של פירות טבל, וסכה ולא עיסק מערב יו"ט, ותנן אין מפרישין תו"מ ביו"ט, כולל עושה...) מתנה אדם על כלכלה של פירות ביו"ט ראשון (אם היום חול ולמחר קדש יהיו אלו תרומה ומעשרות על אלו, ואם היום קדש יהיו אין בדברי כלום, ונותן בהן סימן, ולמחרת חוזר ואומר כן, אם היום חול ואתמול קדש יהיו אלו תרומה על השאר, ואם היום קדש ואתמול חול הרי נעשה תרומה מאתמול, וממה נפשך נתקנו) ואוכלה בשני (אבל לא בראשון, דשמא קדש הוא, ואין בדבריו כלום) וכן ביצה שנולדה בראשון תאכל בשני. בשני אין, בראשון לא (אלא כל מידי דזב ממקומו ביו"ט, ואפילו אוכלא אסור)? ומשני רבי יוחנן מוחלפת השיטה (פירש רש"י שימת המשנה דאין סוחטין, ואיפוך דרבי יהודה לרבנן, והיינו שר' יהודה אסר משקה הזב גם מפירות העומדים לאכילה. וכן הפירו התוס' ומעמם שאם נחליף את 'מתנה אדם על הכלכלה' כל שכן קשה מר' יהודה על ר' יהודה שהדעה השניה שם אסרת את הביצה אף ביו"ט שני. **ביאור נוסף** שבאמת מוחלפת

טרהא בדבר אדכורי מדבר, ואי משום מוקצה הוי לכוּם ולא נראים דברי ר"א ממיין, שהרי אמרינן במסכת שבת (שם) אם הביא נכרי מים אסור שמא ירבה בשבילו, ולכאוי' ה"ה במליה שייך שמא ירבה, ואין לחלק שאין חשש שמא ירבה שהרי צלאו כבר, שבתוספתא איתא שבמכירו אסור שמא ירגילנו לשבת הבאה **ועוד י"ל** דדוקא בפירות וענבים שייך שמא יעלה ויתלוש ושמא יסחוט לפי שאדם מתאוה להם ובעודו ככפו יבלענו, אבל בדברים אחרים שאין חשש זה, ולכן בהם צריך לסברא של מוקצה. **עוד הקשו התוס'** מאי 'שמא יעלה ויתלוש' הא אפי' לכתחילה מותר לתלוש דהא אוכל נפש מותר. **וגם קשה לקמן** (בג:) תנן אין צדין דגים מן הביכרין ביו"ט ואמאי הא אוכל נפש הוא, ואין לומר דכל דבר שיכול לעשותו מערב יו"ט אסור לעשותו ביו"ט עצמו כי לא אתעביד ליה מערב יו"ט דהא אמרי' (לקמן כה:) הוא ולא מכשיריו פירוש אוכל נפש ולא מכשיריו כגון לתקן שפוד, רבי יהודה אומר לכם לכל צרכיכם, והוא לבדו איצטרך לאסור מכשירין שאפשר לתקנן מערב יו"ט. אלא דוקא במכשירין יש חילוק בין אפשר לעשותן מערב יו"ט בין אי אפשר, אבל באוכל נפש כ"ע מודו דאפילו אפשר לעשותן מערב יו"ט מותר לעשותן ביו"ט. **על כן פירש רבינו נתנאל מקינון דבירושלמי** איתא אך אשר יאכל לכל נפש' וסמך ליה 'ושמרתם את המצות' אותם מלאכות שמשמור ואילך הם מותרות דהיינו מלישה ואילך, היינו שמשעת לישת המצות צריכות שימור, ומכיון שהסמיכה התורה מקרא זה של שמירת המצות, למקרא שמלמד היתר מלאכת אוכל נפש ביו"ט, ללמד שמה שנעשה קודם לישת אין לו היתר מלאכת אוכל נפש **ועוד דבירושלמי יש מיעוט אחר מ'אך' שלא לקצור** (התוס' **בשבת** ל' הסבירו קדש ט"ס צו עובדין לחול אסור אפי' ללוקח אוכל נפש). היא גופה גזרה, ואנן ניקום ונגזור גזרה לגזרה? כולה חדא גזרה היא (כשנמנו וגזרו על פירות הנושרין אף ביצה היתה במשמעי).

רבי יצחק אמר גזרה משום משקין שזבו ודקיימא לן אסורין לבו ביום, כדתנן ואם יצאו מעצמן אסורים (שבת קמג:). וביצה נמי דמזיא להו, שזבה ויצאת ממקום שהיתה בלועה]. אמר ליה אביי משקין שזבו מעמא מאי גזרה שמא יסחוט (וסחימת פירות תולדה דדש היא, שמפרקן מתוך זג שלהן, כמפרק תבואה מקש שלה) היא גופה גזרה ואנן ניקום ונגזור גזרה לגזרה? כולה חדא גזרה היא.

כולהו (רבה, רב יוסף ורבי יצחק) כרב נחמן (העמיד את מחלוקת ב"ש ובי"ה במוקצה ונולד) לא אמרי כי

היא חוינא הכא הואיל וצריך למקומו או לגוף הכלי כופהו על הביצה] בשביל שלא תשבר. וספיקא אמורה (ביו"ט, קא סלקא דעתך ספק נולדה ביו"ט ספק בחול) ואם נתערבה באלף כולן אמורות והראשונים נחלקו אם מדובר בכיצת ספק שהתערבה באלף ביצים מותרות וכ"ד הרשב"א, שמברתו שאין מקילים בספק ספיקא אלא באופן שהספק הראשון נוצר מחמת תערובת, או שגם כסיפא מדובר דוקא בכיצת שאמורה בודאי, שהיא אומרת אחרות, אך בספק אינה אומרת כי נחשבת ספק ספיקא. בשלמא לרבה דאמר משום הכנה הוי ספיקא דאורייתא, וכל ספיקא דאורייתא לחומרא (הרשב"א ביאר שיש בכיצת ספק דאורייתא, רק באופן שנולדה ביו"ט שאחר שבת או להיפך, אבל בשבת ויו"ט בעלמא אין בכיצת אלא ספק דרבנן אולם הגרעק"א כתב שכיון שיש לאיסור הכנה דרבה שורש מן התורה ביו"ט שאחר השבת, לפיכך נאסר ספק הכנה דרבה אף ביו"ט ושבת דעלמא). אלא לרב יוסף ולרבי יצחק, דאמרי משום גזרה, ספיקא דרבנן היא, וכל ספיקא דרבנן לקולא?

סיפא אתאן לספק טרפה (ספק נולדה מתרנגולת טרפה, ולא ביו"ט קאי). אי הכי, אימא סיפא נתערבה באלף כולן אמורות. אי אמרת בשלמא ספק יו"ט ספק חול הוי דבר שיש לו מתירין (שיכול לאכלו אחר יו"ט בהיתר גמור) וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל (ואף על גב דמדאורייתא חד בתרי בטיל, דכתיב אחרי רבים להטות אחמור רבנן, הואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור על ידי ביטול). אלא אי אמרת ספק טרפה דבר שאין לו מתירין היא, ותבטל ברובא, וכי תימא ביצה חשובה ולא בטלה, הניחא למאן דאמר (במשנה בערלה) 'כל' שדרכו לימנות שנינו (כל דבר שיש בני אדם המקפידין עליו מפני חשיבותו למוכרו במנין, ביצה נמי, הרבה מוכרין אותה במנין) אלא למאן דאמר 'את' שדרכו לימנות (דמשמע את המיוחד לכך, שאין אדם מוכרו באומד) שנינו, מאי איכא למימר (הרי ביצה, הרבה נמכרת באומד בלא מנין) דתנן (במשנה בערלה) מי שהיו לו חבילי תלתן (מין קטנית למתק קדירה) של כלאי הכרם ידלקו (כדין כלאי הכרם, שנאמר פן תוקדש תוקד אש, דאסירי בהנאה) נתערבו באחרות,

השיטה של 'מתנה על הכלכלה' ורבי יהודה לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אפילו ביום הראשון מותרין דאכלא דאפרת הוא ולדידכו דאסריתו נולד בהחייא דאין סוחטין אפילו ביו"ט השני (אסור). ומדקא מרמי (רבי יוחנן) להו (משקין שזבו וביצה) אהדדי, שמע מינה חד טעמא הוא (ומאן דאסר בהא אסר בהא, ודשרי בהא שרי בהא).

[דף ג ע"ב] רבינא אמר לעולם לא תיפוך, ורבי יהודה לדבריהם דרבנן קאמר להו, לדידי אפילו בראשון נמי שריא (ביצה שנולדה ביו"ט מותרת הקשו התוס' לפי"ר ר' יהודה כבית שמאי, וכי שביק ב"ה ועביד כב"ש ותיצו י"ל דר' יהודה היה אומר לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה מעולם) דאכלא דאפרת הוא (וכיון דמשום סחיטה ליכא משום משקין שזבו נמי ליכא, בעומדת לאכילה) אלא לדידכו (דאסריתו לה אף בשני, נהי נמי דאית לנו בכיצת גזירת משקין שזבו, ואפילו בתרנגולת העומדת לאכילה) אודו לי מיהת דבשני שריא דשתי קדושות הן (דחד מינייהו חול הוא) ואמרי ליה רבנן לא, קדושה אחת היא [ולא דמו לשאר ימים טובים, דהנך לאו משום ספקא אתקון כדאמרינן (ראש השנה ה:)].

רבינא בריה דרב עולא אמר (רבי יהודה אדרבי יהודה מעיקרא לא תקשי, דהא דקאמר בשני אין בראשון לא) הכא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים (ומשום מוקצה, ולא משום משקין שזבו) ורבי יהודה לטעמיה, דאית ליה מוקצה.

מיתבי (לרב יוסף ולרבי יצחק) אחד ביצה שנולדה בשבת ואחד ביצה שנולדה ביו"ט אין ממלטין אותה לא לכסות בה את הכלי (פי צלוחית) ולא לסמוך בה (זוקפה כנגד חודה, וסומך את... כרעי המטה. אבל כופה עליה את הכלי ופירש רש"י ואע"ג דהיא אינה נישלת, ממלטין את הכלי לצורכה, ולאפוקי מדרכי יצחק, דאמר (שבת מג.) אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת, ור' יצחק מוקי לה בצריך למקומו של כלי. כתבו התוס' מדברים אלו עולה א. דהא דקו"ל דדבר שמלאכתו לאיסור אסור אינו אלא דוקא שאינו לצורך גופו או לצורך מקומו אבל לצורך גופו או לצורך מקומו שרי ב. אם התחיל לטלטלו בשביל שצריך לגופו או למקומו מותר להוליכו אפילו בחדרו אם ירצה

שנתייבשו בשדה וקצען במקצוע (הוא שם כלי העשוי לכך) והותכין בו עוקצי התאנים, ואחר כך דורסים (דוחסים) אותם בכלי עגול, והן נדבקין יחד ונעשין כגבינה, והוא נקרא עגולי דבילה, וכשבאין למוכרן מפרדין במגריפה, ומוכרן במשקל ליטרא) שדרסה (שדחסה) על פי (כלי ששמו) עגול, ואינו יודע באיזה עגול דרסה (אבל יודע שעל פיו הוא, ולא בתוכו) על פי חבית ואינו יודע באיזו חבית דרסה, על פי כורת ואינו יודע באיזו כורת דרסה. **רבי מאיר אומר רבי אליעזר [דף ד ע"א] אומר** (אף על פי שאין לטרות תחתונות בספק דמוע) רואין את העליונות כאילו הן פרודות (אם אין כאן מאה פומין של היתר, שיהא בהן כדי להעלות פי האיסור באחד ומאה, רואין כאילו ליטרות של כל הפומין פרודות מעל הפומין, ומעורבות בשל שולים, ונמצאו כולם בספק הדמוע) והתחתונות מעלות את העליונות (דהואיל ותרומת פירות דרבנן מקילים בהעלאתם) **רבי יהושע אומר** אם יש שם מאה פומין (של היתר, לכד פומין של אסור) יעלו, ואם לאו הפומין אסורין (ואין השולים מועילין לבטל הפומין, הואיל ואינן בספק הדמוע) והשולים מותרין. **רבי יהודה אומר** (לא כן נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע אלא כן נחלקו) **רבי אליעזר אומר** אם יש שם מאה פומין יעלו, ואם לאו הפומין אסורין והשולים מותרין. **רבי יהושע אומר** אפילו יש שם שלש מאות פומין (וכולן בכלל הספק) לא יעלו. (מעמיד רב פפא כך את הגירסא) דרסה בעגול (בתוך העגול) ואינו יודע באיזה מקום עגול דרסה, אי לצפונה אי לדרומה (הואיל והשתא לאו בת מנין היא, ולא מנכרא) דברי הכל יעלו (וא"כ התנא שסבר כל דבר שבמנין אף בדרבנן לא בטיל הוא ר' יהודה אליבא דרבי יהושע).

(תרוין נוסף על הקושיא על רב יוסף ורבי יצחק, התרוין הראשון היה שמדובר בספק טריפה) **רב אשי אמר** (הא דקתני וספקה אסור) לעולם ספק יו"ט ספק חול (ודקשיא לך לרב יוסף ולרבי יצחק ספק דרבנן הוא, ולקולא) הוי דבר שיש לו מתירין, וכל דבר שיש לו מתירין אפילו בדרבנן לא בטיל (וכי היכי דבבטולה מחמירין מהאי

ואחרות באחרות כולן ידלקו ונקשו התוס' תימה דאם כן אסור ספק ספיקא, ובזבחים (עד.) קאמר מי איכא דאסר ספק ספיקא באסורי הנאה אמאי לא פשיט ליה מהכא ועל כן ר"ת לא גורם 'אחרות באחרות'. **ורבינו יצחק ב"ר ברוך אומר** דגרם ליה שפיר ומדובר שנתערב גם האיסור עצמו ולא הוי ספק ספיקא ומ"מ מד"א שמותר הואיל ואיכא כעין תרי רובי קמ"ל ועוד תירין הר"ר יצחק שאין להוכיח מכאן, כיון שקי"ל שדבר חשוב אינו בטל אלא בתרי רובי, וכאן אין תרי רובי, שיש לומר שהתערובת הראשונה האיסור וההיתר היו שוים) **דברי רבי מאיר, והכמים אומרים** יעלו באחת ומאתים (אחד מהן וידלק, והשאר מותרין, וזה שיעור ביטול כלאים וערלה באחד ומאתים). שהיה רבי מאיר אומר את שדרכו למנות מקדש (להכי אומר ר' מאיר כולן ידלקו, ולית להו ביטול) והכמים אומרים אינו מקדש (כל פירות שבעולם בטלים) אלא ששה דברים בלבד. רבי עקיבא אומר שבעה. ואלו הן אגוזי פרך (שם מקום) ורמוני באדן (שם מקום) וחביות סתומות, וחלפי תרדין, וקלחי כרוב [גדולים עם עלין שלהן, וכרוב של ארץ ישראל היה גדול כאילן, כדאמרינן (כתובות קיא:)] ודלעת יונית. רבי עקיבא מוסיף אף ככרות של בעל הבית. הראוי לערלה ערלה (אותן שהן מין אילן, וערלה נוהגת בהן מקדשין את ערוביהן משום ערלה) הראוי לכלאי הכרם (כגון חלפי תרדין וקלחי כרוב וככרות, שאינן מין אילן, מקדשין ערוביהן באיסור...) כלאי הכרם.

ואתמר עלה (במילתיה דר' מאיר) רבי יוחנן אמר 'את' שדרכו למנות שנינו (שדרכו למוכרו רק במניין) ורבי שמעון בן לקיש אמר 'כל' שדרכו למנות שנינו (שיש שמוכרים אותו במניין). הניחא לרבי שמעון בן לקיש (איכא לאוקמא לברייתא דלעיל דקתני ביצה לא בטלה כר' מאיר) אלא לרבי יוחנן מאי איכא למימר?

אמר רב פפא האי תנא (דלעיל) תנא דליטרא קציעות הוא, דאמר כל דבר שבמנין, אפילו בדרבנן (איירי בתרומת פירות דרבנן שמה"ת אין תרומה רק בדגן תירוש ויצהר) לא בטיל, וכל שכך (ביצה טרפה) בדאורייתא. **דתניא** ליטרא ומידת משקל, והוא מנה (480 גרם) קציעות ותאנים

ד.

(יד,ו). הפכיר המהרי"ק פסק כר' יהושע אליבא דר"מ, שסתם משנה בתרומות כמותו.

תניא, אחרים אומרים משום רבי אליעזר ביצה (אם נולדה ביו"ט) תאכל היא ואמה. במאי עסקינן, אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה פשיטא דהיא ואמה שריא. אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים היא ואמה אסורה [דשמעינן לר' אליעזר דאית ליה מוקצה, דתנן (ביצה לד.) ר' אליעזר אומר עומד אדם על המוקצה כו', אלמא הכנה בעינן? אמר רבי זירא תאכל אגב אמה (אם אוכלין את אמה היום תאכל אף היא) היכי דמי, אמר אביי כגון שלקחה (קנאה) סתם, נשחטה הובררה דלאכילה עומדת, לא נשחטה הובררה דלגדל ביצים עומדת (דעה זו סוברת כמ"ד יש בריה). **רב מרי** אמר גוזמא קתני (כאדם שרוצה להחזיק דבריו מדבר יתר, ובעומדת לאכילה קאמר, ונחלק על בית הלל האוסרים, ואמה לא איצטריכא ליה, אלא גזים ואמר מילתא יתירא הכל יאכל גם את האב גם את האם) דתניא, אחרים אומרים משום רבי אליעזר ביצה תאכל היא ואמה, ואפרוח וקליפתו. מאי קליפתו, אילימא קליפה ממש קליפה בת אכילה היא, אלא (על כרחך) אפרוח בקליפתו (וגם זה לא יתכן ד...) עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר בן יעקב (אוסר אפרוחים שלא נפתחו עיניהם, ופליגי רבנן עליה) אלא היכא דיצא לאויר העולם, אבל היכא דלא יצא לאויר העולם לא פליגי. אלא אפרוח וקליפתו גוזמא (הפכיר הריטב"א שהגוזמא היא רק כלפי הקליפה והאמא, היינו שר"א נתכוון לומר שהביצה מותרת והאפרוח מותר) הכא נמי תאכל היא ואמה גוזמא.

אתמר שבת ויו"ט (הסמוכין), והוא הדין ליו"ט ושבת) **רב אמר** נולדה בזה אסורה בזה ורבי יוחנן אמר נולדה בזה מותרת בזה. נימא קסבר רב קדושה אחת היא (הרי הן כיום אחד ארוך תוס' הפכירי שאין לומר שס"ל לרב ב' קדושות הם ונאסר משום מינו דאתקצאי, שלא אומרים מינו דאיקצאי משום יום שהוא לשעבר, שרק להבא אומרים כן כגון בין השמשות של תחילת יו"ט או בין השמשות של

טעמא, בספקה נמי מהמרינן מהאי טעמא). **פסק הש"ע א.** ביצה שנולדה ביו"ט (מ"ב אפילו מתרנגולת העומדת לאכילה דליכא בה מוקצה דאי בעי שחיט לה מ"מ הביצה אסורה באכילה דביו"ט שחל להיות כאחד בשבת אסורה מדאורייתא דכל ביצה דמתילדא האידינא מאתמול גמרה לה במעיה ואין שבת מכין ליו"ט וגורנין יום טוב דעלמא משום יום טוב אחר השבת, וכיון דאסורה באכילה ממילא אסורה בטלטול) אסור ליגע בה (מ"ב אף על גב דאין איסור בנגיעת דבר המוקצה וכדלעיל בסימן ש"ח ביצה שאני כיון שהוא דבר המתגלגל היישין שמה יגענענה ע"י הנגיעה) (הגה דהיינו לטלטלה) וכל שכן שלא לאכלה ואם נתערבה, אפילו באלף, כולן אסורות (מ"ב באכילה ובטלטול שהרי למהר היא מותרת בלא ביטול וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטל). או"ח (תקיגא). כל הג' עמודי הוראה פסקו כטעמו של רבה והפכיר הרא"ש שלדמות למשקים שזבו וכו' דחוק. ב. ביצה שנולדה בשבת, אסור אפי' לטלטלה, ואפי' נתערבה באלף, כולן אסורות ויכול לכוף עליה כלי, שלא תשבר, ובלבד שלא יגע בה או"ח (שכבא, ג). ואפילו ספק נולדה ביו"ט, ונתערבה באחרות, אסורות יו"ד (קבא) פסק כרב אשי. ותמה המג"א (תקיג סק"ד) שבאו"ח סי' תקי"ג משמע שבאופן הנ"ל מותר. ותירץ שביו"ד מדובר שנולדה ביו"ט אחר השבת וספיקא דאורייתא, ואילו באו"ח מדובר שנולדה ביו"ט דעלמא. וכו' אסורה רק משום גזירה וספיקה לקולא. ד. דבר חשוב אוסר במינו בכל שהוא, והם ז' דברים ואלו הם אגוזי פרך ורמוני בדן וחביות סתומות וחלפות תרדין וקלחי כרוב ודלעת יונית וככרות של בעל הבית... אבל שאר דברים, אף על פי שדרכן למנות, הרי אלו עולים בשיעורן. (הגה ויש אומרים דכל דבר שבמנין, דהיינו שדרכו למנותו תמיד, אינו בטל וכן נוהגין...) יו"ד (קיא) ר' ירוחם כתב שרוב הפוסקים פסקו כר"מ כיון שר' יוחנן ור"ל נחלקו אליביה וכ"ד הרמ"א, הש"ע פסק כהרמב"ם שפסק כחכמים. פסק הרמב"ם כדים מלאים תאנים של חולין שדרם ליטרא תאנים של תרומה בפי כד אחד מהם ואין ידוע אי זו היא, אם היו שם מאה כד וכד הרי זו תעלה ולוקח כד אחד מהם ומוכרה לכהן חוץ מדמי אותה ליטרא והשאר מותרין, ואם היו פחות ממאה הפומין כולן מדומעות והשולים מותרין תרומות

אושפיוזכניה דרב פפא, ואמרי לה ההוא גברא דאתא לקמיה דרב פפא, הוּו ליה הנך ביצים משבת ליו"ט. אתא לקמיה (בשבת) אמר ליה מהו למכליניהו למחר (ביו"ט)? אמר ליה זיל האידינא ותא למחר (והטעם שאני לא מורה לך, מטעמו של רב) דרב לא מוקי אמורא (מעמיד מתורגמן) עלויה מיומא טבא לחבריה (כלומר, משעשה היום יו"ט דהיינו לאחר סעודה, עד מחר) משום שכרות (דרב אורויי היה מורי בדרשה שלו, כדאמרינן בכריתות, ושכור אסור להורות, דכתיב יין ושכר אל תשת וכתיב להורות את בני ישראל, וכאן רב פפא שתה יין בשבת ולא יכל להורות) כי אתא למחר (ביו"ט) אמר ליה **[דף ד ע"ב]** איכו השתא (אם הוריתי לך אתמול בשכרות) אשתלאי (שכחתי ושגגתי, והייתי מורה בו היתר) ואמרי לך רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן (וכאן אינו כן ד...) הא אמר רבא (ה): הלכתא כותיה דרב בהני תלת (שאמר לענין ביצה זו משבת ויו"ט, ולקמיה בשני ימים טובים של גליות נחלק להקל, והשלישי בשני ימים טובים של ראש השנה נחלק להחמיר) בין לקולא בין לחומרא. **פסק השיע** וכן בשבת ויו"ט הסמוכים זה לזה, נולדה בזה אסורה בזה (מ"ב עד הערב, שע"י לידה זו נעשית הביצה מוכנת לאכילה, ואם נתירה נמצא שאחד הכין לחבירו, ואנן קי"ל דאין שבת מכין ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת) או"ח (תקנה,ה).

אמר רבי יוחנן עצים שנשרו מן הדקל (שנשבר) בשבת אסור להסיקן ביו"ט (הסמוך לו) ואל תשיבני ביצה (שאמרת בה נולדה בזה מותרת בזה) מאי טעמא, ביצה משום דביומא נמי חזיא לגומעה (אי לאו דאסירא משום דנולדה בשבת הוה חזיא לגומעה חיה, שיש בני אדם גומעין כן) ולא קא שרי לה עד למחר, מידע ידיע דבת יומא אסורה. עצים (בלאו איסור מוקצה) דלא חזו ליומיהו (שאינן מבערין אש בשבת) אי שרי להו למחר אתי למימר (אם נפלו בו ביום) ביומיהו נמי שרו, ואתמול משום שבת הוא דלא חזו להסקה (רבי יוחנן אסר את העצים משום גזירה, כי אינו סובר שיש איסור

כניסת שבת. ותימה דהא בסוכה י.) אמרינן נויי סוכה אסורין עד מוצאי יו"ט האחרון של חג. שהוא יום תשיעי שהוא ספק יום שמיני ועל כרחיך טעמא משום דאתקצאי בין השמשות דשמא יום שמיני הוא והיינו לשעבר וי"ל דמוקצה מחמת מצוה שאני כדמפרש טעמא התם דילמא מתרמיא ליה סעודה ואכיל בגוה והתם אמרינן אפילו לשעבר, אבל הכא מוקצה דמחמת אסור לא אמרינן הכי) והאמר רב הלכה כארבעה זקנים, ואליבא דרבי אליעזר (ערוכין לה:)) דאמר שתי קדושות הן (ומערב ליום ראשון למזרח ולשני למערב) אלא הכא בהכנה דרבה קמיפלגי (דאמר הכנה בידי שמים מתסרא מיו"ט לשבת, דסעודת שבת בעיא הזמנה מיום חול מגזרת הכתוב. **מקשים תוס'** שהרי אמרינן כל היכא דמתילדא האידינא מאתמול גמרה לה, ואם כן כשהל יו"ט לאחר השבת והביצה נולדה בשבת היא נגמרת ביום שהוא חול ואם כן מאי הכנה איכא. **ומתציב ב' תירוצים, א.** דמכל מקום כשנולדה בשבת הרי זו הכנה דגם בשעת לידה שייך הכנה (המג"א סי' תקי"ג. סק"ח הביא דברי הי"ט ש"ס שהכנה ללידה היא מהתורה וחלק עליו שמהכח"ן והחינוך שהוא מלדבנן אמנן **שעה"ל** ס"ק ט"ז שאין הדבר נכזר שמטעם מהל"ש והמלאכי ועוד שהוא לאוריינתא, ונשאל **ד"ע**) ב. דכיון דאם נולדה ביו"ט הרי זו אסורה, אם נאמר כשנולדה בשבת הרי היא מותרת בשביל אותה לידה דשבת אם כן הוי שבת מכין ליו"ט רב אית ליה הכנה דרבה, ורבי יוחנן לית ליה הכנה דרבה.

כתנאי נולדה בשבת תאכל ביו"ט, ביו"ט תאכל בשבת. רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר עדיין היא מחלוקת (בית שמאי ובית הלל בזה, כשם שנחלקו לבו ביום) שבית שמאי אומרים תאכל, ובית הלל אומרים לא תאכל.

אושפיוזכניה (בעל הבית) דרב אדא בר אהבה הוּו ליה הנך ביצים מיו"ט לשבת (היום נולדו, והיה רוצה לאכלן למחר בשבת) אתא לקמיה, אמר ליה מאי לאטווינהו (לצלותן) האידינא וניכליניהו למחר (מי אסירי במלטול בו ביום, או לא)? אמר ליה מאי דעתך רב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן, אפילו רבי יוחנן לא קא שרי אלא לגומעה למחר, אבל ביומיה לא (ואפילו במלטול). והתניא (סייעתא) אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביו"ט אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי, ולא לסמוך בה כרעי המטה.

ד:

בשבת שלפניו אסור להסיקן, אם נשרו ב"ט בתוך התנור, מרבה עליהם עצים מוכנים (הגה שלא יהיו עצי איסור ניכרים) ומבטלן (מ"ב ומיירי שהיו עוד עצים בתנור אלא שלא היה שם רוב כנגד העצים שנשרו דבכה"ג מוסיפין ומבטלים איסור דרבנן וכדמבואר ביו"ד סימן צ"ט ס"ה, ואפילו להרמ"א שם שמחמיר מלבטל איסור לכתחלה אפילו בכה"ג, מודה הכא משום דהאיסור נשרף) ובלבד שלא יגע בהם עד שיתבטלו ברוב. אבל אם נפלו בתנור בשבת, אסור להסיקן ביו"ט שלאחריו אפילו על ידי ביטול ברוב (מ"ב דאיסור הכנה הוא מדאורייתא ובדאורייתא אין מבטלין איסור) או"ח (תקו, ב). ב. אין מבטלין איסור לכתחלה. ואפילו נפל לתוך היתר שאין בו שיעור לבטלו, אין מוסיפין עליו היתר כדי לבטלו... יו"ד (צמח, ג). איסור של דבריהם, אין מערביין אותו בידים כדי לבטלו. ואם עשה כן, כמזיד, אסור. אבל אם נפל מעצמו, ואין בהיתר כדי לבטלו, מרבה עליו ומבטלו. (הגה וי"א דאין לבטל איסור דרבנן או להוסיף עליו, כמו באיסור דאורייתא. וכן נוהגין, ואין לשנות). יו"ד (צמח) הפכיר הגר"א את דעת הרמ"א (שהיא דעת הרא"ש ותרומהד"ש) שמה שהגמ' אמרה בדרבנן מבטלין, היינו כהמסקנה דמקלא קלי איסורא.

אתמר שני ימים טובים של גליות (שאינן עושין אותו אלא בני גליות הרחוקים מבית דין, ואין השלוחין יכולין להגיע אצלם מראש חדש עד יו"ט, להודיעם באיזה יום נקבע החודש, אם ביום שלשים אם ביום שלשים ואחד, ועושין שני ימים יו"ט מספק, ומדאורייתא ביום הראשון שבתון וכיום השביעי שבתון, ותו לא) **רב אמר** נולדה בזה מותרת בזה (דחד מינייהו חול הוא, וממה נפשך שריא) **ורב אמי אמר** נולדה בזה אסורה בזה.

לימא קא סבר רב אמי קדושה אחת היא (חכמים קבעום על בני גולה לעשותם לדורות מחמת ספק זה, והטילום עליהם כחומר יום ארוך). והא רב אמי מבדיל מיומא טבא לחבריה, (פירש רש"י ומכרך המבדיל בין קדש לחול דקסבר קים לן בקביעא דירחא, ויו"ט שני חול גמור הוא, משום מנהג אבותינו שלא ידעו בקביעת החדש כמונו ועשאום מספק מאליהן, אנהנו עושין אותם. השיטמ"ק **כתב** שרש"י נקט רק את תחילת הברכה, אך בודאי

בחסרון הכנה, אך להלכה כתב הרי"ף 'עצים שנשרו מן הדקל בשבת אסור להסיקן ביום טוב בפני עצמן משום הכנה דרבה, ואם נשרו מן הדקל ביום טוב אסור להסיקן ביום טוב בפני עצמן משום דהוה להו נולד ואסרו להו רבנן שמה יעלה ויתלוש').

אמר רב מתנה עצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ביו"ט מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקן (כתבו הרשב"א והר"ן שמדובר דוקא באופן שיש בתנור עצים של היתר, לכן מותר להוסיף עליהם ולבטלן, אך כשנפל למקום שאין שם עצים, אסור להרבות עליהן, שאין מבטלין איסור לכתחילה, אלא רק מוסיפין עליו). והא קא מהפך באיסורא (כשמוליכין בתנור מזוית לזוית)? כיון דרובא דהיתרא נינהו, כי קא מהפך בהיתרא קא מהפך [שהאיסור בטל ברוב כתבו הרשב"א והר"ן שהעצים האסורים בטלים רק אם אינו מכירם לאחר שהתערבו, כי אם מכירם לא מועיל ביטול בדבר שניכר לעין אמנם הרשב"א (שבת כט) כתב שמדובר גם באופן שהעצים האסורים ניכרים, ואין ההיתר מפני ביטול רוב, אלא משום טלטול מן הצד טעם נוסף כתב הרשב"א להיתר על ידי ביטול אפילו אם עצים האסורים ניכרים, משום דמסקינן שבעצים הקלו כיון דמיקלא קלי איסורא. כתב בשער הציון (סימן תק"ז יז) שלביאור זה מועיל ביטול אפילו כשנשרו לתנור שאין בו עצים]. והא קא מבטל איסורא לכתחלה, ותנן אין מבטלין איסור לכתחלה [דאף על גב דאיסורא בטיל ברובא הני מילי היכא דאיערב מומילא, אבל לאערובי ולבטולי בידים אסור, דהכי תנן תרומות (ה,ט)]? הני מילי בדאורייתא (כגון תרומה) אבל בדרבנן (כגון מוקצה דהכא) מבטלין והקשו התוס' ואם תאמר לעיל (ג:) גבי עגול דהוי תרומה דרבנן יוסיף עליו ויבטל ותיצו דהא דאמר בדרבנן מבטלין, היינו בדבר שעיקרו מדרבנן כגון מוקצה דעיקרו אינו אלא מדרבנן, אבל בדבר שעיקרו מדאורייתא כגון תרומה דאיכא שום דבר דאורייתא כגון דגן תירוש ויצהר אפילו במקום שאינו אלא מדרבנן כגון בשאר פירות אין מבטלין. ולרב אשי (בדף ד.) דאמר כל דבר שיש לו מתירין, אפילו בדרבנן לא בטיל, מאי איכא למימר? הני מילי היכא דאיתיה לאיסורא בעיניה, הכא מקלא קלי איסורא (הפכיר הטור סי' תק"ז בשם המהר"ם עיקר הנאת העצים בא לאחר הסקה ואז האיסור כבר אינו בעין וכנגון זה לא החמירו חכמים בשביל שהוא דבר שיש לו מתירין). **פסק השי"ע** א. אף על פי שעצים שנשרו מן הדקל ביו"ט או

ד: - ה.

ישראל קובעין על השבון זה, היה מן הדין שיהיו בכל המקומות עושין יו"ט אחד בלבד אפילו המקומות הרחוקות שבחוצה לארץ כמו בני ארץ ישראל, שהכל על השבון אחד סומכין וקובעין, אבל תקנת חכמים היא שיזוהרו במנהג אבותיהם שבידיהם קדה"ח (ה,ה).

אתמר שני ימים טובים של ראש השנה רב ושמואל דאמרי תרוייהו נולדה בזה אסורה בזה (שהם ודאי חוק קבוע להיות כיום ארוך מדרבנן, שמתחילה לא מחמת ספק התחילו לעשותן) דתנן בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום ופירש רש"י יום שלשים של אלו, ומבערב היו אסורין במלאכה שמה יתקדש החודש למהר, ונמצא שהלילה הזה יו"ט, שכן כל היום מצפין לעדות רואי הלכנה אולי יבואו, וכל שעה שבאין עד שתחשך היו מקבלין עדותן, ומקדשין החודש בו ביום. לכאורה תמוה למה נאסרו רק במלאכה ולא נהגו כל דיני יו"ט, שהרי רש"י (ר"ה יח.) כתב שהיו מודיעים מתי התחיל אלו, וביום שלשים עושין ראש השנה כיון שרוב השנים אין אלו מעובר. ועיין במאירי שהביא בזה שתי דעות, אם רק שבתו ממלאכה ותקעו בשופר, או שגם קדשו על הכוס והתפללו תפילת יו"ט] פעם אחת נשתחו העדים לבא [דף ה ע"א] ונתקלקלו הלויים בשיר [פירש רש"י תמיד של בין הערבים, שאמרו בו שירה של חול, שהיו סבורים שלא יבאו עוד, והיום חול, וכשבאו נמצא שהוא קדש, ובשל שחר אין מעות, דבתמיד של שחר אפילו הוקדש החדש קודם הקרבנות שיר של חול היו אומרים, לפי שברוב השנים אין העדים ממהרים לבא כל כך. הקשו התוס' מדוע לא אמרו שיש קילקול נוסף שלא הביאו קרבן מוסף דכתיב והקטיר עליה חלבי השלמים ודרשינן (יומא לג.) עליה השלם כל הקרבנות כולן שאין קרבן קרב לאחריה. ותיירצו ב' תירוצים א. דאפילו לא באו עד לאחר הקרבת התמיד מכל מקום המוספין קרבין דהיכא דלא אפשר שאני, וכמו שמצינו במהוסר כיפורים שמביא את קורבנו לאחר קרבן התמיד בכדי שיוכל לאכול קרבן פסח (הקשה המהרש"א אין קום משמעות נגמ', שצ'אופן שז'י אפשר מקריבים אחר תמיד של בין הערביים, אלא הסיבה להיתר שאם לא יקריב יפסיד הפסח פסחא עשה פסח ב' כרת. ולכן כתב שצ'בני תוס' מעורבבים וכוונתם שיקריב המוספים, אך לא יקטיר האמורים, אלא ילין אותם על המזבח ויקריבו אותם למחרת) ועוד י"ל דאתי קרבן של מוסף דהוא עשה דרבים ודחי עשה דהשלמה משום דאלימ טפי דחכי אמרינן פסחים (נמ.). דאתי עשה דפסח דענוש כרת ודחי עשה דהשלמה דאינו ענוש כרת] התקינו שלא יהו מקבלים את העדים אלא עד המנחה (עד הקרבת

בחתומת הכרכה אמר בין קודש חמור לקודש קל, או סתם בין קודש לקודש, שלא לזלזל ביום השני וע"ע נלאש יוסף?) רב אסי ספוקי מספקא ליה (אם חק חכמים הוא שהוטל על הגליות לדורות, ואפילו ירכו בהם חכמים יודעי העתים יהיו עושין אותן שנים אם כן הרי הוא מדברי סופרים כיום ארוך, או אם הן עשאום מאליהן מספק, וחד מנייהו חול, ולמאן דקים ליה בקביעא דירחא בעי אבדולו) ועביד הכא לחומרא והכא לחומרא.

אמר רבי זירא כותיה דרב אסי מסתברא, דהאידינא ידעינן בקביעא דירחא (על ידי השבון שמחשבין תולדתו אנו למדים אם נראה ביום שלשים אם לאו) וקא עבדינן תרי יומי.

אמר אב"י כותיה דרב מסתברא. דתנן בראשונה (קודם שקלקלו הכותים והשיאו הם משואות ביום שלא קבעו בו החודש, כדי להטעות את ישראל) היו משיאין משואות (ובהן היו יודעין כל בני הגליות הקרובים והרחוקים את קביעת החודש, ולא היו עושין אלא יו"ט אחד בכל מקום) משקלקלו הכותים התקינו שיהו שלוחין יוצאין (ועד מקום שיכול להגיע בתוך המשה עשר ימים הם מודיעים ועושין יום אחד, והשאר עושין שני ימים) ואילו במלו כותים (הדרינן ועבדינן משואות בראש ההרים, וידעו הכל) עבדינן חד יומא, והיכא דמטו שלוחין עבדינן חד יומא (שמע מינה לא קבעום עליהם בתקנה לדורות).

והשתא דידיעין בקביעא דירחא מאי טעמא עבדינן תרי יומי? משום דשלחו מתם הזחרו במנהג אבותיכם בידכם, זמנין דגזרו שמדא (שלא יתעסקו בתורה, וישתבח סוד העיבור מכם ותעבדו נמי חד יומא) ואתי לאקלקולי (לעשות חסר מלא ומלא חסר, ותאכלו חמין בפסח). **פסק הש"ע** אם נולדה ביו"ט ראשון מותרת ביו"ט שני בשני יו"ט של גליות או"ה (תקינה). הלכה כרב שראינו שרכא אמר שהלכה כמותו 'בחי תלת בין לקולא בין לחומרא'. **פסק הרמב"ם** בזמן הזה שאין שם סנהדרין ובית דין של ארץ

הפסק, וביצה מותרת, הא לא אמרינן דכיון דלא פסקה אותה תקנה מאצלנו שנה אחת לעשות יום אחד עדיין באיסורנו הראשונה עמדנו, להיותם כיום ארוך).

ורב יוסף אמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה, מאי טעמא, הוי דבר שבמנין (ביצה זו נאסרת בקבוץ חכמים, שנמנו וגמרו לעשותן שני ימים קדושה אחת אם לא באו עדים לפני המנחה, וכל העושים שני ימים מחמת כן עשו, שמא לא באו עדים לבית דין קודם המנחה) וכל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו (כתבו התוס' יש שהיו רוצין לומר מכאן דאותן חרמות שעושים לזמן שיגיע הזמן צריך מנין להתיר את החרם, דהא הרי הכא דהקב"ה אסר להם תשמיש בשביל מתן תורה, וממילא ידעינן דלאחר שלשה ימים דנתנה תורה דמותרין, ואעפ"כ התיר להם. ואינו נכון כיון שבהר סיני לא הוזכר זמן עד מתי האיסור ומשמע עולמית, ומה שכתוב 'היו נכונים לשלשת ימים' אין הכוונה להגביל שרק לג' ימים יהיו אסורים, מדלא כתיב 'שלשת ימים', אלא כוונת הפסוק להורות להם להכין עצמן ליום השלישי, משאי"כ הכא).

אמר רב יוסף מנא אמינא לה (דכל דבר הנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו, ואפילו אירע דבר שאתה יכול להורות בו היתר, ולומר אין תקנת מנין הראשון עומדת) דכתיב לך אָמַר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאַהֲלֵיכֶם, ואומר בְּמִשְׁךָ הַיָּבֵל תִּפְּחֶה יַעֲלֶה בְּהָר (יבואר לקמן) ותנן (נמי, דצריך מנין אחר להתירו...) כרם רבעי (שצריך להעלות הפירות לירושלים או לפדותן ולהעלות הדמים לירושלים, ותקנו חכמים במהלך יום אחד לכל צד שלא יפדוהו, אלא הפירות עצמן יעלם ויאכלם שם, כדמפרש לקמן כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות) היה עולה לירושלים מהלך יום אחד לכל צד, וזו היא תחומה, אילת מן הדרום, ועקרבת מן הצפון, לוד מן המערב, וירדן מן המזרח. ואמר עולא ואיתימא רבי יוחנן מה טעם, כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות. ותניא כרם רבעי היה לו לרבי אליעזר במזרח לוד (היינו בין לוד לירושלים בתוך מהלך יום) בצד כפר טבי [דף ה ע"ב] ובקש להפקירו לעניים ופירש רש"י שילקטוהו הם, ויעלוהו לירושלים ויאכלוהו שם, שהיה עליו מורה להעלות שם

תמיד של בין הערבים, אבל לאחר מכאן אותו היום הרי הוא מעובר, ומונין מיום המחרת ליום הכפורים וסוכות, ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה, אף על פי שאין מונין למועדות מהיום לא מזולזלינן ביה בהאי שלשים, אלא גומרינן אותו באיסורו, כאשר הוזהרו עד המנחה ממלאכה כן נוהגין וגומרינן אותו בקדושתו, אלמא תחילת עשייה שני ימים לראש השנה אפילו בבית דין הוה, ולא מספק, שהרי ודאי שיו"ט למחר, ואף על פי כן תקנו לעשותו, שמע מינה חק חכמים ומצותן היה לעשותן כבאו עדים אחר המנחה, והרחוקים יש עליהם לעשותן בכל שנה, שמא יבאו עדים אחר המנחה והרי קדושתו אחת, ואין כאן לומר ממה נפשך חד מינייהו חול דשמא אין כאן חול, אלא שניהם קדש ומדברי רש"י דייק בשער המלך (בסוף הלכות עירובין) שאם לא באו עדים כל היום, לא נחשבים שני הימים כקדושה אחת, שהרי נקט שדוקא אם באו עדים אחר המנחה לא מזולזלינן ביה... והיינו שכשבאו עדים נמשכת קדושת היום מתחילתו ואין מפסיקין אותה, אך כשלא באו עדים כלל, רק יום ל"א קדוש. וכן נקט הריב"ש. אולם לסברת רש"י שחששו לזלוזל בשנה הבאה מפני שיוכרו שבשנה זו נהגו קדושה בחינם, לכאורה אף כשלא באו עדים יש לאסור מלאכה. וכן משמע ברש"י לקמן (ו). שתקנו לעשות ב' ימים באופן שלא באו עדים עד יום ל"א. וכבר תמהו בכך המהרש"א והמהר"ם לקמן (ו:)) ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קדש, ולמחר קדש.

אמר רבה מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה מותרת (שהחזיר הדבר ליושנו, לקבל עדותן כל היום ולקדש היום, נמצא שאין בית דין עושים שני ימים, והרחוקים העושים שני ימים אינו אלא מספק, שאין יודעין אם נתקדש ביום שלשים אם בשלשים ואחד, והרי הן כשאר יו"ט של גליות, וביצה שנולדה בזה מותרת בזה ממה נפשך, דחד מינייהו חול). דתנן משהרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום. אמר ליה אבבי והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו ביצה אסורה? אמר ליה אמינא לך אנא רבן יוחנן בן זכאי ואת אמרת לי רב ושמואל. ולרב ושמואל קשיא מתניתין (דקתני דחזר הדבר ליושנו)? לא קשיא, הא לן, והא להו (לבני ארץ ישראל שעושים יום אחד מותרת, אבל לדידן בני גולה אסורה, שהרי עדיין אנו עושים שני ימים, ועודנו כבתחילה מפני אותה תקנה ראשונה, לא מפני ספק הלכך, הואיל ולא פסקו מאצלנו משהתחלנו, אין להקל ולומר אין מנהגנו זה מפני תקנה ראשונה אלא מפני

ה:

גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול החר ההוא (כל זמן שהוא בהויית קדושתו, שהשכינה עליו, אבל נסתלק שכינה מותר) במשך היבל למה לי (פירש רש"י למה ליה לאדכורי שריותא בהדיא בלוחות הראשונות, ולמימר נסתלקה שכינה המה יעלו, והלא לא נסתלקה שכינה ממנו מיום מתן תורה עד אחד בהדש שהוקם המשכן, או (לר"ט) עד בעשרים באייר שנעלה הענן, אלא על כרחך הפסוק הנאמר בלוחות הראשונות נועד לתת היתר לאחר מתן לוחות שניות. הקשו התוס' ודווקא הוא דהא במשוך היובל משמע שגם בו כיום דמתן תורה הותרו לעלות כשימשוך היובל שלא היו קולות רק בלוחות הראשונות בסיון וא"כ ליכא למימר שריותא דבמשוך היובל לא היה עד השנה שניה ועוד כיון דמ'התוא' משתמע היתר בהדיא, א"כ אין צריך מנין אחר להתירו מידי דהוה אדרמות לאחר הזמן. לכן נראה לי ד"פ כמשוך היובל למה לי והלא בלאו הכי יש להתיר מסברא דהא לא אסר להם לעלות אלא משום שכינה וא"כ ממילא משתריין כשנסתלקה השכינה, אלא על כרחך 'במשוך היובל' בא ללמד שדבר שנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו) שמע מינה דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו. וכי תימא הני מיילי בדאורייתא (באיסור שיצא מפיו הגבורה הוצרכנו לשמוע היתר מפיו) אבל בדרכנן לא, תא שמע כרם רבעי, והא כרם רבעי דרבנן (דהא דהוצרך להעלות פירות עצמן במהלך יום דרבנן הוא, וקא בעי מנין, ואף על גב דאיכא למשרייה מכלל) וקאמרי ליה כבר נמנו עליך חבריך והתירוהו.

(השתא הדר רב יוסף לאסוקי מלתא, דאמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה) וכי תימא ביצה נמי אמנו עלה רבן יוחנן בן זכאי ושרייה, כי אמנו אעדות, אביצה לא אמנו. אמר ליה אביי אטו ביצה במנין מי הואי (כלום הוזכרה במנין הראשון לאוסרה) ביצה בעדות תליא מלתא, אתסר עדות אתסר ביצה, אשתרי עדות אשתרי ביצה.

רב אדא ורב שלמן, תרוייהו מבי בלוחית אמרי אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה. מאי טעמא מהרה יבנה בית המקדש (ותחזור תקנה ראשונה שלא לקבל עדות אלא עד המנחה) ויאמרו אשתקד מי לא אכלנו ביצה ביו"ט שני, השתא נמי ניכול. ולא

הפירות. הקשו התוס' וא"ת אי קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא א"כ מה הרויחו עניים בזה הא היו צריכין לפדותו קודם אכילה שהרי לא היה הומה לירושלים ולא היו יכולין לאכלו בשום מקום רק לפדותו קודם אכילה ותיירצו ב' תירוצים א. לפרש"י דפי' קדושה ראשונה אליבא דרבי אליעזר קדשה לעתיד לבא א"כ יכולין העניים להביא פירות לירושלים ולאכלן שם בלא פדויה. ב. אפילו ס"ל לא קדשה לעתיד לבא מ"מ היו מרויחין העניים, דהא הקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל ואפילו לכתחילה בזמן הזה כדאיתא (ערכין כט.) במנחת חינוך סי' רמו כתב שאף על פי שקיימא לן שכרם רבעי ממון גבוה הוא, ואי אפשר להפקירו, רצה רבי אליעזר להפקירו כשהיה עדיין בוסר, ואז יש לו עדיין בעלות בו. ואולי לכן דקדק רש"י לכתוב שילקטוהו הם. או שרבי אליעזר סבר כבית שמאי, שהיה מתלמידיהם, והם אמרו שממון הדיוט הוא) אמרו לו תלמידיו רבי כבר נמנו עליך חבריך והתירוהו (לפדותו ולהעלות דמיו, ואע"ג דלאחר חורבן הוה, קסברי קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא, וצריך להעלות הפירות או הדמים). מאן חבריך רבן יוחנן בן זכאי. טעמא דנמנו, הא לא נמנו לא (ואף על גב דממילא ליתא לתקנתא קמייתא, דהא כדי לעטר שוקי ירושלים הוא דהוה, וכיון דחרבה מה לנו לעטרה לצורך הנכרים, ואפילו הכי צריך מנין).

מאי ואומר (כלומר כיצד אנו למדין מן המקרא הראשון, ולמה נאמרו שנים) הכי קאמר (כך למד מן הראשון) מכדי כתיב היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה (וממילא אישתרו בתשמיש לאחר שלשה ימים שקבלו את התורה) לך אמר להם שוכו לכם לאהליכם, למה לי (למה ליה למהדר ולמיתן להו רשות לשוב לאהליהם, דהיינו תשמיש) שמע מינה (הואיל וקודשא בריך הוא אסר בעי למשרייה הוא גופיה בהדיא, והוא הדין ל...) כל דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו. וכי תימא למצות עונה הוא דאתא (וכי תימא דהאי שוכו לכם לאו למשרי תשמיש, דהא ממילא משתרי, אלא לצוותן לשוב במצות המלך על כרחן, שלא לגרוע עונת נשותיהן) תא שמע במשך היבל (שימשוך בהסתלק שכינה מן החר, ויארץ התוקע את קולו כמנהג התוקע באחרונה, ל"א שימשוך, שיפסוק, התוקע מלתקוע) המה יעלו בהר, מכדי כתיב (בלוחות האחרונות)

מקבלים עדות החדש אלא עד המנחה כדי שיהא שהות ביום להקריב מוספין ותמיד של בין הערבים ונסכיחם קד"ח (ג,ה). תמה הלח"מ שבמסכת ר"ה נאמרו ב' טעמים בקילקול, 'הכא תירגמו שלא אמרו שירה כל עיקר, ר' זירא אמר שאמרו שירה של חול עם תמיד של בין הערבים'. והתימה על רבינו דלא כתב כשום חד מינייהו אלא מפרש שהיו בחולים ולא היו יודעים מה יעשו, ומשמע דלא עשו כלל, וע"ש מה שיטת ז'אומנו שגם זה לחוק רק שלא מלא תיכוז אחר. ב. ואם הגיע מנחה ולא באו עדים עושין תמיד של בין הערבים, ואם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש ומקריבין מוסף למחר לפי שלא היו מקדשין אותו אחר מנחה, משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי ובית דינו שיהיו מקבלין עדות החדש כל היום כולו ואפילו באו עדים יום שלשים בסוף היום סמוך לשקיעת החמה מקבלין עדותן ומקדשין יום שלשים בלבד קד"ח (ג,ו). בית דין שגזרו גזרה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל, ועמד אחריהם בית דין אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזרה ואותו המנהג, אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמה ובמנין... אפילו בטל הטעם שבגללו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולין לבטל עד שיהיו גדולים מהם... השיג הראב"ד עיטור שוקי ירושלים בפירות קשיא עליה שהראשונים תקנוהו ור' יוחנן בן זכאי ביטלה אחר חרבן מפני שנתבטל הטעם לראשונים ולא היה גדול כראשונים ממרים (ב,ב) הפכיר הכפ"מ הראב"ד ס"ל שאם בטל טעם התקנה אי"צ גדול בחכמה ובמנין כדי לבטלו, ובכפ"מ משנה האריך להוכיח שריב"ז היה גדול כראשוני התנאים ויכל לבטל גזירתם. ד. ענבים של כרם רבעי התקינו ב"ד שיהיו עולין לירושלים מהלך יום לכל צד כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות, ומשחרב בהמ"ק נפדה אפילו סמוך לחומה, ושאר כל הפירות אפילו בזמן בהמ"ק נפדין סמוך לחומה מע"ש (ט,ה).

[דף ז ע"א] אמר רבא מת ביו"ט ראשון יתעסקו בו עממים, מת ביו"ט שני יתעסקו בו

ידעי דאשתקד שתי קדושות הן, והשתא קדושה אחת היא.

אי הכי, עדות נמי לא נקבל, מאי טעמא מהרה יבנה בית המקדש, ויאמרו אשתקד מי לא קבלנו עדות החדש כל היום כולו, השתא נמי נקבל. הכי השתא, התם עדות מסורה לבית דין (אין נזקקין להם אלא בית דין, והם יודעין טעמו של דבר, ולא יטעו) ביצה לכל מסורה (ואין הכל באין לישראל, וסומכין על מנהגן).

רבא אמר אף מתקנת רבן יוחנן בן זכאי ואילך ביצה אסורה. מי לא מודה רבן יוחנן בן זכאי שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קדש ולמחר קדש (פירש רש"י אף על גב דתקן לקבל עדות החדש כל היום להיות מונין למועדות מן הראשון, ואפילו באו עדים לאחר המנחה, אבל מלעשות יו"ט שני לא נעקרה תקנה ראשונה ממקומה. והקשו התוס' שמנין לחלק בזה, והרי לכא' כיון שהתקין שיקבלו כל היום, אי"כ שעושים ב' ימים הם רק מספק, והביצה צריכה להיות מותרת. לכן כתבו שנראה כפירוש ר"ח, הגרס' מי לא מודה שאם לא באו, אך יש להקשות שגם זה לא מובן שהרי אם לא באו עדים עושים ב' ימים מספק והביצה מותרת, לכן יש להסביר שאם לא באו עדים עד סמוך להשכה ומיד החשיך ולא היה שהות ביום כדי לקבל עדותם ומ"מ היו יכולין לעשות מעט מלאכה ולא היו עושין אלמא דקדושה אחת נינהו, והא דאמר התקינו שיהו מקבלין עדותן כל היום היינו היכא דבאו עדים ביום או קודם המנחה או לאחר מנחה מיד, ולפי יישוב זה אפשר לקיים הגירסא של גמרא דידן. מ"מ יש ליישב שיטת רש"י שחילק בין קביעת המועדות לקדושת יו"ט, שכמו שלפני החורבן היו ב' ימים ראש השנה קדושה אחת, כך גם נשאר לימינו שהם קדושה אחת).

ואמר רבא הלכתא כותיה דרב בהני תלת, בין לקולא בין לחומרא. פסק הש"ע... בשני יו"ט של ראש השנה... נולדה בזה אסורה בזה או"ח (תקינה). פסק הרמב"ם בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל יום שלשים, פעם אחת נשתחו העדים מלבוא עד בין הערבים ונתקלקלו במקדש ולא ידעו מה יעשו אם יעשו עולה של בין הערבים שמא יבאו העדים ואי אפשר שיקריבו מוסף היום אחר תמיד של בין הערבים, עמדו בית דין והתקינו שלא יהיו

אשי אמר אף על גב דלא אשתהי נמי לא משהינן ליה. מאי טעמא, יו"ט שני לגבי מת כחול שויוה רבנן, אפילו למיגז ליה גלימא (האי גלימא אינו צורך המת, שהרי יש לו תכריכין אחרים כל צרכו, שאם צריך לו מאי אפילו דקאמר, וקא משמע לן דאף על גב דמרחא דלא צריך הוא, אלא משום כבודו עושין לו יותר מדאי מותר לעשות לו, כיון דלגבי מת כחול שויוה רבנן) ולמיגז ליה אסא [הדם היו מניחין על מפת מת, לכבודו הקשו התוס' דבמו"ק (ה): אמרינן אין הופרין כוכין במועד, והכא משמע דאין זו מלאכה וי"ל כפי' ר"ח דפירש שהיו רגילין להפור הרבה ביהוד כדי שיהיו מזומנות כשיבאו מתים, ועל זה קאמר דאין הופרין במועד לצורך אחר המועד].

אמר רבינא והאידינא דאיכא חברי (אומה רשעה שהיו בימי פרסיים, וכופין את ישראל לעשות מלאכתו, וביו"ט היו נדחין מהן על ידי שאומרים להם יו"ט הוא, ואם יראו אותם מקברין מתיחהם יכופו אותם למלאכה) היישינן [בתבו תוס' והשתא בזמן הזה שאין חברי מותר, ואין לומר שצריך מנין אחר להתירו דכיון דזה הטעם משום חששא ועברה החששא עבר הטעם, וה"נ אמרינן גבי מים מגולין דאסורין שמוא נחש שתה מהן ועכשיו שאין נחשים מצויין בינינו אנו שותין מהן אפילו לכתחילה אף על פי שהוא דבר שבמנין. ומ"מ ר"ת היה אוסר, והיה מעשה ושלח ר"ת לאסור מהא דאיתא בשבת (קלמ'): שיש לאסור לבני בשכר שאינם בני תורה מטעם שאם נתיר להם יבואו לזלול במלאכות אחרות (כתב הסאילנט יע"ף במקום שפסק התלמוד וספרי הוראה וכל דבר עושים על פיהם, יס לנו דין של בני תורה, ולא של בני צסקר) אמנם ר"י חלק על ר"ת שהרבה דברים שאסרו על בני בשכר אנו נוהגים בהם היתר. אמנם ר' יחיאל חילק שדברים אלו שאנו נוהגים בהם היתר, הם דברים שעושה בצנעא בביתו, אך לקבור מתים שזה בפרהסיא אין להתיר. ר"ת הוסיף עוד טעם לאסור דיש יהודים שהן משועבדים למלכות לעשות מלאכה כגון לקבל המס ולהתעסק בצרכיהם. הלכך, אם יראו שיתעסקו לעשות מלאכה במת יכופו אותם לעשות מלאכה למלכות (הרי"ף ש' תשנ"ה קטז) כתב גדברי רבינא נלמנו על חזרי שהם פרכיים שהיו כופין את כל היהודים לעשות מלאכתו, אבל מפני יהודים מועטים הנכנסים מלונס לעבודת השמים לא נחלל מקבור מתו].

פסק הש"ע מת המומל לקברו, אם הוא ביו"ט ראשון (הגה לא יתעסקו בו ישראל ואפילו יסריח ואי אפשר בעממין, אבל) יתעסקו בו עממין אפילו מת בו ביום, ואפילו אם יכולין להשהותו עד למחר שלא יסריח, וכל זה

ישראל, ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה, מה שאין כן בביצה (לענין ביצה לא הקלו ביו"ט שני דראש השנה להשוות לשל גלויות, דאלו ראש השנה נולדה בזה אסורה בזה).

נהרדעי אמרי אף בביצה (נולדה בזה מותרת בזה) דמה דעתך (לאסרה בשני לרחוקים מבית דין) דילמא מעברי ליה לאלול (פירש רש"י כתקנה הראשונה, למנות מיום שני ולעשות שני ימים, כגון שלא באו עד יום שלשים ואחד העיר המהק"א אין זה מדוקדק, להתקנה לאסנה היה צללו עדים. אבל צלל צלו עדים עד יום ל"א, מספק היו עושין צ' ימים. ללא לר"ל, שלא צלו עדים היינו שלא קבלו אותן עד יום ל"א וכגון שצלו אחר המנחה והיינו תקנה לאסנה וע"ע בפנ"י) הא אמר רב מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר [ואף על פי שתקנו, לא אירע שבאו עדים מן המנחה ולמעלה חוץ מאותה הפעם, ועדיין לא נתקנה, האי דנקט מימות עזרא משום דבימיו עברוהו, דכתיב בעזרא ז'ביום השני' ובראש השנה משתעני כתב המהר"ם צריך ליישב לישנא דנהרדעי דאמרי דלמא מעברי ליה לאלול' דלכל הטעמים המבוארים לעיל לדעת האמוראים דאסרי לביצה אף לאחר תקנת רבי יוחנן בן זכאי, אין אחד מהם שיאמר הטעם משום דעברי ליה לאלול, וצ"ל דה"ק מאי דעתך לאסור הביצה משום דבזמן הב"ד היו הרחוקים צריכים לעשות בכל שנה ושנה שני ימים משום חששא דלמא מעברי ליה לאלול בב"ד ר"ל שיבאו העדים אחר המנחה ויעשו ב' ימים קדושה אחת ואותה התקנה לא נתבטלה מהרחוקים משום שלא פסקו מלעשות ב' ימים. הקשו התוס' וא"ת והאמרינן (ערוכין לט). דרבי יוסי אוסר ביצה שנולדה בראשון ביום השני וא"כ היכי פליגי נהרדעי אר' יוסי שהוא תנא ותירצו דלרבי יוסי אסור אי אתרמי, ונהרדעי אמרי דלא אתרמי].

אמר מר זוטרא לא אמרן (דיתעסקו בו ישראל אם מת ביו"ט שני) אלא דאשתהי (ומתירא שלא יסריח הפכיר הרשב"א בין ששהה כבר ובין שעתידי להשתחות, כגון שחל יו"ט בערב שבת. וכתב בהגהות אשר"י שאין להתיר משום ששהה, אלא מפני חשש שמא יסריח, ולכן אם אין המת נשמר עד יום השני מפני חום או נפוח או כיוצא בזה אז יתעסקו בו עממין ביו"ט ראשון. וכתב היש"ש שלפי זה ילד קטן שמת, אף אם שהה אין מתעסקין בו ביו"ט לפי מר זוטרא, כיון שאין דרכו להסריח) אבל לא אשתהי משהינן ליה. רב

השנה מי אמר (והרי הם כיום ארוך, ושניהם קדש)? והא אמרי נהרדעי אף ביצה מותרת, אמר ליה רב מרדכי בפירוש אמר לי מר דלא סבר להא דנהרדעי. **פסק הש"ע** אם נזכר ב"ט ראשון שלא עירב, אם הוא ב"ט של ר"ה אינו יכול לערב על תנאי, אבל אם הוא ב"ט של גליות יכול לערב בתנאי, אם היום קודש אינו צריך לערב, ואם היום חול, בעירוב זה יהא שרי לן לאפויי ולבשולי וכו', ולמחר אין צריך לומר כלום. וי"א דאי לית ליה מידי דבשיל מאתמול, לא מהני תנאו (מ"ב ונקטינן כסברא הראשונה) או"ח (תקכז,כב).

אתמר אפרוח שנולד ביו"ט (כתבו תוס' נראה לומר דאתרמי שנפתחו עיניו היום דאי לא נפתחו עיניו קי"ל דאפילו בחול אסור משום שנחשב כשרץ כראב"י. **אמנם** הר"ן דקדק לומר, מזה שנחלקו רב ושמואל ביו"ט, משמע שבהלכה מותר, ודלא כראב"י). **רב אמר** אסור מוקצה הוא **ושמואל ואיתימא רבי יוחנן אמר** מותר הואיל ומתיר עצמו בשחיטה **פירש רש"י** בלידתו, להיות נשחט, מה שלא היה לפני לידתו, אף מוקצה התיר את עצמו בלידתו, דמגו דאתקן להא אתקן להא. **הקשו התוס'** ותימה למה להו לשמואל ור' יוחנן הך מעמא תיפוק ליה משום דלית להו מוקצה כדאמרין (שבת קנז:) שס"ל כר"ש. **ותירצו ב' תירוצים** א. מעם זה נצרך לר' יהודה שיש לו מוקצה. ב. מעם זה נצרך גם לר"ש דמודה בהאי מוקצה דהכא דהוי כגרוגרות וצמוקין היינו שמסיה דעתו ממנו לגמרי קודם שנולד (הקצ"א) הוסיף ק"ק לו גס לין על מוקסא מחמת חסרון כים).

אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב, וכי מה בין זה לעגל שנולד ביו"ט? אמר להו הואיל ומוכן אגב אמו בשחיטה (בעודו בתוך מעיה, אם נשחטה האם היה נאכל **כתב הרא"ש** ובבבא העומדת לאכילה, דאי בבבא העומדת לגדל ולדות אסור למאן דאית ליה מוקצה. **עוד כתב** וגם צריך שיפריס על גבי קרקע שיצא מספק ריסקו אברים. **אמנם הרבה ראשונים** חלקו שבחולין (נא): איתא מימרא של רב נחמן דבית הרהם אין בו משום ריסקו אברים. **וכתב רי"ז** שטעות סופר הוא כרא"ש. **אמנם מהר"י בן הכיב** יישב דברי הרא"ש. ומה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה **פירש רש"י** בנה אסור אם נמצא בתוכה, דעובר ירך אמו הוא, הואיל ובשחיטת אמו אתה בא לאכלו, וכי נולד ביו"ט מן הטרפה ליכא למימר הואיל ומוכן אגב אמו, ואפילו הכי בשחיטת עצמו מותר לשחטו

בעשיית קבר וארון ותכריכין, אבל להלכישו ולהחם לו מים לטהרו ולהציאו ולשומו בקבר, מותר על ידי ישראל (**הפכיר מ"ב** דאין בכל זה איסור דאורייתא דמתוך שהותרה הבערה לצורך אוכל נפש הותרה נמי שלא לצורך, וה"ה בהוצאה ואפילו למ"ד דשלא לצורך כלל מדאורייתא אסור בכגון זה דאיכא צורך קצת ומצוה דזילא ביה מלתא דלתעסקי עכו"ם במהרתו וכה"ג שרי משום כבוד המת) (**הגה** ומוב לזוהר לטהרו ע"י קש על גב עור או נסר, ולא ע"י סדינים, שלא יבא לידי סחיטה) או"ח (תקכז,א). ב. ב"ט שני יתעסקו בו ישראל אפי' ביום שני של ראש השנה, ואפילו לא אשתהי, אפי' לחתוך לו הדם מהמחובר ולעשות לו תכריכין וארון ולהצוב לו קבר ולהחם לו מים לטהרו ולגזוז לו שערו... דו"ט שני לגבי מת, כחול שויוה רבנן, ואפילו אפשר בעממין, יתעסקו בו ישראל **נהגה** אבל באשכנז ובמדינות אלו אין נוהגין כן, אלא כל היכא דאפשר בעממין עושין הקבר והארון ותכריכין ע"י עממין, ושאר הדברים עושים ישראלים כמו ב"ט ראשון, אבל אם לא אפשר בעממין, מותר לעשות הכל ע"י ישראל (תרומה"ד **והמרדכי**)...כמה דברים אמורים, כשרוצים לקוברו בו ביום, אבל אם אין רוצים לקוברו בו ביום, אין עושים לו שום דבר איסור מלאכה, אפילו ע"י אינו יהודי, אבל טילטול מותר (רא"ש) [או"ח (תקכז,ד) **פסק הש"ע** כדברי הר"ן והרמב"ן שכתבו דמסתברא כיון דכחול שויוהו רבנן אפילו אפשר בעממין יתעסקו בו ישראל, ודלא כרב אחא משבחה דבדוכתא דשכחי עממין לא שרינא אלא בעממין.

רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי בשני ימים טובים של ראש השנה, חזייה (רבינא לרב אשי) דהוה עציב, אמר ליה אמאי עציב מר? אמר ליה דלא אותיבי עירובי תבשילין. אמר ליה ולותיב מר האידינא (ביו"ט ראשון והוא חמישי בשבת, ועל תנאי הוא אומר אם היום הוא חול ולמחר קדש יהא ערוב, ואם היום קדש ולמחר חול אינו צריך לכך) מי לא אמר רבא מניח אדם עירובי תבשילין מיו"ט לחבירו ומתנה. אמר ליה אימר דאמר רבא בשני ימים טובים של גליות, בשני ימים טובים של ראש

הוא מוכן לאדם, דדעתיה דאיניש אבל מיד דחזי ליה (ועובר שבמעו טרפה ראוי לו לכשולד, הלכך מאתמול דעתיה עלויה, אם יולד יאכלנו הקשו התוס' וקשה דא"כ אפרוח נמי יהא מותר שמוכן לכלבים ותירצו דבעינן מוכן ומיועד לכלבים וזה אינו מיועד לכלבים).

תניא כותיה דרב, תניא כותיה דשמואל ואיתימא רבי יוחנן. תניא כותיה דרב עגל שנולד ביו"ט מותר [הקשו התוס' ותימה מ"מ הוי אסור משום נולד כמו ביצה (הסניז המהר"ס חולת לומר לאע"ג למוכן הוא לגב אמנו ואין כאן איסור מוקצה מ"מ יאסר משום משקין שזכו או פירות הנשקרים כמו זילת שפ"י בתרנגולת העומדת לאכילה שאין זה איסור מוקצה אסורה הבילה משום פירות הנשקרים ומשקין שזכו כלאוקמי לעיל רב יוסף ור"ז ילחם) ותירצו דהא דאמר דשייך למיטר משום גזירה זו היינו דוקא בדבר מאכל דומיא דפירות הנושרין ומשקין שזכו, אבל בעלי חיים לא] אפרוח שנולד ביו"ט אסור. ומה הפרש בין זה לזה? זה מוכן אגב אמו בשחיטה, וזה אינו מוכן אגב אמו.

תניא כותיה דשמואל ואיתימא רבי יוחנן עגל שנולד ביו"ט מותר, ואפרוח שנולד ביו"ט מותר. מאי טעמא זה מוכן אגב אמו וזה מותר עצמו בשחיטה. פסק הש"ע א. עגל שנולד ביו"ט, מותר לשחטו אם האם עומדת לאכילה (כתב מ"ב ר"ל דאז מותר, אפילו למאי דפסק לעיל בסומן תצ"ה ס"ד דמוקצה אסור ביו"ט, ומטעם דכיון שאמו מוכנת לאכילה הרי הוא מוכן אגב אמו, שאם היה רוצה היה שוחט האם קודם שנולד העגל ואוכל שניהם ביו"ט ואפי' אם יודע שהאם היא טרפה מ"מ אינה מוקצה ביו"ט שהרי היא מוכנת כבר לכלבים א"כ גם העגל ממילא אינו מוקצה) והוא דקים ליה בגויה שכלו לו חדשיו (הגה ובעינן גם כן שהפרים על גבי קרקע, דחיישי' שמא יראה בו ריעותא באיברים הפנימיים ונמצא שחט ביו"ט שלא לצורך, כך נראה לי מדברי הרא"ש והטור (מ"ב ודעת הרש"ל וט"ז דא"צ להפרים ואין להושי' לכל הני חששות אך לדידן אין נ"מ בכל זה דאין אנו בקיאים בכלו חדשיו וכנ"ל) או"ח (תצ"ה, ה). ב. אפרוח שנולד ביו"ט, אסור (מ"ב באכילה ובמלטול עד הערב מפני שהוא מוקצה ואף המתירין מוקצה ביו"ט מודים במוקצה כזה שעד שיצא האפרוח לאויר העולם לא היה ראוי לכלום דאף הכלבים לא היו אוכלין אותו כשהוא בקליפתו) או"ח (תק"ג, ה). דרי"ף לא הכריע במחלוקת זו והפכיר הר"ן משום

ולאכלו, דלא אשכחן מאן דאסיר. **מקשים התוס' ותימה והא מוכן הוא, דאמרינן (חולין עה.) דבן פקועה נותר בארבעה סימנין בשחיטת אמו או בדידיה, ואם כן הרי יכול לשלוח יד למעי אמו וישחטנו ויהיה מוכן. ומתירצים ג' תירוצים א. הגמרא היא אליבא דרבי אושעיא דקמבעיא ליה התם (בחולין עד.) אם נותר בן פקועה בארבעה סימנין. ב. כיון שלכתחילה לא יכול לשחוט בן כיון שאינו רואה, והוי כדן השוחט כלילה שאסור לשחוט לכתחילה, לכן, לא מיקרי מוכן. ג. שחיטה במעי אמו מועילה רק באופן שכלו לו חדשיו והכא מיירי בלא כלו לו חדשיו עד היום, וא"כ לא הוי מוכן היום הואיל ובין השמשות לא הוה חזי?) שתיק רב.**

אמר רבה ואיתימא רב יוסף מאי טעמא שתיק רב, לימא לחו (הטעם להיתר בעגל שנולד מן הטרפה בשונה מאפרוח שנולד ביו"ט) הואיל ומוכן אגב אמו לכלבים (דבין השמשות היתה אמו עומדת לכן, אבל אפרוח שבקליפה אינו עומד לאכילת כלבים, ואף לא היה ראוי, הלכך נולד הוא). אמר ליה אביי [דף ו ע"ב] השתא מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים (פירש רש"י למאן דאית ליה מוקצה, דהא נתנבלה בשבת לר' יהודה אתמול בין השמשות היתה עומדת לאדם, וקא חשיב ליה מוקצה בהא לגבי כלבים. מקשים תוס' לכו"ל לא הוי מוכן לאדם שהרי ביהשמי"ש לא מצי שחיט דשמא הוא שבת ותירצו ב' תירוצים א. דמייתי מן היתור, דאי לא אשמועינן כי אם גבי שבת לתני רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה ותו לא, והייתי יודע דאסורה משום מוקצה, ואמאי היה צריך למיתני לפי שאינו מן המוכן, אם אינו ענין לשבת דהא שמעינן ליה, תנהו ענין ליו"ט ואפילו הכי אסור ואף על גב דהוה מוכן לאדם בין השמשות משום דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים. ב. שפיר מיירי דוקא לענין שבת, ואעפ"כ מוכח שפיר דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים, דאי ס"ד מוכן לאדם הוי מוכן לכלבים, א"כ בע"ש מבעוד יום אם היה מוכן לאדם היה כמו כן מוכן לכלבים לפי דבריו דמוכן לאדם הוי מוכן לכלבים, א"כ כשהחשיך וקדש היום אף על גב דנסתלקה הכנה דאדם שאינה ראויה לאדם עכשיו, מ"מ היתה מוכנת לכלבים מבעוד יום, וכיון שהיתה מוכנת להם ההכנה לא נסתלקה בקדוש היום) דתנן מחתכין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבלה לפני הכלבים, רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה, לפי שאינה מן המוכן. מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם? אמר ליה אין, מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים, דמאי דחזי ליה לאיניש לא שדי ליה לכלבים. מוכן לכלבים

לכ"ע. והא דאסרי ב"ה ביצת נבילה לא מטעם שנחשבה כבשר נבילה אלא מטעם גזירה שגזרינן משום ביצת מריפה, והשתא אתי שפיר מה שאמר בעירובין אפי' ביעתא בכותהא וכו' דרבנא קמ"ל, שאף דבר פשוט לא לישרי במקום רביהו.

אלא עם יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה ביו"ט (יצתה ודאי מבעוד יום מותר, כי ודאי הוא דנגמרה בחול). הא (אם נמצאה ביום טוב) במעי אמה אסורה לאכלה ביו"ט (ואסורה משום הכנה דרבה כי יש להוש שנגמרה במעי אמה ביום טוב). והא תניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביו"ט, וכי תימא קא משמע לן בברייתא מאי דלא אשמעינן במתניתין (פירש רש"י ר"ל, אין הלכה כברייתא זו, דאשמעינן בה מאי דלא אשמעינן במתניתין. תוס' הביאו בשם רש"י שאם רבי לא סתם כן במשנה, הברייתא משובשת ודחו פירוש זה שאם משובשת היא, לא היה לגמרא לנסות להעמידה כמחלוקת בית הלל ובית שמאי ולכן הסבירו שהברייתא הסבירה את מה שהמשנה שיירה מלומר) הא נמי תנינא ביצה שנולדה ביו"ט, בית שמאי אומרים תאכל, ובית הלל אומרים לא תאכל. (ויש לנו לדייק) ועד כאן לא פליגי בית שמאי ובית הלל אלא בנולדה, אבל במעי אמון דברי הכל שריין. וכי תימא בית הלל אפילו במעי אמון נמי אסרי, והאי דקתני נולדה להודיעך כחן דבית שמאי דאפילו נולדה נמי שרו, אלא הא דתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן ביו"ט, מני, לא בית שמאי ולא בית הלל (לא בית שמאי דמאי אריא במעי אמה, אפילו נולדה ביו"ט שריא, ולא בית הלל דאפילו במעי אמון אסרי הסבירו תוס' ואינו יכול לפרש דקתני בברייתא מה ששייר במתניתין, דהא ס"ד עכשיו שנולדה המורה מבמעי אמה).

אלא עם יציאתה נגמרה ומגדלת אפרוחים במעי אמה אינה מגדלת אפרוחים. למאי נפקא מינה למקח וממכר (אם תבעוהו למכור ביצים לגדל אפרוחים, אם מכר אלו הוי מקח טעות, ובטל מקח) כי ההוא דאמר להו ביעי **נדף ז ע"א** דפחיא (הנולדים מן התרנגולת חיה, שפועה בלידתה) למאן, יחבו ליה ביעי דשחופת. אתא

דמספקא ליה. הר"ה והרמב"ם פסקו כרב הר"ה והרשב"א פסקו כשמואל כתב הרא"ש יש פוסקים הלכה כרב ויש פוסקים כשמואל והגאונים פסקו כרב וכן דעת הר"ף דאזלינן להומרא ולהכי לא הזכיר פסק, כתב ב"י והכי נקטינן.

תנו רבנן אפרוח שנולד ביו"ט אסור. רבי אליעזר בן יעקב אומר אף בחול אסור, לפי שלא נתפתחו עיניו (ואתרבי לאסורא מכל השרץ השרוץ על הארץ, כדלקמן). כמאן אזלא הא דתניא לכל השרץ השרוץ על הארץ לרבות אפרוחים שלא נתפתחו עיניהם? כמאן כרבי אליעזר בן יעקב וביאר הרא"ש שהוא כשרץ מפני שהוא נמאם לאכול, וכן משמע (חולין סד). שאיסורו רק מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא הוא. **פסק הש"ע** אפרוח כל זמן שלא יצא לאויר העולם, אסור, ולאחר שיצא לאויר העולם, מותר מיד וי"ד (טו,א). הר"ף הרמב"ם העיטור והתרומה פסקו כת"ק ודלא כהרא"ש שפסק כראב"י.

אמר רב ביצה עם יציאתה נגמרה (כשיצאה נגמרה ברייתא, אבל מקמי הכי לא חשיבא ביצה גמורה). מאי עם יציאתה נגמרה, אילימא עם יציאתה נגמרה ומותרת לאכלה בחלב (דהשתא הוה ביצה ולא בשר) הא במעי אמה אסורה לאכלה בחלב, והתניא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות (ואפילו בלא קליפה לבנה, אלא שהחלמוץ לבדו גמור, ואף על פי שמעורה עדיין בגידין) מותרות לאכלן בחלב והקשו תוס' (עפ"י המהר"ס) הא אמרינן בעדיות (הא) ביצת נבילה כל שכמוה נמכרת בשוק (היינו שקליפתה קשה) ב"ש מתירין ובי"ה אוסרין (שבית הלל דנים אותה כבשר הנבילה). לפי"ז ביצה גמורה יש לה דין בשר, וא"כ מה שאנו מקילין ומתירין אותם בחלב הוא מטעם דבשר עוף בחלב הוא מדרבנן, א"כ אינו דבר פשוט כ"כ להתיר ביצה בחלב. א"כ קשה דאמרינן (עירובין סב:) אפילו ביעתא בכותהא לא לשרי איניש במקום רביה, ועל כרחך מיירי בשחט תרנגולת ומצא בה ביצים, דאי בנולדים אין שום אדם מסתפק בהן כדי שיהא צריך להתיר אותם, וא"כ מה קמ"ל שלא יתיר במקום רבו. פשיטא דאין זה דין פשוט כ"כ אלא י"ל הסבר אחר, דדבר פשוט הוא דביצים גמורות מותרות בחלב דאין שום מאן דאמר בעולם שיהשיבם כבשר, ועד כאן לא פליג רבי יעקב אלא באם הן מעורות בגידין אבל בגמורות פשיטא דמתירין בחלב

ואיכא דאמר מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת כולה נגמרה, עם יציאת כולה אין, אבל רובה לא, ולאפוקי מדרבי יוחנן. **פסק הש"ע** ביצה שיצאה רובה מעי"ט וחזרה ואח"כ נולדה ביו"ט, מותרת או"ח (תקינ"ו). כ"ר יוחנן.

גופא השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות לאכלן בחלב. **רבי יעקב אומר** אם היו מעורות (מהוברות) בגידין אסורות.

מאן תנא להא דתנו רבנן רבנן האוכל מנבלת עוף טהור (מטמאה האוכלה לממא בגדים שהוא לבוש בשעת בליעתה, ואין לה טומאת מגע ומשא) מן השלל של ביצים (כשהן כבושין ושלולין וקבועין בשדרה, כלומר, האוכל אותם ביצים בעודן מעורין בגידין) מן העצמות, ומן הגידין (קסבר אין בגידין בנותן טעם) ומן הכשר שנתלש מן החי (לאו נבלה היא) טהור. מן האשכול של ביצים (מבשר השדרה שהביצים אדוקים שם) מן הקורקבן ובני מעיין, או שהמחה את החלב (התיך את השומן) וגמעו ממא. מאן תנא מן השלל של ביצים טהור (אלמא לאו בשר הוא)? אמר רב יוסף דלא כרבי יעקב, דאי כרבי יעקב האמר אם היו מעורות בגידין אסורות. אמר ליה אבבי ממאי, דלמא עד כאן לא קאמר רבי יעקב התם אלא לענין אסורא (דאף על גב דלאו בשר נינהו אסר לה מדרבנן, הואיל וקרובים להיות בשר, ואיכא למגזר משום בשר בחלב) אבל לענין טומאה לא (דלאו בשר נינהו דלטמו). וכי תימא לענין טומאה נמי נגזור (דלטמו מדרבנן, כי היכא דגזרינן לענין אסורא) אפוישי טומאה הוא (דאיכא הפסד טהרות) ואפוישי טומאה מדרבנן לא מפשינן (ואף על פי שגזרו בטומאות במקומות הרבה, ליכא למימר הכא נמי נגזר, דלא ניחא לן דלפשו בטומאות).

ואיכא דאמרי מאן תנא מן האשכול של ביצים טמא? אמר רב יוסף רבי יעקב היא, דאמר אם היו מעורות בגידין אסורות (דאשכול דסיפא הוה משמע ליה לרב יוסף ביצים המעורות

לקמיה דרבי אמי, אמר להו מקה טעות הוא, והדר. פשיטא (דמקה טעות הוא, דהא בהדיא אמר ליה דפחיא הקשה הרשב"א הרי אפילו אם הדין פשוט, היה רבי אמי צריך לאמרו להם, ומאי מקשינן פשיטא. וביאר, שקושיית הגמרא על המוכר, על מה בא לדין והלא ידע שמכר דבר שונה מהמבוקש. ומתריצין שהמוכר חשב שהלוקח רוצה לאכלן, ולכן רצה לשלם רק את ההפרש בין סוגי הביצים, ואמר לו רב אמי, שאם הלוקח דקדק לבקש ביצי דפחיא ודאי רצה דוקא בהן כדי לגדל אפרוחים, ולא רק בשביל הפרש הטעם ביניהם. ובשטמ"ק ביאר שקושיית הגמרא על רב אמי, למה הוצרך לתת טעם לפסקו, והרי אין נותנים טעם אלא כשהדין אינו פשוט וברור. ועוד ביאר דמקשינן למה אמר את הסיבה שהמקה בטל, ולא אמר רק את הדין שיהחזיר המעות ועל כך מתריצין שאילו אמר להחזיר אל המעות היה ניתן למעות שהכוונה רק להפרש, ולכן אמר שהמקה בטל לגמרי, והרישב"א ביאר שהקושיא על בעל הגמרא, למה הביא מעשה זה שאין בו הידוש) מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו, והאי דקאמר דפחיא משום דצריבן (מבושלות כל צרכן) למאי נפקא מינה למיתבה ליה ביני ביני (להחזיר לו דמי מעלה שבין בעי דפחיא לביעי דשחומה, ואי בעי להו לאכילה אין המקה בטל, דהא בני אכילה נינהו, אלא שאלו יפים מהם ויחזיר לו דמי מעליותן) קא משמע לן (רבי אמי דסתם מאן דבעי ביעא דפחיא לאפרוחים בעי להו, ואין אלו שוין לו כלום).

ההוא דאמר להו בעי דכרא למאן, בעי דכרא למאן (שילדתן תרנגולת מתרנגול, ולא נתחממה מן הקרקע לקולטן בלא זכר) יהבו ליה בעי דספנא מארעא (מתחממת בקרקע ויולדת ביצים, ואותן ביצים אין מגדלות אפרוחים) אתא לקמיה דרבי אמי. אמר להו מקה טעות הוא, והדר. פשיטא! מהו דתימא האי לאכילה קא בעי להו, והאי דקאמר דכרא משום דשמינן טפי. למאי נפקא מינה למיתבא ליה ביני ביני, קא משמע לן.

ואי בעית אימא מאי עם יציאתה נגמרה עם יציאת רובה נגמרה (ולענין יו"ט אתמר...) וכדרבי יוחנן, דאמר ביצה שיצאה רובה מערב יו"ט וחזרה (בתוך מעיה, וילדתה כלילה) מותרת לאכלה ביו"ט.

לא ילדה אלא בלילה) ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים (קודם עלות השחר) ומצא בה ביצה, מותרת (האי דנקט בדק רבותא קא משמע לך, דאף על גב דבדק ולא מצא, דליכא למתלייה בנולדה בהול אפילו הכי מותרת, דסמכינן אברייתא דקתני כל שתשמישו ביום נולד ביום, והא ודאי לא ילדתו בלילה). והלא בדק? אימר לא בדק יפה יפה, ואפילו בדק יפה אימר יצתה רובה וחזרה הואי וכדרכי יוחנן (ואף על גב דמילתא דלא שכיחא היא, מנו דפשיטא לן דאינה יולדת בלילה תלינן בה).

איני, והא אמר רבי יוסי בן שאול אמר רב בדק בקנה של תרנגולת מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים ומצא בה ביצה אמורה? התם בדספנא מארעא (והיא יולדת אף בלילה). אי הכי (דיש יולדת בלילה) דרב מרי (היכי שריא) נמי אימא מארעא ספנא (ויולדה בליל יו"ט)? בדאיכא זכר בהדה. בדאיכא זכר נמי, אימא מארעא ספנא? אמר רבינא גמירי, כל היכא דאיכא זכר לא ספנא מארעא.

ועד כמה? אמר רב כל היכא **דף ז ע"ב** דשמעה קליה ביממא (שהקול אינו נשמע ביום כבלילה הפבירו התוס' שאף שבלילה משמיעים קולם למרחוק יותר מביום, מ"מ שיעור המרחק נקבע על פי שמיעת הקול ביום, שכן תשמיש התרנגולים ביום). עבד רב מרי עובדא עד שתין בתי (דבדק מערב יו"ט ולא מצא, והשכים ומצא, ומצא תרנגול זכר במרחק ששים בתים, וסמך רב מרי על התרנגול, והתיר את הביצה). ואי איכא נהרא לא עברא, ואי איכא מברא (גשר) עברא. ואי איכא מיצרא (הבל קשור בראשי שתי יתדות, אחת תקועה בשפת הנהר מזה ואחת תקועה בשפת הנהר מזה, ועין קצר מוטל לרוחב הנהר ועוברין בו בדוחק על ידי שאוחזין בחבל ועוברין) לא עברא. הוה עובדא ועברא אמיצרא (פתב הערות הגר"ש והיינו דקמ"ל דאפ"ה אין אומרים שעברה, כיון שבדרך כלל אינם עוברים).

במאי אוקימתא (לדרכי יוסי רבי שאול) בדספנא מארעא, מאי איריא בדק, כי לא בדק נמי? כי לא בדק אימא מאתמול הואי (דכיון דרובא ביממא ילדן, אי לא בדק תלינן ביממא הקשו התוס' וא"ת והא ביצה דבר שיש לו מתירין א"כ ספקא

בגידין, ושלל הוה משמע ליה שאינן מעורות כל כך כמו אותן הגמורות, קרובות לבא בהן קליפה הלבנה, שאינם דבקות יפה אלא מעט). אמר ליה אביי ממאי דאשכול מהנך דתליא באשכול, דלמא אשכול גופיה (בשר הדבוק בשדרה, והביצים אדוקין בו) וכי תימא אשכול גופיה מאי למימרא, מידי דהוה אקורקבן ובני מעיין, דאף על גב דבשר נינהו, כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריך לאשמועינן (דבשר הוא וטמא). הכא נמי, כיון דאיכא אינשי דלא אכלי איצטריך לאשמועינן.

פסק הש"ע ביצים הנמצאים בעופות, אם הם גמורות דהיינו שיש להם חלבון וחלמון, אף על פי שהיא מעורה בגידים, הרי זו גמורה ומותר לאכלה בחלב. אבל אם אין לה אלא חלמון, אסור לבשלים בחלב. אבל אם אכלם בפני עצמם, מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב יו"ד (פ"ה). כתב ב"י משמעות הפוסקים שהלכה כת"ק דר' יעקב שאם היו גמורות אף שמעורות בגידים מותרות לאוכלן בחלב. הרשב"א והר"ן הסבירו גמורות היינו שיש להם חלבון וחלמון המרדכי בשם הרשב"ם גמור קרי שתגמר קליפתה ותתקשה. רש"י ס"ל (ו): שהחלמון לבדו גמור. מ"ש אם אכלם בפני עצמם, מותר לאכול אחריהם גבינה או חלב כ"כ האו"ח. והסביר הב"י דלענין בשר בחלב אין להחמיר ביותר כיון דבשר עוף בחלב דרבנן ונראה שהוא הדין לענין מליחה שגם היא אינה אלא מדרבנן ואפשר שהמחמיר בזה הוא חומרא דאתיא לידי קולא שיבוא למלחם עם עוף או בשר ואם אינם צריכין מליחה נמצא שאין בהם מה לפלוט ובלעי מדם דפלטי עוף ובשר הנמלחים עמהם...

תנו רבנן כל שתשמישו ביום נולד ביום (נקבותיו יולדות ביום) כל שתשמישו בלילה נולד בלילה, כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה נולד בין ביום ובין בלילה. כל שתשמישו ביום נולד ביום זו תרנגולת, כל שתשמישו בלילה נולד בלילה זו עמלף, כל שתשמישו בין ביום ובין בלילה אדם וכל דדמי ליה.

אמר מר כל שתשמישו ביום נולד (נקבותיו יולדות) ביום, זו תרנגולת. למאי נפקא מינה? לכדרב מרי בריה דרב כהנא דאמר בדק בקנה של תרנגולין מערב יו"ט (בין השמשות, דשוב

איתא במשנה 'בית שמאי אומרים שאור בכזית וחמץ בככותבת ובית הלל אומרים זה וזה בכזית' מאי טעמייהו דבית שמאי? אם כן לכתוב רחמנא חמץ, ולא בעי שאור, ואנא אמינא ומה חמץ שאין חמוצו קשה בכזית, שאור שחמוצו קשה לא כל שכן, שאור דכתב רחמנא למה לי, לומר לך שיעורו של זה לא כשיעורו של זה ופירש רש"י להכי לא יליף שאור מחמץ, משום דחמץ בככותבת, דלא תימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ושאור נמי בככותבת, להכי כתביה בהדיא לשיעורי בשיעורא זוטא ושיעורא רבא, ולהכי נקט כותבת, דבכחי הוי יתובי דעתא, כדמפרש טעמא (וימא ע"ט). **אי נמי** שיעורין הלכה למשה מסיני הקשו התוס' על תרוצו השני של רש"י דא"כ מיותר הפסוק 'לא יראה לך חמץ' ולכן העמידו כהתרוץ הראשון ובית הלל צריכי, דאי כתב רחמנא שאור, הוה אמינא משום דחמוצו קשה, אבל חמץ דאין חמוצו קשה אימא לא, צריכא. ואי כתב רחמנא חמץ משום דראוי לאכילה, אבל שאור שאין ראוי לאכילה אימא לא, צריכא.

ובית שמאי לית להו דרבי זירא (והא קרא בהדיא כתיב) דאמר פתח הכתוב בשאור (שאור לא ימצא בבתיכם) וסיים בחמץ (כי כל אוכל מהמצת) לומר לך זהו שאור זהו חמץ? לענין אכילה כולי עלמא לא פליגי (דאפילו בית שמאי מודו דחמץ חייב בכזית) כי פליגי לענין ביעור (מדאיצטריך קרא למכתבינהו לתרווייהו לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור, וכיון שכן...) בית שמאי סברי לא ילפינן ביעור מאכילה, ובית הלל סברי ילפינן ביעור מאכילה. אתמר נמי, אמר רבי יוסי בר חנינא... **פסק הרמב"ם** המניח חמץ ברשותו בפסח אף על פי שלא אכלו עובר בשני לאוין שנאמר לא יראה לך שאור בכל גבולך ונאמר שאור לא ימצא בבתיכם, ואיסור החמץ ואיסור השאור שבו מחמצינן אחד הוא חו"מ (א, ב).

איתא במשנה 'השוחט היה ועוף ביו"ט בית שמאי אומרים יחפור בדקר ויכסה ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום...' כיון שאם מדייקים במשנה נמצאים סתירות, נחלקו רבה ורב יוסף בביאור המשנה...

לחומרא ותרצו דשאני הכא משום דגם כי ספנא מארעא שכיח דיולדת ביום יותר מבלילה, וכיון שכן אין אומרים להחמיר מספק כתב הר"ן שולאים מסוגייתנו שאפי' דבר קטן לו מתלים, נלדנן הולכים אחרי הכוז מקום שלא הוחזק האיסור. אי הכי, כי בדק נמי, אימא יצתה רובה וחזרה היא, וכדרבי יוחנן? דרבי יוחנן לא שכיח (הלכך, בדאיכא זכר, כיון דקים לן דאינה יולדת בלילה תלינן כרבי יוחנן, אבל בדספנא מארעא לילד בלילה שכיח טפי מיצתה רובה). **פסק הש"ע** ביצה שיצאה רובה מעי"ט וחזרה ואח"כ נולדה ביו"ט, מותרת, לפיכך אפילו בדק בקינה של תרנגולת עי"ט סמוך לחשיכה ולא מצא בה ביצה, ולמחר השכים ומצא בה ביצה, מותרת, שתרגולת אינה יולדת בלילה, ואנו תולין שמאתמול יצא רובה וחזר, והוא שיש תרנגול זכר תוך ס' בתים ואינו מפסיק נהר שאין בו גשר, שאם לא כן אפשר שתלד בלילה ואסור (מ"ב ואף על פי שרובן אפי' מתחממות מן הקרקע אינן יולדות בלילה כאן אולינן בתר המיעוט כיון שבדק אתמול ולא היה שם ביצה והיום השכים קודם עמוד השחר ומצא ולא תלינן דיצתה רובה מאתמול וחזרה דזה הוי מיעוטא דמיעוטא וניחא לן טפי למיתלי דילדה בלילה). אבל אם לא בדק מעי"ט, אפילו ליכא זכר בהדה שריא, שאנו תולים שמאתמול נולדה. ובלא זכר רובן יולדת ביום, לפיכך מותר ליקח ביצים מן האיננו יהודי בליל ראשון של יו"ט, דתלינן שמעי"ט נולדו, וכן בליל שני של שני ימים טובים של גלויות, אבל לא בליל שני של ר"ה ולא בליל יו"ט שאחר השבת א"ה (תק"ג, ו).

אמר רב האי תומא (שום) שחיקא סכנתא לגלויא (הנחש שותה ממנו אם מוצאו מוגולה, ומטיל בו ארס) כתבו תוס' (ו) עכשיו שאין נחשים מצויים ביננו לא חיישינן לגלוי. **פסק הש"ע** משקים שנתגלו, אסרום חכמים דחיישינן שמא שתה נחש מהם והטיל בהם ארס. ועכשיו שאין נחשים מצויים ביננו, מותר יו"ד (קמ"א). כתב הפר"ח המחבר קיצר בדין משקים שנתגלו לפי שאין נחשים מצויים ביננו, אבל בארצות המערב יש הרבה מקומות דשכיחי בהו נחשים ועקרבים, וגם פה ירושלים תוב"ב ואגפיה אף על פי שאינן מצויין הרבה, מכל מקום מצויים קצת וראוי לכל ירא לנפשו להזהר בהם.

רב [דף ה ע"א] בעפר תיחוח. והא קא עביד גומא **פירש רש"י** והייב משום בנין. **תוס' מקשים** שמוכה משבת (לט) שאין גומא בעפר תיחוח. **ומתריצים** שבשבת מיירי שכל המקום סביב עפר תיחוח וכשמגביה הביצה אז נופל הקרקע ואין ניכר כאן שיש גומא. אבל הכא מיירי שהוא קשה סביב והעפר תיחוח באמצע וא"כ כשמגביה הביצה נכרת הגומא? **כדרכי אבא דאמר רבי אבא החופר גומא בשבת ואינו צריך אלא לעפרה פטור עליה פירש רש"י** כדמפרש טעמא בפ"ק החגיגה דכיון דאינו צריך אלא לעפרה ולא לגומא אינו בונה ולא חורש אלא מקלקל, וכל המקלקלים פטורים **תוס' הסבירו** משום מלאכה שא"צ לגופה. **וא"ת** א"כ הוי צריך להיות פטור אבל אסור זי"ל דמשום שמחת י"ט מותר אפילו לכתחלה (הסב"י המהר"ס היינו לזית שמאי, שלזי"ט מתירי רק לאחר שקטט שלל תימנע ממנו שמחת יו"ט) **ושב הקשו** אם כן למה לי דקר נעוץ ותרצו דמי"ט בעינן שיהא מוכן מערב יו"ט (הסב"י המהרש"ל כוונת התוס' שקשאו לקר נעוץ י"ט א"כ איסוריס א. אינו מוכן ב. עושה גומא, וזוהי כבר לא המיו"ט). **פסק הש"ע** לא ישחוט אדם היה ועוף בי"ט (מי"ב שצריכין כיסוי הדם) אלא אם כן יש לו עפר (מי"ב ויהיה העפר תיחוח שיוכל לכסות בו, ולא יצטרך לכתשנה דכתישת רגבים הוא מלאכה גמורה דהוא תולדה דטוחן ולא הותרה ביו"ט) מוכן מבעוד יום (מי"ב דאם ירצה לחפור ביו"ט כדי לכסות יש בזה תרי איסורי אחד משום הפירת גומא ואחד משום מלטול העפר דהוא מוקצה) **ואם עבר ושחט, אם יש לו דקר** (פי' כעין יתד של ברזל שהופרין בו את הקרקע) **נעוץ מבעוד יום** (מי"ב דעל ידי זה שנעוץ הדקר בקרקע הו"ל הקרקע כחפור ועומד, ודעת כמה פוסקים דבעינן שיעוץ בהדיא לשם הכנה לצורך מחר) **בעפר תיחוח** (מי"ב דבעפר קשה הלא צריך לכתוש כדי לכסות ואסור וכנ"ל, ואף על גב דבתיחוח נמי הלא קעביד גומא עכשיו בהוצאת העפר אין בזה איסור דאורייתא דהוא מלאכה שא"צ לגופה וגם הוא מקלקל והתירו בדיעבד כששחט משום מצות כיסוי. ומשמע מהפוסקים דחשש גומא אינו אלא כשהיה רק מעט עפר תיחוח באמצע וסביב קרקע קשה וכשנטול העפר נשאר גומא אבל כשהיה עפר תיחוח הרבה סביב אין עושה גומא בנטילתו שמיד שנטול העפר נשאר עפר אחר במקומו. ומי"ט לענין לשחוט לכתחלה אפילו על סמך עפר כזה אסור דנעיצת דקר אינה הכנה גמורה להוציא מידי מוקצה שהרי מי"ט לא נמלו להעפר ממקום חיבורו מבעוד יום ולא התירו ע"י נעיצת דקר אלא בדיעבד כשכבר שחט) מכסהו בו (הגה ואפילו היה צריך לכמה דקירות, שרי) או"ח (תצה"ד).

אמר רבה הכי קאמר (אף על גב דהשוחט דעלמא דיעבד, על כרחך הכא לכתחלה) השוחט שבא לימלך (לנו מה יעשה, אם ישחוט אם לאו, הואיל ואין לו עפר תיחוח) כיצד אומר לו, בית שמאי אומרים, אומר לו שחוט, חפור, וכסה. ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום. **רב יוסף אמר** הכי קאמר השוחט שבא להמלך, כיצד אומר לו, בית שמאי אומרים, אומר לו לך חפור שחוט וכסה, ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום.

אמר ליה אב"י לרב יוסף, לימא מר ורבה, בדרבי זירא אמר רב קא מפלגיתו, דאמר דאמר רבי זירא אמר רב השוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה, שנאמר ושפך את דמו וכסהו בעפר, עפר לא נאמר, אלא בעפר, מלמד שהשוחט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה, דמר אית ליה דרבי זירא, ורבה לית ליה דרבי זירא (והכי קאמר רבה אם יכולין לומר לו שחוט מיד, שיש לו כבר עפר למטה שרינן ליה, אבל אם אנו צריכין לומר לו חפור תחלה לא נתיר לו)? אמר ליה בין לדידי בין לרבה אית לן דרבי זירא, והכא בהא קא מפלגין רבה סבר, אי איכא עפר למטה אין (ישחוט) אי לא לא (ישחוט) חיישינן דלמא (לאחר הפירה) ממליך ולא שחיט (נמצא שחופר בחנם) ולדידי הא עדיפא (דלא תגזור הכי ומתירים לו לחפור לפני השחיטה) דאי לא שרית ליה אתי לאמנועי משמחת יו"ט.

איתא במשנה 'ומודים (בי"ה) שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה' **אמר רב יהודה** והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום. והא קא עביד כתישה (לרב יהודה פריך, דאמר והוא שיש לו דקר נעוץ, אלמא דטעמא דמתניתין לאו משום דאתי עשה דוכסהו בעפר ודחי את לא תעשה כל מלאכה, אלא משום דכבר חפור ועומד הוא, והא קא עביד כתישה, שעדיין רגבים מדובקים הם, ואינן ראויין לכסוי אלא אם כן כותשן, וכותש תולדה דטוחן הוא, ומלאכה היא)? **אמר**

בו (דכל זמן שהוא צבור דעתיה עלויה לכל צרכיו אבל אם כבר פיזר את העפר כמשמטה, בטל העפר המפוזר בכל מקום אל הקרקע ובטלה 'מוכנתו' של העפר לשימוש, ושוב אינו רשאי לכסות בו). **ואמר רב יהודה** מכנים אדם מלא קופתו עפר ועושה בה כל צרכו (ולא אמרינן בטלה לה לגבי קרקע הבית איידי דזוטרא מקשים התוס' מה מוסיף רב יהודה על הברייתא. **ומתריצים ב' תריצים**. א. הברייתא דיברה באופן שהכנים הרבה עפר אבל כאן מדובר שלא הכנים הרבה רק מלא קופתו מעט וס"ד דיבטל אנב קרקע. ב. הברייתא מדברת שמוטר רק לכסות בו דם אבל שאר צרכיו לא, והכא אשמועינן דהואיל ומלא קופתו עפר עביד בו כל צרכו).

דרש מר זוטרא משמיה דמר זוטרא רבה (דברי ר' יהודה שדיבר בקופה) והוא שייחד לו קרן זוית (ולא שטחה, דמוכחא מילתא דלצרכיו קא בעי לה, ובעפר תיחוח קאמר, שאינו מחוסר לא חפירה ולא כתישה אלא הכנה) **מיתיבי** כוי (ספק היה ספק בהמה) אין שוחטין אותו ביו"ט (משום דשמא היה הוא וצריך כסוי, והוא אינו יכול לכסותו ביו"ט, כדקתני) ואם שחטו אין מכסין את דמו (דשמא בהמה הוא, ואין בו מצות כסוי, ואין מטלטלין העפר לכך) ואי איתא לכסיה כדרב יהודה (אם הכנים קופת עפר). ולטעמיה, לכסיה באפר כירה או בדקר נעוץ, אלא דלית ליה, הכא נמי דלית ליה. אי הכי, מאי איריא ספק, אפילו ודאי נמי לא (דהא כבית הלל קיימא לן דאסרי, ואפילו דיעבד, בלא דקר נעוץ)? לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא ודאי דלא לשחוט, אבל ספק אימא משום שמחת יו"ט לשחוט, ולא לכסיה, קא משמע לן. **[דף ה ע"ב]** והא מדקתני סיפא ואם שחטו אין מכסין את דמו (אי דלית ליה חדא מהני לכסות, מאי איצטריך לאשמועינן, השתא ודאי אין מכסין, ספק מבעיא) מכלל בדאית ליה עסקינן (דלגבי ודאי מכסין, ואשמועינן דספק לא)?

אמר רבה אפר כירה מוכן לודאי ואין מוכן לספק (קא סלקא דעתך דהכי קאמר, אף על גב דדעתיה לכל מילי הכנסתו מועלת לודאי ואינה מועלת לספק) לספק מאי טעמא לא דקא עביד גומא (כיון דדעתיה עלויה, ומשום דאקצה ליכא

איתא במשנה 'שאפר כירה מוכן הוא' אפר כירה מאן דכר שמיה (דמשמע דיהיב טעמא למילתיה דלעיל)? **אמר רבה** הכי קאמר ואפר כירה מוכן הוא **[מקשים תוס' בחולין (פה):]** איתא שב"ש סברי שאפר לא מהני לכיסוי הדם, ואיך כאן מועיל לכיסוי **ומתריצים ב' תירוצים** א. שכוונת המשנה שאפר הכירה מוכן הוא לענין טלטול שאר דברים כגון לכסות בו צואה וכיוצא בו אבל לא קאי אכסוי דלעיל. ב. כאן מיירי באפר עצים שמגדל צמחין וכזה אף שאינו נקרא עפר מכסין בו.

אמר רב לא שנו אלא שהוסק מערב יו"ט (מאתמול דעתיה עלויה לכל מילי) אבל הוסק ביו"ט (דליכא למימר דעתיה עלויה מאתמול)

אסור לתוס' מסבירים שגם ר"ש מודה בזה דהוי נולד גמור דמעיקרא עצים והשתא אפר. **הקשו התוס'** וא"ת אנו היאך אנו מסלקין אפר הכירה ביו"ט לאפות הפשטידא אף על גב שאין ראוי לצלות בו ביצה **ואומר הר"ר יצחק** דמוקצה אינו אסור לטלטל ביו"ט בשביל אוכל נפש ושמחת יו"ט, וראיה לכך מביצה (כה): **עוד מסבירים** בירושלמי מביאר שמדובר כאן באופן בשלא שחט, אבל אם שחט מותר אע"ג שהוסק ביו"ט שלא לעקור מצות כסוין ואם ראוי לצלות בו ביצה (שיש עדיין רמין חם) מותר. **תניא נמי הכי...**

הש"ע אפר כירה שהוסק מעיו"ט, מותר לכסות בו **(מ"ב** היינו אפילו לשחוט לכתחלה ע"ד זה דהו"ל מוכן דכיון שהיה אפר מאתמול דעתיה עלויה לכל מילי שיצטרך) אבל אם הוסק ביו"ט, אסור **(מ"ב** ואפילו להמתירין מוקצה ואפילו בנולד, מ"מ בנולד גמור כזה דמעיקרא עצים והשתא אפר כיו"ע מודים דאסור בטלטול) **אא"כ** הוא חם שראוי לצלות בו ביצה **(מ"ב** דאתמול בעודן עצים היו מוכנים להיסק ולבשל ולצלות ועודנו בתשמישו זה ואידי דהוי לאפוכי ביה מידי לצלית ביצה שקיל ליה נמי ומכסה בו להדם). ואם שחט, מותר לכסות בו אף על פי שאינו ראוי לצלות בו ביצה (ויסלמי) **ומ"ב** דשרו רבנן מוקצה בדיעבד שלא לבטל מצות כיסוי (שעה"ש וענ"ג דנסעיף י"ד לא שרינן לכסות רק בלחם היה דקר נעוץ, אבל לחפור לכתחלה אסור, שאני התם דליכא תרתי אסורי, מוקצה, ועשית גומא דגם כן אסור לכתחלה אפילו במקלקל, ובגוון זה העמידו חכמים דכריהם, מה שאין כן כלא לליכא אלא מוקצה לחוד) **[הגה ומיהו עדיף טפי לכסות בדקר נעוץ בעפר תיחוח, אם יש לו] א"ח** (תצה, טו).

תניא הכנים עפר (הרבה במקום אחד) לגנתו ולחורבתו (כדי ליצור בה משמח חלק) מותר לכסות

מותר לכסות בו דם כוי, דזה וזה ספק) וחד אמר כוי אינו כצואה (והמכנים עפר לכסות צואה אסור לכסות בו דם כוי, דכוי לגבי צואה כספק לגבי ודאי, דצואת תינוק שכיחא, וקרובה לודאי) תסתיים דרבא הוא דאמר כוי הרי הוא כצואה, דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה מותר לכסות בו דם צפור, דם צפור אסור לכסות בו צואה (פירש רש"י אלמא ספק הוא הקסה הרש"י לפכס"י קסה דילמא לואה חסיבא ספק נגד לפור וכולאי נגד כוי ותינץ למסוס לאמר 'ס לפור אסור לכסות בו לואה' משמע דוקא לפור לכיסויו הוא מלוא ולאי אכל אס הכנים לכוי מותר לכסות לואה ע"ע מרומי פדה, שפת אמת ושלמי תולה) תסתיים.

רמי בריה דרב יבא אמר כוי היינו טעמא דלא מכסינן גזירה משום התרת הלבנו (דאי שרית לכסוייה אתי למימר היה הוא כתב המאירי שגזירה משום התרת הלבנו אוסרת לכסות אפילו בעפר מוכן, ואפילו אם שחטו אין מכסין דמו עד הערב). אי הכי, אפילו בחול נמי? בחול אמרי לנקר חצרו הוא צריך (הרואה אומר לא מפני שטעון כסוי, אלא כדי לנקר חצרו מכסהו). שחט באשפה מאי איכא למימר? בא לימלך מאי איכא למימר (מי שיש לו כוי, ובא לימלך לחכמים אם צריך לכסותו ובחול, והם מורים לו שצריך כסוי)? בחול אי נמי מספקא אמרי ליה רבנן זיל טרח וכסי. ביו"ט, אי מספקא מי אמרי ליה רבנן זיל טרח וכסי. **פסק הש"ע א.** הכנים עפר הרבה לביתו לצורך גינתו, והוא כנוס במקום אחד, מותר לכסות בו, שכל זמן שהוא צבור דעתו עליו לכל מה שיצטרך (מ"ב) ומשמע דלכל תשמיש מותר ויש פוסקים שכתבו שלא התירו אלא לענין כיסוי שהוא צורך מצוה אבל לשאר תשמישים לא ואפילו לענין כיסוי דוקא דיעבד אבל לא לשחוט לכתחלה ע"ד זה ולא דמי למעיק י"ז דלקמיה דבאן אין הכנה גמורה כיון שעיקרו בא לצורך גינתו ויש להחמיר כסברא זו) אבל אם הכנים מלא קופה לצורך גינתו, לא, שמאחר שהוא מועט, בטל או"ח (תצה, מזו). ב. מכנים אדם מלא קופתו עפר לבית, בסתם, ועושה בו כל צרכו (וע"ל סימן ש"ח סעיף ל"ח) ולא אמרינן שהוא בטל אגב קרקע הבית, והוא שייחד לו קרן זוית, דכיון שלא שטחו מוכחא מילתא דלצרכו בעי ליה.

ספק מאי טעמא לא מכסינן, משום דקא עביד גומא, בתמיה לכאורה תמוה איך שייך איסור עשיית גומא באפר, והרי הוא יותר מפורר מעפר תיחוח וביאר הפני יהושע שהאיסור משום גזירה שמא יבא לכסות בעפר שיש בו איסור עשיית גומא) ודאי נמי קא עביד גומא, אלא כדרבי אבא (דאמר לעיל מקלקל הוא ופטור עליה) הכא נמי כדרבי אבא, אלא ספק מאי טעמא דלמא עביד כתישה (שמא יהו שם רגבים ויכתישם) ודאי נמי נגזור משום כתישה? ודאי כי קא עביד כתישה אתי עשה ודחי את לא תעשה (ר"ל, כיון דרוב פעמים אין צריך לכתוש לא גזור רבנן משום כתישה, דאי נמי אתו לידי כך לאו איסורא דאורייתא איכא, דאתי עשה דוכסהו בעפר ודחי לא תעשה מלאכה). אימר דאמרינן אתי עשה ודחי את לא תעשה כגון מילה בצרעת, אי נמי סדין בציצית, דבעידנא דקא מעקר לאו קא מוקים לעשה, הכא, בעידנא דקא מעקר לאו לא מוקים עשה (כשהוא כותש עובר בלאו, והעשה אינו מקיים עד שיכסה) הא לא קשיא, דבהדי דכתיש קא מכסי. סוף סוף, יו"ט עשה ולא תעשה הוא (דכתיב ביום הראשון שבתון דמשמע שבות) ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה.

אלא אמר רבא אפר כירה דעתו (של האדם) לודאי, ואין דעתו לספק (הלכך, איסור מוקצה איכא) ואזדא רבא לטעמיה (דאמר מי שדעתו לודאי לא רמי אנפשיה לאזמוני למידי דספק) דאמר רבא הכנים עפר לכסות בו צואה (ביו"ט, שיש לו תינוק וירא שמא יטיל רעי ביו"ט לפניו, וספק הוא אם יארע במקום המאוס לו) מותר לכסות בו דם צפור (שיש לו, לשחוט ביו"ט, דכיון שהזמוינו לספק כל שכך לודאי) דם צפור אסור לכסות בו צואה (דעתו לודאי ולא לספק). **נהרבלאי אמרי** [בסנהדרין (יז): מפרש דהוא רמי בר בריבין] אפילו הכנים עפר לכסות בו דם צפור מותר לכסות בו צואה (כיון דאזמוניה אזמוניה, דהא צואה נמי קרוב לודאי).

אמרי במערבא פליגי בה... חד אמר כוי הרי הוא כצואה (המכנים עפר לכסות בו צואה

דהא לא טרח בשביל בהמה מידי) מהו דתימא נגזר דקירה אחת אטו שתי דקירות, קא משמע לן. **פסק הש"ע** שחט בהמה והיה ונתערב דמם, ויש לו עפר מוכן או אפר כירה, אם יכול לכסותו בדקירה אחת שאינו צריך להרבות בשביל דם הבהמה, יכסנו, ואם לאו, לא יכסנו או"ח (תצה"ט).

אמר רבה שחט צפור מערב יו"ט אין מכסין אותו ביו"ט (דהיה לו לכסות מבעוד יום, ומשום אמנועי משום שמחת יו"ט ליכא, דמשום דלא מכסי דם לא מתטר צפור באכילה) **[דף ט ע"א]** גלגל עיסה מערב יו"ט מפריש ממנה חלתה ביו"ט **ופירש רש"י** ואע"ג דתנן לקמן (ביצה לו: אלו הן משום שבות אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט, והא נמי בתרומות דגן דמיא, שהיה יכול להפרישה מערב יו"ט, אפילו הכי מפריש, שלא גזרו על תרומת עיסה, שהרי מותר לגלגלה ביו"ט ולאפותה, כדי לאכול פת חמה. **תוס' הביאו פירוש נוסף עפ"י הירושלמי** שלא גמר את הלישה מעיו"ט אלא עתה ביו"ט, ואף על גב דסוף סוף היה יכול להפריש מבעוד יום משעת גלגול מכל מקום אחר שנגמרה הלישה ביו"ט, הוה ליה כאילו נעשית כל הלישה ביו"ט, שרגילות שלא להפריש חלה עד גמר הלישה, ולעולם הפרשת חלה הוי בכלל הגבחת תרומה היכא דהיה לו להפריש מאתמול. **עוד כתבו התוס'** (הנילוך עפ"י תוס' ר' פרץ) כשאפה בעיו"ט קערה מלאה עיסה מבצק שלש ביהד ושכח להפריש חלה, ישיר פת אחת בשביל הכל כיון שניבלם יחד (מערב קמה עם המים) והיובם יחד. אך אם שכח להפריש חלה ממצות פסח ובכל מצה יש שיעור חלה, צריך לשייר מכל מצה, ולאחר יו"ט יצרף כל ההתיכות לסל, ויפריש אחת לפטור את כולן [עיון שו"ת מנחת שלמה תניינא (ג-ב) סימן קג ד"ה 'עוד קשה' קשה לו על הצנת הדברים] ואם רוצה לאכול גם ההתיכות ששייר ביו"ט, ילוש ביו"ט עיסה שיעור חלה, ויצרפם יחד עם ההתיכות הנ"ל, ויפריש מאחת על כל האחרות, אגב שמוטר לו להפריש על זו שאפה עכשיו, כיון שהחויב שלה חל ביו"ט] **אבוה דשמואל אמר** אפילו גלגל עיסה מערב יו"ט אין מפריש ממנה חלתה ביו"ט (דלא התירו להפריש חלה אלא בעיסה שנתגלגל ביו"ט, אבל זו היה לו להפריש מערב יו"ט, כתרומת דגן ופירות).

לימא פליגא דשמואל אדאבוה דאמר שמואל חלת חוצה לארץ (אינה מן התורה) אוכל והולך (כל הפת, ומשייר כדי חלה) ואחר כך מפריש

ואם הוא עפר תיחוח, מותר לכסות בו או"ח (תצה"ט). ג. כוי (פי' בריה שנולדה מתיש וצביה) אין שוחטין אותו ביו"ט. ואם שחטו, אין מכסין את דמו אפילו יש לו עפר מוכן, מפני שהרואה יאמר ודאי היה הוא דאם לא כן לא היו מטריחין לכסות דמו ביו"ט, ויבא להתיר הלכו. ולערב, אם רשומו ניכר, יכסנו. **(הגה ודוקא** ששחטו בקרן זוית וכהאי גונא, אבל אם שחטו באמצע החצר, אפילו דם בהמה יכול לכסות אם יש לו עפר מוכן, דהוי ליה כגרף של רעי, וצריך לכסות שלא יתלכלכו כליו בחצר) או"ח (תצה"ח). **הרא"ש** פסק כמימרא דרמי בר יבא שאין מכסין כוי משום התרת הלבו והשמיט דברי רבא דמוכין לודאי אינו מוכן לספק. **השפת אמת** כתב **משמע** דרמי פליג אדרבא וס"ל דמוכין לודאי הוי מוכן לספק וכ"כ הרו"ה ולדבריו הסכים המאירי. **אכן** הרשב"א בס' עבוה"ק הביא גם הך דרבא אבל הרו"ף והרמב"ם השמיטו טעמא דרבא ודאי נראה דס"ל דלמסקנא לא ס"ל האי דינא, וצ"ע על המג"א (בס' תצ"ח ס"ק ל"ג) שהניח בצ"ע למה השמיטו הפוסקים מימרא דרבא. **לעניין הלכה המ"ב** סימן תצה"ט ס"ק פז פסק שאם הכנים בכתם יכול לכסות בו צואה אף שהיא ספק, ודוקא בזה שהכניסו לבית בסתמא דאז אמרינן דדעתו לכל מה שיצטרך, אבל אם הכניסו לדבר שתשמישו ודאי כגון שהכניסו לכסות בו דם עוף שדעתו לשחטו ביו"ט אסור לכסות בו צואה (שעה"ט מהרש"ל והובא במגן אברהם ופרי חדש ואלוהי רבה) ויש מקילין גם בזה **ושעה"ט** לור זרוע. **ואפשר** להכ"ף והרמב"ם והרא"ש שלא העתיקו לינא דרבא להכנים לכסות דם לפור אסור לכסות בו לואה, סבירא להו דלמסקנא דרמי צריה דרב ייבא לא סבירא כלל לחלק בין ודאי לספק, למה שדעתו היה להכין לודאי דעתו היה גם לספק, וכוי שאני משום התרת הלבו, ולכך השמיטוה להאי מימרא, וכו' כפי המג"א על זה וצ"ע (נראה שר"ל קצו יישוב לתמיהתו של המג"א).

תני רבי זירא לא כוי בלבד אמרו (דאין מכסין ביו"ט, דדין הוא שלא יכסוהו שמו בהמה היא, וטרח טרחה דלא מצוה, ואפילו באפר הכירה) אלא אפילו שחט בהמה היה ועוף ונתערבו דמן זה בזה אסור לכסותו ביו"ט (משום דקא טרח נמי בשל בהמה **מוקשים תוס'** וא"ת וכי יש כח ביד חכמים לעקור דבר שהוא מן התורה שהרי כסוי דאורייתא דכתיב 'וכסהו בעפר' ותיצו דשב ואל תעשה יש כח בידם). **אמר רבי יוסי בר יאסינא** לא שנו אלא שאין יכול לכסותו בדקירה אחת, אבל יכול לכסותו בדקירה אחת מותר. פשיטא

איני, והא אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור (פתבו רש"י והתוס' ואף על גב דרב אמורא הוא מקשי מיניה, מפני שרבן של כל בני הגולה היה בדורו, הו"ץ משמואל)? **תנאי היא** דתנאי (מי שנשרו כליו בדרך במי גשמים) שומחן בחמה אבל לא כנגד העם (שלא יאמרו כבסן בשבת, אלמא מידי דמשום מראית העין מותר במקום צנוע) רבי ורבי שמעון אוסרין.

איכא דאמרי, אמר רב חנן בר אמי מחלוקת ברשות היחיד, דבית שמאי אית להו דרב יהודה אמר רב (שכל שיש מראית עין אסור אפי' בחדרי חדרים) ובית הלל לית להו דרב יהודה אמר רב, אבל ברשות הרבים דברי הכל אסור. לימא רב דאמר כבית שמאי (פירש רש"י לרב חנן קא פריך, דאוקי לה בית הלל ברשות הרבים אסרי וברשות היחיד שרו, אם כן לרב חנן רב דאמר כבית שמאי, בתמיה, הא ודאי לא שביק בית הלל ועביד כבית שמאי, ועל כרחך לבית הלל אפילו ברשות הרבים מותר)? **תנאי היא**, דתנאי שומחן בחמה... (מסבירים רש"י והתוס' כלומר רב חנן אמר לך אין הכי נמי דרב סבר דבית הלל שרו ברה"ר ופליג עלי, ואנא דאמרי כי ההוא תנא דשומחן דלית ליה דרב, וההוא תנא מוקי לה בית הלל כוותיה דלא התירו אלא ברשות היחיד).

[דף ט ע"ב] מתניתין (דקתני בהולכת סולם פליגי) דלא כי האי תנא, **דתנאי** אמר רבי שמעון בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל שמוליכין את הסולם משובך לשובך (מפני שצורך יו"ט היא) לא נחלקו אלא להחזיר, שבית שמאי אומרים אין מחזירין, ובית הלל אומרים אף מחזירין. אמר רבי יהודה כמה דברים אומרים בסולם של שובך, אבל בסולם של עליה דברי הכל אסור (דההוא ודאי אמרי להטיח גגו הוא צריך) רבי דוסא אמר מטהו מחלון לחלון. אחרים אומרים משום רבי דוסא אף מדדין בו (אם החלון רחוק, ואין ראש הסולם מגיע שם בה הטיח מדדין רגליו של סולם מעט מעט).

בני רבי חייא נפוק לקרייתא (לכפרים, לראות שדותיהן) כי אתו אמר להו אבוהון כלום מעשה

(אלמא הפרשתה שלא לצורך היא, ולא הויא הפרשה, והמפריש ביו"ט אינו כמתקן דלתמר כשאר הגבהת תרומה דגזור בה רבנן מפני שנראה כמתקן)? **אמר רבא** מי לא מודה שמואל (אע"פ שאינו צריך להפרישה) שאם קרא עליה שם שאסורה לזרים (אלמא שם תרומה עליה, ואיתא בכלל אין מגביהין תרומות ומעשרות ביו"ט). **פסק הש"ע א.** שחט צפור מערב יו"ט ולא כיסה דמו, לא יכסנו ב"ט או"ח (תצח"כ) ב. הלש עיסה ביו"ט, יכול להפריש ממנה הלה... אבל עיסה שנלושה בעי"ט אסור להפריש ממנה הלה ב"ט (מי"ב ומיירי שגמר כל הלישה מעיו"ט דכבר נתחייב בהפרשת הלה, אבל אם היה לו לעסוק ביו"ט בגמר לישתה א"כ מעיו"ט לא נתחייב עדיין בחלה וכהתחיל ללוש ביו"ט דמי) (הגה אלא אוכל ומשייר קצת, ולמחר מפריש מן המשווייר הלה. ומותר לאפות הפת על ידי שיאכל ממנו ויפריש אחר כך הלה) או"ח (תקו"ג). **פסקו הר"ף הרמב"ם והרשב"א** אבחה דשמואל. ג. ואם רצה לאכול תחלה ואחר כך יפריש תחלה, בח"ל מותר, מפני שאין עיקרה אלא מדבריהם יו"ד (שכ"ג).

משנה בית שמאי אומרים אין מוליכין את הסולם משובך לשובך (מקשים התוס' תימה אפי' הכין את הסולם מערב יו"ט שאינו מוקצה מ"מ אית בהו משום צידה כדאמרינן (כד). הצד יוני שובך ויוני עליה חייב וי"ל דמיירי בקטנים שלא פרחו) אבל מטהו מחלון לחלון (באותו שובך עצמו, שכן דרך שובך להיות בו מחיצות הרבה, קן לכל זוג וזוג, וחלון לכל קן וקן) ובית הלל מתירין.

אמר רב חנן בר אמי מחלוקת ברשות הרבים, דבית שמאי סברי הרואה (שהוא מוליכו) אומר להטיח גגו (שהיו טחין גגותיהן בטיט, לפי שלא היו משופעין, ומשפעין הטיח לצד הכתלים, שיוזבו מימיו) הוא צריך (והרי הוא עושה מלאכה ביו"ט) ובית הלל סברי שובכו מוכיח עליו (הקשה המאירי מפני מה בית שמאי אוסרים, והרי ניכר שהסולם של שובך. וביאר שלפעמים עולים לעליה בסולם של שובך, ולכן ברשות הרבים יש לחשוש שיאמרו הרואים שלהטיח גגו הוא צריך) אבל ברשות היחיד דברי הכל מותר (שהרי אין אדם רואהו).

פסק הש"ע דשמא הלכה כרבי דוסא, וצ"ע. מותר למלטל סולם של שובך משובך לשובך, אפילו ברשות הרבים (מ"ב ר"ל שהשובכין היו בר"ה או שמעביר הסולם דרך ר"ה ולא חיישינן שמא יאמרו שמלטל הסולם לצורך עשיית מלאכה, דסולמות של שובכין נכרין ומיוחדין וידעו דלשובכו הוא מוליכו, ומיירי שהכין חיונים מבע"י וביונים דמהני הכנה ע"פ האופנים המבוארין לעיל סימן תצ"ז ס"ט) אבל סולם של עליה, אסור במלטול (מ"ב דהרואה יאמר דלהטיה גגו הוא ממלטל סולם זה וכדרכו תמיד בחול, ואפילו למלטלו רק ברה"י נמי אסור דכל מקום שאסור משום מראית עין אפי' בחדרי חדרים אסור, וכתבו הפוסקים דאפילו בלא מלטול לשובך אחר רק להטותו מקן זה לקן אחר באותו שובך גופא ג"כ אסור) או"ח (תקית"ד). **כתב הרא"ש** ואיכא תרי לישני בגמרא, לחד לישנא מודו בית הלל דברשות הרבים אסור, ולחד לישנא שרו בית הלל אפילו ברשות הרבים. וכתב הרא"ש (סי' יד) שפסקו הגאונים דלקולא עבדינן.

איתא במשנה 'בית שמאי אומרים אין מוליכין את הסולם משובך לשובך... ובית הלל מתירין אלמא, גבי שמחת יו"ט בית שמאי לחומרא ובית הלל לקולא (הקשו התוס' וא"ת אמאי לא פריך מכיצה שנגלדה ופירש רש"י (אינו לפנינו) משום דגבי ביצה לא שייך שמחה שאין בה שמחת י"ט כ"כ, ומה שמתירין כ"ש היינו מטעם דלית להו הכנה ומטעם דלא דמי לפירות הנושרים ולמשקין שזכו). **ורמינהי** השוחט חיה ועוף ביו"ט, בית שמאי אומרים יחפור בדקר ויכסה, ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום? **אמר רבי יוחנן** מוחלפת השיטה. ממואי (דמוחלפת) דלמא עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא איכא דאיכא דקר נעוץ (וליכא צד איסור) אבל איכא דליכא דקר נעוץ (דאיכא צד רמז הפירה לא שרו, ואפילו בעפר תיחות, שהוא כחפור ועומד) לא (והכא נמי לא שנא, דהא איכא חשדא דלהטיה גגו). ואי נמי עד כאן לא קאמרי בית הלל הכא אלא דשובכו מוכיח עליו, אבל התם (דגזרי משום כתישה, דלמא זמנין דבעי כתישה) לא.

הגמ' מקשה **ממשניות** אלו שבהם נראה שבית הלל מקלים בעבור שמחת יו"ט, ובית שמאי מחמירים א. 'בית שמאי אומרים לא יטול אלא

בא לידכם, אמרו לו סולם בא לדינו (הולכת סולם של עליה לשובך) והתרנוהו, אמר להם צאו ואסרו מה שהתרתם, אינהו סבור מדקא אמר רבי יהודה בסולם של עליה לא פליגי (בי"ש ובי"ה) מכלל דתנא קמא (ר' שמעון בן אלעזר) סבר פליגי (בי"ש ובי"ה) בסולם של עליה בחזרה, ומודים בהולכה). ולא היא, רבי יהודה טעמיה דתנא קמא (דר' שמעון בן אלעזר) קא מפרש (ובשל עליה ליכא למאן דשרי תוס' מקשים כל 'במה' אינו אלא לחלוק ומתריצים דכלל זה במשנה ולא בכרייתא). ממואי מדקתני (במלתיה דר' שמעון בן אלעזר) מוליכין את הסולם משובך לשובך (אלמא בסולם המיוחד לשובכין קאי) ואי סלקא דעתך בסולם של עליה פליגי, האי מוליכין את הסולם משובך לשובך, מוליכין את הסולם לשובך מבעי ליה, אלא לאו הכי קאמר של שובך אין, של עליה לא. ואידך מי קתני סולם של שובך, משובך לשובך קתני (ולעולם בשל עליה, ורבותא אשמועינן דיוליכנו מעליה לשובך ראשון...) ואפילו לכמה שובכין.

איכא דאמרי אמרו לו הטוי סולם של עליה בא לדינו (והוליכו לשובך מבעוד יום, ועכשיו בא להטותו מחלון לחלון) והתרנוהו. אמר להם צאו ואסרו מה שהתרתם. אינהו סבור מאי דקא אסר תנא קמא (דרבי דוסא, דהוא ר' יהודה, דאמר בסולם של עליה אסור להוליך) קא שרי רבי דוסא (מיהא להטות). ולא היא, מאי דקא שרי תנא קמא (דהיינו של שובך להוליך) קא אסר רבי דוסא [קא אסר ר' דוסא, ואתא למימר הולכה אסור, הטיה שרי, ובשל עליה לא איירי כלל. הקשו התוס' ותימה רבי דוסא דאמר כמאן, דלכ"ע שרי הולכה בשאר סולמות ז"ל דר' דוסא יאמר דלא נחלקו כ"ש ובי"ה בדבר זה. ע"ד כתבו משמע הכא דק"ל כר' דוסא שאסור למלטל אפי' סולם של שובך. ותימה דאמר בעירובין (ע"ז) מטלטלין את הסולם ז"ל דשני מיני סולמות הן וכן משמע בהדיא (שם ע"ז) והתם מיירי בקטנים והכא מיירי בגדולים. והר"ד אברהם מבורגול פירש דהתם מיירי בשבת דמאי טעמא אסרי למלטל הסולם משום דמחזי דלהטיה גגו הוא צריך ובשבת ליכא חששא שאסור להוציאו לחוץ, אבל הכא מיירי ביו"ט דמותר להוציאו לחוץ וא"כ איכא חך חששא, ולפי זה אסור למלטל הסולם שלנו ביו"ט ואפילו בביתו

ולתחזיר את התריסים משום שס"ל שאין בניין וסתירה בכלים.

[דף י ע"א] משנה בית שמאי אומרים לא יטול (מן הגוזלות ביו"ט) אלא אם כן נענע מבעוד יום (ולא סגי בהכנה בדבור בעלמא) **ובית הלל אומרים** עומד ואומר (מבעוד יום) זה וזה אני נוטל.

אמר רב חנן בר אמי מחלוקת בבריכה (מה שנוגד או צומח בעונת גידול אהת, שהיונים יולדים בריכה בכל החדש והדש, והן שני גוזלות זכר ונקבה, ומפסיקין בתקופת טבת, והזורים ויולדים בניסן) ראשונה (דרך מגדלי יונים להניח בריכה ראשונה של כל שנה, להיות צוות לאמה) דבית שמאי סברי גזרינן (כי שקיל להו למחר) דלמא אתי לאמלוכי (והיים עלייהו, והוי ליה מלטול שלא לצורך, ומשנענע ומשמש בהן מבעוד יום לשחיטה ולא חס עלייהו תו לא חיישינן דהיים) ובית הלל סברי לא גזרינן. אבל בבריכה שניה דברי הכל עומד ואומר זה וזה אני נוטל סגיא.

ובית הלל, למה ליה למימר זה וזה אני נוטל, לימא מכאן אני נוטל למחר, וכי תימא בית הלל לית להו ברירה (וכי שקיל למחר דלמא לא הני אומין, והוא לא הזמין את כולם, אלא כדי צרכו) והתנן המת בבית ולו פתחים הרבה (כולם פתוחים או כולם סגורים) כולן טמאים (כל כלים המונחים בחלל הפתחים תחת עובי התקרה של פתח טמאים, ואף על פי שאינו תחת הגג המאהיל על המת, שגזרו חכמים טומאה על מקום שהוא דרך יציאת הטומאה, שסופו לצאת דרך שם, וכאן אין אנו יודעים באיזה יוציאנו הלכך כולם טמאים) נפתח אחד מהן (לאחר מיתת המת) הוא טמא (בין כלים דמעיקרא בין כלים דלבסוף, המובאין לו מבחוץ) וכולן טהורין (לדברי הכל מוקמינן להו, דמודו הכל מכאן ולהבא בכלים המובאים לתוכן אחרי כן מבחוץ, דודאי בההוא דנפתח מפיך ליה) חשב להוציא באחד מהן, או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה (בכך שערותו שראוי להוצאת מתים) מצלת על כל הפתחים

אם כן נענע מבעוד יום ובית הלל אומרים עומד ואומר זה וזה אני נוטל ב. 'בית שמאי אומרים אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר, ובית הלל מתירין ג. 'בית שמאי אומרים אין נותנין את העור לפני הדורסן, ולא יגביהנו אלא אם כן יש עליו קזית בשר, ובית הלל מתירין ד. 'בית שמאי אומרים אין מסלקין את התריסין ביו"ט ובית הלל מתירין אף להחזיר. **על המשנה** השוחט היה ועוף ביו"ט, בית שמאי אומרים יחפור בדקר ויכסה, ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן מבעוד יום. שמשנה זו רואים לכאורה להיפך שבית שמאי מקלים בעבור שמחת יו"ט, ובית הלל מחמירים. **ובכל קושיות אלו תירין ר' יוחנן** מוחלפת השיטה (כתבו התוס') פירש רש"י שמחליפין בכל אלו המשניות בין בית הלל לבית שמאי, ואילו המשנה של 'השוחט' נשאת במקומה וקשה על זה ד' קושיות א. שא"כ צריך לקיים את כל אלו התירוצים הדחוקים. ב. מה שתירין לגבי עור שראוי לשיבה, אי אפשר לאומרו למסקנה שהרי בדף (יא:) נאמר בו טעם אחר שהתירו סופו משום תחילתו. ג. דנו האמוראים (ז): כיצד נותן את העפר אם שחט ביו"ט, ואם אין הופכים משנה זו של השוחט, יוצא שדנים אליבא דבית שמאי ולא להלכה. ד. א"כ יוצא שדעת בית הלל שאין מסלקין את התריסין משום בניין וסתירה, והרי בשבת (קכב:) סתמה הגמ' שאין בניין וסתירה בכלים. **ולכן פירש ר"ת** שמחליפים את שיטתם לגבי השוחט ביו"ט, ואילו שאר המחלוקות נשארו כמות שהן. **ואומר ר"ת** תמיה אני על מה הצריכו העולם הכנה לעפר מבעוד יום וזכור אני דבימי נערותי לא הוי מצריכין כלל, אך עתה לפי מה שמעו דסבורים דמוחלפת לא קאי אהשוחט וכו' וב"ה להומרא לפיכך מצריכין הכנה **אמנם תוס' חולקים עליו** בזה דלפי פירושו נמי לכל הפחות סברי ב"ה מאי דסברי ב"ש מעיקרא, וב"ש בעו דקר נעוץ ואפי' בעפר תיחוח בעו הכנה **וא"כ יוצא** שמה שנמנית המשנה ד'השוחט' בעדות, זו מפני שנשנית בטעות קודם החלפת השימות) והגמ' דוחה שיתכן שאין צריך להפוך בין בית שמאי לבית הלל, שמא כל מה שהקלו בית שמאי בגלל שיש דקר נעוץ או שכל מה שהקלו בית הלל ב. הקלו באומר זה וזה אני נוטל' כיון דמוקצה הוא סגי בזה. ב. הקלו ליטול את העלי לקצב עליו בשר בגלל שיש תורת כלי עליו. ג. הקלו לתת את העור לפני הדורסן משום שראוי לשבת עליו. ד. הקלו ליטול

וקמטלטל מידי דלא חזי ליה (כל אותן שטלטל יותר על צרכו מוקצים היו). **אי נמי** זימנין דמשתכחי כלהו כחושים, ושביק להו, ואתי לאמנועי משמחת יו"ט (וכל זה על ידי שלא ברר אתמול דבריו, לפיכך סמך על שקר, לומר אי אפשר שלא יהו שנים או שלשה טובים, ולמחר נמצאו כולם רעים, אבל כשאתה מזיקו לברר שוב אינו סומך אלא על אלו, בין היו שמנים או כחושין, ולדעת כן זמנן, ובא ונוטלן ולא ממנע). **פסק הש"ע** כיצד הוא הזימון, אומר זה וזה אני נוטל למחר, ואין צריך לנענעם. אבל באומר מכאן אני נוטל למחר, לא סגי או"ח (תצו). **פסק הרמב"ם** המת בתוך הבית ובו פתחים הרבה בזמן שכולם נעולים כולם טמאים והיושב בצד כל פתח מהן תחת התקרה היוצא על הפתח נטמא, נפתח אחד מהן או שחשב להוציאו באחד מהן ואף על פי שחשב אחר שמת המת אפילו חשב להוציאו בחלון שהיא ארבעה על ארבעה הציל על הפתחים כולן ואין טמא אלא כנגד הפתח שנפתח או שחשב עליו והשאר טהורין מפני שהן נעולין והרי אין הבית כקבר סתום טו"ט (ו.ב). **כתב בתר המלך** רבינו ז"ל לא ביאר בזה דעתו בפירוש כמה שכתב מציל אי הוא למפרע או מכאן ולהבא **וכתב** שנראה דעת הרמב"ם כדעת רש"י בדף לה שטומאה דרך יציאתה היא הלמ"מ ולא כמו שפירש רש"י בדף י' שהוא רק מדרבנן דגזרו חכמים טומאה על מקום שהוא דרך יציאתה, וא"כ כיון שהוא דאורייתא, והרמב"ם הרי פוסק שאין ברירה בדאורייתא, ולכן פוסק כרא"ו ור"י דאין מטהר אלא מכאן ולהבא. **ובעין זה בשפת אמת** (י). **אמנם ערוך השולחן** העתיד סימן יז סעיפים ג' ויה כתב שסתמות הרמב"ם להתיר.

משנה זמן שחורים ומצא לבנים, לבנים ומצא שחורים, שנים ומצא שלשה (ואינו מכיר את המוכנים) אסורים (ודאי המזומנים הלכו להם, ואלו אחרים דאתו להו מעלמא לשובך) שלשה ומצא שנים מותרים (האחד הלך והשנים נשארו, ולא אמרינן הואיל והאחד הלך כן הלכו כולם, ואלו אחרים הם) בתוך הקן ומצא לפני הקן (ובתוך הקן לא מצא כלום) אסורין, ואם אין שם אלא הם הרי אלו מותרים.

כולן (מלטמא כאילו נפתח). **בית שמאי** אומרים והוא שחשב להוציאו עד שלא ימות המת, ובית הלל אומרים אף משימות המת (וקא סלקא דעתך דבברירה פליגי, ובכלים שהיו בהם בין מיתה למחשבה)?

הא אתמר עלה **אמר רבה וכן רב הישעיא** לטהר את הפתחים מכאן ולהבא (ואפילו בית הלל לית להו הוברר, ואין מטהרין אלא כלים דלבסוף, דלאחר מחשבה, אבל הראשונים טמאים, ובית שמאי מטמאין אף האחרונים, דקא סברי משירדה תורת טומאה לפתחים לפני מחשבה במיתת המת, שוב אינו עולה מהם אלא על ידי מעשה, כגון נפתח, ובנפתח אחד מהם לא פליגי מיד).

רבא אמר לעולם למפרע ונמי מטהרין בית הלל, דאית להו ברירה **מקשים התוס'** לבי"ה דאית להו ברירה, היכי משכחת כשמת בבית ולו פתחים הרבה דכולן טמאים, הא איכא למימר לבסוף כשמוציאין בהווא פתח הוברר הדבר מתחלה דסופו לצאת דרך שם **ומתריצים ב' תירוצים** א. כגון שעשו פתח חדש והוציאו המת דלא שייך ברירה. ב. מיירי דנשרף המת במקומו. (ג"ח) [והבא (כמתניתין) היינו מעמא (דצריך לברר ולומר, אלו אני נוטל) דלמא (בודק השמנים...) מטלטל ושביק, מטלטל ושביק, וקא מטלטל מידי דלא חזי ליה (נמצא מטלטל מה שלא הזמין, הלכך אומר 'זה וזה אני נוטל' ולמחר על כרחיה הני הוא דשקיל). והא אמרת בעומד (מרחוק) ואומר זה וזה אני נוטל (ואין ממנענע) סגיא (אלמא לא בדק מאתמול הכחושים והשמנים, ואכתי איכא למיחש)? הני מילי מערב יו"ט (כלומר היכא דידע מערב יו"ט דהני הוא דאזמינן, דתו בין שהן כחושין בין שהן שמנים לא שקיל אהרינן, שהרי יודע שמוקצין הם, שלא זמנן) **דף י ע"ב** אבל ביו"ט (כשבא לברר ביו"ט, כלומר שלא ברר דבריו מבעוד יום, וסומך על בדיקת מחר שיבדוק את כולן) אסור, דזימנין דמשתכחי שמנים כחושים, וכחושים שמנים (אותם הנראים שמנים למראה עינינו נמצאים כחושין במשמושן, והכחושים נמצאים שמנים)

דברי רבי פירש רשי' ונוטל היפה שבהן ואומר, אם זו היא של מעשר הרי יפה, ואם חולין היא תהא חברתה מחוללת עליה. **מקשים התוס'** ותימה דמפרש (ב"מ מה). דאין מחללין כסף על כסף ולא מעות על מעות **ומתריצים** דמחלל בתחלה המנה של מעשר על פרוטות של נחשת ואח"כ מחללם על מנה היפה שבשניהם] **והכמים אימריהם** הכל חולין (הואיל ולא מצא כמו שהניח תולין להקל ולומר נטל את הראשון והניחו במקום אחר, והניח שוב את אלו ושכה, שאין אדם מניח מעות חולין ומעות מעשר ביחד **מקשים התוס'** דהא לא אמרי' שאני אומר להקל אלא כשהוא מדרבנן כדאיתא בפסחים (י). ותירצו דכיון שאין אדם מניח חולין אצל מעשר תלינן שפיר לקולא ואמרינן ודאי לקח אלו משם ושכה ואחר כך הניח אלו שם הפסד"ל העמיל למיירי דמעטקל שחיונו לרצנו). הניח מאתים ומצא מנה, מנה מונח ומנה מוטל (ונשאר הך מנה ממעשר) **דברי רבי, והכמים אימריהם** הכל חולין (הואיל ולא העלהו לירושלים לא הפרידן זה מזה, ושניהם נטלן והניחם במקום אחר, וזה חולין הוא, שהניח הלום אחרי כן, ושכה?) אפילו תימא רבנן, הא אתמר עלה, רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו שאני גוזלות (להכי איכא למימר האחד הלך וחבריו נשארו) הואיל ועשוין לדדות (רגילים הן להיות מדיין אחד אחד, ויוצאין ונכנסין, אבל מנה לא הלך מאליו אלא אם כן נטלו, וכשנטל נטל שניהם).

ולמה לי לשנויי עלה שאני גוזלות הואיל ועשוין לדדות (רבי יוחנן ורבי אלעזר מה דוחקין לתלות טעם משנתנו במדדים, הא לדידהו מתוקמת שפיר כרבנן בלאו האי טעמא, דהא אינהו אפליגו בההיא דמעשר) והא אתמר עלה דההיא דרבי יוחנן ורבי אלעזר, חד אמר בשני כיסין (ששני המנים מונחים בשני כיסים) מחלוקת (רבי ורבנן) אבל בכים אחד (שני המנין בכים אחד) דברי הכל חולין **וחד אמר** בכים אחד מחלוקת (הוא דקאמרי רבנן דכשנטל כל הכים נטל) אבל בשני כיסין דברי הכל מנה מונח ומנה מוטל.

בשלמא למאן דאמר בשני כיסין מחלוקת (דהיינו כדומיא דמתניתין דהווי שני גוזלות)

פשיטא (זימן שחורים ומצא לבנים, אסורות) **אמר רבה** הכא במאי עסקינן כגון שזמן שחורים ולבנים (בשני קנין, וכל הקנין מובדלין במחיצות ועלויות, כדרך כל שובכין עשויין עליות הרבה, וכל עליה יש בה מחיצות הרבה) והשכים ומצא שחורים במקום לבנים, ולבנים במקום שחורים (והכי קאמר זמן שחורים בקן זה ומצא בו לבנים, ולבנים זמן בשני ומצא בו שחורים) מהו דתימא הני אינהו נינהו, ואתהפוכי אתהפוך, קא משמע לן הנך אזדו לעלמא, והני אחרני נינהו.

לימא מסייע ליה לרבי הנינא דאמר רבי הנינא רוב וקרוב (אם בא מעשה לפנינו, ויש לתלותו בדבר הקרוב לו להתיר או לאסור, ויש לתלותו אחר הרוב לענין אחר) הלך אחר הרוב (ומתניתין נמי הכי אמר, דהא איכא למתלינהו להנך שחורים באותם שהיו אתמול בקן שבצדו, וכן הלבנים, ולומר נהפכו, ולא תלינן, אלא אמרינן מעלמא אתו ומרובא פירשו?) **כדאמר אביי** בדף (שיש דף לפני השוכך, בולט ויוצא ממונו, ושם באים ויושבין יונים דמעלמא תדיר, שיראים ליכנס לקן, מפני שאותן שבקן מנרשים את כל הכא אליהן, וכשיוצאין משוכך אלו נכנסין) הכא נמי בדף (הלכך, חיישינן שמא מן הדף באו לקנין, הלכך אסורים, דהוו להו כלהו קרובים, שבדף ושבקן, הלכך זיל בתר רובא).

שנים ומצא שלשה (להכי) אסורין, מה נפשך אי אחרני נינהו הא אחרני נינהו, ואי לא אחרני נינהו הא איכא חד דמערב בהו **מקשים התוס'** וא"ת ולבטיל ברובא **ומתריצים ב' תירוצים א.** בעלי חיים לא בטיל דחשיב. ב. ה"ל דבר שיש לו מתירין לאחר יו"ט וכל דבר שיש לו מתירין אפי' באלף לא בטיל).

שלשה ומצא שנים מותרין. מאי טעמא? הני אינהו נינהו, וחד מנייהו אזל לעלמא **מקשים התוס'** מדוע לא נאסור מצד החשש דאתו מעלמא, וא"כ הוי דבר שישל"מ דבאלף לא בטיל **ומתריצים** כיון שנמצאו במקומם אמרינן כאן נמצא כאן היה, ושפיר לסמוך לקולא בזה).

לימא מתניתין רבי היא ולא רבנן, **דתניא** הניח מנה (ממעות מעשר שני בתיבה) ומצא מאתים, חולין ומעשר שני מעורבין זה בזה

יש לתמוה למה לא כתב כאן דהא דזימן שלשה ומצא שנים מותרין אפילו הניחם מקושרין נמי מותרים ואפשר דכיון דכתב סתם זימן שלשה ומצא שנים מותרין אף אם הניחם מקושרין במשמע. **כתב הגר"א** מקורו של הרמ"א כהמור סימן תל"ט.

איתא במשנה 'בתוך הקן ומצא לפני הקן אסורין' (דרך כל שובבין להיות מעט מן דף העליה בולט חוץ למחיצה של כל קן וקן, ושם היונים יוצאים לאויר ונוחים שם כרצונם, וחוזרים לקן הפכיר המאירי שאין זה הדף שדיבר בו אב"י לקמן, אלא מדובר בדף אחד קמן שאדם מניח לפני כל קן וקן שהיונים יוצאין לשם לשאוף הרוח כל אחד לפני קנו). לימא מסייע ליה לרבי הנינא דאמר רוב וקרוב הלך אחר הרוב (כי הכא, דלא אמרינן אלו אותן שזמן בתוך הקן שהוא קרוב ללפני הקן, אלא אמרינן מעלמא אתו) **אמר אב"י** בדף (דכלהו קרוב נינהו, הלכך הלך אחר הרוב, דאיכא תרתין) **רבא אמר** בשני קנין זו למעלה מזו עסקינן (ובשניהם גזולות, וזמן את שבזו, ולא זמן את שבזו, ולמחר בא ולא מצא בתוך הקן שזמן אלא לפניו, ובאותו שלא זמן לא מצא לא לפניו ולא לתוכו) ולא מבעיא זמן בתחתונה ולא זמן בעליונה, ומצא בתחתונה ולא מצא בעליונה, דאסירן, דאמרינן הנך אזלו לעלמא והנך אשתרכובי אשתרכוב ונחות. אלא אפילו זמן בעליונה ולא זמן בתחתונה, ובא ומצא בעליונה ולא מצא בתחתונה הנך נמי אסירי, דאמרינן הנך אזלו לעלמא, והנך סרוכי סריך וסליקו (ולא תימא לאו אורחיהו למסרך ומיסק בעודן קמניס).

איתא במשנה 'ואם אין שם (סביבותיהם אתמול) אלא הן הרי אלו מותרין (דודאי אלו הן שהזמין בתוך הקן שבאו לפניו) היכי דמי אילימא במפורחין (גדולים, ופורחים למרחוק) איכא למימר הנך אזלו לעלמא והני אחריני נינהו, אלא במדדין. אי דאיכא קן בתוך חמשים אמה אדדויי אדדו (מאותו קן ואתו להכא) ואי דליכא קן בתוך חמשים אמה פשיטא דמותרין, דאמר מר עוקבא בר חמא והקשו התוס' וקשה וכי מיייתי ראייה ממר עוקבא שהוא אמורא ותירצו וי"ל דע"כ אנו צריכינן לומר כדמר עוקבא דאם לא כן לא מתוקמא

היינו דאיצטריך לשנויי הכא שאני גזולות הואיל ועשוין לדדות. אלא למאן דאמר בכים אחד מחלוקת, אבל בשני כיסין דברי הכל מנה מונה ומנה מוטל, השתא למה לי לשנויי עלה (משום דעשוין לדדות) הא אמרת בשני כיסין לא פליגי?

אמר רב אשי הכא בגזולות מקושרים וכיסים מקושרים עסקינן (מאן דאמר בכים אחד מחלוקת, בשני כיסין כעין כים אחד קאמר, דהיינו שני כיסין מקושרין, ודקאמר אבל בשני כיסין דברי הכל מנה מונה ומנה מוטל בשאין מקושרין, ומתניתין אפילו בגזולות מקושרין משמע, דהנותרין מותרין, ולא אמרינן אותן שזמן נטלו כולם ואלו אחרים, הלכך, אי לא דשאני גזולות הואיל ועשוין לדדות לא הוה מתוקמא כרבנן, דהא בכיסים מקושרין אמרי רבנן הכל חולין, והשתא אנב האי שנויא מתוקמא שפיר כרבנן) גזולות מנתחי אהדדי (ואיכא למתלי לקולא דחד מנייהו הוא דאזל ליה) כיסין לא מנתחי אהדדי (ואדם בא ונטלן, וכיון דמקושרים הם שניהם נטל) ורבי אמר לך כיסין נמי, זמנין [דף יא ע"א] דמתעכל קטרייהו (ניתר הקשר שלהם ומתפרק מאליו, והבא ונטל שמוא לא מקושרין מצאם, וחמף האחד והלך לו). **פסק הש"ע א.** זימן שנים ומצא שלשה, או זימן שחורים ולבנים בקינים המובדלים במחיצה ומצא שחורים במקום לבנים ולבנים במקום שחורים, אסורין אא"כ מכירן או"ח (תצויב). **ב.** זימן שלשה ומצא שנים מותרים (הגה ואפילו היו מקושרים ביחד, מנתחי מהדדי) או"ח (תצויג) הקשה הב"י מדוע הפוסקים לא הביאו דברי רב אשי דאפילו אם הניח שלשה מקושרים ובא ומצא שנים בלבד שרי דהואיל ומנתחי אהדדי ותירין אפשר דלמאן דאמר בשני כיסין מחלוקת אבל בכים אחד דברי הכל חולין לא צריכין לאוקמו במקושרים כדמשמע בגמרא והפוסקים סוברים דהלכה כמאן דאמר בשני כיסין מחלוקת, שכ"ד הרמב"ם. **אמנם יש לתמוה** על המור שהרי בסימן תל"ט כתב דהא דהניח עשר ומצא תשע צריך לבדוק אחר כולן דוקא בשקשוירין יחד אבל אם אינם קשוירין ביחד אין צריך לבדוק אלא אחר האחד והיינו אליבא דמאן דאמר בכים אחד מחלוקת וא"כ סובר שהלכה כמותו, וכיון שכן

יא.

אמר אבבי מחלוקת (בי"ש ובי"ה) בעלי, אבל כתברא גרמי (המיוחדת לקצב עליה בשר) דברי הכל מותר. פשיטא עלי תנן? מהו דתימא הוא הדין דאפילו תברא גרמי נמי (אסרי בית שמאי, דלמא בתר דמלטלה ממליך ולא תבר, ואשתכח דטרח בכדי) והאי דקתני עלי להודיעך כהן דבית הלל, דאפילו דבר שמלאכתו לאיסור נמי שרו, קא משמע לן.

איכא דאמרי (הסביר רש"י שאבבי עצמו בא לתרץ את הקושיא 'פשיטא עלי תנן') **אמר אבבי** לא נצרכא (שבתברא גרמי דברי הכל מותר) אלא אפילו תברא גרמי חדתי. מהו דתימא ממליך ולא תבר עלה, קא משמע לן. ובית שמאי לא היישי לאמלוכי (בתמיה) והתניא, בית שמאי אומרים אין מוליכין טבח וסכין אצל בהמה (אם היו רחוקים זה מזה, דלמא בתר דטריח ממליך) ולא בהמה אצל טבח וסכין, ובית הלל אומרים מוליכין זה אצל זה. בית שמאי אומרים אין מוליכין תבלין ומדוך אצל מדוכה, ולא מדוכה אצל תבלין ומדוך. ובית הלל אומרים מוליכין זה אצל זה? הכי השתא, בשלמא בהמה אתי לאמלוכי, דאמר נשבק האי בהמה כחושה, ומיייתנא בהמה אחריתי דשמינה מינה. קדרה נמי אתי לאמלוכי, דאמר נשבק האי קדרה (מין תבשיל זה) דבעיא תבלין, ומיייתנא אחריתי דלא בעיא תבלין. הכא מאי איכא למימר ממליך ולא תבר, כיון דשחטה לתבירא קיימא. **פסק הש"ע** עלי, שהוא דף עב וכבד וכלי הוא, אלא שמלאכתו לאיסור לכתוש בו הריפות, מותר לטלטלו לקצב עליו בשר, ולאחר שקצב עליו אסור לטלטלו מחמה לצל (הגה אבל לצורך גופו ומקומו שרי) או"ח (תצט"ה). **פסק בהסבר הרי"ף** שהוא כלי שמלאכתו לאיסור.

איתא במשנה 'בית שמאי אומרים אין נותנין את העור לפני הדורסן...' **תנא** ושויין שמולחין עליו בשר לצלי [ואף על פי שהמלח מועיל לעבוד **מספרים** התוס' לא שצלי צריך מליחה להכשירו מדמו, אלא שנהגו לתת בו מלח בשביל הטעם (צ"י סימן עו הביא שרש"י מליחה מועטת לכלי כלי להכשירו)].

מתניתין דב"ב (כג:) כל המדדה אין מדדה יותר מחמשים אמה? לעולם דאיכא קן בתוך חמשים אמה, וכגון דקיימא בקרן זוית (שזוית הבית בולט להלאה מן השוכך, וקן זה שזמן בו עומד לצדדין, דאי הוה אתי להכא לא הוה חזי לקניה, שהזוית של בית עומדת לפניו) מהו דתימא אדדויי אדרו (מאותו קן ואתו להכא, כדמפרש ואזיל דעד חמשים אמה מדדה) קא משמע לן כל היכא דמדדה והדר חזי לקניה מדדה, ואי לא לא מדדה. **פסק הש"ע** זימן בתוך הקן ומצא לפני הקן, אסורים. ואם אין סביבותיהם קן אחר, הרי אלו מותרים. והני מילי במדדין, אבל אם הם מפריחין, אסורים, ואפילו יש קן אחר בתוך ג' אמה, אם הוא בקרן זוית שאינו יכול לראותו מקן זה, כיון שאינם מפריחין אלא מדדין, משום דכל היכא דמדדה ולא הדר חזיה לקניה לא מדדה (הגה ואם הזמין תוך הקן ומצא על פתח הקן, מותרים) או"ח (תצו"ד). דברי הרמ"א הם או"ז בשם התוספתא פ"א ח"י.

משנה בית שמאי אומרים אין נוטלים את העלי לקצב עליו בשר (הסביר המאירי עלי זה י"מ שהוא כלי עב כבד וראשו של ברזל והוא עשוי לכתוש בו חטים ולפעמים מקצבין בו בשר בדרך זה שמניחין סכין גדולה על נתחי הבשר ונוטל העלי ומכה בו בכל כוחו על הסכין ומה שאמר 'לקצב עליו' פירושו 'לקצב בו' וי"מ עלי דף עב וכבד ויש בו בית קבול מעט ועקרו להניח בו חטים שאדם רוצה לכתשן ומה שאמר לקצב עליו בשר פירושו לקצב עליו דוקא. **הקשו התוס'** הרי כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו ו**תירצו** שהעלי מוקצה מחמת חסרון כים, ומה שביית הלל מתיריים זה משום שמחת יו"ט. **אמנם הר"ז והרשב"א** הוכיחו מכאן שבי"ש אסורים כלי שמלאכתו לאיסור אסור לצורך גופו ומקומו. הרי"ן והמאירי הסבירו שטעם בי"ש לאסור את העלי הוא משום עובדין דחול) ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים אין נותנין את העור לפני הדורסן, ולא יגביהנו, אלא אם כן יש עמו כזית בשר. ובית הלל מתירין.

תנא ושויין שאם קצב עליו בשר שאסור לטלטלו (דאתעביד ליה צורך יו"ט **כתב הרי"ף** והני מילי מחמה לצל אבל לצורך גופו ולצורך מקומו מותר).

יא. - יא:

אמר שמואל מולח אדם כמה התיכות בשר בבת אחת (דחד מרחא לכלהו) אף על פי שאינו צריך אלא לחתיכה אחת. **רב אדא בר אבהה** מערים ומלח גרמא גרמא ולאחר שמלח זו לאכלה היום, אומר חברתה ערבה עלי לאכלה היום, וחוזר ומולחה **כתבו תופי** וכן רגילים העולם שמולחים (תוס' ר"פ) תרנגולת שלימה במענה שצריכים כולה אף שלכסוף אוכלים מעט כגון מן הכבד שבה. ומיהו דווקא קודם אכילה מותרת הערמה זו, אבל אחר אכילה, לא (דנראה שעושה כן לצורך מחר). **פסק הש"ע** מותר למלוח כמה התיכות בבת אחת אף על פי שאינו צריך אלא אחת [הגה וי"א דלא שרי להערים (מ"ב הלשון מגומגם דלא נזכר הערמה כלל בדברי המחבר, וכתבו הרבה מפרשים שחכר כאן בדברי המחבר וכצ"ל ומותר להערים ולמלוח התיכה ואח"כ ליטול אחרת ולומר בזה אני רוצה, ור"ל דאפילו כשאינו מולח בבת אחת יש תקנה דהיינו ע"י הערמה שיאמר בזה האחרת אני רוצה עכשיו והתירו לו דבר זה כדי שלא ימנע מלשחוט אם ידע שלא יתירו לו למלוח כל הבשר ואתי למסרה וע"ז הגיה רמ"א וי"א) רק קודם אכילת שהרית (מ"ב דבאמת צריך לאכול או איזה התיכה אבל אם כבר אכל ואין בדעתו לאכול עוד יותר היום אסור להערים ולמלוח אף על פי שיבשל ויטעום מעט כיון שאינו טועם רק כדי להתיר לו מליחת שאר ההתיכות)] או"ח (תקנה). הרי"ף והרא"ש העתיקו גם דברי שמואל וגם דברי רב אדא. **אבל הרמב"ם והטור** העתיקו רק דברי שמואל **והסביר המגיד המשנה** שהרמב"ם הבין ששמואל ורב אדא חולקים ופסק בדברי שמואל. **הרשב"א** העתיק רק דברי אדא. **לעניין הלכה** פסק הש"ע רק בדברי שמואל (כהטור והרמב"ם) וכן הסביר הגר"א בדעתו, אמנם הרכה אחרונים כגון הפר"ח באר הגולה ה"ז אומרים שגם הש"ע סובר כרב אדא וכ"כ המשנ"ב, אמנם בדברי הרמ"א ברור שפסק בדברי הרי"ף והרא"ש שהביאו את ב' ההתרים.

משנה בית שמאי אומרים אין מסלקין את התריסין ביו"ט, ובית הלל מתירין אף להחזיר.

מאי תריסין? **אמר עולא** תריסי (דלתות פתחיהן של) חנויות (כמו תיבות הן, ועומדות בשוק, ואינן מהוברות לקרקע).

ואמר עולא שלשה דברים התירו סופן (שאינו צורך יו"ט) משום תחלתן (שהוא צורך יו"ט, ואי לא שרית סופן לא עביד תחלתן) ואלו הן א. עור לפני הדורסן [הותרה שטיחתן משום

אמר אבבי לא שנו אלא לצלי (דאין מולחין אותו יפה) אבל לקדרה לא. פשיטא, לצלי תנן? הא קא משמע לן דאפילו לצלי כעין קדרה אסור (האי אבל לקדרה דקאמר אבבי צלי כעין קדרה קאמר, כגון אדם המולח צלי יפה יפה קרוב למליחת בשר שלצורך קדרה, דלא תימא כל צלי שרי). **פסק הש"ע** בהמה שנשחטה ביו"ט, מותר להגביה עורה וליתנה במקום דריסת הרגלים, אף על פי שאין עליו בשר כלל. ומותר למלוח עליו מליחה קלה כדרך שמולחים לצלי או"ח (תצט"ג).

תנו רבנן אין מולחין את החלבים (ביו"ט כדי שלא יסריחו, ואפילו נשחטה בהמה ביו"ט) ואין מהפכין בהן. **משום רבי יהושע אמרו** שומחן ברוח על גבי יתדות. **אמר רב מתנה** הלכה כרבי יהושע. **איכא דאמרי, אמר רב מתנה** אין הלכה כרבי יהושע.

בשלמא למאן דאמר הלכה כרבי יהושע אצטריך, סלקא דעתך אמינא יהוד ורבים הלכה כרבים קא משמע לן הלכה כיהוד. אלא למאן דאמר אין הלכה, פשיטא יהוד ורבים הלכה כרבים? מהו דתימא מסתבר טעמיה דרבי יהושע, דאי לא שרית ליה ממנע ולא שחיט, קא משמע לן.

ומאי שנא (שאסרו את שטיחת החלבים ברוח) מעור לפני הדורסן (דשרו בית הלל, משום דאי לא שרית ליה ממנע ולא שחיט)? **[דף יא ע"ב]** התם לא מוכחא מלתא (שתהא שטיחתו לצורך עבוד) משום דחזי למזגא עליה (מימר אמר האי דשרו ליה רבנן לתתו לפני הדריסה מפני צורך יו"ט התירו, שאף שטיחתו צורך יו"ט) הכא אתי למימר מאי טעמא שרו לי רבנן כי היכי דלא לסרח, מה לי למשטחינהו מה לי לממלחינהו (ומליחה מאכות מלאכות היא בדבר שיש בו עבוד). **פסק הש"ע** אין מולחין את החלבים ולא מהפכים בהם, אפילו לשטחן על גבי יתדות, אף על פי שנשחטה ביו"ט או"ח (תצט"ד). **פסק כת"ק** דר' יהושע, והסביר הרי"ף שמוגין דעלמא (מקובל לפסוק להלכה) כלישנא בתרא.

יא:

החבא את רבי יהודה נשיאה דהא... ונראה בעיני צדאמת משמו של רב יהודה ומה שקלא לרב יהודה 'רבי יהודה' משום דרבו מוצהק היה, ולא היה לומד מרב אחר כוה קרי ליה רבי, ללא נספקיה דלרב יהודה אחינאל) אף הפותח חביתו ומתחיל בעיסתו על גב הרגל [חבר כשהתחיל למכור יינו או ככרו לעולי רגלים ברגל, וממשמשי בה יד הכל, וטומאת עם הארץ ברגל טהורה כל ימות הרגל, ובמה שנשאר לאחר הרגל נחלקו רבי יהודה וחכמים (הגיגה כו.) רבי יהודה אומר יגמור וימכרנה לחברים ולכל אדם, ויזהר שלא יגע עם הארץ עוד, וחכמים אומרים לא יגמור ולא ימכרנה עוד, משום דנטמאת ברגל במוגע עם הארץ, ונהי דכל ימות הרגל אשתראי, שלא לביישם מיהו לאחר הרגל חלה למפרע, ואשמעינן רחבא דרבי יהודה לא אמר יגמור אלא משום תחילתן, דאי לא שרית ליה לא פתח ליה מעיקרא **בגמ' מבואר** דלא תימא טעמא טומאת עם הארץ ברגל כטהרה שזויה רבנן, ואף על גב דלא התחיל נמו, קא משמע לן] ואליבא דרבי יהודה דאמר יגמור.

ועולא מאי טעמא לא אומר הא? בפלוגתא לא קא מיירי. הנך נמי פלוגתא נינהו? בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה.

מתניתין (דקתני בסלוק נמו פליגי) דלא כי האי תנא, **דתניא** אומר רבי שמעון בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל שמסלקין את התריסין ביו"ט, לא נחלקו אלא להחזיר. שבית שמאי אומרים אין מחזירין, ובית הלל אומרים אף מחזירין. במה דברים אמורים בשיש להן ציר (ידות לשני ראשין, דדומות לבנין) אבל אין להן ציר דברי הכל מותר. והתניא במה דברים אמורים בשיש להן ציר, אבל יש להן ציר דברי הכל אסור? **אמר אביי** בשיש להן ציר מן הצד דברי הכל אסור (**הפכיר הרשב"א** לבית שמאי אסור משום שיש להם בניין וסתירה בכלים, ולבית הלל אסור גזירה שמא יתקע והיינו שמא יבוא לידי מכה בפטיש דאורייתא. והרמב"ן **הפכיר** כיון שבציר מן הצד, נוח לו להגיהו כך והדלת תיסוב על צירה, אך כשיש להם ציר באמצע, אינו תוקעו, כי צריך לפתחו מידי פעם, והדלת אינה סובבת, ולכן לא גזרו שמא יתקע) **אין להן**

שחיטתן (**הגמ'** **מבארת** קמ"ל דלא תימא טעמייהו דבית הלל משום דחזי למוגא עלייהו ואפילו שהופשט מערב יו"ט מותר, קמ"ל ערב יו"ט אין להתיר, שאין לגזור משום תחילתן, דאי נמי לא שרית ליה אינו נמוע מלשהוט מערב יו"ט, דהא יכול לשוחטו מבעוד יום] **ב.** תריסי חנויות [הותרה חזרתן משום סלוקן **בגמ' מבואר** קמ"ל דלא תימא טעמייהו דבית הלל משום דאין בנין וסתירה בכלים (אלא בבתים, דנחייב בבנין כל דהו, והעושה כלי או גומרו ביו"ט או בשבת משום מכה בפטיש הוא דמחייב, שהוא חיוב לכל גמר מלאכה, או אם הוא דבר שהוא מחליקו חייב משום ממוחק, ואם צריך קצוע חייב משום מהתך, וכן אורג או מסך או תופר, אבל בנין וסתירה לא שייך בהו לאחיובי בסלוק וחזרה, דהא דתנן 'הבונה כל שהוא' בבתים תנן) ואפילו (תריסי התיבות) דבתים נמי (שרו בית הלל אפילו בתיבות הבית לסלק דלתותיהן ולהחזיר, ואף על גב דלאו לשמחת יו"ט) קא משמע לן [עולא דאף על גב דאין בנין וסתירה בכלים קאסרי ליה בית הלל מדרבנן (**התוס'** **הפכירי** דאסור מדרבנן שמא יתקע והסנינו המהר"ם והפנ"י סטעס זה שייך רק על חזרת התריסין ולא בסילוק) אי לאו משום תחילתן, אלא יש להתיר אף מדרבנן... דווקא דחנויות (שהן צרכי רבים אין, אבל תריסי כלי הבית לא)] **ג.** חזרת רטיה במקדש וכהן שלקה בידו, וצריך לעבוד עבודה וליטול רטיה מעל ידו, שלא תהא חציצה בין ידו לעבודה מחזיר הרטיה לאחר עבודה, דאי לא שרית ליה להחזירה לא שקיל ליה מעיקרא **בגמ' מבואר** קמ"ל סלק"ד מהו דתימא טעמא משום דאין שבות במקדש, אפילו כהן דלאו בר עבודה הוא, קא משמע לן התירו סופן משום תחילתן, דבר עבודה אין, דלאו בר עבודה לא (ולקשור רטיה וכן כל דבר רפואה, שאין מלאכה הוא שבות)].

אמר רחבא אומר רבי יהודה (לכאן הלשון יצי יהודה' קשיא שאם הכוונה לרב יהודה היה לו לנקוט לשון 'רבי' ולא 'רבי' ולכן כתב רש"י יש מפרשים ספק משמיה לרבי יהודה נשיאה ספק משמיה לרב יהודה' ואני אומר לא ראה

יא: - יב.

דנקט עולת נדבה אשמעינן רבותא דדוקא עולת נדבה חייב דכולה כליל אבל שלמי נדבה פטור הואיל ויש בהן צורך הדיוט. וא"ת והא מפילו ב"ה מודו דלוקה דסבירא להו לקמן דנדרים ונדבות אין קרבים ב"ט ואמאי מוקים לה אליבא דב"ש וי"ל דמהיכא אית ליה לבית הלל דנדרים ונדבות אין קרבים ב"ט מ'מלכ' ולא לנבחה, וא"כ הוי לאו הבא מכלל עשה דאין לוקין עליו. **מקשים התוס'** לכאורה כן צריכים ללקות גם לבית הלל שאחרי שלמדנו שאכילת מזבח לא בכלל ההתר של 'לכס', א"כ מה שאמרה תורה 'לא תעשו כל מלאכה' כולל ג"כ אכילת מזבח, א"כ הוי לאו ולוקין עליו **והראיה ליפוד** הזה גזוז פסולי המוקדשין כתוב שלוקה ואף על גב דלא ידעינן אסור גזיזה רק מדכתיב 'תזבח (שחיטה) ולא גיזה' דהיינו לאו הבא מכלל עשה, כיון שהחזירו לאיסור הראשון כלומר ללאו שהיה בו קודם שנפסל 'לא תגזו בכור צאנך' לכן לוקה וי"ל דשאני גיזה שלא הותרה בפסולי המוקדשין כלל בהדיא, וא"כ הואיל ואשתכח סמך בהו לאסורא מוקמינן ליה באיסורא קמא, אבל הכא גבי יו"ט דאוכל נפש הותר דכתיב אשר יאכל וז"ה בנדרים ונדבות מתוך שהותרה וכו' וא"כ אשכחנא דהותרו בהדיא, וכיון דאשכחנא דהותרו בהדיא לא אמרינן אהדריה לאסורא קמא אלא למאי דאהדריה אהדריה ולמאי דלא אהדריה לא אהדריה, וקאי דוקא בעשה דאי בית הלל הא אמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך. הכא נמי, מתוך שהותרה שחיטה לצורך הותרה נמי שלא לצורך.

מתקופה לה רבה ממאי דבית שמאי ובית הלל כהא פליגי, דלמא בערוב והוצאה לשבת ואין ערוב והוצאה ליו"ט **נפירש רש"י** אם נאסרה הוצאה ביו"ט, ונתקנו הלכות ערובי הצירות ליו"ט, אם לאו. **הקשו התוס'** על רש"י מאי צריך עירובי הצרות גבי יו"ט הא בלאו הכי מותר למלטל מחצר לחצר לצורך. **לפ"נ** להר"ר חיים **בהן** דגרסינן ערוב הוצאה בלא וי"ז והכי פירוש, אם אסור הוצאה מעורב בו בין שאר מלאכות ומיהו יש לישב פירוש רש"י דגרסינן שפיר ערוב והוצאה, דצריך עירוב שיוכל להוציא דברים שאינן לצורך יו"ט כלל (עפ"י המהר"ס, ולמהרש"ל לך אחכ, ע"פ) קא מיפלגי, מר סבר ערוב הוצאה לשבת וערוב הוצאה ליו"ט, ומר סבר ערוב הוצאה לשבת, ואין ערוב הוצאה ליו"ט, כדכתיב וְלֹא־תוֹצִיאוּ מִשָּׂא מִבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, בשבת אין, ביו"ט לא (אבל שחיטה, שהיא אב מלאכה ובכלל לא תעשה כל מלאכה היא אימא לך מפילו לבית הלל, אם הותרה לצורך לא הותרה שלא לצורך, והך מתניתין מפילו בית הלל).

ציר כל עיקר דברי הכל מותר, כי פליגי בשיש להן ציר באמצע (כעין קרש ותוחבין אותו כחור שבאמצע דופן פתח התיבה) **דף יב ע"א** בית שמאי סברי גזרינן ציר באמצע אטו ציר מן הצד, ובית הלל סברי לא גזרינן (והנך מתניתא לא אפלוג, אלא מר אשמעינן דהא ומר אשמעינן דהא ולא פליגי). **פסק הש"ע** מסלקין תריסי הנויות (מ"ב היינו הנויות שאין מחוברין בקרקע אלא עשויות כמין תיבה או מגדל של עץ אבל הנויות המחוברין לקרקע יש בהן בנין וסתירה מן התורה) ומחזירין אותם ביו"ט, כדי שיוציא תבלין שהוא צריך להן ולא ימנע משמחת יו"ט. במה דברים אמורים, כשיש להם ציר באמצע (מ"ב פ"י באמצע הדופן יש חור ויש לדלת שם בליטה כנגדו שתוחבין אותו כחור ואינו נראה ככונה כ"כ ומותר מפילו להחזיר כל צרכו ובלבד שלא יתקע ביתד בחווק ואם תקע הוי מלאכה גמורה) אבל יש להם ציר מן הצד (מ"ב היינו שבלט ראש אחד מהדלת למעלה כמו יתד וראש אחד כנגדו מלמטה ובמפתן יש חור שתחוב לתוכו ומלמעלה כנגדו יש ג"כ חור) אסור (מ"ב היינו להחזירו כל צרכו אבל להחזיר מקצתו מותר וכן לפסק מותר) גזירה שמא יתקע, ושאיין להם ציר כל עיקר, מפילו בבית מותר להחזיר או"ה (תק"ט, א).

משנה בית שמאי אומרים אין מוציאין לא את הקטן (כל מיילי דלאו צורך אכילה) ולא את הלולב, ולא את ספר תורה לרשות הרבים. ובית הלל מתירין.

תני תנא קמיה דרבי יצחק בר אבדימי השוחט עולת נדבה ביו"ט (דאילו עולת חובת היום רחמנא שריא, אבל זו יש להקריבה לאחר יו"ט) לוקה (משום כל מלאכה לא יעשה בהם). אמר ליה דאמר לך מני, בית שמאי היא, דאמרי לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך (אך אשר יאכל לכל נפש) הותרה נמי שלא לצורך והקשו התוס' ותימה הואיל ומוקמינן לה אליבא דב"ש, אם כן לימא השוחט עולת חובה ביו"ט לוקה שכן איתא בדף (יט.). שלוקים על עולת ראייה ביו"ט אף שהיא חובה ותיירצו משום דיוקא נקטיה, דאי הוה נקט עולת חובה, הוה אמינא עולת חובה מחייבי אבל שלמי חובה פטור הואיל והם חובה וגם יש בהן צורך האדם, אבל שלמי נדבה חייב הואיל והיה יכול להקריבן למחר, והשתא

יב. - יב:

ובשול גיד דבר האסור ואינו ראוי לאכילה, ועומד באסור לא תעשה כל מלאכה דלא הותר אלא לצורך) ולוקה משום אוכל גיד, ולוקה משום מבשל בשר בחלב, ולוקה משום הבערה בשר בחלב, ולוקה [דף יב ע"ב] משום הבערה (קא סבר יש חלוק מלאכות ליו"ט ללקות שתים על שתי מלאכות משום יו"ט). אמר ליה פוק תני לברא הבערה ובשול (דיו"ט) אינה משנה (לא נשנית מעולם בבית המדרש ללקות עליה, דמתוך שהותרו לצורך הותרו נמי שלא לצורך מן התורה) ואם תמצא לומר משנה (אם יאמרו תנאים שנשנית ודאי...) בית שמאי היא, דאמרי לא אמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, הכא נמי (במלאכת הבערה) לא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך (הקשו התוס' וא"ת ומה צורך איכא במבשל גיד כיון שהוא אסור ותיצו יש לומר כיון שהיה בדעתו של זה לאכלו היינו צורך יו"ט). דאי בית הלל, כיון דאמרי מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך, הכא נמי, מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך. פסק הש"ע מתוך שהותרה הוצאה לצורך אכילה, הותרה שלא לצורך, כגון קטן ולולב וספר תורה וכלים (הגה הצריכים לו קצת, או שמתירא שלא יגנובו או שאר פסידא) אבל אבנים וכיוצא בהן, אסור (כתב ביאורי' הנה המחבר סתם כשיטת רש"י שהוצאת אבנים הוא דרבנן, משום דהר"ף והרמב"ם עומדים בשיטתיה ודלא כהתוס' והרא"ש. ומסתימת לשונו שכתב וכלים ולא חילק בין לצורך לשלא לצורך, ולא הוציא מכלל רק אבנים, משמע דסתם להיתרא אפילו לכתחלה בשלא לצורך וכמו שמצדד הר"ן לבעלי שיטה זו, ולפי"ז צ"ל דהרמ"א שמגיה לצורך הוא דעת עצמו, וכן מצינו כמה פעמים שהרמ"א מכניס דבריו בדברי המחבר ואינו מביא בשם י"א וכן נוטה דעת הגר"א בפי' דברי המחבר, אלא דקשה לפ"ז מה שמביא המחבר בס"ב... וע"כ נראה יותר דגם להמחבר אסור עכ"פ מדרבנן אפילו בכלים היכא שהוא שלא לצורך כלל וכ"ז הוא לפי שיטת המחבר שהכריע כדעת רש"י והר"ף והרמב"ם. אכן באמת פסק זה צ"ע שכמעט כל הפוסקים חולקים ע"ז ולדידהו הוצאת אבנים וכדומה דבר שאין בו צורך כלל מה"ת אסור והייב מלקות) (הגה ומותר לשחוק בכדור, אפילו ברשות הרבים, אף על

מתקף לה רב יוסף (אהך אתקפתא דרבה) אלא מעתה (דסבירא להו לבית הלל אין אסור הוצאה ליו"ט) ליפלגו (בהוצאה) באבנים (כתב רש"י ואין לומר שלא נחלקו באבנים, כיון שהם אסורים מדין מוקצה, דאי אין אסור הוצאה, אין אסור מלטול, שלא נאסר מלטול אלא משום הוצאה, ומה שלא גזרו על כל מלטולים, אפילו על אוכלים וכלים משום דאין גזרינן גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה) אלא, מדלא מפלגי באבנים, שמע מינה בהוצאה שלא לצורך פליגי (כתב רש"י דלכולי עלמא יש הוצאה ליו"ט, אלא שמן התורה הותרה לצורך, ובית הלל אית להו כיון דהותרה לצורך הותרה מן התורה לגמרי, אלא רבנן גזרו במידי דהוי טרחא דלא צריך, כגון אבנים, אבל בקטן וספר תורה, דצריכינן להו ביו"ט לא גזרו, ובית שמאי לית להו מינו, ומידי דצורך אכילה שהתורה היתרתה הותר, ושאינו צורך אכילה באסורו עומד מן התורה. הקשו התוס' על היסוד של רש"י שגם דבר שאין בו צורך כלל הוא דרבנן, שמדאורייתא המינו מתיר לגמרי דאמרי' (בפסחים מו:)) האופה מיו"ט לחול לוקה ולא אמרינן מתוך ועיד דרש"י מוהק גירסת הספרים לכן כתבו דנראה לפרש דגרסתינו כגירסת הספרים 'אלא מעתה הוציא אבנים לב"ה, ה"נ דלא מהייב' פי' מדאורייתא מלקות, וכ"ת ה"נ, א"כ לפלגו באבנים, אלא ודאי מדלא קמפלגי וכו', ודוקא בהוצאה שיש בה צורך יו"ט קצת אמרינן מתוך שהותרה לצורך יו"ט דכל אוכל נפש מותר הותרה נמי שלא לצורך אוכל נפש הואיל ואיכא צורך מקצת שיש צורך יו"ט, אבל שלא לצורך יו"ט כלל ודאי דאסור מן התורה כגון אופה מיו"ט לחול ומוציא אבנים דליכא לא צורך נפש ולא שמחת יו"ט חייב מדאורייתא, וכי פליגי ב"ש וב"ה בדברים שאינן לצורך אוכל נפש ואיכא בהן צורך יו"ט קצת כגון קטן למולו דהמצוה נקראת צורך יו"ט ולולב לצאת בו וס"ת לקרות בו וכן פי' רבינו חננאל, אבל ליתא לפירוש זה, דלאו דוקא קטן למולו דה"ה שלא למולו, דשרי גם מיול, דהא אשכחן נמי דמושקין בכדור ביו"ט ברה"ר אף על גב דליכא אלא מיול. וא"ת השוחט עולה מה צורך יש לו בה יש לומר דהכא נמי איכא שמחת יו"ט שלא יהא שלחנך מלא ושלחן רבך ריקן כדמוכח (דף כ:).

ואף רבי יוחנן סבר במתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך פליגי (ודכולי עלמא יש אסור הוצאה ליו"ט מויעבירו קול במחנה דישנה בשאר מלאכות, וירמיה היה מזהירן על השבתות שהן חמורין והלואי ישמעון) דתני תנא קמיה דרבי יוחנן המבשל גיד הנשה בחלב ביו"ט ואכלו לוקה חמש. לוקה משום מבשל גיד (שהבשול אב מלאכה הוא,

יב:

מהיום, ושהורמו מאמש ושנשחטו מאמש (והיינו, שסוברים בית שמאי שאפילו מתנות שהורמו מבחמה שנשחטה היום או חלה מעיסה שנלושה היום אין מוליכין אותן לכהן) מני מתניתין? לא רבי יוסי, ולא רבי יהודה, אלא אחרים. **דתינא אמר רבי יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המתנות שהורמו מערב יו"ט שמוליכין עם המתנות שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום. לא נחלקו אלא להוליכין בפני עצמן (למתנות שהורמו מאמש) שבית שמאי אומרים אין מוליכין, ובית הלל אומרים מוליכין. וכך היו בית שמאי דנין חלה ומתנות מתנה לכהן ותרומה מתנה לכהן, כשם שאין מוליכין את התרומה כך אין מוליכין את המתנות. אמרו להם בית הלל, לא אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה, תאמרו במתנות שזכאי בהרמתן. אמר רבי יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המתנות (אף שהורמו מאמש) שמוליכין (הואיל וזכאי בהרמתן, והוא הדין לחלה, וחד מינייהו נקט) לא נחלקו אלא על התרומה, שבית שמאי אומרים אין מוליכין, ובית הלל אומרים מוליכין. וכך היו בית הלל דנין חלה ומתנות מתנה לכהן, ותרומה מתנה לכהן. כשם שמוליכין את המתנות כך מוליכין את התרומה. אמרו להם בית שמאי, לא אם אמרתם במתנות שזכאי בהרמתן, תאמרו בתרומה שאין זכאי בהרמתה. אחרים אומרים לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על התרומה שאין מוליכין, לא נחלקו אלא על המתנות (ואפילו נשחטו מהיום, משמע כי מתניתין) שבית שמאי אומרים אין מוליכין, ובית הלל אומרים מוליכין.**

לימא אחרים היא ולא רבי יהודה (אם נאמר שכוונת המשנה 'שהורמו היום' היינו אף נשחטו היום, א"כ על כרחנו שמשנתנו דעת 'אחרים', אמנם אם נאמר שמה שהמשנה אמרה 'הורמו היום' הכוונה באופן שנשחטו מאמש, אפשר להעמיד משנתנו כר' יהודה, כיון שאז יצא שאם נשחט היום יהיה מותר לבי"ש להוליך)?

אמר רבא מי קתני שהורמו מהיום ושנשחטו מהיום, שהורמו קתני, ולעולם שחיטתן מאמש (אבל אם נשחטו היום גם בי"ש מודים שמוליכין). לימא

גב שאינו אלא טיול בעלמא) ואם הניח עירוב, מותר למלט ולהוציא כל שיש לו תורת כלי, אף על פי שאינו לצורך היום כלל או"ח (תקיה,א).
ב. יו"ט א"צ עירובי הצירות ושיתופי מבואות (מ"ב דכל אלו ניתקן משום גדר הוצאה וביו"ט ק"ל דמתוך שהותרה הוצאה לצורך אוכל נפש הותרה נמי שלא לצורך ומשמע מסתימת לשונו דלא תקנו כלל עירובי הצרות, אכן מדברי רמ"א לעיל כסי' תקי"ח ס"א בהג"ה מוכח דסבירא ליה דדברים שאין בהם צורך כלל אסור להוציא מבית לחצר בלא עירובי הצרות, וע"כ כתבו האחרונים דכשמערב עירובי הצרות בע"פ בשביל שבתות השנה יכול גם יו"ט) אבל עירובי תחומין צריך או"ח (תקכה,א). ג. כל מלאכה האסורה בשבת אסורה ביו"ט, חוץ ממלאכת אוכל נפש, וחוץ מהוצאה והבערה וכן... או"ח (תצה,א).

משנה בית שמאי אומרים אין מוליכין חלה (אף על פי שמותר בהפרשתה, לא שרו ליה הולכתה, אלא תקון לתקן עיסתו התירו לו ולא יותר) ומתנות פריש רש"י הורוע והלחיים והקיבה, אף הן, הרמתן הותרה לו, שהרי נצטוו להרימן, והיאך יאכל שאר הבשר, ואע"פ שאין מובלין כשאר טבל לאסור הבשר באכילה, מיהו אם לא הפריש שאר הבשר מהן הרי הוא אוכלן ועובר בעשה (הקשה הלא יוסף לא זכיתי להנין, דבחולין קל"ב מצואר שמוטר לאוכל, שלא דומה לטבל כיון שניכסין סס) הלכך, הרמתן התירו, ולא הולכתן, וכולן משום גזרה דאין מגביהין תרומהו לכהן ביו"ט, בין שהורמו מאמש בין שהורמו מהיום (כתבו התוס' לאו דוקא מוליכין, דה"ה אם יבא הכהן לביתו לא יתנם לו, וכן משמע בירושלמי, והמעם שם כיון שאין דרך של אדם לאכול לחמו בביתו של חברו יסברו העולם שהוא תרם אותו ביו"ט ולכך הוא אוכל בביתו). **ובית הלל מתירין. אמרו להם בית שמאי גזרה שוה (לאו דוקא, דכולה מדרבנן גזור, אלא דומיא דגזרה שוה דרבנן) חלה ומתנות מתנה לכהן (מכ"ד מתנות כהונה הן) ותרומה מתנה לכהן, כשם שאין מוליכין את התרומה (דבהא מודיתו לן, שהרי מאתמול הוגבהה) כך אין מוליכין את המתנות. אמרו להם בית הלל, לא, אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי (רשאי) בהרמתה תאמרו במתנות שזכאי בהרמתן.**

(לשון המשנה 'בין שהורמו מאמש בין שהורמו מהיום') קא סלקא דעתך שהורמו מהיום ושנשחטו

(ביו"ט) **מנפה על יד על יד** (כתב המהרש"א במתניתין דמעשרות גרסינן מנפה מיד ליד, וכן נראה...) ואוכל, אפילו בקנון ואפילו בתמחוי (כי מותר לברור ביו"ט בלא שינוי כדי לאכול בו ביום) אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה (דמחוי כמאן דעביד לצורך מחר, שאין דרך לעשות בכלים הללו אלא הרבה). (לשון הברייתא 'המולל מלילות מערב יו"ט') מערב יו"ט אין, ביו"ט לא? אפילו תימא ביו"ט, ואידי דתנא רישא מערב שבת תנא סיפא נמי מערב יו"ט. **פסק הש"ע** מוללין מלילות (מ"ב פ' שבידו ימולל החטים כשהם רכים והיו דש כלאחר יד ובשבת צריך שינוי במלילה דהיינו בראשי אצבעותיו כמ"ש ס' ש"ט וביו"ט כשהוא רוצה לאכלן לא גזרו וזהו שכתב כדרכן ביו"ט) ומפרכין קטניות כדרכן, ביו"ט, ומנפה מעט מעט ואוכל, ואפילו בקנון ותמחוי, אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה או"ח (תק"א).

אם כן (דמוללין מלילות ביו"ט) מצינו תרומה שזכאי בהרמתה (דסתם שבלין לא מפרישין תרומה עד שיעשו דגן, היינו שידושו ויאספו היטיהן בכרי, והמוללין ביו"ט לאכלן מפריש מהן תרומה על כרחו) ותנן לא, אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה וכו'? לא קשיא **[דף יג ע"א]** הא רבי, הא רבי יוסי ברבי יהודה (כתב רש"י לעולם מוללין מלילות לדברי הכל, ודקשיא לן אם כן מצינו תרומה שזכאי בהרמתה אין, ודאי מצינו אליבא דרבי דאמר יש תרומה במלילות, ומתניתין דקתני לא מצינו ר' יוסי ברבי יהודה היא, דאמר אין תרומה במלילות). **דתניא** הכנים שבלין לעשות מהן עיסה אוכל מהן עראי (דכיון שעדיין עומדין לעיסה לא נגמרה מלאכתן) ופטור (כל זמן שלא דשן ומרחן בכרי לא נגמרה מלאכתן לתרומה, אבל אם הכנים...) למוללין במלילות (הכנים) לאכלן מעט מעט, על ידי מלילות) רבי מחייב (בתרומה, שלא יאכל מהן עראי עד שיפריש, לפי שהכנסתן בשבלין היא גמר מלאכתן, שאין סופן לבא לידי גורן אחר, וזהו גרנן) ורבי יוסי ברבי יהודה פוטר (דגנך כתיב, והיינו מרוח, דאין דגון אלא קבוץ בכרי הקשו התוס' על ביאור רש"י ב' קושיות א. מביאורו של רש"י עולה שלר' יוסי בר' יהודה גם אכילת קבע יכול לאכול מהמלילות מבלי

רבי יהודה היא ולא אחרים) (האם נאמר שלשיטת אחרים בית שמאי אוסרים להוליך אפילו מתנות שהורמו מכהמה שנשחטה היום)? אפילו תימא אחרים (מה שאסרו, לדברי אחרים, בית שמאי להוליך מתנות, זה רק...) ובהנך דנשחטו מאמש. אי הכי (אחרים) היינו רבי יהודה? איכא בינייהו טפלה (ר' יהודה מתיר לטפל ולהוליך של אמש עם של היום, ואחרים סברי דאפילו לטפל נמי אסרי בית שמאי, ומתניתין דלא איירי בטפלה כלל איכא למימר כרבי יהודה, ואיכא למימר כאחרים).

אמר שמואל וכן רב יוסף הלכה כרבי יוסי (ואליבא דבית הלל, דאפילו תרומה נמי מותר להוליך). **פסק הש"ע** הלש עיסה ביו"ט, יכול להפריש ממנה חלה, ולהוליכה לכהן (הנה שרי אפילו הפרישה מאתמול)... או"ח (תק"ג).

אושפזיכניה דרבא בר רב הונן הוה ליה אסורייתא דחרדלא (חבילות של חרדל בשרביטין, והזרע בתוכן) אמר ליה מהו לפרכוי (השרביטין, ולהוציא הזרע ביו"ט) ומיכל מנייהו ביו"ט (מי שרי ביו"ט כשחיטה וכבישול, או דלמא כיון דאפשר מערב יו"ט לא, דתולדת דישה הוא)? לא הוה בידיה, אתא לקמיה דרבא. אמר ליה מוללין מלילות (של חטין, שמולל בידיו כשהן רכים, דדש כלאחר יד הוא, ואפילו בשבת לאו דאורייתא הוא אלא מדרבנן, וביו"ט לא גזור) ומפרכין קטניות ביו"ט.

איתיביה אביי המולל מלילות מערב שבת, למחר (בשבת) מנפה מיד ליד (לאחר שמפרידים המוץ מהגרעין הדבוק יש תערובת של המוץ והגרעין, וע"י העברה מיד ליד, המוץ נופל, ונשאר הגרעין) ואוכל (הגרעינים לאלתר) אבל לא בקנון (כלי הוא, ראשו אחד רחב והשני עשוי כעין מרזב קצר, ונותן הקטניות בתוך הרחב ומנענע, והאוכל מתנגלגל דרך המרזב, והפסולת נשאר בכלי) ולא בתמחוי (הפכיר הב"ה או"ח ש"ט, היא קערה גדולה ורחבה שמעריין כל האילפם לתוכה ומשם נותן לקערות קטנות וכיון שהיא רחבה נותן בה קטנית ומנענעו והקטנית שהוא סגלגל מתנגלגל ויורדין למטה לשפת התמחוי והפסולת נשאר למעלה בתמחוי). המולל מלילות מערב יו"ט, למחר

אפילו שבלין נמו (שהרי רבי אומר שהיב אף בשיבולין, והוא חידוש גדול יותר)? אלא מאי רבי יוסי ברבי יהודה (א"כ תקשה באותו אופן, שישמיע את החידוש הגדול יותר) לשמעין שאר מיני קטניות (דטבלו בחבילי, ואף על פי שהרבה עושין מהן כרי ומרוח) וכל שכן תלתן (שהוא נותנו מעט מעט בקדרה למתק)? אלא (לעולם רבי היא, והוא הדין לשבלין, ולא תסייעיה מהכא, ומה שהיה קשה לך על רבי שישמיע את החידוש הגדול יותר, היינו בשיבולין...) תלתן אצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא הואיל ומעט עצו ופריו שוה לפרוש נמו אעצו, קא משמע לך.

איכא דאמרי, אמר אביי מחלוקת בשבלין (בהנהו מחייב רבי, לפי שהרבה כונסין אותן למלילות וקליות שהן גרנן) אבל בקטניות (סתם הכנסתם למרוח, ולכן...) דברי הכל אסורייתא (קשירת הגבעולין בחבילות) לא טבלא (אינה אוסרת אותם משום טבל) כתבו התוס' הקשה הר"ר שמשון מקוצי דבכל התלמוד לא מצינו איכא דאמרי כה"ג שהוא להפך מן הראשון, דודאי מצינו בשאר מקומות לישנא קמא דברי הכל ואיכא דאמרי בהא נמו פליגי או איכא דאמרי בהא פליגי ובהא דלישנא קמא דברי הכל, אבל כה"ג לא. ולכן פירש, דה"ק לישנא קמא 'מחלוקת בשבלין' היכא שפירש בהדיא שהכניס לשבלין, אבל בקטנית שפירש למוללן ד"ה טבלא, וה"ה דפליגי בקטניות סתם ובשבלין סתם. ולא איכא דאמרי ה"ק מחלוקת בשבלין סתם שלא פירש למוללן אבל בקטניות סתמא כ"ע מודו דלא טבלו וה"ה בקטניות שהכניסו למוללן פליגי וכן בשבלין פליגי, והשתא נהא דלא הוי להיפך לגמרי).

מיתבי מי שהיו לו חבילי תלתן של טבל הרי זה כותש ומחשב כמה זרע יש בהן, ומפריש על הזרע ואינו מפריש על העין. מאי לאו טבל טבול של תרומה (כלומר מאי לאו גבי ישראל קרי ליה טבל, ועדיין לא נקרא עליו שם בפה, ומסתמא קרוי טבל מוכה שהבילי תלתן נחשבים לטבל גם אם לא התמרחו בכרי)? לא טבל טבול של תרומת מעשר (לעולם אין הבילין גמר מלאכה, ואילו גבי ישראל הוא לא הוה מקרי טבל, אלא בבן לוי קאי, שקדם והלך אצל ישראל ונטל מעשר ראשון ממנו בחבילין, והואיל והל על חבילין הללו שם מעשר נעשו טבל אצלו

לעשר, שהרי אם אכילת קבע מחייבת להפריש תו"מ, א"כ מצינו שגם לר' יוסי תורמים ביו"ט. ותמוה, שהרי מלשון הגמ' 'אוכל מהם ארעו' משמע שאכילת קבע כ"ע מודים שצריך להפריש תו"מ. ב. לרבי נמו היכי מצינו שזכאי בהרמתה ביו"ט הואיל דאית ליה דהכנסתן למלילות זהו גרנן וגמר מלאכתן, אם כן נתחייבו מאתמול מעיו"ט ואם כן אין יכול להפריש ביו"ט. ולכן תירצו דהא דקאמר דכהן זכאי בהרמתה איתא אליבא דר' יוסי ברבי יהודה דפוטר דכיון דסבר דהכנסתן לאו זהו גרנן, ואם כן כי מללן ביו"ט על מנת לאוכלם אכילת קבע (מסורת ט"ס) בא לו חיוב השתא וא"כ זכאי בהרמתה, והא דאמר דאינו זכאי בהרמתה אתי אליבא דרבי דס"ל דהכנסתן זו היא גרנן והיה להם לתרום מאתמול).

ולרבי יוסי ברבי יהודה נמו משכחת לה, כגון שהכניס שבלין לעשות מהן עיסה, ונמלך עליהן למוללן ביו"ט דטבלא ביומיה (דעל כרחיק מודה בהו רבי יוסי דטבלן ביום שנמלך עליהן, דכיון דהכניסן לשם גורן גמור ירדה להן תורת תרומות ומעשרות, וכשנמלך למוללן נעשית הכנסתו גורן, והמוללן ביו"ט על כרחו קדים תרומתן). אלא מאי תרומה (דתנן מתניתין אינו זכאי בהרמתה) רוב תרומה (ברוב תרומות קאמר, שישנן על ידי דישה ומרוח, והן מערב יו"ט).

אמר אביי מחלוקת בשבלין (בהנהו הוא דפטור ר' יוסי, דרובן לדישה, ואין גרנן אלא במרוח) אבל בקטניות (יש בני אדם הרבה שאין חובטין אותן יחד אלא כדי קדרתן) דברי הכל אסורייתא טבלא (דהכנסתן לבית בחבילות, היינו שקשר את גבעולי הקטניות יהדיו, זהו גרנן).

לימא מפסייע ליה מי שהיו לו חבילי תלתן (מין קטנית הוא, ומעט נותנין בקדרה ליתן טעם) של טבל הרי זה כותש (זהו דרך דישתן) ומחשב (מאומד) כמה זרע יש בהם, ומפריש על הזרע ואינו מפריש על העין (ואף על פי שמעם עצו ופריו שוה לא חייבוהו חכמים במעשרות. א"כ מודקתני חבילין של טבל, אלמא אסורייתא טבלא). מאי לאו רבי יוסי ברבי יהודה היא, דאמר התם (בשיבולין) לא טבלא, הכא טבלא? לא, רבי היא. אי רבי היא, מאי אריא תלתן,

יג. - יג:

כשיעור חמה אהת פומרת כל הכרי, אבל גבי לוי מעשר מן המעשר כתיב, וצריך למדוד? הא מני אבא אלעזר בן גימל היא. **דתניא**, אבא אלעזר בן גימל אומר ונחשב לכם תרומתכם (בלוים כתיב) בשתי תרומות הכתוב מדבר (דכתיב 'כדגן מן הגורן' זו תרומה גדולה, 'תרומתכם' זו תרומת מעשר) אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר. כשם שתרומה גדולה ניטלת באומד (כדפרישית דלא כתיב בה שיעור) ובמחשבה (נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, דכתיב ונחשב, ואתרוייהו קאי) כך תרומת מעשר ניטלת באומד ובמחשבה (הקשו התוס' ואם תאמר מה צריך למילף תרומת מעשר מתרומה גדולה דניטלת במחשבה, תיפוק ליה, דבהדיא כתיב בה בתרומת מעשר 'ונחשב' ותרצו ב' תירוצים א. פירש רש"י שבאמת לענין מחשבה אי"צ ללמוד מתרומה גדולה, ומה שהגמ' למדה מתרומה גדולה, זה רק לענין אומד. ב. אי לאו דילפינן תרומת מעשר מתרומה גדולה לא הייתי אומר דתרומת מעשר ניטלת במחשבה, דאי משום קרא ד'ונחשב' דכתיב גבי מעשר מוקמינן לה בתרומה גדולה, דה"ק בירושלמי כל התורה למדה ומלמדה הוין מתרומת מעשר דמלמדה ואינה למדה דהא 'ממנו' דכתיב גבי תרומת מעשר דמיניה נפקא מוקף מוקמינן לה בתרומה גדולה דבעינן מוקף, אבל בתרומת מעשר מדאורייתא לא בעינן מוקף, והכא נמי ונחשב נימא כדפרישית). **פסק הרמב"ם א.** (מדבר בתרומה גדולה) אין תורמין תרומה זו לא במדה ולא במשקל ולא במנין לפי שלא נאמר בה שיעור אלא אומד ומפריש בדעתו כמו אחד משישים תרומות (ג,ד). **ב.** תרומת מעשר אין מפרישין אותה באומד, אלא מדקדק בשיעורה ואפילו בזמן הזה, שהרי שיעורה מפורש בתורה תרומות (ג,י) **כתב הכפ"מ** כסתם מתניתין דפ"ד דתרומות ודלא כאבא אלעזר בן גמלא. **ביאר בדרך אמונה** אם הפריש באומד, אם כוון לשיעור הרי טוב, ואם פחת אינה תרומה, ואם הוסיף קלקל מעשרותיו. **אולם דעת הרשב"א בפנינין והרא"ש** (תרומות א,ז) שאם הפריש מאומד לא הלה התרומה. **ודעת הגר"א** (בשנות אליהו פאה ה,ב) שאם טעה במעט בכדי שהדעת טועה, נחשב שתרם כשיעור, **וכן הסיק החזו"א**. **והכפתור ופרח** (פכ"ד) נקט כי אף אם טעה הרבה, הלה תרומתו מאומד, כל עוד לא התכוון להרבות או למעט מהשיעור, וכן מכואר בתוס'.

גופא, אמר רבי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלין שמו

להפריש מהם תרומת מעשר מן המעשר, שעל הלוי להפריש והיא במיתה, וכל תורת תרומה עליה, דתרומה קרייה רחמנא) וכדרכי אבהו אמר רבי שמעון בן לקיש דאמר מעשר ראשון שהקדימו בשבלין שמו טובלו לתרומת מעשר (שם מעשר שנקרא עליו טובלו, ואוסרו באכילת עראי ובמיתה כדין טבל, עד שירים תרומת מעשר שלו, ולקמיה יהיב טעמא).

כותש למה לי (אי בבן לוי מוקמינן ליה, למה מוטל עליו לעשותו דגן, אי אמרת בשלמא בישראל קאי, ואסורייתא טבלא שפיר תנא כותש דכתיב דגנך, ודרבנן דומיא דאורייתא תקון) לימא ליה כי היכי דיהבו לי הכי יהיבנא לך? אמר רבא קנסא (על שהקדים, וגרם להערים לעבור על דברי תורה, שהמשנה סדר המעשרות עובר בלאו 'מלאתך ודמעך לא תאחר' דהכי קאמר לא תאחר תרומה, להקדים לה מעשר). **פסק הרמב"ם א.** הכנים שבליים לעשות מהן עיסה לא נקבעו, לאכלן מלילות נקבעו למעשר, בד"א בתבואה אבל בקמניות לא נקבעו למעשר מעשר (ג,ה). **הפנין הכפ"מ** כרבי וכלישנא בתרא דאביי. **ב.** אם הפריש תרומת מעשר שבליים כמו שנתנו לו ה"ז כותש ונותן לכהן את הזרע ואת התבן ומפני מה קנסוהו לכתוש מפני שלקה המעשר שבליים והפקיע ממנו תרומה גדולה תרומות (ג,ד).

תניא נמי הכי בן לוי שנתנו לו שבלין במעשרותיו עושה אותן גורן, ענבים עושה אותן יין, זיתים עושה אותן שמן ומפריש עליהם תרומת מעשר, ונותנן לכהן. שכשם שתרומה גדולה אינה ניטלת **דף יג ע"ב** אלא מן הגורן ומן היקב (שנגמר כולה, דכתיב דגן תירוש ויצהר) כך תרומת מעשר אינה ניטלת אלא מן הגורן ומן היקב.

מחשב, הא מדידה בעי (בשלמא אי בישראל מוקמת לה, ובתרומה גדולה איכא למיתני מחשב, דניטלת באומד, שתרומה גדולה לא נתנה בה התורה שיעור, דכתיב ראשית דגנך, ורבנן הוא דאמרי שיעור עין יפה ובינונית ורעה, הלכך, באומד סגי, דאי נמי לא יהיב

גדולה ותרומת מעשר מאחר שנעשה דגן נתחייב בתרומה שנאמר ראשית דגן תרומות (ג,ג).

תנן התם המקלף שעורין (לאוכלן קלופים חיים) מקלף אחת אחת ואוכל (פירש רש"י ופטור מן המעשר, דכי האי גוונא אכילת עראי היא, ובשלא נתמרחו קאי, שמקלפן מתוך שבולת שלהן. התוס' הקשו שלפי רש"י הביאור בהמשך הגמ' דמקלפא לרב דביתחו כסי כסי, היינו שקילפה לו הרבה שעורים מתוך השיבולים, ואי אפשר לומר כן, שהרי לעיל איתא 'מולל מלילות מערב שבת' היינו מקלפים שעורים מתוך השיבולים מערש"ק, משמע דבשבת אסור. ויש לומר דהתם לגבי 'מוללין מלילות' מיירי לתלוש מן השבלים שהוא מפרק וזהו תולדה דדש שהוא אב מלאכה, והכא מיירי בשכבר נתלשו מע"ש מן השבלין אבל עוד הן בקליפתן החיצונה, וזהו שקילפה דביתחו דרב, ולכך שרי) ואם קלף ונתן לתוך ידו חייב (פירש רש"י במעשר, דהוה ליה קבע כתבו התוס' לא נהירא דבסמוך משמע שהטעם מפני שהוא גמר מלאכה הואיל והוא קולף הרבה ביחד דהיינו דגונו).

אמר רבי אלעזר וכן לשבת (אחת אחת לא הוי מפרק תולדה דדש, דכלאחר יד הוא, אבל משקבצן בידו הויא תולדת דישא, וחייב). איני, והא רב (ורבי חייא) מקלפא ליה דביתחו כסי, כסי (מלא כוסות?) אלא, אי אתמר (דברי ר"א) אסיפא אתמר המולל מלילות של חטים מנפח על יד על יד (מעט מעט) ואוכל (בלא מעשר) ואם נפח ונתן לתוך חיקו (בשולי בגדיו) חייב. **אמר רבי אלעזר** וכן לשבת (מותר לנפח מעט מעט, ואסור לנפח הרבה ולקבצם לתוך שולי בגדו, לפי שהעושה כן בשבת חייב משום מלאכת זורה או בורר).

מתקיף לה רבי אבא בר ממל ורישא למעשר אינן (המקלף כמה שעורין ונתנן לתוך ידו חייב לעשר) לשבת לא (שהרי דביתחו דרב מקלפא ליה כסי כסי) ומי איכא מידי דלענין שבת לא הוי גמר מלאכה, ולמעשר הוי גמר מלאכה? מתקיף לה רב ששת בריה דרב אידי ולא, והא גרנן למעשר (כלומר הרבה מלאכות שאמרו שהן קובעות גורן למעשר לאסרו באכילת עראי, ומותרות בשבת) דתנן איזהו גרנן למעשר (לעיל מינה איירי בפירות, וקאמר אימתי גמר מלאכתן ליקבע למעשר) הקשו אינן והדלועין משיפקסו

טובלו לתרומת מעשר. מאי מעמא? **אמר רבא** הואיל ויצא עליו שם מעשר (ורחמנא אמר והרמותם ממנו מעשר מן המעשר משנקרא מעשר הזקיקם לתרומתו).

אמר רבי שמעון בן לקיש מעשר ראשון שהקדימו בשבלין פטור מתרומה גדולה (שהיה לו לכהן ליטול תרומה גדולה תחלה, שהרי קרויה ראשית, והלוי אחריו מעשר במה שמשיר, וזה שנמל מעשר תחלה, ונמצא שלא הורמה תרומה גדולה ממעשרו, וישראל לא יתן לכהן אלא אחד מחמשים במה ששייר נמצא כהן מפסיד, פטור הלוי מתרומה גדולה שבמעשר זה) שנאמר והרמותם מפלג תרומת ה' מעשר מן המעשר, מעשר מן המעשר אמרתי לך, ולא תרומה גדולה ותרומת מעשר מן המעשר. אמר ליה רב פפא לאביי אי הכי, אפילו הקדימו בכרי נמי (משנתמרח, נפטור לוי, מהאי קרא)? אמר ליה עליך אמר קרא (כדי שלא תאמר כן) מכל מתנתיכם תרימו את פלג תרומת ה'. ומה ראית (דהאי 'כל' דמרכי שדית ליה אהקדימו בכרי, ואידך אהקדימו בשבלים, אימא איפכא)? האי אדגן (הקדימו בכרי כבר נעשה דגן, ומשבא לכלל דגן חלה עליו חובת כהן, דכתיב ראשית דגן, הלכך מסתברא דהאי קרא דזכותא דכהן אכרי תשדייה) והאי לא אדגן (הקשו התוס' ותימה היכי אסיק אדעתיה דמקשה לומר אפכא דשבלין יהא חייב, ובקדימין בכרי יהא פטור, אם הוא חייב בשבלים כ"ש בכרי שכל מה שאחרי כן יהא חייב ואומר הררי דה"ק מה ראית לחייב מכל צדדין הקדימו בכרי ופטור בשבלין, אימא דבין חייב ובין פטור בהקדימו בכרי, היינו פטור קודם ראיית פני הבית, היינו שהקדים הלוי לקבל המעשר קודם שהכניסו לביתו, והיוב לאהר ראיית פני הבית, ומשני האי אדגן פירוש בהקדימו בכרי, וא"כ, דין הוא שיהא חייב גם לפני ראית פני הבית).

הרמב"ם ישראל שהפריש מעשר ראשון כשהוא שבלים קודם שידוש ויפריש תרומה גדולה, ונתנו ללוי, אין הלוי חייב להפריש ממנו תרומה גדולה אחר שידושנו אלא תרומת מעשר בלבד, אבל אם דש ישראל והפריש המעשר מן הדגן קודם שיפריש תרומה גדולה ונתנו ללוי חייב הלוי להפריש ממנו תרומה

אבל ביו"ט מולל כדרכו וכ"ד הר"ף והר"ן והרא"ש ודלא כהתוס'. **ב.** (הלכות שבת) אין מוללין מלילות [מ"ב מלילה הוא שמוולל השבלים כדי לפרק הדגן מתוכן ואסור מפני שנראה כדש (פעם הליון כשי"ב צ"ע ע"ב דיבור המתחיל מוללין, לסבירא לה להוא רק מלדבנו, ומסתברא להוכחחו, לאי לאו הכי לא היו מתירין ביו"ט, ולפי מה למסקי בסוף הסוגיא לדוקא על ידי שינוי, טוב אין לראיה. ועיין שבת עג: בגמרא תנא הדש והמנפץ והמנפט וכו', ופרש רבנו חננאל וכן בעמוד להוא מלילות שבלים, ומשמע לסבירא להו להוא מלאוכייתא]] אלא מולל בשינוי מעט בראשי אצבעותיו [הגה ואף על פי שמפרק האוכל מתוך השבלים, הואיל ואינו מפרק רק כלאחר יד כדי לאכול, שרי. ויש מחמירין (מ"ב דס"ל דדוקא לרכך השבלים מותר ע"י שינוי אבל לפרק הדגן מתוך השבלים אף ע"י שינוי אסור אף שדעתו לאכול לאלתר מפני שנראה כדש, אבל כשנתפרק הדגן מן השבלים מע"ש מותר לקלפו לכו"ע דאין זה בכלל מפרק כלל ואפי' לקלוף הרבה מותר כדאיתא בגמרא וכ"ז כשדעתו לאכול לאלתר], ולכן אסור לפרק האגוזים לזוים או אגוזים גדולים מתוך קליפתן הירוקה (מ"ב היינו אפי' ע"י שינוי דבלי שינוי לכו"ע אסור) וטוב להחמיר מאחר דיכול לאכלן כך בלא פירוק או"ח (שי"טו).

משנה בית שמאי אומרים תבלין נדוכין במדוך של עיץ (הוא בוכנא, שמכין בו כדרכו ואין צריך שינוי) והמלח (במקום שיש מלח גסה) בפך (של חרס ידוכנו, ולא במדוכה) ובעיץ הפרור (כף גדולה, דמלח בעי שינוי) **ובית הלל אומרים תבלין נדוכין כדרכן במדוך של אבן והקשו התוס' ותימה** דמשמע הכא דתבלין מותר לדוך בלא שינוי, ובשבת (קמא). קאמר פלפלין בקתא דסכינא חדא חדא, שרי תרי תרי אסיר ותיצו דהתם מיירי בשבת, והכא מיירי ביו"ט. עוד כתבו מלח של ים צריך שינוי לדוך אותו גרעין גרעין ולא הכל יחד, אבל מלח שלנו אין צריך שינוי הואיל והוא עשוי בידי אדם (הספדי כהעמות הגריס"א מקום שאין טוחן אחר טוחן וע"ע מהג"א) והמלח במדוך של עיץ (שנוי בעי, אבל סגי בהאי שנוי זוטא).

דכולי עלמא מיהת מלח בעיא שנוי, מאי טעמא? **רב הונא ורב הסדא, חד אמר כל הקדרות (כל מיני תבשיל) כולן צריכות מלח (הלכך מאתמול הוה ידע דאיבעי ליה לדוכה) ואין כל הקדרות צריכות תבלין (ואדם אינו יודע מה יעלה בלבו לאכול מחר) וחד אמר כל**

(משניטל פקס שלהן, והוא כמין פרה בראשו, כמו שיש בתפוחים ונופל מאליו כשמתביש) **ושלא פקסו משיעמיד ערמה (כלומר ואם עד שלא פקסו העמיד ערמה מהן, כמין כרי הוקבעו). ותנן נמי גבי בצלים משיעמיד ערמה. ואילו גבי שבת העמדת ערמה פטור, אלא מאי אית לך למימר (אף על גב דלמעשה הויא מלאכה, לשבת...) מלאכת מחשבת אסרה תורה (שנסמכה פרשת שבת למלאכת המשכן בויקהל, והתם מלאכת מחשבת כתיב) הכא נמי מלאכת מחשבת אסרה תורה. פסק הש"ע כיצד היא אכילת עראי, כגון שהיה מקלף שעורים ואוכל, מקלף אחת אחת ואם קלף וכנס לתוך ידו, חייב לעשר. היה מולל מלילות של חטים, מנפה מיד ליד ואוכל. ואם נפה לתוך חיקו, חייב לעשר יו"ד (שלא,פז). פסק הרמב"ם אי זהו גמר מלאכתן של פירות, הקישואין והדילועין והאבטיחין משישפשף בידו ויסיר הציהוב שעליהן כמו שער דק, ואם אינו משפשף משיעמיד ערימה מעשר (ג,ה).**

כיצד מולל (כתבו רש"י והתוס' פי' ביו"ט, דכשבת אסור למלול)? **אבי משמיה דרב יוסף אמר חדא אחדא (בין גודל לאצבע) ורב אייא משמיה דרב יוסף אמר חדא אתרתי (בין גודל לשתי אצבעותיו) רבא אמר כיון דמשני אפילו חדא אכולהו נמי.**

כיצד מנפה (הסבירו התוס' בשבת, דביו"ט שרי אף בקנון ובתמחוי)? **אמר רב אדא בר אהבה אמר רב מנפה [דף יד ע"א] מקשרי אצבעותיו ולמעלה (פירש רש"י ולא בכפו) מחכו עלה במערבא כיון דמשני אפילו ככולה ידא נמי. אלא אמר רבי אלעזר מנפה בידו אחת ובכל כחו. פסק הש"ע א. מוללין מלילות ומפרכין קטניות כדרכן ביו"ט (מ"ב פי' שבידו ימלול החטים כשהם רכים דהוי דש כלאחר יד, ובשבת צריך שינוי במלילה דהיינו בראשי אצבעותיו כמ"ש סי' ש"ט, וביו"ט כשהוא רוצה לאכלן לא גזרו וזהו שכתב כדרכן ביו"ט, ויש מחמירין דוקא בשינוי בראשי אצבעותיו) ומנפה מעט מעט ואוכל, ואפילו בקנון ותמחוי, אבל לא בטבלה ולא בנפה ולא בכברה או"ח (תקיא). המ"מ בדעת הרמב"ם הסביר 'כיצד מולל' קאי אשבת,**

יד.

כדכרה או בשינוי לא כתוב, א"כ לכאורה היה לומר שגם בית הלל מצריכים שינוי, על זה מסביר רש"י שאי אפשר לומר כן, שכן שיטת התלמוד שכיון שבתחילה מדובר על מה הסכימו, היינו שכאשר מעורבים מלח ותבלין יהיו אפשר לדוכם כדרכם, א"כ, אח"כ שמבואר על מה נחלקו, היינו במלח בפני"ע, אין צריך לפרש שגם בזה הדיכה היא כדרכה, ולבית הלל שמותר הרי זה אף בלא שינוי.

אמר ליה רב אחא ברדלא לבריה כי דייכת אצלי אצלווי ודוך (הטח המדוכה על צדה, דסבר כשמואל, דאמר נידוכת כדרכה במדוך של אבן, ומיהו שנוי זוטא בעי לשנווי) רב ששת שמע קל בוכנא (במדוכת מלח), אמר האי לאו מגווייה דביתאי הוא (יודע אני שאין זה בתוך ביתי, שאסרתי עליהם לדוך במדוך של אבן בלא שנוי). ודלמא אצלווי אצלי? דשמעיה דהוה צליל קליה. ודלמא תבלין הוו (שאינן צריכין שנוי)? תבלין נבוחי מנבה קליהו (כשהן משברין הגרעינים). פסק הש"ע דכין את התבלין כדרכו, שאם ידוך אותם מבע"י יפיג טעמן, אבל מלח אינו נידוך בי"ט אלא א"כ הטח המכתש או שידוך בקערה וכיוצא בה, כדי שישנה, שאם שחק המלח מעי"ט לא יפיג טעמו. ואין שוחקין את הפלפלין ולא את החרדל בריחים שלהם, משום דהוי כעובדין דחול אלא דך אותם במדוכה ככל התבלין (הגה ראוי להורות) או"ח (תקדא). הרי"ף פסק כשמואל שכל הנידוכין נידוכין כדרכן ואפי" מלח וכתב והא דרב דאמר אצלי ודוך אוקמוה רבוותא במלחא והשמיט הרי"ף דברי רב הונא ורב חסדא. והפסיר הבי"ט שנראה לו להפסיר שהרי"ף פסק כמאן דאמר כל התבלין מפיגין טעמן ומלח אינה מפיגה טעמה שמאחר שהדבר ניכר לחוש שהוא כן נקטינן כוותיה וכיון שכן ע"כ אית לן למימר דכי אמר רב יהודה דאפילו מלח נדוך כדרכו לאו כדרכו לגמרי קאמר אלא לומר דלא בעי שינויא רבה כדמצריך תנא דמתניתין אלא במדוך של אבן נמי שרי ומשום הכי קאמר כל הנדוכין נדוכין כדרכן ואפילו מלח, אבל מ"מ מאחר שאינו מפיג טעמו שינוי זוטא מיהא בעי דהיינו דליצלי אצלווי וכתב שב"ט מהרמב"ם. דברי הרמ"א הם דברי הגהות מימוניות בשם סמ"ק שכתב העולם נוהגין כשדכין תבלין במדוך לעשות קצת המייה או שינוי אחר ומעמא דמתוך כך יהיו זכורין שאסור לדוך יותר מהצריך לוי"ט וכתב הורב"מ נראה לי דכן יש לנהוג דכזה יוצאים ג"כ דעת התוספות דמצריכים שינוי.

התבלין מפיגין טעמן (אם ידוכן מאתמול) ומלח אינה מפיגה טעמה.

מאי בינייהו? איכא בינייהו דידע מאי קדרה בעי לבשולי (ללישנא קמא בעי שנוי, ללישנא בתרא לא בעי שנוי) אי נמי במוריקא (איכא בינייהו, שיש קדרה שמתבלין אותה בכרכום, ואינו מפיג טעמו אם נדוך מבעוד יום, והוא לא היה יודע מה יבשל מחר, ללישנא בתרא בעי שנוי, ללישנא קמא לא בעי שנוי כתבו התוס' ופסק ר"י שיש לאסור בכל ענין דאוליגן להומרא, אף על גב דבשל סופרים הלך אחר המיקל, הואיל ולכל אחד ואחד יש קולא והומרא מכל צד עבדינן להומרא. ומיהו, שומין מותר לתקנם בי"ט בלא שינוי מפני שמתקלקלין ביותר אם יעשה אותן מערב יו"ט, ועוד דאמרינן דרוח רעה שורה עליהן כשנמחנין בלילה. ומ"מ אין נפק"מ הלכה למעשה מדברים אלו (דלא כר"י) דהא ק"ל כשמואל בסמוך דכל הנדוכין נדוכין כדרכן בר ממלח שצריך אצלווי דרך שנוי מעט (המהכ"ס"א הקשה אף לקי"ל כשמואל הכי מ"מ לריכס שינוי קצת במלח, ועליין אפשר לתלות זאת צ"ב הטעמים, ולומר נפק"מ אס יודע מה יבשל ונלחם סוג מלח) וכן פסק רב אלפס דהואיל ואולי וגררי אמוראי אליבא דהאי ברייתא אף על גב דבמתני' פליגא עלה קיימא לן כברייתא וכן פסק רב יהודאי גאון בהלכות פסוקות. ומ"מ אסור לפחון פלפלין בריחים שלהם משום דמחזי כעובדא דחול, אבל במדוך של אבן מותר לדוכן בלא שנוי, ואפי" לדעתו של ר"י דאוליגן להומרא, מכל מקום שמואל דפלפלין מותרין היכא דלא ידע מאי קדרה בעי לבשולי לפי שהן מפיגין טעמן, ופלפלין נמי מפיג טעמן מולא קאמר איכא בינייהו פלפלין, אבל לפי מה שפסקו הרי"ף... דקי"ל דכל הנדוכין נדוכין כדרכן יש להתיר אפי" כי ידע מאי קדרה בעי לבשולי ואפילו לא מפיג טעמו, והמחמיר לדוכן מעי"ט הרבה ביחד יתברך).

אמר שמואל כל הנדוכין נדוכין כדרכן, ואפילו מלח. והא אמרת (שבמשנתנו מבואר) מלח בעיא שנוי? הוא דאמר כי האי תנא, דתניא, אמר רבי מאיר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הנדוכין שנדוכין כדרכן ומלח עמהן (מלח ותבלין כאחד) לא נחלקו אלא לדוכה בפני עצמה (כדרכה כשאר תבלין) שבית שמאי אומרים מלח בפך ובעיץ הפרור (על ידי שנוי) לצלי (דבר מועט) אבל לא לקדרה. ובית הלל אומרים לכל דבר וכדרכה ואפילו לקדרה מפסיר רש"י (וכן נצילו התוס' צטמו) לכאורה לא כתוב בדעת בית הלל אלא לשם מה מותר לדוך, אבל כיצד דכים אם

גדולה, אבל כותשין במכתשת קטנה שזה הוא השינוי שלה. ובא"י אפילו בקטנה אסור ומ"ב כמה פירושים יש בזה יש מפרשים (קס"י) דאסרו בא"י משום דהיו רגילים להחזיק עבדים ומזוללי בזה שעושיין כדרך בחול ואומרים בקטנה עשינו לפיכך אסרו חכמים לגמרי, וא"כ לדינא בזמנינו תלוי בזה היכי שמחזיקים עבדים כנענים אסור בכל גוונא. ויש שכתבו (רמז"ס) דבא"י היו החטים משובחים שאין מתקלקלים ולא נשתנה מראיתם אם יכתשם מעיו"ט ולפיכך לא התירו להם חכמים לכתוש ביו"ט, וא"כ ה"ה בכל מקום ומקום שהחטים טובים ואינם נפגמים אם יהיו נידוכים מלפני יו"ט אסור. ויש שכתבו (לכ"ז ולכ"ח) דבבבל היו רגילים לאכול תדיר דייסא ומתוך שהיה צרכיהן מרובה לזה לא כתשו במכתשות קטנות, וכשכתוש ביו"ט בקטנה הוי שינוי. משא"כ בא"י, שלא היו רגילין הרבה בזה גם בימות החול מצויו שכותשים במכתשת קטנה וליכא שום שינוי ביו"ט ולהכי אסור, וה"ה בזמנינו תלוי ג"כ בזה אם אין דרך לכתוש בקטנה בחול שרי ויש להחמיר בכל הפירושים וכיון שאין אנו יודעים עכשיו מה נקראת גדולה או קטנה, יש לאסור הכל (שעה"כ פ"י ח"ג, וסוף כתב זה לפירוש רמז"ס ולאכ"ה, ח"ג פ"טו ללריך לחשוש גם לפירוש קס"י, שהכי קט"ל גופא הביא פירוש קס"י לדין גמור אל"ל שכתב עבדים פרוטים, וכן הכנה לראשונים העמיקו פירוש קס"י) או"ח (תקד"ג). הפירושים שהביא הכ"כ הם ביאורי הראשונים בפירוש הגמ' 'הא לן והא לה'.

משנה הבורר קטניות ביו"ט בית שמאי **אומרים** בורר אוכל ואוכל (כתבו התוס' ביו"ט מתירים כיון דהוי שינוי מדרך הבוררים ותימיה דבשבת (קלה). קאמר מה דרכו של בורר נוטל האוכל ומניח הפסולת, וא"כ כך הדרך לבורר. ותיירצו ב' תירוצים. א. דהתם ה"פ נוטל האוכל לעצמו ע"י הוצאת הפסולת, היינו פסולת מתוך אוכל. ב. התם שהפסולת מרובה על האוכל ואז ודאי הוי אוכל מתוך הפסולת דרך ברירה, אבל הכא מיירי שהאוכל מרובה על הפסולת דאז הוי פסולת מתוך האוכל דרך ברירה) **ובית הלל אומרים** בורר כדרכו, בחיקו בקנון ובתמחוי, אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה. **רבן גמליאל אומר** אף מדיח (במים) ושולח (הפסולת שצף למעלה).

תניא אומר רבן גמליאל במה דברים אמורים (דשרו בית הלל ליטול פסולת ממש ולהשליך) כשהאוכל מרובה על הפסולת, אבל פסולת מרובה על האוכל דברי הכל נוטל את האוכל

תנו רבנן אין עושיין מיסני (ביו"ט, שטורה גדול הוא שכותש החמין עד שנחלקים לארבעה) ואין כותשין במכתשת. תרתי (שני דברים יש כאן, לא זה דומה לזה, קתני אין עושיין מיסני, הא הלקא ודייסא שפיר דמו, דאין מרחן מרובה, והדר תני אין כותשין כלל)? הכי קאמר מה טעם אין עושיין מיסני לפי שאין כותשין במכתשת. ולימא אין כותשין במכתשת (ואנא ידענא דתו לא מתעביד מיסנא)? אי תני אין כותשין במכתשת הוה אמינא הני מיילי במכתשת גדולה, אבל במכתשת קטנה אימא שפיר דמו, קא משמע לן (אין עושיין מיסני כלל, לפי שאין כותשין שום כתישה במכתשת, והך מכתשת, על כרחיך לא שנא גדולה ולא שנא קטנה, מדתני רישא אין עושיין מיסני כלל). והתניא אין כותשין במכתשת גדולה, אבל כותשין במכתשת קטנה (דהוי כלאחר יד, דאינה אלא לתבלין)? **אמר אביי** כי תניא נמו מתניתא מכתשת גדולה תניא ונלא תימא מה טעם קאמר, אלא תרתי קתני, והכי קאמר אין עושיין מיסני כלל, אפילו בקטנה, ואין כותשין שאר כתישות במכתשת כגון דייסא, וסתם מכתשת בגדולה קא מיירי אבל בקטנה מותר הלקא ודייסא הפכירו התוס' קטנה כיון שמיועדת לתבלין, כיון שדך בה דברים אחרים חשוב שינוי [דף יד ע"ב] **רבא אמר** (לעולם מה טעם קאמר, ובקטנה נמי קאי, וקאמר אין כותשין כלל, ודרמינן עלה אבל כותשין) לא קשיא, הא לן (דלית לן עבדי דמזוללי) והא להו (דאית להו עבדי דמזוללי, ועושיין בגדולה, ואומרים בקטנה עשינו, א"כ לפי רבא אין כותשין כלל במכתשת גדולה אפי' דייסא, ואם מדובר במקום שיש עבדים שמזוללים אין כותשין אף במכתשת קטנה).

רב פפי אקלע לבי מר שמואל, אייתי ליה דייסא ולא אכל. ודלמא במכתשת קטנה עבדוה? דחזייה דהוה דייק טפי. ודלמא מאתמול עבדוה? דחזייה דהוה קליף צהריה (צוהר מראיתו היה קלוף ולבן) **ואי בעית אימא** שאני בי מר שמואל דאיכא פריצותא דעבדי (ובמקום כזה אוסרים אף במכתשת קונה). **פסק הש"ע** אין כותשין הרפות במכתשת

יד:

אומרים משלחין בהמה חיה ועוף, בין היין בין שחומין. משלחין יינות שמנים, וסלתות, וקטניות, אבל לא תבואה (שאינה ראויה היום, שאין טוחנים ביו"ט, שהיה לו לטחון מאתמול ולא תפיג מעמה) **ורבי שמעון** מתיר בתבואה (שזא יבשלם בקדרה ויכתשם במכתשת קטנה).

תני רב יחיאל ובלבד שלא יעשנו בשורה (לא ישלה הדורון על ידי אנשים הרבה, דאוושא מלתא, ונראים כמולכים למכור בשוק) **תנא** אין שורה פחותה משלשה בני אדם.

בעי רב אשי תלתא גברי (שלוחים עם...) תלתא מיני מאי (מי אזלינן בתר כל מין ומין ושרי, כי היכא דיכול לשלוח איש אחד עם כל מין זה בלא זה, השתא נמי שרי, או דלמא השתא מיהא אוושא מלתא?) **תיקו**.

איתא במשנה 'רבי שמעון מתיר בתבואה' **תניא רבי שמעון** מתיר בתבואה, כגון חטין לעשות מהן לודיות (מאכל חטין) שעורים ליתן לפני בהמתו, עדשים לעשות מהן רסיסין (מאכל העשוי מן העדשים). **פסק הש"ע א**. מותר לשלוח לחבירו ביו"ט בהמה חיה ועוף אפילו חיים, ויינות, שמנים וסלתות וקטניות, אבל לא תבואה, לפי שמחוסרת טחינה שהיא מלאכה האסורה ביו"ט או"ח (תקטזא). **ב**. כל דבר שמותר לשלוח ביו"ט, לא ישלחנו בשורה דהיינו שלשה בני אדם או יותר זה אחר זה נושאים כולם מין אחד, אבל אם כל אחד נושא מין אחר, מותר או"ח (תקטזב) **הרמב"ם** פסק בשאלת הגמרא לקולא. **והסביר המ"מ** דמעמיה משום דהוי ספיקא דרבנן ולקולא.

משנה משלחין כלים (בגדים) בין תפורין בין שאינן תפורין, ואף על פי שיש בהן כלאים, והן לצורך המועד. אבל לא סנדל המסומר [של עין, מצופה עור, ומסמרות קבועין בו, שגזרו חכמים עליו שלא לנעלו בשבת וביו"ט, משום מעשה שהיה, שנהרגו הרוגים בשבת על ידו (שבת ס.)) ולא מנעל שאינו תפור (דלא הוי למידי) **רבי יהודה אומר** אף לא מנעל לבן (שלא היה דרכו

ומניה את הפסולת. פסולת מרובה על האוכל מי איכא מאן דשרי (ואפילו לטלטלו, והא בטילי ליה מיעוטא לגבי רובא, והוה ליה ככוליה פסולת ולא חזי?) לא צריכא, דנפיש (הפסולת) במרחא (שישנו דק) וזומר בשיעורא (והכי קאמר במה דברים אמורים בזמן שטורה האוכל מרובה על של פסולת, הוא דקא אמרי בית הלל נוטל פסולת, דמעוטי במרחא עדיף, אבל אם טורה הפסולת מרובה על של האוכל דברי הכל וכו').

פסק הש"ע הבורר קטניות ביו"ט בורר כדרכו בחיקו ובתמחוי (אם רוצה לאכלו בו ביום), אבל לא בטבלה ולא בנפה ולא בכברה. **בד"א**, כשהאוכל מרובה על הפסולת, אבל אם היתה הפסולת מרובה על האוכל, בורר את האוכל ומניה את הפסולת. ואם היה טורה בברירת הפסולת מן האוכל יותר מטורה ברירת האוכל מן הפסולת, אעפ"י שהאוכל מרובה בורר את האוכל ומניה את הפסולת או"ח (תקיב). **ש"ע פסק בהרמב"ם**. **והסביר הגהמ"י** שפסולת מרובה על האוכל מי איכא מאן דשרי לא שאסור בטלטול, אלא לומר פשוט שבכהאי גוונא אין צד לומר שמותר לטלטל את הפסולת.

איתא במשנה 'רבן גמליאל אומר אף מדיח ושולח' **תניא** אמר רבי אלעזר ברבי צדוק כך היה מנהגן של בית רבן גמליאל שהיו מביאין דלי מלא עדשים ומציפיין עליו מים, ונמצא אוכל למטה ופסולת למעלה. והתניא איפכא (אוכל למעלה ופסולת למטה)? לא קשיא, הא בעפרא (למטה מן האוכל) הא בגילי (קש, למעלה מן האוכל). **כתב הרמב"ם** בפירוש המשנה דאין הלכה כרבן גמליאל. **וכתב הבי"ט** וכן נראה שהוא דעת הפוסקים שלא הזכירו זה. ומעמא משום דמשמע דפליג את"ק, והלכה כת"ק דסתם לן תנא כוותיה, אבל רבינו ירוחם פסק כר"ג ונראה שמעמו משום דאמר רבי אלעזר בר"ך צדוק כך היו נוהגים בית רבן גמליאל וכו' ומעשה רב. **הסביר הגריש"א** לדעת המגיד משנה והר"ן דהתירו אף בורר גמור מדאורייתא אף דבורר פסולת מתוך אוכל לאחר זמן, צ"ל דמה שאסור להדיח ולשלות הוא משום דהוו עובדין דחול.

משנה בית שמאי אומרים אין משלחין ביו"ט (דורון איש לרעהו) אלא מנות (דבר המוכן, ואינו עשוי להניחו למחר, כגון חתיכות בשר חתוכות לפני האורחים, וכן דגים) **ובית הלל**

יד: - טו.

כלאים וכן משמע ביומא (סמ) דקאמרה הגמ' שהכהנים היו מקפלים בגדיהם תחת ראשיהם, והקשתה הגמ' 'זהא קא מתהנו מכלאים' ואמר רב אשי 'שאני בגדי כהונה דקשין'. ותימא דבערכין (ג): איתא הכל הייבין בציצית כהנים לויים וישראלים ופריך פשיטא משום דכהנים הן יהיו פטורים ומשני מהו דתימא הואיל וכתוב 'לא תלבש שעטנז גדילים תעשה לך', אימא כל שישנו בלא תלבש שעטנז ישנו בכלל גדילים תעשה לך, והני כהני הואיל ואשתרו כלאים לגבייהו, אימא לא לחייבו בציצית, קמ"ל דכהנים חייבין. והשתא תימא מאי קאמר הואיל ואשתרו כלאים לגבייהו, דשאני בגדיהם שהיו קשין לכן נראה דדוקא להציע תחתיהם הואיל דברכים ליכא אלא איסור דרבנן, להציע בקשין לא גזור, אבל ללבוש קשים אסור, וכ"ד רש"י. ולא נראה דלשון הגמ' 'הא נטמא גמדיא דנרש שריא' משמע אפי' ללבוש, ויש לומר שבאמת מותר ללבוש, וצ"ל שהגמ' בערכין מדברת בכגדי כהונה שהם שוע טווי ונוז שאז יש בהם איסור כלאים דאורייתא, וכיון שהם אסורים מה"ת, א"כ אפי' קשין אסורים בלבישה והעלאה, אבל אצלנו מדובר שהוא רק 'שוע' שאינו נטווה מחומים הוא רק מדרבנן שאף רכין הוא דרבנן בקשין לא אסרו אף ללבוש.

אמר רב פפא ערדלין (שרגילין ללבשן תחת מנעליהן וכנגד העקב של רגל יש עושין אותן של צמר) אין בהן משום כלאים (דקשין הן) **אמר רבא** הני צררי דפשיטי אין בהם משום כלאים (בגד כלאים שצורדין בו מעות מותר לתתן בחיקו, שהמעות מקשין אותו ואינו מחמם) דבורני (שצורר בהם זרעים) יש בהם משום כלאים (ואסור לתתן בתוך חיקו) **רב אשי אמר** אחד זה ואחד זה אין בהן משום כלאים, לפי שאין דרך חמום בכך. **פסק הש"ע** א. מותר מן התורה לישב על מצעות של כלאים, שנאמר לא יעלה עליך אבל אתה מציעו תחתך. ומדברי סופרים, אפילו עשר מצעות זו על גבי זו והתחתון שבהם כלאים, אסור לישב על העליון, שמא תכרך נימא על בשרו. בד"א, ברכין, כגון יריעות ושמלות, אבל כרים וכסתות שהם קשים וליכא למיהש שמא תכרך נימא עליו, מותר לישיב עליהם ובלבד שלא יהא בשרו נוגע בהם. בד"א (חילוק זה הובא בירושלמי) כשהם ריקנים ונתונים על גבי איצטבא של עץ או של אבן, אבל אם הם מלאים, או אפי' ריקנים אם הם נתונים על גבי

לנעלו) מפני שצריך אומן (להשחירו) זה הכלל כל שנאותין (מתקשטין) בו ביו"ט משלחין אותו.

בשלמא תפורין חזו למלבוש, שאין תפורין נמי חזו לכסויי, אלא כלאים למאי חזו? וכי תימא חזו למימך (לכפול) תותיה, והתניא לא יעלה עליך אבל אתה יכול להציעו תחתך, אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן, שמא תכרך לו נימא על בשרו (ויש נימים גדולין וגמים ומחממת במקומה, ועובר משום לא תלבש שעטנז, אי נמי נימא בעלמא, כיון דעיקר הבגד מהנהו ומחממו מלמטה הוא לה הא לבישה דאית בה הנאה) וכי תימא דמפסיק מידי ביני ביני (שנותן בגד אחר ביניהם) והאמר רבי משום קהלא קדישא דבירושלים אפילו עשר מצעות זו על גבי זו וכלאים תחתיהן אסור לישיב עליהם (מדרבנן)? אלא (מדובר ששלח לחברו...) וילון (שראוי לפרסו כנגד הפתח).

והאמר עולא מפני מה אמרו וילון טמא (מקבל טומאה, ולא עשאוהו כאחת ממחיצות הבית שאינן מקבלות טומאה) מפני שהשמש מתחמם כנגדו [מתעטף בשוליו, לפיכך יש תורת כלי עליו, וכיון דמתחממים כנגדו אסור לעשותו כלאים הקשו התוס' וא"ת והא בפרוכת המשכן אמר בחולין (צ): דמקבל טומאה, ושם לא שייך שהשמש יתחמם שהרי אסור בהנאה ותיירצו שבפרוכת יש טעם אחר לקבלת הטומאה, דשאני פרכת הואיל דמוכף כייפי עלויה דארון הוי הוא אהל ומטמא כמת ומ"מ קשה דהיאך מטמאה בולד הטומאה דאמר בשקלים (יב): פרכת שנטמאה בולד הטומאה, ומיירי במשקה דוב וזכה דאי לאו הכי לא מטמו כלי וי"ל כיון שנעשה אהל יש להם תורת כלי ומטמאים אף בולד הטומאה ועוד **אומר הר"ר שמואל מאייבר"א** כשהיו נושאים הפרכת ממקום למקום נתן הכלים לתוכה א"כ יש תורת כלי עליה. ובה"ג גרס וילון 'אסור' במקום 'טמא' ויש לפרש אסור לעשותו מכלאים מפני שהשמש מתחמם כנגדו ול"נ דלא אשכחנא בשום מקום לא בכרייתא ולא במשנה דיהא אסור וילון מכלאים, ולכן לא שייך את הלשון 'מפני מה אמרו'.

[דף טו ע"א] אלא (מדובר ששלח בגדי כלאים) קשין [בגדים קשין שאין מחממים מותר לישיב עליהן הקשו התוס' משמע הכא דבדבר קשה אין בו משום

(להחליקו), כדמפרש לקמיה שבמקומו היו הופכים מקום בשר מבחוץ, ומקום שער מבפנים, ודרך מקום בשר להיות בו מרטים וקליפות קליפות). ולא פליגי, מר כי אתריה ומר כי אתריה. באתריה דמר בשרא לתחת (לפנים) באתריה דמר בשרא לעיל.

איתא במשנה 'זה הכלל כל שנאותין בו ביו"ט'. רב ששת שרא להו לרבנן לשדורי תפלין ביומא טבא. אמר ליה אבבי והא אנן תנן כל שנאותין בו ביו"ט משלחין אותה? הכי קאמר כל שנאותין בו בחול (שהוא מתוקן כל צרכו) משלחין אותו ביו"ט (כתבו רש"י והתוס' אתי לאתויי תפלין דמשלחין אותן דהא אפילו אם מניה אותן ליכא אסורא, אבל לא תני לאתויי סנדל המסומר דודאי יהא אסור לשלחו דאי שרית לשלחו אתי לנעלו דאיכא איסורא בדבר).

אמר אבבי תפלין, הואיל ואתו לידן נימא בהו מילתא, היה בא בדרך (בערב שבת) ותפלין בראשו, ושקעה עליו חמה מניה ידו עליהן (שלא יראום, והכמים התירו לו להכניסם לעיר דרך מלבוש, דהיא העברה כלאחר יד, ומשום בזיון) עד שמגיע לביתו. היה יושב בבית המדרש (בשדה היה ואינו משתמר) ותפלין בראשו, וקדש עליו היום מניה ידו עליהן עד שמגיע לביתו. **מתיב רב הונא בריה דרב איקא** היה בא בדרך ותפלין בראשו וקדש עליו היום מניה ידו עליהן עד שמגיע לבית (הראשון) הסמוך לחומה, היה יושב בבית המדרש וקדש עליו היום מניה ידו עליהן עד שמגיע לבית הסמוך לבית המדרש (הקשו התוס' פרש"י דתרוייהו מיירי בערב שבת, דשבת לאו זמן תפלין, וכי בא בדרך ושקעה עליו חמה התירו לו להביאם לעיר הואיל ומביאם כלאחר יד ולפ"ז קשה דאי"ב אמאי נקט גבי בא בדרך 'ושקעה' ולגבי יושב בבית המדרש 'וקדש היום' כיון דמעמא דתרוייהו שוין אמאי שני בלישניה **לכ"נ** 'בא בדרך ושקעה' מיירי בחול והואיל ושקעה חמה יש לו לסלקן וקמ"ל דלילה לאו זמן תפלין הוא, ואם תאמר אי מיירי בחול אמאי אינו מביא אותם בידו וי"ל דלמא משתלפי ליה מידה, וההיא דיושב בבית המדרש נקט 'וקדש היום' דבע"ש מיירי וקמ"ל דשבת לאו זמן תפלין הוא? לא קשיא, הא דמנטרא (באותו) בית הסמוך לבית המדרש, אם נשמרים הם בו

מטה או על גבי תבן, אסור, לפי שנכפף תחתיו ונכרך על בשרו (הנה וי"א דכל זה מיירי בכלאים דאורייתא, אבל בכלאים דרבנן והם קשים, מותר לישב עליהם בכל ענין, דהואיל וכשרכים הם אינו רק דרבנן, בקשים לא גזרו, ומ"מ לכתחילה לא יעשה של כלאים) וי"ד (שא"א). ב. אין אסור משום כלאים אלא בגדים שהן דרך חמום, כגון הכתונת והמצנפת והמכנסים והאכננט והשמלה ובגדים שמחפין בהם השוקיים ואת הידים וכיוצא בהם, אבל צלצלים קטנים שעושים אותם העם בבית יד שלהם לצרור בהם מעות או תבלין, וסמרטוט שמניחים עליו רטיה, או מלוגמא או אספלנית וכיוצא בהם, הרי אלו מותרים אף על פי שבשרו נוגע בהם, שאין דרך חימום בכך. ציץ של עור או משי וכיוצא בהם שתלה בה הוטי צמר והוטי פשתן מדולדלים על פני האדם כדי להפריח הזובובים, אין בו משום כלאים, שאין דרך חימום בכך וי"ד (שא"י).

איתא במשנה 'אבל לא סנדל המסומר' סנדל המסומר מאי טעמא לא? משום מעשה שהיה (שבת ס.) **אמר אבבי** סנדל המסומר אסור לנעלו (ביו"ט) ומותר למלטלו (דכלי הוא). אסור לנעלו משום מעשה שהיה, ומותר למלטלו מדקתני אין משלחין. דאי סלקא דעתך אסור למלטלו השתא למלטולי אסור, משלחין מבעיא. **פסק הרמב"ם** אין יוצאין בסנדל מסומר שסמרו לחוקו, ואפילו ביו"ט גזרו שלא יצא בו שבת (יט"ב).

איתא במשנה 'ולא מנעל שאינו תפור' פשיטא לא נצרכא דאף על גב דנקיט בסיכי (יתדות קטנות של עץ, ויש אומרים תופר שתי תפירות באמצעו, ושתים בראשו, ושתים בעקבו).

איתא במשנה 'רבי יהודה אומר אף לא מנעל לבן תניא, רבי יהודה מתיר בשחור ואוסר בלבן, מפני שצריך ביצת (כל דבר הנלוש ונעשה עב קרוי ביצת) הגיר (גיר מין קרקע המשחיר) רבי יוסי אוסר בשחור, מפני שצריך לצחצחו

פרק י"ט

[דרף טז ע"ב] משנה יו"ט שחל להיות ערב שבת לא יבשל בתחלה מיו"ט לשבת (להיות תחלת בשולו ועיקרו לשם שבת) אבל מבשל הוא ליו"ט ואם הותר הותר לשבת (ובלא הערמה). ועושה תבשיל (לשם ערוב) מערב יו"ט וסומך עליו לשבת. **בית שמאי אומרים שני תבשילין ובית הלל אומרים תבשיל אחד.** ושויין בדג וביצה שעליו (שהיו מחין ביצה על הדג כשצולין אותו) שהן שני תבשילין. אבל או שאבד (קודם שבשל כל צרכי שבת) לא יבשל עליו בתחלה, ואם שייר ממנו כל שהוא סומך עליו (לבשל בשבילו) לשבת.

מנא הני מיילי (לאו דוקא מקראי יליף, דערובי תבשילין דרבנן, והכי קא מבעיא ליה, אהיכא אסמכוה רבנן)? **אמר שמואל** דאמר קרא זְכוּר־ (אין זכירה אלא בדבר המשתכח) אֶת־יְיָוִם הַשַּׁבָּת לְקַדְשׁוֹ, זכרהו מאחר שבא להשכיחו (כשבא יו"ט בערב שבת, קרוב שבת להשתכח מחמת יו"ט, שמרבה בסעודת היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו, והזהירך הכתוב לזכרו, וכשמערב ערובי תבשילין נמצא שזכרו, שהרי אינו עושה אלא מחמת שבת).

מאי טעמא (למה תקנו ערוב, קרא ודאי לאו בערוב משתעי, ולא ערוב משתמע מניה, ואסמכתא בעלמא הוא, וכי אתא קרא לקדוש היום אתא, כדתניא (בפסחים קו.) זכרהו על היין, וערוב מדרבנן, ומה ראו לתקן)? **אמר רבא** כדי שיברור מנה יפה לשבת, ומנה יפה ליו"ט (מתוך שמערב זוכר את השבת, ואינו מכלה את הכל ליו"ט, ובורר מנה לזה ומנה לזה). **רב אשי אמר** (לא לכבוד שבת תקנוהו, אלא לכבוד יו"ט) כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת (אלא אם כן התחיל מבעוד יום, דאינו אלא כגומר והולך, אבל אתחולי לא), קל והומר מיו"ט לחול.

תנן עושה תבשיל מערב יו"ט וסומך עליו לשבת. בשלמא לרב אשי, דאמר כדי שיאמרו

יתנם שם) הא דלא מנטרא (יוליכם עד ביתו). אי דלא מנטרא (כבית הסמוך לבית המדרש, וכן בבית המדרש) מאי איריא בראשו (שכבר היה מלובש בהן מבעוד יום, דקא נקיט אביי) אפילו מהתן בארעא נמי [אפילו לאחר שקדש היום מצאן מונחים בקרקע התירו לו חכמים להניחן בראשו ולהצניען] דהא תנן המוצא תפלין (בשבת בשדה) מכניסן (לעיר) זוג זוג (נותן בראשו אחד, ואחד בזרועו, כדרך הנחתן בחול, ומכניסן, וחוזר והולך, ולובש זוג אחר, ומכניסן, תפילין של ראש ושל זרוע קרי זוג זוג)? לא קשיא, הא (מה שאמרנו שמניחם בבית הסמוך לחומה, שקראנו לזה 'מינטרא' הכוונה) דמנטרא מחמת גנבי ומחמת כלבי, הא (מה שאמרנו שמוליכם עד לביתו, וקראנו לזה 'לא מינטרא' הכוונה) דמנטרא מחמת כלבי ולא מנטרא מחמת גנבי (ואשמעינן אביי, דהואיל ולא מנטרא מחמת גנבי, מאחר שהן בראשו יוליכם עד ביתו, אבל אם מצאן במקום שהן נשמרין מן הכלבים לא יזיזום ממוקומן, ומה שמותר להרימם גם מהקרקע, מיירי שמצאם במקום שגם לא נשמר מהכלבים) מהו דתימא רוב לסטים ישראל נינהו (ולא יוליכם עד ביתו) ולא מזולזלי בהו (וישאיירם במקום הראשון הסמוך לחומה), קא מישמע לן (שאם הם בראשו יוליכם לביתו. הלאנו את ביאורו של המהר"ם ש"ף שמשכיר שמה סהגמי מתלכת 'הא למנטרא מחמת גנבי ומחמת כלבי, הא דמנטרא מחמת כלבי ולא מנטרא מחמת גנבי' לא צל לתרץ את הקושיא אפילו מהתן בארעא נמי) אלא להסביר את התרוץ שנאמר קודם לכן 'הא דמינטרא, הא דלא מינטרא. אמנס יס ביאומיס נוספסי, וגיטסל אחרת). **פסק הש"ע א.** השכה לו בדרך ותפילין בראשו, או שיושב בבה"מ בשדה והשכה לו, מניח ידו עליהם עד שמגיע לביתו, ואם יש בית סמוך לחומה שנשמרים בתוכו, מניחן שם או"ח (רס"ו). **ב.** המוצא תפילין בשבת בבזיון, במקום שאין משתמרים, אם יש סכנה שגזרו שלא להניח תפילין, מכסן והולך לו. ואם אין סכנה, אם יש בהם רצועות שבכך ניכר שהם תפילין ולא קמיעות והן קשורות שיכול ללבושן, מכניסן זוג זוג דרך לבישה עד שיכניסן כולם או"ח (שא"מב) תמתי שלכאו כל החילוק שהובא בנטרא בין כלבי לגנבי הושמט וכבר תמה על זה הקורבן נתנאל עירובין פ"י ס"ב.

ובערוך פירש בעלי מארה אין להם כלום לא קיימו שמחת י"ט ולא מצות בהמ"ד שכבר יצאו בשעת פטירתן אמר להם לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושתו מנות לאין נכון לו פי' קדוש היום לאדגינו ואלתעצבו פיהדות ה' היא מעוזכם.

אמר מר שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה. והא שמחת יו"ט מצוה היא? רבי אליעזר למעמיה, דאמר שמחת יו"ט רשות. **דתניא רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביו"ט אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה (כתב הר"ד פי' שאם היה רוצה ללמוד כל היום ולהתענות הרשות בידו כתבו התוס' ואף על גב דלעיל קאמר לתלמידיו אכלו משמנים ושתו ממתקים משום דסיים הדרשה הוא דהא בשאר ימים נמי היו אוכלים אחר הדרשה, ומ"מ אמר להו אכלו משמנים ושתו ממתקים משום שמחת יו"ט הקשה פתח עינים ואת א"כ מה היה מחרף ומגדף אותם אחר שברשותם לאכול או לשנות ותירץ מפני שכבר התחילו בדרשא הי"ל להתעכב עד שישלימנה ומשו"ה קאמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה. הסביר השפת אמת נראה לפע"ד דר"א ס"ל דמקיים החיי"ט במה שלומד דהוי לה' ובמה שאוכל ושותה דהוי לכם ובכל אחד מהנך יוצא, ואח"כ דמודה דהציו לה' וחציו לכם נמי מהני כיון דמתקיים החיי"ט בב' הדברים. הסביר הגריש"א עפ"י התוס' את דעת ר"א שרק בזמן שלומד יכול להיפטר מאכילה, אבל שסיים ללמוד חייב לאכול, וכן להפך בזמן שאוכל פטור מללמוד, אבל שסיים לאכול חייב ללמוד) רבי יהושע אומר חלקהו חציו לה' וחציו לכם. **אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו, כתוב אחד אומר עצרת לה' אלהיך, וכתוב אחד אומר סבר או כולו לה' או כולו לכם, ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם. פסק הרמב"ם אף על פי שאכילה ושתיה במועדות בכלל מצות עשה, לא יהיה אוכל ושותה כל היום כולו, אלא כך היא הדת, בבקר משכימין כל העם לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ומתפללין וקורין בתורה בענין היום וחוזרין לבתיהם ואוכלין, והולכין לבתי מדרשות קורין ושונין עד חצי היום, ואחר חצי היום מתפללין תפלת המנחה וחוזרין לבתיהן לאכול ולשתות שאר היום עד הלילה יו"ט (וי"ט). פסק הש"ע מצות יו"ט לחלקו חציו לבית****

אין אופין מיו"ט לשבת היינו דמערב יו"ט אין, ביו"ט לא. אלא לרבא, מאי איריא מערב יו"ט, אפילו ביו"ט נמי (יעשהו לפני סעודת יו"ט, יש כאן זכירת שבת לברור מנותיו)? אין הכי נמי, אלא גזרה שמה יפשע (ישכח ולא יערב, משום דטריד).

ותנא מייתי לה מהבא את אשרתאפו אפו ואת אשר תבשלן בשלן (הוה ליה למכתב היום אפו ובשלן, אלא רמוז הוא שיש לך יום ששי שאין אופין לצורך מחר) מכאן אמר רבי אליעזר אין אופין (פת) אלא על האפוי (בחמישי בשבת) ואין מבשלין (תבשיל) אלא על המבושל. מכאן סמכו חכמים לערובי תבשילין מן התורה.

תנו רבנן מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש (ביו"ט) כל היום כולו בהלכות יו"ט. יצתה כת ראשונה (לסעוד סעודת יו"ט, והניחוחו דורש) אמר הללו בעלי פטסין (חביות גדולות הכינו להם באנומלין ומסך משתאות, לפיכך מהרו לצאת, כלומר, בעלי נפש הן ואינן יגיעין לשמוע תורה) כת שניה, אמר הללו בעלי חביות. כת רביעית, אמר הללו בעלי לגינין. כת חמישית, אמר הללו בעלי כוסות. התחילו כת ששית לצאת, אמר הללו בעלי מארה (שהיה בית המדרש מתרוקן מאד, וגנאי הדבר וקשה בעיניו) נתן עיניו בתלמידים, התחילו פניהם משתננין (פירש רש"י כסבורין שכועס על כת ששית מפני שאחרו לצאת, וכל שכן עלינו כתב המהרש"א והוא דחוק דמי היה מוחה בידו מלסיים הדרשה ואז לא היו מאחרין ונ"ל כסבורין שנתן עיניו כס וחשדן שגם דעתן לצאת אבל הוא נתן עיניו בהם דרך חיבה שאינן בכלל ו' כמות שיצאו. אמנם הפתח עינים יושב דברי רש"י וז"ל ושמעתי אומרים... דר"א לא היה ממעמידי בית המדרש מעולם, וזאת היתה לתלמידים הנשארם שסברו שעליהם היה אומר שכבר היו יודעים דרכו שמעולם לא היה ממעמידי בה"מ, ואם היה מסיים הדרשא היה כאומר להם שילכו, והו"ל מעמידי בית המדרש, והיה ממתין שיצאו מעצמן זה היה דעת התלמידים ונשתנו פניהם וא"ל לא לכם אני אומר וכו'). אמר להם בני, לא לכם אני אומר אלא להללו שיצאו, שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה (העיר המהרש"א בלשון זו במסכת שבת קרא לתפילה לעומת תורה

נמי אדרא כשמיה, כדאמרי אינשי מאי אדרא דקיימא לדרי דרי. תניא נמי הכי שדה שיש בה אדר אינה נגזלת, ואינה נחמסת (חמסן יחייב דמי, אלא שלוקח בכח, ויש קול לדבר, והיום או מחר מזמינו לבית דין) ופירותיה משתמדין (לא ידענא מאי היא יש מפרשים שנוטעין אותו על הגבולים, ויש לו ענפים הרבה, והוא לשדה לגדר, ולי נראה שהוא מין עשב חשוב, וזרעו מתערב עם הפירות, ובשדה לבן קאמר, ומשתמרת התבואה מן הכנימה והתולעים, שריח אותו זרע מבריחן והורגן).

תני רב תחליפא אהוה דרבנאי חוזאה [דף טז ע"א] כל מזונותיו של אדם (כל מה שעתידי להשתכר בשנה, שיהא נזון משם) קצובים לו (כך וכך ישתכר בשנה זו, ויש לו לזוהר מלעשות יציאה מרובה שלא יוסיפו לו שכר למזונות אלא מה שפסקו לו כתב הביאור"ה תקכ"ט ס"א וזהו תוכחת מרובה על זמננו, שבעונותינו הרבים הרבה אנשים עוברים על זה, ולא ישימו לב איך להתנהג בהוצאות ביתם להרחיק דברים המותרים, ורכים הללים הפילה הנהגה הרעה הזו, שמביאה את האדם לבסוף על ידי זה לידי גזל וחמס וגם להרפה וכלימה, והרבה סיבות יש שגורמים להנהגה רעה זו. והסיבה הגדולה שבכלן הוא על ידי הנשים שדעתן קלות ואינן ראוות הנולד, ואשרי למי שיאמין לבבו ולא ישגיח לפתוים, וינהל הוצאות ביתו בחשבון כפי ערך הרווחתו ולא יותר) מראש השנה ועד יום הכפורים, הוין מהוצאת שבתות (אותה לא פסקו לו מה ישתכר לצרכה, ומחייבן תבואה, אלא לפי מה שרגיל ממציאים לו, לשעה או לאחר שעה) והוצאת יו"ט, והוצאת בניו לתלמוד תורה (כתבו התוס' פרי"ה הכל נפקי מקראי דלעיל מזונותיו דשבת כדאמר לוו עלי ואני פורע, תורה דכתיב 'הדות', והדות היא תורה דכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב. כתב הריטב"א ז"ל דלאו דוקא הוצאת שבתות וימים טובים דהוא הדין לכל הוצאה של מצוה אלא נקט הני דרגילי ושכיחי) שאם פחת פוחתין לו (כלומר ממציאין לו שכר מועט) ואם הוסיף מוסיפין לו (בשורת שלמת חיים או"ה סימן רכו, נשאל מי שהביאו לביתו מאכל חשוב לכבוד שבת והוא תאב לזה, רק המוכר רוצה ביוקר ולכך אינו קונה, האם עושה בזה שפיר, דלכאורה יש לומר כיון דאמרו הו"ל הוצאות שבת אם פחת פוחתין לו ואם הותיר מותרין לו, נמצא דאם הוא מקמץ עבור השבת נראה כי

המדרש וחציו לאכילה ושתייה, ואל יצמצם בהוצאת יו"ט, וצריך לכבדו ולענגו כמו בשבת או"ה (תקכט,א).

מאי לאין נכון לו? אמר רב הסדא למי שלא הניה עירובי תבשילין. איכא דאמרי מי שלא היה לו להניה עירובי תבשילין (כגון שאבדה לו אבדה מערב יו"ט ומחזור כל היום אהריה) אבל מי שהיה לו להניה עירובי תבשילין ולא הניה פושע הוא.

מאי כי הדות ה' היא מעוזם (שמחה שאתם עושים בשביל הקדוש ברוך הוא הרי היא מעוזכם, היא תעזור אתכם לשלם הקפותיכם ומלוותיכם שתלוו בשבילה)? אמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ברבי שמעון אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל בני, לוו עלי וקדשו קדושת היום, והאמינו בי ואני פורע [כתבו התוס' והא דאמר (פסחים קיב.) עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות, ה"מ כשאין לו לפרוע. כתב הגריש"א להסביר מבואר בדברי התוס' דכל מאי דשרי ללוות הוא רק היכא דידוע שיכול לפרוע את חובו, ואף על גב דאיכא הבטחה דלוו עלי ואני פורע, מ"מ אין יכול לסמוך על כך הבטחה ללוות מומן מאחרים, ומאי דקאמר לוו עלי ואני פורע מיירי דוקא כמ"ש בהג"א (ע"ד הרא"ש סי' ד') שיש לו משכונות כדי לפרוע מהן ואין לו מעות ויכול ללוות על סמך המשכונות, דכיון דאית ליה משכונות יכול ללוות וע"ז קאמר דלוו עלי ואני פורע. אמנם הגר"א תיקן בתוס' 'ה"מ שאין לו ממי ללוות' הסביר הגריש"א והיינו דס"ל דגם באין לו לפרוע מותר ללוות ויכול לסמוך ע"ז דלוו עלי ואני פורע. ז"ל המקנה (קידושין פב.) לוו עלי ואני פורע, ירצה במ"ש והאמינו כי כפי ערך חוזה האמונה כן יהיה מבטחו, עכ"ל.

ואמר רבי יוחנן משום רבי אליעזר ברבי שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו (שלא יהא אדם חומסן, וגוזל שדות ממנו) יטע בהן אדר (אילן חשוב הוא, יש לו שם למרחוק ואומרים, פלוני יש לו אדר בשדה, ומתוך כך היא נקראת על שמו, ואם הולך למדינת הים, ובא אחר והחזיק בה יש לו עדים הרבה שהיתה שלו, ואילו מכרה היה הקול יוצא להיות נקראת על שמו של שני) שנאמר אדיר במרום ה' (כלומר, שאדר לשון קיום וחזק, ולכך נקרא אדר) אי

אמר רבי חמא ברבי חנינא הנותן מתנה לחברו אין צריך להודיעו (לומר, שלא יהא זה יושב ותוהה מהיכן בא אליו דבר זה) שנאמר ומשה לא ידע כי קרן עור פניו. **מיתבי לְדַעַת פִּי אֲנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם** (רוצה אני שתודיעם מה מתנה חשובה אני מבקש ליתן להם) אמר לו הקב"ה למשה משה, מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיע אותם. מכאן אמר רבן שמעון בן גמליאל הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו (לעשות לו אות וסימן, שאם יאכלנו קודם שיבא לאמו תראה את האות, ותשאלנו מי עשה לך כך, והוא יאמר 'פלוני, וגם נתן לי פת', ומתוך כך ידעו אביו ואמו שהוא אוהבם, ותרבה אהבה ורעות בישראל)? לא קשיא, הא במתנה דעבידא לאגלווי (כגון קרון פנים דמשה שהודיעוהו הרואין, לא צריך הנותן להודיעו) הא במתנה דלא עבידא לאגלווי. שבת נמי מתנה דעבידא לאגלווי? מתן שכרה לא עבידא לאגלווי.

אמר מר מכאן אמר רבן שמעון בן גמליאל הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. מאי עביד ליה? שייף ליה משחא, ומלי ליה כוחלא. והאידינא דחיישינן לכשפים מאי? אמר רב פפא שייף ליה מאותו המין.

אמר רבי יוחנן משום רשב"י כל מצוה שנתן להם הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא, הוין משבת שנתן להם בצנעא, שנאמר ביני ובין בני ישראל אות היא לעלם. אי הכי (ששבת ניתנה בצנעא) לא לענשו נכרים עלה (פירש רש"י ואנן אשכחן (ע"ז ב:)) שחזר הקב"ה להענישן על התורה ועל המצות, דכתיב וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן וכתיב אלוה מתימן יבא. הרש"ל הקשה דשמא באמת על מצות שבת לית להו עונש ורק על שאר המצוות מענישן ומתריץ שכונת קושיית הגמ' דאי הוה שבת בצנעא אי"ב לא ליענשו נמי אשאר תורה שיוכלו לומר אלמלא נתת לנו יום מנוחה היינו ג"כ מקבלין עול מלכות עלינו. והמהרש"א מפרש לקושיית הגמ' באופן אחר, דמקשינן אמאי גוי ששבת חייב מיתה הא אינם יודעים ממצות שבת וא"כ אין עושין אותה לשם מצוה, דס"ל דכל האיסור לשבות בשבת הוא רק אם שובת לשם מצוה ואם

אינו מאמין ה"ו בדברי הו"ל הקדושים וענה הרב תלוי ג"כ במדת במהונו בלב שלם, כל מה שעושה בכמהון שלם על דברי הו"ל יתקיימו בו ובלבד שיהיה היכולת בידו תבא עליו ברכה). **אמר רבי אבהו מאי קראה** תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, איזהו חג שהחדש מתכסה בו (פירש רש"י שהלכנה מתכסה בו, שאינה נראית לכל אדם, אלא שהרית ליושבי מזרח וערבית ליושבי מערב הקשו התוס' על פירוש רש"י שא"כ הוה ליה לגמרא לומר 'חג שהלכנה מתכסה בו' לכך פירש ר"מ חג שראש חדש רגיל להודמן בו, ו'כסא' לשון זמן. ורבינו משולם פירש מתכסה שלא היה הפסוק מפרש להדיא ששעיר של ר"ח קרב בו. וי"מ מתכסה שאין מזכירין אותו במוסף דראש השנה. ור"ת היה אומר אדרבה הואיל והיה קרב מזכירין אותו במוסף דראש השנה. ותקן ר"ת לומר במוסף מלבד עולת החדש וגו' וכן תקן לומר שני שעירים כהלכתן וגו' שעיר אחד של ראש החדש ושעיר אחד של ר"ח) הוי אומר זה ראש השנה (דאלו שאר יו"ט כבר נתמלאה הלכנה במקצת, ונראית בכל מקום) וכתיב כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. מאי משמע דהאי חק לישראל דמזוני הוא דכתיב ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה. מר זוטרא אמר מהכא הטריפני להם חקי.

תניא אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת. מצא בהמה נאה אומר זו לשבת. מצא אחרת נאה הימנה מניח את השניה ואוכל את הראשונה (נמצא אוכלה לזו, כדי שתהא היפה נאכלת בשבת, דהויא לה אכילתה של הראשונה לכבוד שבת) אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו (הסביר המהרש"א כלומר דודאי מדת שמאי מעולה וטובה, אלא שזה מדה אחרת שיותר טובה ומעולה ממנה סותרת אותה דהיינו מדת הבטחון שבטוח בהקב"ה שיומין לו הקדוש ברוך הוא נאה ממנה. כתב הגריש"א רש"י על שמות (כח) הביא כדברי בית שמאי, וצ"ע למה נראה לומר דגם הלל מודה שצריך להכין לצרכי שבת מיום ראשון, ורק הלל מדה אחרת היתה עמו שהיה לו מדרגה בכמהון שסמך שימצא לכבוד שבת, אבל להמון העם מודה שצריך לנהוג ככ"ש וכ"כ מ"ב ר"נ סק"ב) שכל מעשיו לשם שמאים (בוטח שתזדמן לו נאה לשבת) שנאמר ברוך ה' יום יום. תניא נמי הכי בית שמאי אומרים מחד שביך לשבתך, ובית הלל אומרים ברוך ה' יום יום (יעמם לנו את צרכינו ועזרתנו).

תבשילין. והני מילי דאית בהו כזית כ"פ הש"ע או"ח (תקנו,ו).

אמר רב דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי נכרים **נפירש רש"י** שגזרו חכמים בבשולי נכרים משום התנות, ועל שנאכל כמו שהוא חי לא גזרו על בשולו, דכיון שנאכל כמו שהוא חי אינו בשול, דלא אהני מידי, ואלו נאכלין על ידי מלחן חיים. **כתבו התוס'** מה שנאכלים חיון כיון שהם מלוחים, אבל אם לא היו מלוחים יש בהם משום בשולי נכרים. **ותימא** דאמר (ע"ז לה.) כל שאינו עולה על שלחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו איסור משום בשולי נכרים, וקאמר עלה, כגון דגים קטנים, א"כ מדוע מבואר כאן שרק מחמת שמלוחים אין בהם משום בישולי נכרים **ותירצו** דהתם בקטנים טפי מיירי, והכא מיירי בדגים שאין קטנים כל כך, שפעמים שהן עולין על שלחן מלכים ללפת בו את הפת, ולכן רק לאחר שמלוחים, אין בהם משום בישולי נכרים] **אמר רב יוסף** ואם צלאן נכרי, סומך עליהם משום ערובי תבשילין (דהא שרו באכילה) ואי עבדינהו נכרי כסא דהרסנא (מטוגן בשומן קרבי דגים ובקמח) אסור (דקמח אין נאכל כמו שהוא חי, לפיכך, יש בו משום בשולי נכרים). פשיטא! מהו דתימא **דף טז ע"ב** הרסנא עיקר (שומן הדגים) קא משמע לן קמחא עיקר **כתבו התוס'** מכאן אנו סומכין ליקח מן הנכרים פת הנלוש מן הביצים, דמאי נחוש, אי משום פת עצמו, התירו חכמים, אי משום ביצים ששלקו בה, הא אמרינן קמחא עיקר. ואין לחוש שמא הביצים מעופות טמאים, דהא אינן מצויין בינינו, ושמא יש דם בביצים, רובם אין בהם דם, ומה שבדקים הביצים בשעה שמשמימן אותם ברוטב אם יש בהן דם זהו חומרא בעלמא דהא אם לא נבדקו מותרין, וגם אין לחוש משום ביצי נבלות או מטרפות משום דאזלינן בתר הרוב. **וא"ת** והא יש לחוש שמא נלושו בביצים מטרופות דאמר (הולין סד.) דאין לוקחין ביצים מטרופות מן הנכרי וי"ל ה"מ בעינייהו משום דאית בהו ריעותא דמוכחא מלתא ממה שהן מטרופות דמנבלות ומטרפות אתו וזבנהו ישראל לנכרי, אבל הכא שנלושו דליכא שום ריעותא לא היישינן לשום דבר, ויש לומר שנלושו מביצים שלמות. ומיהו בצק ממולא בדגים שאפאו נכרי אין להתיר דיש בהם משום בשולי נכרים הואיל ונבלע שומן הדגים בתוך העיסה והדגים אסורין משום בישולי נכרים א"כ אף העיסה שמבחיין אסורה ונעשה כולו בשולי נכרים אף על פי שהעיסה אין בה משום בישולי נכרים דהא התירו את הפת וגם מה שנבלע בה אינו בעיין, מ"מ קודם שנבלע בעיסה היה בעיין והיה נאסר ונמצא שהעיסה נלושה מן האיסור דרבנן, ויש שמסירין השומן ואוכלים אותן בכה"ג. ואותן שהן רכין קצת מדלא מברכין עלייהו ברכת

אינם יודעים מהמצוה לא שייך לאסור לשבות וע"ע כלל"ח? שבת אודועי אודעינהו, מתן שכרה לא אודעינהו. **ואי בעית אימא** מתן שכרה נמי אודעינהו, נשמה יתירה לא אודעינהו (רוחב לב למנוחה ולשמחה, ולהיות פתוח לרוחה, ויאכל וישתה ואין נפשו קצה עליו). דאמר רבי שמעון בן לקיש נשמה יתירה נותן הקדוש ברוך הוא באדם ערב שבת, ולמוצאי שבת נוטלין אותה הימנו, שנאמר שבת וינפש (דרשינן ליה אוי על הנפש שהלכה לה) כיון ששבת ווי אבדה נפש.

איתא במשנה 'עושה אדם תבשיל מערב יו"ט' **אמר אב"י** לא שנו (דהוי ערוב) אלא תבשיל, אבל פת לא. מאי שנא פת דלא, אילימא מידי דמלפת בעינן (לפתן בעינן, דמוכחא מלתא שעשויו לשבת) ופת לא מלפתא (הלכך לא מוכחא מלתא היא, שהרי בכל יום יש לחם) והא דייסא נמי, דלא מלפתא, דאמר רבי זירא הני בבלאי טפשיאי דאכלי נהמא בנהמא, ואמר רב נחומי בר זכריה משמיה דאב"י מערבין בדייסא, אלא, מידי דלא שכיח בעינן, ופת שכיחא ודייסא לא שכיחא.

איכא דאמרי, **אמר אב"י** לא שנו אלא תבשיל, אבל פת לא. מאי טעמא, אילימא דמידי דלא שכיח בעינן ופת שכיחא, והא דייסא לא שכיחא, ואמר רב נחומי בר זכריה משמיה דאב"י אין מערבין בדייסא, אלא, מידי דמלפת בעינן, ופת לא מלפתא. ודייסא נמי לא מלפתא, דאמר רבי זירא הני בבלאי טפשיאי דאכלי נהמא בנהמא. **פסק הש"ע** צריך שיהא תבשיל זה דבר שהוא ראוי ללפת בו את הפת, לאפוקי דייסא או"ח (תקנו,ד). **כתב הב"י** פסקו הפוסקים כלישנא בתרא.

תני רבי חייא עדשים שבשולי קדרה (שנשארו בלא מתכוין) סומך עליהן (מערב יו"ט) משום ערובי תבשילין (ולא אמרינן לא השיבי ובטלוי). והני מילי דאית בהו כזית. **אמר רב יצחק בריה דרב יהודה** שמוננית שעל גבי הסכין גוררו (מערב יו"ט) וסומך עליו משום ערובי

שעושהו לשם כך) דעת מי שהניחו לו בעינן או לא בעינן? **תא שמע** דאבוה דשמואל מערב אכולה נהרדעא, רבי אמי ורבי אסי מערבו אכולהו טבריא. מכרזי רבי יעקב בר אידי מי שלא הניח ערובי תבשילין יבא ויסמוך על שלי. ועד כמה? **אמר אביי** עד תחום שבת (ולעומדים חוץ לתחום לא היה דעתו של מניה עליהם, ולא עלו על לבו לזוכרן).

ההוא סמיא דהוה מסדר מתניתא קמיה דמר שמואל (שהיה יודע משניות בגרסא, ומחור עליהן לפני מר שמואל, שהיו סדורות בפיו כעיקרן) חזייה דהוה עציב **אמר ליה אמאי עציבת**, **אמר ליה דלא אותיבי ערובי תבשילין**. **אמר ליה סמוך אידי (דמערבנא אכולה נהרדעא, שהיא עירו). לשנה (אחרת, וראש השנה היה שאין יכול להניח ולהתנות) חזייה דהוה עציב, אמר ליה אמאי עציבת, אמר ליה דלא אותיבי ערובי תבשילין**. **אמר ליה פושע את**, לכולי עלמא שרי, לדידך אסור (שאין דעתי על המזידין והפושעים שאינם חרדים לדברי חכמים). **פסק הש"ע א**. דעת מניה בעינן שיכוין להוציא לאחר, אבל דעת מי שהניחו בשבילו לא בעינן בשעת הנחה, רק שיודיעוהו ב"ט קודם שיתחיל לבשל לצורך השבת. (הגה ואם דרך הגדול להניח עליהם, סומכין עליו מסתמא) או"ח (תקכז, ט). **ב**. מצוה על כל אדם לערב, ומצוה על כל גדול העיר לערב על כל בני עירו, כדי שיסמוך עליו מי ששכח או נאנס או שהניח עירוב ואבד (הגה והוא הדין עם הארץ שאינו יודע לערב) אבל מי שאפשר לערב ולא עירב, אלא שרוצה לסמוך על עירובו של גדול העיר, נקרא פושע ואינו יוצא בו (מ"ב) ודע דהרבה פוסקים חולקים על זה ולדידהו יכול כל אדם לסמוך לכתחלה על עירוב של גדול העיר, ואף הגדולים מכוונים בעירובם להקנות לכל אדם בכל אופן, ואיזהו שאינו יוצא בעירובם זה שכל פעם עושה בעצמו ואינו רוצה לסמוך על עירוב של הגדול ואח"כ קרה ששכח כמה פעמים ולא עשה, בזה אין הגדול מוציא שהרי לא היה דרכו לסמוך על הגדול, ואפשר בדיעבד יש לסמוך אפוסקים אלו ולהקל משום שמחת יו"ט) או"ח (תקכז, ט).

המוציא יש בהן משום בישולי נכרים ומיהו **אמר הר"ר יחיאל** דאין בהם משום בישולי נכרים כיון דדרך אפיית פת עביד להו ועוד דאי קבע סעודתיה עליהו מברך ברכת המוציא אלמא פת נינהו). **פסק הש"ע** דגים קטנים שמלחן ישראל או עובד כוכבים, הרי הן כמו שנתבשלו מקצת בישול. ואם צלאן עובד כוכבים, אחר כן, מותרים יו"ד (קי"ג, ב). **מסביר הביי** שע"י המליחה נאכל כך חי, לכן אין בצלייתו משום בישולי נכרים.

אמר רבי אבא ערובי תבשילין צריכין כזית (כתבו התוס' ג' דינים יש בהלכות ערוב ערובי תחומין צריך שתי סעודות לכל אחד ואחד והכי מסיק (עירובין פ:) **ערובי הצרות** צריכין כגרוגרת לכל אחד ואחד והכי מסיק (עירובין פב:) עד שיהא ב' סעודות, ואם יש שם מזון ב' סעודות אינו צריך יותר ואפילו מאה יכולין לסמוך עליו, **ערובי תבשילין** בין לאחד בין למאה אינו צריך אלא כזית לכל מין ומין).

איבעיא להו כזית אחד לכל, או דלמא כזית לכל אחד ואחד? **תא שמע** דאמר רב ערובי תבשילין צריכין כזית, בין לאחד בין למאה (די להם בכזית)... **תא שמע** תבשיל זה (של ערוב) צלי, ואפילו כבוש (בחומץ ובחרדל ומיני ירקות) שלוק (מבושל הרבה מאד) ומבושל (כהלכתו). וקוליים האספנין (דג מליח הוא, ורך, ונאכל כמו שהוא חי, אלא שנותנין עליו חמין, וזה בשול) שנתן עליו חמין מערב יו"ט (שבשלו בישול הראוי לו) תחלתו (כשעשה התבשיל, אין לו שיעור כמה יהא בו) וסופו (אכלו, או שאבד, ושייר ממנו קצת) אין לו שיעור. מאי לאו אין לו שיעור כלל (לא לרב ולא למעט)? לא, אין לו שיעור למעלה (לומר שלא יוסיף בו על כך וכך) אבל יש לו שיעור למטה (לא יפחות מכזית). **פסק הש"ע** שיעור תבשיל זה כזית ומ"ב ומשום הידור מצוה יקח לחם שלם והתיכת בשר או דגים השוכה (ס"ה) בין לאחד בין לאלפים, בין בתחלתו בין בסופו (הגה ויש מצריכין לכתחלה בפת כביצה (מ"ב) האי לכתחלה הוא רק קודם שעושה העירוב אבל אם כבר עשה א"צ לחזור ולעשות) וכן נוהגין לכתחלה) או"ח (תקכז, ג). **מקור הרמ"א** הוא הירושלמי.

אמר רב הונא **אמר רב** ערובי תבשילין צריכין דעת. פשיטא, דעת מניה בעינן (דאיהו עדיף,

באמצע. **רבי אומר** אף הותם בה מקדש השבת ישראל והזמנים.

תני תנא קמיה דרבינא מקדש ישראל והשבת והזמנים. אמר ליה אטו שבת ישראל מקדשי ליה (שקדמת קדושת ישראל לשל שבת, בשלמא זמנים צריך להקדים קדושת ישראל לקדושתן, שעל ידי קדושת ישראל נתקדשו הם, ואילו לא נתקדשו ישראל לא היו קובעים חדשים וקוראין מועדים בבית דין) והא שבת מקדשא וקיימא (מששת ימי בראשית, ואינה תלויה בקביעות דראש חדש), אלא אימא מקדש השבת ישראל והזמנים. **אמר רב יוסף הלכה כרבי, וכדתיין רבינא. פסק הש"ע** אם חל בשבת אומר את יום המנוח הזה ואת יום חג המצות הזה, והותם מקדש השבת וישראל והזמנים א"ח (תפוא).

תנו רבנן שבת שחל להיות בראש חדש או בחולו של מועד, ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שבע (כשאר שבתות, כי היכי דבחול אין לו למועד ברכה קבועה בשלש תפלות הללו, אף בשבת אין צריך לקבוע לו ברכה לבית שמאי, ולא לכלול לבית הלל) ואומר מעין המאורע (ראש חדש או מועד) בעבודה, ואם לא אמר מהזירין אותו. **רבי אליעזר** אומר בהודאה (כמו שאומר על הנסים בחנוכה ופורים). ובמוספין מתחיל בשל שבת, ומסיים בשל שבת, ואומר קדושת היום באמצע. **רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא אומרים** כל מקום שהזקק לשבע (ואפילו ערבית ושחרית ומנחה) מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת, ואומר קדושת היום באמצע. אמר רב הונא אין הלכה כאותו הווג (אלא כתנא קמא דאמר ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שבע ואומר מעין המאורע בעבודה, מיהו, לאו הלכתא כוותיה בהא דקאמר ובמוספין מתחיל כו', אלא בהא הלכתא כרבי דאמר אף הותם בה מקדש השבת ישראל והזמנים או ראשי חדשים בראש חדש). **פסק הש"ע א.** יום ג' שהוא חש"מ,

תנו רבנן יו"ט שחל להיות בערב שבת אין מערבין לא ערובי תחומין, ולא ערובי הצרות (לטלטל מחר, דנראה כמתקן דבר). **רבי אומר** מערבין ערובי הצרות, אבל לא ערובי תחומין. מפני שאתה אוסרו בדבר האסור לו (כה יש בידך לאסור עליו מלעשות צורך מחר דבר שהוא אסור בו ביום והיינו תחומין, שאף ביו"ט אסור לצאת מן התחום) ואי אתה אוסרו בדבר המותר לו (אין כה בידך לאסור לו מלתקן למחר דבר שהוא מותר בו ביום ואסור טלטול הצרות ליתיה ביו"ט).

אתמר, רב אמר הלכה כתנא קמא, ו**שמואל אמר** הלכה כרבי. **איבעיא** להו הלכה כרבי לקולא או לחומרא? פשיטא דלקולא קאמר (לפיכך הוצרכו לשאול לקולא קאמר שמואל או לחומרא, משום...) משום דשלח רבי אלעזר לגולה לא כשאתם שונין בבבל רבי מתיר וחכמים אוסרין, אלא רבי אוסר וחכמים מתירין. מאי? **תא שמע** דרב תחליפא בר אבדימי עבד עובדא כותיה דשמואל. ואמר רב (דרב פלוג עליה, ואמר הלכה כתנא קמא) תחלת הוראה דהאי צורבא מרבנן לקולא. אי אמרת בשלמא לקולא קאמר היינו קלקולא, אלא אי אמרת לחומרא מאי קלקולא איכא? כיון דמקלקלי בה רבים (ששוכחין ומטלטלין בלא ערוב) **[דף יז ע"א]** היינו קלקולא (אם היה מותר לערב אתמול והוא אסר) **אמר רבא אמר רב חסדא אמר רב הונא** הלכה כרבי, ולאסור. **פסק הש"ע** יו"ט שחל להיות בע"ש, אין מערבין לא עירובי הצרות ולא עירובי תחומין א"ח (תקנה ב).

תנו רבנן יו"ט שחל להיות בשבת **בית שמאי אומרים** מתפלל שמנה ואומר של שבת בפני עצמה ושל יו"ט בפני עצמה. **ובית הלל אומרים** מתפלל שבע, מתחיל בשל שבת (ברכה אחת לשניהם, ומתחיל להזכיר שבת תחילה ותתן לנו את יום המנוחה הזה ואת יום חג פלוני הזה) ומסיים (הברכה) בשל שבת (מקדש השבת, ותו לא) ואומר קדושת היום

נולדה בזה מותרת בזה וקאמר מעמא לעיל משום דלית ליה הכנה, וכי פליג רבי יוחנן אכל הני תנאי ואמוראי דהכא ויש לומר דהתם מיירי בהכנה שנעשה בידים כגון עירובי תחומין ואפי' רבי יוחנן מודה, אבל מה שמתיר ר' יוחנן היינו גבי ביצה דהוי הכנה בידי שמים שנעשית מאליה). **פסק הש"ע א.** אם נזכר ביו"ט ראשון שלא עירב... אם הוא ביו"ט של גלויות יכול לערב בתנאי, אם היום קודש אינו צריך לערב, ואם היום חול, בעירוב זה יהא שרי לן לאפויי ולבשולי וכו', ולמחר אין צריך לומר כלום. וי"א דאי לית ליה מידי דבשיל מאתמול, לא מהני תנאו או"ח (תקכו,כב). דעת הי"א הוא הר"ן בשם ר' אפרים, שכן משתמע מהירושלמי. **ב.** ...אם נזכר ביום הראשון בשני ימים טובים של גלויות, יכול לערב עירובי הצירות בתנאי, אבל עירוב תחומין אין מניחין אותו ביו"ט בתנאי או"ח (תקכה,ב). **פסקו הר"ף והרא"ש** הלכה כרבא דהוא בתראה.

תנו רבנן אין אופין (פת) מיו"ט לחבירו. באמת אמרו ממלאה אשה כל הקדרה בשר (דבחד טרחא סגו) אף על פי שאינה צריכה אלא להתיכה אחת, ממלא נחתום הכית של מים אף על פי שאינו צריך אלא לקיתון אחד, אבל לאפות אינו אופה אלא מה שצריך לו (דכל ככר וככר צריכה אפיה ורדיה לעצמה) **רבי שמעון בן אלעזר** אומר ממלאה אשה כל התנור פת, מפני שהפת נאפת יפה בזמן שהתנור מלא (שתנורים קטנים היו, ומדביקין פת בדפנות, ומתוך שהוא מלא מתמעט הללו, ואין מקום לחמימותו להתפשט, והפת נאפת יפה) **אמר רבא** הלכה כרבי שמעון בן אלעזר. **פסק הש"ע א.** אסור לאפות או לבשל או לשחוט ביו"ט לצורך מחר, אבל ממלאה אשה קדרה בשר אף על פי שאינה צריכה אלא להתיכה אחת, ודוקא קודם אכילה... או"ח (תקג,א). **ב.** מותר לאפות תנור מלא פת, אף על פי שאינו צריך אלא פת א'. ודוקא בתנוריהם, שהיו קטנים והיו מדביקים הפת בדפנותיהם ומתוך שהוא מלא אין מקום לחמו להתפשט והפת נאפה יפה, אבל בתנורים שלנו אין לאפות יותר ממה שצריך או"ח (תקג,ו).

ערבית ושחרית ומנחה מתפלל כדרכו, ואומר יעלה ויבא בעבודה, ואם לא אמרו מחזירין אותו או"ח (תצ,ב). **ב.** ר"ח שהל להיות בשבת, כולל במוסף בברכה רביעית שבת ור"ח והותם מקדש השבת וישראל וראשי החדשים או"ח (תכה,ג).

אמר רב מניח אדם עירובי תחומין מיו"ט לחברו, ומתנה (אם נזכר ביו"ט ראשון, וחלו שני ימים טובים חמישי וערב שבת, ומתנה אם היום חול ומחר קדש עירובי עירוב, ואם הלוקף אינו צריך לערב לתבשילין, ובתחומין יאמר אם היום חול ומחר קדש עירובי עירוב, אם היום קדש אין בדברי כלום, ולמחר יאמר כמו כן בשל תחומין, ובאותה הפת עצמה, דממה נפשך הוי עירוב, אבל בשל תבשילין אין צריך לשנות ולחזור את תנאו למחר) **אמר רבא** מניח אדם עירובי תבשילין מיו"ט לחבירו, ומתנה. מאן דאמר עירובי תחומין כל שכן עירובי תבשילין, ומאן דאמר עירובי תבשילין אבל עירובי תחומין לא, מאי מעמא דלמקני שביתה בשבתא לא (פירש רש"י לאו דוקא שבתא נקט, אלא יו"ט קרי שבתא, לא התירו לו לקנות שביתה ביו"ט ואפילו מספק, ואם התירו בעירובי תבשילין התם משום כבוד שבת התירו. **הקשו התוס'** וא"ת למה לי האי מעמא האיכא מעמא דהכנה כדאמרין (עירובין לה) וי"ל דאי לא ההיא מעמא דמקני שביתה בשבתא משום מעמא דקאמר משום הכנה לא אסרינן הואיל וממ"נ העירוב מניח ביום שהוא חול לגמרי (מהר"ש"פ) **מכל מקום קשה** דהתם בעירובין למה לי מעמא דהכנה תיפוק ליה משום דמקני שביתה בשבתא לא ויש לומר דהתם מיירי בעירובי הצרות שאינו קונה שביתה, אלא שכולם משתתפין בחצר כדי שתהיה כרשות אחת. **ומכל מקום קשה** מההוא דגמין (עז): גבי שכיב מרע דקאמר איחי תזיל ותחד ותפתח והתם מיירי בשבת דשרי לעשות קנין, והכא אסר למקני שביתה אפי' ביו"ט וי"ל דשכיב מרע שאני דהתירו עליו שלא תטרף דעתו ותדע דיש הלוק בין שכיב מרע לאיש אחר דהא התירו לו לגרש בשבת ואין אנו מקדשין ואין מגרשין. ולי נראה שאין לומר שהסוגיא בעירובין עוסקת בעירובי הצרות מדקאמר התם אי אתה מודה' משמע דלא פליג שום אדם עליה והא פליג רבי עליה לעיל דאמר מערבין עירובי הצרות. **לכך נראה** לפרש דמעמא דהכא יש לומר משום הכנה וה"ק אסור למקני שביתה בשבתא משום דהיינו הכנה ואין מכינין מיו"ט לשבת וא"ת לרבי יוחנן דאמר (ד).

ולא אחרים אופין ומבשלין לו. אבל מבשל הוא ליו"ט, ואם הותר הותר לשבת, ובלבד שלא יערים (לאחר שבשל לצורך, לומר עוד אני צריך להזמין אורחים, ויבשל תבשילין אחרים, ויותרם לשבת, אבל בקדרה אחת, אם ירבה לשבת, הא אמר דאפילו לחול שרי בדלעיל ממלאה אשה קדרה בשר ואף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת). ואם הערים אסור (לאכול, דאחמור רבנן בהא מילתא, שלא לעקור תורת עירוב ולא דמי להערמה דרב אדא בר אהבה דמלה גרמא גרמא דאין עבוד באוכלין, ואי משום מרחא, הא עדיפא, דלמא חם שלא יסריה הכשר וממנע ולא שחיט, וקא סלקא דעתך דהוא הדין לעבר ואפה. תוס' הוסיף מה דלא דומה לדרב אדא דמלח גרמא גרמא דהכא מיירי בבשול דחמור וגם היה יכול לעשות תקנה על ידי עירובי תבשילין מבעוד יום?) **אמר רב אשי** הערמה קא אמרת, שאני הערמה דאחמירו בה רבנן טפי ממוזיד (לעולם עבר ואפה מותר, והערמה אינה ראייה לכאן, דשאני הערמה ממוזיד, דאיכא למימר אחמור בה רבנן בהערמה טפי ממוזיד, דאלו מויד רשע הוא לעבור על דברי חכמים, ואין אחרים למדים הימנו, והוא עצמו משים אל לבו ושב, הלכך לא מעקרא תורת עירוב, אבל מערים סבור לעשות בהיתר, הלכך לא ישיב אל לבו לחזור בו, ואחרים למדין הימנו ומעקרא תורת עירוב הלכך קנסוהו רבנן) **רב נחמן בר יצחק אמר** הא מני (דקתני אם הערים אסור) חנניה היא, ואליבא דבית שמאי (דשמעינן ליה דמחמיר בעירובי תבשילין) **דתניא**, חנניה אומר בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם כן ערב בפת, ואין מבשלין אלא אם כן ערב בתבשיל, ואין טומנין אלא אם כן היו חמין טמונין מערב יו"ט. ובית הלל אומרים מערב בתבשיל אחד ועושה בו כל צרכו.

ת"ש המעשר פירותיו בשבת, בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל? לא צריכא, דאית ליה פירי אחרוני (לשבת). **תא שמע** המטביל כליו (במקוה שיש לו בחצרו, ועבר אדרבנן דאמרי במתניתין מטבילין כלים מלפני השבת, דנראה כמתקן) בשבת, בשוגג ישתמש בהן (בו ביום) במזיד לא ישתמש בהן? לא צריכא, דאית ליה מאני אחרוני. אי נמי אפשר בשאלה (לשאל

איבעיא להו מי שלא הניה עירובי תבשילין הוא נאסר (לאפות) וקמחו נאסר (שלא יהו אחרים אופין קמחו בעודו שלו) או דלמא הוא נאסר ואין קמחו נאסר, למאי נפקא מינה לאקנויי קמחו לאחרים (אם צריך לתת במתנה את קמחו, שיהו אחרים מותרים לאפותו ולתת לו). אי אמרת הוא נאסר וקמחו נאסר צריך לאקנויי קמחו לאחרים, ואי אמרת הוא נאסר ואין קמחו נאסר לא צריך לאקנויי קמחו לאחרים, מאי והקשו התוס' ותימה הואיל וקמחו נאסר מה מועיל הקנייה לאחרים מי יכול לסלק האיסור שבו כדי שיאכל הוא עצמו אחר כך ועוד קשה לצד שאין קמחו נאסר, ורק עליו אסרו לאפות, הרי המעם לכך תקנת חכמים, לקנסו על שלא הניה עירובי תבשילין, מה הועילו חכמים בתקנתם אם נאמר שיוכל לאכול אם אחרים יאפו לו מקמח זה (עפ"י הלש"כ) **לכן נראה** לי כגירסת בה"ג (מהר"ם ש"ף) אי אמרת הוא נאסר ואין קמחו נאסר מצי לאקנויי קמחו לאחרים ואז מועיל הקנין שיוכל האחר לבשל לו, ואי אמרת הוא נאסר וקמחו נאסר לא מצי לאקנויי קמחו לאחרים דהא לא מועיל הקנין, ובסמוך גרס ש"מ הוא נאסר ואין קמחו נאסר?

תא שמע מי שלא הניה עירובי תבשילין, הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין (כדרך שמטמונין תבשיל שבת) לא לו ולא לאחרים, ולא אחרים אופין ומבשלין לו. כיצד הוא עושה מקנה קמחו לאחרים, ואופין לו ומבשלין לו. **שמע מינה** הוא נאסר וקמחו נאסר, **שמע מינה**. **פסק הש"ע** מי שלא עירב, כשם שאסור לבשל לעצמו כך אסור לבשל לאחרים, אפילו בביתם, וגם אחרים אסורים לבשל לו, ואין לו תקנה אלא שיתן קמחו ותבשילו לאחרים שעירבו במתנה (מ"ב היינו במשיכה לרשותם או בהגבהה ככל מקום דאלו בקנין סודר אסור) והם אופין ומבשלים ונותנים לו, ואפילו בביתו יכולים לבשל או"ח (תקכו"ב).

איבעיא להו עבר ואפה מאי (מהו שיאכל בשבת)?... **[דף יז ע"ב]** **תא שמע** מי שהניה עירובי תבשילין הרי זה אופה ומבשל ומטמין, ואם רצה לאכול את עירובו הרשות בידו. אכלו עד שלא אפה עד שלא הטמין הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין, לא לו ולא לאחרים,

עמא דבר). **פסק הש"ע** עירוב זה עושין אותו בפת ותבשיל, ואם לא עשאו אלא מתבשיל לבד, מותר או"ח (תקנו, ב). מה שלכתחילה צריך פת הוא כשיטת ר"ת, אמנם הר"ן סתם דברי ר"ת ושכן דעת הר"ף ז"ל וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם, שא"צ פת.

איתא במשנה 'אכלו או שאבד הרי זה לא יבשל עליו' **אמר אב"י** נקטינן התחיל בעיסתו (לתקנה ולאפותה על ידי עירובו) ונאכל עירובו גומר. **פסק הש"ע** התחיל בעיסתו ונאכל העירוב, גומר אותה עיסה, והוא הדין אם התחיל לבשל, שגומר אותו התבשיל שהתחיל או"ח (תקנו, יז). **הסתפקו הרא"ש והר"ן** האם מותר לסיים רק אותו תבשיל או את כל התבשילים שרצה לעשות לכבוד שבת, וסתם המחבר להחמיר דדוקא אותה עיסה.

משנה הל (יו"ט) להיות אחר השבת **בית שמאי** **אומרים** מטבילין את הכל (כל הצריך טבילה בין אדם בין כלים) מלפני השבת [דקיימא לן ב"ה (טז):] חייב אדם לטהר את עצמו ברגל, דכתיב ובנבלתם לא תגעו, ומוקים לה ברגל, הלכך יטביל מערב שבת, דאסור להטביל בשבת וביו"ט] **ובית הלל** **אומרים** כלים מלפני השבת, ואדם בשבת (הא דנקט שבת רבותא אשמועינן לבית הלל, דאפילו בשבת שרו באדם) ושזין שמשקיין את המים בכלי אבן לטהרן [מי שיש לו מים יפין לשתות ונטמאו, ממלא מהם כלי אבן ונותנם במקוה מים מלוחים (הסניח הנוס' יו"ט נקט מים מלוחים, לאל"ה ל"ל להסיקם כיון שזיט לו נלאו הכי מים יפס לשתות) עד שמשיק מים למים, ונמצאו אלו זרועים ומחוברים למי המקוה, ובטלי אגבייהו, וטהרו, ואין עוד טהרה במקוה לכל אוכל ומשקה אלא למים, ולא בתורת טבילה אלא בתורת זריעה, כדאמרינן (פסחים לד): **כתבו התוס'** דווקא כלי אבן אבל לא בכלי עץ לפי שהוא מקבל טומאה מן המשקין ונמצא שהוא מטביל כלי. **וא"ת** אמאי אין מטבילין אותו, הא איכא תרתי לטיבותא, חדא דנטמא ביי"מ, ועוד, דלא נטמא כי אם בולד הטומאה וכולי עלמא מודים דמטבילין לכל הפירושים דלעיל... וז"ל דמ"מ אין לגרום הטומאה לכלי בידים כדי שיטבילנו, דדוקא כשנטמא כבר בולד הטומאה הוא דמטבילין אותו, אבל אסור לטמאותו על מנת להטבילו ביי"מ] **אבל לא מטבילין**. ומטבילין מגב לגב ומחבורה לחבורה.

כלים מחברו ולהשתמש) **תא שמע** המבשל בשבת, בשוגג יאכל, במזיד לא יאכל? אסורא דשבת שאני (בשול שבת מאבות מלאכות הוא, ואיסור סקילה הוא, הלכך קנסוה רבנן למזיד, אבל עבר ואפה ביו"ט לשבת אסורא דרבנן הוא דעבד). **פסק הש"ע** אם עבר במזיד (או בשוגג) ובישל כמה קדרות שלא לצורך יו"ט, מותר לאכלן בשבת או בחול או"ח (תקנו, כג). **כתב הרא"ש** דמשמע מדברי רב אשי ואיך אמוראי דדחו להך פשיטותא דמתברר להו משום כבוד שבת אין לקנסו. **גם הר"ן כתב** כיון דלא איפשיטא בעיין, הוה ליה ספיקא דרבנן ולקולא. וכ"פ הרמב"ם. **ב. אם** הערים לבשל ב' קדרות לצורך היום, והותר אחת לצורך מחר, אסור לאכלה או"ח (תקנו, כד).

איתא במשנה 'בית שמאי אומרים שני תבשילין ובית הלל אומרים תבשיל אחד ושזין בדג וביצה שעליו שהן שני תבשילין מתניתין דלא כי האי תנא. **דתניא**, אמר רבי שמעון בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך, על מה נחלקו על דג וביצה שעליו. שבת שמאי אומרים שני תבשילין (פירוש רש"י צריך, וזה כתבשיל אחד, שמחובר בו ובטיל לגביה **כתבו התוס'** וקשה דלישנא לא משמע הכי **לכך נראה** לי דגרס אפכא ב"ש אומרים תבשיל אחד' פירוש דג וביצה שעליו אינו חשוב אלא תבשיל אחד וצריך עוד תבשיל אחר, ובית הלל אומרים שני תבשילין פירוש דג וביצה שעליו חשוב שני תבשילין) ובית הלל אומרים (די ב...) תבשיל אחד (כזה). ושזין, שאם פרפר ביצה (מבושלת) ונתן לתוך הדג (דלחודיה קאי) או שרסק קפלוטות (כרתי) ונתן לתוך הדג שהן שני תבשילין **אמר רבא** הלכתא כתנא דידן, ואליבא דבית הלל (די בתבשיל אחד. **כתבו התוס'** **ואר"ת** דלאפיה צריך לערב גם בפת ואינו יכול לאפות על ערוב תבשיל אחד דהא קיימא לן כרבי אלעזר דאמר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשילין אלא על המבושל ולא נהירא להר"י יצחק חדא דמכל הני משמע דלא צריך אלא תבשיל אחד לכל דבר בין לאפות בין לבשל, ומה שמביא הש"ם לעיל דר' אלעזר לאו משום דהלכתא כותיה אלא אסמכתא בעלמא מיייתי על עירובי תבשילין, אלא אדרבה קיימא לן כרבי יהושע לגבי דר"א משום דר"א שמותי הוא ורבי יהושע פליג עליה בירושלמי ואמר אופין ומבשילין על המבושל ומ"מ אר"י לא מלאני לבי לעבור על דברי דודי וצריך שני תבשילין פת ותבשיל וכן

דרך שאר טבילות) אלא על ידי דליו זכור הוא (שהטבילה אמורה ביו"ט).

איתיביה כלי שנטמא מערב יו"ט (ובאב הטומאה, כדלקמן) אין מטבילין אותו ביו"ט (הואיל והיה לו להטבילין מבעוד יום, ואם נטמא...) ביו"ט, מטבילין אותו ביו"ט (וישתמש בו היום חולין, שאין צריכין הערב שמש) ואם איתא נגזור דיו"ט אטו דערב יו"ט? טומאה ביו"ט מלתא דלא שכיחא היא, ומלתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן (שהרי הכל מטהרין ברגל, וכל שכן שזהירין מלהטמא).

איתיביה כלי שנטמא באב הטומאה (מערב יו"ט) אין מטבילין אותו ביו"ט (דכיון דטמא מן התורה הוה ליה כמתקן) בולד הטומאה מטבילין אותו ביו"ט [אין כאן תקון, דמדאורייתא טהור מעליא הוא, שאין כלי טמא אלא באב הטומאה. עוד הביא רש"י יש מפרשים כלי שנטמא באב הטומאה, אפילו נטמא ביו"ט אין מטבילין אותו ביו"ט, ומעמא משום דבעי הערב שמש, דטומאה דאורייתא צריכה הערב שמש, הלכך, הואיל ואינו ראוי היום לתשמיש לא יטבילנו. וקשיא לי הרי ראוי להשתמש בו חולין, שאין הערב שמש אלא לתרומה וקדשים. אמנם תוס' בשם ר"י כתבו ליישב קושיות רש"י שלפי המשקנה כאן 'כהנים זריזין' מיושב שמירי בתרומה. אמנם אינו נראה להר"ר יצחק פירושו של ר"י, דאטו פסיקא ליה דכהנים לית להו חולין. מ"מ מקשים התוס' היאך הוא מותר להטביל כלי שנטמא בולד הטומאה דאם רוצה להשתמש בחולין ובמעשר א"צ טבילה, ואי משום תרומה הא בעי הערב שמש, וא"כ לצורך חול הוא מטביל ויש לומר דלפירוש אחר שפירש רש"י ניהא דטבילה דרבנן כמו זו לא בעיא הערב שמש כדתנן (פרה יא,ה) ואם איתא, נגזור הא אטו הא? ולד הטומאה היכי משכחת לה (מי הוא הצריך להטבילו) כהנים (דהא ולד הטומאה ראשון, וכלי שנטמא בו שני, ומותר לחולין, שאין שני עושה שלישי בחולין, ואין צריך להטבילו אלא לתרומה) כהנים זריזין הם (ולא אתו למשרי דאב הטומאה, אי נמי, זריזין מלבא טומאה לכליהן, והויא מלתא דלא שכיחא הקשו התוס', וא"ת ישראל ג"כ צריכים להטביל כלי שנטמא בולד הטומאה שהרי כל הפוסל תרומה מטמא משקין להיות תחלה, וא"כ גם ישראל צריך להטביל כלי זה כדי לתת בו

דכולי עלמא מיהת כלי בשבת לא, מאי מעמא? **אמר רבה גזרה [דף יח ע"א] שמה ימלנו בידו ויעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים (ממקומו עד המקוה הקשו התוס' תימה אמאי לא קאמר שמה יוציאנו מרשות היחיד לרשות הרבים ותיצצו שיש היכרא בפתח ובגופי החצר) אמר ליה אבוי יש לו בור בחצירו, מאי איכא למימר? אמר ליה גזירה בור בחצרו אטו בור ברשות הרבים. התינה שבת, ביו"ט (שאין איסור הוצאה בדבר שהוא לצורך היום) מאי איכא למימר? גזרו יו"ט אטו שבת (כתבו התוס' ולא הוי גזרה לגזרה ד"ש ושבת אחת היא). ומי גזרינן (ומי אחמור רבנן כולי האי בהך תקנתא דטבילת כלים, למגזר התירא אטו אסורא, וגזרה לגזירה) והא תנן ושיוין שמשקין את המים בכלי אבן לטהרין, אבל לא מטבילין. ואי איתא נגזור השקה אטו הטבילה והקשו התוס' וקשה לפרוך נגזור משום שמה יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים להשיקן ותיצצו וי"ל דגבי הטבילת כלי צריך למגזר שמה יעבירונו לפי שלהוט להטבילו אבל בהשקת מים אין להוט כל כך להשיקן דאפשר במים אחרים (כתב הספ"ק אמת נלאה ללא כתבו כן אלא לס"ד גמ', אכל למאי דמתרלנן לכיון דלית ליה זסיכ צכו ולאי ללוט לטהרתן אלא לכיון דמזדהיר ולא שכיח צכו טומאה לא גזרו ג"כ משום שמה יעבירונו) וכן בסמוך בולד הטומאה לא פריך נגזור שמה יעבירונו לפי שאינו להוט כל כך להטבילו כיון דליכא אלא טומאה דרבנן? ותסברא, אי אית ליה מים יפים הני למה לי למעבד להו השקה, אלא דלית ליה, וכיון דלית ליה מזהר זהיר בהו (שלא יטמאו, וכיון דזהיר בהו הויא להו טומאתן מלתא דלא שכיחא, ולא גזרו בה רבנן).**

איתיביה מודלין (מים) בדלי טמא, והוא טהור (הספיר רש"י מאליו, והא לא דמי למטביל כלי על גבי מימיו דמתניתין דאסור, דהתם כל עיצמו לא בא אלא לטהר, בין מים בין כלי הלכך מוכחא מילתא דטבילה, ומעמא דטבילה אמורה משום דנראה כמתקן כלי, והאי מהוי, אבל הכא אין הכל יודעים שהדלי טמא, והרואה אומר לשאוב מים הללו היה צריך תוס' הספירו שהחילוק הוא דהתם מיירי שהוא מלא מים ולכן מוכח דלאטבולי קבעי, אבל הכא אין הכל יודעין שהדלי טמא וא"כ הרואה יהא סבור דלשאוב הוא צריך) ואי איתא, נגזור דלמא אתני לאטבוליה בעיניה (בלא שאיבת מים)? שאני התם, מתוך שלא הותרה לו (טבילה זו אלא על ידי דליו בשאיבתו, שאין כן

הגשמים מאי איכא למימר? אמר רב נחמן בר יצחק פעמים שאדם בא מן השדה מלוכלך בטיט ובצואה, ורוחץ אפילו בימות הגשמים. תינה בשבת, ביום הכפורים (שאסור ברהיצה משום ענוי, ומותר בטבילת מצוה) מאי איכא למימר (הא ודאי מוכחא מלתא דלטבילה מתכוין, ולא כמיקר)? אמר רבא מי איכא מידי דבשבת שרי (דמלאכה דבשבת שרי, וליכא איסור דרבנן משום דדמיא למלאכה) וביום הכפורים אסור (משום מלאכה, כי הא דבעית למסרי עליה משום דנראה כמתקן), אלא, הואיל ובשבת שרי (דחמירא במלאכה משום טעמא דמיקר) ביום הכפורים נמי שרי (ואף על גב דלא נראה כמיקר, שלא תחמיר לענין מלאכה ביום הכפורים משבת).

ומי אית ליה לרבא הואיל (באיסורי שבת כהאי גוונא, משום דשרי בהא תישרי בהא) והתנן החושש בשינוי לא יגמע בהן את החומץ (לרפואה, דכל רפואה בשבת גזור בה רבנן משום שחיקת סממנין, שהיא אב מלאכה טוחן) אבל מטבל הוא (מאכלו) כדרכו, ואם נתרפא נתרפא. **ורבנן עלה** לא יגמע ופולט (דמוכחא מלתא דלרפואה עביד) אבל מגמע ובולע **ואמר אביי** כי תנן נמי מתניתין מגמע ופולט תנן. **ורבא אמר** אפילו תימא מגמע ובולע, ולא קשיא, כאן קודם טבול (קודם אכילה מגמע ובולע, דלא מוכחא מלתא דלרפואה, דסברי חומץ אהני ליה למיכל) כאן לאחר טבול (לאחר אכילה, וטבל מאכלו בחומץ, דמוכחא מלתא דלאו חומץ בעי למטעם, אלא משום רפואה) ואם איתא, נימא הואיל וקודם טבול שרי לאחר טבול נמי שרי? הדר ביה רבא מההיא (דחומץ, ושנייה כאביי, ואת זו דטבילה דאית ליה הואיל אמר לאחר חזרה). וממאי דמההיא הדר ביה, דלמא מהא (דטבילה דיום הכפורים) הדר ביה (ושל חומץ אמר באחרונה)? לא סלקא דעתך (למיסר טבילה ביום הכפורים) דתניא כל הייבי טבילות טובלין כדרכן, בין בתשעה באב בין ביום הכפורים (ואע"פ שאסורין ברהיצה כתבו התוס' היינו דוקא להני שטובלין טבילת מצוה בזמנה אבל

משקים ותיצו שמדובר בכלי שאינו ראוי להשתמש בתוכו מים כגון כלי מנוקב).

תא שמע אמר רב נדה שאין לה בגדים (טהורים), להחליף וללבוש אחר טבילתה, והיום יו"ט, ואינה יכולה להטביל את אלו שעליה) מערמת וטובלת בבגדיה (כשהיא לבושה, וסלקא לה טבילה אף לכלים, ולא מוכחא מלתא שהיא מתקנת דלטבילת עצמה נכנסה, ואדם מותר לטבול כבית הלל, דנראה כמיקר, כדלקמן הקשו התוס' תימה היינו שרייה, ושרייה אסורה מפני שהוא מכבס ומלבן דאמרינן שרייתו זו היא כבושו וי"ל דהואיל דהוי דרך טינוף שרי. ותדע, דהאיך אנו מנגבים ידינו במפה בשבת הא הוי שרייה ואסור מפני שהוא מכבס ומלבן, אלא כיון דהוי דרך טינוף שרי, הכא נמי נימא הכי). ואם איתא, נגזור דלמא אתי לאטבולי בעינייהו? שאני התם, מתוך שלא הותרה לה אלא על ידי מלבוש זכורה היא.

רב יוסף אמר (טעמא דמתניתין דטבילת כלים בשבת ויו"ט אסירא) גזרה משום סחיטה (משום סחיטת בגדים, שאף הן בכלל כלים) אמר ליה אביי תינה כלים דבני סחיטה נינהו, כלים דלאו בני סחיטה נינהו מאי איכא למימר? אמר ליה גזרה הני אטו הני. איתבייה כל הני תיובתא, ושני ליה כדשנינן.

רב ביבי אמר גזרה שמא ישהא (אי שרית ליה לאטבולינהו ביו"ט משהי להו עד יו"ט שהוא פנוי, ואתי בהו בתוך כך לידי תקלה להשתמש בהן תרומה ביארו התוס' אבל אדם אין משהא עצמו מלטבול, ועוד אף אם ישהא עצמו לא שייך למהש לידי תקלה כל כך). תניא כוותיה דרב ביבי כלי שנשטמא מערב יו"ט אין מטבילין אותו ביו"ט, גזרה שמא ישהא.

רבא אמר (טעמא דמתניתין) מפני שנראה כמתקן כלי (ודמיא לתקנת מלאכה, וגזור עלה מדרבנן) אי הכי אדם נמיו? אדם נראה כמיקר. הא תינה מים יפים, מים רעים, מאי איכא למימר? **אמר רב נחמן בר יצחק** פעמים שאדם בא **ידף יח ע"ב** בשרב, ורוחץ אפילו במי משרה (ששורין הפשתן בהן). תינה בימות החמה, בימות

כדרכו או"ה (שכה, לב). **ב.** (הלכות ט"ב) טבילה של מצוה בזמנה, מותרת אבל בזמן הזה אין טבילה בזמנה (מ"ב ר"ל שנהגו הנשים לישיב על טיפת דם שבעה נקיים דוקא ממילא אין הטבילה בזמנה ולמה תטבול דהרי מצות עונה לא יוכל לקיים בט"ב) הילכך לא תטבול בו (מ"ב אלא תרחוץ ותחוף עט"ב ולמוצאי ט"ב חופפת מעט קודם הטבילה דבעינן סמוך להפיפה טבילה) וכן נהגו או"ה (תקנה, ח).

איתא במשנה 'ושוין שמושיקין את המים בכלי אבן לטהרן אבל לא מטבילין' מאי אבל לא מטבילין? **אמר שמואל** אין מטבילין את הכלי (הצריך טבילה) על גב (השקת) מימיו לטהרו ביו"ט. מני מתניתין? לא רבי, ולא רבנן. **דתניא** אין מטבילין את הכלי על גב מימיו לטהרו, ואין משיקין את המים בכלי אבן לטהרן, דברי רבי. וחכמים אומרים מטבילין כלי על גב מימיו לטהרו, ומשיקין את המים בכלי אבן לטהרן. מני (מתניתין) אי רבי קשיא השקה, אי רבנן קשיא הטבלה? **אי בעית אימא** רבי, רישא דברייתא (שאוסר רבי להטביל כלי טמא אגב מים טמאים) ביו"ט, וסיפא (דברייתא שאוסר רבי להשיק מים בלי אבן לטהרן) בשבת, וכולה מתניתין (שאוסרת להטביל כלי טמא אגב מימיו, ומתירה להשיק מים בכלי אבן לטהרן) ביו"ט (דרבי ס"ל, בשבת שניהם אסורים, ביו"ט מותר להשיק המים ואסור להטביל) **דף יט ע"א** **ואיבעית אימא** רבנן, וכולה מתניתין בשבת (דרבנן ס"ל שביו"ט שניהם מותרים, ובשבת השקה מותרת, הטבלה אסורה). **פסק הרמב"ם** א.

כלי שנטמא מערב יו"ט, אין מטבילין אותו ביו"ט גזירה שמא ישהה אותו בטומאתו, ואם היה צריך להטביל מים שבו מטביל את הכלי במימיו ואינו חושש יו"ט (ד"ו, ב). מותר להטביל את המים הטמאים בשבת, כיצד יעשה נותנן בכלי שאינו מקבל טומאה כגון כלי אבנים ומטביל הכלי במקוה עד שיעלה מי המקוה עליהן ויטהרו שבת (כגה). **כתב הגהמ"י** פסק בב' הלכות אלו כחכמים לגבי רבי.

תנו רבנן כלי שנטמא מערב יו"ט אין מטבילין אותו בין השמשות (מפני שהוא ספק לילה, ונמצא מטביל ביו"ט) רבי שמעון שזורי אומר

השתא שכל טבילות שנשותינו טובלות היינו טבילה שלא בזמנה, דהן סופרות ז' נקיים מספק שהן זבות, אינן טובלות בט' באב וביוה"כ. **ומיהו מוכח** מהגמ' ביומא (פה). שאף למ"ד טבילה בזמנה לאו מצוה, חייבי טבילות מותרים לטבול ביוה"כ, וא"כ גם נשים דידן יכולות לטבול ביוה"כ **ומיהו** בתשעה באב אין טובלין כר' הנינא בן אנטיגנוס דאמר כדאי בית אלהינו לאבד טבילה אחת בשנה, וקאמר עלה בירושלמי הורה ר' לוי כר' הנינא בן אנטיגנוס ולית הלכתא כהך משנה דקאמר כל חייבי טבילות. **ועוד אומר ר"י** **דבזמן** הזה אין טובלין לא ביוה"כ ולא בט' באב דדוקא הם שהיו עוסקין בטהרות היה צריך לטבול מיד כדי שלא יטמאו הטהרות, אבל השתא, דהטבילה אינה באה אלא לטהרה לבעלה יכולה היא לרחוץ ולחוף ערב יוה"כ כדי שתפרוק שערה, וחופפת מעט למוצאי יום הכפורים משום דצריך הפיפה סמוך לטבילה, וכן בט' באב, דהא אפי' תטבול ביום הכפורים ובט' באב אסורה לבעלה). **פסק הרמב"ם**

א. כלי שנטמא מערב יו"ט אין מטבילין אותו ביו"ט גזירה שמא ישהה אותו בטומאתו, ואם היה צריך להטביל מים שבו מטביל את הכלי במימיו ואינו חושש יו"ט (ד"ו) **כתב המ"מ** ורבינו כתב טעמא של רב כיבי משום דתניא כוותיה. **ב.** אסור להטביל כלים טמאין בשבת מפני שהוא כמתקן כלי, אבל אדם טמא מותר לטבול מפני שנראה כמיקר... ומותר להטביל את המים הטמאים בשבת, כיצד יעשה נותנן בכלי שאינו מקבל טומאה כגון כלי אבנים ומטביל הכלי במקוה עד שיעלה מי המקוה עליהן ויטהרו שבת (כגה). **מקשה המעשה** רקה שלכאורה הרמב"ם סותר עצמו שבהלכות שבת נקט טעמו של רבא שהוא כמתקן כלי ואילו ביו"ט נקט טעמו של רב כיבי שמא ישהה ומתריץ דסבירא ליה לרבנן דרב כיבי או"ט דוקא קאי וכדברי רש"י ז"ל ומשום דהש"ם מביא סיעתא לדבריו פסק כוותיה וגם הברייתא דמייתי לסיועיה לא קתני אלא יו"ט ובענין שבת נראה לו לרבינו לפסוק כרבא דהוא בתרא וגם דטעמא דמתקן רבה נמי מודה לה וכנראה מדברי רש"י בכמה לשונות. **ג.** כלי שנטמא ביו"ט מטבילין אותו ביו"ט, נטמא הכלי במשיקין טמאין שהן ולד הטומאה מערב יו"ט מטבילין אותו ביו"ט לפי שהוא טהור מן התורה כמו שיתבאר במקומו, ומדלין בדלי טמא והוא טהור מאלו, נדה שאין לה בגדים להחליף מערמת וטובלת בבגדיה יו"ט (ד"ח). **פסק הש"ע** א. החושש בשינוי לא יגמע בהם חומץ ויפלוט, אבל מגמע ובולע או מטביל בו

שאינן כאן תקון כלי ואינה טבילה, שהרי אינה צריכה) כיצד מחבורה לחבורה, היה אוכל בחבורה זו (על פסחו, והיה טמא או כליו טמאין, וטבל לדעת כן) ורוצה לאכול בחבורה אחרת הרשות בידו (ואין צריך לחזור ולטבול, וקאמרה מתניתין, דאם בא להחמיר ולהטביל כליו לשם חבורה האחרת מטביל ביו"ט). פסק הרמב"ם כלי שהיה טהור לתרומה ורצה להטבילו לקדש מותר להטבילו, וכן כל כיוצא בזה מטבילות שאר המעלות יו"ט (ד"ז). הביא המ"מ פירש ר"ח 'מחבורה לחבורה' היינו מחבורת תרומה לחבורת שלמים.

משנה בית שמאי אומרים מביאין שלמים (ביו"ט, לפי שיש בהן אכילת אדם) ואין סומכין עליהן [שהסמיכה אסורה משום שבות, שבכל כחו היה סומך, והוי ליה משתמש בבעלי חיים, ותנן אין רוכבין על גבי בהמה (ל:)] אבל לא עולות (אין מביאין עולות, חוץ מתמידין ומוספין שהן קרבן צבור וזמנן קבוע, אבל עולת יחיד לא יביא, לפי שאין בה אכילת הדיוט, וכתוב יעשה לכם ולא לגבוה) ובית הלל אומרים מביאין שלמים ועולות, וסומכין עליהן.

אמר עולא מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך, ועולת ראייה ליקרב [מתניתין דמודו תרווייהו בשלמים להביא, ולא אפלוג בהו אלא בסמיכתן, בשלמי חגיגה מודו בית שמאי בהבאתן, מפני שהן חובת היום, כדאמרינן (בחגיגה ט). מ'ז'חגותם אותו חג, ועולה שנחלקו אף בהבאתן בעולת ראייה נחלקו, וההיא הוא דקא שרו בית הלל מפני שהיא של יו"ט, דנפקא לן מ'ז'לא יראו פני ריקס']. דבית שמאי סברי 'ז'חגותם אתו חג לה' חגיגה אין, עולת ראייה לא (הקשו התוס' וא"ת לב"ש למה להו למימר מעמא משום 'ז'חגותם' הא קאמרינן לקמן משום 'לכם ולא לגבוה' ותירצו (עפ"י הסמ"ס) שעיקר הדרשה שאין עולת ראייה קריבה ביו"ט לדעת בית שמאי הוא מהדרשה 'לכם' ולא לגבוה, אך כדי שלא נמעה לומר שמו'ז'חגותם' נדרוש שאף שצרכי גבוה הותרו ביו"ט כבית הלל, צריכים בית שמאי לימוד מיוחד למעט עולות, מהנאמר 'ז'חגותם') ובית הלל סברי 'לה' כל דלה' והקשו התוס' קשיא לב"ה למה להו למימר כל דלה'

אף בחול אין מטבילין אותו, מפני שצריך הערב שמש (אם אנו רואין אדם המטביל כלי בין השמשות אנו צריכין להחזירו, ולמחות בידו, מפני שצריך הערב שמש, וזה המטביל כלי בלילה ודאי דעתו להשתמש בו מיד, ולא להמתין הערב שמש דלמחר).

ותנא קמא לא בעי הערב שמש? **אמר רבא** אשכחתינהו לרבנן דבי רב (לתלמידים שבבית המדרש) דיתבי וקא אמרי במחשבתו נכרת מתוך מעשיו קמפלגי (דקא רהיט במרוצה). והיכי דמי כגון דנקיט מנא בידיה, ורהיט ואזיל בין השמשות לאטבוליה. מר סבר האי דקא רהיט ואזיל מידע ידע דבעי הערב שמש (והיינו דרהיט, כסבור להספיק קודם יציאת היום, וכשיראה שלא יספיק, הואיל ובא למקוה גומר טבילתו, וממתין מלהשתמש בו עד שיעריב שמשו למחר, הלכך, בין השמשות דיו"ט אסור, משום דמטביל ביו"ט שלא לצורך, אבל בחול לא מחינן ביה, דמחשבתו ניכרת שלהערב שמשו הוא מתכוין, מתוך מעשיו של מרוצתו) ומר סבר מחמת מלאכתו הוא דקרהיט. **ואמינא** להו **אנא** במחשבתו נכרת מתוך מעשיו דכולי עלמא לא פליגי (דודאי ניכרת באיניש דעלמא, והאי גברא דאפליג ביה רבי שמעון שזורי, ואמר דלא אמרינן ביה מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו) כי פליגי כגון דאיטמי (מנא אחריןא) בפחות מכעדשה (שאינו מטמא) ואתא לקמיה דרבנן לשיולי בפחות מכעדשה, איטמי אי לא, מר סבר מדהא לא גמיר, הא הערב שמש נמי לא גמיר, ומר סבר הא הוא דלא גמיר (דלא כתיב בהדיא בכעדשה) הא הערב שמש גמיר.

איתא במשנה 'מטבילין מגב לגב' **תנו רבנן** כיצד מגב לגב, הרוצה לעשות גתו על גב כדו (מי שהיו כליו טמאין, והטבילין לדעת דריכת זיתיו, ונמלך לעשות גתו) וכדו על גב גתו, עושה (ואין צריך לחזור ולהטביל לשם גת, וההיא טבילה שניה הבא להחמיר על עצמו ולהטביל, קתני מתניתין שהוא מטביל ביו"ט,

יט. - יט:

המצות מפני חמין שבה (על חלות לחם חמין...) ולא בעצרת מפני שהוא יו"ט (ותודה נדרים ונדבות היא) אבל מביא אדם תודתו בחג הסוכות (בחולו של מועד). **רבי שמעון אומר** הרי הוא אומר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, כל שבא בחג המצות בא בחג השבועות ובחג הסוכות, וכל שלא בא בחג המצות אינו בא בחג השבועות ובחג הסוכות **תוס' מביאים** שגירסא זו היא גירסת רש"י, וגירסא זו מוקשה מכמה אופנים אחת מהם שלפי הסלק"ד שמדובר בנדרים ונדבות שאינם קרבים ביו"ט, אפשר ללמוד כן רק לתודה שהיא אינה קריבה בפסח מחמת חמין שבה ולא לשאר נדרים ונדבות. **ולכן אומרים שהגירסא הנכונה** 'כל הבא בחג המצות ובחג השבועות בא בחג הסוכות' ולפי"ז הסלק"ד ביאורו כל שאינו בא בחג המצות כגון תודה, וכן שאר נדרים ונדבות שאינן באין בחג השבועות, אינן באין בחג הסוכות ואפי" בחול המועד) **רבי אלעזר ברבי שמעון אומר** מביא אדם תודתו בחג הסוכות (לקמיה מפרש אפילו ביו"ט קאמר) ויוצא בה ידי חובתו משום שמחה וואע"פ שמחויב בתודה זו ועומד, דתניא (חגיגה ה.) 'שמחת בחגך' לרבות כל מיני שמחות של בשר לשמחה. ומיהו, פשיטא לן דכל זמן שבינת המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר, שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת, והאי קרא בהר עיבל (דב"ד תמר) כתיב, ולא בשלמי שמחת יו"ט כתיב, דשמחת יו"ט אם יש לו בכורות ומעשר בהמה אין צריך להביא שלמים (ר"ל זוקא צקונט סהוצלו צהר עיבל, היה לך זוקא שלמים, אבל צו"ט אס הציא למשל בכורות, ילא י"ח סמחה) ואין יוצא בה משום חגיגה (דדבר שבחובה הוא, וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, ותודה זו כבר מחויב הוא בה, ואין זו מן החולין שיהא פוטר בה חגיגתו).

(השתא מהדר אמילתיה, לפרושי מאי דאמר לעיל בהקרכת נדרים ונדבות פליגי) **אמר ר' אבהו** אין מביאין תודה בחג המצות מפני חמין שבה. פשיטא? **אמר רב אדא בריה דרב יצחק הכהן** בארבעה עשר עסקינן, וקסבר אין מביאין קדשים לבית הפסול (שממעט זמן אכילתו, שאינו יכול לאכול חמין אלא עד ארבע שעות, ומתוך כך חמין שבה בא לידי נותר).

זלא בעצרת מפני שהוא יו"ט קסבר נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט.

תפוק ליה משום דאית להו לב"ה מתוך שהותרה לצורך... והוי שפיר צורך קצת משום שלא יאמרו 'שלחן שלך מלא ושל רבך ריקן' כדפרישית לעיל (יב.) **ותירצו** משום שלא תמעה לומר 'והגותם' חג חגיגה אין עולה לא. אבל נדרים ונדבות (הואיל ואין זמנן היום כלל) דברי הכל אין קריבין ביו"ט (ואפילו שלמים, וכל שכן עולות, דיכול להביאן לאחר זמן, ואע"ג דחגיגה וראייה יש להן תשלומין כל שבעה שרו בה, שמא יאנס ולא יקריבנה בשאר הימים, ותנן עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו, והכי מפרש בברייתא לקמן דמשום האי טעמא שרו לה) וכן אמר רב אדא בר אבהו נדרים ונדבות אין קריבין ביו"ט.

מתיב אומר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על עולה שאינה של יו"ט (כגון נדר ונדבה) שאינה קרבה ביו"ט (דאית בה תרתי לאסורא, אין בה אכילת אדם, ואפשר לאחר זמן) ועל שלמים שהן של יו"ט (כגון חגיגה ושלמי שמחה) שקריבין ביו"ט (דאיכא תרתי להתירא, אכילת אדם, והן זמנן ברגל, ואם יעבור הרגל בטל קרבנו). על מה נחלקו על עולה שהיא של יו"ט, ועל שלמים שאינן של יו"ט. שבינת שמאי אומרים לא יביא, ובית הלל אומרים יביא (אלמא שלמים דנדרים ונדבות לבית הלל קריבין, וקשיא לעולא)? תריין ואימא הכי (תסדר את הברייתא שתיישב לעולא)...

רב יוסף אמר תנאי שקלת מעלמא (וכי לא משכחת תנא דאמר כעולא, דתימא עולא כי ההוא סבירא ליה, דאיצטריכא לך לשבושה להך מתניתא ולתרוצה) תנאי היא (אשכחן תנא אהרינא דקאי כעולא) **דתניא** שלמים הבאים מחמת יו"ט (חגיגה ושמחה) ביו"ט, בית שמאי אומרים סומך עליהם מערב יו"ט ושוחטן ביו"ט. ובית הלל אומרים סומך עליהן ביו"ט, ושוחטן ביו"ט. [דף יט ע"ב] אבל נדרים ונדבות דברי הכל אין קריבין ביו"ט (ועולא דקאמר כי האי תנא).

והני תנאי (דלקמן, פליגי...) כי הני תנאי (דלעיל, בנדרים ונדבות) **דתניא** אין מביאין תודה בחג

חייב בהן מערכין ודמים ומעשרות ומתנות עניים מצות עשה מן התורה שיביא הכל ברגל שפגע בו תחלה שנאמר ובאת שמה והבאתם שמה וגו' כלומר בעת שתבא לחוג תביא כל מה שאתה חייב בו ותתן כל חוב שעליך לשם, הגיע הרגל ולא הביא הרי זה ביטל מצות עשה, עברו עליו שלשה רגלים ולא הביא קרבנותיו שנדר או התנדב או שלא נתן הערכים והחרמים והדמים הרי זה עבר בלא תעשה שנאמר לא תאחר לשלמו אינו עובר בלא תעשה עד שיעברו עליו רגלי השנה כולה, ואין לוקין על לאו זה לפי שאין בו מעשה מעשה"ק (ידיג) לעניין הל"ת פסק הרמב"ם כת"ק, לעניין העשה דנו האחרונים בהרחבה במקורותיו של הרמב"ם.

(בדעת ראב"ש שמביא תודתו בחג הסוכות) 'יוצא בה משום שמחה ואינו יוצא בה משום חגיגה' פשיטא דבר שבחובה היא (דכתיב והגותם), וכל דבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין (ולא ממצות מעשר שני, ולא מנדריים ונדבות שהוא מחויב ועומד בהן)? לא צריכא, דאף על גב דפריש (דכשנדר התודה פירש על מנת שיוצא בה ידי חגיגתו). **כדבעא מניה רבי שמעון בן לקיש מרבי יוחנן** האומר הרי עלי תודה ואצא בה ידי חגיגה, הריני נזיר **נדף כ ע"א** ואגלה ממצות מעשר שני (את הקרבנות שהייב ביום תגלחתו) מהו? אמר ליה נדור (על התודה) ואינו יוצא (ידי חגיגה) נזיר ואינו מגלה (פירש רש"י ממצות מעשר אלא מן החולין, דכיון דאמר 'הרי עלי' נתחייב, דאמירה לגבוה כמסירה להדיום, וכי הדר אמר 'על מנת' לאו מילתא היא. **כתבו התוס'** ודוקא דקאמר הכי, אבל אם אמר אפכא 'על מנת שאצא משום חגיגה הרי עלי תודה' לא (לקמן נלחץ כנונת הסוס) וכן בנזיר, וכן משמע בסמוך דקאמר דטעמא דאמר הכי ליה ולנסיב כו' וכן מודוקדק מפירוש רש"י הכא). **פסק הרמב"ם א.** האומר הרי עלי תודה שאצא בה ידי חובתי לשם חגיגה, חייב להביא תודה ואינו יוצא בה ידי חגיגה, שאין חגיגה באה אלא מן החולין חגיגה (ביד). **ב.** האומר הריני נזיר על מנת שאגלה ממצות מעשר שני הרי זה נזיר ואינו מביא קרבנותיו מן המעשר אלא מן החולין נזירות (היד). **כתב הכס"מ** ואי אמר איפכא על

אבל מביא אדם תודתו בחג הסוכות' אימת, אילימא ביו"ט עצמו והא אמרת ולא בעצרת מפני שהוא יו"ט, אלא בחולו של מועד.

'רבי שמעון אומר הרי הוא אומר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות כל שבא בחג המצות בא בחג השבועות ובחג הסוכות, וכל שלא בא בחג המצות אינו בא בחג השבועות ובחג הסוכות' **מתקיף לה רבי זירא** השתא (לרבי שמעון דאמר הני) סלותי מסלתינן [לוקטין] עצים בשדה מן המחובר בחולו של מועד, **דתניא** (מו"ק יב:) קוצצין עצים מן המחובר במועד לצורך המועד] נדרים ונדבות מבעיא? **אמר אביי** בהקרבה כולי עלמא לא פליגי דשרי (בחולו של מועד) כי פליגי למיסק עליה בכל תאחר (כולה הך מתניתין לענין כל תאחר איירי) **תנא** קמא סבר שלש רגלים אמר רחמנא, אפילו שלא כסדרן ור"ל, ת"ק סבר כל המאחר נדרו שלש רגלים, אפילו שלא כסדרן עובר בכל תאחר, טעמא ר"ה (ד:) ור"ש סבר כסדרן אין, שלא כסדרן לא.

'רבי אלעזר ברבי שמעון אומר מביא אדם תודתו בחג הסוכות' אימת, אילימא בחולו של מועד היינו תנא קמא. אלא ביו"ט, וקסבר נדרים ונדבות קריבין ביו"ט (והיינו תנאי). ומאי שנא חג הסוכות דנקט? רבי אלעזר ברבי שמעון לטעמיה, **דתניא** רבי שמעון אומר לא יאמר חג הסוכות (כשהחזיר הכתוב להזכירן לשלש רגלים לבל תאחר לא היה צריך לכתוב ובחג הסוכות, כיון שכתוב שלש פעמים בשנה, וכתב בחג המצות ובחג השבועות דממילא ידענא...) שבו הכתוב מדבר (שבפרשת סוכות הוא עסוק, ובו נכתב כתוב זה) למה נאמר, לומר שזה אחרון (דבעינן כסדרן) רבי אלעזר ברבי שמעון אומר לומר שזה גורם (את כל תאחר, שאפילו נדר לפני החג, כיון שעבר עליו חג הסוכות עובר). **פסק הרמב"ם א.** מותר להקריב בחולו של מועד נדרים ונדבות שנאמר אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם מכלל שקרבין ברגל חגיגה (א.ו). **ב.** אחד נדרים ונדבות עם שאר הדברים שאדם

כ.

ועוד אמר הר"מ דיש לישב פי' רש"י ולעולם פשטיה דקרא דויקרב העולה מיירי בקרבן צבור, ואי קשיא הא אינה מעונה סמיכה כדקאמר ב' סמיכות בצבור י"ל דאין ה"נ, אלא אם אינו ענין לקרבנות צבור דהא ק"ל דאין מעונין סמיכה אלא בשתי קרבנות צבור וזו אינה מן המנין, תנהו ענין לקרבנות אהרן שהוא קרבן יחיד) אמר ליה (ר' יצחק לתנא) דאמר לך מני (הא דאיצטריך קרא להכי, ולא גמר לה בכנין אב דמה מצינו בנדבה שהיא עולה ומעונה סמיכה אף חובה שהיא עולה כמותה תמעון סמיכה). בית שמאי היא דלא גמרי שלמי חובה משלמי נדבה (דאמר במתניתין מביאין שלמים של יו"ט שהן חובה, ואין סומכין עליהן, ומעמא מאי משום דסמיכה בויקרא כתיב בשלמי נדבה וקא סברי לא גמרינן חובה מנדבה, דפרכינן מה לנדבה שכן מצויה בכל שעה שירצה יתנדב ויביא, תאמר בחובה שאינה אלא לכשיתחייב, הלכך, עולת חובה נמי, אי לאו דפרט בה קרא כמשפט לא הוה בעיאי סמיכה, דחובה מנדבה לא גמרינן). דאי בית הלל, כיון דגמרי שלמי חובה משלמי נדבה, עולת חובה נמי לא תבעי קרא, דגמרי מעולת נדבה.

וממאי דבית הלל שלמי חובה משלמי נדבה גמרי (דלמא לעולם חובה מנדבה לא גמרינן, אלא...) דלמא מעולת חובה גמרי (שלמי חובה מעולת חובה הקשו התוס' ואם תאמר והא הוה דבר הבא מן ההיקש דעולת חובה לא ידעינן אלא מנדבה דכמשפט, ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בכנין אב וי"ל דבעיאי היא בזבחים (ג). אם חוזר ומלמד בכנין אב ואם לאו והכא קאמר אם תמצוי לומר שחוזר ומלמד, ניתן לומר שלמדו בית הלל חיוב סמיכה בשלמי חובה מעולת חובה) ועולת חובה גופא בעיא קרא (האי קרא דכמשפט, ואי לא, לא הוה ידעינן סמיכה לא בעולה ולא בשלמים דחובה, וא"כ הכרייתא זאת לדברי הכל היא).

מאי שנא (שלמי חובה) משלמי נדבה דלא גמרי שכן (שלמי נדבה) מצויין, מעולת חובה נמי לא גמרי שכן (עולת חובה) כליל. אתיא מבינייא (לעולם מתניתין דתני תנא דברי הכל היא, ואפילו לבית הלל בעיא קרא, ומאחר דקיימא לן סמיכה בעולת חובה מהאי קרא דכמשפט, אתו להו שלמי חובה מתרויהו, משלמי נדבה (אף שהן מצויין) ומעולת חובה (אף שהן כליל) שיש בהן צד שוה שקרבן יחיד הן ומעונין נככים וסמיכה אף אני אביא כל המעון נככים והוא קרבן יחיד שימעון סמיכה, ואתו להו שלמי חובה מהאי מעמא. הסביר חכמת מנחה ומה שבי"ש לא אתיא מבינייא משום דסברי דאיכא למיפרך פירכא כל דהוא מה להצד השוה שבהן שהן מצויין יותר משלמי חובה שגם עולת חובה

מנת שאגלה ממעות מעשר שני' הרי זה נזיר ומגלה ממעות מעשר שני וכן כתבו התוס'. כתב הקרן אורה (נזיר יא.) להקשות על דברי הכס"מ בהבנת דברי הרמב"ם והתוס', שא"א לומר שיהיה נזיר ויביא קורבנותיו מן החובה, דזה אי אפשר, דכל דבר שבחובה אינה באה אלא מן ההולין, אלא כוונת הרמב"ם והתוס' שבכגון דא לא חל הנזירות כלל.

ההוא גברא (מצוה מחמת מיתה היה) דאמר להו הבו ליה ארבע מאה זוזי לפלוני, ולנסיב ברתו. אמר רב פפא ארבע מאה שקיל, וברתיה, אי בעי נסיב, אי בעי לא נסיב. טעמא דאמר הבו ליה ולנסיב, אבל אי אמר לנסיב והבו ליה, אי נסיב שקיל, ואי לא נסיב לא שקיל. פסק הש"ע שכיב מרע שאמר תנו ר' זוזי לפלוני וישא בתו, ה"ז כמי שנתן לו שתי מתנות, כל איזה מהם שירצה יקח. לפיכך אם רצה ליקח המעות ולא ישא הבת, הרשות בידו. אבל אם אמר יקח בתו ויתנו לו ק"ק זוז, הרי זה תנאי, ולא זכה במעות אם לא ישא הבת הו"מ (רנ"ג, ב).

תני תנא קמיה דרבי יצחק בר אבא ויקרב את העולה ויעשה במשפט (פירש רש"י עולת יום שמיני של מילואים, שהמיל הכתוב על אהרן חובה ליום, קח לך עגל בן בקר לחמאת ואיל לעולה תמימים) וכתבו התוס' ולא נהירא דהא קאי אעולת צבור של המילואים, דהכתיב ויקרב את קרבן העם' ומיד אח"כ כתיב ויקרב את העולה' כמשפט עולת נדבה (בויקרא קאמר, שכל משפטי עולה ושלמים שם נאמרו) למד על (כל) עולת חובה שמעונה סמיכה הקשו התוס' ותימה לפי פירושו שזיקרב את העולה' קאי על עולת ציבור של מילואים, דאמר (מנחות צב.) דאין מעונין סמיכה בקרבנות צבור אלא בשתי קרבנות פר של ע"ז ופר של העלם דבר וזו אינה מן המנין, ולפי' רש"י שמדובר בקרבן של אהרן שהוא קרבן יחיד, ניהא. וי"ל דהא דקאמר דאין צריכין סמיכה אלא בב' קרבנות היינו דוקא בקרבנות שהן לדורות, אבל הכא מיירי בקרבן המילואים שהיה לפי שעה. ומ"מ קשה (גם על רש"י וגם על תוס') דהכי ילפינן דורות (על כל עולת חובה) משעה (ממה שנאמר במילואים) דקא למד על עולת חובה שמעונה סמיכה. ועוד היכי ילפינן יחיד מצבור, ולפי' רש"י ניהא (קשיא שניה) ועוד י"ל תרוין לשני הקושיות יחדיו, דהואיל וגלה לנו קרא דויקרב את העולה וגו' דילפינן שעה מדורות, וקרבן צבור מקרבן יחיד דכתיב 'אדם כי יקריב' לדורות, ה"ה דילפי דורות משעה ויחיד מצבור.

כ. - כ.

תלמיד אחד מתלמידי בית שמאי. אמר לו מה זו סמיכה (שאתה רוצה לסמוך ולעבור על דברי בית שמאי, והלא אנו חלוקין עליכם) אמר לו מה זו שתיקה (שהיה לך לשתוק, ואינך שותק) שתקו בניזפה (בגערה) והלך לו. **אמר אביי** הלכך, האי צורבא מרבנן דאמר ליה חבריה מלתא לא להדר ליה מלתא טפי ממואי דאמר ליה חבריה, דאיהו אמר ליה מה זו סמיכה וקא מהדר ליה מה זו שתיקה **(הביא בערות הגריש"א** מבואר הכא דדוקא צורבא דרבנן לא להדר ליה מלתא טפי, אבל סתם בנ"א דכי יחס לכבו אין דורשין ממנו להבליג ולא לענות יותר, ודלא כהג"א פ"ק דקידושין סי' ל"ח שכתב להדיא דכה"ג שוקלין הכושת כנגד הכושת ומי שבייש יותר צריך לשלם).

תניא אמרו להם בית הלל לבית שמאי ומה במקום (שבת) שאסור להדיוט (לעשות כלום) מותר לגבוה (תמידין ומוספין) מקום שמותר להדיוט (יו"ט, דכתיב הוא לבדו יעשה לכם כל צרכי אכילה) אינו דין שמותר לגבוה (כל צרכי אכילת מזבח, ואפילו עולת ראיה)? אמרו להם בית שמאי נדרים ונדבות יוכיחו, שמותר להדיוט (מקום המותר להדיוט) ואסור לגבוה, אמרו להם בית הלל מה לנדרים ונדבות שאין קבוע להם זמן, תאמר בעולת ראיה שקבוע לה זמן. אמרו להם בית שמאי אף זו אין קבוע לה זמן דתנן מי שלא חג ביו"ט ראשון של חג חוגג והולך כל הרגל כולו, ויו"ט האחרון של חג. אמרו להם בית הלל אף זו קבוע לה זמן (ויש לחוש שמא יפשע או יאנס בשאר ימי המועד, ולא יביא) דתנן עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו. אמרו להם בית שמאי והלא כבר נאמר לכם ולא לגבוה, אמרו להם בית הלל והלא כבר נאמר לה' (והגותם אותו חג לה') כל דלה'. אם כן מה תלמוד לומר לכם, לכם ולא לנכרים **(כתבו התוס'** ב"ה נמי דרשי לכם ולא לגבוה למעוטי נדרים ונדבות אלא נקט כותים וכלבים שזו דרשה גמורה, משא"כ לגבוה יש אופנים שמותר כגון עולת ראיה) לכם ולא לכלבים. **אבא שאל אימרה בלשון אחרת** ומה במקום שכירתך סתומה **פירש רש"י** יש לה בית קבול לקבל שתי קדרות, ושייד למימר בה סתומה ופתוחה **תוס' ביארו**

מצוי יותר משלמי חובה, דהא איכא עולת תמיד שנים ליום, ובשבת ומועדים יותר, ובית הלל סברי פירכא כלשהיא כזו לא פרכינן).

וסברי בית שמאי שלמי חובה לא בעו סמיכה, והתניא, אמר רבי יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הסמיכה עצמה (בשלמי חובה) שצריך (אלא כך היו בית שמאי אומרים סומך עליהן מערב יו"ט, ושוחטין ביו"ט, ולא אמרינן תכף לסמיכה שהיטה) על מה נחלקו על תכף לסמיכה שהיטה. שבית שמאי אומרים אינו צריך, ובית הלל אומרים צריך? הוא דאמר כי האי תנא. דתניא, אמר רבי יוסי ברבי יהודה לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על תכף לסמיכה שהיטה שצריך (בדבר הטעון סמיכה, כדכתיב וסומך ושחט) על מה נחלקו על הסמיכה עצמה (אם טעונין שלמי חובה סמיכה) שבית שמאי אומרים אינו צריך, ובית הלל אומרים צריך.

תנו רבנן מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה ביו"ט. חברו עליו תלמידי שמאי הזקן, אמרו לו מה טיבה של בהמה זו, אמר להם נקבה היא (שאינן עולה נקבה) ולזבחי שלמים הבאתיה (מרויב ענותנותו של הלל היה משנה מפני השלום) כשכש להם בזנבה (כדי להטעותן, שיהיו סבורים שהיא נקבה) והלכו להם. ואותו היום גברה ידם של בית שמאי על בית הלל, ובקשו לקבוע הלכה כמותן. והיה שם זקן אחד מתלמידי שמאי הזקן, ובבא בן בוטא שמו, שהיה יודע שהלכה כבית הלל, ושלה **דף כ ע"ב** והביא כל צאן קדר שבירושלים והעמידן בעזרה **(הקשו התוס'** ותימה הא אין מביאין חולין בעזרה **ותירצו** ויש לומר דלאו דוקא בעזרה אלא בהר הבית) ואמר כל מי שרוצה לסמוך יבא ויסמוך. ואותו היום גברה ידן של בית הלל וקבעו הלכה כמותן, ולא היה שם אדם שערער בדבר כלום.

שוב מעשה (לאחר המעשה הזה היה מעשה בתלמיד) בתלמיד אחד מתלמידי בית הלל שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה. מצאו

כ: - כא.

וימתין עד שתחשך, ויקטיר[ה]. מאי בנייהו?
איכא בנייהו נטמא בשר או שאבד (הקשו התוס'
וא"ת נימא דאיכא בנייהו כגון שנטמאו אימורים או
שנאבדו דלרבא זריק הואיל ואיכא בשר לאכילה ולרבה
בר רב הונא לא זריק כיון שנטמאו האימורין ותי' הר"ר
שמשון מקוצ"י דרבה בר רב הונא מודה להא דרבא
דזורק את הדם על מנת להתיר באכילה דהוי צורך אוכל
נפש ושמת יו"ט, אבל הוא מוסיף עליה דקאמר אפילו
נטמא בשר זורק את הדם ע"מ להקטיר אימורין לערב.
אבל קשה היאך זורק על מנת להתיר בשר באכילה
ביו"ט, הרי הא אמר התם אימורין כל כמה דלא מקטרי
בשר לא מתאכיל, דהא דהקטרת אימורין לא מעכבא
ה"מ היכא דליתנהו שנטמאו או נאבדו אבל היכא
דאיתנהו מעכבי וי"ל דהכא הואיל ואין יכול להקטיר
האימורין מבעוד יום הוי כאילו נאבדו או נטמאו) לרבא
לא זריק (אף על גב דלאו מלאכה היא גזור בה
משום שבות) לרבה בר רב הונא זריק.

מיתבי כבשי עצרת (הבאים עם שתי הלחם)
ששחטן שלא לשמן (שצריך לשחטן לשם שלמי
צבור, ושחטן לשם עולה) או ששחטן בין לפני
זמנן (קודם עצרת, והם הופרשו לשם כבשי
עצרת) בין לאחר זמנן, הדם יורק והבשר יאכל
(דקיימא לן כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן
כשרים ליקרב, ונאכלין, אלא שלא עלו לבעלים
לשם חובה) ואם היתה שבת לא יזרוק (שהרי
אסור לבשל ולצלוח היום, ולא יאכל מן הבשר)
ואם זרק (ולא נמלך) **דף כא ע"א** הורצה על
מנת להקטיר אימורין לערב (כלומר ויקטיר
אימורין לערב, ולא יקטירם היום) אם זרק,
דיעבד אין, לכתחלה לא (הואיל ולא יאכל בשר
היום) בשלמא לרבא ניהא, אלא לרבה בר רב
הונא קשיא? קשיא **ואיבעית אימא** שאני
שבות שבת (החמירו חכמים בדבריהם)
משבות יו"ט. **פסק הרמב"ם** שני כבשי
עצרת ששחטן שלא לשמן, או ששחטן בין
לפני זמנן בין לאחר זמנן, הדם יורק והבשר
יאכל אף על פי שלא עלו לצבור לשם חובה,
ואם היתה שבת לא יזרוק ואם זרק הורצה
להקטיר אימורין לערב פסוה"מ (טו,יט). * לעניין
עבר זורק הרמב"ם השמיט וכתב בהערות הגריש"א
האריכו האחרונים בזה אמאי לא פסק הך סוגיא, ע"ש.

שביאור 'כירה' סעודה כמו ויכרה להם כירה גדולה
(מלכים ב, 1) כירת רבך פתוחה, במקום שכירתך
פתוחה אינו דין שכירת רבך פתוחה? וכן בדין
שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקן.
במאי קא מפלגי (אבא שאול ותנא קמא)? מר סבר
נדרים ונדבות קרבין ביו"ט, ומר סבר אין
קרבין ביו"ט (אבא שאול דלא אמר 'אמרו להם
בית שמאי נדרים ונדבות יוכיחו' סבירא ליה
נדרים ונדבות קרבין לבית הלל).

אמר רב הונא לדברי האומר נדרים ונדבות
אין קרבין ביו"ט, לא תימא מדאורייתא מחזא
חזו (דלח' משמע כל דלח', אפילו נדרים
ונדבות) ורבנן הוא דגזרי בהו, גזירה שמא
ישהה (עד המועד שיהא לו בשר מצוי ברגל,
ושמא כשיבא המועד יארע לו אונם, ונמצא
מאחר נדרו) אלא אפילו מדאורייתא נמי לא
חזו (דכי כתיב לה' דומיא דחגותם קאמר
עולות הדומות לחגיגה, זמן קבוע ברגל
כמותה) דהא שתי הלחם (דעצרת) דחובת היום
נינהו, וליכא למגזר שמא ישהה (דאינו ראויין לכא
קודם לכן) ואינו דוחה (אפייתן) לא את השבת ולא
את יו"ט. **פסק הרמב"ם** עולת ראיה ושלמי
חגיגה אינן דוחין לא את השבת ולא את
הטומאה לפי שאין להן זמן קבוע כקרבנות
הצבור, שאם אינו חוגג היום חוגג למחר כמו
שביארנו, אבל דוחין את יו"ט ואף על פי שאין
מקריבין ביו"ט נדרים ונדבות מקריבין עולת
ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה שאין אלו
נדרים ונדבות אלא חובות חגיגה (א,ה).

איבעיא להו לדברי האומר נדרים ונדבות אין
קרבין ביו"ט, עבר ושחט מאי (מהו שיזרוק את
הדם)? **רבא** אמר זורק את הדם על מנת
להתיר בשר באכילה (כלומר אם הבשר קיים,
שתהא זריקתו צורך יו"ט, שיאכל הבשר היום
זורק, ואם לאו אינו זורק). **רבה בר רב הונא**
אמר זורק את הדם על מנת להקטיר אימורין
לערב [אפילו אין כאן צורך הבשר זורק
להכשיר קרבן (כ"י) שאין יכול לזרוק דם
בלילה, והקטרת האימורין כשרה כל הלילה,

כא.

ממנה חייבת בחלה (דלחם קרינא ביה) ומערבין בה (ערובי הצרות) ומשתתפין בה, ומברכין עליה (המוציא) ומזמנין עליה (שלשה שאכלו כאחת) ונאפת ביו"ט (משום חלק הרועים) ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח (לילה הראשון של פסח, שהוא מצוה לאכול מצה) ואמאי, והא אפשר ליה למפלגה בלישה? שאני עיסת כלבים, הואיל ואפשר לפייסן בנבלה (ונמצאת כולה נאכלת לאדם). ומי אית ליה לרב חסדא הואיל (סוף סוף מפרנס הכלבים ממנה, שהרי אין לו נבלה, ומשום אסמכתא דהואיל ואילו היה לו נבלה קא שרית ליה), והא אתמר האופה מיו"ט לחול (לאחר שמעיד אפה, דהא ודאי לחול הוא) רב חסדא אמר לוקה, רבה אמר אינו לוקה. רב חסדא אמר לוקה, לא אמרינן הואיל ומקלעי ליה אורחים חזי ליה השתא נמי חזי ליה, רבה אמר אינו לוקה, אמרינן הואיל? אלא לא תימא הואיל ואפשר, אלא כגון דאית ליה נבלה, דודאי אפשר לפייסן בנבלה. **פסק הש"ע א.** בהמה, חציה של א"י וחציה של ישראל, יכולים לשחטה ביו"ט, ואפילו יש להם שתיים, יכול לשחט שתיהן (מ"ב דהיה אפשר לומר עם העכו"ם מתרצה לחלקן יחלקו מהיים קמ"ל דאינו מחויב לחלוק...) או"ח (תצתה"א). **ב.** היה לו קמה או עיסה בשותפות עם אינו יהודי, אסור לאפותה ביו"ט אלא יחלקנה ויאפה את שלו או"ח (תקנו). **ג.** (הלכות חלה) עיסת הכלבים, בזמן שהרועים אוכלים ממנה, חייבת. ואם לאו, פטורה. ודוקא שניכר בה שהיא לכלבים, כגון שאינה ערוכה ועשויה כצורת לחם, הא לאו הכי חייבת יו"ד (של"ט). **ד.** (הלכות פסח) עיסת הכלבים, בזמן שהרועים אוכלים ממנה יוצאים בה, ואם לאו, אין יוצאין בה שאין זו משומרת לשם מצה (הגה כך הם דברי הרמב"ם, אבל יש אומרים הטעם משום שאינו קרוי לחם כל זמן שאין הרועים אוכלים ממנו, וכן נראה עיקר) או"ח (תנדב). **פסק הרמב"ם** המבשל ביו"ט לגוים או לבהמה או להניח לחול אינו לוקה שאילו באו לו אורחים היה אותו תבשיל ראוי להן, עשה לנפשו והותיר מותר להאכיל ממנו

בעא מניה רב אייא סבא מרב הונא בהמה, חציה של נכרי וחציה של ישראל, מהו לשחטה ביו"ט? אמר ליה מותר. אמר ליה וכי מה בין זה לנדרים ונדבות (שחצין לו וחצין לגבוה, ואסור לשוחטן מפני חלק גבוה)? אמר ליה עורבא פרה (עורב הפורה למעלה, השיאו לדבר אחר). כי נפק (רב אויא) אמר ליה רבה בריה לאו היינו רב אויא סבא דמשתבח ליה מר בגויה דגברא רבה הוא (ולמה דחיתו והלך לו בכלימה)? אמר ליה ומה אעביד ליה, אני היום סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים (יו"ט הוא, ודרשתי לרבים, וחליתי מטורה הדרשה, וקורא אני עלי סמכוני באשישות הביאו לי סעודה ואסעוד) ובעא מינאי מלתא דבעיא טעמא (וצריך אני להרהר ולעיין בה).

וטעמא מאי (פוגיא דגמרא הוא)? בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל מותר לשחטה ביו"ט דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה, אבל נדרים ונדבות אסור לשחטן ביו"ט, דכהנים כי קא זכו משלחן גבוה קא זכו (פירש רש"י בחוה ושוק, והוא הדין לבעלים בשאר הבשר, כעבד הנוטל פרס מבית רבו, נמצאת כל השחיטה לשם גבוה. **הוסיפו התוס' ואפי' לרבי יוסי הגלילי** דקאמר קדשים קלים ממון בעלים הן, ואפי' לאחר זריקה קאמר דממון בעלים הם, רק במתנות כהונה מ"מ אותו ממון זכה משלחן גבוה דהא עיקר הקרבן בשביל גבוה, והלכך נהי דהוי ממונו לקדש בו את האשה מ"מ כל העבודות לצורך גבוה הם עושים).

אמר רב חסדא בהמה חציה של נכרי וחציה של ישראל מותר לשחטה ביו"ט, דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה. עיסה, חציה של נכרי וחציה של ישראל אסור לאפותה ביו"ט, דהא אפשר ליה למפלגה בלישה הקשו **התוס'** ואם תאמר והאמר לעיל רבי שמעון בן אלעזר אומר ממלאה אשה תנור פת ואע"פ שאינה צריכה אלא לפת אחת מפני שהפת נאפית יפה בזמן שהתנור מלא ושרי לאפות ביו"ט אפי' לכתחילה, וכי תימא דאיתא לת"ק והא הלכתא כר' שמעון דמתיר **יש לימר** דשאני התם דכל הפת של ישראל שהרשות בידו לאכול כל אחד ואחד. ועוד, דלמא מקלעי ליה אורחים ונמצא הכל אפה ליו"ט, אבל הכא דחציה של נכרי אסור לאפותה ביו"ט). **מתיב רב הונא בר הנילאי** עיסת כלבים, בזמן שהרועין אוכלין

הנכרים, מרבה אני את הכלבים שמוזנותן עליך, ומוציא אני את הנכרים שאין מוזנותן עליך.

אמר ליה אביי לרב יוסף ולרבי יוסי הגלילי דאמר לכם ולא לכלבים, הני סופלי (גרעיני תמרין) לחיותא היכי שדינן להו ביו"ט (פירש רש"י כיון דלאדם לא חזו, ומאכל לבהמה לא משתרי, אסירי במלטיל הקשו התוס' ואם תאמר מאי מספקא ליה, דאמאי היה לו לאסור, אי משום טרהא מהא לא משני מידי דמה בכך משום דחזויהו להסקה, והאיכא טרהא יתירה, ואי בעי לאסרו משום מוקצה, דאית ליה דמאכל בהמה מוקצה הוא. לא היא, דאם כן תיקשי היאך אנו נותנין תבן לבהמה, ועוד תנן מטלטלין שער של אפונים הואיל שהוא ראוי למאכל בהמה... ויש לומר דהני גרעיני תמרה אינן ראויין לבהמה אלא על ידי תקון גדול להתכן, ומדרכנן הויא מלאכה, ומי' ראויין כמו שהם על ידי הדחק, והואיל ואינן ראויין להיות עיקר מאכל בהמה אלא על ידי תקון גדול והרי הם אסורים משום מוקצה. וא"כ היכי שדינן להו למאן דדריש לכם ולא לכלבים משום דהויא מלאכה, ומשני דמותרין למלטל ליתנם לחיות מפני דחזו להסקה?) אמר ליה הואיל וחזו להסקה. תינה ביבישתא, ברטיבתא מאי איכא למימר? אמר ליה חזו להיסק גדול. תינה ביו"ט, בשבת מאי איכא למימר? מטלטלינן להו אנב ריפתא, כדשמואל, דאמר שמואל עושה אדם כל צרכו בפת **פירש רש"י** ומלטל על ידי הפת, ולא חיישין לבזיון דאוכלין **הקשו התוס'** ותימה דאמר (שבת קמב:) דלא אמרו היתר כבר או תינוק אלא למת בלבד **ויש לומר** בדבר שיכול לעשות מבעוד יום אמר התם דלא אמר היתר אלא למת בלבד אבל הני סופלי לא היה יכול לעשותם מערב יו"ט (הגש"ט ח' תירץ שצצת מזונך שמטלטל את המוקצה עלמנו וטעם ההיתר כיון שיש על המת כיכר, אך כאן מטלטל את הפת והמוקצה נמצא עליו).

ופליגא דרבי יהושע בן לוי (הא דרב הונא דלעיל, דאמר אי כי יחבינן רפתא לינוקא) דאמר מזמנין את הנכרי בשבת, ואין מזמנין את הנכרי ביו"ט, גזרה שמוא ירבה בשבילו. **רב אחא בר יעקב אמר** אפילו בשבת נמי לא, משום שיוירי כוסות (של יין, ששרה בהן פתו, ומלטלן השמש להצניע הכוס הביא בהערות הגריש"א נראה דאי"ז גזירה לגזירה, דבדואי דישאר שיריים בתוך הכוס ויבוא למלטל וע"כ אסרו להזמין את הגוי לביתו). אי הכי דידן נמי (הא לא חזו,

לגוים ולבהמה יו"ט (א,טו). **הפכיר הגהמ"י** פסק כרבה דהוא דשיטת ר"א בפסחים, ונפסק שם כר"א.

בעו מניה מרב הונא הני בני באגא (ישראל הדרים בכפרים) דרמו עלייהו קמהא דבני חילא (המלך הטיל עליהם לאפות ולבשל לבני חילו, אנשי מלחמתו) מהו לאפותה ביו"ט? אמר חזינא, אי יהבי ליה רפתא לינוקא ולא קפדי, כל חדא וחדא חזיא לינוקא, ושרי **פירש רש"י** ופליג רב הונא אדרב חסדא, דאמר חציה של נכרי וחציה של ישראל אסור לאפותה. **כתבו התוס'** ואומר ר"י דלא פליגי, דשאני עיסה דחציה של נכרי וחציה של ישראל דישראל מצי למפלגה ולאפות חלקו, אבל הכא מיירי שהיה הקמה לבני חילא אלא שטורה אפייה הוה רמי אבני באגא, הלכך לא היו יכולין ליקח כלל מן הקמה קודם האפייה לאפותו לצורך התינוק, אבל אח"כ שאפו בשביל ההיל או לא קפדי). **ואי לאו אסור. והתניא מעשה בשמעון התימני** (מתמנת היה) **שלא בא אמש** (בין הערבים של יו"ט) **לבית המדרש, בשחרית מצאו רבי יהודה בן בבא, אמר לו מפני מה לא באת אמש לבית המדרש, אמר לו בלשת** (היל גדול של גדודי נכרים, שמהפשים ובולשין לשלול שלל) **באה לעירנו ובקשה לחטוף את כל העיר, ושחטנו להם עגל והאכלנום, ופטרנום לשלום. אמר לו תמה אני אם לא יצא שכרכם בהפסדכם, שהרי אמרה תורה לכם ולא לנכרים. ואמאי, הא חזי למיכל מיניה** (ולא יקפידו, שהרי משלהן היה)? **אמר רב יוסף עגל טרפה הואי. והא חזי לכלבים? תנאי היא** (דאיכא תנא דאסר לכלבים) **דתניא אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם, ממשמע שנאמר 'לכל נפש' שומע אני אפילו נפש בהמה במשמע, כענין שנאמר ומכה נפש בהמה ישלמנה, תלמוד לומר 'לכם' [דף כא ע"ב] לכם ולא לכלבים דברי רבי יוסי הגלילי [כתבו התוס'] דהלכה כר' יוסי הגלילי, ואף ע"ג דקיימא לן דהלכה כרבי עקיבא מחברו, דהא אשכחנא סתמא דמשנה כותיה במס' חלה (פ"א מ"ח) בההיא דמיייתי לעיל עיסת כלבים בזמן שהרועים אוכלין ממנה נאפית ביו"ט, ודוקא בזמן שהרועים אוכלין ממנה הא לאו הכי לאו **רבי עקיבא אומר** אפילו נפש בהמה במשמע, אם כן, מה תלמוד לומר לכם, 'לכם' ולא לנכרים. ומה ראית לרבות את הכלבים ולהוציא את**

כא:

בני החיל של כותים שנתנו קמח שלהם לישראל לאפות להם פת, אם אינם מקפידים כשישראל נותן ממנו לתינוק, מותר לאפות להם (מ"ב שהרי אם לא יאפה כל הפת לא יוכל ליתן לתינוק אף פת אחד וא"כ נחשבת כל האפיה בשביל פת זה שנותן לתינוק, וכיון שאינו מיוחד איזה פת יתנו לתינוק מצינו למימר על כל אחד ואחד זהו שיתנונו לתינוק) או"ח (תקיב, ב). **ב. אסור לבשל ולאפות לצורך כלבים...** או"ח (תקיב, ג) **פסק בריה"ג** שכ"ב הרי"ף והרמב"ם, שכן סתמה לנו המשנה בהלה, ודלא כהר"ז והראב"ד שפסקו כר"ע. **ג. מותר לזמן א"י, בשבת ומ"ב** אף דביו"ט אסור לזמן א"י לאכול עמו גזירה שמא ירבה לבשל בשבילו, בשבת דאין לחוש לזה שרי (כתב שעה"ל ואין לאסור מפני שיתלטל הישראל הכוס שיש בו פרוגי פת ששרה אינו יהודי ציון לנאסר צמחיתו, ללא נעשה בסיס, להפלוין צטלי להכוס ואף לפי המסקנא שס לאיכורי הנאה חמירי, אפשר לר' יוסף ע"כ לוי לא סבירא לה כו) או"ח (שכה, א). **ג. עמודי הוראה** פסקו דלא כרב אחא בר יעקב שהוא יחידא. **ד. אין מבשלים לצורך כותים ביו"ט, לפיכך אסור להזמינו שמוא ירבה בשבילו ודוקא להזמינו... אבל עבדו ושפחתו, וכן שליה שנשתלח לו, וכן כותי שבא מאליו (מ"ב** אף אם הוא אדם חשוב כיון שלא הזמינו לבוא ודוקא שבא אחר שכבר הכין סעודתו. ויש חולקין דאכתי אם הוא אדם חשוב וראוי לכבוד חוששין שמא ירבה בשבילו אלא צריך שיאמר לו הישראל קודם שמאכילו אם יספיק לך כמה שהכינו לעצמנו בא ואכול, והט"ז מכריע להלכה דאם בא מאליו והישראל נותן לו לאכול בלי הזמנה והפצרה שיאכל אצלו מותר דבזה אין חשש שמא ירבה, אבל אם מפציר בו שיאכל אצלו אף על פי שבא מאליו מ"מ כיון שחביב לו שיאכל אצלו חיישין שמא יבשל לו קדרה אחרת עוד דמה לי שמוזמינו דרך שליחות לביתו או שמוזמינו אחר שבא אליו) מותר להאכילו עמו ולא חיישין שמא ירבה בשבילו או"ח (תקיב, א) **הרמב"ם כתב** אם בא הגוי מאליו אוכל עמו והפכיר הבית יוסף שלמד בן מדברי מרימר ומר זוטרא.

משנה בית שמאי אומרים לא יחם אדם המין (לרחוין) רגליו (אוכל נפש התיר הכתוב, ולא להבעיר אור בשביל רחיצה) אלא אם כן ראויין לשתייה (הקשו התוס' וא"ת מאיזה טעם שרו ב"ש ואפילו ראויין לשתייה, הא לית להו 'מתוך' וי"ל דמייירי כגון ששותה בפועל, ומרבה מים כדי לרחוין רגליו, והכי איתא בהדיא בירושלמי דלכ"ש צריך לשותות מהן) **ובית הלל מתירין והפכירו התוס'** ודוקא לרגליו אבל לכל

דמאיסי? דידן חזו לתרנגולין. דידהו נמי חזו לתרנגולין? דידהו איסורי הנאה נינהו. ולטלטלינהו אנב כסא, מי לא אמר רבא מטלטלין כנונא (כלי שמשוימים בו הגחלים) אנב קטמיה (שהיינו צריכין לאפרו, והוכן מערב שבת לכמות רוק או צואה) אף על גב דאיכא עליה שברי עצים נדלא חזו, מטלטל להו עם כנונא הקשו התוס' וא"ת מאי מייתי מהכא, דלמא שאני הכא שיש בו דבר המטלטל כגון קטמא שראוי לכמות בו צואה או רוק אבל בלא קטמא לא שרי משום דהוי בסים לדבר האסור, וא"כ הכא בכוס שיש בו דבר שאסור לטלטלו, לא. **ויש לומר** דה"נ מדמה שבכל אחד יש בו הדא לטיבותא וחדא לריעותא והכא הכוס שרי לטלטל ומה שיש בתוכו אסור, וגבי כנונא יש בתוכו דבר המותר והכנונא עצמו אסור לטלטל דמלאכתו לאיסור וה"פ כי היכי דמטלטל כנונא אנב קטמא הכי הוה לן לטלטל השיורין עם הכוס ואין נראה דלפום רהיטא משמע דהא דקאמר מטלטלין כנונא אנב קטמיה לאו מכח הקטמא אלא בפני"ע שהוא כלי שמלאכתו לאיסור שמותר לצורך גופו ולצורך מקומו, ומה שצריך את האפר זה בשביל השברי עצים, ולא דמי לכוס שאסורה בטלטול משום בסים לדבר האסור. **אלא נראה** דטיבותא דכוס הוי משום דשיורי כוסות גריעי טפי וראויין להתבטל אנב הכוס כמו שברי עצים אנב קטמא. ור"ת פי' דלא מקרי בסים לדבר מועט שאינו נקבע כגון שברי עצים ושיורי כוסות, ודאמרינן דבעינן קטמא היינו משום שמטלטל שברי עצים תוך הכנונא והיה לו לנערם אבל אי איכא קטמא לא היה יכול לנערם שלא יפול הקטמא וכ"ש שיורי כוסות אף על גב דליכא היתר עמהן מ"מ שרו לטלטל אנב כסא לפי שאי אפשר לנערם (הסביר מלך הנועים עפ"י הגמ"א (מו). הטעם קלדקסיס)? התם לאו איסורי הנאה נינהו, הכא איסורי הנאה נינהו (ומוקצי טפי). אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא ולהוי כגוף של רעי נשמותו לטלטלו ולפנותו לאשפה מחמת מאוס, כדאמרינן (ל"ה)? אמר ליה וכי עושיין גרף של רעי לכתחלה (נהי דכי איתיה קמן מסלקינן ליה, אבל לאתויי קמן, או למיזל אנן לגביה כי היכי דנמאם עלן ונסלקיה מי שרו)? אדבריה רבא למר שמואל ודרש מזמנין את הנכרי בשבת, ואין מזמנין את הנכרי ביו"ט, גזרה שמוא ירבה בשבילו. **מרימר ומר זוטרא** כי הוה מקלע להו נכרי ביו"ט אמרו ליה אי ניהא לך במאי דמריחא לן מוטב, ואי לא מריחא יתירא אדעתא דידך לא מריחא. **פסק הש"ע א.**

כא: - כב.

מהלוקתם אם בהתר של כדי הייו כלול הטמנה. **אמנם** במרכבת המשנה (אלפנדרי) יו"ט (ו,ט) כתב שאי אפשר להולמו, וצ"ל שנפל ט"ם בדבריו, לפי זה כל ההתר של כדי הייו הוא רק אליבא דבית הלל. ורב הונא למעמיה, דאמר רב הונא מי שלא הניח עירובי תבשילין אופין לו פת אחת, ומבשילין לו קדרה אחת, **[דף כב ע"א]** ומדליקין לו את הנר (כתבו התוס' מכאן משמע שצריך להזכיר בברכת עירובי תבשילין יהא שרי לבשולי ולאפווי ולאדוקי וכו', ואם בשביל הדלקה לא התנה משמע הכא דיהא אסור להדליק לו רק נר א' מדהוינן דהוצרך להזכיר אדוקי הנר משמע דאסור למי שלא הניח להדליק לו רק נר אחד) משום רבי יצחק אמרו אף צולין לו דג קטן. **תניא נמי הכי** מי שלא הניח עירובי תבשילין אופין לו פת אחת, וטומנין לו קדרה אחת, ומדליקין לו את הנר, ומחמין לו קיתון אחד, ויש אומרים אף צולין לו דג קטן. **רבא אמר** לעולם שהניח, ושאני הטמנה (שלא הותרה) דמוכחא מלתא דאדעתא דשבתא קעביד (שמוכה ממעשיו כי לכבוד השבת הוא עשה את ההטמנה, שהרי אין אנשים טומנים ביו"ט. ולא התירו על סמך העירוב אלא מלאכות שלא ניכר בעשייתן שהן לכבוד שבת, במויחד).

איתיביה אביי הנניה אומר, בית שמאי אומרים אין אופין אלא אם כן ערב בפת, ואין מבשילין אלא אם כן ערב בתבשיל, ואין טומנין אלא אם כן היו לו חמין טמונין מערב יו"ט. הא היו לו חמין טמונין מיהא עביד, ואף על גב דמוכחא מלתא דאדעתא דשבת קעביד? **אלא אמר אביי** כגון שערב לזה ולא ערב לזה (אפה ובשל מבעוד יום לשם ערוב, ולא טמן חמין) וחנניה היא, ואליבא דבית שמאי. **פסק הש"ע** ואם אין שם אחרים שעירבו י"א שמותר לאפות בצמצום פת אחד ולבשל קדרה אחת ולהדליק נר אחד או"ח (תקכז, ב). הרא"ש למד שמימרא דרב הונא, מדברת שאין אחרים יכולים לאפות לו ע"י שיקנה קמהו, וכ"פ הש"ע.

איתא במשנה ז'אין זוקפין את המנורה מאי קא עביד? **אמר רב חיננא בר ביסנא** הכא במנורה של הליות עסקינן (וכשנפלה נפרדו הליותיה) דמחזי כבונה. דבית שמאי סברי יש בנין בכלים (ובונה חייב בכל שהוא) ובית הלל

גופו מודים דאסור דדבר השוה לכל נפש בעינן כדאיתא כתובות (ז). וזה אינו ראוי אלא לבני אדם מעוננין אבל ידיו ורגליו שוה לכל נפש. עושה אדם מדורה (היסך גדול) ומתחמם כנגדה.

איבעיא להו האי מדורה מאן קתני לה, דברי הכל היא, ושני להו לבית שמאי בין הנאת כל גופו (שמותר) להנאת אבר אחד (שאסור) או דלמא בית הלל קתני לה, אבל בית שמאי לא שני להו (ובכל גוונא אסרי)? **תא שמע** בית שמאי אומרים לא יעשה אדם מדורה ויתחמם כנגדה, ובית הלל מתירין. **פסק הש"ע** א. מותר להחם ביו"ט מים לרחוין ידיו (מ"ב אף שאינן ראוין לשתייה רק לרחיצה) אבל לא כל גופו, אפילו אינו רוחצו בבת אחת או"ח (תקיא, ב). ב. מותר לעשות מדורה להתחמם כנגדה ומ"ב דאף דכתיב בתורה אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם קי"ל דמתוך שהותרה הבערה לצורך אוכל נפש הותר אף שלא לצורך אוכל נפש ובלבד שיהא שוה לכל נפש וצורך יום טוב (שע"ט ר"ן) וי"א דכל מידי דהנאת הגוף בכלל אך אשר יאכל לכל נפש הוא, ורק שיהא שוה לכל נפש (שע"ט) משמעות הכצ"ח וכן הוא דעת ה"ח, וכלמנ"ס מנזל סכנא זו רק לענין רחילה וסיכה להוא בכלל סתיה וסארי דכרים הוא מטעם מתוך, ונתוספות וכו"ן כתבו סף כרחילה מטעם מתוך) או"ח (תקיא, א).

משנה שלשה דברים רבן גמליאל מחמיר בדברי בית שמאי, אין טומנין את החמין לכתחלה ביו"ט, ואין זוקפין את המנורה ביו"ט (אם נפלה מנורה של מתכת אין זוקפין ומשיבין אותה) ואין אופין פתין גריצין (ככרות עבים, משום טרחה) אלא ריקין. אמר רבן גמליאל מימיהן של בית אבא לא היו אופין פתין גריצין אלא ריקין. אמרו לו מה נעשה לבית אביך, שהיו מחמירין על עצמן ומקילין לכל ישראל להיות אופין פתין גריצין וחררין (שאופים על הגחלים).

היכי דמי, אי דאנח עירובי תבשילין מאי טעמא דבית שמאי, ואי דלא אנח עירובי תבשילין מאי טעמא דבית הלל? **אמר רב הונא** לעולם אימא לך שלא הניח עירובי תבשילין, וכדי הייו שרו ליה רבנן ומפסירי השיטמ"ק שבכדי הייו גם בית שמאי מודים, וא"כ

השמש מה שעשה). **פסק הש"ע א.** להטות הנר כדי להרחיק השמן מן הפתילה השיב כיבוי ואסור ומ"ב ואצ"ל שאסור להסתפק מן השמן שבנר בשעה שהוא דולק, דכיון שמסור שמן מעט מהנר עיי"ז כהה אורו קצת והרי זה כמכבה (שעה"ל תוספות) או"ח (תקיד, ב). **ב.** נר של שעוה שרוצה להדליקו ביו"ט וחם עליו שלא ישרף כולו, יכול ליתן סביבו קודם שידליקנו דבר המונע מלישרף, בענין שיכבה כשיגיע שם (מ"ב דאע"ג דקיי"ל בסימן של"ד סכ"ב דגרם כיבוי שרי היינו שם שאינו נוגע בדבר הדולק עיין שם. אבל כאן נוגע בשעוה שמוכנת כולה להדלקה ולכן בין שהותך אותה ומקצרה ובין שעושה איזה דבר סביבה שיכבה הפתילה כשתגיע לשם אסור זהו סברת המחבר. אבל כמה אחרונים חולקים ע"ז וס"ל דאפילו לאחר שהדליקה ג"כ מותר ליתן דבר המונע מלישרף מאחר שאינו עושה מעשה בגוף דבר הנדלק) **הגה ויש מתירין להתוך נר של שעוה באור, דהיינו שמדליקים גם למטה כדי לקצרה (מ"ב היינו אפילו אחר הדלקה. ומעמם דעד כאן לא אסרו משום מכבה אלא במסתפק מן השמן שבנר בשעה שהוא דולק ומשום שבשעה שמסתפק מכהה אורו קצת משא"כ בנר של שעוה דבשעה שהותך למטה אינו נוגע זה להאור כלל ורק שאח"כ ימחר ליכבות וזהו רק בכלל גרם כיבוי ושרי) וכן נוהגין (מ"ב וכמה אחרונים כתבו דנכון להחמיר בדעה ראשונה שאסור כזה) אבל ע"י סכין, אסור...]** או"ח (תקיד, ג).

אמר רב קנבא שרי פירוש רש"י למהו, לנקות פהם מפתילה. **הקשו התוס'** ולא נהירא דבדף (לב): קרי ליה מוחטין את הנר, מאי מוחטין עדויי הושבא ולא קאמר הכא כי ההיא לישנא דהתם. **לפי'** דתרי חטויי יש, אחד בשעה שדולק והיינו ההוא דלקמן, ויש אחד לאחר שכבה שמתקנין אותה כדי שידליק מהר ומסיר הפחם שבראש הפתילה ובכך נוחה כשידליק אותה והיינו ההוא דהכא (דשרי). **פסק הש"ע א.** נר שכבה ורוצה להדליקו בו ביום, מותר להתוך ראש הפתילה כדי שיהא נוח לידלק או"ח (תקיד, ד). **הרא"ש** גם כן הביא שלא נראה לו פירוש רש"י, רק שכתב שלכן נראה לו פירוש הערוך, דאחר שכבה הנר חותכין ראש הפתילה שנשרף וקמ"ל שאין בו משום תיקון כלי שמתקן הפתילה כדי שתהא נוחה לידלק, ודוקא כשרוצה להדליק באותו לילה אבל לתקן מיו"ט לחבירו אסור, וכ"ש לתקן מיו"ט לחול. **ב.** מותר להסיר הפחם שבראש הנר כשהוא דולק (מ"ב היינו מה שכבר נשרף ונעשה פהם ועיי"ז מחשיך הנר מותר להסירו, ומדסתם המחבר משמע

סברי אין בנין בכלים) ואינו חייב אלא אם כן עשה בו מלאכה, כגון ממוחק או מחתך או אורג או תופר שהן אבות מלאכות לעצמם, אבל חזרת הליות, שאין בה אלא משום בנין אין בונה אלא בבתים ואהלים) ואין סתירה בכלים **הקשו התוס'** וא"ת והא (שבת מו.) במנורה של הליות כ"ע לא פליגי דאסור זי"ל דהתם מיירי בשבת, והכא מיירי ביו"ט, ולא החמירו חכמים הואיל ואין בנין בכלים **אי נמי** י"ל דהתם מיירי שכולה של הליות ומפרקין אותה אברים אברים. אבל הכא מיירי שאין חסר כאן רק להקימה קצת ואינה בעלת אברים דכולה מהוכרת היא). **פסק הש"ע** כלים שהם מופצלים, כגון מנורה של הליות וכסא ושלחן שהם התיבות התיבות, מעמידין אותן ביו"ט (מ"ב מדסתם משמע דאפילו נתפרקו מבע"י נמו שרי) והוא שלא יתקע (מ"ב בחווק ובגבורה) או"ח (תקיד, ב). **כתב הב"י** ונלמד מתריסי חנויות שאם יש להם ציר מן הצד שאסור להחזיר.

עולא איקלע לבי רב יהודה, קם שמעיה זקף לה לשרגא (שהיה רוצה שיסתלק השמן לאחוריו, ולא ימשך אחר הפתילה, ותכבה) איתיביה רב יהודה לעולא הנותן שמן בנר (בשבת) חייב משום מבעיר, והמסתפק ממונו (הנוטל ממונו ואוכל) חייב משום מכבה [וכבוי ביו"ט לא אשתרי כתבו התוס' אין הטעם מפני שממחר הכבוי, דגרם כבוי ביו"ט מותר ובשבת נמי אינו חייב (הרא"ש חולק על התוס') ומסביר שהחיוז במסתפק הוא מפני גרם כיבוי, לכל מה שותר גרם כיבוי, זה בלופן שעושה מעשה חילוני, הממחר את הכבוי, אך כשהאך מורכבת מהפתילה והשמן יחד, לין אחד להם, והממעט מאלח מהם חייב). **אלא היינו טעמא** הואיל דבאותה שעה שהוא מסתפק ממנה מכבה קצת ומכבה אורו, דלא יכול לאנהורי כולי האי כי איכא שמן מועט בנר, ולכך נראה ככבוי (הפני"א מצלח שאלשון התוס' שכתבו 'שנראה ככבוי' משמע שהוא אסור מדכבנו, ולשון הבכייטא 'חייב' לאו דווקא. אך השפ"א מצלח דכבוי התוס' שכיון שכשעה שנטל מעט מן השמן מתמעט אורה ונראה ככבוי, ולכסוף ממחר כיבוי לגמרי, זה גרם כיבוי שחייב עליו מן התורה, וגרם כיבוי שמוחר, זה רק שאין ניכרים מעשיו, כגון צנר של שעוה שממעטו מלמטה) **ומכאן יש להתיר** נר של שעוה גדולה להתוך למטה מומנה, כיון דבשעה שהותך אותה אינו מכחיש מאור שלה כלל, ואע"ג שהוא גורם לכבוי, מותר. ודוקא להתוך אותה באור, אבל בסכין אסור אליבא דכולי עלמא כי נראה כתיקון כלי שהרי מנר אחד עושה ב' נרות וראיה מהמשנה (לב). האוסרת להתוך פתילה לשניים] אמר ליה לאו אדעתאי (עשה

עליה, ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדרה מותר? ההיא רבי יהודה היא, כי קאמינא אנא לרבנן.

פסק הש"ע אסור לכבות דליקה ביו"ט (מ"ב דמשום הפסד ממון לא הותר כיבוי ביו"ט) אפילו אם רואה ביתו שנשרף (מ"ב היינו אפילו אין לו בית אחר לדור שם וימנע משמחת יו"ט אסור לדעה זו דמ"מ לא השיב זה צורך אוכל נפש) אם אין שם סכנת נפשות. ואין מכבין הבקעת, ואפילו כדי שלא יתעשן הבית או

הקדירה (מ"ב ולא השיב כיבוי זה אוכל נפש אף שאין לו מקום אחר להעמיד הקדרה שם מפני שאין כיבוי הבקעת מסייע כלום לאוכל נפש אלא שמונע החיוק ע"י כיבויה, ואף דעכ"פ לא גריעא דבר זה ממכשירי אוכל נפש שא"א לעשותן מבעוד יום דק"ל דשרי, ס"ל לדעה זו דלאו כל מכשירי אוכל נפש הותרו אלא דוקא אותן שהן קרובין יותר לתיקון האוכל) או כדי לשמש ממתן [הגה ויש אומרים דוקא אם אפשר להציל הקדירה בלא כיבוי, אבל אם אי אפשר להציל או לבשל הקדירה בענין אחר רק שיכבה, מותר לכבות (מ"ב ס"ל דזהו צורך אוכל נפש ממש ומותר הכיבוי כמו שהתירה התורה לאפות ולבשל) וכנ"ל עיקר, וכן בבית, אם ישרף הבית לא יהיה לו מקום לאכול שם ויפסיד, סעודתו, מותר לכבות, אבל אם יש לו בית אחר לאכול שם, אסור לכבות משום הפסד ממון] או"ח (תקיד, א).

בעא מיניה רב אשי מאמימר מהו לכהול את העיין (לרפואה) ביו"ט? היכא דאיכא סכנה, כגון רירא (שעושה ריר) דיצא (שנוקב כמו מחט) דמא (שטף דם) דמעטא (מדמעת תמיד) וקדחתא (שורפת) ותחלת אוכלא (של כל אלו) לא מבעיא לי, דאפילו בשבת שרי. כי קמבעיא לי סוף אוכלא, ופצוחי עינא (שקרוב להתרפאות הוא, ואינו כוחל אלא להגיה מאורו) מאי? אמר ליה אסור.

אמימר שרי למכחל עינא מנכרי בשבתא. **איכא דאמרי** אמימר גופיה כחל עינא מנכרי בשבתא. אמר ליה רב אשי לאמימר, מאי דעתין דאמר עולא בריה דרב עילאי כל צרכי חולה עושין על ידי נכרי בשבת, ואמר רב המנונא כל דבר שאין בו סכנה אומר לנכרי ועושה. הני מילי היכא דלא מסייע בהדיה, אבל מר קא מסייע בהדיה, דקא עמיין ופתח (סוגר

דאפילו בכלי מותר, ומה שמיים אבל אינו הותך ראש הפתילה' שם שאני שהוא מגוף הפתילה והוא בכלל תיקון מנא. וי"א דכונת המחבר להחמיר בסוף דבריו גם לענין פהם דאסור להסירו בכלי. וכ"ז מדינא אבל אנו במדינתנו נהגו להחמיר בין בנר של שמן ובין בנר של שעוה וחלב שלא למחוט כל עיקר אפילו פהם בין ביד בין בכלי ואין היתר אלא לנפץ הפהם באצבעו שאינו מכבהו בידים ואצ"ל שמותר להטות באצבעו את ראש הפתילה כדי שתדלק יפה) אבל אינו הותך ראש הפתילה בכלי או"ח (תקיד, ו).

בעא מיניה אבא בר מרתא מאביי מהו לכבות את הנר מפני דבר אחר (לשמש ממתן)? אמר לו אפשר בבית אחר. אין לו בית אחר מאי? אפשר לעשות לו מחיצה (בסדין). אין לו לעשות מחיצה מאי? אפשר לכפות עליו את הכלי. אין לו כלי מאי? אמר ליה אסור. **איתיביה** אין מכבין את הבקעת (התיכת עץ) כדי לחום עליה (שאינן כבוי זה צורך יו"ט, ואני שמעתי דהוי ליה סותר על מנת לבנות במקומו **כתבו התוס'** מכאן יש למחות בנשים שרנילות להסיר הפתילה מתוך השמן כשהיא דולקת ומשימין אותה על הקרקע כדי שתכבה מאליה, מפני שהסות על השמן שלא יתכלה, וכן יש למחות בהם שלא יכסו את הנר, כדי לגרום לכיבויו. ומה שנחנו העולם להדליק הנר מיו"ט לחברו ואין מודקדין אם הוא לילה ולעיל פירשתי דהוי הכנה, ואין יו"ט מכין לחבירו י"ל דאע"ג שאינו לילה מ"מ הוא סמוך להשיכה ואף באותו יום צורך הוא אותה הדלקה) ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקדרה מותר (אלמא לצורך יו"ט שיהנה היום שרי)? אמר ליה ההיא רבי יהודה היא (דאמר לקמן מכשירי אוכל נפש שרו, ודריש יעשה לכם לכל צרכיכם והאי נמי צרכיכם הוא, וכן תשמיש) כי קאמינא אנא לרבנן (הקשו התוס' ואם תאמר והא אנן פסקינן לקמן הלכה כר' יהודה וי"ל דמסיק עליה ואין מורין כן אי נמי י"ל דהא דשרינן מדרשה ד'לכם' היינו דוקא בדבר שהוא מכשירי אוכל נפש, אבל בדבר שאינו אלא לתשמיש בעלמא וכן שלא תתעשן הקדרה אסור).

בעא מיניה אביי מרבה מהו לכבות את הדלקה ביו"ט, היכא דאיכא סכנת נפשות לא קא מבעיא לי, דאפילו בשבת שרי. כי קמבעיא לי משום אבוד ממון, מאי? אמר ליה אסור. **איתיביה** אין מכבין את הבקעת כדי לחום

לה רב יוסף אם אמרו בזריזין (של בית גרמו, שהיו אומנים וזריזים בדבר) **יאמרו בשאינן זריזין, אם אמרו בפת עמלה** (שנלוש היטב, כדאייתא מנחות עו.) **יאמרו בפת שאינה עמלה, אם אמרו בעצים יבשים** (מהמשה עשר באב היו פוסקין מלכרות עצים למערכה) **יאמרו בעצים לחים, אם אמרו בתנור חם** (שמסיקין אותו בכל יום, הן למנחות הן לצלי) **יאמרו בתנור צונן, אם אמרו בתנור של מתכת** (תנור של מקדש של מתכת היה, משום שתי חלהם ולחם הפנים שאפיתן וקדושתן בתנור הוה ליה כלי שרת) **יאמרו בתנור של חרס.**

אמר רב ירמיה בר אבא שאלית את רבי ביחוד (ביני לבניו ל"א כברור) ומנו רב (איכא דאמרי רבינו הקדוש) **מאי פת עבה?** פת מרובה (ולאו משום חמוץ הוא, אלא משום דטרה טרהא יתירא למחר וליום אחר) **ואמאי קרו ליה פת עבה** משום דנפישא בלישה. **אי נמי, באתריה דהאי תנא פת מרובה פת עבה קרו ליה.** מכדי, משום דקטרה טרהא דלא צריך הוא, **מאי אריא פסח,** אפילו בשאר ימים טובים נמיו? **אין הכי נמי, ותנא ביו"ט דפסח קאי.** תנאי נמי הכי (דבשאר יו"ט נמי נחלקו) **בית שמאי אומרים אין אופין פת מרובה ביו"ט, ובית הלל מתירין (פירש רש"י כדאמרינן שהפת נאפה יפה כשהתנור מלא כדר"ש בן אלעזר. כתבו התוס' ולא נהירא פירוש רש"י הדא דאם כן ה"ל לאתווי הא דר"ש בן אלעזר כיון דפלוגותיהו בהכי, ועוד שלפי פירוש רש"י מהלוקת בית שמאי ובית הלל בפת עבה אינה כמשמעות דברי המשנה שעוסקת בפיתין גריצין ורקיקין שהכוונה לגודל הפת, וא"כ למה הכיאה הגמ' כאן את מהלוקתם. לכן נראה לי דפת מרובה דקאמר היינו פתים גדולים ביותר כפת גריצין שהזכרה במשנה, שלדעת בית שמאי אסור לאפות זה ביו"ט, מפני שאם נתיר לו לאפות פת גדולה ביו"ט שהטרהח לעשותה פחותה מהטרהח לעשות פת קטנה, שהרי פת קטנה יש טורה בלישת ועריכת כל אחת בפני"ע, יש לחשוש שיאפה לצורך חול. והכי משמע בירושלמי מתוך שאתה מוגעו ממנע ואין עושה אלא כדי צרכו. ואף פת גריצין ורקיקין שבמשנה מדובר שעושה כדי צרכו בלבד וגם הן שוין בעביין אלא דגריצין היינו גדולות ורקיקין קטנות, והא דקאמר בסמוך משום דקא טרה טרהא דלא צריך, הכי קאמר מתוך שעושה ככרות גדולות אתי למעבד יותר מצורך י"ט).** **פסק הש"ע א. אין עושין בפסח פת עבה טפה (מ"ב דכשהיא**

ופתה ריסי עיניו, להכניס הכחול)? **אמר ליה איכא רב זביד דקאי כותך** (שהיה מקשה לי כמותך) **ושני ליה מסייע** (ובלאו הוא מתעבדא) **אין בו ממש נוהכי** אמר במסכת שבת (צג.) גבי זה יכול וזה אינו יכול יכול חיוב, ושאינו יכול פטור, ואף על גב דקמסייע בהדיה מסייע אין בו ממש.

אמימר שרא למכחל עינא ביו"ט שני של ראש השנה. אמר ליה רב אשי לאמימר והאמר רבא **מת ביו"ט ראשון יתעסקו בו עממין, ביו"ט שני יתעסקו בו ישראל, ואפילו בשני ימים טובים של ראש השנה. [דף כב ע"ב]** מזה שאין כן בכיזה (דקדושה אחת הן, ולא הקלו ביו"ט שני של ראש השנה אלא לענין מת בלבד) אמר ליה אנא כנהרדעי סבירא לי, דאמרי אף בכיזה. ומאי דעתך דלמא מעברי ליה לאלול, האמר רב חיננא בר כהנא מימות עזרא ואילך לא מצינו אלול מעובר. **פסק הש"ע א. אין חילוק בין ראשון לשני אלא לענין מת, וכן לכחול את העין (מ"ב מיירי שחש בעינו קצת וכל גופו בריא ואינו מרגיש מיחוש בגופו מחמת העין דבכנון זה בשבת ויו"ט אסור לעשות שום רפואה ע"י עצמו אפילו בשניו, והכא ביו"ט שני שרי לכתחלה ואפילו בלי שינוי) (הגה או שאר חולי שאין בו סכנה) ואף על פי שאסור בראשון אלא על ידי א"י אם אין בו סכנה, בשני מותר אפילו ע"י ישראל, חוץ מיו"ט שני של ראש השנה דשני ימים קדושה אחת אריכתא הן. (הגה ודוקא שבות דרבנן דומיא דמכחל עינא, אבל אב מלאכה אסור לישראל לעשותו אפילו ביו"ט שני או"ח (תצו.ב). ב. הולה שנפל מחמת הליו למשכב ואין בו סכנה (הגה או שיש לו מיחוש שמצטער והלה ממנו כל גופו שאז אף על פי שהולך כנפל למשכב דמיו, אומרים לא"י לעשות לו רפואה או"ח (שכח.ו)).**

איתא במשנה ז'אין אופין פתין גריצין אלא רקיקין' תנו רבנן בית שמאי אומרים אין אופין פת עבה בפסח (קא סלקא דעתך שאינו יכול לשמרה מהחמין) ובית הלל מתירין. וכמה פת עבה (שהתירו בית הלל)? **אמר רב הונא טפה, שכן מצינו בלחם הפנים (שהוא מצה) טפה. מתקף**

אלא מכבדין אותן מערב יו"ט, ופורסין עליהם סדינין. למחר, כשאורחים נכנסין (שהן קרויין לסעודת הנשיא לכבוד יו"ט) מסלקין את הסדינין. ונמצא הבית מתכבד מאליו. אמרו לו אם כן אף בשבת מותר לעשות כן. ואין מניחין את המוגמר ביו"ט, ושל בית רבן גמליאל מניחין. אמר רבי אליעזר בר צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל, ולא היו מניחין את המוגמר ביו"ט, אלא מביאין ערדסקאות (כלים שמשתמשים בהם לקטורת והם נבוכים ומנוקבים) של ברזל ומעשנין אותן מערב יו"ט, ופוקקין נקביהן (לשמור העשן והריח שלא יצא) מערב יו"ט. למחר, כשאורחים נכנסין פותחין את נקביהן, ונמצא הבית מתגמר מאליו. אמרו לו אם כן לא היו חביריו חלוקין עליו,

שהרי... אף בשבת מותר לעשות כן (אלא ודאי ביו"ט היו מניחים, לפיכך נחלקו עליו, מכל מקום גמרינן מינה דלאו לגמר הוה אלא להריח, ולכבוד האורחין, ואפלוג רבנן עליה למיסר להניחו ביו"ט אליבא דתנא קמא ולרבי אליעזר בר צדוק אפילו רבן גמליאל לא התייר, ואת אמרת דברי הכל מותר) אלא, אי אתמר הכי אתמר **אמר רב אסי** מחלוקת (לגמר כדי להריח) (דרכנן אסרי, דבעינן דבר השוה לכל נפש) אבל לגמר (כדי שיכנס הריח בכגדים) אסור. **פסק הש"ע** אין עושין מוגמר, דהיינו לפזר מיני בשמים על הגחלים, בין להריח ובין לגמר הבית או הכלים (מ"ב) והוא דבר שאינו שוה לכל נפש אלא למעונגים ולא הותר ביו"ט) אור"ח (תקיא, ד). **פסק** כחכמים.

איבעיא להו מהו לעשן (פירות בעשן בשמים, לקלוט טעם הבושם)? **רב ירמיה בר אבא** **אמר רב** אסור (דתפנוק יתירא הוא, ואין שוה לכל נפש אלא לאיסמנים, ובהאי עשן איכא אב מלאכה, כדמפרש רב הונא טעמיה מפני שהוא מכבה הגחלים כשנותן אבקת הבשמים עליהן) **ושמואל** **אמר** מותר [דאוכל נפש הוא וראוי אף לעניים אלא שאינו מצוי להם, ודמי לנזדמן לו צבי ביו"ט, כדאמרינן (כתובות ז.)] **רב הונא** **אמר** אסור, מפני שמכבה (כדפרישית אינו שוה לכל נפש, לפיכך אסור לעשות אב מלאכה בשבילה). **אמר** ליה רב נחמן ונימא מר מפני

עבה כ"כ יש לחוש שמא לא ישלזט חום האש בתוכה ותתחמין בתוכה בשעת אפייתה אבל בפחות מטפה מותר. ועיין בבה"ל שהבאנו דעת כמה פוסקים דאפילו בפחות מטפה יש ליוהר. ובדיעבד אם כבר אפה יש מתירין אפילו עבה טפה ויש אוסרין אכן בפחות מטפה אין לאסור בדיעבד. ומ"מ כל שהיא עבה יש לעיין בתוכה אם נאפית יפה ולא נתחמצה) אור"ח (תס, ה). **ב.** מותר לעשות ביו"ט פתין גדולים, ולא חיישינן שמתוך כך יבא לאפות יותר ממה שצריך (מ"ב) ר"ל הואיל ואין בה מורה כ"כ כמו שיש בפת קמח בעריכת כ"א מהן וע"כ הו"א שיש לחוש שיאפה יותר ממה שצריך והיינו באופן שאסור) אור"ח (תק, ה). **פסק הרמ"א** ויש לעשות המצות רקיקין (מ"ב) היינו אף דמבואר בס"ה דפחות מטפה מותר לעשות מ"מ נכון יותר לכתחלה לעשות רקיקין דקין) ולא פת עבה כשאר להם, כי אין הרקיקין ממהרין להחמיץ אור"ח (תמד).

משנה אף הוא אמר שלשה דברים להקל מכבדין בית המטות (בית המסיבה שאוכלין שם, שהיו מסובין ואוכלין על גבי המטות) ומניחין את המוגמר (לבונה על גבי גחלים) ביו"ט, ועושין גדי מקולם (כרעיו ובני מעיו תלוין חוצה לו בצדו כשצולחו, והיו עושין זכר למקדש, שכתוב בו על כרעיו ועל קרבו, ומקולם לשון גבור מזויין שכלי זיינו תלוין לו בצדו) כלילי פסחים. והכמים אוסרין (בשלשתן, בכבוד משום אשוויי גומות, וכמוגמר משום דלאו צורך כל נפש הוא, ובגדי מקולם מפני שדומה לקדשים, ויאמרו מותר להקדיש ולאכול קדשים בחוץ).

אמר רב אסי מחלוקת לגמר (כשאסרו חכמים לא אסרו אלא כשמניחו כדי לגמר בו כלים, שנותן המחתה עם הלבונה והגחלים תחת הבגדים להכניס בהן ריח, דלאו להנאת הגוף הוא, אלא להכשיר כלים) אבל (מניח לבונה על גבי גחלים) להריח דברי הכל מותר (שהנאת הגוף הוא, ולאוכל נפש דמי). **מיתבי** אין מכבדין בית המטות ביו"ט, ושל בית רבן גמליאל מכבדין. **אמר רבי אליעזר** בר צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל, ולא היו מכבדין בית המטות ביו"ט,

כב: - כג.

(שעושיין לבתי שוקים ולבתי ידים של הלוקי הנשים, שמקמטין אותן על עין חלק או על אגודה של קשים) מעשה אומן הוא (ואסיר, וקטורא לשון קשר) ואי לעשן אסור, דהא קא מכבה. אמר ליה רב אשי לעולם לעשן, מידי דהוה אבשרא אגומרי. איכא דאמרי...אי לעשן אסור, דקא מוליד ריחא. אמר רב אשי אנא אמריתנה נהליה, ומשמיה דגברא רבה אמריתנה נהליה לעולם לעשן, ומידי דהוה אבשרא אגומרי (מוליד נמי ריח בפחמין). פסק הש"ע א. אין עושין מוגמר אבל אם עושה כדי ליתן ריח טוב בפירות למתקן לאכילה, מותר אפילו אם מפוזר על גבי גחלת של עץ (מ"ב אף דיש בזה משום מכבה ומבעיר כנ"ל שרי דדבר זה שוה לכל נפש הוא דאף עניים מתאוין למתקן אכילתן אלא שאינו מצוי להם) [נהגה ואסור לסחוף כוס מבושם על הבגדים, משום דמוליד בהן ריחא (מ"ב ואסור מדרבנן שהמוליד דבר חדש קרוב הוא לעושה מלאכה חדשה)] או"ח (תקיא.ד). ב. קמטים שעושים הנשים בבתי זרועותיהן ובבתי שוקיהן, אסור לעשותן בי"ט משום תיקון מנא או"ח (תקיס.ה).

איתא במשנה 'עושיין גדי מקולם' **תניא רבי יוסי אומר** תודום איש רומי הנהיג את בני רומי לאכול גדי מקולם בלילי פסחים. שלחו ליה אלמלא תודום אתה (הכס גדול ונכבד) גוזרנו עליך נדוי, שאתה מאכיל את בני ישראל קדשים בחוץ. קדשים סלקא דעתך (מאי קרוב להאכיל קדשים איכא, היאך יכולין להיות קדשים, ואין אדם מקדישן)? אלא אימא כעין קדשים (והכי שלחו ליה שאתה מאכיל את ישראל כעין קדשים, והרואה אומר הוקדשו לפסח). פסק הש"ע מקום שנהגו לאכול צלי בלילי פסחים, אוכלים. מקום שנהגו שלא לאכול, אין אוכלין גזירה שמא יאמרו בשר פסח הוא. ובכל מקום אסור לאכול שה צלוי כולו כאחד (מ"ב הדיינו ראשו על כרעיו ועל קרבו כמו בפסח) בלילה זה, מפני שנראה כאוכל קדשים בחוץ, ואם היה מחותך או שחסר ממנו אבר או שלק בו אבר והוא מחובר, הרי זה מותר במקום שנהגו... או"ח (תעו.א). מ"ש מקום שנהגו לאכול צלי... מקום שנהגו שלא לאכול, הוא משנה בפסחים (גג.).

שמבעיר (הבשמים, שגם זה אב מלאכה) אמר ליה תחלתו מכבה וסופו מבעיר (ותרוייהו הוו ביה, ואנא קמא קמא נקטי).

אמר רב על גבי גחלת אסור (דאיכא מכבה ומבעיר) [דף כג ע"א] על גבי חרס (שהסיקו) מותר (פירש רש"י דכבו ליכא, והבערה נמי על ידי שינוי היא כלאחר יד, וליכא איסורא דאורייתא. כתבו התוס' והר"ר יצחק פירש דההבערה הוי כדרכה ומ"מ שריא דקסבר דהבערה שלא לצורך שרי לעשותה ביו"ט. וכן משמע בירושלמי אליבא דרבנן, ומ"מ בסוף הסוגיא סיים הירושלמי לא תאסור ולא תשרי ומכאן יש לזהר מלעשות הבערה שלא לצורך, ומכל מקום על גבי גחלת אסור לפי שיש כבוי עם הבערה דלכילי עלמא האי לא שרי הואיל דאין זה דבר השוה לכל נפש, ואפי' למאן דשרי הבערה שלא לצורך כלל בירושלמי היינו לפי שישנו פעמים לצורך אוכל נפש, אבל כבוי דלעולם אינו לצורך תקון אוכל נפש ודאי אסור לכולי עלמא בי"ט, ורבא דשרי אף על גבי גחלת היינו משום דחשיב ליה דבר השוה לכל נפש דאם היו עשירים צריכין הן לכך) **ורבה אמר על גבי חרס נמי אסור**, משום דקא מוליד ריחא (שנכנס בחרס, שלא היה בו ריח, ואסור מדרבנן, שהמוליד דבר חדש קרוב הוא לעושה מלאכה חדשה).

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו סחופי כסא אשיראי (לכפות כוס מבושם על השיראים של מלבוש, להכניס בהן ריח הבושם שבכוס) ביזמא טבא אסור, מאי טעמא משום דקמוליד ריחא (בשיראים). ומאי שנא ממוללו ומריח בו, וקוטמו ומריח בו (דתניא בהמביא גבי עצי בשמים מוללו בין אצבעותיו כדי להוציא ריחו, או קוטמו שיהא מקום הקטימה לה ונותן ריח, ובתלושיין קמירי)? התם ריחא מיהא איתא, ואוסופי הוא דקא מוסיף ריחא. הכא אולודי הוא דקמוליד ריחא. **רבא אמר על גבי גחלת נמי מותר** (כשמואל, דאוכל נפש הוא עשון פירות זה, ושוה לכל נפש, ואי משום כבוי והבערה ואולודי ריחא) מידי דהוה אבשרא אגומרי (דאיכא כל הני, ושרי).

דרש רב גביהא מבי כתיל אפתחא דבי ריש גלותא, קטורא שרי (כן דרש להם, ולא פירש דבריו). אמר ליה אמימר מאי קטורא, אי קטורא בידי

כג. - כג:

שמעון שמתיר ודוקא במגירת של עין דאין עושה חבורה אבל במגירת שלנו שהן של ברזל כ"ע מודו דאסור דפסיק רישיה ולא ימות הוא שתולש שערות) שהרי רבי אלעזר בן עזריה מודה לו. אמר ליה רבא לרב נחמן ולימא מר הלכה כרבי יהודה, שהרי חכמים מודים לו? אמר ליה אנא כרבי שמעון סבירא לי ועוד שהרי רבי אלעזר בן עזריה מודה לו. **פסק הש"ע** דבר שאין מתכוין, מותר, והוא שלא יהא פסיק רישיה או"ח (שלו,א).

[דף כג ע"ב] משנה הרחיים של פלפלין טמאה משום שלשה כלים (פירש רש"י נפקא מינה דאי נמי אול חד שמא מינה טמאה משום אידך. ביארו התוס' פי ואם נטמא זה לא נטמא זה אפילו בשעת מלאכה שהן כולן יחד, הואיל וכל אחד ראוי למלאכה בלבדו ולא דמי למספרים של פרקים ואזמל של רהיטני דהתם הם מהוכרים יותר בשעת מלאכה) משום כלי קבול, ומשום כלי מתכת, ומשום כלי כברה.

תנא תחתונה (שמקבלת אבק הפלפלין כשנופל דרך נקבי המכבר) משום כלי קבול (שכלי עין שיש לו בית קבול הוא) **אמצעיית** (שהיא מקפת את המכבר) משום כלי כברה (פירש רש"י משום כלי עין לא מטמאה דאין קבולה קבול, אלא חכמים גזרו טומאה על הכברה משום ארוג, ואפילו אין המכבר של מתכת אלא עין מטמאה משום כלי כברה **כתבו התוס'** ולא נראה דלא שייך ארוג במעשה של עין כי אם בצמר ופשתים ונראה **לבאר** שמדובר בכברה שמנפים בה סולת שמבואר בירושלמי שאף שיש נקבים בבית הקיבול שלה מקבל טומאה, כיון שיכולה להחזיק בתוכה סובין היינו את פסולת הסולת שאינה יוצאת דרך הנקבים הללו) עליונה (שמכתשין ושוחקין בה הפלפלין) משום כלי מתכת (דמשום כלי עין ליכא לטמוייה, דפשוטיהן מהורין, אלא משום צפוי התחתון שהוא עיקר, והעין בטל אצלו).

משנה עגלה של קטן (פירש רש"י שעושיין לו לשחוק, ויושב עליה ומטלטלין אותו עליה הקשו התוס' ולא נהירא דמאי קא משמע לן פשיטא הא אין לך כלי מיוחד גדול מזה **לבד נראה** לי דהיינו כלי שעושיין לקטנים להתלמד להלך והיא עומדת על שלשה אופנים ואוחז בה בידי והיא מתגלגלת לפניו תמיד) טמאה מדרם (אם התינוק זב נעשית העגלה אב הטומאה, דמיוחדת לישיבה היא, דהא סומך קטן עליה נמצאת שהיא מיוחדת לו לישיבה, ואין אומרים

משנה שלשה דברים רבי אלעזר בן עזריה מתיר והכמים אוסרים פרתו יוצאה (בשבת) ברצועה שבין קרניה (לנוי, ואמור רבנן משאוי הוא, ואינו תכשיט לה) ומקרדין את הבהמה ביו"ט (לסרוק סוס במסרק דק במגירת של ברזל ששינייה דקות ואף על גב דעביד חבורה) ושוחקין את הפלפלין ברחים שלהן (כעין אותם שלנו). **רבי יהודה אומר** אין מקרדין את הבהמה ביו"ט, מפני שעושה חבורה, אבל מקרצפין (במגירת של עין ששינייה גסות, ואין עושה חבורה). והכמים אומרים אין מקרדין, אף לא מקרצפין.

למומר דרבי אלעזר בן עזריה דהא פרה הויה ליה, והאמר רב תליסר אלפי עגלי הוה מעשר רבי אלעזר בן עזריה מעדריה כל שתא ושתא והקשו התוס' ותימה והא ר' אלעזר בן עזריה היה אחר הורבן הבית טובא, דהא ר"ג היה נשיא קודם ראב"ע, ור"ג היה לאחר הורבן הבית, דהא רבן יוחנן בן זכאי שהיה נשיא קודם ר"ג היה עושה תקנות מיד לאחר הורבן הבית, ואמרינן (בכורות נג.) דלאחר הורבן נתבטל כל מעשר בהמה. **יש לומר** דלא נתבטל לאלתר כי אם לאחר זמן **אי נמי** אפטרופוס של ראב"ע שהיה בימי הבית היה מעשר **אי נמי** לאו דוקא מעשר אלא שהיה נותן למלך בכל שנה העשירית? **תנא** לא שלו היתה, אלא של שכנתו היתה, ומתוך שלא מיחה בה נקראת על שמו.

איתא במשנה 'ומקרדין את הבהמה ביו"ט' **תנו רבנן** איזהו קרוד ואיזהו קרצוף, קרוד קטנים ועושיין חבורה, קרצוף גדולים, ואין עושיין חבורה. ושלש מהלוקות בדבר רבי יהודה סבר דבר שאינו מתכוין אסור. מיהו, קרוד קטנים ועושיין חבורה, קרצוף גדולים, ואין עושיין חבורה, ולא גזרינן קרצוף אטו קרוד. ורבנן סברי נמי כרבי יהודה דבר שאינו מתכוין אסור, וגזרינן קרצוף אטו קרוד. ורבי אלעזר בן עזריה סבר לה כרבי שמעון, דאמר דבר שאינו מתכוין מותר (הואיל ואין מתכוין לחבורה, אף על גב דזמנין דמתרמי שרי) ובין קרוד ובין קרצוף שרי.

אמר שמואל, ואמרי לה **אמר רב נחמן** הלכה כרבי שמעון (כתבו התוס' פירש ר"י דהלכה כר

מוקפין גדר סביב, וכוונסין לתוכן חיות הבר, ויולדות ומגדלות (שם) ואין נותנין לפניהם (לפני הדגים) מזונות ופירש רש"י ואפילו למאן דאמר יאכל לכל נפש נפש בהמה במשמע, הני מיילי דמזונותן עליך, אבל דגים אפשר להם בלא מזונות, שהם אוכלים שרשי עשבים וקרקע, וגדול אוכל את הקמח. והקשו התוס' שהרי הגמ' הקשתה מצידה על צידה ותירצה הא בכיבר גדול הא בכיבר קמח, והשתא תינה מצידה לצידה תרצת שפיר אלא מזונות מאי תרצת דבמתני' אמרי' ונותנין לפניהם מזונות והתם אמרי' אין נותנין לפניהם מזונות לכך נראה לי דהא תליא בהא, אי צידה מותרת מותר נמי ליתן לפניהם מזונות. והכי פירושו, אין צדין דגים מן הכיבירין וכו' ואין נותנין לפניהם מזונות גזרה שמה יצודם דהא צידה שלהן אין מותרת ביו"ט. ומ"מ קשיא דמשמע הכא דהיכא דצידה שלהן אמרה אפילו לזרוק להם מזונות אסור, ובשבת (קנה): קאמר גבי דברים שאסור ליקח מהן למשדא קמיהו שפיר דמי (ע"ע סע"כ סמלך יו"ט ב,ו) ויש לומר דהתם מיירי בשבת דהמיר דאוכל נפש אסור ולא שייך למגזר שמה יקח מהן, אבל הכא מיירי ביו"ט דאוכל נפש מותר, גזרינן דלמא כשיתן להם מזונות שמה יצוד מהם אבל צדין חיה ועוף (המכונסים מאתמול) מן הכיבירין (סלקא דעתך השתא, כיון דמוקפים גדר הוו להו כנצודין ועומדין, אבל דגים נשמטין לחורים ולסדקים, והויא צידה ביו"ט) ונותנין לפניהם מזונות (בימי החורף צריכין מזונות, ואף בימי הקיץ, במקום דריסת בני אדם, שאין עשבים עולים בו) רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל הכיבירין שוין. זה הכלל כל [דף כד ע"א] המחוסר צידה אסור, ושאינו מחוסר צידה מותר. פסק הש"ע א. (הלכות יו"ט) דגים ועופות וחיה שהם מוקצה (מ"ב מדתלה הטעם במוקצה משמע דח"ה בהמה כגון בהמה מדברית או כגון אווז ותרנגולת העומדת לגדל ביצים אף דלא שייך בהן צידה כיון דהם מוקצה אסור להשקותן וליתן לפניהם מזונות שמה יבוא לאכול מהן ביום טוב. אבל לקמן בסעיף ז' סתם המחבר כדעת הפוסקים דתלוי הדבר בצידה דכל שאין מחוסרין צידה מותר ליתן לפניהם מזונות, וכתב הפר"ח דכן נוהגין העולם וכן הוא העיקר) אין משקים אותן ביו"ט ואין נותנים לפניהם מזונות (מ"ב כתבו האחרונים דוקא לפניהם ממש אסור ליתן אבל אם נותן ברהוק קצת מהם והם באים ואוכלים לית לן בה כיון דעושה הכירא מדבר ולא אתי ליקח מהם) שמה יבא ליקח מהם (מ"ב לאכלם, ובבהמה טמאה דלא שייך זה מותר לכו"ע) או"ח (תצו.ב). לשון הש"ע

לו עמוד ונעשה מלאכתנו, דאילו לא מיחדא להכי לא הות אב הטומאה, כדתניא... ונטלת בשבת (דתורת כלי עליה) ואינה נגררת (בשבת) אלא על גבי כלים (על גבי כגדים, מפני שעושה חריץ בקרקע, וחופר הייב משום חורש). רבי יהודה אומר כל הכלים אין נגררין, חוץ מן העגלה, מפני שהיא כובשת (חריץ הנראה בהלוכה לא על ידי הפירה הוא, אלא כובשת ודורסת הקרקע, ונדוש תחתיה ונעשה מקומה נמוך, אבל אינו זו עפר ממקומה).

עגלה של קמח טמאה מדרם דהא סמיך עלויה. ונטלת בשבת משום דאיכא תורת כלי עליה. ואינה נגררת אלא על גבי כלים. על גבי כלים אין, על גבי קרקע לא, מאי טעמא דקא עביד חריץ. מני רבי יהודה היא, דאמר דבר שאין מתכוין אסור, דאי רבי שמעון האמר דבר שאין מתכוין מותר. דתניא רבי שמעון אומר גורר אדם מטה כסא וספסל, ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. אימא סיפא, רבי יהודה אומר אין הכל נגררין בשבת חוץ מן העגלה מפני שהיא כובשת, מפני שכובשת אין, אבל חריץ לא עבדא? תרי תנאי ואליבא דרבי יהודה (חד סבר העגלה נמי כשאר כלים, דעושה חריץ בגרירתה, שפעמים שאין האופן מתגלגל והוא נגרר וחופר, ואידך סבר לא שכיח הכי, ואינה אלא כובשת תחת גלגולה). פסק הרמב"ם עגלה של קמח מתטמאה במדרם שהרי נשען עליה כלים (כה,טז).

פרק אין צדין

משנה אין צדין דגים (פירש רש"י אע"ג דשחיטה ואפייה ובישול מאכות מלאכות הן, והותרו לצורך יו"ט, טעמא משום דאי אפשר מערב יו"ט, דשחיטה הייש למכמר בשרא, פן יתחמם ויסריה, אבל צידה אפשר לצודו מבעוד יום, ויניחנו במצודתו במים, ולא ימות ולמחר יטלהו. הקשו התוס' ולא נהירא דבדף (ג) גבי גזרה שמה יתלוש, כתיב דאין לחלק באוכל נפש בין אפשר לעשותו מערב יו"ט לאי אפשר, אלא דוקא במכשירין יש חלוק ולכך נ"ל כפר"ג מקינ"ן, שבירושלמי יש מיעוט שקצירה אמרה אף לצורך אוכל נפש, וזה דמי לקצירה) מן הכיבירים ביו"ט (של דגים הן בריכות של מים, כיבירין של חיה קרפיות

נצוד ועומד). אלא עופות אעופות קשיא (דהא כולהו מודו דאין צידתן אפילו לבית). וכי תימא הא נמי לא קשיא, הא בכיבר מקורה (שיש לו גג) הא בכיבר שאינו מקורה. והא בית, דכביבר מקורה דמי, ובין לרבי יהודה ובין לרבנן צפור למגדל אין, לבית לא? אמר רבה **בר רב הונא** הכא (דקתני גבי שבת צפור למגדל ולא לבית) בצפור דרור עסקינן (שדרה בבית כבשדה, שיודעת להשמט בזויות הבית לכל צד, ולכך נקראת דרור על שם דירה, שדרה בכל מקום) שאינה מקבלת מרות. דתנא דבי רבי ישמעאל למה נקרא שמה צפור דרור שדרה בבית כבשדה ואבל כמשנה ובכרייתא שבסוגייתנו מדובר בעופות אחרים, שמקבלים מרות במקום סגור ומקורה, וא"כ אפשר לחזור לתרוץ הקודם, בין ביבר שיש לו תקרה, לביבר שאין לו תקרה (כ"מ) עוד יש לומר שהמשנה מדברת בשאר עופות, והכרייתא דיברה בציפור דרור (שיטמ"ק).

השתא דאתית להכי (דעופות אעופות לא קשו אהדדי, ולא דחיקא לאוקומי מתניתא בפלוגתא דתנאי, היה אחיה נמי לא תוקמא כתנאי, אלא תרוייהו כרבנן) היה אחיה נמי לא קשיא הא (מתניתין וכן החיא דשבת) בכיבר קמן, הא (כרייתא דקתני אין צדין) בכיבר גדול (ויש לה להשמט, ורבן שמעון בן גמליאל אף בכיבר קמן פליג, אם צריך לומר הבא מצודה, אי נמי, לאו לאפלוגי אתא, אלא לפרושי כדלקמן).

היכי דמי ביבר קמן היכי דמי ביבר גדול? אמר **רב אשי** כל היכא דרהיש אבתרה וממי לה בחד שחיא (בפעם אחת שהוא שוחה עליו לתפשו, אין לו להשמט ממנו) ביבר קמן, ואידך ביבר גדול. **אי נמי** כל היכא דאיכא עוקצי עוקצי (זויות) ביבר גדול, ואידך ביבר קמן. **אי נמי** כלל היכא דנפלי טולא דכתלי אהדדי (מרוכ קטני וקצרו) ביבר קמן, ואידך ביבר גדול **הפסיו** התוס' (עפ"י המהר"ם) שהיה להם שיעור קבוע לכותלי הביברים, שאל"כ לא מובן מדוע לא נקטה הגמ' את גובה הכותל, הרי יתכן ביבר גדול אם כותלים גבוהים ויפול הצל אחד על השני, וכן ביבר קמן אם כותלים נמוכים, ולא יפול צל הכתלים אהדדיין).

הוא לשון הרמב"ם, והסביר הפר"ח שכוונת הרמב"ם ככונת התוס', שאיסור לתת מזונות הוא משום השש צידה וזה כוונת הרמב"ם באומרו 'שמא יבוא ליקח מהן'. **ב.** (הלכות יו"ט) שאר כל היה ועוף שמחוסרים צידה, שצריך לומר הבא מצודה ונצודנו, אסור לצודן וליתן לפנייהם מזונות. וכל שאין מחוסרים צידה, מותר לצודם וליתן לפנייהם מזונות (מ"ב היינו אם הזמינם דלית בהו משום מוקצה הא לא"ה אסור לתופסן שהרי אסורים גם בטלמול) או"ח (תצו, 1). **ג.** (הלכות שבת) אין נותנין מים ולא מזונות לפני דבורים, ולא לפני יוני שובך ויוני עליה (מ"ב אפילו הם שלו, מ"מ אין מזונותיהן עליו דשכיחי להו בדברא וטרחא שלא לצורך היא) ולא לפני חזיר (מ"ב דאין מזונותיו עליו לפי שאסור לגדלו) אבל נותנין לפני אווזין ותרנגולים ויוני בייתות וכן לפני כלב שמזונותיו עליך (מ"ב ואפילו כלב שאינו מגדלו בביתו מותר דמצוה קצת ג"כ ליתן לו מזונות כמו שאחז"ל שחם הקב"ה עליו לפי שמזונותיו מועטין ומשהה אכילתו במעיו שלא יתעכל ג' ימים, ולפני כלב רע אסור כמו לפני חזיר דאסור משום דאסור לגדל חזירים וכלב רע, יש נוהגין ליתן חמים לפני עופות בשבת שירה ואינו נכון שהרי אין מזונותן עליך) או"ח (שכדיא) **כתב הפסקי תשובות** וכל אדם רשאי לתת להם מזונותיהם, ולא דווקא בעליהם (צ"ל ו"ס וללא כ"ל) ולא זו בלבד אלא גם בעלי חיים של הפקר, שאין תלויים במזונותיו כלל, אם נקלעו למצוקה עקב סיבה כל שהיא, ורעבים לאכול ואין להם מושיע, יש להורות להתיר ליתן להם מזונותיהם, ומצוה יש בכך.

ורמינהו ביברין של היה ושל עופות אין צדין מהם ביו"ט, ואין נותנין לפנייהם מזונות. קשיא היה אחיה, קשיא עופות אעופות? בשלמא היה אחיה לא קשיא, הא רבי יהודה, הא רבנן, דתנן רבי יהודה אומר הצד צפור (מן החוץ, עד שהכניסו...) למגדל, וצבי (מן החוץ עד שהכניסו...) לבית (בשבת) חייב (דאחוז ועומד, אבל צפור שהכניס לבית ונעל בפניו פטור, שיוצא לו דרך חלונות, ואין כאן צידה, או צבי שהכניסו מן החוץ לביבר ונעל לפניו אין זו צידה). לבית הוא דמחייב, אבל לביברין לא. וחכמים אומרים צפור למגדל (היא צידתו, כאשר אמרת) וצבי (אין צריך עד שיוכניסו לבית, דאף לגנה ולחצר ולביברין (הוי צידה, ומתניתין דקתני צדין מן הביברין ביו"ט רבנן היא, דאמרי משנכנס לביבר הוא

עד קינן, וצריך לעלות אחריהן, וגם שם נשמטין ממנו ויורדין, ואילו אלו ברנע שנכנסין לכלובן יותר כבר לא בורחים). **פסק הש"ע א.**

אין צדין דגים מן הביברים [הנה אפילו במקום שאינם מחוסרים צידה, לפי שהביבר רחב הרבה והדגים נשמטים אילך ואילך (מ"ב ר"ל שהיה הביבר קטן שא"צ לומר הבא מצודה ונצודנו, ובחיה ועוף כה"ג השיב אין מחוסר צידה גבי דגים הואיל והם מכוסים מן העין והביבר רחב לעולם הם נשמטים לחורין ולסדקין ולכן לא חשיבי כניצודים הואיל ויש עכ"פ מורה לתפסם. וכתב המ"א דאם המים צלולים ורואה הדגים מותר אם אין מחוסר צידה שהביבר קטן ויש מאחרונים שסוברין דעכ"פ מטעם מוקצה אסור לצודן] או"ח (תצנא). ב. שאר כל היה ועוף שמחוסרים צידה, שצריך לומר הבא מצודה ונצודנו, אסור לצודן וליתן לפניהם מזונות, וכל שאין מחוסרים צידה, מותר לצודם וליתן לפניהם מזונות או"ח (תצנא). הרי"ף הרא"ש והרמב"ם הביאו רק דברי רשב"ג והשמיטו שאר האוקימתות והסביר קו"כ שהרא"ש הבין כרש"י שהכל חד שיעורא הוא (ודלא כתום). ג. הצד צפור דרור למגדל שהוא ניצוד בו, ושאר צפרים, וצבי, לבית או לביבר שהם ניצודים בו, חייב, ואם אינו ניצוד בו, פטור אבל אסור או"ח (שמו"א). דין שאם אינו ניצוד בו פטור, נלמד מלשון הגמ' מחוסר צידה חייב, שאינו מחוסר צידה פטור.

משנה מצודות היה ועוף ודגים שעשאן מערב יו"ט לא יטול מהן ביו"ט, אלא אם כן יודע שנצודו מערב יו"ט. ומעשה בנכרי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל, ואמר מותרין הן, אלא שאין רצוני לקבל הימנו (שאני שונאו פיש הפנ"י שקש"י כתב כן לאפקוי גלח תלמיך סלח להחמיר על עמנו, שא"כ יכל לקבלו, ולהנות אחר יו"ט).

מעשה לסתור (וכי דרך המדברים לומר דבר ומביאין מעשה אחריו להכחיש דבור הראשון)? חסורי מחסרא והכי קתני ספק מוכן אסור, ורבן גמליאל מתיר. ומעשה נמי בנכרי אחד שהביא דגים לרבן גמליאל, ואמר מותרין הן, אלא שאין רצוני לקבל הימנו. **אמר שמואל** אין הלכה כרבן גמליאל. **ואיכא דמתני לה** (זהא דשמואל דאסר ספק מוכן) אהא, דתניא ספק מוכן, רבן גמליאל מתיר ורבי יהושע אסר. **אמר**

איתא במשנה רבן שמעון בן גמליאל אומר לא כל הביברין שויין **אמר שמואל** הלכה כרבי שמעון בן גמליאל. **אמר ליה** אב"י הלכה מכלל דפליגי (רבנן עליה, למימר כל הביברין שויין, בתמיה, והא אוקימנא בביבר קטן משום דנצוד ועומד)? **אמר ליה** ומאי נפקא לך מינה (אי אמינא הלכה, כל שכן דאי לא פליגי הלכתא היא)? **אמר ליה** גמרא גמור זמורתא תהא (אומר לתלמיד שומה למוד הן אמת הן שבוש, ויהא לך לומר ושיר).

איתא במשנה 'זה הכלל כל המחוסר צידה וכו' היכי דמי מחוסר צידה? **אמר שמואל** כל שאומר הבא מצודה ונצודנו (פירש רש"י כלומר שצריך לבקש תחבולות לתפשו, והיינו שיעורא דביבר גדול דלעיל, ואידך ביבר קטן, ורב אשי שערניהו לעיל בחדא שיעורא, ושמואל בהאי שיעורא. תוס' מקשים על רש"י דאם כן אמאי מפרש אותו פעם אחרת, והלא פירש לעיל היכי דמי ביבר גדול וכו' **לכך** נ"ל דלעיל מייירי בבחמה והיה והכא מייירי בעופות, ואף על גב דלעיל קאמר הא בביבר מקורה מכל מקום לא פירש שיעור הביבר בכמה לא הוי מחוסר צידה). **אמר ליה** אב"י והא אווזין ותרנגולין, שאומרים הבא מצודה ונצודנו (כלומר שצריך לבקש תחבולות לתפשו) ותניא הצד אווזין ותרנגולין ויוני הרדיסאות (על שם מקומם, וי"א על שם הורדוס, והן הגדלים בבתים) פטור **אמר שמואל** הללו באין לכלובן לערב (סל שמקננין בו, אווזין ותרנגולין באין לערב לכלוב, ונוח לתפושן שם, הלכך הרי הן כניצודין ועומדים, ומותר לצודן אפילו חוץ לכלובן) והללו אין באין לכלובן לערב. והרי יוני שובך ויוני עלייה, דבאין לכלובן לערב, **ותניא** הצד יוני שובך ויוני עלייה (יוני הבר הן, ושטין ואוכלין בחוץ) וצפרים שקננו בטפיהון בבירות (כמין פכין נותנין בחומות הבירות והמגדלים, לקנן שם עופות הבר) חייב? אלא **אמר שמואל** הללו באין לכלובן לערב ומזונותן עליך (הלכך כבהמה הן, וחשיבי מזומן) והללו באין לכלובן לערב ואין מזונותן עליך. **רב מרי אמר** הני עבידי לרבווי (יוני שובך עשוין להשמט ולברוח מפני בני אדם) והני לא עבידי לרבווי. כוליהו נמי עבידי לרבווי? לכלובן קאמרינן דעבידי לרבווי (פורחין

כד. - כד:

אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת. דאנא ולוי הוינן קמיה דרבי כי אמרה להא שמעתא. באורתא אמר מותרין באכילה, בצפרא אמר מותרין לקבל. אנא דהואי בי מדרשא הדרי בי, לוי דלא הוה בי מדרשא לא הדר ביה.

מיתבי נכרי שהביא דורון לישראל, אפילו דגים המפולמין (לחיים, טריים) ופירות בני יומן, מותרין (והא על כרחך ר"ג הוא דמיקל). בשלמא למאן דאמר מותרין לקבל שפיר (ואף על גב דלאו ספק הוא אלא ודאי מוקצה, איכא למימר דמתיר בטלטולו, ולקמן פריך עלה) אלא למאן דאמר מותרין באכילה, פירות בני יומן מי שרו באכילה? ולטעמיה דפירות בני יומן מי שרו בטלטול? אלא בכורי דאדמי (אדומים שלא נס ליחן ואדמומית שתחת לחייהן, שבדוקין אותן שם) ופירי דכבישי בירקא (כשלקטום טמנום מיד בירק שלא יברח לחלוהן, כבישי טמונין) עסקינן (פירש רש"י והני ודאי מוכן נינהו, דניכרין שמערב יו"ט הן, ואשמועינן, דאף על גב דדמו לבני יומן לא היישינן למראית העין. הקשו התוס' על רש"י שא"כ ודאי דמותרין לטלטל ואף ת"ק שאמר בספק מוכן יתיר בזה וממהלך דברי הגמ' משמע שהברייתא היא רק כדעת ר"ג שמתיר ספק מוכן. לכן נראה לי דאין ודאי שהוא מערב יו"ט אלא ספק, והשתא אתיא כרבן גמליאל דמתיר ספק מוכן (הפנ"י והמגיני שלמה תמהים על התוס', לנהי לסכנת המקשה ע"כ לא מיתוקמא הך דברייתא אלא כר"ג, מ"מ לסכנת התלן הכי אפשר ומותר להעמיד את התרוץ כ"ע). ואמאי קרי להו בני יומן שהן כעין בני יומן.

אמר רב פפא הלכתא נכרי שהביא דורון לישראל ביו"ט, אם יש מאותו המין במחובר אסור (משום מוקצה, ואפילו לרבי שמעון יש מוקצה בגרוגרות וצמוקים, ומחובר בגרוגרות וצמוקים דמי, מדלא לקמן מאתמול אקצינהו מדעתיה, ולא תחלוך במחובר בין שלו בין של נכרי) ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו (פירש רש"י כדי שלא יהנה ממלאכת יו"ט, והא דקאמר ולערב אסורים בכדי שיעשו הא לאחר כן מותרים, אפילו לערב ראשון נמי, אע"ג דליל יו"ט שני הוא ממתין בכדי שיעשו, ומותרין מטה נפשך. אם הלילה חול הוא הרי המתין בכדי שיעשו, ואם קדש הוא נמצא שנלקטו בחול, כן דעתי נוטה, ויש לי ראיות הרבה. ודלא כבה"ג שהסביר

שמואל הלכה כרבי יהושע. **ואיכא דמתני לה** אהא, דתניא [דף כד ע"ב] שוחטין מן הנגרין (מן ביברים, לפי שנצודים ועומדים, ועל שם שעושיין שם ניגרי מים והריצין לשתות החיות שם, קרי להו נגרים) ביו"ט, אבל לא מן הרשתות (מצא היה במצודתו, ספק נצוד היום ספק נצוד מאתמול) ומן המכמורות. **רבי שמעון בן אלעזר אומר** בא ומצאן מקולקלין (כשהיה נופלת בראשו אחד, מתוך שמתפרקת ומתנתקת לצאת, המצודות מתקלקלות כולן, וראשו השני נתק ממקום שנתקע, וסימן הוא לו שיש היה בראש האחר) מערב יו"ט בידוע שמערב יו"ט נצודו, ומותרין. בא ומצאן מקולקלין ביו"ט בידוע שביו"ט נצודו, ואסורין.

הא גופה קשיא, אמרת, בא ומצאן מקולקלין מערב יו"ט בידוע שמערב יו"ט נצודו. טעמא דבא ומצאן מקולקלין, הא ספיקא אסורין. אימא סיפא בא ומצאן מקולקלין ביו"ט בידוע שביו"ט נצודו, טעמא דבא ומצאן מקולקלין, הא ספיקא מערב יו"ט נצודו ומותרין? הכי קאמר בא ומצאן מקולקלין מערב יו"ט בידוע שמערב יו"ט נצודו ומותרין, הא ספיקא נעשה כמי שנצודו ביו"ט ואסורין. **אמר שמואל** הלכה כרבי שמעון בן אלעזר (דאמר ספק מוכן אסור, והיכא דבא ומצאן מקולקלין מאתמול יש לסמוך דנצודו מבעוד יום).

פסק הש"ע אפילו ספק צידה אסור (מ"ב ואע"ג דלכמה פוסקים עיקר צידה ביו"ט אינה מן התורה וכמו שסתם ג"כ המחבר בסימן תצ"ה ס"ב, מ"מ החמירו כאן אפילו בספיקא משום שהוא דבר שיש לו מתירין שהרי אפשר לו לאוכלם אחר יו"ט ובדבר שיש לו מתירין החמירו חכמים אפילו בספק דרבנן) כגון מצודות היה דגים ועופות שהיו פרושות מערב יו"ט ולמחר מוציא בהם, אסורים אלא אם כן ידוע שניצודו מבעוד יום. ואם מצא המצודות מקולקלות מבערב יו"ט, בידוע שמערב יו"ט ניצודו א"ח (תצו"ג).

ואמר מותרין הם' מותרין למאי? **רב אמר** מותרין לקבל (בטלטול, דכולי האי לא אחמור מספק מוכן דלתסרו בטלטול, אבל באכילה לא שרינהו רבן גמליאל) ולוי **אמר** מותרין באכילה (קאמר רבן גמליאל, ולאו דסבירא לרב ולוי כותיה, אלא מלתיה הוא דמפרשי) **אמר רב** לעולם

כד: - כה.

זה מותר לאחר דליכא למגור בה, שאינו מכירו (כתב המהרש"א מהרש"ל מחק על זה וכתב דנ"ל שאין זה לשון רש"י, כי רש"י תופס הטעם משום שלא יהנה ממלאכת שבת ולא משום שלא יאמר. ואין זה הכרח לחקוק כל ספרים השונים דולאי גבי יש צמינו במחובר הוי טעמא משום שלא יהנה ממלאכת שבת ומש"ה לא חילקו צינו לחציו, אבל גבי חוץ לתחום ללא נעשה בגוף הדבר איסור מלאכה לא גזרו אלא משום שמא ישלח צצילו ולהכי מותר לאחר דליכא למגור ציה שאינו מכירו).

פסק הש"ע אינו יהודי שהביא דורון לישראל ב"ט, אם יש ממינו במחובר או שמחוסר צידה, אסור אף למי שלא הובא בשבילו לאכלו בו ביום... ואפילו לטלטל, אסור (מ"ב דמוקצה הוא וכו"ל וגם דיון דאסור באכילה ממילא אסור נמי בטלטול דומיא דטבל. ומטעם זה אפילו לערב שהוא תחלת יום אחר כיון שאסור באכילה עד כדי שיעשה ממילא נמי אסור בטלטול). ולערב, מותרים בכדי שיעשו. ובשני ימים טובים של גלויות, אם הובא ביום ראשון מותר מיד כליל יו"ט שני בכדי שיעשו (הגה ויש מחמירין לאסרו עד מוצאי יו"ט שני, ונוהגין להחמיר אם אינו צורך יו"ט לצורך אורחים ובכה"ג, דאז נוהגין להקל לאחרים שלא הובא בשבילן... ושיעור כדי שיעשו היינו כדי שילך האיני יהודי למקום שליקט ויגמור המלאכה ויחזור לכאן ואם נסתפק לו מהיכן הביא, שיעורן כדי שיבואו מחוץ לתחום או"ח (תקט"א). כתב הבי"ד לפסוק כרש"י דכן ס"ל לרמב"ם והרשב"א והרי"ף והראב"ד, הרבים וגדולים הם ובמידי דרבנן. * לענין שבת שלאחר ב' ימים טובים עיין סעיף ד' ברמ"א.

אמר רב הסוכר אמת המים מערב יו"ט (סותמה שלא יכנסו בה דגים מכחין משתחשך, ואת אלה הכין והזמין על ידי מעשה זה) ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין.

אמר רב חסדא היה שקננה (שמצאה לה מקום שישמש לה כמו יקן, שתוכל לגדל בה ולדה) בפרדס (מקום המשתמר, ואין הולד יוצא, שאינו יכול לברוח, וקל לצודו) אינה צריכה זמון (דהא הכא מפני שהיא סתומה ואין יכולין לצאת קרי להו מוכנים) **אמר רב נחמן** נפל חברין ברברבתא **איכא דאמרי** אמר רבה בר רב הונא מדברי רבינו (רב שכתב לגבי סוכר אמת המים) נלמוד היה שקננה בפרדס אינה צריכה זמון. אמר רב

בכדי שיעשו לילה הראוי לעשיה. **כתבו התוס'** והקשה הר"י לפרש"י דפירש דלכך בעינן 'כדי שיעשו' כדי שלא יהנה ממלאכת יו"ט, א"כ המבשל בשבת בשוגג אמאי יאכל הא נהנה ממלאכת שבת, אלא ודאי אין זה הטעם, אלא הטעם שמוא יאמר לנכרי לך ולקט. ומוזה הטעם אסורים עד מוצאי יו"ט האחרון בכדי שיעשו, דאי אמרת דמותרין במוצאי יו"ט ראשון חיישינן שמא יאמר לנכרי ביו"ט ראשון לך והביא כדי לאכול מהן בשני, ואם כן ע"כ לילה הראויה לעשיה קאמר. **וכלל הכי** הוא דדבר הכא מאליו כגון ביצה שנולדה ביו"ט ראשון או דבר מוקצה הבא בידים שהביא נכרי בשביל עצמו או בשביל נכרי אחר ונתנן לישראל ביו"ט ראשון מותר בשני, אבל אם הביאו בשביל ישראל מן המחובר אסור עד מוצאי יו"ט שני בכדי שיעשו, ואם לאו שאין במינו במחובר, הוי לתחום אסורין תוך התחום מותרין ור"י פירש שאין במינו במחובר הבא מחוץ לתחום לא בעינן כדי שיעשו דלא החמירו אלא בדבר שנעשה בו מלאכה דה"נ הקילו שמותר לישראל אחר אפילו בו ביום וקשה לרבי יהודה דאמרינן (שבת קנא): הביאו הלילים למת מחוץ לתחום לא יספוד בהן עד מוצאי יו"ט, ומשמע התם בכדי שיעשו ויש לומר דשאני התם דאזושא טפי מילתא דהכל יודעין שהובאו בשבילו ואיכא למגור טפי, ויש חלוק בין מת לדברים אחרים כדאמר התם עשה קבר לאביו ביו"ט לא יקבור בו עולמית אף על גב דדברים אחרים מותרים בכדי שיעשו אחר שבת או אחר יו"ט. **ואימר הר"ר שמואל מאיבר"א** דספק חוץ לתחום מותר והביא ראה מעירובין (מה): גבי מוא בעיכא מיבלע בליעי וכו' וקאמר דהוי ספק אם באו חוץ לתחום וסיפא דבריהם להקל (גליון). **ורבי יהודה** היה אסור במחובר ובצידה אפי' לא הביאו בשביל ישראל רק בשבילו או בשביל נכרי אחר ולא משמע כן גבי מרחצת בשבת דשרי (שבת קכב). **ואומר הררי** דיי"ט שחל להיות בה' בשבת ובע"ש או בא' בשבת וכו' בשבת הבא ביום ראשון שרי ליום שלישי ולא בעינן 'הראויה לעשיה' דשני ימים קודם לא שייך שמוא יאמר לנכרי, ויש להחמיר בדבר. **ובכדי שיעשו** דאמר לפי ר"י כדי שיתלשו ויובאו ממקום שנתלשו, ובדגים עד שיובאו ממקום דצדו אותם משם (מסר"ס) **גם יש לפסק** אם הביא קופה מלאה פירות אם צריך להמתין כדי שילקטו באדם אחד או בכמה בני אדם) ואם אין מאותו הזמן במחובר, תוך התחום מותר **[דף כה ע"א]** חוץ לתחום אסור והבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר **ופירש רש"י** לא שמעתי טעם מקובל בדבר, דאי משום מוקצה אמאי מותר לישראל אחר, ואי משום שנעשה בו איסור בשבילו אם כן לישראל אחר נמי אסור, דנכרי שהדליק את הנר בשבת נתן (שבת קכב.) אם בשביל ישראל אסור, ולא חלקו בינו לחברו, וי"ל דגבי איסור תחומין דרבנן לא אחמור כולי האי **טעם אחר נראה** לי מחוץ לתחום אסורין גזירה שמא ישלח בשבילו, והבא בשביל

כה.

שהתיר היה שקננה בפרדם ותיצו שאמורא היה לו לפרש דבריו והואיל ולא פירש מיירי בין בסמוכה בין שאינה סמוכה). **פסק הש"ע א.** אם סכר אמת המים בכניסה וכיצאיה מערב יו"ט, מותר ליקח ממנה דגים ביו"ט דהוה ליה ניצודין ועומדין (מ"ב ומוקצה אין כאן דמעשה הסכירה חשוב כמו שהזמין דגים ידועים) (הגה מאחר שאמת המים היא צרה ואינן יכולים להשטמ) או"ח (תצוה). ב. יוני שובך ויוני עלייה וצפרים שקננו בטפיהם, אסור לצודן (מ"ב אפילו בכלובן כיון שיכולין לצאת משם ובשבת חייב הטאת ולא דמי ליונים שבבית שניזונים בבית. ובאין תדיר לאכול וכניצודין דמי וגם עי"ז בני תרבות הם ואינן בורחין ונשמטין כ"כ כשרוצים לאחוז אותם, משא"כ ביונים אלו שניזונין מעלמא ואין מניחים עצמן ליתפס ביד) לפיכך אין זימון מועיל להם. והני מיילי בגדולים, אבל בקטנים שאינם מפריחים מותר לצודן, אבל זימון צריכים (מ"ב שיכול לדדות ולהתרחק מהוין לקן) או"ח (תצוה). ג. אווזים ותרנגולים ויונים שבבית או שבחצר, העומדים לאכילה, מותר לצודן (מ"ב ואפילו מר"ה ואפילו צריך להביא מצודה, דכיון דכאין לכלובן בערב וגם ניזונין תמיד בבית הרי הם כניצודים. וכ"ז אם תופסן כדי לשוחטן והתירו משום שמתח יו"ט הא לא"ה אסור לכמה פוסקים) ואין צריכים זימון או"ח (תצוה). ד. איל וצבי שקננו בפרדם (מ"ב גדור שהוא מקום המשתמר שאין הולד יכול לצאת משם וקל לצודו) וילדו בו עפרים, ועדיין הם קטנים שאין צריכים צידה, מותרים בלא זימון, ודוקא בפרדם הסמוך לעיר בתוך שבעים אמה דדעתיה עלויה (מ"ב דכיון שהמקום קרוב ורואה אותם תמיד לא אסח דעתיה מינייהו אפילו בסתמא אבל אם אינו סמוך אי זמין אין אי לא זמין לא). והאם, אפילו זימון אין מועיל לה כיון שמחוסרת צידה (מ"ב ומיירי שהפרדם גדול שצ"ל הבא מצודה ונצודנו ואפילו תהא ניצודה מאליה ביו"ט ג"כ אסור משום מוקצה כיון שהזמנתו מבעוד יום לא היתה) או"ח (תצוה).

משנה בהמה מסוכנת (הוא ירא שתמות ואינו צריך לה, שכבר סעד סעודתו, אלא מחמת הפסדו הוא שוחט) לא ישחוט, אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי. **רבי עקיבא אומר** אפילו כזית חי מבית טביחתה (שהוא מזומן ומופשט מעורו ועומד). שחטה בשדה לא

נחמן נפל בר חברין (רב הונא חברו של רב נחמן וישניהם תלמידיו של רב) ברברבתא. התם (בחה) שקננה) לא קא עביד מעשה, הכא (סוכר אמת המים) קא עביד מעשה.

ולא בעיא זמון, והתניא היה שקננה בפרדם צריכה לזמן, וצפור דרור (שזימנה מבעוד יום) צריך לקשור בכנפיה (להיות סימן לה) כדי שלא תתחלף באמה, וזו עדות שהעידו מפי שמעיה ואבטליון? תיובתא.

(קושיא נוספת) ומי בעיא זמון, והתניא, אמר רבי שמעון בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל על שהזמין בתוך הקן ומצא לפני הקן שאסורין (דהיישין שמא מקן שאינה מזומנת באו לכאן) כמה דברים אמורים (דבעינן זמון) ביוני שובך ויוני עליה, וצפרים שקננו בטפיהם ובכירה. אבל אווזים ותרנגולים, ויוני הרדסאות, וחיה שקננה בפרדם מותרין, ואין צריכין זמון. וצפור דרור (קטנה היא, והאם והבת שוות) צריכה לקשר בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה. והמקושרים (בכנפיהם, סימן הוא להם) והמנוענין (מאתמול, לשם זמון, והוא מכיר) בבורות ובבתים ובשיחין ובמערות (ובכל מקום שאינו מחובר) מותרין (ביו"ט) ובאילנות אסורין, שמא יעלה ויתלוש. והמקושרין והמנוענין (הנמצאים) בכל מקום אסורין (אף בחול) משום גזל (פירש רש"י שהראשון שקשרן או נענען קנאן בהגבהתם, שהפקר נקנה בהגבהה הקשו התוס' ולא נהירא שמה שנענען אותם לא השיב הגבחה אלא בדאמרינן דהבטה קונה בהפקר הואיל ומתעסק הוא בהן קצת כתב שער המלך הלכות נדרים (נ"ט) ליישב את הקושיות שהקשו על תוס' שהי קי"ל אין הכנה קונה בהפקר, והסביר שכיון שמתעסק בה, כזה ס"ל לתוס' שכ"ע מודה שקונה בהענות הגריס"א ג"כ יישב כעין זה, ומ"מ תמה, מניין להם זה?) **אמר רב נחמן לא קשיא, הא בה (בולד אינו צריך זמון, שאינה יכולה לברוח ודעתיה עליה) הא באמה (היא גדולה צריכה זימון).** אמה בזמון סגי לה, צידה מעליותא בעיא? אלא אמר רב נחמן בר יצחק אידי ואידי בדידה, הא בגנה הסמוכה לעיר (ידע בה ודעתיה עלויה) הא בגנה שאינה סמוכה (הקשו התוס' מדוע הגמ' לא תירצה כן שהקשו על רב חסדא

כה. - כה:

כיוו לעשות שלא יחטא, ואם ככל אופן יאל חטא מתחת ידו הכי הוא אנוס, אך צעניינו שמסוס לך לרץ היה עליו להמתין, לא שייכת טענה זו, על כן דינו כשוגג. **פסק הרמב"ם** כל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע בודאי שנשחטה שהיטה כשרה שחיטה (א.ג.). **פסק הש"ע** בהמה מסוכנת שירא שמא תמות, והוא אכל כבר ואין צריך לה, אסור לשחטה אלא א"כ יש שהות ביום כדי לאכול ממנה כזית צלי מבע"י (הגה ואפילו אין שהות לנתחה ולבודקה תחילה) או"ח (תצה.ו.).

כדתניא (מצינו אף תנאים שמלמדים הלכות דרך ארץ, שלא יראה אדם עצמו על הבריות כרעבתן, אף זה, הממחר לאכול קודם הפשט נראה כרעבתן) לא יאכל אדם שום ובצל מראשו אלא מעליו (מצד העליון) ואם אכל הרי זה רעבתן. כיוצא בו לא ישתה אדם כוסו בבת אחת, ואם שתה הרי זה גרגרן. **תנו רבנן** השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן, ואין צריך לשתייה או ארבע פעמים] (ד"ע או"ח קע"ח).

ואמר רמי בר אבא הצובא (עשב ששרשיו נוקבין ויורדין בעומק, ואין מתפשט לצדדין כלל, ונוטעין אותו בין גבולי שדות, ובו תיהם יהושע לישראל את הארץ) מקטע רגליהון דרשיעיא (מקטע רגלי הרשעים ליום הדין, שגוזלין והומסים ומשיגין גבול, ואין למדין ממנו). נטיעה (נטיעת ערלה שאמרה תורה להמתין שלש שנים מלאכול פירות) מקטע רגליהון דקציבא (הממחרין לאכול קודם הפשט ונתוה, ופעמים שנמצאת טרפה) ודבועלי נדות (שממחרין ואינם יכולין להמתין עד שתטבול) **תורמוסא** (מין קטנית, עגול כמין עדשה ורחב כמעט קטנה, והוא מר מאוד, עד ששולקין אותו שבע פעמים ונעשה מתוק וטוב עד שיאכל למטעמים בקנה סעודה) מקטע רגליהון דשנאיהון של ישראל (דכתיבי

יביאנה כמוט וכמוטה (בשני בני אדם, משום דאוושא מלתא היא, ומזולזל ביו"ט) אבל מביא בידו אברים אברים.

אמר רמי בר אבא הפשט ונתוה בעולה, והוא הדין (יש ללמוד) לקצבים (באכילת הדיוט). מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט ונתוה. מאי קא משמע לן (דרך ארץ או איסור, ולמימר דאסור לאכול ממנה עד שינתחה, שמא ימצא לה סימן טרפה בסתר, והחזיק לנו הבהמות בספק טרפות אף קודם שראה בהן טרפות עיין מהר"ס) אילימא לאפוקי מדרב הונא, דאמר בהמה בחייה בחזקת איסור (פירש רש"י אבר מן החי. הקשו התוס' ולא נהירא דאם כן למה לי עד שיודע במה נשחטה כיון דחזינא שמתה א"כ לא שייך בה איסור אבר מן החי, דאיסור אבר מן החי לא שייך אלא מהיים ותיירצו לכן נ"ל דחזקת איסור ר"ל בחזקת שלא נשחטה עד שיודע לך וכו' ומשום איסור שאינה זבוחה דרהמנא אמר תזכה ואכלת שחוט ואכול) עומדת (נפקא מינה, שאם אירע ספק בשחיטתה נעמידנה על חזקתה, ואסורה) עד שיודע לך במה נשחטה, נשחטה בחזקת היתר עומדת (דסתם בהמות אינן טרפות, ואם נמצא בה נקב בריאה, או בבני מעים, ויש לתלותו לאחר שחיטה ולהכשיר, ובקודם שחיטה ולאסור העמידנה על חזקתה שהיתה בה קודם שנמצא בה ספק זה, ומותרת) עד שיודע לך במה נטרפה.

והאנן תנן מתניתין (המשנה שלנו) כדרב הונא, דתנן, רבי עקיבא אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה. מאי לאו מבית טביחתה ממש (קודם הפשט)? לא, ממקום שטובחת אכילתה (מבני מעיה, שהמאכל מתחתך ומתעכל שם). והא תני רבי חייא מקום טביחתה ממש? אלא, רמי בר אבא **דף כה ע"ב** אורח ארעא קא משמע לן **פירש רש"י** ולא משום איסור טרפה הקשו התוס' תימה דבסמוך משמע שיש איסור בדבר דקאמר נטיעה מקטע רגליהון דקציבא ותיירצו דודאי ליכא איסור דמשנשחטה היא עומדת בחזקת היתר. מיהו, אם נמצאת טריפה לאחר שאכל הוא נענש כשוגג ולא כאונס שלא היה לו למחר כל כך (הסביר הקובץ שיעורים סימן סג ע"פ השב שמתחלה, טענת אונס הוא רק שיש לו לטעון מה היה

כה:

אידי זקן אחד היה בשכונתינו והיה יוצא בגלודקי (כסא מתקפל) שלו, ובאו ושאלו את רבי יהושע בן לוי, ואמר אם רבים צריכין לו (לבית המדרש לדרשה) מותר (להוציאו בו מביתו לבית המדרש) וסמכו רבותינו על דברי אחי שקיאי, דאמר אנא אפיקתיה (בכסא) לרב הונא מהיני לשילי ומשילי להיני (מקומות סמוכין, ואין תחום שבת ביניהם). ואמר רב נחמן בר יצחק אנא אפיקתיה למר שמואל משמשא למולא ומטולא לשמשא? התם כדאמר טעמא אם היו רבים צריכין לו מותר.

אמר לו רב נחמן לחמא בר אדא שליח ציון (רגיל היה לעלות לירושלים) כי סלקת להתם, אקיף (הרבה בשבילי את הדרך להקיף החר) וזיל אסולמא דצור (דרך סולם מעלות הר של צור) וזיל לגבי דרבי יעקב בר אידי, ובעי מיניה כסא מה אתון ביה (מה אתם אומרים בו?) אדאזל להתם נח נפשיה דרבי יעקב בר אידי. כי סליק (כלומר, כי מטא לארץ ישראל ולאחר שעבר את צור) אשכחיה לרבי זריקאי, אמר ליה כסא מה אתון ביה? אמר ליה הכי אמר רבי אמי ובלבד שלא יכתף. מאי ובלבד שלא יכתף? אמר רב יוסף בריה דרבא באלונקי (שנותן זרועו על כתף חבירו וחבירו על כתפו, וזה בכסאו יושב על זרועותם, דמתחזי דרך חול ופרהסיא, ולהוליך למקום רחוק טפי משנושאים בין ידיהן בכסאו). איני, והא רב נחמן שרא ליה לילתא (שם אשתו של רב נחמן) למיפק אאלונקי? שאני ילתא דבעיתא (ליפול חקשו התום' וא"ת והא לא התירו אלא כי יש בה צורך רבים כדאמרינן לעיל ותירצו וי"ל דלמא נמי הלכה לצורך רבים שבת ראש הגולה היתה והיו רבים צריכים ממנה) אמימר ומר זוטרא מכתפי להו (בבית המדרש עד מקומם) בשבתא דרגלא משום ביעתותא (שהיו נבעתים מן הצבור העומדים על רגליהם מפניהם, והיו יראים ליפול) ואמרי ליה משום דוחקא דצבורא (שעומדים על רגליהן, ומורה צבור הוא, הלכך מכתפי להו עבדיהם ותלמידיהם, ומוליכין אותן מהר למקומן). פסק הש"ע א. אם שחט בהמה בשדה, לא יביאנה כמוט או במומה כדרך שעושה בחול,

שבעה עבודה זרה בהאי קרא, ולכסוף ויעזבו את ה', התורמוס הזה, לאחר שהמריח את בעליו שבע פעמים הוא חוזר למוטב, והן המריחו את בוראן להביא עליהן פורעניות, ולהכעיסו בשבעת אלה, ולא חזרו בהן) שנאמר ויִסְפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה' וַיַּעֲבְדוּ אֶת־הַבְּעֵלִים וְאֶת־הָעֲשָׂתָרוֹת וְאֶת־אֱלֹהֵי אֲרָם וְאֶת־אֱלֹהֵי צִידוֹן וְאֶת־אֱלֹהֵי מוֹאָב וְאֶת־אֱלֹהֵי בְּנֵי־עַמּוֹן וְאֶת־אֱלֹהֵי פְּלִשְׁתִּים וַיַּעֲזְבוּ אֶת־ה' וְלֹא עָבְדוּהוּ, ממשמע שנאמר ויעזבו את ה', איני יודע שלא עבדוהו, ומה תלמוד לומר ולא עבדוהו (לשון קבלה הוא שהוא קובל עליהם הקדיחוני והקניטוני שבע פעמים כבשול התורמוס ואחרי כל זאת לא נחשבתי בעיניהם) אמר רבי אלעזר אמר הקדוש ברוך הוא אפילו כתורמוס הזה, ששולקין אותו שבע פעמים ואוכלין אותו בקנוח סעודה לא עשאוני בני.

תנא משמיה דרבי מאיר מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין (קשים להנצה) **תנא דבי רבי ישמעאל מימינו** אש דת למו, אמר הקדוש ברוך הוא ראויין הללו שתנתן להם דת אש. **איכא דאמרי** דתייהם של אלו אש, שאלמלא נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם. והיינו דאמר רבי שמעון בן לקיש שלשה עזין הן: ישראל באומות, כלב בחיות, תרנגול בעופות. ויש אומרים אף עז בבהמה דקה, ויש אומרים אף צלף באילנות (כתבו התוס' פרש"י ולא ידענא מאי עזותיה ופי' בתוספתא משום דעושה ג' פירות עלין אביונות וקפריסין ועוד שמוען פירות בכל יום מה שאין בן בשאר אילנות ועוד פי' ר"י דעזותו הוי ממה ששורין ביין הבא מן הקפריסין את הציפורן שבקטורת כדאמר בכרייתא בפטום הקטרת יין קפריסין למה הוא בא ששורין בו הציפורן כדי שתהא עוזה' ולא כפרש"י שפירש בכריתות (ו.) שהוא יין הבא ממקום קפרים).

איתא במשנה 'שחטה בשדה לא יביאנה כמוט' **תנו רבנן** אין הסומא יוצא במקלו (דהוי דרך חול, ואיכא זלותא דיו"ט) ולא הרועה בתרמילו, ואין יוצאין בכסא (שמוענין אותם בני אדם, והם יושבים בקתדרא) אחד האיש ואחד האשה. איני, והא שלח רבי יעקב בר

כה: - כו.

מוקצה דהא מאתמול דעתיה עלויה, אבל לר"ש אית ליה דאין רואין מומין הלכך לאו דעתיה עלויה מאתמול על כן אסור אפילו אם בקרו בדיעבד.

במאי קא מפלגי (דהא ודאי משום מוקצה לא הוי מעמייהו דאפכא שמעינן להו) אי נימא ברואין מומין קמפלגי, דרבי יהודה סבר רואין מומין ביו"ט, ורבי שמעון סבר אין רואין מומין ביו"ט (דהוה ליה כיושב ודן דין) ולפלגו ברואין מומין דעלמא (בלא נפל לבור)? בכור שנפל לבור אצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא משום צער בעלי חיים לערים (לומר ודאי ימצא בו מום) ולסקיה, כרבי יהושע (דאמר לו): אותו ואת בנו שנפלו לבור מעלה את הראשון על מנת לשחוט, ואינו שוחט, וחוזר ומעלה את השני, רצה זה שוחט, רצה זה שוחט] קא משמע לן (שכאן לא התירו את ההערמה הזאת). אי הכי לא ישחוט, לא יעלה וישחוט' מבעי ליה (דהא עיקר משום העלאה נקט לה, ושחיטה פשיטא לן)? לא צריכא דעבר ואסקיה (ומשמעותא דלא לסקיה מרישא שמע מינה, דקתני ירד המומחה ויראה, ולא קתני יעלהו ויראה, והדר אשמעינן אחריתי, דאי עבר ואסקיה ולא מצא בו מום לא ישחוט) סלקא דעתך אמינא לשחטיה, קא משמע לן. לשחטיה, הא תם הוא? לא צריכא, דנפל ביה מומא (השתא, והכי קאמר אם יש בו מום הקבוע מערב יו"ט יעלה וישחוט, ואם לאו, דלא היה מערב יו"ט אלא היום, אפילו עבר והעלהו לא ישחוט). והא מוקצה הוא (אי מאתמול לא הוה ביה מום כלל פשיטא דלא ישחוט, דהא אשמעינן רבי יהודה בכמה דוכתי דאית ליה מוקצה)? אלא דנפל ביה מום עובר מערב יו"ט, והשתא הוה ליה מום קבוע, מהו דתימא דדעתיה עלויה ונשחטיה, קא משמע לן [דאי לא הוה קבוע מערב יו"ט לא ישחוט משום דמוקצה מחמת איסור הוה, אי נמי, משום דעבר ואסקיה הקשו האחרונים מדוע רש"י לא הסתפק במעם הראשון. הצ"ח מפרש שאלויכא דשמואל בדף (ו). שהתיר אפרוח שנולד ביו"ט מטעם שמתיר עצמו בשחיטה, ה"ה חכא ע"י מומו מתיר עצמו בשחיטה. לכן נצרך למעם השני של קנס. הפנ"י הסביר שיש דעה ברבי יהודה שאין לו מוקצה היכא שלא דהאו בידיים, לכן נקט רש"י מעם שני של קנס].

אלא יביאנה בידו איברים איברים או"ח (תצהו).
ב. אין הסומא יוצא במקלו (מ"ב היינו לר"ה או לכרמלית מפני שהוא דרך חול וזלזול ליו"ט כיון שאפשר לו לילך בלא מקל זה ואינו נטמלו אלא לתקן ולישר פסיעותיו) ולא הרועה בתרמיליו או"ח (תקכב.א). ג.
 אין יוצאין בכסא, אחד האיש ואחד האשה, ואיש שהיו רבים צריכים לו, מותר, ומוציאין אותו על הכתף אפילו באפריון או"ח (תקכב.ב).

משנה בכור (בכור בזמן הזה אין נשחט בלא מום, מפני שקדשים הוא, דמאליו הוא קדוש, והשוחטו כשהוא תם הוי שוחט קדשים בחוץ וענוש כרת) שנפל לבור (וירא פן ימות שם) **רבי יהודה אומר** ירד מומחה (בקי במומין, להבחין בין מום קבוע למום עובר) ויראה [דף כו ע"א] אם יש בו מום יעלה וישחוט, ואם לאו לא ישחוט (פירש הר"ן על כרחק ר' יהודה מוקצה אית ליה, ובמום הנופל בו ביו"ט לא שרי, דלאו דעתיה עלויה מאתמול, והכי קאמר בכור בעל מום שלא הראהו לחכם מבעוד יום להתירו, ונפל לבור ביו"ט ירד מומחה ויראה מום שהיה בו אתמול, אם מום קבוע הוא יעלה וישחוט, משום דמוקצה ליכא, דמאתמול דעתיה עלויה) **רבי שמעון אומר** כל שאין מומו ניכר מבעוד יום אין זה מן המוכן (פירש רש"י לאו משום מוקצה אסר ליה, דהא לית ליה מוקצה, אלא לפי שמתירו ביו"ט נראה כמתקנו, או דהוה ליה כדן דין, דגזור ביה משום שבות, והכי קאמר אין התרתו היתר, ואינו מוכן להכשר. הקשו התוס' לפי רש"י עולה שרק לכתחילה אין לראות את מומו ביו"ט, אך בדיעבד אם עבר וראה שהוא מום קבוע ניתן לשחוט בכור זה ביו"ט (המהר"ט ח' תמס' מניין תוס' למדו כן נכס'), שהכי רש"י לקמן כתב שגם אם עזר וניקרו אינו מן המוכן. אמנם המהר"ט ש"י"ק הסביר שכונת תוס' להקשות לכיון שטעמו של רש"י שהוא כדן דין, א"כ כיון שקיי"ל שכליעזר לינו דין, אין לאסור כליעזר) וע"ק דבשבת (מו:): מוכח בהדיא שס"ל לר"ש שמעמו של ר"ש שהוכח במשנתנו הוא משום מוקצה לכן נ"ל דמטעם מוקצה קאמר דאין זה מן המוכן ואפילו עבר ובקרו מ"מ אסור משום מוקצה ופליגי ברואין מומין וגם פליגי במוקצה. היינו, שר' יהודה ס"ל שיכול חכם לראותו, ואם ראה שהוא מום קבוע מותר לשחטו ביו"ט ואינו מוקצה, ור' שמעון סובר שאין רואים מומים ביו"ט, ואף אם ראה החכם ביו"ט שזהו מום קבוע שנפל בו מערב יו"ט, אין לשחטו, מפני שקודם יו"ט לא הוברר שזהו מום קבוע. וא"ת מ"ש, דבכל דוכתא מחמיר רבי יהודה טפי במוקצה מרבי שמעון וי"ל דטעמא רבה אית ליה הואיל דס"ל דרואין מומין ביו"ט וידוע שמום קבוע היה מאתמול א"כ אין כאן

רבי שמעון אומר אין זה מן המוכן דאפילו דיעבד נמי לא. והדר תני ושיון שאם נולד ומומו עמו שזה מן המוכן דאפילו לכתחלה נמי.

והא כי אתא רב אושעיא, אתא ואיתי מתניתא בדיה בין שנולד בו מום מערב יו"ט, ובין שנולד בו מום ביו"ט, חכמים אומרים אין זה מן המוכן. ואלא קשיא הך (ברייתא שהביאה אביי לראיה)? ההיא אדא בר אוכמי היא דמשבש ותני (חכם אחד, שהיו מכירין בו שהיה גורם משניות ומשכח ומשבשן) **אמר רב נחמן בר יצחק** מתניתין נמי דייקא דקתני רבי שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מערב יו"ט אין זה מן המוכן. מאי אין מומו ניכר, אילמא שאין מומו ניכר כלל (שלא היה בו שום מום) פשיטא, צריכא למימר (וכי צריך היה ר' שמעון לומר לר' יהודה בן מהלוקתו כן, והלא רבי יהודה אית ליה מוקצה, ונחי דרואין מומין סבירא ליה האי מיהא אסור, דמוקצה הוא) אלא דלא אתחזי להכם מערב יו"ט אם מום קבוע אם מום עובר. קתני מיהת אין זה מן המוכן (אפילו דיעבד, ומהשתא על כרחיך ושיון שאם נולד הוא ומומו עמו שזה מן המוכן בדיעבד קאמר) שמע מינה. **פסק הש"ע** בכור בזמן הזה, שאינו יכול לשחטו בלא מום, אין חכם יכול לראותו ביו"ט אם יש בו מום (מ"ב בין שהומם ביו"ט בין שהומם מערב יו"ט משום דמיהו כמתקן דאסור ביו"ט ולא דמי לשאר הוראה שאין האיסור וההיתר תלוי בהוראת פי המורה אלא בידיעת הדבר משא"כ בכבור אפילו יש בו מום גמור כל שלא התירו אותו חכם או ג' הדיוטות ושחטו אסור ולפיכך כשמתירו הרי הוא כמתקנו) ואפילו אם עבר וראהו ומצא שיש בו מום, אינו יכול לשחטו (מ"ב אף על גב דמשום דעבר חכם אחא דאין רואין אין סברא לאסור מ"מ אסור משום מוקצה לא מיבעי אם הומם ביו"ט דבדואי לא מיתחזי מערב יו"ט, ואפילו בהומם מערב יו"ט דייל דעתיה עליה למשאל להכם ביו"ט ואם יתירנו יאכלנו מ"מ כיון שאסרו חכמים לראות מומין ביו"ט איכ ע"כ אסח דעתיה מיניה דלא אסיק אדעתיה שימצא חכם או אפילו ג' הדיוטות שיעברו ואיסור דאין רואין מומין וכתבו הפוסקים דלכו"ע אסור בזה ואפילו למאן דשרי מוקצה בעלמא ביו"ט בהיסח הדעת כזה מודו דאסור) אבל אם נולד במומו ועבר וראהו, נשחט על פיו. ואם ראה המום מעיי"ט, וראה שהוא מום שראוי לישחט עליו, יכול לחקור עליו ביו"ט אם

תנו רבנן בכור תם שנפל לכור (לית להו מוקצה להנך תנאי בבכור, דכל שעתא דעתיה עליה שמא יפול בו מום) **רבי יהודה הנשיא** אומר ירד מומחה ויראה (ולא לערים ולסקיה) אם יש בו מום (אפילו נפל בו היום) יעלה וישחוט, ואם לאו (ועבר ואסקיה) לא ישחוט (אפילו נפל בו מום לאחר העלאה, וקנסא הוא משום דעבר ואסקיה, אי נמי לא ישחוט, לא יעלה בהערמת שחיטה קאמר, דלא ישחוט לא אצטריך, דהא תם הוא לשון אחר לא גרם כברייתא בכור תם) **אמר לו רבי שמעון בן מנסיא הרי אמרו (רבותינו, דורות שלפנינו) אין רואין מומין ביו"ט (דר' שמעון בן יוחי מדורות שלפניהם היה, ורבי תלמידו היה, וקאמר ליה רבי שמעון בן מנסיא לרבי הרי נחלקו בה דורות שלפנינו, ונזיל לחומרא. רבי שמעון בן מנסיא מפרש מלתיה דרבי שמעון בן יוחי, והכי קאמר הרי אמר רבי שמעון בן יוחי אין רואין מומין...)** כיצד, נולד בו מום מערב יו"ט אין מבקרין אותו ביו"ט (לכתחלה, אבל אם עבר ובקרו שחטו, שהרי אינו מתקן כל כך, שקרוב היה בין השמשות להיות מתוקן, שלא היה מחוסר אלא ראית חכם) נולד בו מום **דף כו ע"ב** ביו"ט, רבי שמעון אומר אין זה מן המוכן (ואפילו עבר ובקרו לא ישחוט, שהוא כמתקנו לגמרי) ושיון (אבל בזו היו מודים חולקים שלפנינו, ר' יהודה ור' שמעון) שאם נולד הוא ומומו עמו שזה מן המוכן (שאין בזה משום תקון ומשום דין, שלא היתה בו הזקת איסור מעולם, וכדמוקי לה לקמן כגון דיתבי דיני התם).

דרש רבה בר רב הונא נולד הוא ומומו עמו מבקרין אותו ביו"ט לכתחלה. אמר ליה רב נחמן אבא תני אם עבר ובקרו מבוקר (ושחטו לכתחלה) ואת אמרת מבקרין אותו לכתחלה? **אמר אביי** כותיה דרבה בר רב הונא מסתברא (דלכתחלה שרי) מדקתני (בברייתא דלעיל בדרכי שמעון בן מנסיא) תלתא בבי נולד בו מום מערב יו"ט אין מבקרין אותו ביו"ט. לכתחלה הוא דלא, הא דיעבד שפיר דמי. נולד בו מום ביו"ט,

לא חזי לאכילה, ולא מהניא להו הזמנה, דהוה ליה כמזמין עצים ואבנים לאכילה, דאין בריה אוכלתן) וכי תימא דלא ידע אי חזו אי לא חזו (ואשמעינן אי לאו דאזמיניהו מאתמול, כיון דלא הוה ידע שהן ראוין לא הוה אמרינן דעתיה עלוייהו ואסורים לאכול אפילו מצאן ראוין) והאמר רב כהנא מוקצה (של גרוגרות וצמוקין) שיבש (מבעוד יום) ואין הבעלים מכירין בו (אין הבעלים יודעים שיבש, שלא בדקוהו מבעוד יום, ולמחר מצאוהו שיבש היה מאתמול) מותר (דכי אסקיה מעיקרא לא אקצייה אלא ליבש, והרי יבש והוכן מבעוד יום). אלא לאו דחזו ואדחו והדר אחזו (ולכן רק אם הזמינם מערב שבת הועילה הזמנתו, שהרי בשעה שהזמין הם היו ראוים לאכילה) ואי אמרת אין מוקצה למה להו הזמנה? אלא מאי יש מוקצה, כי אזמין להו מאי הוי (הזמנה דקודם הקצאה מאי מהניא, בלאו הזמנה נמי מוכנין ועומדין הן, והאיסור בא אחרי כן)? לא צריכא דאחזו ולא אחזו (בהכי עסקינן, שיבשו ולא כל צרכן) דאיכא אינשי דאכלי ואיכא אינשי דלא אכלי (ואצטריך ליה לגלויי דעתיה אי אכיל אי לא אכיל) אזמין גלי דעתיה, לא אזמין לא גלי דעתיה.

אמר רבי זירא תא שמע (דאין מוקצה לחצי שבת) מפולין ועדשים (שאנו מבשלין ביו"ט) דהא פולין ועדשים מעיקרא (בין השמשות) חזו לכוס (היון, כל דבר הנאכל חי קרי אכילתו כוסס) שדינהו בקדרה אדחו להו (כל זמן שרותחין) **דף כז ע"א** גמר בשוליהו חזו להו (אשתרו, ולא אמרינן שעה אחת היו מוקצות, וידחו). אמר ליה אביי ולמעמיך (דמשוית להו לרתחתן תורת מוקצה, וילפת מינה דאין מוקצה לחצי שבת) תקשי לך (מהשתא, דלא תוכל לתריץ היאך אנו אוכלים שום קדרות בלילי שבתות, דעל כרחך המוקצה לבין השמשות מוקצה לכלו יומא, והרי בין השמשות כל הקדרות מסולקות מרותחות מן הכירה, ואכלינן מנייהו לאורתא) קדרות דעלמא דהא סתם קדרות דעלמא בין השמשות רותחות הן, ולאורתא אכלינן מינייהו. אלא, גמרו בידי אדם לא קא מבעיא לן [דכיון דבידו לתקנו בו ביום

נפל בו המום מאיליו, ומתירו (הגה ואם נפל בכור לבור, אסור להעלותו דהא אינו ראוי לשוחטו, אלא עושה לו פרנסה במקומו) או"ח (תצח"ט). וכתבו הר"ף והרא"ש דקיימא לן כרבי שמעון, ודקדקו כן מדף כו. עוד אפיקנא דהיכא דנולד ביו"ט ומומו עמו אם עבר וביקרו מבוקר אבל לכתחלה אסור לבקרו * דין זה שכתב ש"ע שאם ראהו מערב יו"ט יבואר בדף כז.

בעי מיניה הלל מרבא יש מוקצה לחצי שבת או אין מוקצה לחצי שבת? היכי דמי, אי דאחזי (שנגמרה מלאכתן) בין השמשות, אחזי, אי דלא אחזי (בין השמשות) לא אחזי (ודאי אסורין, דאין כאן הכנה מבעוד יום, ומאן דאית ליה מוקצה הכנה מבעוד יום בעי, כדכתיב ביום הששי והכינו את אשר יביאו). לא צריכא, דאחזי (בין השמשות) והדר אדחי (בשבת, שנפלה עליהן גשמים ותפחו) והדר אחזי (ששזפתן השמש, וקא מיבעיא לן הך שענתא דאתקצו, מי אסרה להו כולי יומא או לא) מאי? אמר ליה יש מוקצה.

איתיביה ושון שאם נולד ומומו עמו שזה מן המוכן. ואמאי, נימא האי בכור מעיקרא (בין השמשות) הוה חזי אנגב אמיה (והוא נאכל בין תם בין בעל מום לפי שאין בכור קדוש אלא בלידתו) אתיליד ליה אדחי ליה (שהיה בחזקת בכור תם, ואסור עד שיראה מומו) אחזייה לחכם אשתרי ליה? **אמר אביי** כגון דיתבי דיני התם (כשנולד, וכפוטרו את הרחם ראו את מומו, דלא הוקצה כלל) **איכא דאמרי**, אמר ליה אין מוקצה לחצי שבת...

תא שמע היה אוכל בענבים והותיר (רבותא נקט, דלא תימא כיון דאוכל והולך לא ליבעי הזמנה) והעלן לגג לעשות מהן צמוקין (ענבים יבשין) בתאנים והותיר והעלן לגג לעשות מהן גרוגרות (תאנין שנתיבשו) לא יאכל מהן עד שיומין מבעוד יום. וכן אתה מוצא באפרסקין, ובחבושין, ובשאר כל מיני פירות. היכי דמי, אי דחזו (בין השמשות) למה ליה הזמנה (הא ודאי כיון דחזא בהו דיבשו דעתיה עלוייהו, שהרי לא הוקצו אלא ליבשן) אי דלא חזו כי אזמין להו מאי הוי (הא

רבי זירא הלכה כרבי שמעון. אמר מאן דהוא (אחד מן התלמידים, מי שהוא, ולא נודע שמו) אזכי ואסק להתם (יהי רצון שאזכה לעלות לארץ ישראל למקום שרבי זירא שם, שהוא מרה דשמעתא דאמרי משמיה הלכה כרבי שמעון...) ואגמרה לשמעתא מפומיה דמרה. כי סליק להתם אשכחיה לרבי זירא, אמר ליה אמר מר הלכה כרבי שמעון? אמר ליה לא, אנא מסתברא אמרי, מדקתני במתניתין רבי שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מבעוד יום אין זה מן המוכן, וקתני לה בברייתא בלשון חכמים שמע מינה מסתברא כוותיה.

מאי הוי עלה? אמר רב יוסף תא שמע דתליא באשלי רברבי (בחבלים גדולים וגסים, שקשין לינתק, כלומר, חכמים גדולים אמרוה, ואין נוחין לבטל דבריהם) דאמרו משום קהלא קדישא דבירושלים, רבי שמעון (בן מנסיא) וחבריו (אותן שאמר עליהן הרי אמרו אין רואין מומין ביו"ט) אמרו הלכה כרבי מאיר. אמרו, והא אינהו (קהלא קדישא) קשישי מניה (דר"ש בן מנסיא) טובא, אלא (הכי אמור קהלא קדישא, רבי שמעון בן מנסיא וחבריו שאמרו אין רואין מומין) בשיטת רבי מאיר אמרוה (וכן אפשר שהוקנים נתנו דעתם על דברי הבחורים, ואמרו דברי פלוני נוטין אחר דברי רבי פלוני שהיה לפניו) דתנן השוחט את הבכור (קודם שתתירו חכם) ואחר כך הראה את מומו (להכם) רבי יהודה מתיר, ורבי מאיר אומר הואיל ונשחט שלא על פי מומחה אסור. אלמא קסבר רבי מאיר ראיית בכור לאו כראיית טרפה. ראיית בכור מחיים, ראיית טרפה לאחר שחיטה. ומינה (למדו רבי שמעון בן מנסיא וחבריו, ואמרו) ראיית טרפה אפילו ביו"ט, ראיית בכור מערב יו"ט (כיון דחשיבא כולי האי הוה ליה כמתקן, וכדן דין, ואסור לראותו ביו"ט, והיינו תליא באשלי רברבי שאמרו קהלא קדישא דהא דר"ש כרבי מאיר אזלא, וקמו להו רשב"י ורבי מאיר בחדא שיטתא, והוה ליה רבי יהודה יחיד, ואין דבריו של אחד במקום שנים).

אמר ליה אבבי (לרב יוסף) אטו התם (ההיא דרבי מאיר דבכור) ברואין מומין (לאחר שחיטה) פליגי,

לא מקצה ליה מדעתיה מפני דחייתו הקשו התוס' מדוע הגמ' לא פושטת את השאלה אם יש מוקצה לחצי שבת מההיא דכופין את הסל לפני האפרוחין כדי שיעלו וירדו, וקאמר (שבת מג.) מותר למלטלם פי' אחר שירדו מותר למלטל הסל אע"פ שהיה אסור כשעלו האפרוחים עליו בחצי היום אלמא אין מוקצה לחצי שבת. וי"ל דשאני התם דהוי כמו גמרו בידי אדם שבידו להפריחם מעליו, שהרי התרנו קדרות אע"ג שבין השמשות היו רותחות ועדי יש לומר דשאלת הגמ' רק לעניין אכילה, אבל לעניין מלטול פשיטא דמותר וכ"כ הרא"ש) כי קא מבעיא לן גמרו בידי שמים (על ידי חמה, דכיון שאין בידו לתקנו מסח דעתיה מניה). פסק הש"ע א. בין באיסור אכילה בין באיסור מלטול כל דבר שהיה ראוי בין השמשות, אם אירע בו דבר שנתקלקל בו כיום וחזר ונתקן בו ביום, חזר להיותו, אבל דבר שהוקצה בין השמשות, אסור כל היום א"ח (שי"ג). וכתב הרא"ש ומסתבר כלישנא בתרא דבשל סופרים הלך אחר המיקל ולכך לא הביאה הר"ף (ביצה יד:) וכן פסקו הר"ן והרשב"א בתשובה. ב. גרונרות וצמוקים שהיו מוקצים וכשהגיע בה"ש כבר נתייבשו והם ראויים לאכילה, אף על פי שלא ידעו הבעלים באותה שעה שנתייבשו ואח"כ נודע להם שבה"ש כבר היו יבשים, מותר א"ח (שי"ד). ג. גרונרות וצמוקים דחזו ולא חזו, דאיכא אינשי דאכלזי ליה ואיכא דלא אכלי ליה, אי אזמניה, נפיק ליה מתורת מוקצה, ואי לא, לא. אבל אם אינם ראויים והזמינם, הזמנה לאו מלתא היא א"ח (שי"ה).

רבי יהודה נשיאה הוה ליה ההוא בוכרא (והיו לו בביתו כהנים סמוכין על שלחנו, ואוכלין בכורות) שדריה לקמיה דרבי אמי. סבר דלא למחזייה. אמר ליה רבי זריקא רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי יהודה [הכי כילינן להו בעירובין (טו:)] הדר שדריה לקמיה דרבי יצחק נפחא, סבר דלא למחזייה. אמר ליה רבי זריקא רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי יהודה. אמר ליה רבי אבא (לרבי זריקא) מאי טעמא לא שבקתינהו לרבנן למעבד עובדא כרבי שמעון? אמר ליה (רבי זריקא לרבי אבא) ואת מה בידך (דשבקת לרבי יהודה ובעית למעבד כרבי שמעון, ממי שמעת דהלכה כרבי שמעון כזו) אמר ליה הכי אמר

למחר. כי אתא למחר אמר היכי הוה עובדא, אמר ליה הוה שדיין שערי (שעורין היו מושלכים מעבר לגדר) בהך גיסא דהוצא (גדר של קוצים) והוה איהו באידך גיסא. בהדי דבעי למיכל עייל רישיה ופרטיה הוצא לשפותיה (קרע שפתיו, והיא שנויה במומי הבכור שפתו שנפגמה, שלעולם הוא ניכר). אמר ליה דלמא את גרמת ליה (מדעת נתת השעורים שם, שנחשדתם על הבכורות, מפני טורח הגדול והיציאה שהוטל עליו, שישראל אינו מטפל בו אלא שלשה חדשים, ונותנו לכהן) אמר ליה לא. ומנא תימרא דגרמא אסור דתניא מום לא יהיה בו, אין לי אלא שלא יהיה בו מום, מניין שלא יגרום לו על ידי דבר אחר, שלא יביא בצק או דבלה ויניח לו על גבי האזן כדי שיבא הכלב וימלנו תלמוד לומר כל מום, אמר מום ואמר כל מום.

פסק הש"ע א. השוחט את הבכור שלא על פי חכם, אפי' הראהו לחכם אח"כ ומצא בו מום, אסור. וה"ה בזמן הזה, אם לא הראהו לשלשה בני הכנסת יו"ד (שי"א). שאר הלכות עיין דף (כו: ב). אסור להטיל מום בבכור, אפילו לגרום לו מום, כגון ליתן דבילה על גבי אזנו כדי שימלנה הכלב משם ויקטע אזנו עמה וכיוצא בזה, או שאומר לעובד כוכבים להטיל בו מום. ואם עשה מום בידים או בגרמתו, אין שוחטין אותו על ידו עד שיפול בו מום אחר מעצמו יו"ד (שי"א).

משנה בהמה שמתה לא יזינה ממקומה. ומעשה ושאלו את רבי טרפון עליה, ועל החלה שנמטאת **פירש רש"י** אינה ראויה לכהן היום דהא באכילה אסורה לעולם, ובהסקה או לתתה לכלבו ביו"ט אסור, דאין מבערין קדשים טמאים מן העולם ביו"ט ואפילו על ידי אכילת בהמה, דקימא לן שאין שורפין קדשים ביו"ט, ולא תימא דוקא שריפה משום דהבערה שלא לצורך היא, דהא אין מדליקין בשמן שרפה (שמן תרומה שנמטאת) ביו"ט והבערה לצורך היא, דהדלקת נר ביו"ט לצורך אכילה היא ומותרת, דגזרת הכתוב היא שאין קדשים טמאים מתבערים ביו"ט, דרחמנא אחשבה להבערתן דכתיב 'באש ישרף' הלכך מלאכה היא. **הקשו התוס'** על רש"י דהא דאין שורפין קדשים ביו"ט היינו מעמא משום טורח מלאכה לעשות אש ולעסוק בשריפתו אבל הכא כשנותן החלה לפני כלבו אין כאן שום טורח מלאכה. **לפן נ"ל** דלכך אין נותנה לפני כלבו משום

בקנסא פליגי (ואלו אדם אחר שחטו וכסבור שהוא נותר מפי מומחה אפילו רבי מאיר מודה דרואין) דאמר רבי יוחנן בדוקין שבעין כולי עלמא לא פליגי דאסור (אפילו רבי יהודה מודה דאסור) משום דמשתנין (לאחר המיתה, יש דוק שנראה לאחר שחיטה מום קבוע, שאלו ראהו לפני שחיטה היה נראה עובר) כי פליגי במומין שבגוף (כגון נקצצה אזנו, נשברה ידו, דלא נשתנה בשביל השחיטה). רבי מאיר סבר גזרינן מומין שבגוף אטו מומין שבעין, ורבי יהודה סבר לא גזרינן. אמר רב נחמן בר יצחק מתניתין נמי דיקא, דקתני רבי מאיר אומר הואיל ונשחט שלא על פי מומחה אסור, שמע מינה קנסא הוא דקא קנים, שמע מינה **וכתבו התוס'** פסיק רבינו יצחק דהלכה כרבי יהודה דקבעי התם בבכורות (כה): סתמא דש"ס אליבא דר' יהודה, ואע"ג דר' מאיר ור' יהודה הלכה כרבי מאיר בגזרותיו היינו ודאי בגזרותיו אבל לא בקנסותיו (הגמ' נחמילה נקטה לשון קנס שאמרה 'בקנסא פליגי', ולאחר מכן נקטה לשון גזירה שאמרה שנחלקו האס גזרינן מומין שבגוף אטו מומין שבעין, ובסוף דכיהי שבה ואמרה שמע מינה קנסא הוא דקא קנים, ותוס' למדו כלן שזה קנס וכ"פ הכש"א ובה"ג. אמנם השיטמ"ק **בגס הרמב"ן** שהלכה כר"מ בגזרותיו, ואף סוגייתנו זה גזרה)).

אמי ורדינאה נאה היה, ועל שם ורדים היה נקרא, ולי נראה מאותו מקום ששמו ורדינה כדאמרינן בעירובין (מ"ט.) הווי בוכרא דבי נשיאה הוה, ביומא טבא לא הוה חזי. אתו ואמרו ליה לרבי אמי. אמר להו שפיר קא עביד דלא חזי. איני, והא רבי אמי גופיה חזי? רבי אמי, כי חזי מאתמול הוה חזי (אם קבוע אם עובר) **דף בז ע"ב** וביו"ט שיולי קא משייל היכי הוה עובדא [פעמים שהיה טרוד בערב יו"ט, ומשראה המומין אומר לו לך עכשיו ובא למחר, והיה שואלו על המום, איך בא לו, מפני שנחשדו כהנים על הבכורות להטיל בהם מום, כדתנן (בכורות לה). כל המומין הראויים לבא בידי אדם רועי ישראל נאמנים, רועי כהנים אין נאמנים, וצריך להביא עדים שמאליו בא לו]. כי הא דההוא גברא דאיתיה בוכרא לקמיה דרבא אפניא דמעלי יומא טבא, הוה יתיב רבא וקא חייף רישיה, דלי עיניה וחזייה למומיה. אמר לה זיל האידנא ותא

כז:

היא, דלית ליה מוקצה) אלא למר בר אמירם משמיה דרבא, דאמר מודה היה רבי שמעון בבעלי חיים שמתו שאסורין, מאי איכא למימר (מני, לא רבי יהודה ולא רבי שמעון)? הכא במאי עסקינן במסוכנת (לעולם רבי שמעון היא, ומתניתין במסוכנת, דשרי רבי שמעון בה, הלכך, מעמא דקדשים לא יזינה, הא דהולין שריא. כתבו תוס' ישנים ורבי טרפון במשנה שהיה מסופק אם מותר או לא, הצד שהסתפק להיתר משום בזיון קדשים) ודברי הכל (רש"י לא גרם לה).

פסק הש"ע בהמה שמתה ביו"ט, אם היתה מסוכנת מעיו"ט הרי זה מחתכה לכלבים, ואם לא היתה מסוכנת, אף על פי שהיתה הולה, הרי זה מוקצה ולא יזינה ממקומה או"ח (תקיתו). **הפניר הב"י** צ"ל שהרי"ף גרם 'מסוכנת ודברי הכל' היינו שר' יהודה מודה במסוכנת הולין להתיר. וכיון שקי"ל במוקצה ביו"ט כר' יהודה, הכי פסקינן. **פסק הרמב"ם** בהמה קדשים שמתה ותרומה שנממאת לא יזינה ממקומה יו"ט (ב"מ).

משנה אין נמנין (כמה אנשים יהודי) על הבהמה לכתחלה (לקנותה ביהודי) ביו"ט (ולפסוק את מהירה) אבל נמנין עליה מערב יו"ט, ושוחטין (ביו"ט בלא פיסוק דמים, ונותנה להם. ולמחר יפסוק להם את מחיר דמיה) ומחלקין ביניהם (את בשרה).

מאי אין נמנין? **אמר שמואל** אין פוסקין דמים לכתחלה על הבהמה ביו"ט [דמקח וממכר בשבת וביו"ט אסור (בנחמיה יג)]. היכי עביד (דקתני שוחט הוא ומחלקין ביניהן, היכי עביד שידעו למחר כמה היתה שוה, לפסוק דמיה)? **אמר רב** מביא (ביו"ט) שתי בהמות ומעמידן זו אצל זו, ואומר זו כזו (ולמחר שמין את הנותרת) **תניא נמי הכי** לא יאמר אדם לחברו הריני עמך בסלע הריני עמך בשתיים (והיינו כשמואל, דאמר אין פוסקים לה דמים ביו"ט) אבל אומר לו הריני עמך למחצה ולשליש ולרביע.

פסק הש"ע אין קונים בשר בפסוק דמים לומר למבכח תן לי בסלע או בשתיים, וכן לא יאמר לו הריני שותף עמך בסלע, אלא מחלק להם שלישיות או רביעיות כפי החלקים שדרך לחלק בעיר בלא פיסוק דמים, ומביא שתי בהמות ויאמר זו כזו,

דמצותה בשרפה כדאמר (שבת כה). כשם שמצוה לשרוף הקדשים שנממאו כך מצוה לשרוף את התרומה שנממאת. ומ"מ קשה היכי מדמה תרומה לקדשים למימר שאין שורפין תרומה ביו"ט, אימא שאני שריפת קדשים דלית בהו צורך הדיוט כלל שאסורים להדיוט לכך אין שורפין, אבל תרומה דצורך הדיוט להסיק תחת תבשילו אימא ישרפנו ביו"ט תחת תבשילו דהא איכא צורך אוכל נפש וצ"ל שהוא גזרה תרומה אטו קדשים) ונכנס לבית המדרש ושאל. ואמרו לו לא יזינם ממקומם.

לימא תנן סתמא (משנתנו ששנינו 'מתה לא יזינה ממקומה') דלא כרבי שמעון, **דתניא** רבי שמעון אומר מחתכין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבלה לפני הכלבים (וכשנתנבלה בשבת קאמר מדפליג רבי יהודה עלה ואמר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה, לפי שאינה מן המוכן) רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה? אפילו תימא רבי שמעון, מודה רבי שמעון בבעלי חיים (בהמה בריאה בין השמשות) שמתו (ביו"ט) שאסורין (וכי שריא במסוכנת בין השמשות, דדעתיה עלויה להאכילה לכלבים). הניחא למר בר אמירם משמיה דרבא, דאמר מודה היה רבי שמעון בבעלי חיים שמתו שאסורין שפיר. אלא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא, דאמר חלוק היה רבי שמעון אפילו בבעלי חיים שמתו שמוותרים, מאי איכא למימר? **תרגומה זעירי** (את המשנה שאמרה לא יזינה ממקומה) בכחמת קדשים (שאסורה בהנאה, ומעונה קבורה, ואינה נפדית, דבעיא העמדה והערכה, אי נמי אין פודין קדשים להאכיל לכלבים, ואפילו למאן דאמר פודין, ביו"ט לא פרקי לה, הלכך לא חזיא) דיקא נמי דקתני עליה ועל החלה שנממאת. מה חלה דקדישא, אף בהמה דקדישא.

אלא מעמא דקדישא (כיון דדיקא מתניתין למתנייה דומיא דחלה, על כרחך שמעינן מינה דדוקא בקדשים נקט) הא דהולין שריא (לכלבים, ולא מתסרא משום מוקצה). הניחא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא, דאמר חלוק היה רבי שמעון אף בבעלי חיים שמתו שמוותרין, שפיר (איכא למימר מתניתין דדיקא לאשמעינן דהולין שריא רבי שמעון

כז: - כז.

אומן. ולכן **ביאר** דבלא שנתות שיער בו האומן כמה היא. **פסק הרמב"ם** ומבא אומן אסור לשקול בידו, ואסור לשקול בכלי מלא מים יו"ט (ד,כ). **הקשה העולת שבת** סי' ת"ק סק"ב תימה על הש"ע שהשמיט דין זה.

ואמר רב חייא בר אשי אסור לעשות בית יד בבשר (נקב לאחוז בו) **אמר רבינא** ובידא שרי **ופירש רש"י** לעשות נקב ע"י אצבעותיו מותר כיון שאין זה דרך חול, אבל בסכין דרך חול הוא, כשמוכר בשר עושה בו בית יד ונותנו ללוקח להוליכו לביתו, וביו"ט צריך לשנות, לעשות היכר, שאין מקח וממכר מותר בו **אמר רב הונא** מותר לעשות סימן בבשר (שלא יחליפהו הנושא) כי הא דרבה בר רב הונא מחתך לה אתלת קרנתא (כשהיה משלח הבשר לביתו היה רגיל לעשות כל התיכה בעלת שלש קרנות וכבר היו מכירין אנשי ביתו שזה היה סימן שלו). **פסק הש"ע** אין נוקבין נקב בבשר בסכין לתלותו בו, אבל ביד מותר. ואם לעשות בו סימן, מותר אפילו בסכין או"ח (תקג).

רבי חייא ורבי שמעון ברבי שוקלין מנה כנגד מנה **(הפכיר המאירי)** מנה הוא חלק, ור"ל כשיש להם בשר לחלק ומניחין חלק אחד בכף אחת והשני בכף שכנגד להשוותם) ביו"ט. כמאן, לא כרבי יהודה ולא כרבנן, אי כרבי יהודה האמר שוקל אדם בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ, כנגד הכלי אין (דבחול לאו הכי אורחיה) כנגד מידי אחרינא (מנה כנגד מנה) לא (כך דרך כל החולקין). אי כרבנן הא אמרי אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר? אינהו דעבוד כרבי יהושע, **דתניא** רבי יהושע אומר שוקלין מנה כנגד מנה ביו"ט.

אמר רב יוסף הלכה כרבי יהושע, הואיל ותנן בכבורות כותיה (דאסור לשקול ולמכור בכור בעל מום ששחמו כהן בליטרא, שלא לעשות מעשה חול בקדשים, דבזיון הוא, וקתני דמנה כנגד מנה, ויודע כמה משקל ראשונה, ושוקל כנגדה מותר, אלמא לאו עובדא דחול השיב ליה) דתנן פסולי המוקדשין הנאתן להקדש (סיפא דמתניתין נקט, ורישא הכי איתא 'כל פסולי המוקדשין נמכרים באטליו ונשקלים בליטרא הוץ מן הכבור והמעשר שהנייתן לבעלים, אבל פסולי המוקדשין הנייתן להקדש, ושוקלין מנה כנגד מנה בכבור' וכן

ולמחר שמוין הנשארת וכפי ששוה כך יפרע לו. **נהגה** וי"א דדוקא ישראל לגבי ישראל שרי כהאי גונא, אבל ישראל עם א"י אפילו ככהאי גונא אסור **(מ"ב)** היינו אפילו בלא פיוסוק דמים שאומר לעכו"ם הרני עמך בבחמה זו למחצה וכו' והטעם משום דאין ישראל רגיל להשתתף עם העכו"ם מחזי טפי כמקח וממכר ולא הקילו בזה, ויש חולקין בזה דלא מפלגינן בין ישראל לעכו"ם, וכל שאינו מזכיר דמים מותר ויש להחמיר כסברא ראשונה)) או"ח (תקא).

[דף כה ע"א] משנה רבי יהודה אומר (טבח המוכר בשר במשקל, אע"פ שאסור לשקול בליטרא, דהיינו מעשה חול, אבל...) שוקל אדם בשר כנגד הכלי או כנגד הקופיץ (סכין גדול שקוצבין בו בשר, דאיכא שנוי ולא הוי מעשה דחול) וחכמים אומרים אין משגיחין (מעיינין) בכף מאזנים כל עיקר.

מאי כל עיקר (מאי אתא לרבוויי האי כל עיקר, נימא וחכמים אוסרין)? **אמר שמואל** אפילו לשמרו מן העכברים (אין נותנין אותו במאזנים התלויין ביתד גבוה) **אמר רב אידי בר אבין** והוא דתליא בתריטא (במטבעת, שתולין אותן בה כששוקלין, דמחזי כנותנו לשם משקל). **פסק הש"ע** אסור לשקול בשר, אפילו בביתו, לידע כמה יבשל ואפילו ליתנו בכף מאזנים לשמרו מן העכברים, אסור אם היא תלויה במקום שרגילים לשקול בה או"ח (תקב).

ואמר שמואל טבח אומן (שיודע לכוין משקל כנגד משקל בידו) אסור לשקול בשר ביד (לאחוז הליטרא בידו אחת והבשר בידו אחרת ולכוין, דבחול נמי, כיון דאומן הוא בכך אורחיה הכי). **פסק הש"ע** מותר לשקול בידו, שלוקח החתיכה בידו ומשער כמה יש בה, ומבא אומן אפילו זה אסור או"ח (תקב).

ואמר שמואל טבח אומן (הרא"ש והר"ן לא גרסו 'אומן' ומסתבר דלא צריך אומנות לזה אמנם הא"י כן גרס אומן) אסור לשקול בשר במים (פירש רש"י שיש לו שנתות וסימנים בכלי, ונותנין בו מים, והסימנים מודיעין אותו כמה המים עולין למעלה בשביל ליטרא בשר, שכבר שיערו לכך. **הקשה התוס'** רי"ד ואינו נראה לי דלפי פסקו זה אפי' הדיוט נמי אסור ואמאי נקט טבח

משנה אין משחזין את הסכין ביו"ט, אבל משיאה על גבי חברתה (דמשני כדרך חול).

אמר רב הונא לא שנו אלא במשחזת של אבן (דמתקנת ליה שפיר, דמחזי כמתקן בחול) אבל במשחזת של עץ מותר. **אמר רב יהודה אמר שמואל** הא דאמרת של אבן אסור לא אמרן אלא לחדדה, אבל להעביר שמנוניתה מותר. (גמרא קא דייק) מכלל דבשל עץ אפילו לחדדה נמי מותר.

איכא דמתני לה (להא דרב יהודה) **אסיפא** (דמלתיה דרב הונא) בשל עץ מותר. אמר רב יהודה אמר שמואל הא דאמרת בשל עץ מותר לא אמרן אלא להעביר שמנוניתה, אבל לחדדה אסור. מכלל דבשל אבן אפילו להעביר שמנוניתה אסור.

איכא דמתני לה (להא דרב יהודה) אמתניתין אין משחזין את הסכין ביו"ט, אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא לחדדה (הוי תקון) אבל להעביר שמנוניתה (אינו אלא כהדחה בעלמא) מותר. מכלל דעל גבי חברתה אפילו לחדדה נמי מותר.

ואיכא דמתני לה אסיפא אבל משיאה על גבי חברתה, אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא להעביר שמנוניתה, אבל לחדדה אסור. מכלל דבמשחזת אפילו להעביר שמנוניתה אסור.

מאן תנא דבמשחזת אסור? **אמר רב חסדא** דלא כרבי יהודה, דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, רבי יהודה מתיר אף מכשירי אוכל נפש. אמר ליה רבא לרב חסדא דרשינן משמך (גדרוש משמך) הלכה כרבי יהודה. אמר ליה יהא רעוא דכל כי הני מילי מעלייתא תדרשון משמאי.

אמר רב נחמיה בריה דרב יוסף הוה קאימנא קמיה דרבא (וכמעשה זה סיפר אביי שראה אצל רבא) והוה קא **דף כה ע"ב** מעבר לסכינא אפומא דדקולא (משפסף סכין על פי הסל) ואמרי ליה לחדדה קא עביד מר, או להעביר שמנוניתה?

פירושה כל קדשים בעלי מומים שנפדו במומן, אע"פ שעדיין מקצת קדושה עליהן, שאסרן הכתוב בגיזה ועבודה אפילו הכי נוהגין מעשה חולין בהן בזו, שנשחטין באטליו ונמכרין באטליו בליטרא, חוץ מן הבכור והמעשר שהניית מכירתן ביוקר אינה להקדש אלא לבעלים, לפי שאין להם פדיון במומם להיות דמיהן נכנסין לקדושתן, דבכבור נאמר לא תפדה ובמעשר נאמר לא יגאל אלא נאכלין לבעלים במומן, הלכך, אין נוהגין בהן מעשה חולין במכירתן בשרם, כשנפל בהן מום ושחטום הבעלים, בעלים דבכור כהן, ובעלים דמעשר ישראל, אבל שאר פסולי המוקדשים הניית מכירתן ביוקר להקדש היא, ואף על פי שכבר נפדו קודם שהיטת, דהא קודם פדייה אין נשחטין, דכעי העמדה והערכה אפילו הכי הניית מכירתן ביוקר להקדש, שלפי מה שיודע שהנאתו יפה הוא מוסיף פדיונו מתחלתו, לפיכך מבזין אותו למוכרו באטליו, שהכל פונים שם ליקח בשר) ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור (כשמוכרו בתוך הבית, אלמא כי האי גונא לאו משקל הוי).

אמר ליה אביי ודלמא לא היא (לא סבירא להו לרבנן דבכורות כר' יהושע ביו"ט, ולא ר' יהושע סבירא ליה בבכור דשרי) עד כאן לא קאמר רבי יהושע הכא (ביו"ט) אלא דליכא בזיון קדשים, אבל התם דאיכא בזיון קדשים לא. אי נמי, עד כאן לא קאמרי רבנן התם (בכבור) אלא משום דלא מחזי כעובדין דחול (דהתם מכירה היא ואין דרך לשקול בשר הנמכר במנה כנגד מנה) אבל הכא (גבי רבי חייה ורבי שמעון ברבי) דמחזי כעובדין דחול (דהא חלוקה היא וכן דרך כל החולקין) לא.

למימרא דקפדי אהדדי (ר' חייה ורבי שמעון ברבי לחלוק בשר במשקל, והלא מוותרין זה לזה ונוטלין זה משל זה, משום חבה) והא הנהו שב בניתא (שבעה דגים) דאתו לבי רבי, ואשתכח חמש מנייהו בי רבי חייה, ולא קפיד רבי שמעון ברבי (לומר משל אבי הוא נוזן יותר ממני?) **אמר רב פפא** שדי גברא בינייהו, אי רבי חייה ורבי ישמעאל ברבי יוסי (היו אותן שחלקו) אי רבי שמעון ברבי ובר קפרא. **פסק הש"ע א.** הבכור, בזמן הזה... ומכל מקום מותר לשקול בו מנה כנגד מנה יו"ד (שו"ת, פ. הלכות יו"ט) ואפילו לשקול מנה כנגד מנה, אסור או"ח (תק"ב). **וכתבו הרי"ף והרא"ש** והא דרבי חייה ורבי שמעון ברבי דהוו שקלי מנה כנגד מנה ביו"ט לא קי"ל כוותיהו אלא כרבנן דאמרי אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר.

כ"ז:

ועפר שלא פיננו, וכשיסיר אותם אבנים ועפר היוין כמו גמר מלאכתן וחייב משום מכה בפטיש דכל גמר מלאכה חייב משום מכה בפטיש. ומ"מ קשה דכלא טעמא דמשום מכה בפטיש תיפוק ליה דהוי אסור משום מוקצה דאפר ואבנים שבתוכו מוקצות הן. ומכאן אומר ריב"א דמלטול מוקצה התירו משום אוכל נפש) ביו"ט באנו למהלוקת רבי יהודה ורבנן (שממחלוקתן אנו יכולים ללמוד שאף אלו ממכשירי אוכל הן) דתניא אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, רבי יהודה מתיר אף ממכשירי אוכל נפש. מאי טעמא דת"ק? אומר קרא הוא לְבַדוּ יַעֲשֶׂה לָכֶם, הוא ולא מכשיריו. ורבי יהודה אומר קרא 'לכם' לכם לכל צרכיכם. ות"ק, הא כתיב 'לכם'? אומר לך שהוא לכם ולא לנכריים. ואידך נמי, הא כתיב 'הוא'? אומר לך כתיב 'הוא', וכתיב 'לכם'. ולא קשיא כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יו"ט, כאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט.

אמר שמואל שפוד שנרצף (נמעד, שדרכו עליו ונעקם אבל לא נשבר) אסור לתקנו ביו"ט (שהרי יכול להשתמש בו כמו שהוא, וטרחא דלא צריך הוא). פשיטא! לא צריכא, דאף על גב דמפשיט בידיה (שמתפשט בידים ואינו צריך להכות עליו בפטיש).

פסק הש"ע א. אין משחזין את הסכין במשחות שלה (מ"ב היינו של אבן ואפילו נתקלקל חידודה ביו"ט דהוי בכלל תיקון כלי) אבל מחדדה על גבי העץ או חרס או אבן, ואין מורים דבר זה לרבים כדי שלא יבא לחדדה במשחות (מ"ב אבל להעביר שמנונית של סכין ע"ג משחות של עץ או חרס או אבן או ע"ג חברתה מורין רבים להתיר) במה דברים אמורים, כשיכולה לחדוד בדוחק (מ"ב דאו לא גזרינן שיבוא לאהדורי אמשחות של אבן) או שנפגמה אבל אם אינה יכולה לחדוד כלל, אין משחזין אותה אפילו על העץ, שמא יבא להשחזוה במשחות או"ה (תקמ"ב). ביאר הבי"ש הרא"ש והר"ן נחלקו בהבנת דברי הר"י, וכיון שפירוש הר"ן מושה את הרמב"ם והר"י לשיטה אחת הכי נקטינן. הסביר הר"ן ברי"ף שגם ר' יהודה שמתיר מכשירי אוכל נפש אסור במשחות של אבן לפי שהוא עושה כלי. וגם במשחות של עץ הלכה ואין מורין כן דנדיה דהלכה שמותר להשחזו את הסכין אפילו לחדדה במשחות של עץ כרבי יהודה אפילו הכי אין מורין

ואמר לי להעביר שמנוניתה. וחזיתי לדעתיה דלחדדה קא עביד. וקסבר הלכה (כרבי יהודה, ומותר כל איש לעשות) ואין מורין כן (לרבים כן, שלא יזולו אף בשאפשר לעשותו מבעוד יום, דכל הני דשרינן כגון שנתקלקלו ביו"ט, או שהיה אתמול טרוד, כדאמרין לקמן דלא התיר ר' יהודה אלא במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יו"ט)...

איבעיא להו מהו להראות סכין לחכם ביו"ט (פירש רש"י לבדוק, שהטילו חכמים על הטבחים להראות סכין לחכם קודם שישחוט שום בהמה, ומהו לעשות כן ביו"ט, מי מחזיו כעובדא דחול, דאוושא מלתא שדעתו למכור באטליו, או לא מחזיו. אמנם הר"ה ביאר דראיית סכין כראיית ככור שמעכבת את השחיטה ונראה כדן דין והרמב"ם כתב דהאיסור שמא תהיה פגומה ויאמר לו אסור לשחוט בה משום פגמתה וילך ויחדדנה במשחות. והב"י ביאר משום דהיישגן שמא ילך חוץ לתחום כדי להראות לחכם את סכינו?) **רב מרי בריה דרב בינא שרי, ורבנן אסרי. ורב יוסף אומר** תלמיד חכם רואה לעצמו (כביתו סכין שלו) ומשאילה לאחרים (דלא אוושא מלתא). **פסק הש"ע** אין מראין סכין לחכם ביו"ט לראות אם הוא ראוי לשחוט בו, שמא תהיה פגומה ויאמר לו אסור לשחוט בה מפני פגמתה, וילך ויחדדנה במשחות. והכם שראה סכין לעצמו, יכול להשאילו לאחרים או"ה (תצח"א). **פסק הש"ע** כטעמו של הרמב"ם.

ואמר רב יוסף סכין שעמדה (מחריפות שלה, שאינה הותכת יפה, אבל לא נפגמה) מותר לחדדה ביו"ט (ואף על גב דמאתמול ומשלשום התחילה לקלקל ולילך, דלא הוה ליה לאסוקי אדעתיה מאתמול, דסבר לא צריכנא, אבל נפגמה מאתמול לא הוי שרי, דמוכחא קלקול שלה, והוה ליה למעבד מאתמול) והני מילי הוא דפסקא אנג דוחקא (אבל אם אינה הותכת כלל אסור לחדדה, דטרחא יתירא הוא)

דרש רב חפ"א אחד סכין שנפגמה, ואחד שפוד שנרצם (שנשבר ראשו) ואחד גריפת תנור וכירים (פירש רש"י שנפל לתוכו מן הטיה שלו, ולא היה יודע מבעוד יום. כתבו התוס' בשם ר"י טעם האיסור משום אשוויי גומות וחלקו התוס' על טעמו דאם כן לא הוי דומיא דהני אחרוני דחשיבי משום דהוי תקון כלי ולכן ביאר דמירי בתנור חדש ועדיין יש בו אבנים

אמר רב מלכיו שומטו [מלפניו מהר בגרירה ומלטול מן הצד (נלמנעות חפץ אחד, מצלי לנגוע בדבר המוקצה זידיס) אבל לא מלטול גמור] ומניחו בקרן זוית. **אמר רב הונא** והוא שיש עליו כזית בשר. **רבנא אמר** אף על פי שאין עליו בשר מותר למלטלו (במלטול גמור, ולסלקו שלא יזוקו בו אנשי ביתו) מידי דהוה אקוץ ברשות הרבים [דאמר (שבת מב.) דמותר להוליכה פחות פחות מארבע אמות, עד שמסלקנה לצדי רשות הרבים, כדי שלא תזיק]. **פסק הש"ע** לקח עץ שאינו מיוחד לשפוד (מ"ב אבל אם הוא מיוחד לצלי בין אם הוא של עץ או של מתכות תורת כלי עליו ומותר למלטלו בכל ענין שירצה. **ביאר הביאור** בחידושי הרשב"א ובח"א ר"א מפרשים הסוגיא בשפוד של מתכות ואנו פירשנו לפי פירוש הטור וכמו שהעתיקו המחבר וצלה בו בשר, **אסור** (מ"ב דע"י הצליה נעשה השפוד מאוס ומוקצה ואף להמתירין מוקצה ביום טוב דעת כמה אחרונים דהכא אסור משום שאין עליו תורת כלי) למלטלו אח"כ (מ"ב אם אינו צריך עוד לצלות בו או להסיק בו תנורו דעצים לא ניתנו אלא להסקה וכה"ג) שאינו כלי (מ"ב ר"ל דע"ז שעושה בו מעשה שפוד לא נעשה כלי) אלא שומטו (מ"ב ר"ל שאינו רשאי ליטלו אחר צליתו ולהניחו כדרכו אלא שומטו מהר בגרירה ומלטול מן הצד עד שיעבירו מלפניו לקרן זוית) ומניחו בקרן זוית כדי שלא יזוקו בו, אפי' אין עליו בשר כלל... (מ"ב וכ"ז במונה במקום שעוברין ב"ב שם וכמו שכתב המחבר כדי שלא יזוקו האם מונה מן הצד אסור לזוז אותו) או"ח (תקיהג).

אמר רב הונא בריה דרב איקא שפוד (הא דאמרן) שפחות (משנה היא בכתובות, רבי אליעזר אומר אפילו הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בצמר, שהבטלה מביאה לידי זמה, ואמר רב מלכיו הלכה כרבי אליעזר) וגומות (שמעתא היא, ולא נאמרה על המשנה, ולענין שתי שערות דאם נמצאו לה גומות של מקום שער, אף על פי שאין שם שיער, גדולה היא והולצת, דאין גומא אלא אם כן היה בה שער אלא שנשרו) (אלו שלש הלכות) רב מלכיו (אמרם). בלורית (במסכת ע"ז ועל ברייתא נאמרה, דתנו רבנן גוי המסתפר מישראל, כיון שהגיעו לבלוריתו שומט את ידו מפני שהגוי כשהוא מסתפר מניחה לשם עבודה זרה, ואמר עלה, וכמה אמר רב מלכיא שלש אצבעות לכל רוח ורוח לכל סביבותיה לא יגע, שאם יגלה וילך עד הבלורית נמצא מניח לו בלוריתו, ותקנה לו לשם עבודה זרה)

כן לכל כדי שלא יבוא להשהייה במשחות שלה. ב. כל מלאכה האסורה בשבת אסורה ביו"ט, הוי"מ... וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותה מאתמול או"ח (תצה, א). ג. שפוד (שנרצף) אף על פי שהוא יכול לפשטו בידו, אין מתקנין אותו (הגה ודוקא שיוכל לצלות בו בלא תיקון, אבל אם אינו יכול לצלות בו כך ונשבר ביו"ט, מותר לתקנו ואין מורים כן לרבים, שלא יבואו לתקן גם כן בנשבר מערב יו"ט. והוא הדין לכל מכשירין שאי אפשר לעשותו מערב יו"ט) או"ח (תקמ, א). **ביאר הביאור** הלכה דע דשפוד שצולין בו בשר שהוא מכשירי אוכל נפש שנתקלקל ביום טוב (דאי מערב יום טוב היה לו לתקנו מבע"י ולכו"ע אסור) פליגי ביה ר' יהודה והכמים אי מותר לתקנו, וה"ה בכל מכשירי אוכל נפש שא"א לעשותו מבע"י אי מותר לעשות ביום טוב. והנה המחבר העתיק בזה הסעיף לשון הרמב"ם ודעתו כפי מה שביארו בב"י דהרמב"ם ס"ל כרבנן. ולפי' אפילו נכפף הרבה ביום טוב או שנשבר ואינו יכול לצלות כלל בלי תיקון אפי"ה אסור לתקנו. אבל דעת ההג"ה שהיא דעת הרא"ש והרשב"א והטור וסייעתו לפסוק כר' יהודה וע"כ כתב דוקא כשיכול לצלות בו בלי תיקון אסור לתקנו משום דמרהא יתירא הוא, אבל בנשבר ביום טוב שא"א להשתמש בו כך וה"ה בנכפף הרבה מותר לתקנו ביום טוב. ולדינא הסכימו כמה אחרונים דאין להקל לעשות מעשה אפילו לעצמו במה שכתב הרמ"א דיש לחוש לשיטת המאור והר"ן שהחמירו בנשבר השפוד או שנכפף הרבה עד שא"א לצלות בלי תיקון דס"ל דהוה תקון גמור אם יתקנו וכעושה כלי מחדש ביום טוב לצורך אוכל נפש דמיא דהוה אסור לכו"ע אפילו לר' יהודה. **הקשה בה"ח** ס' תק"ט ס"ג שלכאורה עולה סתירה בדברי הש"ע, שבסימן תצה"ס"א פסק כר' יהודה במכשירי אוכל נפש, וכאן פסק כרבנן. ותירץ עפ"י הב"י בסימן תקי"ד דיש אומרים שלא בכל מקום פסקינן כר' יהודה, שיש מקומות שפסקו להחמיר, על כן הכא ג"כ נראה לו למרן להחמיר כהרמב"ם, משום דאפשר בשפוד אחר או לשאול מאחרים או לצלות ע"ג גחלים. ד. **פסק הרמ"א** ומותר למלטול מוקצה לצורך אוכל נפש ושמהת יו"ט (מ"ב כגון למלטול האפר כדי לאפות במקומו או למלטול האבנים המונחים על הפירות כדי לאכול הפירות, אבל לאכול או ליהנות מדבר המוקצה נופא כגון להסיק במוקצה וכה"ג אסור) או"ח (תקמ, ז).

אמר שמואל שפוד שצלו בו בשר (ביו"ט) אסור למלטלו ביו"ט (מיד לאחר שנצלה הצלי, לפי שנמאם ומוקצה, וכבר נעשה צורך יו"ט).

מדות הרבה, ומביאין הלקוחות כליהן ומודד לאיש ואיש במדה לעצמו, ומתמצות והולכות לתוך כליהן כל הלילה).

מאי (הפירוש בדברי ת"ק) אבל לא במדה? **אמר שמואל** אבל לא בכלי המיוחד למדה (שמודד ומוכר בו) אבל כלי העומד למדה (שכשישבר זה בא זה תחתיו, אבל עדיין לא מדד בו) ימלאנו. ואתא רבי יהודה למימר אפילו כלי העומד למדה לא ימלאנו (כיון דהוא עצמו מדה, ולכך עשוי, וכדי מדה מחזיק לא ימלאנו, דמחזי שפיר כמוודד ומוכר, כעובדין דחול)...

רבא אמר מאי אבל לא במדה שלא יזכור לו שם מדה, אבל כלי המיוחד למדה ימלאנו, ואתא רבי יהודה למימר כלי המיוחד למדה לא ימלאנו... **פסק הש"ע** (סעיף זה הובא בהלכות

שבת, ובסימן תקי"ז ס"ג כתוב שה"ה ביו"ט) מותר לומר להבירו מלא לי כלי זה, אפילו הוא מיוחד למדה, וה"מ כשנוטל הלוקח מדה של מוכר ומוליכו לביתו, וא"צ לומר אם מביא הלוקח מתוך ביתו ואומר לו מלא לי כלי זה, אבל למדוד בכלי המיוחד למדה ולשפוך לתוך כליו של לוקח, אסור (מ"ב מפני שזהו דרך מקח וממכר של חול) [הנהגה ויש מקילין לומר דכל שאינו מכין למדה לגמרי, שממעט או מוסיף מעט, שרי (מלכי והגהות אשכנזי) וכן המנהג פשוט למדוד בכלי המיוחד למדה ולשפוך לכליו של לוקח (דכ"ז עלמו)...] או"ח (שכנ"א). **הבית יוסף** האריך הרבה בסוגיא זו. מסקנתו לפסוק כהרמב"ם והרא"ש שהלכה כרבא דאמר כלי המיוחד למדה ימלאנו. ומיהו היינו דוקא ליטול הלוקח מדה של מוכר ולהוליכה לביתו ואין צריך לומר אם הלוקח מביא כלי מתוך ביתו שהוא מיוחד למדה ואומר לו מלא לי כלי זה, אבל למדוד בכלי המיוחד למדה ולשפוך לתוך כליו של לוקח אסור וכמו שדקדק הר"ן מלישנא דמתניתין ומלישנא דהרמב"ם.

איתא במשנה 'מעשה באבא שאול בן בטנית שהיה ממלא מדותיו מערב יו"ט ונותנן ללקוחות ביו"ט' **תנא** אף במועד עושה כן, מפני בטול בית המדרש (שהיה חכם גדול, ובאים רבים לשאול הימנו, ובמועד רבים עוסקים בתורה, שאין מרודים במלאכה, והיה ממלאן בלילה, שאין זמן בית המדרש, כדי שיהא פנוי ביום. ולמאן דגרס במתניתין

אפר מקלה (שמעתא היא במסכת מכות אמר רב מלכיא לא יתן אדם אפר מקלה על גבי מכתו, מפני שנראה ככתובת קעקע) וגבינה (אפירושא דמתניתין אתמר במסכת ע"ז מפני מה אסרו גבינות במשנתנו, ואמר רב מלכיא מפני שמחליקין פניה בשומן הזויר) רב מלכיא. **רב פפא אמר** מתניתין ומתניתא רב מלכיא, שמעתתא רב מלכיו. וסימוך מתניתין מלכתא. מאי בינייהו? איכא בינייהו שפחות (דמתניתין היא, ומשוית ליה ברב מלכיו לאו ידידה היא, דכל מתניתין ומתניתא דאית בהו רב מלכיא אמר פירושן, אבל שמעתתא דאמרת ברב מלכיו, כגון שפוד וגומות ידידה ניהו תרי' מקשים לכאורה עוד איכא בינייהו אפר מקלה ומתריצים ב' תירוציב. א. אה"נ שאמר שפחות הכונה וגם השכנגדו אפר מקלה ששניהם נשנו באמצע ב. ה"פ מתניתין ומתניתא דוקא רב מלכיא ולא רב מלכיו, אבל שמעתתא יש מהם רב מלכיו ולעולם רב מלכיא אמרה אותה שמעתא דאפר מקלה).

משנה לא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר בשר (שאסור להזכיר שם דמים) אבל שוחט (בלא פסוק דמים) ומחלק ביניהם.

היכי עביד (כשאינו רוצה ליקח כל הבהמה ולא מחצה ולא שלישי ולא רביעי, אלא בדינר או בשנים, מה יאמר לו)? כי הא [דף כ"ט ע"א] דבסורא אמרי תרטא ופלגו תרטא... (כל הטבחין היו מנתחין בהמותיהם בשוה, כך וכך נתחים מן הבהמה ולאותן הנתחים קראו בכל מקום שם אחר). **פסק הש"ע** אין קונים בשר בפיוסוק דמים לומר לטבח תן לי בסלע או בשתים, וכן לא יאמר לו הריני שותף עמך בסלע, אלא מחלק להם שלישיות או רביעיות כפי החלקים שדרך לחלק בעיר בלא פיוסוק דמים... או"ח (תק"א).

משנה אומר אדם לחברו מלא לי כלי זה אבל לא במדה רבי יהודה אומר אם היה כלי של מדה לא ימלאנו (הגמ' תבאר מהלוקתם). **מעשה באבא שאול בן בטנית** שהיה ממלא מדותיו מערב יו"ט (שאינו מודדין ביו"ט) ונותנן ללקוחות ביו"ט. **אבא שאול אומר** אף במועד (בהוה"מ) עושה כן, מפני ברורי המדות (העלאת הרתיחות) **וחכמים אומרים** אף בחול עושה כן, מפני מצוי המדות (כשהיה מוכר שמן היה לו

קדרתו כדי שלא יקדיח תבשילו (ישרוף, להקדיח, כגון למלוח תבשיל יותר מדי). **פסק הש"ע א.** לא ימוד אדם שעורים ליתן לפני בהמתו, אלא משער ונותן לה או"ח (תקו"ד). **פסק הש"ע** כחסבר הר"ף והרמב"ם. **ב.** מותר אדם למדוד תבלין ליתן בקדירה, בשביל שלא יקדיח תבשילו (מ"ב אע"ג דקמה אסור למדוד הכא שיקדיח תבשילו התיירו) (הגה פ"י שלא ישרפנו ויקלקלנו מהמת רבוי תבלין) או"ח (תקד"ד).

אמר רב מודדת אשה קמה ביו"ט ונותנת לתוך עיסתה, כדי שתמול חלה בעין יפה (שיעור חלה אחד מעשרים וארבעה לכהן, וכשאינה יודעת מדת עיסתה היא מקמצת ואומרת אין כאן כל כך, אבל כשיודעת מדת עיסתה יודעת מה תפריש, ועינה יפה בה). **ושמואל** אמר אסור. והא תנא דבי שמואל (בתוספתא שסידר שמואל מתנאים שלפניו) מותר? **אמר אבי** השתא דאמר שמואל אסור, ותנא דבי שמואל מותר, **[דף כט ע"ב]** שמואל הלכה למעשה אתא לאשמועינן (פירש רש"י שהבא לשאל הלכה לעשות מעשה מורין לו אסור, ואי חוינן איניש דעיביד לא מחינן בידיה, דהלכה דמותר ואין מורין כן. כתבו התוס' לפי זה לא הולק שמואל על רב ששניהם מודים שאסור למעשה, ומה שרב התיר זה מעיקר הדין. מיהו בה"ג פירש ששמואל הלכה למעשה אתא לאשמועינן היינו שיש לאסור מעיקר הדין, ופליג אברייתא ופליג ארב. לעניין הלכה יש שפוסקין בשמואל ואף על גב דהלכה כרב באיסורי. מ"מ, מדאמר סתמא דהש"ס שמואל הלכה למעשה אתא לאשמועינן משמע דהלכה כותיה. ויש פוסקין כרב משום דהלכה כרב באסורי וכ"ש הכא דהא תנא דבי שמואל כותיה דרב. **ואומר הר"ד שמואל מאיבר"א** דאפי' למ"ד דהלכה כרב, מ"מ אסור לנו בזמן הזה למדוד משום ליטול חלה בעין יפה, דדוקא בימיהן שהיו מפרישין חלה אחת מכ"ד ונותנין לכהן שייך לומר דמותר משום עין יפה, אבל אנו שאין מפרישין כי אם מעט אפילו מעיסה מרובה ואותו מעט נמי אינו נאכל אלא נשרף אין למדוד דלא שייכא סברא דקאמר הכא כדי שתמול חלה בעין יפה, אלא יש לנו לשער מאומד שתהיה בריוח כשיעור שהייב בהפרשת חלה משום הברכה (מה"ס). וכן בפסח, אף שמבואר בפסחים (מה). שאין לעשות עיסה לאפיית מצות שיש בה יותר משיעור חלה, כיון שיש חשש חימוץ, יש להיזהר ולא למדוד בכלי שמודדים בו בחול לצורך אפיית מצות אלא יפחות או יוסיף אם המדה קטנה).

שבחוח"מ עושה מפני ברורי המדות מפרש הכי מפני בטול בית המדרש של באי מועד, לא יהיה פנוי לשהות ולברר מדותיו שלא ירתוהו, לפיכך ממלאן בלילה).

תנו רבנן הוא (אבא שאול בן בטנית) כנס שלש מאות גרבי יין מברורי המדות (שחישב שהרויח כך במשך הזמן מהמת הקצף בשעת המדידה. יש לתמוה הרי הוא זהיר שלא יצטבר לו ברורי מידות תירין התוס' רייד שהיו לקוחות מרובים ולא הספיקו הכלים שהכין מאמש, והיה צריך למדוד ביום והלקוחות לא היו מעוניינים להכות ומחלו על הנותר. וז"ל הערות הגריש"א ז"ר נראה דלמ"ד דאף בחול היה ממתין משום מצוי המדות מ"מ לא היה ממתין כ"כ מבערב, דלא מסתבר דאם היה ממתין כ"כ היה נשאר בידו ג' מאות גרבי יין. וכן הביירו דמבואר שנשאר להם ג' מאות גרבי שמן ממצוי המדות ע"כ דלא הפכו את המדות כל הלילה. ועוד אפשר לומר דבאמת בתחילה לא הקפיד על כך ורק כשראה כמה נשאר בידו מברורי המדות למד לזוהר ולהמתין שלא להפסיד את הלוקחים) וחבריו כנסו שלש מאות גרבי שמן ממצוי המדות, והביאום לפני הגזברים לירושלים (של הקדש, לעשות בהן צרכי הקדש אם ירצו, והם לא הקדישוה, כסבורין אין יכולין להקדיש שאינו שלהם, אי נמי יכולין הוה ליה גזל בעולה) אמרו להם אי אתם זקוקים לכך (הואיל ומתחלה לא נתכוננתם לגזול, שהלקוחות מוחלין על ידי טרדן ומרוצתם, שאינם יכולין לשהות עוד, וידעי וקא מחלי). אמרו להם אף אנו אין רצוננו בכך (לזה, ליהנות משל אחרים). אמרו להם הואיל והחמרתם על עצמכם (אין לכם לעשות הקדש, אלא...) עשו מהם צרכי רבים. דתניא גזל ואינו יודע למי גזל יעשה בהם צרכי רבים. מאי נינהו? אמר רב חסדא בורות שיחין ומערות (שמתכנסין בהן מים ושותין מהן).

אדבריה (הנהיגו, ומטייל עמו במבואות העיר) רב חסדא לרבנא עוקבא, ודרש לא ימדוד אדם (רש"י גרס קב) שעורים ויתן לפני בהמתו ביו"ט (שנראה כמודד למכור) אבל קודר (לשון נוקב) הוא קב או קבים (שלא כדרך מדה) ונותן לפני בהמתו, ואינו חושש (הר"ן הפכיר מונת רש"י נוקב בכרי במדה והמדה מתמלאה מאליה מותר, אבל לתת בידו בתוך המדה לא. הר"ף והרמב"ם הסבירו שמה שמותר זה לשער באומד דעתו) והנהרתום (מבשל קדרות נמי קרוי נחתום) מודד תבלין ונותן לתוך

כט:

בתחלה, אפילו על ידי שינוי. אבל אם רקדו מאתמול ונפל בו צרור או קיסם ורוצה לרקדו פעם שנית, מותר אף בלא שינוי (הגה וי"א דמותר ליטול הצרור או הקיסם בידו, אבל יש מחמירין ואוסרין) ואם לא נפל בו דבר, אלא שרוצה לרקדו שנית כדי שיהא הפת נאה, צריך שינוי קצת, כגון על גבי שלחן (הגה וה"ה דמותר לעשות על ידי אינו יהודי אפילו תחלת הרקידה, אם ישנה קצת) או"ח (תק"ב).

משנה הולך אדם אצל חנוני הרגיל אצלו, ואומר לו תן לי ביצים ואגוזים במנין, שכן דרך בעל הבית להיות מונה בתוך ביתו.

תנו רבנן הולך אדם אצל רועה (זה המגדל בהמות, ופעמים שמוכר מהן) הרגיל אצלו (שמותוך שרגיל אצלו מאמינו, ונותנו לו בלא פסוק דמים) ואומר לו תן לי גדי אחד או טלה אחד, אצל טבח הרגיל אצלו ואומר לו תן לי כף אחת או ירך אחת, אצל פטם (המפטם עופות, לשון משמין) הרגיל אצלו ואומר לו תן לי תור אחד או גוזל אחד, אצל נחתום הרגיל אצלו ואומר לו תן לי ככר אחד או גלוסקא אחת, ואצל חנוני הרגיל אצלו (כתבו התוס' בין הוא נכרי בין ישראל דאין לחלק רק היכא דאיכא חששא דמחובר או נולד) ואומר לו תן לי עשרים ביצים או חמשים אגוזים, עשרה אפרסקין וחמשה רמונים ואתרוג אחד, ובלבד שלא יזכיר לו סכום מדה **פירוש רש"י** קב או קבים **הקשו התוס'** פשיטא שאסור כדאייתא (כה:): וכיצד יתכן שר' שמעון בן אלעזר חולק בזה על ת"ק (מהכ"ל, ועיין מהר"ם) ועוד יש להקשות לפירוש רש"י ה"ל למימר ובלבד שלא יזכיר מדה, ולא 'סכום מדה' **לכך נ"ל** פ"ה דגרים סכום מנין זה"פ שלא יאמר לו תן לי י' אגוזים וכבר נתת לי ל' ואם כן אני חייב לך מ' בין הכל **והטעם** שאסור לסכם לפי שדומה למקח וממכר] **רבי שמעון בן אלעזר אומר** ובלבד שלא יזכיר לו סכום מקח **פירוש רש"י** דמים (שלא יאמר תן לי אגוזים שמחירם לינכ או קנים) ר"ה **לשיטתו מסביר** שלא יאמר לו תן לי אגוזים בששה פשיטין וכבר נתת לי כך ואם כן אני חייב לך מכל י"ב פשיטין, אבל סכום מנין שרי ר' שמעון בן אלעזר וחולק בזה על ת"ק, וכן איתא בתוספתא וכה"ג]. **פסק הש"ע** א.

מותר לומר לחברו תן לי ביצים ואגוזים במנין (מ"ב היינו שאומר לו עשרה או עשרים שכן דרך בעה"ב

קמה ביו"ט כדי ללוש (מ"ב דכיון דלא צורך פת הוא ולא יתקלקל אם לא ימודד לא התירו חכמים הנראה כמוודד למכור) אלא יקה באומד הדעת. או"ח (תק"א). **סיכום הבית יוסף** כיון שהר"ף והרמב"ם פסקו כשמואל דאסר ממילא משמע דאפילו בפסח אסור למודד להדיהו, והכי נקטינן.

תנו רבנן אין שונין קמה (שרקדו מאתמול, ובא לשנותו בנפה ליפותו) ביו"ט. **משום רבי פמיים זרבי יהודה בן בתירא** אמרו שונין (דליכא טרחא, ודבר הנראה הוא שזו היא פעם שנית, ואין זה כמרקד לברור). ושיון, שאם נפל לתוכן צרור או קיסם ששונין.

תני תנא קמיה דרבינא אין שונין קמה ביו"ט (ואפילו נפל לתוכן צרור או קיסם) אבל נפל צרור או קיסם בורר בידו. אמר ליה כל שכן דאסור, דהוה ליה כבורר **פירוש רש"י** דמחזי כבורר (הספיק הבית מליך צורר ממש אינו משום דבלאמת אף נקמה אין לכך צריכה נכך אלא או ננפה או צכצכה ולא ציל) ובורר אב מלאכה היא כהרקדה, והשוניה אינו מרקד, שהרי נראה שהכל יוצא ואין כאן סובין].

דרש רבא בר רב הונא זומי אפתחא דנהרדעא שונין קמה ביו"ט. אמר להו רב נחמן פוקו ואמרו ליה לאבא (לחברי) שקילא טיבותך (אין אני מחזיקין לך טובה בכך, נטולה היא טובתך) ושדי אחזרי (ומוטלת על הקוצים) פוק חזי כמה מהולתא (נפות) הדרן בנהרדעא (שכולן יודעות שמתר).

דביתהו דרב יוסף נהלא קמהא (בפעם השניה) אגבא דמהולתא (באחורי הנפה, כדי לשנות) אמר לה חזי, דאנא רפתא מעליתא בעינא (אי את צריכה לשנות, דשונין קמה ביו"ט). דביתהו דרב אשי נהלא קמהא (בפעם השניה) אגבא דפתורא (אחורי השלחן, שיש לו תוך, והיא היתה שונה הקמה על אחוריו משום שנוי הסבירו התוס' ואפשר לפרש ע"ג השלחן ממש וחשיב שנוי לפי שדרך לרקד בעריבה. ומ"מ אין להתיר תחלת הרקדה על ידי שנוי דהא אשונין דבריייתא קאי. **ורשב"ם פירוש** דע"י שנוי אין לחלק ויש לסמוך עליו לענין להתיר לשפחה נכרית תחלת הרקדה ע"י שנוי אבל אנו לעצמנו אין לסמוך) אמר רב אשי הא דידן (זו אשתו) ברתייה דרמי בר חמא, ורמי בר חמא מרא דעובדא הוה, ואי לאו דהויא מבי נשא לא הוה עבדא. **פסק הש"ע** אין מרקדין הקמה

פרק המביא

משנה המביא כדי יין ממקום למקום (בתוך התחום, או על ידי ערוב) לא יביאם בסל ובקופה [לתת שלש וארבע בתוך קופה וישאם, משום דנראה כמעשה דחול לשאת משאות הקשו התוס' ותימה דאמרינן (שבת קכו): מפני ד' קופות או ה' וכ"ש שהיא מותר ביו"ט וי"ל דהתם מיירי בשבת שאינו יכול להוציא לחוץ, ואין רואין אותו, וע"כ מותר. והכא מיירי ביו"ט, שיכול להוציאו לחוץ, ורואין אותו, וע"כ יהא אסור, שהרואה אותו אומר לצורך חול מביא אותם. וזמ"מ קשה דאמר במשנתנו אבל הוא מביא על כתפו, ולא יביאם בסל ובקופה' אלמא משמע דמרבח בהלואכ עדיף וקאמר התם במסכת שבת למעוטי בהלואכ עדיף, ויותר טוב להביאן בסל או בקופה בפעם אחת מלהביאן כל אחת בפני עצמה. וי"ל דלמה דפירשתי ניהא, דהתם מיירי בשבת דלא הוי כעובדי דחול שאין מטלטל כי אם מוויית לוויית באותו בית ולכך קאמר למעוטי בהלואכ עדיף מפי משום טרחה יתירא, אבל הכא מיירי ביו"ט משום טרחה יתירא לא קפדינא אלא משום דמחוי דעביד כעובדי דחול וא"כ עדיף מפי לאפושי בהלואכ ויעשה דרך שנוי כי היכי דלא לתחוי דעביד כעובדי דחול. וזמ"מ שעיקר הקפידא שישנה מדרך חול, פעמים נמי דאסור לאפושי בהלואכ אף על גב דממעט במשאוי כיון שאין משנה מדרך חול] אבל מביא הוא על כתפו (אחת או שתים, דמוכח דלצורך יו"ט) או לפניו (בידו). וכן המוליד את התבן (להסק או לבהמה) לא יפשיל את הקופה לאחוריו (דגנאי יו"ט, שנראה כמתכוין למלאכה רבה או להוליד למקום רחוק כדרך חול) אבל מביאה הוא בידו. ומתחילין [דף ל ע"א] בערמת התבן (להסק, ואף על פי שלא זמנה מבעוד יום, ולא היה רגיל להסיק מומנה, והשתא משמע דלית ליה מוקצה) אבל לא בעצים שבמוקצה (רחבה שאחורי הבתים קרויה מוקצה, על שם שהיא מוקצה לאחור, ואין נכנסים ויוצאין בה תדיר, ושם נותנין עצים וכל דבר שאין דעתו ליטול עד זמן מרובה, ובגמרא פריך סיפא לרישא, דהשתא משמע דאית ליה מוקצה).

תנא אם אי אפשר לשנות מותר (כגון שזמן אורחים הרבה, וצריך להביא הרבה ביחד מותר). **אתקין** רבא במחוזא דדרו בדוחקא (משאוי שאדם יהיד נושא על כתפו בחול כמורה, אם בא לשאת אותו ביו"ט לצורך יו"ט

להיות מונה בתוך ביתו לידע כמה הוא נוטל שלא ישול אלא כפי הצורך הלכך לא מוכח דמשום דמים הוא דמדכר ליה אלא להודיע כמה צריך) או"ח (שכנגד). **ב.** מותר לומר להנזני תן לי ד' ביצים וה' רמונים, ובלבד שלא יזכיר לו שם דמים (הכ"ן נדעת ה"ק"ף) (מ"ב כגון שאומר תן לי בעד כך וכך פשוטים וכ"ש כשמזכיר לו סכום דמים דהיינו שעושה עמו חשבון הכולל גם ממה שנתחייב לו מכבר פשיטא דאסור) ולא סכום מדה (קס"י) ולא סכום מנין (ק"ח) לומר הרי שיש לך בידי חמשים אגוזים תן לי חמשים אחרים והרי יש לך בידי מאה. [הגה וכן בסכום דמים אינו אסור אלא בכה"ג שאומר תן לי בכך וכך דמים ויהיה לך בידי כך וכך, אבל בלאו הכי, שרי (מ"ב הוא פליג על המחבר דס"ל דסתם שם דמים אסור למדכר והוא ס"ל דכמו במנין דוקא סכום מנין אסור ומנין בעלמא שרי למדכר כן הדין לענין דמים והו"ל למימר ויש אומרים אלא שכן דרכו לפעמים) (הגהות אשכ"ז). וכן בסכום מדה (מ"ב ר"ל דוקא סכום מדה שעושה עמו חשבון הכולל גם ממדותיו שנתחייב לו מכבר אבל שם מדה בעלמא ס"ל להג"ה דמותר למדכר דהא שהזכיר מדה הוא רק לסימנא בעלמא להודיע לו כמה הוא צריך ולא שימדדו דוקא והא דאסר בגמרא להזכיר שם מדה היינו בדבר שאין העולם רגילים למדוד אותו במדה שאו אין אומרים דלסימנא בעלמא נקטיה והמחבר לעיל דלא חילק בזה ס"ל דבכל גוונא אסור גם בזה, דוקא בכה"ג אסור (כן למד לר"מ נ"ס הגהות אשכ"ז) אבל בלאו הכי, שרי (מ"ב וזה הקולא הוא רק ללוקח שאינו עובר איסור כמה שמזכיר שם מדה וכנ"ל והיתר למוכר שיהיה מותר למדוד וליתנו בכליו של לוקח מבואר לעיל בס"א שיוסיף או ימעט מעט). ואף על גב דאסור להזכיר דמים כלל, היינו בדבר שאין מקחו ידוע אבל בדבר שידוע רק שאומר לו כמה צריך, שרי אם לא שמזכיר לו סכום ואף על גב שיש מחמירין בדבר זה, כבר פשט המנהג במדינות אלו להקל, וכמברא הנזכרת) או"ח (שכנגד) לר"ף גירסא נוספת בדעת ת"ק גורם זבלבד שלא יזכיר לו סכום מקח' ובדברי רשב"א גורם זבלבד שלא יזכיר לו סכום מנין' פירוש 'סכום מקח' כגון שיש עליו כסף לא יאמר לו תן לי בכסף ויש לך עלי כסף אחר הרי יש לך בידי שני כספים (הכ"ן נ"אכ נדעת ה"ק"ף) ע"כ אם אמר לו תן לי בכסף אף על פי שלא עשה חשבון לומר הכי יס לך כלי שתי כספים, מיתסר' ז'סכום מנין' לא יאמר לו הרי יש לך בידי חמשים אגוזים תן לי חמשים אחרים והרי יש לך בידי מאה וכתב הרא"ש יש להיזהר גם כדברי הר"ף וגם כדברי הר"ה.

סחיטה (קשו התוס' וא"ת והא אמר נפרום סודרא עלויה ולא היישינן לידי סחיטה וי"ל דלעיל מיירי בחבית שסתום כולו ופיו צר ולכן לא היישינן לסחיטה ועי"ל דהכא מיירי בסחיטת מים דאסורה משום לבון. וא"כ, כי נפל בגוויה מ"א אתי לידי סחיטה, אבל התם מיירי ביין דסחיטה שלו אסורה משום דש. וא"כ, כי נפיל לארעא הולך לאבוד ולא היישינן לסחיטה) הלכך לא אפשר.

פסק הש"ע א. (הלכות יו"ט) אף על פי שהותרה הוצאה ב"ט אפילו שלא לצורך, לא ישא משאות גדולות כדרך שהוא עושה בחול, אלא צריך לשנות. כיצד, המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה לתת לתוכו ארבעה או חמשה כדים, אלא יביאם על כתפו או לפניו אחד או שנים, דמוכה שלצורך יום טוב הביאם. [הגה ודוקא כשמוליכין ממקום למקום (מ"ב היינו במכואות דשכיחי בה רבים ומחוי כעובדא דהול) אבל מזוית לזוית או מבית לבית באותו חצר שרי בכל ענין (מ"ב אפילו יותר מארבעה וחמשה כדים. ואדרבה יותר טוב הוא להוליך הרבה ביחד משיוליך מעט מעט ויצטרך להרבות בהילוך (טעמ"ל מגן אבה"ט נקט תוספות)] או"ח (תקיח). **כתב בשו"ת עמרת פז** ה"א או"ח סי' ט' שהב"י ג"כ מודה לדברי הרמ"א דכן מוכח בכ"י, וכן הסכמת האחרונים.

ב. (הלכות שבת) המביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה כדרך חול, אלא יביאם לפניו (מ"ב בידו) או על כתפו וכיוצא בזה, שישנה מדרך חול אפי"ן אין בשינוי קלות במשא, ואם אי אפשר לו לשנות, כגון שזימן אורחים הרבה וצריך למהר להביא לפניהם, מותר. ויש אומרים דלמעט בהילוך עדיף, ויותר טוב להביאם בסל ובקופה בפעם א' מלהביאם כל אחת ואחת בפני עצמה (מ"ב עיין סימן תק"י ס"ח בהג"ה דפסק כה"א אלו וכ"ז במקום שאין רואין אבל כשנושא אותם דרך מבוי המעורבת דשכיחי בה רבים ואוושא מלתא טובא ויאמרו דלצורך חול הוא מביאם לכו"ע למעט במשא עדיף) או"ח (שכנה). **בילקוט יוסף** סי' ש"ז פסק כהסתם. **ג.** (הלכות יו"ט) וכן משאות שדרכן לישא אותם במוט, ישא אותן על גבו מאחוריו, ושדרכן לישא אותן מאחוריו, ישא אותן על כתיפו, ושדרכן להנשא על הכתף, ישא אותן בידו לפניו, או יפרוש עליהן בגד וכל כיוצא בזה משינוי המשא, ואם א"א כגון שזימן הרבה אורחים וצריך למהר ולהביא

כגון חבית או שק מלא פירות) לדרו כרגלא (עתר, מפני שצריך לשנות, וכשהוא משנה ישנה להקל משאו, ולא להרבות טורח ביו"ט, ועתר זה נוח הוא לשאת בו משא כבד, וכשנושא בו חבית הנשאת בכתף משנה להקל (הוא) דדרו כרגלא (משוי חבית גדולה, שרגילין לשאת אותה בעתר) לדרו באגרא ופירש רש"י ישאה ביו"ט כשני בני אדם במוט על כתפיהם, דהיינו נמי שנוי להקל. וקשה דבכ"מ (פג.) משמע דמשאו כבד נושאין בקל כרגלא מבאגרא אלא נראה דאפילו מכביד יותר מכל מקום לא היישינן כיון דמשנה מדרך חול, וכן נמי פירש הקונטרס גבי 'דרו באגרא לדרו באכפא' שאע"פ שאינו מיקל שינוי הוא (עדיין יס מחלוקת זיניהם, שמק"י נזכור הנה מוכח שקינו שמרנה טורח לא, ותוס' ס"ל, שאף שמרנה טורח, ספ"ד) דדרו באגרא (במוט על כתפיהם) לדרו באכפא (במוט בידיהם, משום שנוי, ואף על פי שאינו להקל מכל מקום שנוי הוא, ואינו מרבה טורח בשנויו) דדרו באכפא נפרום סודרא עלויה (קל הוא, ואינו מכביד, ושנוי הוא בעלמא, ולהצנע) ואם לא אפשר (לשנות, שאין לו סודר לכסותו) שרי. דאמר מר אם אי אפשר לשנות מותר.

אמר ליה רב חנן בר רבא לרב אשי אמור רבנן כמה דאפשר לשנויי משנינן ביומא טבא, והא הני נשי דקא מליין הצבייהו (את הכד שלהם) מ"א ביומא טבא (שואבות מן הנהר) ולא קא משניין, ולא אמרינן להו ולא מידי. אמר ליה משום דלא אפשר, היכא ליעבד, דמליא בחצבא רבה תמלי בחצבא זוטא קא מפשא בהלוכא (קשו התוס' וא"ת מאי פריך והא מפשא בהלוכא והא אמרינן לעיל דאפוש בהלוכא שפיר דמי כשיעשה דרך שנוי ותייצו ויש לומר דהא מפיח בהלוכא ושנוי נמי ליכא דבחול נמי עבדינן הכי שאף בחול ממלאים בכד קטן) דמליא בחצבא זוטא תמלי בחצבא רבה קא מפשי במשווי, תכסייה בנכתמא (כסוי של עץ העשוי לכדין) זמנין דנפיל ואתי לאתווי, תקטריה (קשירת החבל לכד אין זה קשר העשוי להתקיים) זמנין דמפסיק (שצריך לקושרו שלא יפול בדרך, וזמנין דמפסיק בהליכתו...) ואתי למקטריה (וקשר העשוי להתקין אב מלאכה הוא) תפרום סודרא עלויה זמנין דמטמיש במ"א (שנשרה במים) ואתי לידי

שיהיו ישראל שוגגין ואל יהיו מזידין, ותוספת זו לא הוברר שיעורה ולכך יש ליוהר ולהפסיק מבע"י (נמוס' דצינו פנז כחז סטול חלי עשה) דאורייתא הוא, ואכלי ושתו עד שחשכה (וז"ל הר"ן עד שחשכה גרסינן ולא גרסינן משחשיכה, ולא עד שחשיכה ממש, דאי הכי הרי מכניסין עצמן לספק יוה"כ עצמו אלא סמוך לחשיכה קאמר. וב"ת א"כ אמאי נימחי בהו והא על כרחין מוסיפין קצת דאי אפשר לצמצם תרצו דמכאן דתוספות עיניו של יוה"כ יש לו שיעור אלא דלא ידעינן ליה ולי נראה כיון שצותה תורה תוספות צריך להוסיף מחול על הקדש אי זה זמן חוץ מן הזמן שהוא נזהר בו מן הספק שאם לא כן לא היה צריך להזהיר על תוספות, וזה על דעת מי שסובר דמאי דאמרינן דספקא דאורייתא להומרא מדאורייתא היא) ולא אמרינן להו ולא מידי (יש להקשות הרי תוספת יוה"כ מ"ע שהזמן גרמא, ולכאורה נשים פטורות ותיירי הפנ"י דאע"ג דבלשון עשה כתיב מ"מ כיון דהוי שב ואל תעשה דלא תאכל ולא תשתה לא הוי בכלל מצות עשה שהזמן גרמא וע"ע כל"מ).
פסק הש"ע א. אף על פי שמותר להשתמש תחת הקורה, לא ישוב אדם בראש המבוי וחפץ בידו, שמא יתגלגל החפץ מידו לרשות הרבים ויביאנו אליו כיון שאין היכר בינו לרשות הרבים או"ח (שמה"ה). **ב.** נשים שאוכלות ושותות עד שחשכה וביאוה ר"ל עד בין השמשות אבל בין השמשות מחויב למחות בהו דכמפורש בתורה דמאי שהוא ספק כרת (מ"ל צס יט"ט) ועיין מהה"ש דזהו למ"ד ספיקא דאורייתא מן התורה להומרא (ועיין נק"מ מה שכתב על דברי המ"ל) והן אינן יודעות שמצוה להוסיף מחול על הקדש, אין ממהין בידן כדי שלא תבואו לעשות בזדון (מ"ב ודוקא בידע בודאי שלא יקבלו ממנו אבל בספק שמא יקבלו צריך למחות אפילו במידי דרבנן) והנה וה"ה בכל דבר איסור אמרינן, מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין (מ"ב ר"ל ג"כ כברור לו שאם יאמר להם לא יקבלו ממנו וכנ"ל וכ"ז דוקא בשעכשיו הם שוגגין אבל כשיודעין שהוא אסור ועוברין במזיד צריך להוכיחם אף כשברור לו שלא יקבלום ונחי דמי שאינו מוכיח אינו נענש עבור חטאם כיון שברור לו שלא יקבלום מ"מ מצוה להוכיחם) ודוקא שאינו מפורש בתורה (מ"ב ר"ל דאז אנו יכולין לתלות ששוגגין ומוטעין הם בזה ומה שלא ישמעו לנו מה שנאמר להם שהוא אסור מחמת דקיל להו הדבר ולכן אמרינן בזה מוטב שיהיו שוגגין וכו') אבל בדבר המפורש בתורה והם עוברין ע"ז בודאי אינם שוגגין, ולא שייך בהו לומר מוטב שיהיו שוגגין, ומחינן בהו, וענשינן להו עד דפרשי) אף על פי שהוא דאורייתא, אבל אם

לפניהם (מ"ב וה"ה אם א"א לו לשנות מפני סיבה אחרת כגון שאין לו בגד לכמות וכה"ג) עושה כדרכו. במה דברים אמורים, בנושא על האדם אבל על גבי בהמה לא יביא כלל או"ח (תק"י).

אמר ליה רבא בר רב חנין לאביי תנן, אין מטפחין ופירש רש"י ידיו זו לזו משום שיר, או משום אבל. הקשו התוס' ולא נהירא דתפוק ליה דאסור משום צער ואפי' בחוה"מ כדאיתא (מו"ק כה): ואילו מעם משנתנו הוא שמא יתקן כלי שיר, ומעם זה אינו שייך כשעושה זאת משום אבל) ואין מספקין (כף על ירך) ואין מרקדין [ברגל, וכולם נאסרו משום שבות, גזרה שמא יתקן כלי שיר כתבו התוס' ומיהו לדידן שרי דדוקא בימיהן שהיו בקיאים לעשות כלי שיר שייך למגור. אבל לדידן אין אנו בקיאים לעשות כלי שיר ולא שייך למגור (כתב ה"י סימן סל"ט ואף על גב דבבב"א ה.) אמרינן סאע"פ שנתבטל טעם הגזירה לל נתבטלה הגזירה, התוספות מלמנו ליה למשקין מגולים דקרו האילנא לפי שאין נתקיים מטעם) והאידינא דקא חזינן דעבדן הכי, ולא אמרינן להו ולא מידי? אמר ליה ולטעמך, הא דאמר רבה לא ליתניב איניש אפומא דלחיא (לחי המתיר במבוי בשבת) דלמא מגנדר ליה חפץ (ברשות הרבים, חוץ ללחי) ואתי לאתויי (מתוך שאינו במבוי מקורה, להכיר שזה רשות הרבים וזה רשות היחיד, ומביאו) והא הני נשי דשקלן הצבייהו ואזלן ויתבן אפומא דמבואה, ולא אמרינן להו ולא מידי (ואף על גב דעברן אדרבנן, דאמור לא ליתניב, ואינהו יתבן?) אלא, הנח להם לישראל (בדבר שהרגילו בו, ולא יחזרו בהם) מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין (לעבור כשידעו ולא יניחו בכך) הכא נמי הנח להם לישראל, מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין. והני מילי (דהנח להם לישראל) בדרבנן (היכא דארגילו למעבר אדרבנן, כי הנך דמטפחין, והנך דיתבן אפומא דלחיא) אבל בדאורייתא לא. ולא היא, לא שנא בדאורייתא ולא שנא בדרבנן לא אמרינן להו ולא מידי, דהא תוספת יום הכפורים [שצריך להתחיל ולהתענות מבעוד יום דאורייתא היא, דנפקא לן (יומא פא):] מועניתם את נפשותיכם בתשעה כתבו התוס' משמע דיש שיעור לתוספת יוה"כ מדהצריך להפסיק מבעוד יום. דהא ודאי לא היו אוכלים ממש עד חשכה דעבדי איסורא מדאורייתא ואע"כ קאמר מוטב

בוה. וביאור הענין כך הוא דלמאן דאית ליה איסור מוקצה ביום טוב אין מתחילין להשתמש באוצר ביום טוב אם לא הזמין מעיו"ט כגון אם היה לו ערימה של תבן שאצר שם למאכל בהמותיו להסתפק מהם לאחר זמן או שכנס עצים לאוצר להסתפק מהן לימות החורף אסור לו להסתפק מהן ביום טוב בין להסקה בין להאכיל מהתבן לבהמותיו וקאמר המחבר דלפעמים יש להתיר להסקה אף דברים שהכניסם לאוצר כגון תבן שהכניסם לאוצר ועשאם ערימה ונתקלקלו שאינם ראויים כעת למאכל בהמה מותר לו להסיק בהם אף דמתחלה אקצי אותם מדעתו מ"מ משעה שנתקלקלו עומדין להסקה בכל יום אפי' בלי הזמנה מבעוד יום עוד כתב המ"ב ותבן שלא הכניסם לאוצר להשתמש בהן לאחר זמן מותר להסיק בהן אפילו יפה אפילו עומד להאכיל לבהמתו או לעשות בהן שאר תשמיש דאין שם מוקצה עליהן) ואית ביה קוצים, שעומד להסקה (מ"ב דאל"ה חזי התבן לגבל בהם מיט ולא בטל שם מוקצה מינייהו, ודע דכ"ז הסעיף הוא רק כפי דעת המחבר לעיל בסימן תצ"ה דמוקצה אסור ביום טוב. אבל לדעת היש מתירין שהובא שם בהג"ה מותר להסתפק ביום טוב בין בתבן ובין בעצים אפילו הכניסם לאוצר. ורמ"א שלא הגיה כאן סמך אדלעיל) או"ח (תקיה,ו).

[דף ל ע"ב] משנה אין נוטלין עצים מן הסוכה (כגון בפסח או בעצרת) אלא מן הסמוך לה (השתא משמע אם הוא עב, שנתנו קנים הרבה מותר ליטול מהם).

מאי שנא מן הסוכה דלא, דקא סתר אהלא, מן הסמוך לה נמי קא סתר אהלא? אמר שמואל מאי סמוך, סמוך לדפנות (קנים הנזקפים סביבות לדפנות, כיון שלא נארגו עם הדופן לא בטלי לגבי דופן, ואינו דומה לסמוך לסכך, שהסכך אינו ארוג, לפיכך הכל שוה העליון כחתונן סכך הוא). רב מנשיא אמר אפילו תימא בשאין סמוך לדפנות (אלא סמוך לסכך) כי תניא הריא באסורייתא (חבילות של קנים שנתנן על הסכך, מדלא התיר אגדן לא בטלינהו לגבי סכך, אלא להצניעם שם). פסק הש"ע נוטלים עצים הסמוכים לדפני הסוכה ומסיקין בהם (מ"ב ר"ל דעצים של סוכה עצמן או סכך שלה בודאי אסור ליטול לצורך קדרתו מטעם סתירת בנין, ורק קנים שסמכן סביבות הדפנות כיון שלא נארגו עם הדופן לא בטלי לגביה ואין בהם משום סתירה, ומשום מוקצה ג"כ לא נאסרו דדעתיה עלייהו מאתמול אם יצטרך להם, שהרי אינו סותר אהלו

מפורש בתורה, מוחין בידן...] או"ח (תרה,ב) ג. אין מטפחין להכות כף אל כף, ולא מספקין להכות כף על ירך, ולא מרקדין, גזירה שמוא יתקן כלי שיר... (הגה) והא דמספקין ומרקדין האידנא ולא מוחינן בהו משום דמוטב שיהיו שוגגין וכו'. וי"א דבזמן הזה הכל שרי, דאין אנו בקיאים בעשיית כלי שיר וליכא למגזר שמוא יתקן כלי שיר דמלתא דלא שכיח הוא ואפשר שעל זה נהגו להקל בכל (מ"ב האי להקל בכל קאי על טיפוח וסיפוק וריקוד ולא על שאר דברים הנזכרים בסעיף זה ואפילו בטיפוח וריקוד אין כדאי להניח המנהג שלא במקום מוצה אלא משום הנח להם)) או"ח (שלמ,ג).

איתא במשנה 'ומתחילין בערמת התבן' אמר רב כהנא זאת אומרת מתחילין באוצר (דבר האצור, שחיה מוקצה לאוצרו לזמן ארוך, כהאי גוונא, דסתמא אוצרין אותו לכהמה) תחלה. מני רבי שמעון היא, דלית ליה מוקצה. אימא סיפא אבל לא בעצים שבמוקצה אתאן לרבי יהודה, דאית ליה מוקצה? הכא בארזי ואשוחי (ארז זכר ונקבה שעומדין לבנין ואין אדם מסיק אותן) עסקינן דמוקצה מחמת הסרון כים (שדמיה יקרין) ואפילו רבי שמעון מודה (שהם מוקצה).

איכא דמתני ליה אסיפא אבל לא בעצים שבמוקצה. אמר רב כהנא זאת אומרת אין מתחילין באוצר תחלה. מני רבי יהודה היא, דאית ליה מוקצה. אימא רישא מתחילין בערמת התבן אתאן לרבי שמעון, דלית ליה מוקצה? התם בתבנא סריא (נרקב ומסריה, שאין ראוי למאכל בהמה, וסתמיה לעצים ולא לאכילה, והיינו לאוצר וכוה ר' יהודה מודה שמוותר) תבנא סריא, הא חזי לטינא (לטימ, ללבוץ לבנים, וא"כ הוא מוקצה?) דאית ביה קוצים (ואין יכול לגבלו בידיו וברגליו. הקשו התוס' וא"ת מאי שנא מעצים שבמוקצה דקא אסר רבי יהודה אע"ג דחויין להסקה וי"ל דלא דמי, דדוקא גבי אוצר של תבן לא הקצה דעתו למה שראוי עתה דלא הקצה דעתו כי אם מומאכל בהמה ועתה הוא ראוי להסקה ומוזה לא הקצה דעתו. אבל אוצר של עצים הקצה דעתו אף מתשמיש שהם ראויים לו, היינו הסקה). פסק הש"ע מתחילין בערימות התבן, אם היא תיבנא סריא (מ"ב המחבר קיצר

ושבקערה אסור, ורבי שמעון מתיר. מי דמי, התם אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו (שיוודע שסופה לכבות, הלכך בין השמשות דעתיה על המותר) הכא אדם יושב ומצפה אימתי תפול סוכתו (וכי נביא הוא ויודע שעתידה ליפול למחר)? **אמר רב נחמן בר יצחק** הכא בסוכה רעועה עסקינן, דמאתמול דעתיה עלויה (ולתנא קמא לא אמרינן דעתיה עלויה בשום מידי דלא חזי בין השמשות). **פסק הש"ע** מותר השמן שבנר שהדליקו בו באותה שבת, אסור לטלטלו ולהסתפק ממנו באותה שבת או"ח (רעמ"א). **הפכיר הב"י** לא קי"ל כר"ש. **הפכיר הר"ן** אסור להסתפק ממנו משום דאיתקצאי לבין השמשות מחמת איסור, שהרי המסתפק מן השמן שבנר הייב משום מכבה, איתקצאי לכולי יומא אפילו לאחר שכבה.

איתא בברייתא זשוין בסוכת החג שהיא אסורה, ואם התנה עליה הכל לפי תנאו ומי מהני בה תנאי, והאמר רב ששת משום רבי עקיבא מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה' (משמע כל שבעה לה' הוא הקדש) **ותניא** רבי יהודה בן בתירא אומר מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה (שלמי חגיגה ליאסר משהקדשו) כך חל שם שמים על הסוכה, תלמוד לומר חג הסוכות שבעת ימים לה', מה חג (חגיגה) לה' אף סוכה לה' (פתבו התוס' יכלה הגמ' להקשות קשיא אחרת, הרי לכאורה סוכה זו היתה מוקצית מחמת איסור שלא היה יכול ליטול מעצי הדפנות משום סתירת אוהל, ולא מצאנו שיועיל תנאי בזה. **אלא** שלא הקשתה בן ביון שבכל מקרה לא נשאר דבריו למסקנה. כתב המהר"ם דברי התוס' דברור זה תמוהים מאלו ולא ליישם ע"פ שיטת פירש"י בהלכה זו ונ"ל דברור זה ס"ל דפי' ההלכה כשיטת הרי"ף והרמב"ן, ע"ש)? **אמר רב מנשיא בריה דרבא** סיפא (דקתני ואם התנה עליה) **אתאן** לסוכה דעלמא (וארישא דברייתא קא מהדר דאיפלגו בה תנא קמא ורבי שמעון, דקתני אין נומליון עצים מן הסוכה, ואוקימנא בשנפלה ומשום מוקצה, וקאמר אם התנה עליה מבעוד יום, שאם תפול מחר יסיקה הכל לפי תנאו) אבל סוכה דמצוה לא מהני בה תנאה.

ותניא רבי חייה בר יוסף קמיה דרבי יוחנן אין נומליון עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה, ורבי שמעון מתיר (אפילו מן הסכך). ושיוין בסוכת החג כהג שאסורה (אפילו בחולו של מועד) ואם התנה עליה (לפני יו"ט) הכל לפי תנאו.

ורבי שמעון מתיר' והא קא סתר אהלא? **אמר רב נחמן בר יצחק** הכא בסוכה נופלת (שנפלה ביו"ט) עסקינן (דליכא סתירת אהל וטעמא דתנא קמא משום מוקצה, דהא בין השמשות היתה קיימת, ומוקצה היא מחמת איסור סתירה, אבל הסמוך לה לאו מוקצה הוא, דלית ביה משום סתירה) ורבי שמעון לטעמיה, דלית ליה מוקצה, דתניא מותר השמן שבנר

בוה. ומיירי בשאינם קבועים ומהוברים בקרקע. ונתבאר בפוסקים דכ"ז בשלא הסמוך הקנים כדי לעבות את דופני הסוכה שיהיו חזקים. אבל בשחממין להדיא כדי לעבות, אף על פי שלא נסככו עם הדופן וקיימו באפי נפשיההו, אפ"ה מתבטלי לדופן ואסור ליקח מהם. ואפילו העמידן אחר שכבר עמד הדופן ג"כ מתבטלי אגב הדופן) **נהנה** והוא הדין אם זרק חבילות על הסכך, דאינן בטילות לגבי הסכך (מ"ב דמדלא התיר אגודתן בשעה שהניחם על הסכך לא בטלינהו לגבי סכך אלא להצניעם חשב, אבל אם הניח קנים שאינם אגודים על הסכך אף שכבר סיכך כל צרכו, בטלים הקנים אגב עיקר הסכך, ולא דמי לעצים הסמוכים לדופני הסוכה שאינם מתבטלים כיון שאינם עבותים עם הדפנות. משא"כ בסכך שאינם עבותים כל עיקר, ולהכי כשמצטרף להם עוד קנים מתערבים ונעשים סכך אחד. ומבואר בפוסקים דאפילו בקנים אגודים, אם נתכוין להעבות בהם הסכך להדיא בטלים לגבי סכך אף על פי שלא התיר אגודתן ואסור ליקח מהם משום סותר, ועיין בה"ל) **אם דעתו** להסיקן מותר ליטלן משם (מ"ב פ"י) אם רוצה עתה להסיקן אבל לא בעינן שיהא דעתו עליהם מאתמול דלאו מוקצה הן וכמו שכתבנו לעיל לענין עצים הסמוכים לדפנות. ודע דכל עצים שאסור ליטלן מן הסוכה בין עצי סכך ודפנות עצמם ובין אותן שניתוספו עליהן ונתבטלו עמהן אפילו אם נפלה הסוכה ביום טוב ג"כ אסור לטלטלן וליטלן וה"ה לשורפן במקומן משום מוקצה ואפילו היתה הסוכה רעועה מעיו"ט ועומדת ליפול מ"מ בכניסת יום טוב או"ח היה לו ללקחן מחמת סתירת בנין ומתוך שנאסרו אז נאסרו לכל היום. ואם מהני תנאי עיין בבה"ל) (תקיה, ח).

ורבי שמעון מתיר' והא קא סתר אהלא? **אמר רב נחמן בר יצחק** הכא בסוכה נופלת (שנפלה ביו"ט) עסקינן (דליכא סתירת אהל וטעמא דתנא קמא משום מוקצה, דהא בין השמשות היתה קיימת, ומוקצה היא מחמת איסור סתירה, אבל הסמוך לה לאו מוקצה הוא, דלית ביה משום סתירה) ורבי שמעון לטעמיה, דלית ליה מוקצה, דתניא מותר השמן שבנר

וסוכה דמצוה לא, והתניא סככה כהלכתה, ועמרה בקרמים ובסדינין המצויירין, ותלה בה

למצותו הוקצה לאיסורו ולעיל קאמר מה חג לה' אף סוכה לה' אלמא דאסורין מדאורייתא ותיירין ר"ת דמה שאמר 'מה חג לשם, אף סוכה לשם' היינו לפי שיעור סוכה כגון ב' דפנות ושלישית אפי' טפה, אבל אי עביד דפנות שלמות יותר משיעור סוכה לא נפיק מקרא, ועל היתר קאמר שאסור מטעם מוקצה. ור"י פירש דודאי כל זמן שהסוכה בעמידה שייך בה מה חג לה' אף סוכה לה', אבל כשנפלה לא שייך בה מה חג וכו' ואם כן היה יכול לתרוצי הכא מה שעצי סוכה אסורין מקרא דלעיל מה חג היינו כשהיו בעמידה, אבל כשנפלו מותרין, אלא נקט האמת דכשנפלו נמי אסורין מטעם מוקצה). ומאי שנא מהא (דלא אמר באתרוג דמשום בין השמשות קמא ליתקצי כל שבעה אלא לחד יומא מכי אתני עליה לחד יומא) דאתמר הפריש שבעה אתרוגים לשבעת הימים, אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה (ביומה) ואוכלה לאלתר [קסבר למצותה אתקצאי, והרי נעשית מצותה כתבו התוס' לאו דוקא לאלתר, דהא אתרוג של יום ראשון אסור כל היום, כיון שהוקצה למצותו בערב יו"ט הרי הוא מוקצה לכל היום (עפ"י מהר"ם) ולא פליג רב ורב אסי אלא בשאר ימים] ורב אסי אמר כל אחת יוצא בה ואוכלה למחר (דכיון דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכולי יומא, והא עצי סוכה נמי, כיון דאתני עליהו ליהנות מהן בחולו של מועד כהפרישה ליום ראשון דמי, ומשום דבין השמשות קמא קדיש קא אמרת דאתקצאי לשבעה)? התם דמפסקו לילות מימים (שאינ מצותו בלילה) כל חד וחד יומא מצוה באפי נפשיה הוא. הכא, דלא מפסקו לילות מימים כולהו יומי כחדא יומא אריכתא דמי. פסק הש"ע א. עצי סוכה אסורים כל שמונת ימי החג (מ"ב ולדידן גם בט' שהרי בשמונה עדיין מהוייב לאכול בסוכה, וכיון דאיתקצאי בין השמשות איתקצאי לכולי יומא. ואם הל שבת אחר יו"ט נוהגין שלא להסתפק ממנו גם בשבת דהוי כמכין מיו"ט לשבת) בין עצי דפנות בין עצי סכך (הגה ואפילו קיסם לחצוין בו שיניו אסור) ואין ניאותרין מהן לדבר אחר כל שמונת הימים, מפני שיום הז' כולו הסוכה מוקצה עד בין השמשות, והואיל והוקצה לבין השמשות של שביעי הוקצה לכל היום [הגה ואפילו נפלה הסוכה אסורים (מ"ב היינו דאפילו להפוסקים דסברי דמן התורה אינה אסורה אלא בעודה קיימת, מדרבנן מיהא אסור להנות ממנה מטעם מוקצה

אגוזים, שקדים, אפרסקים, ורמונים, ופרכילי ענבים, יינות, שמנים, וסלתות (בכוסות של זכוכית, לזוי) ועטרות שבלים אסור להסתפק מהן עד מוצאי יו"ט האחרון של חג וכתבו התוס' עד שיתחיל יום החול. וא"ת התינה יו"ט שמיני עצרת מוקצה הוא משום דהוי ספק שביעי, וגם ביום תשיעי שם מוקצה עליו הואיל ואתקצאי לבין השמשות אתקצאי נמי לכולי יומא, ושפיר אמרינן מוקצה מחמת יום שעבר במוקצה מחמת מצוה כגון הכא בעצי סוכה. אבל נהגו העולם כשהל תשיעי של חג בע"ש שאין מסתפקין מהן בשבת שהוא עשירי, ומאי טעמא, אי משום סתירת אהל לא שייך בפירות, ואי משום דאתקצאי בין השמשות דתשיעי תרי מזו כה"ג לא אמרינן, דבתשיעי נמי לא נאסר אלא מטעם מגו. וי"ל דהיינו טעמא משום הכנה, דהואיל ובע"ש היה אסור שהוא תשיעי והוא יו"ט אם היה נאכל בשבת היה מכין יו"ט לשבת והוי כעין נולד, כיון שבא עתה ראויית שלו, ולא בא ביו"ט. ומזה הטעם של הכנה יש נוהרין כשחל שמחת תורה אחר השבת מלאכול האתרוג באותו יום דהואיל ובשבת היה אסור שהוא שמיני ועוד כי היה ראוי לברך בו אם אתני אליהו ואמר דעברו לאלול, א"כ אם היה אוכל אותו בשמחת התורה כדאמרן הוי שבת מכין ליו"ט (הענין המהר"ם סהתוס') כסוכה כתבו שאין נראה לאסור משום הכנה, לאל גזרו ולאסרו לתרוג משום סוכה). ואם התנה עליהם הכל לפי תנאו (מדקתני אסור להסתפק מהן שמע מינה במלי להו לגבי סוכה, והוי להו כסוכה, וקאמר דתנאי מהני)?

אבי רבא דאמרי תרזייהו באומר איני בודל מהם כל בין השמשות דלא חלה קדושה עליהו (דלא דמו לסוכה לענין תנאה, ואע"ג דבמלי לגבה, דכי מהני תנאה באומר מבעוד יום איני בודל מהם מהיות כוחי וזכותי בהם ליטלן כל שהות אורך של בין השמשות של ערב יו"ט, הלכך בשעת ביאת היום שהיתה קדושה צריכה לחול עליהם לא חלה, לפיכך לא הוקצה, אבל עצי סוכה שאינו יכול להתנות עליהם תנאי זה, שהרי על כרחו יבדל מהם בין השמשות, משום דסתר אהלא, ובין השמשות ספק יו"ט הוא חלה קדושה עליה, ועל ידי קדושה זו הוקצה לשבעה). אבל עצי סוכה דחלה קדושה עליהו אתקצאי לשבעה והקשו התוס' דמשמע הכא דמה שעצי סוכה אסורין היינו מטעם מוקצה, וכן משמע בשבת (מה). הואיל והוקצה למצותו

ל: - לא.

טעם האיסור במשנתנו הוא משום מעמר, שמלאורייתא היא מלאכה גמורה אך מותרת ביו"ט ללוכד אוכל נפש, ורק מהשדה אסרו רבנן, כיון שלכך בני"א לאסוף מן השדה לימים רבים. הפני"י ביאר שלמדו התוס' שמעמר הוא מכשירי אוכל נפש, וכיון שכל ללקטם מערב יו"ט, אף ר' יהודה שמתיר במכשירים, אוסר בזה. עוד תיזכר שהרי תוס' לעיל (ג.) כתבו שלא התירו ביו"ט אלא ממלאכת לשה ואילך]. איזהו קרפף כל שסמוך לעיר (מומש הר"ן בשם הרשב"א ביאר היינו שבעים אמה וארבעה טפחים) דברי רבי יהודה, רבי יוסי אומר כל שנכנסין לו בפותחת (במפתח) ואפילו בתוך תחום שבת.

אמר שמואל אין מביאין עצים אלא מן המכונסין שבקרפף. והא אנן תנן מן הקרפף, ואפילו מן המפוזרים? מתניתין יחידאה (ר' שמעון בן אלעזר) היא. **דתניא** אמר רבי שמעון בן אלעזר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המפוזרים שבשדות שאין מביאין, ועל המכונסין שבקרפף שמביאין. על מה נחלקו על המפוזרים שבקרפף ועל המכונסין שבשדות. שבית שמאי אומרים לא יביא, ובית הלל אומרים יביא.

אמר רבא עלי קנים ועלי גפנים, אף על גב דמכנפי להו ומותבי, כיון דאי מדלי זיקא מבדר להו כמפוזרים דמו (ואפילו לא פורתן הרוח, דמסתמא לא סמכה דעתיה, סבר מבדר להו זיקא) ואסורין. ואי אתנח מנא מאתמול עלייהו (להכבידן) שפיר דמי (דסמכה דעתיה).

איתא במשנה איזהו קרפף כל שסמוך לעיר דברי רבי יהודה... **אבעיא** להו היכי קאמר (ר' יהודה) כל שסמוך לעיר והוא דאית ליה פותחת (מפתח שמשותמר, והאי דלא תנא ליה בהדיא משום דקא סבר שתמן יש להן פותחת) ואתא רבי יוסי למימר (במשנה מופיע בדעתו 'כל שנכנסין לו בפותחת') כיון דאית ליה פותחת אפילו בתוך תחום שבת נמי (וממילא, דאי לית ליה פותחת בעינן סמוך) או דלמא הכי קאמר כל שסמוך לעיר, בין דאית ליה פותחת בין דלית ליה פותחת, ואתא רבי יוסי למימר אפילו בתוך תחום שבת, ודוקא דאית ליה פותחת, אבל לית ליה פותחת אפילו סמוך לעיר נמי לא?

דאיתקצאי בבין השמשות של תחלת החג) ולא מהני בה תנאי... ואם אחר שעשה השיעור הצריך מן הדפנות ונשלם הכשר סוכה הוסיף דופן, לא מיתסרא, אבל אם עשה ארבעתן סתם, כולן אסורות ומוקצות (הגה וכל זה לא מיירי אלא בסוכה שישב בה פעם אחד, אבל אם הזמינה לסוכה ולא ישב בה, לא נאסרה, דהזמינה לאו מילתא היא) או"ח (תרלה,א). ב. וכן אוכלים ומשקים שתולין בסוכה כדי לנאותה, אסור להסתפק מהם כל שמנה, אפילו נפלו (הגה ובי"ט ושבת אסור למלטלם דמוקצים הם) ואם התנה עליהם בשעת שתלאם ואמר איני בודל מהן כל בין השמשות (הגה של ח' ימים) הרי זה מסתפק מהם בכל עת שירצה, שהרי לא הקצה אותם ולא הלה עליהם קדושת הסוכה ולא נחשבו כמותה, ודוקא שמתנה בזה הלשון, אבל אם אמר אני מתנה עליהם לאוכלם כשיפלו, אינו כלום, ואם אמר אני מתנה עליהם לאכלם אימתי שארצה, מהני, שגם בין השמשות בכלל (הגה וצריך לעשות התנאי קודם בין השמשות הראשון, יש מן האחרונים שכתבו דבזמן הזה אין נוהגים להתנות, והכי נהוג בנויין התלויים בסכך, אבל בנויין שנותנים בדפנות, כגון סדינים המצויירים, נוהגין למלטלם מפני הגשמים אפילו בלא תנאי, משום דיש אומרים דאין אסור אפילו בדפנות עצמן, כ"ש בנויין. ומ"מ טוב להתנות עליהם) או"ח (תרלה,ב) ג. הפריש שבעה אתרוגים לשבעה ימים, כל אחד יוצא בו ואוכלו למחר (מ"ב לאו דוקא וה"ה בלילה מותר ובשיטת ריכ"ב מסתפק איך דינו לענין ביה"ש) אבל ביומו אסור, שהוקצה לכל אותו היום או"ח (תרסה,ב).

דף לא ע"א משנה מביאין (ביו"ט) עצים (התלושים) מן השדה (שבתוך התחום) מן המכונס (אם כנסו מערב יו"ט, דגלי דעתיה דעלייהו סמוך, ואינו מוקצה) ומן הקרפף (שהוא משותמר ומוקף סביב) אפילו מן המפוזר (לא הקצה מודעתו הקשו התוס' תימה הא הוי מעמר והוא אב מלאכה ותיצרו וי"ל דלא שייך עמור אלא במקום שגדילים שם כדמוכה (שבת עג.) אך הלא"ה מנאכר שאין

לא. - לא:

וכן הלכה) ואם חיסר אחת מכל אלו (מ"ב דהיינו שלא היה מכוונם או שחסר מסגרת או הוין לתחום) הרי הן מוקצה או"ח (תקאג). **כתב הבי"י** סיכמה הגמ' הלכה כר' יוסי, ודעת רש"י והרא"ש ראב"ד ורשב"א דבחדא מתרתי סגי או בפותחת אף על פי שהוא רחוק ובלבד שיהא בתוך תחום שבת או בסמוך לעיר אפילו בלא פותחת. **אבל הרמב"ם** נראה שהוא סובר דלרבי יוסי בין סמוך בין רחוק לא שרי אלא דוקא בפותחת (הסניני הלח"מ רנינו ז"ל לא גרים נגמלא ש"מ דר' יוסי תתי לקולא קאמך אלכא ש"מ לקולא קאמך, ע"ש) **וב"ד העיטור** (וכ"פ בש"ע). **עוד הסניני הבי"י** ופותחת דתני פירוש מסגרת ונראה לי דטעמא משום דכל שיש לו מסגרת מיהו כחצר ולא הוה עצים שבתוכו כמוקצים. **ב. עלי קנים ועלי גפנים אף על פי שהם מכוונסים בקרפף, כיון שהרוח מפזרת אותם הרי הם כמפוזרין ואסורים** (מ"ב ר"ל דכיון שדרכו של רוח לפור לא סמכא דעתיא במה שכנס אותם מעיי"ט ואפילו מצא אותן מכוונסים אסור משום מוקצה) **ואם הניח עליהם כלי כבד מעיי"ט** (מ"ב שלא יפורם הרוח) **הרי אלו מוכנים** (מ"ב ואפילו מצאן ביום טוב מפוזרין מותרין שכבר הוכנו מאתמול. וכ"ז כתבנו למאן דמפרש הלכה זו משום מוקצה ולמאן דמפרש הלכה זו משום עימוד טעמא דרישא דהיישנין שמא בשעה שיבא ליקח אותם יפורם הרוח ויבוא ללקטם בידו וכשמונה עליהם כלי כבד ליבא למיחש להכי ושרי, ולפ"ז אם מצא אותן מפוזרין אסורין ללקטן) או"ח (תקאד).

משנה אין מבקעין עצים לא מן הקורות ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט. ואין מבקעין לא בקרדום (כלי אומנות, והוא כעין הכלי שעושים בו אוכפות לכהמות) **ולא במגרה** (סכין מלאה פגימות וממחרת לקיץ עצים וכלי אומנות הוא) **ולא במגל** (וכולן כלי אומן הן, ונראה כעושה בו מלאכה, לפיכך אסור) **אלא בקופיץ** (סכין של קצבים, הואיל ואינו כלי אומנות).

[דף לא ע"ב] והאמרת רישא (של המשנה) אין מבקעין כלל (הפכיר רש"י כעת סברה הגמ' שמעם המשנה משום מלאכה וטראה יתירה ביו"ט, ולכן תמהה הגמ' על הסיפא של המשנה שמתירה לבקע בקופיץ)? **אמר שמואל** חסורי מחסרא והכי קתני אין מבקעין מן הסואר של קורות (המושכבות לארץ, של בנין) **ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט** (משום מוקצה, ואף על גב דהשתא להסקה קיימא, בין השמשות לאו להכי קיימא). אבל

תא שמע מודקתני רבי יוסי אומר כל שנכנסין לו בפותחת ואפילו בתוך תחום שבת שמע מינה רבי יוסי תרתי לקולא קאמר, שמע מינה וכלומר, מדרכי יוסי נשמע לרבי יהודה, דשמעינן לרבי יהודה דקאמר 'כל שסמוך לעיר' בין דאית ליה פותחת בין דלית ליה פותחת, ואמר ליה רבי יוסי כל שיש לו פותחת אפילו הוא בתוך התחום, ואי סמוך לא בעי פותחת, דאי רבי יוסי בפותחת תלא טעמא, דאפילו הוא סמוך בעי פותחת לא הוה ליה לסוימי ואפילו בתוך תחום שבת, אלא הכי הוה ליה למימר רבי יוסי אומר כל שנכנסין לה בפותחת' דכיון דהוה תני 'כל' הוה משמע דצריך פותחת סמוך או רחוק, למה לי דסיים זאפילו בתוך תחום שבת' אלא לאשמועינן דלא בעי פותחת אלא למשרי שאין סמוך, ורבי יהודה דלא בעי תרתי נמי מרישא דרבי יוסי שמע מינה, מודנקט כל שנכנסין לה בפותחת, כיון דכולהו פותחת אית להו, הכי אבעיא ליה למתני רבי יוסי אומר אפילו בתוך תחום שבת. לפי הסגל רש"י פשיטות הגמלא שלא כאלח מללדי הספק. **התוס'** הביאו שהשר מוקצי פירש את הסוגיא באופן אחר. ותוכן דבריהם שהגמ' פושטת כהצד בראשון בצדדי הספק. היינו, שר' יוסי תרתי לקולא קאמר וממנו תלמד שר' יהודה תרתי לחומרא] **אמר רבי ירמיה הלכה כרבי יוסי להקל. פסק הש"ע א. אין מביאין עצים מן השדה אפילו היו מכוונסים שם מבערב** (מ"ב מלשון זה משמע דאפילו הכינן מבערב אסור. וטעמא אפשר, משום דהוי עובדא דחול לילך לשדה להביא עצים לביתו. ויש מפרשים משום דמיהלף במפוזר, ומפוזר אסור משום דמיהו כמגב לצורך מחר והוי כמעמר ומטעם זה אפילו ברה"י אסור ללקטן כשהם מפוזרין וכדלקמיה) **אבל מגבב הוא בשדה משלפניו** (מ"ב היינו סמוך למקום בישול קדרתו דלא הוי עובדא דחול וגם למטעם השני הנ"ל ג"כ שרי דקדרתו מוכחת עליו שאינו מגבב לצורך מחר. ודעת מהרש"ל והבי"ח ושי"א לאסור לגבב בשדה אפילו באופן זה דמיהו כמגבב במקום גידולו כיון שהוא בשדה דהייב משום מעמר) **[הגה וכן בחצר לוקח מלפניו** (מ"ב ר"ל אפילו בחצר מגבב רק משלפניו לצורך בישול קדרתו עכשוו אבל לגבב מכל החצר להניח אסור)] **ומדליק שם. ומביאין מהמכוונסים שברשות היחיד, אפילו היתה מוקפת שלא לשם דירה, ובלבד שיהיה בה מסגרת** (מ"ב דכשאיין לו מסגרת אף על פי שמכוונם מבערב הו"ל כשדה) **ותהיה בתוך תחום שבת** (מ"ב ומשמע דאפילו בסמוך לעיר נמי צריך מסגרת והרבה פוסקים חולקין ע"ז ולדידהו כל שהוא סמוך לעיר בתוך ע' אמה ושיריים לא בעינן מסגרת והכי בעינן מסגרת משבעים אמה ואילך עד תוך התחום שהוא אלפים אמה

לא:

אותה כדרכת מלח שמותר ע"י שינוי וגם זה לא התירו אלא בחתיכות גדולות דלאו מלאכה היא אלא עובדא דחול אבל לא בחתיכות קטנות דיש בה משום השש (זוחן) ולא יבקע לא בקרדום, ולא במגל, ולא במגירה, אלא בקופיץ (מ"ב כדי לעשות שינוי) ובצד הקצר שלו (מ"ב מפני שהוא קרדום) אבל לא בצד הרחב. ויש מי שאוסר אפילו בקופיץ, לפי שאין אנו בקיאים מהו, ולא התירו אלא בסכין (מ"ב או לשברו ביד) או"ח (תקא.א).

משנה בית שהוא מלא פירות ונפחת (מאליו) נוטל ממקום הפחת **ופירש רש"י** ולא אומרים שהפירות מוקצין מחמת איסור, משום שלא היה יכול לפחות את הבית, ולכן הסיה דעתו מהם, ומינו דאתקצאי, כיון שפחיתת הבית אינו איסור תורה, כמו שמעמידה הגמ' 'באויורא דלכני', וכמו שהגמ' בדף (לד): מבארת גבי טבל שהוא מוכן אצל שבת, שאם עבר ותקנו מתוקן. **הקשו התוס'** ולא נהירא, דאמר (שבת מג.) גבי סל לפני האפרוחים מגו דאתקצאי, אע"ג דאין שם מוקצה אלא מדרכנן, וכן גבי גלגל מוכני שיש עליה מעות. **ואומר הר"ר משה** דלא אמרו מגו דאתקצאי גם באיסור דרבנן, רק באופן שהמוקצה אינו מסתלק מן העולם, כגון מעות שעל גבי הכר, שאף על פי שנמלט עדיין הן בעולם, אבל בטבל מיד שתקנו להטבל מסתלק המוקצה מכל וכל. **וא"ת** והא אמרינן בחולין (יד.) השוחט בשבת איסור באכילה ליומא, ונסבין חריא למימר ר' יהודה היא, דמגו דאתקצאי לבין השמשות שהיתה חיה אסורה, ואע"ג דעכשיו כשנשחטה נסתלק המוקצה מן העולם **וי"ל** כיון דבין השמשות היתה מוקצה מחמת חסרון מלאכה דאורייתא אמרינן מגו אף על פי שהמוקצה נסתלק מן העולם. **ומ"מ קשה** שאף שהאבנים ניטלו ממקום הפחת הרי עדיין הם קיימים בעולם, ודומה הדבר למעות שהיו על גבי מוכני בין השמשות, שאף שניטלו ממנו כיון שהם עדיין בעולם הרי המוכני מוקצה לכל היום כולו. **לפן נראה לבאר** שמשנתנו היא כדעת רבי שמעון דלית ליה מוקצה. **וא"ת** מאי קאמר לעיל (ב:) גבי יו"ט סתם לן תנא כרבי יהודה, והא הכא סתם לן תנא כרבי שמעון **ויש לומר** דאין זה סתמא, דסתמא הוי אם היה יכול לומר דברי רבי שמעון ולא קאמר, אם כן הוה סתם לן תנא כוותיה, אבל הכא לא היה יכול לומר דברי רבי שמעון, דהא רישא קאמר 'נוטל ממקום הפחת' דמשמע דוקא בדיעבד אבל לכתחלה לא יפחות, ולא מצי למימר דברי רבי שמעון, שיתכן לומר שסובר ר"ש שפוחת אף לכתחילה כר"מ. **הרמב"ן סובר** שהמעם להתיר את הפירות הוא שאין איסור כגוף הפירות עצמן, והוי כמו שפירותיו נמצאים במקום רחוק, שאינם מוקצים מחמת כן. לשיטתו עולה, שאף אם היה בניין גמור שאיסור

מבקעין מן הקורה שנשברה מערב יו"ט, וכשהן מבקעין אין מבקעין לא בקרדום ולא במגל ולא במגרה אלא בקופיץ. **תניא נמי הכי** (כשמואל, דמעמא דמתניתין משום מוקצה) אין מבקעין עצים לא מן הסוואר של קורות ולא מן הקורה שנשברה ביו"ט, לפי שאינו מן המוכן.

איתא במשנה 'ולא בקרדום'. **אמר רב** לא שנו אלא בנקבות שלו (בראש הרחב שקוצצין בו העץ לרחבו, דדמי למלאכת אומן) אבל בזכרות שלו (בראש הקצר, שמבקעין בו עצים) מותר. **פשיטא**, בקופיץ תנן (וקופיץ כולה זכרות היא)! מהו דתימא הני מילי קופיץ להודיה, אבל קרדום וקופיץ אימא מגו דהאי גיסא אסור האי גיסא נמי אסור, קא משמע לן **ופתבו התוס'** דאין אנו בקיאים בקרדום היאך הן נעשין ולכך יש לנו לאסור לבקע עצים רק ביד' (כתב המהר"ס מלשון התוס' מוכח שכוון גליון).

ואיכא דמתני לה (להא דרב) **אסיפא** 'אלא בקופיץ' **אמר רב חיינא שלמיא משמיה דרב** לא שנו אלא בזכרות שלו, אבל בנקבות שלו אסור (באתריה היו עושין לקופיץ זכרות ונקבות). **פשיטא**, ולא בקרדום תנן (משום דכולו נקבות, וממילא שמעינן דכי שרו קופיץ משום זכרות הוא דשרייה)! מהו דתימא הני מילי קרדום (דכוליה נקבות ואינו עשוי לבקע אלא לכלי אומן), אבל קופיץ וקרדום, אימא מגו דהאי גיסא שרי האי גיסא נמי שרי (דמוכחא מלתא דלבקע הוא) קא משמע לן. **פסק הש"ע** אין מבקעין עצים מן הקורות שעומדות לבנין, ולא מקורה שנשברה ביו"ט, אפילו אם היתה רעועה מעי"ט וקרובה להשבר (מ"ב דיכול להיות דמצפה מע"ש שתשבר ולא אקצה מ"מ אסור משום דעכ"פ בין השמשות לא היתה שבורה ותקועה בבנין ונאסרה ושוב אינה ניתרת. ועוד דהויא נולד דמעיקרא קורה והויא ככלי והשתא עצים בעלמא, ומטעם זה לא הגיה הרמ"א כאן כמו בסיומן תצ"ה דיש מתירים מוקצה, משום דסמך עצמו על מה שמסיים שם דאפי' המקילין לא רצו להקל במוקצה דנולד). אבל אם נשברה מעי"ט, אם אי אפשר להסיקה בלא ביקוע, מבקעין ממנה חתיכות גדולות (מ"ב ואף על גב דמכשירין שאפשר לעשות מעי"ט הוא, כיון דא"א לאפות ולכשל בלא עצים עשו

לא: - לב.

דהא לאו קשר של קיימא הוא, שהרי להתיר תמיד הוא (עשוי) אבל לא מפקיע (החבל, לסתור עבותו וגדילתו) ולא הותך (דהא סתירה היא, ויש סתירה בבנין של קרקע). שבכלים (כגון תיבה הנעולה על ידי קשר חבל) מתיר, ומפקיע, והותך (דאין סתירה בכלים) אחד שבת ואחד יו"ט.

מיתבי הותמות שבקרקע, כשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא הותך, ביו"ט מתיר ומפקיע והותך (אלמא הותמות הקשורים אין בהן משום סתירה מדאורייתא, וכשבת מדרבנן הוא דאסור)? הא מני רבי מאיר היא, דאמר אף פוחת לכתחלה ונוטל, ופליגי רבנן עליה, ואנא דאמרי כרבנן. ומי פליגי רבנן עליה בהותמות שבקרקע, והתניא מודים חכמים לרבי מאיר בהותמות שבקרקע, שבשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא הותך, ביו"ט מתיר ומפקיע והותך? **[דף לב ע"א]** הוא (שמואל דאמר לעיל דאפילו ביו"ט אינו מפקיע) דאמר כי האי תנא, דתניא הותמות שבקרקע מתיר, אבל לא מפקיע ולא הותך, אחד שבת ואחד יו"ט. ושכלי, בשבת מתיר, אבל לא מפקיע ולא הותך. ביו"ט מתיר ומפקיע והותך. תרצת לך רישא (דמלתא דשמואל בהותמות שבקרקע, דמסייע ליה האי תנא) אלא סיפא קשיא (דאמר שמואל זישל כלים אפילו בשבת מתיר ומפקיע והותך והאי תנא תני זישל כלים, בשבת מתיר אבל לא מפקיע ולא הותך)? הא מני רבי נחמיה היא, דאמר כל הכלים אין ניטלין אלא דרך תשמישן [כלומר לעולם מותר להפקיע ולחתוך, דאין בהם משום סתירה, ולהאי תנא גופיה, אם יכול להפקיע ולנתק בידו שרי, והא דקאסר משום טלטול סכין קאסר, ורבי נחמיה היא, דאמר בערובין (לה). אפילו תרווד ואפילו טלית אין ניטלין אלא לצורך תשמיש שהן מיוחדין לו, וסכין לאוכלין הוא דמיוחד, ולא להותמות, ובהא לא סבירא ליה לשמואל כוותיה]. אי רבי נחמיה מאי איריא שבת, אפילו יו"ט נמו, וכי תימא שניא ליה לרבי נחמיה בין שבות שבת לשבות יו"ט (דטלטול שבות הוא, ולא החמיר בטלטול יו"ט

סתירתו מה"ת, אעפ"כ הפירות היו מותרים] **רבי מאיר אומר** אף פוחת לכתחלה ונוטל.

אמאי (התיר ר"מ) והא קא סתר אהלא? **אמר שמואל** באוירא דליבני (סדור של אבנים, בלא טיט). אינו, והאמר רב נחמן הני ליבני דאייתור (נשתיירו) מבנינא (לאחר שנמר בנינו) שרי לטלטלינהו בשבתא (דמעתה לאו לבנין קיימי, אלא למזגא עלייהו) הואיל והזוי למזגא עלייהו (ותורת כלי עליהן). שרגינהו, ודאי אקצינהו (סדרן זו על זו גלי דעתיה שמקצן לבנין, ואסור לטלטלינהו, ומתניתין נמי נתסר מדרבנן, שהרי מטלטלן)? **אמר רבי זירא** ביו"ט (התיר רבי מאיר כיון דמדרבנן הוא דאסור, ומשום שמחת יו"ט שרי, שהרי מותר בו אוכל נפש **כתבו התוס'** מכאן יש ראייה לריצב"א שפירש לעיל דטלטול מוקצה התירו ביו"ט משום אוכל נפש) אבל לא בשבת (משום טלטול כרב נחמן). **תניא נמי הכי**, רבי מאיר אומר אף פוחת לכתחלה ונוטל, ביו"ט אמרו אבל לא בשבת. **פסק הש"ע** בית שהוא מלא פירות מוכנים ונפתח (מ"ב אפילו ביום טוב, ולא אמרינן דכיון שהיה בין השמשות סתום ולא היה אפשר ליטול מהם מחמת איסור סתירת בנין, איתקצאי לכולי יומא, דאין זה בכלל מוקצה כיון שלא היו מוקצין מחמת איסור עצמן רק שהיו במקום שאין יכולין לילך ליטלן. ולפי טעם זה, אפילו היה הבית בריא מקודם שאין רגילות שיפחת מאליו ג"כ מותר ליטול הפירות) נוטל ממקום הפחת (**ביאור** עיין מ"ב דאפילו היה הבית בריא, מבואר במ"א ובש"א דמדסתם המחבר בשו"ע ש"מ דס"ל כדעת הר"ף והרמב"ם דבכל גונו שרי, וכסברת הרמב"ן דלא שייך בזה מוקצה וכמו שהעתקנו במ"ב. ואף דהרא"ש והטור העתיקו לדינא כסברת רש"י, דלא התירו כי אם בבית שאינו בנין גמור רק שהיו מלבנים סדורות בלא טיט, דאין בסתירה זו כי אם איסור דרבנן, וכמו שמפרש הגמרא אליבא דר"מ, אבל בבנין גמור יש בו משום מוקצה מחמת איסור, דאסור אף ביום טוב, מ"מ נקט לדינא כדעת הר"ף והרמב"ם וכסברת הרמב"ן משום שהעתיקו ג"כ הר"ן והמ"מ כתב שכן הוא עיקר. מ"מ לכתחלה נלענ"ד שאין לחקל, שיש הרבה מהראשונים מחמירין בבית שהוא בנין גמור). או"ח (תקיה,ט).

אמר שמואל הותמות (מתקן סגירה הרמטי) שבקרקע (כגון דלתות פתחי בורות ומערה, הסגורים בקשרי חבלים) מתיר (את הקשר,

לג.

היא בשיטת ר"מ דוקא, הלא גם ר' יהודה הסובר שאין חקיקה מיקרי גמר מלאכה, מודה שאסור לעשות כן ביו"ט (ספ"א) ועוד קשה מאי קא אמר עלה בגמרא מאימתי מקבלין טומאה משעה שנגמרה מלאכתן הואיל והוי כלי, והא כיון דהוי קודם אפייתו בתנור, אם כן הוי כלי אדמה וכלי אדמה אין מקבלין טומאה לכן נראה לפרש אין פוחתין את הנר' שכך רגילין לשום באוירו קודם אפייתו קש או דבר אחר שבשעת אפייה שלא יפלו המהיצות של הכלי יחד ויסתום האויר, ולאחר אפייתו מסלקין אותו דבר שבתוכו, ועל זה קאמר "אין פוחתין את הנר' כלומר שאין מסירין מה שבתוכו דהוי כמו גמר כלי ונגמרה מלאכתו, ולפי שרגילין לאחר שסלקו מה שבתוכו שמחזירין אותו לתנור כדי לצרפו היטב קאמר בגמרא מאן תנא דפחיתת נר מנא הוא, וקאמר ר"מ היא דקאמר דמקבלין טומאה כשסלק מה שמישימין בתוכו אף על פי שלא החזירו אותו עדיין לתנור. ורבי יהושע קאמר 'משיצרפו בכבשן' דאינו כלי עד שיחזיר אותו לתנור כדי לצורפו אם כן לדידיה פחיתה הוה שריא). ואין עושין פחמין (אין להבעיר עצים עד שנעשים גחלים ולכבותם בשלב הזה כדי שישמשו כפחמים) ביו"ט [דאינהו (הגחלים) נמי כלי נינהו לצורפי זהב, ופתילה נמי כלי היא להדלקה, שצריכה עשייה ותקון]. ואין הותכין את הפתילה, רבי יהודה אומר הותכה באור (בגמרא מפרש מאי שנא אור מסכין).

מאן תנא דפחיתת נר מנא הוא (קודם שצרפו בכבשן)? אומר רב יוסף רבי מאיר היא. דתניא כלי חרס מאימתי מקבל טומאה משנגמרה מלאכתן (חקיקתם) דברי רבי מאיר, רבי יהושע אומר משיצרפו בכבשן (משיחוקם על ידי צירוף האור בכבשן, מצרף בלשון חכמים מחזק ומקשה כלי חרס וכלי מתכות בדבר המחזק, בין במים בין באור). אומר ליה אבבי ממואי (דסבירא ליה לרבי מאיר בנר כשאר כלי חרס) דלמא עד כאן לא קאמר רבי מאיר התם אלא דחזי לקבולי ביה מידי (שאר כלי חרס גדולים הם, ואם אינן ראויין למים וליין ולדבר לח מפני שממחן, חזו מיהו לדבר יבש, כגון פירות) אבל הכא (נר קמין הוא) למאי חזי (אם לא שימוש, וכלי צירוף באש, הוא לא ראוי כך מפני שהאש ממיסתו)? לקבולי ביה פשימי.

איכא דאמרי, אומר רב יוסף (מתניתין דקתני פחיתת הנר מנא הוא) רבי אליעזר ברבי צדוק היא

כבשל שבת) ומי שניא ליה, והתני **הדא** מסיקין בכלים (דבני מלטול נמי נינהו, וממלטול נמי להסיקן) ואין מסיקין בשברי כלים (שנשברו ביו"ט, דהשתא לא חזי ללטול, ואי משום דחזו להסקה אתמול לא להכי קיימי) **ותניא אידך** מסיקין בין בכלים בין בשברי כלים (דלית להו מוקצה) **ותניא אידך** אין מסיקין לא בכלים ולא בשברי כלים (דאין ניטלין אלא לצורך תשמישן, וכל שכן בשברי כלים דנולד הוא). ומשני לא קשיא, הא רבי יהודה, הא רבי שמעון, הא רבי נחמיה (ושמע מינה ביו"ט אמר רבי נחמיה, דהא הסקה ביו"ט קאי)? תרי תנאי ואליבא דרבי נחמיה (חד אמר שני ליה שבות שבת משבות יו"ט, וחד אמר לא שני ליה). **פסק הש"ע א.** (הלכות שבת) הותמות שבקרקע, כגון דלת של בור שקשור בו חבל, יכול להתירו דלאו קשר של קיימא הוא, שהרי עומד להתיר, אבל לא מפקיע וחותר, משום סתירה (מ"ב דכיון שהוא מחובר לקרקע יש בו משום בנין וסתירה) ודוקא כשעשוי לקיים על מנת שלא להסירו בשבת, אבל אם אינו עשוי לקיים כלל, מותר. ומטעם זה מותר להתיר דף שמישימין אותו לפני התנור ושורקין אותו בטיט, שאינו עשוי לקיום או"ח (שיד, ב. הלכות שבת) הותמות שבכלים, כגון שידה, תיבה ומגדל שהכיסוי שלהם קשור בהם בחבל, יכול להתירו או לחתכו בסכין או להתיר קליעתו, ודוקא כעין קשירת חבל וכיוצא בו, אבל פותחת של עץ ושל מתכת, אסור להפקיע ולשבר דבכלים נמי שייך בנין גמור וסתירה גמורה או"ח (שיד, ג. הלכות יו"ט) להתיר ולהפקיע ולחתוך הותמות שבכלים ושבקרקע ולשבר פותחות, כדינם בשבת כך דינם ביו"ט או"ח (תקומ, ג). פסק כשמואל, שאין הבדל בין שבת ליו"ט.

משנה אין פוחתין את הנר מפני שהוא עושה כלי (פירש רש"י ליטול אחד מן הביצים של יוצר, ולתחוב אגרופו לתוכו, לחקוק נר, מפני שעושה כלי. הקשו התוס' על פירושו שפשוט שאסור לעשות כן ביו"ט, שאפי' אם אין עושה בפחיתה זו כלי גמור, מ"מ יהיה אסור לעשות זאת מפני שאסור אף להתחיל לעשות כלי, וא"כ מדוע הגמ' אומרת שהמשנה האוסרת את החקיקה,

לכ. - לב:

שהוא עושה כלי (מ"ב וה"ה לפעמים כשעדיין הוא רך משימין קש או שאר דבר באוירו מדופן לדופן כדי שלא יפלו הדפנות יחד אסור ליטול הקש מתוכו ביו"ט מהאי מעמא) או"ח (תקיד,ז). הטור נקט הסבר רש"י. **פסק הרמב"ם** אין כלי חרס מקבל טומאה עד שתגמר מלאכתו, ומאימתי הוא גמר מלאכתו משיצרפו בכבשן כלים (טו,א). פסק כר' יהושע.

איתא במשנה 'זאין עושין פחמין' פשיטא, למאי הוי? **תני רבי** היא לא נצרכה אלא למוסרין לאולירין לכו ביום. (מחמי המין ומרחצאות, ואף על גב דלצורך יו"ט הן עושין). ובו ביום מי שרי [להחם, והלא (שבת מ.) גזרו על הרחיצה ואפילו הוחמו מבעוד יום, וכל שכן להחם חמין לא הותר מעולם]? כדאמר רבא להזיע וקודם גזרה, הכא נמי להזיע (מכנים הפחמים לתוכו, ובני אדם נכנסין ומוזיעין כתב הרשב"א לחמם מים להזיע מותר, אף שלרחיצה אסור, מפני שהרחיצה אינה אלא למפונקין, אבל ההזעה שזה לכל נפש) וקודם גזרה (על הזיעה נשנית משנה (ז).

איתא במשנה 'זאין חותכין את הפתילה לשנים ר' יהודה אומר חותכה באור' (שואלת הגמ' על רבי יהודה) **מאי שנא בסכין דלא נרף לב ע"ב** דקמתקן מנא, באור נמי קא מתקן מנא? **תני רבי** היא (בשיטת ר' יהודה) חותכה באור בפני שתי נרות (פירש רש"י נתן שני ראשיה בתוך שתי נרות, אם צריך להדליקן כאחת, ומדליק באמצע, דלא מוכח דלתקוני מנא מכיין, אלא להדלקה בעלמא. הקשה האמרי בינה סימן יא' הא ממילא מתקן מנא והוי פסיק רישיה, ומבואר ברשב"א (שבת כח) דאף במלאכה דרבנן באינו מתכוין אסור בפס"ר ותיירץ ואולי סברת רש"י לדברי הרשב"א המובא בר"ן ס"פ האורג הדיכא דמתכוין למלאכת היתר כמו גבי צידת צבי דמכוין לשמור הבית לא הוי מלאכת צידה. **וסברת הרשב"א** כתבתי כיון דאינו ניכר מלאכת האיסור רק מלאכת ההיתר דנועל ביתו בזה מקרי המעשה ע"ש מלאכת ההיתר ע"ש והכא נמי דכוותה דעיקר מה שניכר מהפעולה הוא מלאכת הדלקה והוי מלאכת היתר). **פסק הש"ע** אין חותכין הפתילה לב' (מ"ב דהוא בכלל תיקון מנא שמתקן ועושה מפתילה אחת שתיים. וה"ה אם היתה ארוכה ביותר ואין נאה לו והותר ממנה כדי לקצרה ג"כ אסור דהוא ג"כ בכלל תיקון מנא) אלא

(דאמר לפני הקיקה לאו מנא הוא, אבל הקיקה משוי ליה מנא) דתנן אלפסין הרניות (מפרש לקמן, קערות של בני עיירות, שאינן בני כרכים גדולים, ואין מקפידין על כלים נאים, ומשנפשטה הקערה של חרס אוכלין בה בשר, ואין ממתנינן עד שתתחקק ותצרף בכבשן) טהורות באהל המת (דלגבי אהל המת בעינן תוך לכלי חרס, דכתיב וכל כלי פתוח משמע דיש לו פתח, וכן לכל טומאת מגע) וטמאות במשא הזב (פירש רש"י שהזב מטמא כלי חרס בהסט, דנפקא לן בתורת כהנים מ'זכל כלי חרס אשר יגע בו הזב' ודרשינן התם זה הסט, וכיון דמטמי ליה הסט מאבראי לא בעי תוך, וקסבר ת"ק כלי נינהו, הואיל ומשתמשין בהן כמות שהן הלכך מקבלין טומאה בדבר הראוי לטמאן. הקשו התוס' על רש"י ותימה דהואיל דאין להם תוך היכי מטמא בהסט הא אמרינן כל שאינו בא לכלל מגע אינו בא לכלל הסט (המגיני שלמה מתרץ לכל דך דינא נאמר רק לגבי טומאת נבילה, אבל בהסט הזב אינא טומאה אף למי שלא בא לכלל מגע) **לכך פי' ר"ת** ערניות יש להן תוך, אלא שבשעת עשיית הכלי, כיסוי הכלי עדיין מחובר לכלי עצמו ולא הפרידו ועומד להיפתח, ואותם של כפרים אין מקפידין ואוכלין כך על גבי הכיסוי, וטהורות באהל המת שהרי כל כלי שכיסויו צמוד עליו אינו מקבל טומאה באהל המת, ומיהו טמאים בהסט, הואיל ועומדין ליפתח ועתידיים לבוא לכלל מגע כדאמרינן גבי צמיד פתיל שמא תסיטם אשתו וקאמר נמי כלי צמיד פתיל נצול באהל המת ואינו נצול כמעט לעת שבנדה) רבי אליעזר ברבי צדוק אומר אף טהורות במשא הזב (אין להם שום טומאה) לפי שלא נגמרה מלאכתן (חקיקתן, הא נחקקו מטמאות, מדאפלוג באלפסין אלמא לרבי אליעזר הקיקה משויא להו מנא). אמר ליה אבבי דלמא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר ברבי צדוק התם אלא דהזוי לקבולי ביה מידי (משנחקקו), אבל הכא למאי הוי? לקבולי ביה פשיטי.

תנו רבנן אין פוחתין את הנר, ואין עושין אלפסין הרניות ביו"ט, רבן שמעון בן גמליאל מתיר באלפסין הרניות. מאי הרניות? אמר רב יהודה ערניות. מאי ערניות? אמר אבבי צעי חקלייתא. **פסק הש"ע** אין פוחתין נר של חרס, דהיינו בעודו רך כמו ביצים של יוצר למעך אותו ביד לעשות לו בית קבול, מפני

לכ:

ורחמך, כל המרחם על הבריות בידוע שהוא מורעו של אברהם אבינו, וכל מי שאינו מרחם על הבריות, בידוע שאינו מורעו של אברהם אבינו.

אמר רב כל המצפה על שלחן אחרים עולם חשך בעדו (כנגדו) שנאמר נָדָד הָיָא לְלֶחֶם אֵיָה יְדַעַן פִּינְכֹזן בְּיָדוֹ (מוזמן אצלו) וְסִדְהוּשָׁן. רב חסדא אמר אף חיינו אינן חיים.

תנו רבנן שלשה חיהן אינם חיים, ואלו הן המצפה לשלחן חבירו, ומי שאשתו מושלת עליו, ומי שיוסורין מושלין בגופו (ביאר החכמת שלמה נראה לי לפרש מושלין וגוברין על הגוף שלא יכול ללמוד תורה. והיינו דאמרין בפ"ק דברכות איזה יסורין שאינם של אהבה שיש בהן ביטול תורה וכן הא דאמר מי שאשתו מושלת עליו כלומר שגוברת עליו ומבטלו מתורה ומצות וע"ע במהש"ס וכן יהו"ע). ויש אומרים אף מי שאין לו אלא חלוק אחד (אין יכול לכבסו וכנים מצערין אותו) ות"ק אפשר דמעייין במניה (מפלה את כליו מן הכנים).

משנה אין שוברין את החרס (כשצולין דגים על האסכלא חותכין קנים או קש שבלים או שוברין חרסים או חותכין נייר, ושורין במים וסודרין הנייר על גב האסכלא, מפני שהמתכת מתחמם ושורף את הדג) ואין חותכין הנייר לצלות בו מליח, ואין גורפין תנור וכירים (אם נפל לתוכו מן הטפל והמיה, אין גורפין אותו דמתקן מנא הוא, ואתיא כרבנן דאמרי מכשירי אוכל נפש אסירי) אבל מכבשין (משכיבין את האפר והעפר שיהא חלק, משפילו ומשווהו שלא יגע בפת שמדובקים בדפנותיו וישרפו) ואין מקיפין (מקרבין זו אצל זו וכמו לתרום שלא מן המוקף היינו סמוך) שתי חביות לשפות (להושיב) עליהן את הקדרה (והאור בין שתי החביות, ואסר לה משום דדמי לבנין, ומדרבנן, משום דמתחזי כאהל) ואין סומכין את הקדרה בבקעת (קסבר לא נתנו עצים אלא להסקה, לפיכך מוקצין הן אצל כל תשמיש) וכן בדלת (יבואר לקמן) ואין מנהיגין את הבהמה במקל ביו"ט, ורבי אלעזר ברבי שמעון מתיר.

אם כן ע"י שנותן שני ראשיה כפי שני נרות ומדליקה באמצע (מ"ב ויהיו שני נרות דולקות ולא מוכח אז דלתקוני מנא קמכוין אלא להדלקה בעלמא קמכוין) והוא שיהא צריך לשתיהן (מ"ב דאם אינו צריך א"כ מוכח דלתקון מנא קמכוין) או"ח (תקיד,ח). כתב הרא"ש מדהביא הר"ף (יו:): הגמרא שמפרש דברי רבי יהודה מכלל דסבירא ליה דהלכה כרבי יהודה ולא ידענא מעמא מאי יפסוק ביחידא במקום רבים דמשמע דרבנן אסרי לגמרי עכ"ל. תירץ הבי"ו ונראה שטעמו של הר"ף מדאיתא בגמרא (לכ:): תני בר קפרא ששה דברים נאמרו בפתילה וכו' והותכה באור כפי שתי נרות ומדתם בר קפרא כרבי יהודה אלמא הלכתא כוותיה וכן פסק הרמב"ם.

אמר רב מוחטין את הפתילה ביו"ט. מאי מוחטין? אמר רב חנינא בר שלמיא לעדווי חושכא (כשהיא נעשית בראשה פחם מעבירה). פסק הש"ע מותר להסיר הפחם שבראש הנר כשהוא דולק או"ח (תקיד,י).

תני בר קפרא ששה דברים נאמרו בפתילה (ביו"ט), שלשה להחמיר ושלשה להקל. להחמיר אין גודלין אותה לכתחלה ביו"ט, ואין מהבהבין אותה באור, ואין חותכין אותה לשנים. להקל ממעכה ביד (תקון כלאחר יד הוא) ושורה בשמן, והותכה באור כפי שתי נרות. פסק הש"ע אין גודלין את הפתילה (מ"ב פי' כששורה עביד כלי ביו"ט) ולא מהבהבין אותה (מ"ב להסיר הנימין כדי שתדלק יפה וגם בזה משום תיקון מנא) אבל אם אינה קשה כל צרכה יכול למעכה בידו כדי להקשותה (מ"ב דתקון כלאחר יד הוא) ומותר לשרותה בשמן (מ"ב כדי שתדלק אח"כ יפה בו ביום) והגה שאין בו נר דולק (מ"ב דכשנר דולק ושורה בתוכו נתמעט השמן קצת, ואמרין בעלמא, המסתפק מן השמן שבנר חייב משום מכבה) או"ח (תקיד,ט).

אמר רב עתירי בכל יורדי גיהנם הם (שאינן מרחמים לעשות צדקה ביאר המהרש"א על פי מה שאמרו בפ"ק דב"ב, שהצדקה מצלת מדינה של גיהנם). כי הא דשבתאי בר מרינום אקלע לבבל, בעא מנייהו עסקא (סחורה, להשתכר למהצית שכר) ולא יהבו ליה. מוזני (שאל מהם מוזנות) מוזן נמי לא זינהו, אמר הני מערב רב קא אתו, דכתיב ונתן לך רחמים (שתרחם על הבריות)

לב:

לאפות ולצללות בו, כיון שהיה מתחרך מותר לגרפו דחשיב מלטול לצורך (מ"ב וכפי שיבואר לקמן ס"ס תק"ט בהג"ה דמותר למלטל מוקצה לצורך אוכל נפש וכתבו הפוסקים דכ"ז בשנפל הטיח היום או אפילו אתמול ולא ידע מזה או שלא היה לו שהות לתקנו אבל בהיה יכול לתקן מאתמול ולא תיקן מחמת שכחה אסור לגרף ככל מכשירין שאפשר לעשות מבע"י שאסור לעשות כיום טוב) ודוקא בתנורים שלהם שהיו מדבקים הפת סביבם ואין צריכים לגרפם אלא מהטיח שנפל לתוכו, אבל תנורים שלנו כיון שאי אפשר לאפות בהם בלא גריפה, מותר לגרפו מהאפר והגחלים, ואף על פי שהוא מכבה, אי אפשר בלא כן, וכשם שמותר להבעיר לצורך אוכל נפש כך מותר לכבות לצורך אוכל נפש, והרי זה כמניה בשר על הגחלים, וכן נהגו א"ח (תקד, ב). מותר לסתום פי התנור בטיט ורפש שעל שפת הנהר (מ"ב שמפני רוב המים מצוי שהם מרוככים ואינם צריכין גיבול. ואף על גב דמ"מ צריך למרח אותם ע"ג התנור בשעת סתימה, וממרח ג"כ אב מלאכה היא, מירוח שאני שא"א לעשותה מעיו"ט ומותר לצורך אכילה) והוא שרכבו מאמש (מ"ב הלשון מגומגם דהא איירינן במרוכך. ועיין בבב"ל מה שכתבנו בזה) או עשה בו סימן (מ"ב משום הכנה) ונתקו לצד אחד (מ"ב דאל"ה עושה גומא בנמילתו) אבל לגבל טיט ב"מ, אסור (מ"ב יש שכתבו (הסג"ל והמלא"י) הטעם הגיבול זה לסתום התנור הוא רק מכשירי אוכל נפש שאינו מותר רק בא"א לעשותו מעיו"ט והכא הלא אפשר היה לגבלו מקודם ולפי טעם זה יש בזה איסור תורה. ויש שכתבו (הס"א והר"ן) דלסתום התנור כדי שיתבשל או כדי שיצטמק המאכל מיקרי אוכל נפש גופיה כהבערה ואפ"ה אסור הכמים משום דיאמרו דמגבל לבנין ומותר לגבל אפר לסתום בו פי התנור (מ"ב לא מיבעיא למ"ד שאין חייבין בשבת על גיבול אפר משום דאין מתדבק ע"י הגיבול בודאי שרי. אלא אפילו למ"ד בגמרא דבדבר שאינו בר גיבול כגון באפר משעה שנתן בו מים חייב מ"מ הכא מותר דהא לצורך אוכל נפש הוא ושני הטעמים דלעיל לא שייכי גבי אפר שהרי מעיו"ט לא היה אפשר לו לגבל שאפר אינו מחזיק מים ומתייבש וטעם שני דמחזי כמגבל לבנין ג"כ לא שייכי באפר שאין מגבלין אפר לבנין וכו"ע ידעי דלצורך התנור מכין לה. ומ"מ, אם יש לו טיט מגובל אסור לגבל אפר ביו"ט ויש שכתבו להחמיר בגיבול אפר ביו"ט. ואף על פי שאינו כן מעיקר הדין מ"מ המחמיר תבוא עליו ברכה. וכ"ז מייירי באפר שהסיקו מעיו"ט דאינו מוקצה) א"ח (תקד, ו).

מאי טעמא? משום דקא מתקן מנא. פסק הש"ע ואין שוברין את החרס, ואין הותכין את הנזיר לצלות עליהם (מ"ב ביו"ט אסור משום תיקון מנא)... א"ח (תקה, א).

איתא במשנה 'ואין גורפין תנור וכירים' תני רב הייא בר יוסף קמיה דרב נחמן ואם אי אפשר לאפות אלא אם כן גורפו מותר (כרכי יהודה). דביתהו דרבי הייא נפל לה אריחא (הצי לכינה) בתנורא (ונתק מכותל התנור) ביומא טבא. אמר לה רבי הייא הוי דאנא רפתא מעלייתא בעינא (כלומר גרפי התנור)... אמר ליה רבינא לרב אשי אמר לן רב אחא מהוצל דמר שרקין ליה תנורא ביומא טבא (עבדי אדוני מהיין סביבות כסוי פי התנור בטיט, שלא יצא חומו כשהצלי בתוכו, שהרוח קשה לצלי, ותימה לן מלתא, משום דגבול טיט תולדה דלישה הוא). אמר ליה אנן ארקתא דפרת סמכינן (על שפתו של פרת אנו נסמכים בדבר, שאין אנו צריכים לגבל טיט, ששפת פרת טיט מגובל הוא). והני מילי הוא דצייריה מאתמול (עשה בו סימן, ונתקו לצד אחר).

אמר רבינא וקטמא שרי ופירש רש"י לגבלו ולטוח בו, דלאו בר גבול הוא. הקשו התוס' ותימה דאמרינן בשבת (יח). דאפילו בנתינת מים על האפר בעלמא הוא חייב משום מגבל וי"ל דהכא ר"ל קטמא שרי היינו לסתום הסדקים של תנור כמו שהוא יבש בלא נתינת מים עליו (הסביר המהר"ם לין זה רק צאפרי, אך צעפר אף כשהוא יבש אסור מפני שחושקים שמא ימרח) ועוד יש לומר דה"פ וקטמא שרי כגון שנבלו מערב יו"ט ושרי בלא צייריה (עפ"י הב"ח והמהר"א)]. פסק הש"ע א. תנור שנפל לתוכו מטיח הטיט, אם אפשר לאפות ולצללות בו בלא גריפה ולא יתחרך הפת או הצלי, אסור לגרפו, מפני שהוא מטלטל שלא לצורך (מ"ב והרי הוא מוקצה דהא אינו ראוי לשום דבר) אבל מותר להשכיב האש והאפר שבו כדי שיהיה חלק ולא יגע בפת כלל (מ"ב מפני שכל זמן שהוא חם אין עליו שם מוקצה) אף על פי שאם היה נוגע בו לא היה כדי לחרכו, אבל אם יש בטיח שנפל לתוכו כדי לחרך הפת או הצלי אם היה נוגע בהם, אף על פי שבלא גריפה היה אפשר

לב: - לג.

לא יקיפנה תחלה ואחר כך יושיב הקדרה עליהם, אלא העליונה יתלה באויר ויאחזנה בידו, ויסדרו החביות תחתיה סביב) וכן פוריא (מטות השרים שפורקין אותן ומחזירין לא יזקוף הכרעים תחלה לתת הארוכות בכרעים, ואחר כך יפרוס העור למצע ששוכבין עליו, אלא פורס העור תחלה, ויאחזוהו בני אדם בידיהם, ואחר כך יביאו הארוכות ויקשרו הרצועות של עור בהן, ואחר כך יזקפו הכרעים ויתנו הארוכות לתוכן) וכן חביתא (חביות שמסדרים באוצר, ומושיבין אחת על גבי שתים). **פסק הרמב"ם** אבנים של בית הכסא מותר לצדדן ביו"ט, בנין עראי הוא ומשום כבודו לא גזרו יו"ט (ד"ג). **פסק הש"ע** העושה מדורה ביו"ט, כשהוא עורך את העצים אינו מניח זה על זה עד שיסדר המערכה, מפני שנראה כבונה (מ"ב דוקא אם מסדר גם השורות שמן הצדדין ביו"ט אבל אם היו מסודרים מבע"י מותר להניח עצים עליהם מלמעלה) אלא או שופך העצים בעירבוב, או עורך בשינוי. כיצד, מניח עץ למעלה, ומניח אחר תחתיו ואחר תחתיו עד שהוא מגיע לארץ, וכן הקדרה אוהז אותה ומכניס האבנים תחתיה, אבל לא יניחנה על גבי האבנים (מ"ב היינו כשסדרן היום, אבל אם היו מונחים שם מאתמול מותר להניח הקדרה עליהם) וכן המטה, אוהז (הקרשים) למעלה ומכניס הרגלים תחתיהם, אפילו ביצים, לא יעמיד אותם שורה על גבי שורה עד שיעמדו כמו מגדל, אלא ישנה ויתחיל מלמעלה למטה, וכן כל כיוצא בזה, צריך שינוי. (הגה וכן שלחן שיש לו דפנות המגיעות לארץ צריך שינוי, אבל מותר להושיב שלחן שלנו על רגליו ואין בזה משום בנין, ויש אומרים דאפילו מגיע לארץ, כל זמן שאינו צריך לאויר של תחתיו, שרי) או"ח (תקמ"א). **ב**. כשמסדרים חביות זו ע"ג זו, אחת ע"ג שתים, אוהז בידו העליונה ויסדר התחתונות תחתיה, אבל לא יסדר התחתונות תחלה ויניח העליונה עליהן (מ"ב ואף דבאהל צריך לאויר שתחתיו בין המהיצות הכא נמי צריך לאויר שביניהם שהיו מתעפשין אלו לא היה אויר ביניהם) או"ח (שט"ו).

איתא במשנה 'ואין סומכין את הקדרה בבקעת, וכן בדלת' בדלת סלקא דעתך (ומי זה

איתא במשנה 'ואין מקיפין שתי חביות' אמר רב נחמן אבנים של בית הכסא (אבנים גדולות שמצדדין אותן להיות כמין מושב הלול, ויושבין עליהם בשדות במקום המיוחד לבית הכסא) מותר לצדדן ביו"ט. **איתוביה רבה לרב נחמן** אין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן את הקדרה? אמר ליה שאני התם, משום דקא עביד אהלא (שיש לו גג, אבל הכא ליכא גג). אמר ליה רבה זוטא לרב אשי אלא מעתה, בנה אצטבא (כסא של בנין לבנים וטיט) ביו"ט דלא עביד אהלא, הכי נמי דשרי? אמר ליה התם בנין קבע אסרה תורה, בנין עראי (שאינו להתקיים) לא אסרה תורה, וגזרו רבנן על בנין עראי משום בנין קבע. והכא, (גבי בית הכסא) משום כבודו לא גזרו ביה רבנן.

אמר רב יהודה האי מדורתא (היסק גדול שעושים לפני שרים כדרך בנין, עושין לו כתלים מארבעה רוחות, וסודרין עצים למעלה, ודומה לאהל) מלמעלה למטה (להתחיל תחלה מן הגג, ואחר כך יסדרו תחתיו עצי הכתלים) שרי, מלמטה למעלה (לסדר העצים של כתלים תחלה לעשות עליהם הגג) אסור [שדרך בנין הוא הקשו התוס' וא"ת היכי מסדרין שלחן שאין לו רגלים על גבי ספסלים שלו דמתחלה משימין הספסלים ואח"כ משימין עליהם את השלחן ו"ל דהואיל ואין להם מהיצות שרי וכל הני מיירי דאית להו מהיצות לצדדים המגיעות לארץ. ותימא דאמר בשבת (לו): מהזירין קדרה על גבי כירה ומיירי אפילו בשבת, והרי לכירה יש מהיצות ו"ל דכל הנך אינן אסורין אלא היכא שמתקן האהל והמהיצות, אבל אם עשה האהל בלא מהיצות שרי והתם גבי כירה המהיצות היו עשויות מתחלה. וכן פרי"ח גבי ביעתא כגון שיש ביצים מכאן וביצים מכאן וא' על גביהן והאוור תחת אוירן ולא כפי' רש"י שפי' ביצים שמסדרין על גבי אסכלא, דכיון דליכא מהיצות לא הוי כעין בנין. וגם פוריא לא מיירי כגון מטה שלנו שאין לה מהיצות אלא שיש לה מהיצות. אך תימא דאמר בשבת (קל"ט): האי פרוונקא אכולי דכוכא אסירא והתם המהיצות היו עשויות כבר. וי"ל דשאני התם הואיל ורחב הכוכא יותר מדאי נעשה כאהל). **[דף לג ע"א]** וכן ביעתא (ביצים גסות הנתונות על פי כלי הלול אין מושיבין את הכלי תחלה ואחר כך יסדר עליו, אלא יאחזנו בידו ויושיב הביצה עליו, ואחר כך יושיב הכלי על הגחלים, שלא יעשנו כסדר בנין) וכן קדרה (שמושיבין על שתי חביות,

איבא דאמרי ביבשתא כולי עלמא לא פליגי דשרי, כי פליגי ברמיבתא. מאן דאמר דלא חזי להסקה, ומאן דשרי, אמר לך הא חזי להיסק גדול. והלכתא יבשתא שרי, רמיבתא אסור (פירש רש"י הך הלכתא אליבא דמאן דאית ליה מוקצה אקבע, אבל אנן כרבי שמעון סבירא לן, בין במוקצה בין בדבר שאינו מתכוין, וכרבי יהודה במכשירי אוכל נפש וכולהו שרו בין חזרא, בין סמיכת קדרות והקפת חביות ומדורתא וקדרה, וכל האמוראים שאסרו את אלו למעלה תלמידי דרב הוון, ורב סבר לה כרבי יהודה במוקצה, ואנן קיימא לן כרבי שמעון. **כתבו התוס'** ודוחק הוא לומר דר"ש פליג אמאי דפסקי הש"ס וי"ל דאפילו לר"ש דנהי דאית ליה שנתנו עצים שלא להסקה היינו בדבר הראוי להסקה אבל רמיבא אין ראויין להסקה. **עוד כתבו התוס'** גבי מדורתא וכו' דדוחק הוא לומר דכל הני מילתא דלא כר"ש, אלא נראה לומר דאפילו ר"ש מודה דהויא הכא אסור, דהא דא"ר שמעון דבר שאין מתכוין מותר היינו כגון שעושה דבר שאין מתכוין לעשותו, אבל הכא מתכוין לעשות מה שהוא עושה). **פסק הרמ"א** אבל מותר לצלות בו (בבקעת) (מ"ב היינו שתוחב בו הבשר לצליה ודוקא בעץ יבש שראויה להסקה ומטעם דאמרינן מה לי לצלות בו מה לי לצלות בגחלים, אבל בעץ לא אסור לצלות בשר. ודוקא אם ראוי לצלות עליו כך בלא תיקון אבל לתקנו כיו"ט שיהא ראוי לצלות עליו אסור) א"ח (תקב"ג).

דר"ש רבא [פירש רש"י דבר' יהודה ס"ל וכתבו התוס' ודוחק הוא לומר דהש"ס קיימא דלא כהלכתא, אלא ודאי דאפילו ר' שמעון מודה דאסור משום דהוי בתקוני מנא (הקשה המהרש"א הרי רבא עלמנו פוסק כו' יהודה וסובר שיש מוקצה, כמו שמוכח מסוף דבריו שאין מסיקין בשברי כלים, ולכן יש לומר שמתעסע זה אסר לטובל אור. ויוחק מזוייקים דברי תוס' שנים שכתבו זה על דברי הגמ' לקמן שרמיבתא אסור)] **אשה לא תכנס לדיר העצים ליטול מהן אוד** (מכשיר לנער בו את האש. **פירש רש"י הטעם** משום דלא נתנו אלא להסיק אלא אם כן נעשה כלי מבעוד יום **אמנם הרא"ש כתב שרבינו תם** פירש משום דמיהוי כמתקן כלי לכבד בו את התנור) ו**אוד שנשבר** (כיו"ט) אסור להסיקו כיו"ט, לפי שמסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים.

למימרא דרבא כרבי יהודה סבירא ליה דאית ליה מוקצה, והא אמר ליה רבא לשמעיה טוי לי בר אווזא, ושדי מעייה לשונרא **ופירש רש"י** השלך בני מעים להתול, ולרבי יהודה אסור למלטול ולתתו להתול, דמאתמול מוכן לאדם היה ולא לכלבים,

הסומך קדרה בדלת, והלא תשבר? אלא אימא וכן הדלת (אין סומכין אותו בבקעת).

תנו רבנן אין סומכין את הקדרה בבקעת וכן הדלת (אין סומכין אותו בבקעת) לפי שלא נתנו עצים אלא להסקה, ורבי שמעון מתיר (דלית ליה מוקצה). **פסק הש"ע** אין סומכין את הקדרה ולא את הדלת, בבקעת... (מ"ב דעצים להסקה הן עומדין ולא לדבר אחר. דעת כמה אחרונים דהמחבר אויל לשיטתו דפסק בסימן תצ"ה ס"ד דמוקצה אסור כיו"ט, אבל לדעת הפוסקים המתירין מוקצה כיו"ט מותר לסמוך בבקעת יבשה שראויה להסקה אבל בלחה כיוון שאינה ראויה להסקה אסור דינו כאבנים, וכתב בבית מאיר דבשעת הדחק יש לסמוך להקל בבקעת יבשה) א"ח (תקב"ג).

איתא במשנה 'ואין מנהיגין את הבהמה במקל כיו"ט, ורבי אלעזר ברבי שמעון מתיר' לימא רבי אלעזר ברבי שמעון כאבוב סבירא ליה דלית ליה מוקצה? לא, בהא אפילו רבי שמעון מודה (כלומר, הך פלוגתא לאו במוקצה היא, ואפילו רבי שמעון מודה כתנא קמא דאסור, ולא משום מוקצה, אלא נראה כמוליכה ממקום למקום שהוא צריך להנהיגה הרבה, כגון למכור בשוק) משום דמחזי כמאן דאזיל לחננא (מחול, ועל שם שבני אדם סובבים והולכים בשוק כעין סובבות במחולות, קרי ליה חננא).

פסק הש"ע אין מנהיגין בהמה במקל (מ"ב אפילו אזמניה להמקל מאתמול לכך דשוב לית ביה משום מוקצה (שעה"ל דאי לאו הכי המקל מוקצה, ללא נתנו עטים אלא להסקה) אסור דמחזי כמאן דאזיל לשוק למוכרה] א"ח (תקב"ד).

חזרא (ענף עץ שהוא חד כקוץ, וראוי לתקעו בצלי כמין שפוד ולצלות בו) **רב נחמן** אסר (כיו"ט, משום דמוקצה נינהו למלטל, שלא עשאו לכלי מבעוד יום) **ורב ששת** שרי. ברמיבא (שאינו ראוי למלטלו אפילו להסקה) כולי עלמא לא פליגי דאסור, כי פליגי ביבשתא. מאן דאמר, אמר לך לא נתנו עצים אלא להסקה. ומאן דשרי, אמר לך מה לי לצלות בו (לתחבו לתוכו), מה לי לצלות בגחלתו (הרי ראוי למלטלו לעשותו גחלת יצולה בה).

לג. - לג.:

ש"ט קיל יבואו לזלזל זו, ופסק כן ה"י"ף. אמנם הר"ש הביא ש"ט כ"י ור"ת חולקין ואמרי להלכה ככ"י שמעון אף ביום טוב. וזה"ל פסק ככ"י שמעון במוקצה ביום טוב אבל בנולד פסק ככ"י יהודה (לפ"י דמעמא דרבנן שאסור ליטול קיסם לחצוץ בו שיניו גזירה משום שמא יקטום, וכן מסיק נמי בגמרא). **פסק הש"ע מוקצה, אעפ"י**

שמותר בשבת החמירו בו ביום טוב ואסרוהו (מ"ב פ"י דלעיל בסיומן ש"י מתבאר דיש כמה מיני מוקצה המותרין בשבת כמו מוקצה מחמת שעומד לסחורה או בשחכניסו לאוצר ואין דעתו להסתפק ממנו עד אחר זמן או מוקצה מחמת מיאוס ועוד כמה גזונו אך כ"ז הקילו דוקא בשבת דחמיר לאינשי ולא חיישינן אם נקל לו למלטל דבר מוקצה יבוא להקל בשאר איסורי שבת. אבל ביום טוב דקילי ליה שהרי הרבה מלאכות מותרים לו לצורך אוכל נפש ואם נקל לו במוקצה יבוא להקל גם בשאר איסורי יום טוב ולפיכך אסרו לו חכמים למלטל ולאכלו. ולפי סברא זו בהמה העומדת להלכה ותרנגולת לביצתה ושור של הרישה אסור לשחמן ביום טוב עד שיכין אותם לכך מעו"ט וכן כל כה"ג צריך הכנה מבע"י ודבר שהוא מוקצה מחמת נולד פשיטא דאסור לדעת המחבר ביום טוב) [הנהגה ויש מתירין מוקצה אפילו ב"ט, אבל נולד אסור לדבריהם אפילו בשבת (מ"ב ואף דיש פוסקים שמתירין אף במוקצה דנולד, הרמ"א לא רצה לתפוס כדעתם בזה אלא כאותן פוסקים דמחמירין עכ"פ במוקצה דנולד. וכתבו האחרונים דאף שבשבת נקמינן לעיקר להתיר אפילו במוקצה דנולד דלא כבעלי סברא זו, מ"ט ביום טוב אין להתיר עכ"פ במוקצה דנולד, ולפ"ז אין למלטל עצמות שנתפרקו מן הבשר ביום טוב אף על פי שהן ראויין לכלבים מפני שאתמול כשהיו מחוברין לבשר היו ראויין גם לאדם והיו נולד]... או"ח (תצה, ד).

(המשך המשנה) אין מוציאין את האור (משום דמוליד) לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר (קרקע קשה כשהופרים אותה מוציאה אור, כעין גרגישתא שלנו ממקום מהפורת שלה) ולא מן הרעפים ולא מן המים (נותנים מים בכלי זכוכית לבנה, ונותנו בחמה, כשהשמש חם מאד, והזכוכית מוציאה שלהבת, ומביאין נעורת ומגועים בזכוכית והיא בוערת). ואין מלבינין (באור) את הרעפים לצלות בהן.

אמר רב יהודה [דף לג ע"ב] אוכלי בהמה (כגון קש ועלי קנים) אין בהן משום תקון כלי (ומותר לקטום ולתקן קש של שבלין בשבת לחצוץ שניו). איתיביה רב כהנא לרב יהודה מטלטלין

דקאמר אם לא היתה נבילה מערב שבת אסורה. הוסיפו התוס' וגם אינו ראוי ליתן לאדם לפי שאין דרך בני אדם לאכול בני מעים ביו"ט דבלאו הכי יש להם הרבה לאכול (עיין מהרש"ל) הקשו התוס' וא"ת וכי משום שאינו אוכל מהן הווי מוקצין א"כ היכי מטלטלין בשר חי דחויא לכוס (שבת קכה). הא אינו אוכל מהן משום שיש לו הרבה לאכול וי"ל שמדובר שהבני מעיים כבר הסריחו ולא ראויים לאדם אלא לבהמה, ולר' יהודה היה אסור. ומתרתת הגמ' כיון דמסריה כלומר כיון דודאי מסריחי דעתידין להסריח ולא יהיו ראויים לאכילת אדם, כבר מאמש דעתו ליתנם ביו"ט לכלבים] התם, כיון דמסריחי (אם יניחם לצורך מחר) מאתמול דעתייה עלויה (להשליכם להתול). **פסק**

הש"ע אסור ליקח עין מבין העצים להתות בו האש בתנור (מ"ב בין לה ובין יבש אף שראוי הוא להסקה ודוקא אם לא הכינו מעו"ט) דהוי ליה מתקן מנא (מ"ב ואפילו אינו מתקנו כלל מ"מ הרי עושהו לכלי ביו"ט) או"ח (תקנ, ג). העיר הפמ"ג לשון המוש"ע 'מתקן מנא' ובתוס' וברא"ש הלשון 'כמתקן'.

משנה רבי אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו (ממה שלפניו בבית) לחצוץ בו שיניו ופירש רש"י ליטול בשר החצוץ בין שניו, ומשלפניו לאו דוקא, דלרבי אליעזר אף מן החצר נמי, דקאמר בהמשך המשנה כל מה שבחצר מוכן הוא. ורישא לא אתא לאשמועינן אלא היתר מטלטל עצים אף שלא להסקה, דאפלוג רבנן בה כדלקמן כבריייתא בגמרא, והא דנקט משלפניו משום רבנן דפליגי, דאפילו משלפניו, להדליק אין, לחצוץ לא. הקשו התוס' על פירוש רש"י ותימה דהא משמע בשבת (פא:) דדוקא קתני ר"א קיסם משלפניו אבל בכל החצר לא. וי"ל דהח"ג דודאי דוקא קאמר בדמשמע התם, ואף על גב דקאמר כל מה שבחצר מוכן הוא, גבי חציצת שיניים דבר שנעשה בזמן האכילה דאדם קובע לו מקום לאכילתו, והיה לו להכין, לא נאמר כל מה שבחצר מוכן, אבל גבי אש לא שייך, דפעמים שאינו עושה מדורה ביו"ט, ולכן גבי קיסם להדליק אמר כל שבחצר מוכן]. ומגבב (קסמין דקין וקשין) מן החצר ומדליק (בהזן) שכל מה שבחצר מוכן הוא. והכמים אומרים מגבב משלפניו ומדליק (פירש רש"י אבל מן החצר לא, הואיל ודקין הן ושורה לקוששן מאתמול לאו להכי קיימי, ודקאמרת נוטל קיסם לחצוץ שניו, אנן אית לן דאף משלפניו לא יטול אלא להדליק, דלא נתנו אלא להסקה, ובתרתיה פליגי. הקשו התוס' על רש"י דלפירושו חכמים סבירא להו דלא כהלכתא, דפליגי בפלוגתא דרבי שמעון ורבי יהודה אם יש מוקצה, והכמים ס"ל כר' יהודה שיש מוקצה, ואנן קיי"ל כר"ש (למינו דף 97). שרש נחמן אמר שמוקלה חמור ביו"ט יותר מנשנה, כיון

מתכוין) מאי שנא מהא דתנן שוכר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות (מגופה שיש בה גרוגרות, ואוכל) ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי (שלא יתכוין ליפות השבירה להיות לה לפה, שתהא עוד כלי) ועוד, הא רבא בר רב אדא ורבין בר רב אדא דאמרי תרוייהו כי הוינן בי רב יהודה, הוה מפשח (מן התלושין) ויהיב לן אלותא אלותא (מקלות גדולים) אף על גב דהויא לקתתא דנרגי וחציני [שהיא קשה, וראוי לעשות ממנו בית יד לקרדום ולפסל, והוא היה שוברת להריח הקשו התוס', וא"ת למה נמנעו כשחל יו"ט במוצ"ש מלהריח בשמים משום שמא יקטום, והא לא היישנין כדמוכה הכא, כ"ר יהודה דס"ל כרבנן, וגם אין שייך לפרושי טעמא משום אש גיהנם שמתחיל לשרוף ולהסריח ולכך מברכינן בכל מוצ"ש דעלמא, וכשחל יו"ט במוצ"ש או אין האש מתחיל לשרוף ולהסריח, ולכך לא מברכינן, דהא גם ביו"ט שוכת, דא"כ גם במוצאי יו"ט אמאי לא מברכינן אבשמים, וגם אין לפרש דהא דמברכינן אבשמים במוצ"ש משום נפש יתירה שאבד ומריה הבשמים ומיישב דעתו עליו, וכשחל יו"ט במוצ"ש או אינו מפסיד נפש יתירה, דביו"ט אית ליה נשמה יתירה, דא"כ במוצאי יו"ט אמאי לא מברכינן אבשמים, ואי ליכא הני טעמי א"כ מ"ט דמברכינן אבשמים במוצ"ש זי"ל דלעולם טעמא דמברכינן אבשמים במוצ"ש הוי משום נשמה יתירה, ובי"ט ליכא נשמה יתירה, וא"ת אמאי לא מברכינן אבשמים כשחל יו"ט להיות כמ"ש, כיון דיש לו מאכלים חשובים וטובים מיישב דעתו ממילא בלא ריח בשמים (אמנס המדלפי סי' תל"ג) מציא למנהג מנגל"א ונקולונייא לנכד על הנשמים, ומציא שכן פירשו רבינו גרסוס ורבינו משולם?]

לא קשיא, הא רבי אליעזר, הא רבנן. דתניא, רבי אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו לחצוץ בו שיניו, והכמים אומרים לא יטול אלא מאבוס של בהמה (דדבר הראוי לאכילה מוכן לכל צורך, אבל עצים, הואיל ודרכן לדבר האסור, כגון לעשות כלים לא התירו לטלטלן אלא להסקה). ושזין שלא יקטמנו (אקיסם קאי) ואם קטמו לחצוץ בו שיניו ולפתוח בו הדלת, בשוגג בשבת חייב הטאת, במזיד ביו"ט סופג את הארבעים, דברי רבי אליעזר. והכמים אומרים אחד זה ואחד זה (אחד שבת ואחד יו"ט) אינו אלא משום שבות (דקטימה תקון כלאחר יד הוא, ולא תקון מעליא הוא אלא אם כן

עצי בשמים להריח בהן, ולהניף (לאורר) בהן להולה, ומוללו (בין אצבעותיו, להוציא ריחו) ומריח בו. ולא יקטמנו להריח בו (שיהא מקום הקטימה לח וריחו נודף, גזירה דלא ליתי לקוטמו לחצוץ בו שיניו, דהתם כלי משוי ליה, ואיכא איסורא דאורייתא), ואם קטמו פטור אבל אסור (דאינו לשם כלי). לחצוץ בו שיניו לא יקטמנו, ואם קטמו (בשבת) חייב הטאת (ויש עצי בשמים שהן אוכלי בהמה, ואפילו הכי חייב)?

אמר ליה השתא פטור אבל אסור קא קשיא לי, חייב הטאת מבעיא (פירש רש"י כלומר תשובה גדולה הורת להשיבני, אם מצאת ברייתא אומרת לחצוץ בו שיניו פטור אבל אסור אף היא היתה תשובה לדברי, שאני אומר מותר לכתחלה, וכל שכן שהבאת לי חיוב הטאת. הקשו התוס' על פירוש רש"י וקשה מאי מאריך בלשונו 'השתא פטור אבל אסור קא קשיא לי' לשני ליה לאלתר התם מייירי בקשין. ועוד קשה, דמשמע דבקשין מתסר לרב יהודה, ובסמוך מתיר רב יהודה אף להריח דאמר דמפשח ויהיב אלותא לכן מתרצים התוס' דגרסים כגירסת ר"ה, ופירוש גירסא זו שרב יהודה עונה לרב כהנא שהברייתא נשנית בטעות שאם היתה אומרת פטור אבל אסור היה קשה, כ"ש שנשנית בטעות שאומרת שהיב הטאת. ועל זה עונה לו רב כהנא יכולתי לתרץ קושייתך ולהסביר את הברייתא שמדברת בקשין, שאין ראויים כלל למאכל בהמה, אבל לדידך אין זה תרוץ שבקשין גם אתה אומר שמוותר להריח כדקאמר 'מפשח ויהיב אלותא'. ומ"מ רב יהודה לא הוה מודה ליה, דרב יהודה ס"ל דלחצוץ שיניו פטור אבל אסור ולהריח מותר אפי' לכתחלה, אע"ג דקשין הן להריח מותר) אלא, כי תניא ההיא בקשין (שאינן ראויין למאכל בהמה). קשין בני מלילה נינהו? הסורי מהסרא והכי קתני מוללו ומריח בו, קוטמו ומריח בו (ואפילו לכתחילה, דהא אף לחצוץ בו שיניו שרי, אלא אורחא דמילתא נקט, שאין דרך רכין לתקנן לחצוץ). במה דברים אמורים ברכין, אבל בקשין לא יקטמנו, ואם קטמו פטור אבל אסור. לחצוץ בו שיניו לא יקטמנו, ואם קטמו חייב הטאת.

תני חדא קוטמו ומריח בו, ותניא אידך לא יקטמנו להריח בו אמר רבי זירא אמר רב הסדא לא קשיא, הא ברכין, הא בקשין. מתקיף לה רב אחא בר יעקב בקשין אמאי לא (להריח בו, מי גזור רבנן כשאין מתכוין לכלי, אטו

לג: - לר.

הוא קוטם רק כדי להריח ואינו מכיין כלל לעשותה כלי ולכך אסור לקטום ההדס בסכין גזירה דלמא אתי לקטום לחצוץ בו שניו ובוה חייב כנ"ל בס"ק י"ג. ואפילו ביד אינו מותר לקטום בקשיון רק להריח אבל לחצוץ בו שניו אסור לכו"ע (או"ח (שכבה) פסק כחכמים אפילו קשים נמי שרי לקטום. ג. אין בנין וסתירה בכלים. וה"מ, שאינו בנין ממש כגון חבית (הגה שאינה מהזקת ארבעים סאה) שנשברה ודיבק שבריה בזפת, יכול לשברה ליקח מה שבתוכה ובלבד שלא יכוין לנקבה נקב יפה שיחיה לה לפתח, דא"כ הוה ליה מתקן מנא, אבל אם היא שלמה, אסור לשברה אפי' בענין שאינו עושה כלי... או"ח (שיד, א).

איתא במשנה 'ומגבב מן החצר' תנו רבנן מגבב מן החצר ומדליק, שכל מה שבחצר מוכן הוא, ובלבד שלא יעשה צבורין צבורין, ורבי שמעון מתיר. במאי קא מפלגי? מר סבר מחזי דקא מכניף למחר וליומא אחרנא, ומר סבר קדרתו מוכחת עליו.

איתא במשנה 'אין מוציאין את האור...' מאי טעמא משום דקא מוליד ביו"ט (הרמב"ם כתב דטעם האיסור שלא הותר ביום טוב אלא להכעיר מאש מצויה, אבל להמציא אש אסור שהרי אפשר להמציא אותה מבערב). **פסק הש"ע** אין מוציאין אש לא מן העצים ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן המים (מ"ב מפני שבכל אלו הוא מוליד אש ביו"ט והואיל ואפשר להמציא אש מעיו"ט שיחיה מוכן לו ביו"ט לא הותר להוליד ביו"ט, דלא עדיף משארי מכשירין שאפשר לעשותן מבע"י דאסור). או"ח (תקב, א).

איתא במשנה 'ואין מלכנין את הרעפים' מאי קא עביד? **אמר רבי יוחנן** הכא ברעפים חדשים עסקינן, מפני [דף לר ע"א] שצריך לבדקן (אם יוכלו לקבל לבונה, הלכך, ביו"ט לא דלמא פקעי, ואשתכח דטרה שלא לצורך) **ואמרי לה** מפני שצריך לחסמן (להקשותם, בהסק ראשון הם מתחזקין ומתקשים, הלכך אף על גב דלצורך יו"ט נמי הוא, דהא צולין עליהם, מיהו, כיון דבהסק זה נעשה כלי אסור).

תנן התם דרסה (אדם שדרס על העוף) או שטרפה בכותל (שזרקו וחבטו בכותל) או

מחתכו וממחקו (בסכין). (והשתא קא מהדר לתרוצי קושיא דלעיל) רבי אליעזר דקאמר התם חייב חטאת (בקוטם לכלי) הכא (גבי קוטם להריח) פטור אבל אסור (גזירה שמא יקטמנו לכלי). רבנן דקא אמרי התם (בקוטם לכלי) פטור אבל אסור הכא (להריח) מותר לכתחלה (והא דרב יהודה דמפשה להריח כרבנן, לכאורה הטעם שמותר להריח לכתחלה הוא משום שאין גזרוין גזירה לגזירה, אבל בשיטמ"ק כתב כשמתכוין להריח לא גזרו מפני עונג שבת ושמחת יום טוב).

ולית ליה לרבי אליעזר הא דתנן שובר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות, ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי (והא הכא דכי מתכוין לעשות כלי איכא חיובא דאורייתא, וכי לא מתכוין לא גזור רבנן לכתחילה)? אמר רב אשי כי תניא ההיא (דמותר) במוסתקי פירש רש"י חבית שבורה שמדבקין שבריה בשרף של עץ שעושיין הימנו זפת, ומדבקין בו קערות חרס הנשברים, וכיון דרעועה היא ליכא למגור בה, שלא יתכוון לעשות כלי. **ביארו התוס'** דעת רש"י דלא חיישינן לתקון כלי ההואיל ורעועה הרבה יחוס עליה דשמא יקלקל החבית ועושה נקב לכל הפחות שיוכל וז'ר יצחק פירש בערובין (לד): דכיון שהם מדובקים בזפת ואין החתיכות שלמות לא הוי שום תקון כלי). **פסק הש"ע** א. אוכלי בהמה, אין בהם משום תיקון כלי (מ"ב ומותר אף בטלטול דדבר הראוי לאכילה מוכן הוא לכל הצורך) לפיכך מותר לקטום, אפילו בסכין, קש או תבן ולחצוץ בו שיניו (מ"ב ואפילו הוא מקפיד על המדה אין בזה שום חשש איסור מחמת מחתך כיון דדבר אוכל הוא) אבל קיסם שאינו אוכל בהמה, אפילו ליטלו כדי לחצוץ בו שיניו, אסור (מ"ב ר"ל אפילו נטילה סתם בלי קטימה אסור משום מוקצה כשאר עצים וכ"ש אם ירצה לקטמו כדי לחצות בו שיניו דאסור משום שבות דהוא כעין תיקון כלי. ודוקא אם יקטמנו ביד דאז פטור מחטאת משום דהיא מלאכה כלאחר יד ואסור משום שבות כמו שכתבנו, אבל אם יקטמנו בכלי כדי לחצות בו שניו או לפתוח בו הדלת או היא מלאכה גמורה שמשוהו כלי עי"ז והייב) או"ח (שכבד, ב). מותר לטלטל (מ"ב דלא מקצה דעתיה מאלו העצים מעיקרא) עצי בשמים להריח בהם ולהניף בהם לחולה (מ"ב ה"ה לבריאי אלא אורחא דמלתא נקט) ומוללו להריח בו, אחד קשים ואחד רכים (מ"ב הסכימו הרבה אחרונים דהא דמותר לקטום בקשים היינו דוקא ביד אבל לא בכלי אף

לד.

דדוקא בחדשים שצריכין לחיזוק אסור אבל לא בישנים (א"י, שכן לעת הטבה לאקטונים) או"ח (תקחא). ב. עוף שנדרס ברגלים ויש לחוש שנתרסקו איבריו ולכן צריך שהייה מעת לעת ובדיקה אחר שחיטה, מותר לשחטו ב"ט (מ"ב היינו אחר ששהה מעל"ע אף שהוא מחוסר בדיקה עדיין ולפי דעת הג"ה ב"ד סי' נ"ח ס"ה דאין אנו בקיאין בבדיקת כל האיברים לא משכחת דין זה לדידן, והרמ"א לא העיר בזה שסמך על מה שכתב ב"ד שם) ולא חיישינן שמא ימצא טריפה, אף ע"ג דאתיליד ביה ריעותא או"ח (תצתה). כתב הרא"ש נראה כהלכה כמ"ד 'לחוסמן' והיינו משום חיסום דאיכא חיוב הטאת משום מכה בפטיש. וי"פ הרמב"ם.

תניא אחד מביא את האור ואחד מביא את העצים, ואחד שופת את הקדרה (מושיבה רקנית על האור) ואחד מביא את המים, ואחד נותן בתוכו תבלין, ואחד מגיס (מנער בכף) כולן חייבין (מביא את האור משום מבעיר את הגחלת, דכשהוא מוליכה היא מתלבנה מרוח הליכתו, ומביא את העצים לאור משום מבעיר, שופת קדרה לקמיה מפרש מאי עביד, נותן מים ותבלין ומגיס משום מבשל, שאף הוא אב מלאכה). והתניא אחרון חייב וכולן פטורין? לא קשיא הא דאייתי אור מעיקרא (כולהו עבדי מעשה, כדפרישית) הא דאייתי אור לבסוף (איהו הוא דעבד, והנך לא עבדי מידי). בשלמא כולחו קא עבדי מעשה, אלא שופת את הקדרה מאי קא עביד? אמר רבי שמעון בן לקיש הכא בקדרה חדשה עסקינן (שנותנין אותה רקנית על האור לחסמה) ומשום לבון רעפים נגעו בה (משום הך גזירה גופה שאסרו ללכון רעפים נגעו גם בזו **כתבו התוס'** ויש נוהרים שלא לבשל בתחלה בקדרה חדשה, ולא היא, דהכא בקדרה רקנית דאז שייך בה לבון רעפים ששופתה קודם שמביא המים, אבל כשמבשלין בה מאכל לא שייך בה לבון רעפים. **בשיטה מקובצת הביא בשם התוספות** שאפילו יש בה תבשיל אסור לשופתה מצד תיקון הקדירה, ולפיכך יש לזוהר בפסה, שרגילין העולם לקנות כלים חדשים, שייבשלו בהם תחילה בערב הפסח). **פסק הרמב"ם** אחד נתן את האור ואחד נתן את העצים ואחד נתן את הקדרה ואחד נתן את המים ואחד נתן את הבשר ואחד נתן את התבלין וכא אחר והגיס, כולם

שרצצתה בהמה, ומפרכסת (ואינה יכולה לעמוד) ושהתה מעת לעת (יום אחד שלם) ושחטה כשרה. **אמר רבי אלעזר בר ינאי משום רבי אלעזר בן אנטיגנוס** צריכה בדיקה (כי שהתה מעת לעת נמו צריכה בדיקה לאחר שחיטה, שמא נשתברו רוב צלעותיה או נשברה השדרה ונפסק החוט שלה, או אחד משאר מיני טרפות, ושהייה דמעת לעת אצטריך, דאי לא שהתה, אף על פי שבדקה ולא מצא סימן טרפות טרפה, שזו היא אחת משמנה עשרה טרפות, ונקרא רסוקי אברים, שאבריה מתפרקין כולן ואף על פי שאין רושם ניכר בה, וזהו סימנה, אם שהתה מעת לעת, בידוע שלא נתרסקו אבריה, דקים להו לרבנן מסיני דרסוק אברים אינה חיה מעת לעת, אבל שאר מיני טרפה חיה כל שנים עשר חדש).

בעא מיניה רבי ירמיה מרבי זירא מהו לשחטה ב"ט (מי חיישינן הואיל וצריכה בדיקה ואיתיליד בה רעותא) מי מחזקינן רעותא (כגוה משום חשש איסור מלאכה ב"ט, דלמא משתכח טרפה ונמצא שוחטה שלא לצורך, בשלמא שאר בהמות, אף על גב דמחמרינן אנפשינן ובדקינן מיהו סמכינן ארובא, ורוב בהמות אינן טרפות, הכא מאי ב"ט או לא (כלומר משום חומר מלאכה ב"ט)? אמר ליה תנינא, אין מלבנין את הרעפים לצלות בהן. והוינן בה מאי קא עביד, ואמר רבי יוחנן הכא ברעפים חדשים עסקינן, מפני שצריך לבדקן (וחיישינן דלמא פקעי, אלמא מחזקינן רעותא, משום חומר י"ט, שלא ללבנן). אמר ליה אנן מפני שצריך לחסמן מתנינן לה (ולא משום חשש פקיעה, אלא דודאי משוי ליה מנע בהסק זה). **פסק הש"ע** א. אין מלבנים את האבנים (מ"ב והאחרונים כתבו דנוסחא האמיתית הוא הרעפים, אבל אבנים מותר ללבן דלא שייך בהן חיסום) לצלות או לאפות עליהם, מפני שחוסמן ומ"ב פי' שכליבון זה הם מתחזקים והו"ל כמתקן מנא ומדלא הילק המהכר בין ישנים לחדשים ש"מ דס"ל דאפילו בישנים אסור מפני שבשעה שמלבנן מתחזקין יותר (ט"ז ומג"ב) ויש מן הפוסקים שס"ל

לד.

שרו חכמים כל שאינו מכוין להדיא לחסמה (הרש"א נ"א נ"ס המוס', והתוס' אצלנו קצת לשון אחרת) או"ח (תקנה).

תנו רבנן מולגין (ברותחין) את הראש ואת הרגלים (כתבו התוס') אבל כל גופו של גדי אסור הואיל ויכול להוריד השערות מכל הגוף בדרך קלה יותר ע"י הפשטת העור) ומהבהבין אותן באור, אבל אין מופלין אותן בהרסית, ולא באדמה, ולא בסיד (להסיר שערן, דהוי דרך העבדנין) ואין גוזזין אותן במספרים (דמחזי כצריך לשער). ואין גוזזין את הירק (התלוש, שיש בו ראשי עלין נרקבין וכמושין) בתספורת שלו (בכלי שגוזזין בה מן המחובר, דמאן דחזי סבר שלקמן היום) אבל מתקנין את הקונדס ואת העכביות (מיני ירקות הק, שיש טורה בתקונן). ומסיקין ואופין בפורני (הן תנורים שלנו הגדולים, ופיהם בצדס, ולא חיישינן לטרחא אם יש לו אוכלין הרבה, דלא סני ליה בתנור) ומחמין חמין באנטיכי ואין אופין בפורני חדשה, שמא תפחת (על ידי שהדשה היא, ונמצא טורה שלא לצורך הקשו התוס' וא"ת והא אמרינן לעיל ואם בשביל לאפות מותר ותירצו וי"ל דהכא שאני בפורני שהוא גדול ויש לחוש יותר שמא תפחת). **פסק הש"ע א.** מולגין הראש והרגלים ומהבהבים אותם באור, אבל אין מופלין אותם בסיד ולא בהרסית ולא באדמה, דמתחזי כעיבוד, ואין גוזזין אותם במספרים, שנראה כעושה לצורך השיער או"ח (תק"ד). **ב.** אין גוזזין את הירק במספרים שדרכן לחתכם בהן מן המחובר (מ"ב דמאן דחזי סבר שחתכו היום מן המחובר). **ג.** מתקנים את הקונדס והעכביות (מ"ב שיש טורה בתיקונן ושרי דהוי הכל צורך אוכל נפש) או"ח (תק"ז). **ד.** אופין בפורני, דחיינו תנורים שלנו הגדולים ופיהם בצדס, ובלבד שלא תהא חדשה, דחיישינן שמא תפחת ויפסד הלחם וימנע משמחת יו"ט (מ"ב ונתבאר בפוסקים דדוקא בפורני שהיא גדולה חיישינן שמא תפחת אבל בתנורים לא חיישינן לזה) או"ח (תק"א).

תנו רבנן אין גופחין במפוח (דמחזי כאומן עושה מלאכה) אבל גופחין בשפופרת (כתבו התוס' פירש ר"י מדלא מפליג בין מפוח של אומנין ובין מפוח של בעל הבית כי היכי דמפליג בין מפוח לשפופרת

חייבים משום מבשל, שכל העושה דבר מצרכי הבישול הרי זה מבשל, אבל אם שפת אחד את הקדרה תחילה ובא אחר ונתן את המים ובא אחר ונתן את הבשר ובא אחר ונתן את התבלין ובא אחר ונתן את האור ובא אחר ונתן עצים על האור ובא אחר והגים, שנים האחרונים בלבד חייבין משום מבשל. **השגת הראב"ד** 'אחד נתן את הקדרה' בגמרא מוקים לה בקדרה חדשה ומשום לבון רעפים נגעו בה שבת (מ"ד).

תנו רבנן תנור וכירים חדשים הרי הן ככל הכלים הנמלין בחצר (דחזו למיתב בגוייהו מירי) אבל אין סכין אותן שמן (להחליקן ולצחצחן) ואין משיין (שפין) אותן במטלית, ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן (לאחר הסקן אין מפיגין הסקן בצונן לחסמן, שמתקשין על ידי הצונן, וכולהו משום דמתקן מנא) ואם (להפיגה) בשביל לאפות (שהוסקו הרבה וחושש שלא תשרף הפת) הרי זה מותר (כתבו התוס' ותימה דאמר לעיל גבי רעפים חדשים אסור לחסמן אף על פי שהוא עושה נמי כדי לצלות עליהם וי"ל דשאני בין רעפים לתנור, דתנור כיון דהוא עושה ע"י משקין שאני דאינו ודאי חוסמן). **פסק הש"ע** תנור וכירים חדשים, אין סכין אותם בשמן ולא משיין אותן במטלית (מ"ב שדרכן היה לסוך לתנורים בעודן חדשים בשמן ולשפשף אותן כדי להחליקן ולצחצחן ואסור משום תקון כלי) אבל מותר להסיקן אפילו היסק ראשון (מ"ב ול"ד למלבן את הרעפים כדי לצלות עליהן שאסור וכמו כן למבשל בקדרה חדשה שאסור לכמה פוסקים, ומשום דמתחסמת בליבון ובהיסק זה וכגומר כלי ביו"ט דמי, צ"ל דתנור אינו נתחםס בהיסק שמסיקין בו בפנים, ודעת מ"א דתנורים שבזמנינו מתחסמין שפיר ע"י היסק ראשון ואסור, ויש חולקין עליו), ובלבד שלא יפיגם בצונן כדי לחסמן. ואם הוסקו יותר מדאי והוצרכו להפיגן בצונן כדי לאפות בהן, מותר (מ"ב אע"פ שממילא מתחםס לית לן בה, ואף על גב דגבי ליבון רעפים לא משגחינן כמה שכונתו כדי לצלות עליהם ואסור, שאני התם שתיקונו של רעפים הם קודם לתשמיש שישתמש בהם אח"כ לצורך יו"ט, אבל הכא הרי הפת מוכן להניחו בתנור אלא שצריך לקרר מעט התנור וא"כ בתיקונו הוא מתקן הפת ושרי (סל"ו) ויש שכתבו דהפגת צונן אינו עושה רק חיסום כל דהו ולהכי

לד. - לד:

הדין כמעושר ובשאר שני שבוע, אלא אורחא דמלתא נקט, דסתם מוקצה לאו מעושר הוא, דגרוגרות וצמוקים הן סתם מוקצה, ואין רגילין לעושר קודם גמר מלאכה) ואומר מכאן אני אוכל למחר (וסגי בהכי, דיש ברירה). והכמים אומרים עד שירשום (בסימן, דאין ברירה) ויאמר מכאן ועד כאן (כתבו התוס' הקשו בירושלמי שתירה בדברי בית שמאי שבדף י לגבי גוזלים שבשובך סוברים בית שמאי שצריך לנענע מבעוד יום את הגוזלים שרוצה ליטלם ביו"ט, ואילו כאן ר"א שהוא מלמדידי בית שמאי קאמר דבאמירה בעלמא סגי (תמהו המהר"ס סי"ף והרש"ט שמצואר סס נגמ' סצנכיסה סניה גס בית שמאי מודים לדי בלאמירה, ול"כ לא מוצנת קושיית תוס' שהרי כל חומתס הוא לין מיוחד צנכיסה לאסונה) וי"ל דלא קשה דמוקצה דבעלי חיים עדיף ומחמירין טפי. אך מקשה הירושלמי (עפ"י גהכות הגר"ל) שעדיין יש לתמוה, שמוחלפת שיטת בית הלל, שגבי גוזלות אמרו שדי באמירה בלבד ואילו כאן קאמר דבעי שירשום וי"ל שבאן שהקצה פירות אלו בידיים והניחם במוקצה, סוברים בית הלל שלא די באמירה בלבד). **פסק הרמב"ם** העומד על המוקצה מערב יו"ט בשנה השביעית שכל הפירות הפקר צריך שירשום ויאמר מכאן ועד כאן אני נוטל ואם לא רשם לא יטול יו"ט (בט).

תנן התם תינוקות שטמנו תאנים מערב שבת (בשדה או בגנה לאכילת שבת) ושכחו ולא עשרו, למוצאי שבת לא יאכלו אלא אם כן עשרו ויא"ג דקו"ל אין הטבל מתחייב במעשר לאוכלו אכילת עראי עד שיראה פני הבית או פני החצר (בב"מ פה). אכילת שבת חשובה, ועראי שלה הרי הוא קבע, והרי הוטמנו לאכילת שבת והוקבעו. והאי דנקט תינוקות רבותא היא דאשמעינן, דיש להם מחשבה על ידי מעשה המוכיח, כדאמרינן (הולין יג). ותאנים דבר שנגמרה מלאכתן הוא, אלא אם כן חשב עליהן לקציעות או לגרוגרות, ושמעין מינה דבבר שנגמרה מלאכתו שבת קובעת למעשר בלא ראיית פני הבית, ובדבר שלא נגמרה מלאכתו לא שמעינן אי קבעה אי לא קבעה]. **ותנן נמי** המעביר (השומח) תאנים בחצרו לקצות (ליבשן לעשות מהן קציעות, ולאחר שנעשו קציעות דורסן בעגול) בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי, ופטורים (מלעשר, דאין הצר קובעת בראיית פנים אלא בדבר שנגמרה מלאכתו, ומבעיא ליה לרבא שבת מי הוה כחצר או עדיפא מיניה כתבו התוס' פי' בירושלמי דוקא בניו אוכלים ארעי ללא מעשר, אבל הוא אינו

משמע דכל המפוחין אסורים אפילו של בעל הבית נמי. ויש לזוהר שלא לנפח בו כלל מיהו העולם נהגו בו היתר ע"י להפכו מלמעלה למטה (ונופחים בשינוי) ואומר הר"ר פריץ דיש לדחות את ראייתו של ר"י, משום שיש לומר שהעדיפה הגמ' להעמיד הכל בשל אומן, ולחלק ולומר שאף בכלי אומן בשפופרת יש להתיר). ואין מתקנין את השפוד (ודלא כר' יהודה, אי נמי בנרצם מערב יו"ט, ודברי הכל) ואין מהדדין אותו. **פסק הש"ע** ואין נופחין במפוח אלא בשפופרת, ונהגו היתר במפוח של בעלי בתים (מ"ב אבל במפוח גדול של אומנין אפילו ע"י שינוי אסור) ע"י שינוי להפכן מלמעלה למטה או"ח (תקב,א).

תנו רבנן אין מפציעין את הקנה לצלות בו מליח (הותך קרומיות מן הקנה לתת קרומיותיו תחת המליח על האסכלא, שעושה כלי, דכל מידי דעביד להשתמש בו הוי תקון כלי) אבל מפציעין (שוברין) את האגוז במטלית, ואין חוששין שמא תקרע (פירש רש"י ואפילו נקרעת לא אכפת לן, דאין זה קורע על מנת לתפור תמה רעק"א בגלויין הש"ס הרי מכל מקום אסור מדרבנן אפילו בקורע שלא על מנת לתפור, ועוד, למה לא כתב רש"י הטעם כפשוטו, משום שאינו מתכוין, דהא קיימא לן כרבי שמעון שמתור. והרי אינו פסיק רישיה, שאינו אלא חשש שמא תיקרע). **פסק הש"ע א.** ואין פוציעין את הקנה לעשותו כמו שפוד לצלות בו (מ"ב וה"ה דאין פוציעין אותו להצאין לתתו תחת הדג על האסכלא דכל מידי דעביד להשתמש בו הוי תקון כלי) או"ח (תקה,א). **ב.** פוציעים אגוזים במטלית, ולא חיישינן שמא תקרע (מ"ב דאפילו תקרע לא איכפת לן דאינו חייב אלא בקורע ע"מ לתפור וגם הוא דבר שאינו מתכוין) או"ח (תקה,ב).

משנה ועוד אמר רבי אליעזר וכתב רש"י משום דתנא אחת לקולא גבי מוקצה (מגבז מן החלז ומלוק, שכל שצחלז מוכן הוא) והדר אמר אחריתי, קאמר 'ועוד'. וקשיא לי בגוה, והא אפסקה רבנן במילי טובא... ואומר אני שגרסת המשנה שלא כסדר. הקשו התוס' על רש"י שאם כדבריו שהמשנה משובשת, צריך גם להפוך את סדר הגמ'. ולכן אומר ר"ת דהיכא דהוה תרווייהו לקולא שפיר קאמר 'ועוד' אף על גב דאפסקו במילי אחרוני, והא דאפסקה זהו לפי שרוצה לשנות מילי דאור גבי הדדין עומד אדם על המוקצה [הצריך הזמנה, והזמנה מועלת לו, כגון אחזי ולא אחזי, כדאמר (כו):] **ודף לר' ע"ב** ערב שבת בשביעית (שאינו מעשר נהג בה, ואין מחוסר אלא הזמנה, והוא

לד: - לה.

ובית וחצר שוין, כדאמרינן התם בהשוכר, ואמאי נקט מתניתין שביעית למישר שאר שנים... לאו משום דשבת קבעה? לא, שאני התם, כיון דאמר מכאן אני אוכל למחר קבע ליה עלויה (דאיהו אחשבה בדבורו, שקראה אכילה). אי הכי (דמעמיה משום דבוריה הוא) מאי אריא (דאשמעינן הך ...) שבת, אפילו בחול נמי (לשמעינן בחול, ובסדר זרעים)? (באמת החידוש הנ"ל הוא גם בחול, ומה שנקט הדין הזה דוק בשבת, כיון שבא להשמיע חידוש נוסף...) הא קא משמע לן דטבל מוכן הוא אצל שבת, שאם עבר ותקנו מתוקן (והשמיענו התנא, שאם עבר אדם על איסור חכמים והגביה מהם תרומות ומעשרות בשבת, הפירות מותרים, ואינם מוקצה עתה, על אף שבין השמשות היו אסורים מחמת איסור טבל, והוו להו אז 'מוקצה מחמת איסור', ולא אמרינן 'מיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולא יומא', אלא נחשבים הם 'מוכנים' כבר מערב שבת לאכילה, על הצד שיתקנום בשבת, ומעמו של דבר, היות שאוכל מצד עצמו הוא דבר המוכן לאכילה, ורק אם חל עליו איסור מן התורה הוא מבטל את 'מוכנותו', אך לא איסור הגבהת תרומות ומעשרות בשבת, שאינו אלא מדרבנן).

[דף לה ע"א] והלא מותרו חוזר (היכי מצית למימר דקביעותא משום דבורא הוא, והלא אפילו נוטל הרבה מן הטבל בחול ונותן לפניו, דמחזי דקביע ליה באכילה מרובה, אם בדבר הראוי להחזיר המותר אחר אכילתו למקום שנמלו משם...) ושמעינן ליה לרבי אליעזר דאמר כל היכא דמותרו חוזר לא קבע (בנטיילה קמייתא, וכל שכן בדבורא בלא מעשה לא מקבע). דתנן הנוטל זיתים מן המעטן (כלי גדול, שצוברין בו את הזיתים כדי שיתחממו ויתבשל שמן בתוכו, ויהא נוה להוציאו בבית הבד) טובל אחת אחת במלח ואוכל (בלא מעשר, ולא אמרינן טבולין במלח משוי ליה קבע, הואיל ואחת אחת אוכלין מיד) ואם טבל ונתן לפניו עשרה הייב רבי אליעזר אומר מן המעטן טהור הייב (לעשר, שאין ראוי להחזיר מותרו, כדמוקי לה לקמיה בגברא טמא, שנמא במגעו, וכשמחזירן מתערבין הטמאים עם הטהורים ומטמא השמן, וכיון דאין ראוי להחזיר מותרו, ודאי כי שקלינהו מעיקרא אדעתא למיכל

רשאי, מפני שכשאוכל מהם, הוא מגלה בדעתו שהם ראויים לאכילה כמות שהם, ואינם צריכים להתייבש יותר, וא"כ כבר נגמרה מלאכתן (עפ"י מהר"ס).

בעא מניה רבא מרב נחמן שבת מהו שתקבע מוקצה למעשר בדבר שלא נגמרה מלאכתו (רש"י ביאר שיש כאן לשון מיותרת, שפירוש 'מוקצה' הוא דבר שאינו נגמר מלאכתו. וכוונת השאלה פירות מוקצים שעדיין לא נגמרה מלאכתם כגון ענבים ותאנים שהקצם לייבוש וייחודם לאכילה בשבת, האם נקבעו למעשר, שמעתה יאסר לאכול מהם אכילת ארעו גם במוצאי שבת) מי אמרינן כיון דכתיב וקראת לשבת ענג (כיון דאקרי אכילה ידידה עונג) קבעה (שאינן בה עוד שם עראי אלא שם קבע) ואפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו, או דלמא בדבר שנגמרה מלאכתו קבעה, בדבר שלא נגמרה מלאכתו לא קבעה? אמר ליה שבת קובעת בין בדבר שנגמרה מלאכתו, בין בדבר שלא נגמרה מלאכתו (אם יחדה לשבת אסורה אף למוצאי שבת, ואם לא יחדה לשבת, בשבת אסור לכל, שאכילתה לעולם קבע היא קרויה, אבל למוצאי שבת מותר, כדלקמן). אמר ליה ואימא שבת דומיא דחצר, מה חצר אינה קובעת אלא בדבר שנגמרה מלאכתו, אף שבת לא תקבע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו? אמר ליה לימוד ערוך הוא בידינו, שהשבת קובעת בין בדבר שנגמרה מלאכתו בין בדבר שלא נגמרה מלאכתו.

אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן אף אנן נמי תנינא (שהשבת קובעת אף בדבר שאין נגמר מלאכתו) ועוד אמר רבי אליעזר עומד אדם על המוקצה (וסתמיה לא נגמרה מלאכתו עד עתה) ערב שבת בשביעית. טעמא דשביעית, דלאו בר עשורי הוא (נפקא לן במכילתא מ'זאכלו אבינוי עמך ויתרם תאכל הית השדה' מה היה אוכלת שלא במעושר אף אדם אוכל שלא במעושר) הא בשאר שני שבוע הכי נמי דאסור (לאכול למחר משום מעושר). מאי טעמא נהרי בשאר שני שביעית לא קבע למעשר בלא ראיית פני הבית, ואפילו בבית אינו נקבע אלא בכניסתו דרך שערים, כדאיתא (בב"מ פח.) וזה כשנכנס לא נקבע, דהא לא נגמרה מלאכתו, ואמר לעיל דאין חצר קובעת אלא בדגמור,

לה.

מלאכתו) תא שמע מסיפא [דלא אפלוג רבנן עליה (ד"א) אלא לענין ברירה, אבל מודו ליה דדוקא ערב שבת בשביעית, הא בשאר שני שבוע אסור משום מעשר] והכמים אומרים עד שירשום ויאמר מכאן ועד כאן. טעמא דערב שבת בשביעית, דלאו בר עשורי הוא, הא בשאר שני שבוע, דבני עשורי ניהו אסורים. מאי טעמא לאו משום דשבת קבעה? לא, שאני התם, כיון דאמר מכאן ועד כאן אני אוכל למחר קבע ליה. אי הכי, מאי אריא שבת, אפילו בחול נמי? הא קא משמע לן דטבל מוכן הוא אצל שבת, שאם עבר ותקנו מתוקן (והכא לא מצי למפרך 'זהרי מותרו חזור' כדפריך לעיל אליבא דרבי אליעזר, משום דרבנן שמעינן להו דאפילו מותרו חזור, דהיילא עליה קביעותא, הלכה, איכא למתלי מעמייהו דרבנן במתניתין נמי משום דאיהו קבעיה כדיבורו, ולא משום שבת).

ורמינהי (דרבי אליעזר, אדרבי אליעזר של משנתנו שסובר שהשבת קובעת אף בדבר שאינו נגמר מלאכתו) היה אוכל באשכול (וסתם אשכול לאו גמר מלאכה היא, דסתם ענבים לדריכה קיימי) ונכנס מוגנה (שלקטם משם, ובא לו...) לחצר, רבי אליעזר אומר יגמור (אם רצה לגמור בחצר ויגמור אכילתו, דאין חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו) רבי יהושע אומר לא יגמור (קסבר חצר קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו). השכה בלילי שבת רבי אליעזר אומר יגמור (אם רצה לגמור, כי היכי דאמר בחצר אמר בשבת יגמור אכילתו, דאין שבת קובעת דבר שלא נגמרה מלאכתו, ומתניתין אוקימנא טעמא דרבי אליעזר דבשאר שני שבוע לא משום דשבת קבעה, דמשום דבוריה לא מצינא למימר, דהא לרבי אליעזר מותרו חזור) רבי יהושע אומר לא יגמור? התם כדקתני טעמא, רבי נתן אומר לא כשאמר רבי אליעזר יגמור בחצר יגמור, אלא יוצא חוץ לחצר ויגמור. ולא כשאמר רבי אליעזר יגמור בשבת יגמור, אלא ממתין למוצאי שבת ויגמור (פירש רש"י ותרווייהו אדרבי אליעזר קאי, דאית ליה לרבי אליעזר שבת קבעה, ומיהו, למוצאי שבת יגמור, דלא דמיא לתינוקות שטמנו תאנים, דתנן בהו לעיל למוצאי שבת לא יאכלו, דהתם

לכולהו שקלינהו, ושווייה אכילת קבע) מן המעטן טמא פטור, מפני שהוא מחזור (שראוי להחזיר) את המותר (וכי שקלינהו מעיקרא ברישא אדעתא למיכל פורתא ואהדורי מותר שקל). והוינן בה מאי שנא רישא (דאין יכול להחזיר משום דמעטן פטור, הרי אם האדם פהור ג"כ יכול להחזיר) ומאי שנא סיפא? ואמר רבי אבהו (כולה בגברא טמא מתוקמא) רישא במעטן פטור וגברא טמא, דלא מצי מהדר ליה נוא"ת הרי נטמאו זיתי המעטן כשנטל מהן לא טמא אלא מקום מנעו, ויכול לסלקן משם בתבו התוס' פירוש נוסף כגון שנטלו בפשוטי כלי עץ או שנתן לו חברו (וכתב הר"ש"ס שחוס' יכלו לומר עוד אופן שנטלם בכלי אפי' שמקבל טומאה, שהכי אדם שהו' לאשון לטומאה, אין הכלי נטמא כמגעו, ונקטו התוס' פשוטי כלי עץ, לומר, שגם אם האדם היה אב הטומאה, אין הכלי נטמא כמגעו). סיפא במעטן טמא וגברא טמא, דמצי מהדר ליה?

(תרוין הוא) מתניתין נמי (דקבע בדבוריה) במוקצה פטור וגברא טמא, דלא מצי מהדר ליה. והלא מוחזרין ועומדין הן (והלא לא נמלן, אלא דבורא בעלמא הוא, וכיון דכי נמלן, ואפשר בחזרה מהניא ליה חזרה, ולא מקבע, כי לא אפשר בחזרה נמי, ולא נמלן אלא דבורא בעלמא אין לך חזרה כזו, דאפילו משקל נמי לא שקלינהו).

אלא אמר רב שימי בר אשי (אלא לעולם שבת הוא דקבעה במתניתין, וכי מסלקת ליה למר זוטרא מסייעתיה, דלא לסייעיה לאבוה ממתניתין הכי תסלקיה) רבי אליעזר קא אמרת (מיניה מייתית סייעתא דשבת קבעה, אף בשלא נגמרה מלאכתו) רבי אליעזר למעמיה, דאמר תרומה קבעה (דבר שלא נגמרה מלאכתו, שאם הגביה תרומתו נאסר לאכילת עראי עד שיפריש שאר מעשרות) וכל שכן שבת (דחשיבא אכילתה, אבל רבנן, אימא לך כי היכי דפליגי בתרומה פליגי בשבת) דתנן פירות שתרמן עד שלא נגמרה מלאכתו, רבי אליעזר אוסר לאכול מהן עראי, והכמים מתירין.

(הגמ' שבה להביא ראיה ממשנתנו, לדברי רב נחמן ששבת קובעת למעשר אפי' בפרות שלא נגמרה

לה. - לה:

לא מעשרי, דקודם גמר מלאכה לא עשרינהו עם הארץ, דקסבר האי תנא יש שמעשרין קודם גמר מלאכה, ומדה הנוהגת היא, ותלינן ביה לקולא). שמע מינה תלת, שמע מינה מקה אינה קובעת אלא בדבר שנגמרה מלאכתו, ושמע מינה רוב עמי הארץ מעשרין הן (מדאזלינן לקולא, דקאמר מעשרן דמאי, וחומרא בעלמא היא, דאחמור לאפרושי מספיקא שאר מעשרות שנחשדו עליהן) ושמע מינה מעשרין דמאי מעמי הארץ אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו. ולאפוקי מהא דתנן (אדרבי יוחנן קאי, רבי יוחנן דאמר לעיל מקה אינו קובע בדבר שלא נגמר מלאכתו, אתא לאשמועינן דהלכתא כי הא דאמרינן לעיל, ולאפוקי מהך) המחליף פירות (היינו מקה) עם חבירו, זה לאכול וזה לאכול, זה לקצות (דהיינו לא נגמר) וזה לקצות, זה לאכול וזה לקצות חייב (דמקה קבע אפילו בשלא נגמר). רבי יהודה אומר לאכול (זה שדעתו לאכול חייב, דלדידיה גמר מלאכה הוא) חייב, לקצות פטור. **פסק הרמב"ם א.** אחד מששה דברים קובע הפירות למעשרות, החצר, והמקה, והאש, והמלה, והתרומה, והשבת, וכולן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו מעשר (ג,ג). **ב.** המגביה תרומות ומעשרות בשבת או ביו"ט בשוגג יאכל ממה שתיקן, במזיד לא יאכל עד מוצאי שבת, ובין כך ובין כך תיקן את הפירות שבת (כג,טו).

פרק משילין

משנה משילין פירות דרך ארובה ביו"ט (מי שיש לו חטין ושעורין שמוחין על גגו להתיבש וראה גשמים ממשמשיין ובאין, התירו לו לטרוח ולהשליך דרך ארובה שבגג, והן נופלין לארץ, דליכא טרחא יתירא. ודוקא ארובה, דכל ארובה מלמעלה למטה היא בתקרת הגג, אבל חלון, כגון גג שמוקף מחיצה וחלון בכותל, וצריך להגביהו עד החלון ולהשליכו לא טרחינן, כדלקמן) אבל לא בשבת. ומכסים פירות בכלים מפני הדלף (גשמים הנוטפים מן הגג, ולא אמרינן טורח שלא לצורך יו"ט הוא, דשרו ליה רבנן משום הפסד ממונן) וכן כדי יין (נמי

לאכילת שבת יהודים, הלכך קבעה עלייהו, אבל זו לא יחדה לשבת. **תוס' הביאו ביאור נוסף** דהתם מיירי בתאנים שנגמרה מלאכתן, אבל הכא מיירי באשכול שלא נגמרה מלאכתו, ובאופן זה קובעת לעצמה ולא למוצאי שבת).

כי אתא רבין אמר רבי יוחנן אחד שבת ואחד תרומה ואחד חצר ואחד מקה (אם מכרן לחבירו קודם גמר מלאכה, לא אמרינן אחשבינהו בהכי) כולן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתן (**הקשו התוס'** ואם תאמר מאי נפקא מינה כיון דאינו קובע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו ו**תירצו** וי"ל דנפקא מינה דקובע אפי' קודם ראיית פני הכית). **שבת** (איצטריך לרבי יוחנן למימר) **לאפוקי** מדהלל (דלית הלכתא כותיה, אלא כרבנן דפליגי עליה **כתבו התוס'** ובדין הוא דהו"מ למנפט לאפוקי מדרכי אליעזר דאמר קובע אפי' בדבר שלא נגמרה מלאכתו ומשום הכי לא נקטיה משום דלאו רבותא הוא דבלאו הכי אין הלכה כמותו דשמותי הוא, ומ"מ קאמר בסמוך תרומה לאפוקי מדרכי אליעזר דלא אשכח תנא דאמר תרומה קובעת במעשר בדבר שלא נגמרה מלאכתו אלא רבי אליעזר) דתניא המעמר פירות ממקום למקום לקצור, וקדש עליהן היום אמר רבי יהודה הלל לעצמו (לבדו) אוסר (משמע דכל דורו חלוקין עליו) **[דף לה ע"ב]** חצר לאפוקי מדרכי יעקב, דתנן המעביר תאנים בחצרו לקצות, בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי, ופטורים מן המעשר. ותני עלה רבי יעקב מחייב, ורבי יוסי ברבי יהודה פוטר. **תרומה** לאפוקי מדרכי אליעזר, דתנן פירות שתרמן עד שלא נגמרה מלאכתן, רבי אליעזר אוסר לאכול מהן עראי, וחכמים מתירין. **מקה** כדתניא (איצטריך לאשמועינן דהלכתא כי הך, ולא כאידך מתניתא דפליגי עליה לקמיה) הלוקח תאנים מעם הארץ, במקום שרוב בני אדם דורסין (שרוב בני המקום עושיין תאניהם קציעות, ודורסים אותם בעגולים הוו להו סתם תאנים דבר שלא נגמרה מלאכתו) אוכל מהן עראי (דאין מקה קובע בדבר שלא נגמרה מלאכתו, וכולהו כשלא ראו פני הבית קא מיירו) ומעשרין דמאי (כשבא לעשרין מעשרין דמאי, כדין כל הלוקחים מעם הארץ, שאין צריך להפריש תרומה דלא חשידי עלה, ולא אמרינן הני ודאי

לה: - לו.

(שאינן לתלמידים מקום לישב). ודלמא שאני התם, דאיכא בטול בית המדרש (והוא הדין לכבוד אורחים) אבל הכא דליכא בטול בית המדרש (משום הפסד ממונן) לא, אי נמי התם היינו טעמא דארבע וחמש קופות שרי משום שבת דהמירא ולא אתי לזלולי ביה, אבל יו"ט דקיל ואתי לזלולי ביה כלל כלל לא. אי נמי לאידך גיסא התם היינו טעמא דליכא הפסד ממונן, אבל הכא דאיכא הפסד ממונן אפילו טובא נמי.

[דף לו ע"א] (ועוד שאלה אחרת) התם תנן 'אבל לא את האוצר'. ואמר שמואל מאי אבל לא את האוצר, אבל לא יגמור את האוצר כולו (אם לא היו שם אלא ארבע או חמש קופות, שהתירו לו במקום שיש יותר, כאן לא התירו לפנותן כולן ולגלות את הרצפה) דלמא אתי לאשוויי גומות. הכא מאי, התם הוא בשבת דאסור משום דהמירא, אבל יו"ט דקיל שפיר דמי. או דלמא התם דאיכא בטול בית המדרש אמרת לא, הכא דליכא בטול בית המדרש לא כל שכן?

(ועוד יש לשאול) והכא תנן משילין פירות דרך ארובה ביו"ט, ואמר רב נחמן לא שנו אלא באותו הגג (שהארובה כנגד שהפירות בו) אבל מוגג לגג לא. ותניא נמי הכי אין מטלטלין מוגג לגג, אפילו כשגגותיהן שוין (בפירות שבגג שבא להשילן מפני הגשמים קא מיירי, ואפילו כשגגותיהן של שני בתים ששוין, שאין זה גבוה מזה שיהא שם טורח עלייה וירידה). התם (בדין המשנה השנויה בשבת) מאי, הכא הוא דאסור משום יו"ט דקיל ואתי לזלולי ביה, אבל שבת דהמירא ולא אתי לזלולי בה שפיר דמי. או דלמא מה הכא דאיכא הפסד פירות אמרת לא, התם דליכא הפסד פירות לא כל שכן.

הכא תניא לא ישלשלם בחבל בחלונות (כגון אם מוקף מחיצה ואין בו ארובה, אבל יש חלון במחיצה לחצר או לבית לא ישלשלם בשקין דרך החלון בחבל, מפני שיש טורח להעלות מן הגג לחלון ומשם לארץ) ולא יורידם דרך

מכסינן מפני הדלף וכדי שמן. ונותנין כלי תחת הדלף בשבת (לקבלו בתוכו, מפני טנוף הבית).

אתמר, רב יהודה ורב נתן, חד תני משילין, וחד תני משחילין. אמר מר זוטרא מאן דתני משילין לא משתבש, ומאן דתני משחילין לא משתבש (דכולהו לשון השפלה נינהו). מאן דתני משילין לא משתבש דכתיב כי ישל זיתך (אילן זית יפיל את פירותיו, ולא יגיעו לבשול). ומאן דתני משחילין לא משתבש דתנן השחול והכסול, שחול שנשמטה ירכו (אלמא לשון השפלה הוא) כסול שאחד מירכותיו גבוהה מחברתה.

אמר רב נחמן בר יצחק מאן דתני (כלומר, אי הוה תנא דתני הכי) משירין לא משתבש, ומאן דתני משחירין לא משתבש, ומאן דתני מנשירין לא משתבש. מאן דתני משירין לא יחוף ראשו באדמה, מפני שמשיר את השער. ומאן דתני משחירין לא משתבש דתנן השחור והזוג של ספרים אף על פי שנחלקו טמאין (פירש רש"י 'שחור' תער שאין בית יד שלו מחובר ופורקין אותו לפעמים ואע"פ שנחלקו מקבלין טומאה שראוין למלאכתן כל אחד לעצמו. והקשו עליו התוס' וקשה דבית יד למאי חזי לעצמו ותיירצו ונראה דשחור נמי חזי מספרים אלא שהן קטנים וזוג של מספרים גדול מן השחור, ושני סכינים לזה ולזה, והקטנים נקראים שחור על שם שמשחירין את השער אלמא לשון השפלה הוא). ומאן דתני מנשירין לא משתבש, דתנן מי שנשרו כליו במים (פירש רש"י נפלו במים בתבו התוס' שרש"י בשבת (קמ"ו) ביאר שהוא לשון שריח) מהלך בהם ואינו חושש (והן מתנגבין והולכין, ואינו חושש שיחשדוהו שכבסן) אי נמי, מהא דתנן איזהו לקט הנושר בשעת קצירה.

תנן משילין פירות דרך ארובה ביו"ט. עד כמה (יהא בהן, דלא אמרינן טרחה יתרא הוא)? אמר רבי אסי, ואמרי לה אמר רבי יוחנן, באותה ששנינו מפנין ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים (שזימן לאכול, ואין מקום להסב) ומפני בטול בית המדרש

הטבלו הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך כדי יין וכדי שמן דהיתירא הא תנא ליה רישא פירות! כדי יין וכדי שמן אצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא להפסד מרובה חששו, להפסד מועט לא חששו (גשמים הנוטפין על יין הפסד מועט הוא, עד שתחשך ויסקס, אבל הפירות מרקיבין) קא משמע לן.

תנן נותנין כלי תחת הדלף בשבת (הרי שהכלי ניטל לקבל בו מוקצה כי האי, דלא חזי למידי)? בדלף הראוי (שהן צולוין, וראוין לבהמה)... תא שמע פורסין מחצלת על גבי כורת דבורים בשבת, בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים, ובלבד שלא יתכוין לצוד? התם נמי, דאיכא דבש. אמר ליה רב עוקבא ממישן לרב אשי התינח בימות החמה דאיכא דבש, בימות הגשמים מאי איכא למימר? לא נצרכא אלא לאותן שתי חלות (של צפיחית מניחין בכורת כשרודין אותה, ומהן פרנסה לדבורים כל ימות הגשמים, אותן שתי חלות מותר לכסות, כל דבש הכורת עשוי עליות עליות של חלות). אותן שתי חלות מוקצות הן (לדבורים)? הכא במאי עסקינן שחשב עליהם (לאדם). אבל לא חשב עליהם מאי אסור, אדתני ובלבד שלא יתכוין לצוד (משמע דלא ימצא לחלק את דבריו ולאסור עד שדלג מאיסור מלטול לאיסור צידה) לפלוג ולתני בדידה (כאיסור מלטול גופיה יכול לחלק את דבריו, ולמצוא צד איסור לדבר) במה דברים אמורים שחשב עליהן, אבל לא חשב עליהן אסור? הכי קאמר אף על פי שחשב עליהן, ובלבד שלא יתכוין לצוד (ואף על גב דעיקר להצלה מפני הגשמים מכוון).

במאי אוקימתא כרבי יהודה דאית ליה מוקצה (כלומר, מדהוה לך לתרוצי ארישא הא מני ר' שמעון דלית ליה מוקצה, ומהדרת אשנויי דחיקי למימר משום שתי החלות, כרבי יהודה בעית לאוקמא משום דרבי יצחק דמותבינן ליה הנך תיובתא אית ליה מוקצה כר' יהודה) אימא סיפא ובלבד שלא יתכוין לצוד (ואף על פי שהוא צדן) אתאן לרבי שמעון, דאמר דבר שאין מתכוין מותר? ותסברא דרבי שמעון, והא אביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה רבי שמעון בפסיק רישיה ולא ימות? לעולם כולה רבי יהודה היא, והכא במאי עסקינן

סולמות (כל מדרגה קרי סולם). התם מאי, הכא ביו"ט הוא דאסור דליכא בטול בית המדרש, אבל שבת דאיכא בטול בית המדרש שפיר דמי, או דלמא הכא דאיכא הפסד פירות אמרת לא, התם דליכא הפסד פירות לא כל שכן? **תיקן. פסק הש"ע א.** משילין פירות דרך ארובה ביו"ט (מ"ב פי' שיש לו פירות על הגג וראה גשמים ממשמשים ובאים ואפשר שיכוא לידי הפסד התירו לו חכמים לפרוח ביו"ט ולהורידם לבית דרך ארובה שבגג על ידי חבל או להשליכם דכיון שאין בזה טורח כ"כ התירו לו מפני הפסד ממונו, אבל בלא הפסד לא) ולא ישלשלם בחלונות ולא יורידם בסולמות ולא יטלטלם מוגג לגג, אף על פי שהן שוין (מ"ב דהוי טרחא יתירה) או"ח (תקאא, א). ב. מי שיש לו פירות בראש הגג ורואה מטר שבא, אסור לשלשלם בשבת דרך ארובה שבגג (מ"ב דטורח שלא לצורך שבת הוא הא פירות לצורך היום שרי שלא יטנפו בגשמים) או"ח (שלה,ו).

איתא במשנה 'ומכסין את הפירות' אמר עילא ואפילו אוירא דלבני (לבנים הסדורים ומוקצים לבנין, וגשמים נוטפים, ומתירא שלא ימוחו מותר לטלטל כלים לצרכן ולכסותן, ולא אמרינן הואיל והן עצמן אין נטלין אף הכלי לא ינטל לצרכן) **רבי יצחק אמר** פירות הראויין (לטלטול הוא דשרו רבנן לטלטל כלים לצרכן, אבל מידי דלאו בר טלטול אין כלי ניטל לצרכו). ואזדא רבי יצחק למעמיה, דאמר רבי יצחק אין כלי ניטל אלא לדבר (לצורך דבר) הניטל בשבת.

...תנן וכן כדי יין וכן כדי שמן (היה לו להשמיענו לבנים, וכל שכן אלו)? הכא במאי עסקינן בטיבלא [כלומר לא בא להשמיעך כי אם כיוצא בלבנים, דהנך כדי יין דקא מוסיף ותני בטיבלא עסקינן, שאסורים בטלטול, דאשמועינן ברישא פירות הראוין דומיא דמשילין, והדר נקט להנך, לאשמועינן אף שאין ראויין הקשו התוס' הרי אמרנו (לד): טבל אם עבר ותיקנו מתוקן, וכן בשבת (מוג): טבל לא מבטל כלי מהיכנו וא"כ אף בטיבלא אפשר לומר שדוקא הוא אבל אוירא דליבני לא ותיצו שעולא יאמר שכרנע כל עוד שלא עישרו אינו ניטל וכדתנן (שבת קכו): אבל לא את

לו. - לו:

מלטל ליה הא הוא ליה ככלכלה והאבן בתוכה דאמר (שבת מז.) שאם אין בה פירות אסור, דהוא בסים לדבר האסור. ותימצו דשרי משום דהוי כגרף של רעי, וכן משמע מדמייתי ליה הכא).

בי רחיא דאביי דלוג (הדלף היה נופל על הרחים שלו, והיו עשויין בטיט, ונמוחים מפני הגשמים, ולא היה מספיק לכלים הצריכים לתת תחת הדלף) אתא לקמיה דרבה. אמר ליה זיל עייליה לפוריק להתם (לבית שהוא שם) דלהוי כגרף של רעי (שיהו מאוסים הרחים לך להיות לפני מטתך, ואתה מותר ללטלן ולהוציאן לחוץ, כדאמר לקמן דגרף של רעי מותר להוציאן לאשפה) ואפקיה. יתיב אביי וקא קשיא ליה וכי עושין גרף של רעי לכתחלה (וכי מותר לגרום שיהא הדבר מאוס לו כדי שיוציאנו)? אדחכי נפל בי רחיא דאביי. אמר תיתי לי, דעברי אדמר נתבואני זאת בשכרי שעברתי על דברי רבי כתבו התוס' אע"ג דאמרין (כא): דאין עושין גרף של רעי לכתחלה ס"ל לרבה דהכא שרי משום פסידא דבי רחיא או משום דלא מקרו לכתחלה כל כך הכא כיון שהיו הגשמים כבר מזלפין בבית אין כל כך לכתחלה כמו מזמנין נכרי).

אמר שמואל גרף של רעי ועביט של מימי רגלים (גרף ועביט כלי חרס הן, אלא של רעי קרוי גרף, ושל מימי רגלים קרוי עביט) מותר להוציאן לאשפה, וכשהוא מחזירו נותן בו מים ומחזירו (דמוקצין מחמת מאוס הן, ואי לאו אנב מיא לא מצי ללטלינהו, ולהוציאן הוא דשרו ליה משום כבודו).

סבור מינה (מדשמואל היו סבורים התלמידים דדוקא גרף נקט, דאנב מנא שרי ללטלל את הרעי, אבל בפני עצמו, ליטול את הרעי או דבר מאוס ממש בידו ויוציאנו לא שרו ליה) גרף של רעי, אנב מנא אין, בפני עצמו לא. תא שמע דההוא עכברתא דאשתכח בי אספרמקי דרב אשי, אמר להו רב אשי נקטה בצוציתה (בזנבה) ואפקוה. **פסק הש"ע א.** מותר ליתן כלי תחת הדלף בשבת, ואם נתמלא שופכו ומחזירו למקומו, והוא שיהא הדלף ראוי לרחיצה, אבל אם אינו ראוי, אסור,

דאית ביה כוי (חלונות יש בדפנותיה, ואף על פי שמכסה את פיה אינן נצודין אם לא יכסה גם את החלונות...) ולא תימא לרבי יהודה ובלבד שלא יתכוין לצוד [דף לו ע"ב] אלא אימא ובלבד שלא יעשנה מצודה וכתבו התוס' פירש רש"י שלא יסתום החלונות דלר' יהודה אסור ולר' שמעון מותר. וגם מעיקרא כי בעי לאוקומי כר' שמעון משמע ליה דבכל ענין מיירי אפילו לעשות כעין מצודה לפתום כל החלונות. ותימא דהא מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות, והכא ודאי הן נצודות (פתח במהרש"א שלתוס') גיטסא לחמת בגמתנו, סהי בגיטסא שלפנינו זו שאלת הגמ') **ופירש הר"ר משה מאייברא** דלר"ש נמי מיירי שיש חור קטן בכוורת אך אינו נראה וא"כ לא הוי פסיק רישיה ולא ימות ולר"ש מותר, ורבי יהודה דאסר אפילו דבר שאינו מתכוין בעי חור גדול שיהא נראה לדבורים לצאת מן הכוורת. **פשיטא** (כיון דאית ליה לרבי יהודה דבר שאין מתכוין אסור, למה ליה למיתני ובלבד שלא יעשה מצודה, דהא צידה אב מלאכה היא) מהו דתימא במינו נצוד (שדרך לצוד את בני מינו, כגון חיה ועוף) אסור, שלא במינו נצוד מותר, קא משמע לן (שאסור).

רב אשי אמר (לעולם כדשנינן מעיקרא, דאיכא דבש למאכל אדם, ודקשיא לך בימות הגשמים מי איכא דבש לא קשיא ד...) מי קתני בימות החמה ובימות הגשמים, בחמה מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים קתני, (ויש לפרש...) ביומי ניסן וביומי תשרי, דאיכא (שיש בהם לפעמים) חמה, ואיכא (לפעמים) גשמים ואיכא (תמיד) דבש. **פסק הש"ע א.** מותר לכסות פירות או כדי יין או לבנים (מ"ב אפילו הם מוקצה כגון שהן סדורות ועומדות לבנין) מפני הדלף או"ח (תקכא.ב). **כתבו הר"ף והרא"ש** שאין הלכה כר' יצחק. **ב.** פורסין מחצלת ע"ג הכוורת (הנה מקום שמתכנסים בו הדבורים לעשות דבש) ובלבד שלא יכוין לצוד, וגם הוא בענין שאינו מוכרח שיהיו נצודים, כי היכי דלא להוי פסיק רישיה או"ח (שמו.ד).

איתא במשנה 'ונתנין כלי תחת הדלף בשבת'. **תנא** אם נתמלא הכלי שופך (לחוץ) ושונה (יחזירונו למקומו תחת הדלף) ואינו נמנע (מלשנות כל היום, אם צריך לכך הקשו התוס') למה דס"ד דאיירי לעיל בדלף שאינו ראוי לו, קשה, היכי

לו:

כגון מטתו לשכב עליה או שיכנים שלהנו ויאכל שם דעי"ז נחשב כאלו דירתו שם וממילא מותר להוציא הגרף אבל ישיבה בעלמא שם לא מהני או"ח (שה"ל).

משנה כל שחייבין עליו (מדברי סופרים שלא לעשותו בשבת) משום שבות, משום רשות (שיש בו קצת מצוה, אבל לא מצוה גדולה, וקרוב הוא להיות דבר הרשות) משום מצוה בשבת (שיש בו מצוה ממש, ואסרוהו חכמים לעשות בשבת) חייבין עליו (שלא לעשותו) ביו"ט. ואלו הן (דברים שאסורין) **משום שבות** (שהטילו עליו חכמים לשבות מהן, ואין בעשייתן שום מצוה) לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שמיז על פני המים, ולא מטפחין (ביד), ולא מספקין (על ירך), ולא מרקדין (ברגל, וכולן לשמחה ולשיר, ובגמרא מפרש גזרה שמא יתקן כנגדן כלי שיר, דקא עביד מנא). ואלו הן **משום רשות** (כלומר שהיה לנו להתירן משום שהן קרובין למצוה, ואסרום חכמים, האי דקרו ליה רשות משום הנך דבעי למתני בספיא דהוו מצוה גמורה, ולגביהן קרי להנך מציעי רשות, ולהנך קמאי קרי שבות, דאיסור שבות גמור יש בהן, לפי שאין בהן צד לסלק גזירות חכמים מעליהן, שאין בהן להלוחית מצוה) לא דנין (דין), ולא מקדשין (אשה), ולא חולצין, ולא מיבמיין. ואלו הן **משום מצוה** לא מקדישין (הקדשות), ולא מעריכין (ערכך עלי ונותן כפי שנים), ולא מחרימין (הרי בהמה זו חרם, וסתם חרמים לבדק הבית), ולא מגביהין תרומה ומעשר. כל אלו ביו"ט אמרו, קל וחומר בשבת. אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד.

לא עולין באילן גזרה שמא (רשי גרם יעלה ו...) יתלוש (ביאר המאירי שאין הכונה לומר שמא יתלוש דרך עלייתו שהרי דבר שאין מתכוין אין גוזרין גזירה בשבילו, ואם תאמר שזהו פסיק רישיה שהרי אי אפשר שלא יפיל מן העלין בעלייתו, ודאי אפשר, ועוד הרי יבש אין לו עלין ועלייתו אסורה גם כן כמו שהתבאר בתלמוד המערב, אלא הכונה שמא יתלוש בכונת תלישה ובשוגג כגון שיעלם ממנו שבת או איסור תלישה). ולא רוכבין על גבי בהמה גזרה שמא יצא הויז לתחום

משום שאין עושין גרף של רעי לכתחלה (מ"ב פי' אין עושין דבר שימאם על סמך שיהיה מותר אח"כ להוציאו כגרף של רעי, ואם אפילו יתרצה שישאר כך ולא יזיזנו ממקומו ג"כ אסור כמו שכתבו הפוסקים ועיין בכה"ל. **כתב הביאור** הנה עיקר הטעם דאסור להעמידו תחת הדלף הוא משום שאין מבטלין כלי מהיכנו דלא יהיה יכולת בידו להזיזו אח"כ ממקומו כיון דאית ביה מוקצה וכדאיתא בגמרא. אלא משום דאי הוי שרי לעשות גרף של רעי לכתחלה לא היה קרוי כלל בטול כלי מהיכנו כיון שמוותר ליטול אח"כ ולשופכו וכמו שסיים המחבר לבסוף, אבל כיון דק"ל דאין עושין גרף של רעי לכתחלה א"כ הרי הוא מוכרח להתרצות לכתחלה שיהיה מונח שם בקביעות, ומעתה הוי שפיר בטול כלי מהיכנו) **ואם נתן כלי תחת דלף שאינו ראוי לרחיצה, מותר למלטלו במים המאוסים שבו או"ח (שלה"ח). ב.** כל דבר מטונף, כגון רעי וקיא וצואה, בין של אדם בין של תרנגולים וכיוצא בהם, אם היו בחצר שיושבים בה, מותר להוציאם לאשפה או לבית הכסא, ואפי' בלא כלי (מ"ב קמ"ל דלא תימא דלא התירו למלטל רק אגב כלי) **ואם היו בחצר שאינו דר שם, אסור להוציאם.** **ואם ירא מפני התינוק שלא יתלכלך בה, מותר לכפות עליה כלי (מ"ב אשמעינן בזה דלא תימא דאין כלי ניטל אלא לצורך דבר הניטל) או"ח (שה"לד). ג.** אף על פי שמוותר להוציא גרף של רעי ועביט של מי רגלים, אסור להחזירם, **אא"כ נתן לתוכם מים (מ"ב כתב המ"א דבעודו בידו מותר להחזיר אף בלא מים ועיין בא"ר ובפמ"ג שמפקפין בזה. עוד כתב ודוקא כשהם ראויים עדיין לשתיית בהמה דאל"כ אף המים גרף הן. והנה מודתם השו"ע משמע דאפילו א"צ להוציא בו צואה ומי רגלים שרי להחזירו ע"י מים ויש מהמירין בזה כמו"ש בכ"י. ועיין בספר א"ר שמכריע דאם הוא מקום המשתמר לא יכניסנו שלא לצורך) או"ח (שה"לח). ד.** אין עושים גרף של רעי לכתחלה, דהיינו להביא דבר שעתיד לימאם כדי להוציאו לכשימאם (מ"ב בגמרא משמע דאפילו אם לא עשה כדי להוציאו, אלא דבר העשוי לבסוף להוציאו ג"כ אסור, שאף שהתירו להוציא הדבר המאוס מ"מ לעשות לכתחלה דבר שיהיה בודאי אח"כ מאוס לפניו ויוציאו אסור. והא דנקט השו"ע כדי להוציאו משום סיפא נקט דבדיעבד אין לאסור אף שהכניסו באופן זה) **ואם עבר ועשאו, מותר להוציאו או"ח (שה"ל). ה.** במקום דאיכא פסידא, מותר להכניס מטתו אצל גרף של רעי ולקבוע ישיבתו שם, כדי להוציאו (מ"ב

לו: - לו.

'ולא מקדשין' והא מצוה קעביד (שנושא אשה לפרות ולרבות, ואמאי קא קרי ליה רשות)? לא צריכא [דף לו ע"א] דאית ליה אשה ובנים [שני זכרים לבית שמאי, או זכר ונקבה לבית הלל, ותו לא מופקד כולי האי, כדאמרינן יבמות (פא:), ומיהא, קצת מצוה איכא, כדאמר בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך].

'לא חולצין ולא מיבמין' והא מצוה קא עביד? לא צריכא, דאיכא גדול, ומצוה בגדול (האחים) ליבם (ונפקא לן מזההיה הבכור). וכלהו טעמא מאי? גזירה שמא יכתוב (פסק דין לדינין, ושטר אירוסין לקדושין, ושטר חליצה לחולצת וכתובה ליבמה).

'ואלו הן משום מצוה לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין' גזרה משום מקח וממכר (דלמקח וממכר דמו, שמוציא מרשותו לרשות הקדש, ומקח וממכר אסור מן המקרא דכתיב 'ממצוא הפצץ ודבר דבר', אי נמי מקח וממכר אתי לידי כתיבה שטרי מכירה, וא"ת הויא לה גזרה לגזרה, כולה חדא גזרה היא).

'ולא מגביהין תרומות ומעשרות' פשיטא! תני רב יוסף לא נצרכא אלא ליתנה לכהן בו ביום (דאיכא למימר לאו מוכחא מלתא היא דלתקוני טבלא מכוין, דאין ידוע שיהא הוא צריך לשייריים, ורואים שמוליד תרומה לכהן ומחזי דכולה מלתא משום שמחת יו"ט דכהן, שצריך לה הוא אפילו הכי אסור). והני מילי פירי דטבילי מאתמול, אבל פירי דטבילי האידינא, כגון עיסה לאפרושי מינה חלה מפרשינן ויהבינן לכהן.

(אמצעייתא קאי) והני משום רשות איכא משום שבות ליכא (והלא אסרום)? והני משום מצוה איכא משום שבות ליכא? אמר רבי יצחק לא מבעיא קאמר, לא מבעיא שבות גרידתא דאסור, אלא אפילו שבות דרשות נמי אסור. ולא מבעיא שבות דרשות דאסור, אלא אפילו שבות דמצוה נמי אסור.

איתא במשנה 'אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד' ורמינהו משילין דרך ארוכה ביו"ט

(מתוך שאינו מהלך ברגליו אינו רואה סימני התחומין). שמע מינה תחומין דאורייתא (מדגזור רכיבה אטו תחומין, דאי מדרבנן לא הוו אסרי מלתא אחריתא משום דידיה)? אלא גזרה שמא יחתוך זמורה (להכותה, והוי קוצר מן המחובר). ולא שטיין על פני המים גזרה שמא יעשה חבית של שייטין (פירש רש"י כלי של גומא, שאורגין אותו ועושין כמין חבית ארוכה, ולמדין בו לשוט. הקשו התוס' וקשה דהא תנן ואלו מהורין בכלי חרס חבית של שייטין, אלמא חרס הוא. ולכן אמרו שהוא כלי חרס שאין לו פתח ומתוך כך אינו יכול להשתקע במים לפי שאין המים יכולין ליכנס לתוכו ולכן צף על פני המים). ולא מוטפחין ולא מספקין ולא מרקדין גזרה שמא יתקן כלי שיר.

'ואלו הן משום רשות לא דנין' והא מצוה קעביד ופירש רש"י ואמאי קרי ליה רשות (כוונת השאלה מדוע המשנה לא מנתה אותו בכלל הדברים שהם מלווא)? לא צריכא, דאיכא דעדיף מיניה (יש בית דין בעיר גדול הימנו, ואין מוטלת עליו חובה לדון, ולכן אינו מצוה כל כך כמו אלו שנימנו בכלל הדברים שהם מצוה. כתבו התוס' לפי ביאורו של רש"י בכוונת השאלה, למה המשנה מנתה את זה בכלל הדברים שהם רשות, יכול להיות שגם אם אין בית דין גדול ממנו, ג"כ יהיה אסור לדון, אבל מדיון אותם הדברים שמנו שהם 'מצוה'. וכן פירש נמי גבי 'לא מקדשין' הא מצוה קא עביד ומשני דאית ליה אשה ובנים משמע אפילו אין לו אשה ובנים מ"מ אסור. וקשה דאמר בסנהדרין (לה). לפיכך אין דנין לא בע"ש ולא בערב יו"ט, הדיכי לעביד לדייניה במעלי שבתא ולקטליה בשבתא, אין רציחה דוחה שבת, ולא תירצה הגמ' משום דאין דנין, משמע שהסנהדרין שאין בית דין גדול מהם, כן דנים. ויש ליישב שהיה נח לגמרא לנקוט טעם לאסור מן התורה, ולא לנקוט את הטעם שאסור מדרבנן. אבל ר"ת כתב אם אין לו אשה ובנים מותר לקדש דמצוה קא עביד. וקשה שבירושלמי יומא (אא) גבי כהן גדול מתקנין לו אשה אחרת. הקשתה הגמ' והרי גם אם תמות אשתו, הרי אין יכול לקדש אשה אחרת שהרי קונין לו קנין בשבת, ומתרצת הגמ' אין שבות במקדש. ולפי ר"ת קשה שהיתה הגמ' צריכה לתרץ שמצוה לו לישא אשה אחרת, ועוד קא עביד מצוה דכתיב וכפר בעדו ובעד ביתו אלא ודאי י"ל כפירוש הקונטרס ולא קשיא מההיא דסנהדרין, דהא קאמר הכא טעמא שמא יכתוב, וכיון דישובו כבר בדין מערב יו"ט וכתבו דברי המזכין ודברי המחייבים מבעוד יום כדקאמר התם, אם כן לא שייך לגזור. ועוד י"ל כפירוש ר"ת ולא קשיא מההיא דכהן גדול דשמא חד מתרי טעמי נקט).

משנה הבהמה והכלים כרגלי הבעלים (אין אדם יכול להוליכה ביו"ט אלא במקום שבעליה יכולין לילך, ואם לא ערב, יש לה אלפים לכל רוח העיר. ואם ערב לצפון גם היא תלך לצפון ולא לדרום) המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי אלו כרגלי הבעלים. כלים המיוחדין לאחד מן האחין שבבית הרי אלו כרגליו, ושאינן מיוחדין (לאחד מהן אלא לכלן) הרי אלו כמקום שהולכין (למקום שכולן יכולין לילך מותר להוליך את הכלים, אבל אם ערב אחד מהם לסוף אלפים לצפון והשאר לא ערכו הוא מעכב על ידם מלהוליכם לדרום אפילו פסיעה אחת מפני חלקו, והן מעכבין על ידו מלהוליכם לצפון אלא אלפים שהן מותרין בהן). השואל כלי מחבירו מערב יו"ט כרגלי השואל (שהרי קנה שביתתו אצלו בין השמשות דבין השמשות שהוא כניסת היום קונה שביתה) ביו"ט (ואם שאלו ביו"ט משחשכה) כרגלי המשאיל (לפי שקנה שביתה אצל בעליו). וכן האשה ששאלה מחברתה תבלין (לקדרתה) ומים ומלח לעיסתה הרי אלו (הקדרה והעיסה) כרגלי שתיהן (אין מוליכות אותם אלא למקום ששתיהן יכולות לילך, דכיון דביו"ט שאלה, קנו התבלין או המים והמלח שביתה אצל בעליהן). רבי יהודה פוטר במים, מפני שאין בהם ממש (אין ניכרות לא בקדרה ולא בעיסה, הלכך אין מעכבות הולכתן, ובגמרא מוקי לה בתבשיל עבה שאין המים ניכרים בו, ובמלח לא פליג, דמוקמינן לה בגמרא במלח אסתרוקנית שהיא גסה וניכרת).

מתניתין (שאמרה שהמוסר את בהמתו לרועה ביו"ט דינה כרגלי הבעלים ולא כרגלי הרועה) **[דף לו ע"ב]** דלא כרבי דוסא. דתניא רבי דוסא אומר, ואמרי לה אבא שאול אומר הלוקה בהמה מחברו מערב יו"ט, אף על פי שלא מסרה לו אלא ביו"ט הרי היא כרגלי הלוקה. והמוסר בהמה לרועה, אף על פי שלא מסרה לו אלא ביו"ט הרי היא כרגלי הרועה? אפילו תימא רבי דוסא, ולא קשיא כאן ברועה אחד, כאן בשני רועים (פירש רש"י שאין בעיר אלא רועה אחד,

אבל לא בשבת? אמר רב יוסף לא קשיא הא (דקתני אין בין יו"ט לשבת, דכל שבות דגזרו על שבת גזרו על יו"ט, ואפילו בהפסד ממונ) רבי אליעזר (שלא התיר להעלות אותו ואת בנו מפני הפסד ממונ) הא (דקתני משילין ביו"ט מפני הפסד ממונ) רבי יהושע. **דתניא** אותו ואת בנו (שאינן מותרין לשהוט שניהן היום) שנפלו לבור, רבי אליעזר אומר מעלה את הראשון על מנת לשוחטו, ושוחטו. והשני עושה לו פרנסה במקומו, כדי שלא ימות. רבי יהושע אומר מעלה את הראשון על מנת לשוחטו ואינו שוחטו, והזור ומערים ומעלה השני. רצה זה שוחט, רצה זה שוחט. אמר ליה אביי ממאי, דילמא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא דאפשר בפרנסה, אבל הכא דלא אפשר בפרנסה לא. אי נמי עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם אלא דאפשר לאערומי (דלא מוכחא מילתא דלהצלת ממונו מכויף, דהרואה אומר 'הראשון שהעלה כחוש הוא, והשני יפה הימנו') אבל הכא דלא אפשר לאערומי (דחכל יודעין שלא יניחם, ואינו עושה אלא להציל, ומזולזלין באיסור יו"ט) לא. **אלא אמר רב פפא** לא קשיא, הא בית שמאי, הא בית הלל. דתנן, בית שמאי אומרים אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים (דלא הותרה הוצאה שלא לצורך, וגבי מלטול שלא לצורך נמי גזרינן, ואפילו גבי הפסד ממונ) ובית הלל מתירין. דלמא לא היא, עד כאן לא קא אמרי בית שמאי התם אלא אהוצאה, אבל אמלטול לא. אטו מלטול לאו צורך הוצאה הוא (תחילת הוצאה על ידי מלטול היא, וכל מה שגזרו אינו אלא משום הוצאה, והאי דלא גזרו על מלטול כלים ואוכלים שלא יוכלו לעמוד בהן, לבטל עונג שבת ושמחת יו"ט). **פסק הש"ע** אין עולין על גב אילן, ולא רוכבין על גב בהמה, ולא שטיין על פני המים, ולא מספקין להכות כף על ירך, ולא מטפחין להכות כף על כף, ולא מרקדין, ולא דנין, ולא מקדשין, ולא כונסים, ולא מיבמים, ולא מגרשין, ולא הולצין, ולא מקדישין, ולא מחרימין, ולא מפרישין תרומה ומעשרות או"ח (תקכ"א).

לו:

לדרום מהלך לדרום כרגלי מי שערב עליו לצפון (כגון, אם נתנו שניהם עירובן בסוף אלף אמה, זה לצפון להיות לו שלשת אלפים לצפון ואלף לדרום, שהרי ממקום ערובו יש לו אלפים אמה לכל רוח, וזה לדרום לסוף אלף, להיות לו שלשת אלפים לדרום ואלף לצפון, אין יכולין להוליכו אלא אלף אמה לכל צד ששניהם מותרים בהם). **ואם מצעו את התחום** (נתנו עירובן זה לסוף אלפים לצפון, וזה לסוף אלפים לדרום) הרי זה **לא יזינה** ממקומה (לא לצפון ולא לדרום). **כ"פ השי"ע** או"ח (שצו, ט).

אתמר שנים שלקחו (מערב יו"ט, לחלקן ביו"ט) חבית ובהמה בשותפות. **רב אמר** חבית מותרת (להוליך כל אחד חלקו למקום שערב) ובהמה אסורה (להוליך, אלא למקום ששניהם הולכים) **ושמואל אמר** חבית נמי אסורה [דאין ברירה, ויש לומר חלק שבא לזה היה ראוי לחברו, ובין השמשות קנה חלק זה שביתת חברו **כתבו התוס'** ותימה דבגטין (עה): דאמר דאתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע, 'אם ימות יהא גט ואם לא ימות לא יהא גט, ולכי מיית הוי גיטא', אלמא אית ליה ברירה. וי"ל דהיינו דוקא תולה בדעת אחרים אבל תולה בדעת עצמו כי הכא לית ליה ברירה (עולה מנש"י בגטין כה. שיהכלל בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים, שתולה בדעת עצמו אין בכייה כיון שניכר שעדיין לא החליט, ורובה לעשות מה שעלה בדעתו, אך במקום שאין הדבר תלוי בו זכו ספק אמיני).]

מאי קסבר רב, אי קא סבר יש ברירה אפילו בהמה תשתרי, ואי קסבר אין ברירה אפילו חבית נמי אסורה? לעולם קסבר יש ברירה, ושניא בהמה דקא ינקי תחומין מתודדי (חלקי הבהמה, שראוין לשני תחומין). אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב, לאיסור מוקצה לא חששו לאיסור תחומין חששו (פירש רש"י אנן סהדי דכל חד מינייהו אקצי דעתיה מחלקו של חברו, ואם היו רוצים לאכלה כאן אינה אסורה עליהם משום מוקצה, לומר כל חלק ינק מחבירו, ויש כאן מוקצה, ולהוליכה איש לתחומו אתה אוסר עליהם מפני יניקה זו, אם יש לחוש צריך לחוש אף משום מוקצה. **הקשו התוס'** וקשה מאי יניקת מוקצה יש כאן, והלא חלק חברו מותר לו לאכול אם נתן לו חברו, דאמר לעיל משלחין ביו"ט בהמה היה ועוף בין היין בין שהוטין (תירז המגניני שלמה כל מה שהמסנה החיכה לשלוח לחבירו זה רק במקום שגילין לשלוח, ור"כ היה בדעתו קודם יו"ט שישלחו לו חבירו, אבל כאן שקנו בהמה זו על מנת

כל בני העיר מעמידין בהמתם ברשותו, ונקנית שביתתו, הלכך, בין מוכר בין לוקח דעתו שלא תקנה הבהמה שביתתו אצלו, אלא בשביתת הרועה. ומתניתין בשני רועים, דלא ידעינן להי מנייהו הויא לה דעת בעלים הלכך הרי הן כרגלי הבעלים, אם אינם אצל הרועה מבעוד יום. הביא השיט"מ ק שמו"ק הקשה 'לוקח במסירת רועה מאן דכך שמיא' ותיזן לאפשר שלעת קש"י להך סיפא להמוסר בהמה לרועה קאי ארישא ולומר אם לקח בהמה מחבירו והמוסר מסרה לרועה אע"פ שלא נתנה לו אלא כיום טוב הכי היא כרגלי הרועה שלעת הלוקח שתהא בהמתו נשנית הרועה וע"ע במהר"ם סף). דיקא נמי (דמתניתין בשני רועים) דקתני לבנו או לרועה, שמע מינה.

אמר רבי יוחנן הלכה כרבי דוסא. וזו אמר רבי יוחנן הכי, והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה, ותנן הבהמה והכלים כרגלי הבעלים? ולא אוקימנא כאן ברועה אחד כאן בשני רועים. **פסק השי"ע** מסרה לרועה, אפילו נתנה לו ביו"ט, הרי הוא כרגלי הרועה ומ"ב דכבר מעיז"ט דעתו היה שלא לקנות שביתה אצלו אלא אצל הרועה שמסר לו למחר. ומשמע מסתימת לשון המחבר דאפילו יש כמה רועים בעיר כיון שהוא מסר רק לאחד הרי הוא כרגלי הרועה. אבל כמה פוסקים (שעה"ט קש"י והקש"ט והלכ"ט) חולקין ע"ז וסוברין דהיכא שיש שני רועים בעיר ומסר לאחד ביו"ט הרי הוא כרגלי הבעלים מאחר שלא הוברר מעיז"ט בשעת קניית שביתה למי ימסור למחר, נשאר ממילא ברשות הבעלים, אם לא שרגלי תמיד למסור לאחד מהם, דאז הרי הוא כרגלי הרועה ההוא ואם מסרה לשני רועים, הרי היא כרגלי בעליה מפני שלא קנה א' מהם או"ח (שצו, ח). השי"ע פסק כהסבר הר"ף והרמב"ם. **והפכיר הר"ן דעת הר"ף** שנראה שהוא מפרש דכי אוקימנא מתניתין בשני רועים, היינו שמסר אותה מערב יו"ט לשניהם ולא בירר דבריו, ולמחר בירר ומסר שמירתה לא' מהן, ולפיכך הרי הן כרגלי הבעלים, כיון דעדיין לא בירר למי ימסור שמירתה לא גמר בדעתיה לאפוקי מרשותיה.

תנו רבנן שנים ששאלו חלוק אחד בשותפות (מבעוד יום, להיות ברשות שניהם) זה לילך בו שחרית (של יו"ט) לבית המדרש וזה ליכנס בו ערבית (של יו"ט) לבית המשתה, זה ערב עליו לצפון וזה ערב עליו לדרום, זה שערב עליו לצפון מהלך לצפון כרגלי מי שערב עליו לדרום (מה שרגליו של דרומי יכולין לילך לצפון מוליכו זה לצפון, ולא יותר) וזה שערב עליו

לו: - לוז.

ומניה שני עירובין, ששמע שעתיד חכם לבא סמוך לעירו בתוך ארבעת אלפים לדרוש ברבים, ואינו יודע אם למזרה אם למערב, אומר אם בא חכם למזרה, ערובי שבמזרה יקנה לי שביתה, בא למערב, ערובי שבמערב יקנה, בא לכאן ולכאן, אם יבאו שנים למקום שארצה אלך ואברור למחר, יהא ערובי דבין השמשות קונה לאותו רוח למפרע, ואי אפשר כן אלא על ידי ברירה, דכי בורר למחר אומרים הוברר דבין השמשות נמי דעתיה לגבי האי, ובא ר' יהודה לחלוק ולומר אינו מתנה על שני חכמים, לומר למחר אברור, דכי בורר למחר מי יימר דערוב של אותו רוח קנה לו בין השמשות, והוברר למפרע לא אמרינן) אלא אם בא חכם למזרה עירובו למזרה, למערב עירובו למערב (על חכם אחד, ואינו יודע לאיזה רוח יבא, אפשר להתנות). ואילו לכאן ולכאן לא.

[דף לח ע"א] והוינן בה מאי שנא לכאן ולכאן דלא (התיר ר' יהודה) דאין ברירה, מזרה ומערב נמי אין ברירה ודקא סלק"ד זימנין דחכם לא בא עד לאחר בין השמשות, כגון שהשכה לו בתוך התחום שבאותו מקום בית המדרש, או בתוך ארבעת אלפים, והוא מכיר אילן או גדר לסוף אלפים למקום שהשכה לו, ואמר שביתתי תחתיו, דיכול להלך משחשכה ארבעת אלפים אמות, כדאמר בעירובין (מט:). הלכך, היכא דבשעת קניית עירוב לא אתי חכם להחזיק אתרא, והדר אתא מי יימר דקנה ההוא עירוב למפרע, דלמא חכם בין השמשות לא היה דעתו לבא לכאן, אי לא סמכינן אברירה, לומר הוברר דלרוח זה היה חכם עתיד לבא, וזה התנה דלמקום שיבא החכם יהא ערובו קונה למפרע. **קישור התוס'** וקשה דהאיך יכול לבא בשבת משני צדי העיר למזרה ולמערב כיון שיש יותר מד' אלפים בינתיים. **לכן נ"ל** כמו שפירש רש"י בעירובין (לו:): דלעולם אינו יכול לבא בשבת רק מרוח אחת, ומ"מ צריך ברירה דשמא לא יזוז ממקומו דהא קאמר ואם לאו שלא יבא חכם לא כאן ולא כאן הרני כבני עירי, והא דקאמר למזרה ולמערב לאו דוקא אלא רוצה לומר למזרה או למערב נמי אין ברירה דשמא לא יזוז ממקומו. **ועוד אמר** הרר"ף דיכול להיות דהחכם בא משני צדדי העיר בשבת ואפילו בלא אילן וגדר כגון שהוא קרוב לשש אלפים של עיר מצפונה והוא רוצה להתקרב לתוך ד' אלפים של עיר לרוח מזרחית צפונית או לרוח מערבית צפונית ואין האדם מניח ערובו למזרה ממש ולמערב ממש אלא מתקרב הוא לצד החכם כל מה שיכול ומניח ערובו לאלפים אמה של רוח מזרה לצד צפון וכן לאלפים אמה של רוח מערבי לצד צפון, ונמצא שהוא יכול להתקרב עד תוך אלפים של מקום שביתה החכם שהוא מהלך כל אלכסון של ד' אלפים לצד צפון ע"י ערובו שמניח למזרה

לחלוק, הקלה לעתו מחלק חבירו וע"ע פנ"י) **ומפרש רבינו שמואל** לאיסור מוקצה שהבהמה גדלה ומוסיפה שמנונית ביו"ט ולא אסרת להו למיחש להכי אף על גב דסבירא ליה כרבי יהודה במוקצה, לאיסור תחומין שחלק כל אחד יונק ומתגדל משל חברו חששת לאסרה בכך)? **שתיק רב** (יש לפרשו בשני פנים, או ששתק משום שהודה לדבריהם שאין להושי ליניקה, או ששתק משום שלא חשש לדבריהם. ודעת הר"ף שרב לא הודה לדבריהם, אך דעת רש"י נראית שרב הודה לדבריהם).

מאי הוי עלה? רבי הושעיא אמר יש ברירה (וחבית ובהמה מותרין) **ורבי יוחנן אמר אין ברירה** (ושניהם אסורין).

וסבר רבי הושעיא יש ברירה, והתנן המת בבית, ולו פתחים הרבה כולן טמאים, נפתח אחד מהן הוא טמא וכולן טהורים. חשב להוציאו באחד מהן, או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה מצלת על הפתחים כולן. בית שמאי אומרים והוא שחשב עליו עד שלא ימות המת, ובית הלל אומרים אף משימות המת. **ואתמר עלה, אמר רבי הושעיא** (הא דאמרי בית הלל אף משימות המת חשב) **למחר את הפתחים מכאן ולהבא** (ממחשבה ואילך הוא דקאמרי, אבל כלים דמעיקרא לא, דאין ברירה לומר הוברר דקודם שימות נמי דעתיה להאי פתחא) **מכאן ולהבא אין, למפרע לא? אפוך** (קמייאת) **רבי הושעיא אמר אין ברירה, ורבי יוחנן אמר יש ברירה.**

ומי אית ליה לרבי יוחנן ברירה, והאמר רבי יוחנן האחיך שחלקו לקוחות הן (ולא אמרינן הוברר לכל אחד חלק ירושתו, וירושה אינה חוזרת ביובל, אלא, שמא חלק הבא לזה לא היה שלו, והרי החליפו חלקיהם) ומחזירין זה לזה ביובל. וכי תימא כי לית ליה לרבי יוחנן ברירה בדאורייתא (לעמוד כנגד דבר תורה, כגון יובל לא סמכינן אברירה) אבל בדרבנן (לעמוד כנגד איסור תחומין דרבנן סמכינן אברירה, הלכך, חבית ובהמה מותרים) אית ליה. ובדרבנן מי אית ליה, והתניו איז (שם חכם) רבי יהודה אומר אין אדם מתנה על שני דברים כאחד (בעירובין תנן מתנה אדם על עירובו,

לוז.

הוא כרגלי אותה העיר (אלפים אמה לכל רוח, ואפילו עירב רועה זה ארבעת אלפים אמה לרוח אחת אינו מעכב על אחד מבני אותה העיר שלקחו הימנו ביו"ט, מלהוליכו לרוח שכנגדה אלפים, דמאתמול אוקמיה ברשות בני העיר, לפי שרגילין ליקח הימנו, אבל כרגלי בני עיר אחרת לא, דאין לרועה שם סוחר בהמות כמו פטם, שיכירוהו בני עיר אחרת ליקח הימנו). **פסק הש"ע א.** שור של פטם, כרגלי מי שלקחו לשחטו ביו"ט. וכן אם שחטו בעליו ביו"ט ומכרו בשרו, כל א' מהלוקחים מולך מנתו למקום שהוא הולך או"ח (שצו, ג). שור של רועה, כרגלי אנשי אותה העיר ומ"ב אלפים לכל רוח ואפילו אם עירב הרועה הזה לצד אחד אינו מעכב עליהם מלהוליך אלפים לרוח האחר של העיר דמאתמול אוקים ברשותם לפי שרגילין ליקח ממנו (שע"ט קס"י) ועיין בה"ל או"ח (שצו, ג).

איתא במשנה 'השואל כלי מחבירו מערב יו"ט פשיטא! לא צריכא שלא מסרו לו אלא ביו"ט (דכי שאלו מבעוד יום ברשותיה קאי) מהו דתימא לאו ברשותיה אוקמיה, קא משמע לן (והשואל דקא תני בדבורא בעלמא, ולא משך מבעוד יום, וקמ"ל כיון דאסמכיה ברשותיה אוקמיה). מסייע ליה לרבי יוחנן, דאמר רבי יוחנן השואל כלי מחבירו מערב יו"ט, אף על פי שלא נתנו לו אלא ביו"ט הרי הוא כרגלי השואל.

איתא במשנה 'ביו"ט כרגלי המשאיל' פשיטא (כיון דרישא בדבורא בעלמא מוקמינן, וסיפא נמי הכי איתא, דאפילו דבורא לא הוה אלא ביו"ט)! לא צריכא דרגיל ושאל מיניה, מהו דתימא ברשותיה קא מוקים ליה, קא משמע לן, מימר אמר דלמא (כיון דלא אתי ואמר לי...) משכח איניש אחרינא, ואזיל ושאל מיניה. **פסק הש"ע** השואל כלי מחבירו מערב יו"ט, אפילו לא לקחו עד הלילה (מ"ב היינו אף שלא משך הכלי מעיו"ט ומדינא לאו ברשותיה עדיין. מ"מ, כיון שהבטיחו להשאילו מעיו"ט העמידו ברשותיה ביה"ש לענין קניית עירוב) הרי הוא כרגלי השואל. ואם שאלו ממנו ביו"ט, אף על פי שדרכו לשאלו

או למערב, והא דקאמר למזרח ולמערב ר"ל למזרח תחומי העיר או למזרחו של חכם) **ואמר רבי יוחנן** וכבר בא חכם (הא דאמר רבי יהודה אם בא חכם למזרח וכו', דעל חכם יכול להתנות בשכבר בא קודם בין השמשות עסקינן, אך זה אינו יודע לאיזה רוח בא, וקאמר לאותו רוח שבא לו יהא ערובי קנה, דאין קנייתו על ידי ברירה, אלא קנייה ודאית, ולמחר גלוי מילתא בעלמא הוא, דלרוח שישמע זה שהיה בו החכם קנה ערובו, ומדאצטריך ר' יוחנן לאוקמה בשכבר בא חכם שמע מינה לית ליה ברירה, ואפילו בתחומין דרבנן). **אלמא** לית ליה לרבי יוחנן ברירה?

אלא, לעולם לא תיפוך (ורבי אושעיא הוא דאמר יש ברירה, ודקשיא לך למהר את הפתחים מכאן ולהבא...) וכי לית ליה לרבי אושעיא ברירה בדאורייתא (כגון טומאת מת לית ליה ברירה, ודרך יציאתה הלכה למשה מסיני, כדאמרינן בסוכה (י). דהלכות טומאה הכי גמירי להו) אבל בדרבנן (כגון תחומין) אית ליה. דרש מר זוטרא הלכה כרבי אושעיא. **פסק הש"ע** ב' שלקחו בהמה בשותפות ושחטוה ביו"ט, אף על פי שלקח כל א' מנתו הרי כל הכשר כרגלי שניהם (מ"ב ולא דמי להביות דאמרינן דחלק כ"א כרגליו משום דבדרבנן יש ברירה, ואמרינן דכל חלק שהגיע לאחד הרי הוא כאלו היה ברור לו ומוכדל מעיו"ט בבמה, א"א לומר כן דאפילו אם נאמר שהוברר כל אחד מעיו"ט מ"מ הלא בעי"כ יונק כ"א מחלק חבירו בזמן ביה"ש שהוא זמן קניית עירוב וכל אבר מעורב מחלקו ומחלק חבירו. ולכן, הרי הוא כרגלי שניהם להחמיר וכאלו לא חלקו). אבל אם לקחו חבית של יין וחלקוה ביו"ט, חלקו של כל א' מהם כרגליו או"ח (שצו, י). **כתב הב"י** הרי"ף והרמב"ם פסקו כרב, וכ"ד ש"ע. **אמנם** הרא"ש הר"ן הר"ז והעיסור פסקו שגם החבית וגם הבמה מותרים דאמרינן כגמרא דרב כהנא ורב אסי אקשו עליה דרב בדינא דבהמה לומר דאפילו בהמה מותרת ושתיק רב. * לעניין סוף טומאה לצאת עיין (י).

אמר שמואל שור של פטם הרי הוא כרגלי כל אדם (אפילו בן עיר אחרת שבא לכאן על ידי עירוב מוליכו למקומו, כיון דאורחיה לזבוגיה מאתמול אוקמיה ברשותיה דמאן דאתי למחר וזבין ליה) שור של רועה (אדם שמגדל בהמות שלו, ופעמים שמוכר מהן לשכניו ומכירו) הרי

לזו. - לזו:

מליתו, וכשיושב מעביר מליתו, וזה נראה) שקלי (ר"ל, מלבושכם לקחתי שאתם משהקים עלי) הדור אחיכו עליה, אמר רב אושעיא שפיר עבוד דאחיכו עליה, מאי שנא חטין בשעורים דלא קאמר להו דהוה ליה מין בשאינו מינו, ומין בשאינו מינו בטיל (מכלל דסבירא ליה בה דודאי יאכל וחדי, דכיון דשאינו מינו הוא בטל מועט במרובה) חטין בחטין נמי, נהי דלרבי יהודה לא בטיל, לרבנן מבטל בטיל כתבו התוס' מאן נראה דהלכה כרבנן מין במינו בטיל שפיר דהא סתמה דהש"ס קאמר הכי הקשה רש"י הכי אמר זאת רב הוסיף, ואין זה סתמא לגמלא).

אמר ליה רב ספרא (לרב אושעיא) משה שפיר קאמרת (ביקרא דמשה קא משתבע, בתמיה, כלומר אמאי קא מודית להו בחוכא, ולאקשווי אמתניתין) ולא שמיע להו (להנך רבנן דמקשו אמתניתין) הא דאמר רבי חייא קטוספאה משמיה דרב הבורר צרורות מזרנו של חברו חייב לשלם לו דמי חטים (שאינן דרך לבוררין, והן נמכרין בתוך החטין) אלמא כילא חסריה (מפני שחסר מדתו מתחייב לו, ואף על גב דלא מידי שווי) הכא נמי (מים ומלח) כילא חסריה (כל שכן, דמידי דטעמיה הוא משום חיובא דמונא לא בטיל במיעוטייהו).

אמר ליה אבבי (לרב ספרא והיכא מתרצא מתניתין בהכי) ולא שני ליה למר בין ממון שיש לו תובעין לממון שאין לו תובעין (ומתניתין ממון שאין לו תובעין היום הוא, דאושלתניהו ניהלה עד לאחר יו"ט, ואין לה בעיסה זו אלא איסור שביתה משום ממונא המעורב בה, וכיון דמעוטא ברובא הוא, וממון שאין לו תובעין הוא לא חשיב ממונא, ולבטל)?

אמר ליה (רב ספרא לאבבי ומשום דאין לו תובעין פקע שם ממונא מיניה, ונוח ליבטל, וכי טעמא דבטול ברוב כבעלים ולא בעלים קאי) וליטעמיך, הא דאמר רב חסדא נבלה בטלה בשחומה (אליבא דר' יהודה דאמר מין במינו לא בטיל, מין בשאינו מינו בטיל, ותני רבי חייא נבלה ושחומה בטלות זו כזו לרבי יהודה, ואשמעינן רבי חייא דכי אמר ר' יהודה היכא דאפשר לו להיות כמותו, אבל אי אפשר

ממנו בכל יו"ט (מ"ב אעפ"כ לא אמרין דברשותו אוקים דכיון דלא אתי לבקש ממנו מבע"י סבר דילמא אינש אהרינא אשכח לשאל ממנו) הרי הוא כרגלי המשאיל או"ח (שצו"א).

איתא במשנה ז'כן האשה ששאלה מחברתה' כי סליק רבי אבא (כשרצה לעלות, או כשהיה בדרך) אמר (תפלה זו) יהא רעוא (כי אמטי להתם) דאימא מלתא (דשמעתתא) דתתקבל (לחכמי המקום, שלא אבוש. לקמן נראה שלא עלתה בידו. וז"ל החת"ם 'קמ"ל דלאו אורה ארעא למיעבד הכי, אלא עשה דברים לשם פעלן ודבר בהם לשמן, ואל תעשה עמרה להתגדל וכו') ואין זה דומה לתפלת ר"נ בן הקנה בברכות (כה): ע"ש משא"כ הכא לכבודו עשה ע"כ סבה היה דאכחו עלה ולא נתקבלו דבריו. כי סליק אשכחיה לרבי יוחנן ורבי חנינא בר פפי ורבי זירא, ואמרי לה רבי אבהו ורבי שמעון בן פזי ורבי יצחק נפחא, ויתבי וקאמרי אמאי (כרגלי שתיהן) ולבטיל מים ומלח לגבי עיסה (פירש רש"י לבטל איסור תחומין דמים ומלח דזוטרי, לגבי עיסה דנפישא. הקשו התוס' ותימה הא הוי דבר שיש לו מתירין שאפי' באלף לא בטיל? ותיירצו וי"ל דה"מ מין במינו אבל מין בשאינו מינו כי הכא בטל שפיר, והכי מפרש בהדיא בירושלמי ועוד איסור תחומין לא דמי לשאר איסורים דהדבר תלוי בטעם, אבל הכא איסור תחומין תלוי בשם בעלים על החפץ ובכאן שם בעלת העיסה עליו ולא שם בעלת המים והמלח ולכן יש לו להתבטל, ורבי אבא מהדר להו דאין שם בעלת המים והמלח בטל מכאן כמו שאין שם בעל הקב בטל בעשרה קבין דנפישו) אמר להו רבי אבא (ומשום דחלקה של זו מועטא בה יאבד שמה מלקרות על עיסה זו) [דף לה ע"ב] הרי שנתערב לו קב של חטין בעשרה קבין חטין של חברו, יאכל הלה (זה שהרוב שלו) וחדי (וישמח בדבר שלא עמל בו, כך זו אין שמה בטל מכאן, הואיל וקנו המים שביתה אצלה הקשו התוס' מדוע רבי אבא שאל שאלה זו כאן, ולא שאל זו במקומות אחרים שדיברה בהם הגמ' בביטול ברוב. ותיירצו, וי"ל שבכל מקום לא ניתן לדמות איסור לממון, אך בסוגייתנו אף שמדובר באיסור תחומין, איסור זה נובע מדעת הבעלים, היכן קנו שביתה בערב יו"ט, ולכן הקשה רבי אבא שכשם שמי שהתערב קב חטים של חברו בעשרה קבין שלו, לא פקע מקב החטים שם בעליו, אף כאן לענין איסור תחומין אף שהתערבו מים ומלח בעיסה, לא פקע מהם שם בעליהם) אחיכו עליה. אמר להו גולתיכו (תכריך נאה שמתעטף בו תחת

לזו: - לט.

ומעמא מאי (תלמודא בעי לה, דכיון דלאו תירוצא נינהו הנך שנויי, מעמא דמתניתין דלא בטיל מאי הוא)? (כתב רש"י ה"ג אב"י אמר כו' ורבא אמר כו' ולא פליגי אלא מר שני עיסה, ומר קדרה כתבו התוס' דדחוק הוא לכן נראה דאב"י שני עיסה וה"ה קדרה שמא תעשה בשותפות. ורבא שני קדרה והוא הדין עיסה דמלח יהיב מעמא בעיסה ומים חשיבי דעיקר העיסה נעשית ממים. לכאז' דבני רש"י אלו סותרים מ"ש בספר הליכות עולם, וז"ל כל מקום שיש מחלוקת בין החכמים, אומר הגמרא נחכם האחרון 'פלוני אמר' שמקלים שמו לאמירתו, ולא אמר אמר פלוני. וכלל זה יהיה שמור צידק, שכל מקום שתמצא נגמרא 'פלוני אמר' צידוע שהוא חולק, 'אמר פלוני' צידוע שאינו חולק ולא צא אלא לסייע או להוסיף) **אב"י אמר** גזרה שמא תעשה עיסה בשותפות (אי אמרת מים ומלח לא אסרי עלה אתי למימר נמי בעיסת שותפות, דיוליכוה כל אחת ואחת למקומה) **רבא אמר** תבלין למעמא עבידי, ומעמא לא בטיל. [דף לט ע"א] **ורב אשי** אמר משום דהוי ליה דבר שיש לו מתירין (למחר יוליכוה, או היום יאכלוה כאן) וכל דבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל הקשו התוס' ואם תאמר והא פרישית לעיל דלא שייך דבר שיש לו מתירין אלא במין במינו ו**תירצו** וי"ל דאין הכי נמי דלא אמרינן ליה אלא במין במינו, והכא גבי תחומין שאני דחמירי כאילו הוי מין במינו בעלמא כיון דממונא הוא ועי"ל דכיון דהעיסה אינה נלושה אלא ע"י המים והקדרה נתקנה בשביל התבלין אם כן כשערב זה בזה הוי כאילו מין אחד).

איתא במשנה 'רבי יהודה פוטר במים' מים אין, מלח לא. והא תניא, רבי יהודה אומר מים ומלח בטלין בין בעיסה בין בקדרה? לא קשיא, הא במלח סדומית נדקה היא מאוד, ובמלח, ותדע שהסדומית דקה היא, דאמרינן (הולין קה): מפני מה אמרו מים אחרונים הובה מפני שמלח סדומית יש, שמשמא את העינים, אלמא דקה היא מאוד, ונדבכת ביד, ואינה נכרת! הא במלח אסתרוקנית. והתניא, רבי יהודה אומר מים ומלח בטלין בעיסה ואין בטלין בקדרה, מפני רוטבה (ניכר לעינים, ומתניתין פוטר במים תנן לא שנא עיסה ולא שנא קדרה, דמתניתין בתרתי איירי, מדקתני תבלין דהיינו לקדרה)? לא קשיא, הא בעבה (תבשיל עבה, שאין רוטבו ניכר, והוי כעיסה) הא ברכה. **פסק הש"ע** האשה ששאלה מחברתה

לו להיות כמותו מין בשאינו מינו הוה, ובטל, ופריש רב חסדא דהאי אפשר ולא אפשר דרבי חייה בתר המבטל, דהוא רובא, אזלינן, דאם אפשר לו להיות כמועט בהלכותיו הוי מין במינו, ואי לא, הוי מין בשאין מינו. הלכך, כוית נבלה שנתערבה בהרבה זיתים של שחוטתה במלח כמו שאינה שם, והנוגע בהן אין טמא, דמין בשאין מינו הוא, דאי אפשר לשחוטתה, שהוא המבטל, להיות מטמא במועט ובמשא כנבלה, אבל שחוטתה שנתערבה כנבלה, דרובה נבלה אין השחוטתה במלח להיות הנוגע בהן טמא ודאי, לשרוף תרומה על מוגעו לפי שאפשר לנבלה, שהוא המבטל, שתעשה טהורה כשחוטתה, דלכי מסרחה ואינה ראויה לגר שוב אין קרויה נבלה) לפי שאי אפשר לשחוטתה שתעשה נבלה, שחוטתה אינה במלח כנבלה לפי שאפשר לנבלה שתעשה שחוטתה. הכי נמי, דכי אית לה בעלים לא במלח, וכי תימא הכי נמי, והא תניא, אמר רבי יוחנן בן נורי חפצי הפקר (הנמצאים) קונין שבייתה (והמוצאן מוליכין ממקום מציאתן אלפים לכל רוח, ואינו מוליכין למקום שערב שם, דיש להם שבייתה לעצמן) אע"פ שאין להם בעלים דומין כמו שיש להם בעלים (אלמא חשיבי בלא בעלים, ושפיר תנן במתניתין דאף על גב דאין לו תובעין לא לבטול הקשו התוס' וא"ת מאי פריך מר' יוחנן בן נורי הא פליגי רבנן עליה, ואנן ס"ל כרבנן דאמרי לא קנו שבייתה אלא כרגלי המוצאן הואיל ולית להו תובעין, אי"ב אף על דברי המשנה יש להקשות כדברי אב"י, שכיון שהמלח והמים אין להם תובעים, אין שם הבעלים עליהם. ויש לבאר שראיית רב ספרא היא שכל מה שנחלקו רבי יוחנן ורבנן, הוא רק בחפצי הפקר ממש שאין להם תובעים כלל, אך בחפצים שיש להם בעלים אלא שאינם תובעים אותם כעת, אף רבנן מודים שהולכים אחר הבעלים, אף שבי"ט אינם תובעים את הממון. והוכחת רב ספרא היא שכשם שלר' יוחנן בן נורי חפצי הפקר שאין להם בעלים כל, קונים שבייתה במקומן, כמו כן לרבנן במקום שהיו להם תובעים, אף שכעת אין להם תובעים, יש לומר שקונים שבייתה במקום שהיו בו בערב יו"ט, ולכן קנו המים והמלח שבייתה אצל בעליהם, ואף שכעת אין להם תובעים, אינם מטלטלים אלא כרגלי הבעלים).

אמר ליה (אב"י לרב ספרא אכתי מתניתין לא מתרצא) מי קא מדמית איסורא לממונא, איסורא בטיל, ממונא לא בטיל (ומתניתין נמי, לא קאמרינן דלפקע רוב ממונא אצל חברתה להפסיד, אלא איסור תחומין שיש לה בה הוא דקשיא לן דלכטל).

לט.

דקתני פטור כדאוקימנא לקמן בדאדייה אדויי, שהיתה דולקת ברשות היחיד כמוך לרשות הרבים, ונפח בידו ונתק שלהבת והפריחה לרשות הרבים). ותיפוק ליה משום קיסם (אמאי תני המוציא שלהבת כל שהוא חייב, בלאו שלהבת נמי חייב משום קיסם)? בדלית ליה שיעורא (להוצאת שבת), דתנן המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה (שהיא קלה לבשל מכל הביצים, ושיערו חכמים זו ביצת תרנגולת). **אביי אמר** כגון דשייפיה מנא משחא ואתלי ביה נורא (ומשום דיש לה דבר להאחו בו היא חשובה, אבל בקיסם לא סבירא ליה לאביי, משום דמועט הוא וממהר לכבות, אי נמי רבותא אשמעינן אביי, ואפילו בחספא בעלמא נמי, שאינה נאחזת כל כך חשיבא הוצאה).

והתיפוק ליה משום מנא נהקשו התוס' וא"ת ולבטיל מנא אגב שלהבת דהכי אמר בשבת (צג:): פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי, דהוי הכלי בטל אגב האוכלין ותירצו דשאני הכא דליכא חשיבותא בשלהבת לבטל הכלי לגבה דלית בה ממש, משא"כ באוכלים אף שאין בהם כשיעור, יש להם חשיבות, ובטל הכלי כלפיהם? בחספא. ותיפוק ליה משום חספא? בדלית ליה שיעורא, דתנן חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו נפצים כמו פצימי פתחים (סוכה יח). ופצימי חלונות (ב"ב יב). הקבועים בחומה, והן של עץ, וסודרין אותם למטה ולמעלה ומשתי רוחות, ופעמים שהן קצרים ברוחב, ומושיבין שנים זה בצד זה, וצריך להושיבן בשוה שלא יהא זה נמוך מזה ולא יהו עקומים, וכשהאחד נוטה נותן לתחתיו חרס, או אבן להשוותו, או בשאין די ברוחב שניהם מבדילן זה מזה מעט, ונותן חרסים דקים ביניהם) דברי רבי יהודה. אלא הא דתנן המוציא שלהבת פטור היכי משכחת לה? כגון דאדייה אדויי לרשות הרבים. **פסק הש"ע** לקח מחבירו ב"ט גחלת, לא יוליכנה אלא כרגלי הנותן (מ"ב) והואיל ויש בה ממש הרי היא כשאר הכלים) אבל אם הדליק נר או עץ משלהבת חבירו, הרי הוא כרגלי זה שהדליק (מ"ב) והואיל ששלהבת אין בה ממש לא חל עליה שביבת בעליה (א"ח (שצ"ג)).

משנה בור של יחיד כרגלי היחיד (אין מוליכין המים אלא כרגלי בעל הבור) ושל אנשי אותה העיר כרגלי אנשי אותה העיר (אלפים לכל רוח

מים ומלח לעיסתה ותכלין לקדירתה ב"ט, הרי העיסה ותבשיל כרגלי שתיהן (מ"ב) ואינה רשאה להוליך העיסה והתבשיל כ"א במקום ששתיהן יש להן רשות לילך כיון שנתערב בה דבר שקנה שביטה אצל אחר) א"ח (שצ"ג).

משנה הגחלת כרגלי הבעלים, ושלהבת בכל מקום (כגון הדליק נר בשלהבת חכרו אינו מעכב באיסור תחומין דעת הרמב"ם מותר להוליכה בכל מקום שהמדליק הולך. דעת המאירי בכל מקום ממש, ואין בה איסור תחומין כלל). גחלת של הקדש מועלין בה (הנהנה ממנה מביא אשם) ושלהבת לא נהנין (לכתחלה מדרבנן) ולא מועלין (ואם נהנין אין חייבין קרבן מעילה, דלית ביה ממשא) המוציא גחלת לרשות הרבים חייב, ושלהבת פטור.

תנו רבנן המשה דברים נאמרו בגחלת, הגחלת כרגלי הבעלים, ושלהבת בכל מקום. גחלת של הקדש מועלין בה, ושלהבת לא נהנין ולא מועלין. גחלת של עבודה זרה אסורה (שנאמר ולא ידבק בידך מאומה מן החרס) אסור בגחלתו ומותר בשלהבתו) ושלהבת מותרת. המוציא גחלת לרשות הרבים חייב, ושלהבת פטור. המודר הנאה מחבירו אסור בגחלתו ומותר בשלהבתו.

מאי שנא שלהבת עבודה זרה דשריא (לגמרי, דאפילו מדרבנן לא גזור בה, דקתני ומותרת) ומאי שנא דהקדש דאסירא (קתני לא נהנין)? עבודה זרה דמאיסה ובדילי אינשי מינה לא גזרו ביה רבנן, הקדש דלא מאים ולא בדילי אינשי מיניה (כולי האי, כעבודה זרה, דבדיליתא דהקדש לאו משום מאיסותא, אלא משום אסורא, ונהי דבעלמא אמרינן לגבי חולין בדילי אינשי מהקדש, אבל לגבי עבודה זרה לאו בדילותא היא) גזרו ביה רבנן.

איתא בכרייתא המוציא גחלת לרשות הרבים חייב, ושלהבת פטור' והא תניא המוציא שלהבת כל שהוא (בלא שיעור) חייב? **אמר רב ששת** כגון שהוציאו בקיסם (דכיון דיש לו דבר להדבק בו חשובה היא בכל שהוא, ומתניתין

לט. - לט:

אפילו אינם הפקר כגון ששייכים לאיזה עיר או ליחיד והטעם דכיון דניידי לא קנו שביתה אצל בעליהם והרי הם כרגלי הממלא אותם שאז קנו שביתה בשביתתו כיון שנפסקו אז ממקום נביעותם או ממקום הלזום) או"ח (שצו,טו). פסק כהסבר הרא"ש, ודלא כרש"י שגם 'כרגלי כל אדם'.

איתא במשנה 'ושל עולי בבל כרגלי הממלא' **אתמר** מילא ונתן לחבירו (וכגון שמילא לצורך חבירו, דאי מלאו לעצמו הא תנן בהדיא כרגלי הממלא) **רב נחמן אמר** כרגלי מי שנתמלאו לו (דנעשה זה שלוחו, וקנה לו) **רב ששת אמר** כרגלי הממלא. במאי קא מיפלגי? רב ששת סבר בירא דהפקירא הוא (המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו, כדאמרין בב"מ (י) דהוי תופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים, אלא המגביה קנה) ורב נחמן סבר בירא דשותפי הוא (לא הפקירוהו בני הגולה אלא נתנוהו לכל ישראל שיהיו שותפין בו, וכשאמר זה לחבירו למלאות לו מחלקו, והלך בשליחותו נעשה שלוחו, ואין זה מגביה מציאה).

איתיביה רבא לרב נחמן הריני עליך חרם המודר אסור, [דף לט ע"ב] הרי אתה עלי חרם (הכי קאמר ליה, הרי ממונד עלי כסתם חרמים, שהן לבדק הבית, הלכך...) הנודר אסור (ליהנות משל המודר, דכתיב לא יהל דברו ורשאי הוא לאסור עצמו בממון חבירו). הריני עליך ואתה עלי שניהם אסורים זה בזה, ומותרין בשל עולי בבל (שעשו בני הגולה, לפי שהפקירום לכל ישראל ונתנום להם, ולא להיותם שותפין בו, שיהא להם כח לאסור זה חלקו על זה) ואסורין בשל אותה העיר (שהן דרין בה, מפני שהן שותפים בהן, וזה אסור מפני חלקו של זה). ואלו הן דברים של עולי בבל הר הבית, הלשכות והעזרות, ובור של אמצע הדרך. ואלו הן של אותה העיר הרחוב, ובית הכנסת, ובית המרחץ. ואי אמרת בירא דשותפי הוא אמאי מותר, והתנן השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורים ליכנס לחצר לרחוץ בבור? לרחוץ הכי נמי, והכא במאי עסקינן למלאות (הא דקתני ובור של אמצע

חוץ לעבוריה) ושל עולי בבל (העשוין לעוברי דרכים באמצע הדרך, ועשאום בני הגולה לשתות בעלותם) כרגלי הממלא [מפני שהוא הפקר, והפקר נקנה בהגבהה, ואם בא אחד ושאל לו מימיו אינו מוליכין אלא כרגליו, ולית ליה דרבי יוחנן (בן נורי) דאמר הפצי הפקר קונים שביתה לעצמם במקומן, וכי תימא אם כן (שלא קנה שביתה במקומו) הוה ליה למימר הרי הן כרגלי כל אדם, ואמאי קתני כרגלי הממלא, קסבר יש ברירה להחמיר, ואמרין הוברר דמאתמול נמי הוברר דלהאי גברא חזו, וברשותיה קיימין].

רמי ליה רבא לרב נחמן, תנן, בור של יחיד כרגלי היחיד ורמינחו נהרות המושכין (היינו סתם נהרות, שיש להם משך להלאה ממקום מקור נביעתן) ומעינות הנובעין (ואין יוצאין מגומות נביעתן לימשך הלאה) הרי הן כרגלי כל אדם (פירש רש"י אין להם שום שביתה לא במקומן ולא כרגלי הבעלים ולא כרגלי הממלא, אלא כל אדם מוליכין ברגליו, דכל מידי דנייד לית ליה שביתה. אמנם הרא"ש כתב בתוספתא בהך דנהרות המושכין ומעינות הנובעין קתני כרגלי הממלא ולכן הפיק דכרגלי הממלא וכרגלי כל אדם הכל אחד הוא)? אמר רבה הכא במאי עסקינן במכונסין (בבור, ומתוך שאינם נעים ונדים הרי הם קונים שביתה, והואיל ויש להם בעלים הרי הם קונים את שביתה בעליהם). **פסק הש"ע א.** בור של יחיד הרי הוא כרגלי בעליו (מ"ב במים מכונסין ממי גשמים או שלגים מיירי, דאלו בבאר מים נובעין כמו בארות שלנו אף שהוא של יחיד הרי הוא כרגלי הממלא) ושל אותה העיר, כרגלי אנשי אותה העיר (מ"ב ואם מילא אינש אהרינא דלאו מהאי מתא לא מצי מפיק אלא ככל העיר דאי לא עירבו כלל מוליך אלפים לכל רוח ואי עירב חד מבני העיר למזרח אסור עליו שלא יהיה יכול לטלטל לכל רוח אלא אלפים מן העיר למזרח, וכ"ז באינש אהרינא אבל בני העיר כ"א יכול להוליך למקום שעירב כמו גבי הבית של יין בסעיף י' וכן אם נתנן לאחד שאין מבני העיר יכול להוליכין כרגלי הנותן) ושל הפקר, כרגלי הממלא (מ"ב דכל מידי דהפקירא מאן דמגבה ליה קני ואמרין הוברר הדבר למפרע בין השמשות דלהאי גברי חזי וברשותיה קיימא ואפילו נתן הממלא לאחרים לאחר שמילאן ביו"ט לצורכו הרי הן כרגליו) או"ח (שצו,יד). **ב.** נהרות המושכים ומעינות הנובעים הרי הם כרגלי הממלא (מ"ב

לט:

תפיסת הבית למקומה) **ורב נחמן אמר** אפילו חלקו גדים כנגד גדים ומלאים כנגד מלאים אין אומר זה חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך (ופטור, אלמא אין ברירה, אלא על כרחך לרב נחמן בירא דהפקרא הוא, מדאשתרו ביה מודרי הנאה, גבי מילא ונתן לחברו)?

אלא, דכולי עלמא בירא דהפקרא היא, אלא הכא במגביה מציאה לחבירו קא מיפלגי (דכולי עלמא לא קנה חברו בהגבתו של זה, אלא אם קנה המגביה אם לא קנה פליגי) רב ששת סבר קנה (המגביה תחלה ומידו קבלם זה, הלכך כרגלי הממלא) ורב נחמן סבר לא קנה (המגביה, דלאו אדעתיה למקני, אלא מי שנתמלאו לו קנאם במשיכה כשיקבלם, כשבאו לרשותו ודעתו לקנות, דכי אמר לא קנה חברו כל זמן שהוא ביד המגביה אמרינן, דיכול לומר אני אזכה בה לעצמי, אבל משנתנה לו קנה הפביר רש"י ולא גרסינן במגביה מציאה לחבירו קנה חברו קמפלגי, דאם כן קשיא דרב נחמן אדרב נחמן דבב"מ (י.) אמרינן דרב נחמן ס"ל המגביה מציאה לחברו לא קנה חברו. כתבו התוס' ודוחק הוא למחוק גרסת הספרים. ועוד, אין סברא לרב ששת שיקנה המגביה בלא מתכוין (התוס' ר"ל) צ"מ י. מנאל סקוין טיעע סהמיס שצנור הס הפקר, והתכוון לעשות זהס קנין, דעתו היא שאס לא יזכה זהס חצרו, יזכה זהס צעלמו) **לבי"נ לרשב"ם** לפרש שיש לישב גרסת הספרים ומה שהקשה רש"י לא קשה מיד, דשאני התם דקאמר טעמא משום דהוי תופס לבעל חוב במקום שהב לאחרים, דאחרים לא ימצאו המציאה אח"כ, לפיכך קאמר רב נחמן דלא קנה, אבל הכא אית ליה לרב נחמן שפיר דקנה מי שנתמלאו לו, דלא הוי הב לאחרים, דהא איכא הרבה מים דיכולים אחרים למלאות. ועוד **אימר ר"ת** דיש לקיים גרסת הספרים וה"פ מר סבר המגביה מציאה לחברו קנה חבירו היינו רב ששת ולכך קאמר כרגלי הממלא דמאיה טעם אמרינן המגביה מציאה לחברו קנה חברו דמגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה והואיל ואתי מכחו דין הוא שיהא כרגלי הממלא, ור"נ ס"ל לא קנה חברו, וסובר רב נחמן שגם המגביה עצמו לא קנה את המים שהרי לא נתכווין לקנותם, והרי הם הפקר, וכשבאו לידי חברו זכה בהם מן ההפקר, ולכן סובר רב נחמן שהרי הם כרגלי מי שנתמלאו לו). **פסק הש"ע** מילא מים מבור של הפקר לצורך חבירו, הרי הם כרגלי הממלא ומ"ב אף אחר שמסרם לידו. והטעם דאף דקו"ל המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו, היינו משום מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי

הדרך מותרין, לא לכל תשמיש הותרו, כגון לירד ולרחוץ בתוכו דבירא דשותפין הוא, וכשהתירו למלאות מימיו התירו, דסמכינן אברירה, ואמרינן) מר מדידיה קא ממלא (מים שעלו בכדו הן המבוררין מן השמים לחלקו) ומר מדידיה קא ממלא.

וסבר רב נחמן יש ברירה, והתנן האחין השותפין (אחים שהן שותפין בירושת אביהן) כשחייבין בקלבון פטורים ממעשר בהמה, וכשחייבין במעשר בהמה פטורין מן הקלבון (כל ישראל הווקפו לתת מהצית השקל עבור קרבנות צבור, והטילו חכמים על כל יחיד להוסיף 'קלבון' היינו מעה קטנה. מפני שהצאי שקלים התיבות דקות ונוחין לאבד, פעמים שגזברי ההקדש מהלפין אותן במנים, ובעבור ההחלפה צריכים לשלם הגזברים קלבון לחלפן, ורצו חכמים שלא יהיה הפסד להקדש, לכן הטילו תשלום זה על הציבור. ואף כשמצטרפין שנים לתת שקל שלם הטילו עליהם שני קלבונים, שלא לפחות מהכריהם. אבל האב שוקל בשביל שני בנוי שקל שלם, ופטור מקלבון שני. מעשר בהמה נוהג בכל שנה בולדות הנולדים, ועדר של שותפין פטורים הולדות ממעשר כדתניא (בכורות נו:): 'כל פטר שגר בהמה אשר יהיה לך' ולא של שותפות, ופרכינן והא בככור כתיב, ומשנינן אם אינו ענין לככור, דאיתיה בשותפות, דכתיב 'ובכורות בקרכם וצאנכם' תנהו ענין למעשר. יכול אפילו קנו בתפיסת הבית, כגון אחין שלא הספיקו לחלוק ירושתן עד שנולדו להם ולדות תלמוד לומר יהיה. הלכך, אחים שהן שותפין, ששותפותן לאחר חלוקה, כגון שחזרו ונשתתפו חייבין בקלבון כשאר שנים המתחברין לשקל שלם, ופטורים ממעשר בהמה דשותפין בעלמא ניהו, דבטלה לה תפיסת הבית, וכשחייבים במעשר בהמה, כגון שנשתתפו משנפלה להם הירושה, דקיימא תפיסת הבית פטורין מן הקלבון, כאילו היה אביהן קיים, שממונן אחד ופטרין יחד) **ואמר רב ענן** לא שנו (דבשביל חלוקה, בטלה תפיסת הבית מנייהו) אלא שחלקו גדים כנגד מלאים, ומלאים כנגד גדים (דבטלו מהן שם ירושה, ונתנו בה תורת לקוחות, וכי חזרו ונשתתפו הוו להו כלקה זה בשלו וזה בשלו מן השוק ונתערבו, ואין כאן עוד שם תפיסת הבית, אלא שם שותפות) אבל חלקו גדים כנגד גדים ומלאים כנגד מלאים (דזהו משפט ירושה, לכל אחד חלק בכל מין ומין) אומר זהו חלקו המגיעו משעה ראשונה לכך (דיש ברירה, ועדיין שם יורשים עליהן, וכשהזרו ונשתתפו חזרה

לט: - ב.

חכמים, ושמואל אמר הלכה כרבי. לימא רב דאמר כרבנן, ושמואל דאמר כרבי? אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לרבי, עד כאן לא קאמר רבי התם אלא דבסתמא לא קביל עליה נטירותא (אלא עול סתמא אמר ליה, וסבר רבי עול ותנמר את קאמר ליה) אבל הכא הא קביל עליה נטירותא. ושמואל אמר אנא דאמרי אפילו לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דניחא ליה לאיניש דניקום תוריה ברשותיה דבעל חצר, דאי מזיק ליה לא מיהייב. אבל הכא (לענין תחומין) מי ניחא ליה לאיניש דליקום פיריה ברשותיה דחבריה.

תנן ואם ערב הוא פירותיו כמוהו (אלמא כרגלי המפקיד נינהו). ואי אמרת כרגלי מי שהפקידו אצלו כי ערב הוא מאי הוי? אמר רב הונא, אמרי בי רב כגון שיחד לו קרן זוית (דאושליה ביתא, הלכך ברשות המפקיד הן, אבל הכא, דמשכן שומר וקבל עליו שמירתן הרי הן כרגליו). תא שמע מי שזמן אצלו אורחים לא יוליכו בידם מנות, אלא אם כן זכה להם מנותיהם מערב יו"ט (וכי זכה מיהא מוליכין, והרי בידו הופקדו לאחר זכיה, ושמע מינה כרגלי המפקיד הן). ואי אמרת כרגלי מי שהפקידו אצלו כי זכה להם על ידי אחר מאי הוי? הכי נמי, כיון שזכה להם על ידי אחר כמי שיחד לו קרן זוית דמי. ואיבעית אימא זכה שאני (שהרי כל עצמו לא עשה אלא להוציא משביתתו ולהעמידו בשביתה שלהן וברשותן).

רב הונא בר חנילאי תלא בשרא בעברא דדשא (בבית אושפיזכניה, שנתנו לו טבחי העיר מבעוד יום, והוא היה בן עיר אחרת, שמערבין לו לבוא לכאן). אתא לקמיה דרב הונא, אמר ליה אי את תלית זיל שקיל, ואי אינהו תלו לך (לצרכך) לא תשקול (להוליכן לעירך). ואי איהו תלא מי שקיל, והא רב הונא תלמיד דרב הוה, ואמר רב כרגלי מי שהפקידו אצלו? שאני עברא דדשא (דתלינהו איהו גופיה בעברא דדשא, והם לא קבלוהו מידו לשמרו) דכמי שיחד לו קרן זוית דמי.

לחבריה, וכיון דלא זכי אלא מכחו הרי הם כרגליו. ועיין בכה"ל שהרבה חולקין ע"ז וכתב הביאור"ה שיטת המחבר הוא ע"פ דברי ר"ת ורא"ש ור"ן (והנחמס עיין צמ"צ לעיל) אבל באמת רוב ראשונים חולקים ע"ז ודעתם דהרי הם כרגלי מי שמתמלא בעבורו, לפי מה דקו"ל בכל מקום המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו... וכן הוא דעת המגיד וכתב שם שכן דעת הרמב"ם והר"ף שהשמיטו הלכה זו משום דסמכו על הכלל הידוע דהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו. וע"כ מסתברא לפסוק שלא כדברי המחבר רק כרגלי שנתמלא בשבילו ובפרט אם כבר הגיעו ליד מי שנתמלא דבזה מפורש גם בריא"ז וכן גם דעת הבי"ה בכגון זה דכרגלי מי שנתמלא הם. ובאמת יש יותר סברא לומר כרגלי מי שנתמלא בשעה שהם בידו מבשעה שעדיין הם ביד הממלא. ודע דאם חבור מים היה של שותפות ומילא לצורך שותפו לכר"ע כרגלי מי שנתמלא בשבילו שהרי מחלקו נתן לו, דבדרבנן קו"ל דיש ברירה ואינו זוכה כלל מחלק הראשון. אור"ח (שצו, מז).

משנה מי שהיו פירותיו בעיר אחרת, וערב בני אותה העיר להביא אצלו מפירותיו לא יביאו לו (מפירותיו, הואיל והוא לא ערב לשם, דהכל כרגלי הבעלים) ואם ערב הוא (ללכת לשם) פירותיו כמוהו (ומותר להביאם). **דף מ ע"א** מי שזמן אצלו אורחים (מעיר אחרת, ויבואו אצלו על ידי עירוב) לא יוליכו בידם מנות (בידם לביתם, לסעודת לילה) אלא אם כן זכה להם (על ידי אחר) מנותיהם מערב יו"ט (שמסרם בעל בית זה לאדם אחר במשיכה, ואמר לו זכה במנות הללו לפלוני ולפלוני, דוכין לו לאדם שלא בפניו, והיו שלהם מבעוד יום לילך כרגליהם הקשו התוס' תימה ל"ל זכה, אפי' בירר וייחד חלק כל אחד ואחד נמי, מידי דהוה אשואל דאמרין לעיל (לה). אע"פ שלא נתנו לו את הכלי ביו"ט הרי הוא כרגלי השואל וי"ל דשואל דעתיה טפי אכלי, מאורחים על מנות, ולכן לא די בבירור).

איתמר המפקיד פירות אצל חבירו רב אמר כרגלי מי שהפקידו לו ושמואל אמר כרגלי המפקיד.

לימא (הך פלוגתא דהכא כי הך אולא, משום דאמר רב הלכה כרבנן, דקיימי ברשותיה לענין שמירה הוא הדין לתחומין) רב ושמואל דאזדו למעמייהו, דתנן אם הכנים ברשות בעל החצר חייב, רבי אומר לעולם אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור, ואמר רב הלכה כדברי

משנה אין משקין ושוחטין את המדבריות (משום מוקצה) אבל משקין ושוחטין את הבייתות. אלו הן בייתות הלנות בעיר, מדבריות הלנות באפר.

למה לי למימר משקין ושוחטין? מילתא אנב אורחיה (דתנא, דהוה ליה לאורויי בבהמות מי מותרת ומי אסורה, נקט אורחיה בלישנא דמשמע מינה מילתא חדתי בדרך ארין) קא משמע לך, דלשקי אינש בהמתו והדר לשחומי, משום סרכא דמשכא (שתהא נוחה להפשיטה, שהוא נדבק יותר מדאי בכשר).

תנו רבנן אלו הן מדבריות ואלו הן בייתות, מדבריות כל שיוצאות בפסה, ורועות באפר (פירש רי"ד באחו שהוא מחוץ לתחום) ונכנסות (לישוב) ברביעה ראשונה (במרחשון) ואלו הן בייתות כל שיוצאות ורועות חוץ לתחום, ובאות ולנות (כל לילה) בתוך התחום. **רבי אומר** אלו ואלו בייתות הן, אלא אלו הן מדבריות כל שיוצאות ורועות באפר, ואין נכנסות לישוב לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.

ומי אית ליה לרבי מוקצה, והא בעא מיניה רבי שמעון בר רבי מרבי פצעילי תמרה (פירש רש"י תמרים שאין מתבשלות באילן לעולם, וגודרין אותן מהאילן ועושיין להן חותלות, הן כלי כפות תמרים, וכונסין אותן לתוכן, ומתבשלות. כתבו התוס' ולא נראה, דלשון 'פצעילי' לא משמע כן אלא פירושו פגי תמרה שסופן להיות נגמרין ומתוקין יפה יפה ועדיין לא נתבשלו, ופוצעין אותם אחת לשנים בסכין ומעלין אותן לגג ליבשן ולא הוו כגרוגרות וצמוקין, דלא דחינהו בידים, דלא היו ראויין מעולם) לרבי שמעון מהו (לאכול מהן ביו"ט) אמר לו אין מוקצה לרבי שמעון **דף מ ע"ב** אלא גרוגרות וצמוקין בלבד (שהן מתחלה ראויין לאכילה, והוא דחה אותן בידים להעלותן ליבשן, ושוב אינן ראויין עד שייבשו, אבל אלו לא דחה אותן בידים, ואיכא דאכיל מנייהו, הכי קא סלקא דעתיה מדפריש ליה מילתיה דרבי שמעון אלמא כר' שמעון סבירא ליה?) **איבעית אימא** הני נמי כגרוגרות וצמוקין דמי (מדבריות שאין נכנסות לישוב כלל כגרוגרות וצמוקין דמייך, שמקצה אותן

אמר ליה רב הלל לרב אשי ואי אינהו תלו ליה לא שקיל, והאמר שמואל שור של פטם הרי הוא כרגלי כל אדם, אמר ליה רבינא לרב אשי ואי אינהו תלו ליה לא שקיל והאמר רבי יוחנן הלכה כרבי דוסא (דאמר הרי הוא כרגלי הרועה, אלמא כיון דאין רועה בעיר אלא הוא, ואנן סהדי דכל מי שיש לו בהמה דעתו שתהא כרגליו, אמרינן בתריה אולה, וכל שכן הכא, דאוקמוה בהדיא ברשותיה, ואדעתא ידיה תלו ליה).

אמר ליה רב אשי לרב כהנא ואי אינהו תלו ליה לא שקיל, והתנן הבהמה והכלים כרגלי הבעלים (וכיון דלצרכו תלאוה שם הוה ליה איהו בעלים) אלא **מעמא** לאו משום תחומין, אלא רב הונא דאורי ליה הכי, תלמידיה דרב הוה, ורב אמר (חולין צה.) בשר, כיון שנתעלם מן העין אסור, ואפילו תלוי ביתד בבית (ישראל) שאני רב הנא בר חנילאי דגברא רבה הוא וטריד בשמעתיה, והכי קאמר ליה (רב הונא) אי את תלית (מידי דעביד איניש בידיה לא מנשי ולא מסח דעתיה) אית לך סימנא בגווייה ולא מסחת דעתך מניה זיל שקול, ואי אינהו תלו לך מסחת דעתך (אתה לא היה דעתך לכה, והם אינם זהירים בשלך, ואסחו דעתייהו) ולא תשקול. **פסק הש"ע א.** מי שהיו לו פירות מופקדים בעיר אחרת רחוקה ממנו ועירבו בני אותה העיר לבא אצלו, לא יביאו לו מפירותיו שפירותיו כמוהו. במה דברים אמורים, כשייחד להם קרן זוית (מ"ב דהיינו שאושליה ביתא וא"ל הא ביתא קמד שאין כאן קבלת שמירה לפיכך הרי הם ברשות בעליו. ופשוט דה"ה שארי אופנים שאין עליו חובת שמירה מן הדין) אבל אם לא ייחד להם, הרי הם כרגלי זה שהם מופקדים אצלו או"ח (שצ"ז). **פסקו הרא"ש והרמב"ם** כרב דאמר כרגלי מי שהפקדו אצלו, דקיימא לן כוותיה באיסורי. **ב.** מי שזימן אצלו אורחים ב"ט לא יוליכו בידם מנות למקום שאין בעל הסעודה יכול לילך בו, **אא"כ** זיכה להם מערב יו"ט ע"י אחר במנות אלו או"ח (שצ"ח).

מאצלו בידים) ואיבעית אימא לדבריו דרבי שמעון קאמר, וליה לא סבירא ליה (אין מוקצה לרבי שמעון קאמר ליה, אבל לדידי יש מוקצה). ואיבעית אימא לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי אין מוקצה, אלא לדידכו אודו לי מיהת היכא דיוצאות ורועות בפסח ונכנסות ברביעה ראשונה דבייתות הן. ואמרו ליה רבנן לא, מדבריות הן. פסק הש"ע בהמות שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום (מ"ב לאו דוקא בכל יום אלא אפילו שבאים לפרקים ללון נמי מוכנות הן מן הסתם (שע"ל) כן מוכח זשאלר פוסקים בפשיטות)) הרי אלו מוכנות ולוקחין מהן ושוחטין אותן ביו"ט. אבל הרועות והלנות חוץ לתחום (מ"ב היינו שדרכם להיות רועות כל הקיץ עד חודש השון ואח"כ באות לביתם. מ"מ, כל ימי הקיץ אין דעת אנשי העיר עליהם והרי הן מוקצין וע"כ) אם באו ביו"ט אין שוחטין אותן ביו"ט מפני שהן מוקצין ואין דעת אנשי העיר עליהן (מ"ב ולמאן דשרי מוקצה ביום טוב מותרים. ויש מי שכתבו דלכו"ע אסור דכיון שאין נכנסות לתחום העיר כל ימי הקיץ הוי להו כנגרונרות וצמוקים שהעלם לגג ליבשן דלכו"ע אסוחי אסח דעתייהו מנייהו עד שיתייבשו וכמבואר לעיל בס"י ש"י). והני מילי בבהמות ישראל, אבל של א"י לית בהו משום מוקצה, דאין הא"י צריך הכן (מ"ב וכמו שפירשנו לעיל בס"י תצ"ז סט"ז ולהכי אפילו היו מהבהמות הלנות בכל ימות הקיץ שלא בבית לית לן בה) אא"כ באו בשביל ישראל שאז אסור או"ה (תצח"ג). ג' עמודי ההוראה פסקו כת"ק.

תם ונשלם השבח לה' בורא עולם.

